
3 1761 07033811 6

Hiſtorie
Wyſſehradſká,

neb

Wyprawowánj

o hradu, o kapitole a měſtu Hory Wyſſehradu
u Prahy w králowſtwj Čeſkém,

od

W. Ruffera,
kněze Wyſſehradſkého.

W Praze, 1861.
Tiſkem Ant. Renna w Kolowratſké ſtřjdě „u třech lip."

Předmluwa.

Wyšehrad, negstarožitněgšj a mimo Prahu negslawněgšj paměti mjsto w zemi České, cizincům i wlastencům wzácno gest. Nenj kroniky, nenj kalendáře historického, aby coš slawného a paměti hodného o Wyšehradě newyprawowal, neb aspoň nepřipomjnal, o českém národu gednage. Jan Hammeršmid, farář Tegnský w Praze a kanownjk Wyšehradský, sebraw co w kronikách o Wyšehradě nalezl, a z listů Wyšehradských se dowěděl, znamenitý letopis w latině r. 1700 wydal pod názwem: Gloria et Majestas Sac. Sanc. Wissehradensis Ecclesiae, též český spis: Krátký wýtah sláwy swatoswatého králowského wýhradnjho kostela Wyšehradského swatých apoštolů Petra a Pawla r. 1700 — zhotowil.

Měl gsem přjležitost gako Hammeršmid prameny historie Wyšehradské seznati, on listownu kapitolnj prohljžel, rewidowal, gá pak od wysoce důstogné kapitoly nařjzenj dostaw, do náležitého pořádku gi srownati, dle možnosti gsem srownáwal. Nebyla to práce několika hodin, ale wjce let. Abych wšak tjmto swým mnoha

letým přičiněnjm trwalý gakýsi užitek kostelu a kapitole Wyssehradské zgednal, předewzal gsem si ze spořádaných listin knihu sepsati, která by stručný obraz dějin Wyssehradu se týkagjcjch podáwala a na budoucj časy údům kapitolnjm za rukowěť sloužila, w njž by w čas potřeby snadněgi a pohodlněgi nežli w celém archiwu a w gednotliwých listinách rady a poučenj o býwalých poměrech kapitolnjch dohledati se mohli. Kniha ta nebyla tedy pro weřegnosť, nýbrž gen pro domácj potřebu kapitoly Wyssehradské sepsána. Poněwadž wssak mnozj we wěci znalj mužowé, genž za přjčinou swých wědeckých pracj archiw Wyssehradský časem nawsstěwowali, a při té přjležitosti také do této knihy nahljželi, negednou se wygádřili, že by žádoucno i prospěssno bylo knihu tu weřegnosti podati, an by se tak zagisté mnohé posud neznámé zpráwy w známosť uwedly, giné neúplné doplnily, zatemnělé obgasnily a omylné opravily — widěl gsem se takowým gich pobádánjm pohnuta knihu na swětlo wydati.

Historie Wyssehradská dle předmětu ohled bráti musj:

1. Na hrad gako sjdlo mocnářů, wlády a řjzenj zemského, a to gest od časů Libusse až do Boleslawa ukrutného.

2. Na kapitolu, genž ku konci 11. wěku založena byla. Od toho času co o Wyssehradu k wypra=

wowánj gest, wjc kapitoly než hradu se týká, ale předce až do r. 1420 mnohý o králjch českých a wlasti české k připomjnánj gest.

3. Na město, o kterém až do Soběslawa se takměř nic newj, gen že se město Hory Wyssehradu nazýwalo; aniž co znamenitého se wj o něm až do roku 1400. Tu z ustanowenj rychtáře se poněkud nahljžj, jaká práwa a řjzenj mělo. Až po spleněnj sjdla králowského a kapitoly w 16. a 17. wěku práwo a úťaw městský se obgewil, a odtud mnohé práce a rozbroge obce města Hory Wyssehradu se ukázaly, kdežto hrad a sjdlo králowské docela zhlazeno, a město pod horou založeno bylo, tak že na tom mjstě, kde gedenkráte město stáwalo, wjce ani skljpku městského nenj.

O gednom wyprawugjce, nesmjme druhé a třetj z mysle pousstěti. Ze starého Wyssehradu se nic giného nezachowalo, než kus brány na cestě k Táboru; gdoucjmu branou wen na prawo stogj djl zdi něco přes dwa sáhy do wýssky, po lewé straně gest gako celá bassta zachowaná, z gedné strany přes dwa, z druhé strany zeď gesstě skoro na tři sáhy wysoká, tak z každé strany gako wěž tak ssiroká co brána; proto dwanáctero sspičatých wjžek dle starého obrazu na té bráně bylo. Od brány z gedné i z druhé strany stogj zeď na několik sáhů délky, památka ohražen Wyssehradu od Karla IV. Druhý kus zdi se nacházj na skále nad řekou k západu slunce.

Třetj památka gsou piljře a klenutj po obou stranách w kapitolnjm kostele sw. Petra a Pawla a kus zdi s wý-klenky před welkými dweřmi toho chrámu okolo hřbi-towa. Kaple sw. Martina we swých základech zacho-wala se, swrchek nowé stawenj gest. Pak několik studnic sem tam nynj gesstě na hoře zachowaných a porůznu stogjcjch důkazem gest, že tu domy stáwaly, zdali wssak hned před husitskou wálkou, anebo až pozděgi wysta-weny byly, stwrditi žádný moci nebude, ani důwodně popjrati. I zdi sem tam se nacházegj w zemi gako zá-kladowé; které z bjlého tesaného kamene gsou, dogista ze 14. wěku pocházegj; kde černý kámen a opuka, w poz-děgssjch časech založeny byly, a gsou zbytky zdj okolo winiček k ochraně postawených. Málo gest tedy od sta-rého Wyssehradu spatřiti, ale tjm wjce wyprawowati.

Obsah.

strana

strana

strana

strana

Počátek Wyssehradu.

Když kraginy okolo Labe a Wltawy hlubokými lesy gesstě pro-rostlé byly, a Markomani po wypuzenj Bogů tudy bydleli, přitáhli sem lidé národu slowanského, genž Čessi nazwáni byli. Ti rozehnawsse Markomany, w kraginách po Labi se usadili. Že po nich mnoho nezdědili, snadno se domysliti; národowé ti pastýřským způsobem a od lowu wůbec žiwi gsouce, důkladná města a twrze nehrubě zakládali, ale gsouce od giného národu tjsněni, sebrali dobytek i nábytek, na wozy naložili, a s sebou odwezli; a gestli wálečně proti sobě počj-nali, gakž často býwalo, co ustanoweno bylo, na zmar přisslo. I Čechowé hljdánjm dobytka a lowem, táhnouce z dalssjch kragin, se žiwili. Počali we swém nowém usazenj sjdla stálegssj zakládati; neměli-li pro stáda swá pospolu gsouce dosti pastwy, ani na dlouze zwěře k lowenj, w prawo a w lewo k půlnoci a k polednjmu roz-kládati se počjnali. Kde při wrchu znamenitěgssjm nedaleko potok neb řeka byla, tu neglépe se gim ljbilo. Botič se do Wltawy wy-léwá k hoře ne přjliš wysoké, a na wrchu dosti prostranné, kteráž měla k západnj straně nad řekou přjkrou skálu. Poznali, že mjsto pohodlné, les posekali, obydlj, sruby a hradby ku swé a swého ná-bytku ochraně zakládali a stawěli. To mjsto Psáry nazwali.

Na hřbetu té hory od skály k wýchodnj straně dobré čtwrt hodiny gest pramen hogný a čistý, Bezjrka nazwaný, a na rowině mezi skalou nad řekou a mezi studánkou Bezjrkou rozložili se ti přj-chozj Slowané Čessi. Obljbili sobě přednj soudcowé neb wůdcowé gegich tu bydleti. Krok z Budče se sem přistěhowal. Po smrti

Kroka počala Libuſſe Pſáry rozſſiřowati, ſilněgſſj hradbou ohrazowati, a toto ſwé obydlj neb twrz Libjn nazýwati přikázala. Přemyſl gſa we wálkách zapleten, aby outokům na hradě ſwém ſnáze odporowati mohl, a giſtěgſſj twrz měl, blјže ku ſkále, kde geſſtě chraſtj ſtálo, a ſtrana ta proto Chwraſten ſloula, hrad znamenitěgſſj a pewněgſſj poſtawil, tak že od západu řekou ohrazen, na přjkré ſkále nepřjſtupný byl docela, a k wýchodnj ſtraně ſnadněgi ſe brániti mohli, když by potřeba kázala. Tento hrad na ſkále pak zwláſſtě Wyſſehradem nazwán byl, kdežto prwněgſſj ſjdla blјž Bezjrky, na wrchu Bezer, Pſáry gméno podržela až do druhé polowice 15. wěku, a ſtatky, luka a winice w ſkutku kapitole Wyſſehradſké patřily, o čemž učený Dobner docela pochybowal, dokládage, že Wratiſlawowo nadánj koſtela Wyſſehradſkého četl, gména Pſáry ale nikde nenalezl, ani giného liſtu neſpatřil. Wjce liſtů ze 13. a 14. wěku bych mu ukázal, kde kapitola role, luka a winice we Pſářjch Pražanům pronagjmala. Tak položenj hory Wyſſehradu ſwědčj, že mjſto na hoře k wýchodu Pſáry, k západu Chwraſten, pozděgi i Libjn a pak Wyſſehrad ſloulo, a gedna a ta ſamá hora geſt, na které Wyſſehrad ſtogj. Wyſſehrad hora má 106 pařjžſkých ſáhů wýſſky nad rownoſtj mořſkou.

Powjdačky o počátku Wyſſehradu a o tom, co ſe tu za prwnjch čaſů až do Nezamyſla dělo.

Kronikáři, genž mnoho ſet let pozděgi žiwi byli a kroniky ſwé o Krokowi, Libuſſi a Přemyſlu pſali, zaznamenali rok, den a hodinu, kdy tito ſoudcowé co nařjdili, lidi zegmena gmenugj, ano i celé řeči, zákony a ſoudy na ſlowo, gak a komu ge dali, wyprawugj. Odkud tak důkladných a obſſjrných zpráw doſſli, neoznámili. Co otec ſynům, děd wnoučatům wyprawowal w pjſnjch neb w powjdkách, to kronikáři také zaznamenali, a w tom dobře učinili. Geſt patrně w kronikách těch widět, že kronikářowé národ čeſký ſwými ſpiſy poučit a w mrawnoſti wzdělat chtěli, proto co ſlawného, co rozumného a diwného o mocnářjch wůbec wěděli, to Krokowi, Libuſſi a ſeſtrám, též Přemyſlowi připiſowali. Ani w tom nehřeſſili. Ti ale, genž by wſſe na ſlowo za prawdu měli a za prawdu wydáwali, bez powáženj by gednali. Mnoho prawdy ſe we zpráwách těch nacházj

w základu; wšak přidaného a ozdobného tolik také na tom, že sotwa rozeznati lze, co prawdiwého a co smyšleného gest. Gako když dykyta zlatem tak wyšita a protkána, že sotwa poznati lze pro zlato, gaké barwy dykyta sama byla: tak gest to s historickou prawdou we zpráwách o těch prwnjch časech. Básnická historie neb powjdka gest to pro obweselenj ducha a ušlechtěnj srdce.

Krok gsa zwolen na mjsto Čecha, ze Stebna, kdež prwnj twrz od něho w zemi české wystawena byla, do Ctiňowsi, kde Čech pohřben byl, stěhowati se umjnil, aby patře na hrob Čechůw se upamatowal, že též umřjti a bohům ze swých skutků gedenkráte odpowjdati musj; na žádost starostů ale na Budeč se odebral, a tam dcery swé wychowal. Šimon Buddekyus, Rudolfa II. cjsaře hornj ouřednjk, wěděl gména učitelů a žáků i žaček, genž w Budečské škole za časů Kroka býwali. Tu pobyw několik let, pokoge neměl, zkázu toho mjsta předwjdage. Starši wolni byli, že gemu chtěgj přjbytek postawiti, kdekoli nařjdj. Poslal ge hned druhý den ráno před slunce wýchodem k polednj straně, tam aby při řece na pohodlném mjstě na hoře, ku které ge bohowé a osud přiwedou, byt postawili. Přišli k hoře a wystawěli twrz, Krok se přistěhowal, a tu rokowáno bylo, gak by mjsto nazwáno býti mělo. Usnesli se, že ge Psáry nazýwati budou na památku, že Čech wůdce w Charwátech bydle, sjdlo swé Psáry gmenowal. Byla w Charwátech pod zámkem, Psáry řečeným, w oudolj wes též Psáry nazwaná; proto Dřewoslaw, přjbuzný a přjtel Krokůw, gsa přidán za soudce Krokowi a geden z těch, genž z Charwát wytáhli, wystawěl též wes Psáry pod wrchem na potoku Botičském. Nařjdil Krok, aby lid po různu bydljcj boudy swé opustil, aby spůsobněgši byty a sruby w bljzkém sousedstwu gako wesnice stawěli, lesy plenili, zem wzdělávali a osjwali. Po řekách se usazugjce na pjsky bohaté zlatem také přišli, zlato wypjrali, a chtjce Kroka, gegž welmi milowali, něgak překwapiti, ohněm slili a na Psáry přinesli. Potěšen nad upřjmnostj Čechů wzbuzowal ge, aby z toho bohy chwálili, a nic sobě z toho nepodržel řka: Komuž bohowé co dagj, aniž slušno gest, mu toho bráti. Dwa a třidcet let spráwu wedl, wěku swého 86 let mage zemřel, a wedlé Čecha pohřben byl we Cti-

nowsi. Dle swého spůsobu kámen weliký na hrob nawalili, oheň na něm udělali, a oděw geho bohům zemským obětugjce spálili.

Tři dcery, gež po sobě zanechal, děděčky byly celé kraginy, nad njž Krok za žiwobytj wládl. Gména gegich Kassa, Tetka a Libusse. Byly to panny nad giné moudré, sslechetné a cnostné. Kassa, kterouž ginj Běla nazýwagj, w lékařstwj slawné powěsti u Čechů dossla, moci wssech bylin znala, w nomocech dobře radila a sstastně neduhy lidské hogila. I zwlásstnj wěsstkyně byla, krádeže a ztráty hádánjm lidem wyzrazowala, tak že to Čechowé za přjslowj měli, že ani Kassa ztracenou wěc by nenassla, když naděge k nalezenj nebylo. Tetka, druhá dcera, též wěsstkyně, bohy wodnj, hornj a lesnj ctjti, a gim slouziti, lid česky cwičila. Libusse, gako k panowánj zrozena, w opatrnosti, w rozeznánj odporných sobě wěcj, rozumem a prorockým duchem, gjmž budoucnost předwjdala, nad giné wynikla. Pro důstognost otce a pro wlastnj powahy těch panen wssecken lid gim welmi nakloněn byl, tak že starssj a předněgssj se ssedsse na tom zůstali, aby sestry ty w sprawowánj země i lidu po otci zůstaly. Obeslaly sestry wesskeren lid na hrad Psáry a předložily mu, kterou z nich by za pána mjti chtěli. Lid odpowěděl, aby losy metaly. Wýchodnj strana knjžetstwj se dostala Libussi, w té byl hrad Psáry, polednj stranu Kassa za podjl dostala, a pro sebe hrad Bělinu wystawěla: západnj kragina Tetce připadla, kdež ona hrad Tetjn postawila.

Panowánj Libussino.

Libussa ugawssi se sprawowánj země a widouc, že gest sama swou panj, gsouc od panen, kteréž okolo sebe měla, zbuzowána, aby ginde, ne na hradě Psářjch bydlela, wyprawiwssi se k wýchodu slunce, až tam, kde Cidlina do Labe wcházj, tu pewný hrad založila, Hotousowi lidu dost dala a nařjdila, aby on město wystawěl a pewně ohradil. Libice aby sloulo rozkázala, a tu že pohřbena býti chce, oznámila. Panny služebnice Libussiny po horách a lesjch, stránjch a dolech lowjce zwěř, kratochwilně se procházely, a opět giné mjsto k bydlenj sobě obljbily. I měly Libussi k tomu, aby tu pewný hrad postawiti kázala, a pak bydlela. Byl tedy na proti Tursku wystawen hrad gmenem Liběhrad. Libusse ale zde bydlet nechtěla,

a to sice proto, že wygewssi ze Psár na druhou stranu řeky na wysoké hoře, nynj Petřjn nazwané, oběti duchům wěsstcjm konala, a od nich odpowěď dostala, aby na hrad Psáry se nawrátila a ustanowila, že na dědictwj otce swého bydleti chce. Toho času Domabog a Haldán, synowé Hrubowi, w oudolj na druhé straně řeky Wltawy naproti Psárům dwůr sobě stawěli, železnou radlici welmi welikou w zemi nalezli, a to mjsto Radlice nazwali. Hrady a dědiny w knjžetstwj Krokowě se rozmáhaly. Čessi hory a doly zkoumali, střjbra a zlata hognost nacházeli. Boryslaw bydle w kragině na západ slunce, nabyw znamenité spousty střjbra, po synech swých Libussi na Libjn poslal (nesměl totiž žádný wjce hrad Libussin Psáry, ale Libjn nazýwat). Libusse s poděkowánjm střjbro přigala, a hned dělnjky k Boryslawowi poslala, kteřjž hognost střjbra na dwůr Libussin přinássell. Kassa we swé kragině zlato dobýwala, a sestře swé zasjlala, aby ona, gsouc za soudkyni zwolena, minci střjbrnou a zlatou dělati kázala. Nawsstjwala času gednoho Kassa sestru swou Libussi, a na Libjn přigela. Biwog, syn Sudiwogůw z rodu Strassowa, gsa na kratochwjli na Kačj hoře, diwokou swini utkaw za ussi gi lapil, a na se gi hodiw, na hrad přinesl. Podiwily se hybnosti a sjle Biwogowě knězny. Libusse hrdinowi zlatou přjpásku darem dala. Kassa pro geho mužstwj srdce i ruku mu odewzdala, a za manžela geg zwolila. Čessi okolo Libjna na obogjm břehu Wltawy lesy pálili, dwory stawěli, pole wzděláwali, stáda rozmáhali, dolů k západu na rowiny lučné přissli, a Swach, muž bohatý, město založil, tu kraginu Lučsko nazwal, a tu na řece Halák, syn Mladůw a mistrný tesař, prwnj mlýn wystawěl, kdežto dřjwe mlýny wětrnj na wrchách měli. Národ rostl, gměnj přibýwalo, a znamenité býti počjnalo. Starssj tedy lidu na to pomýssleli, aby měli mjsta, kde by se ukryt mohli, kdyby ze sousedstwa lid nepřátelský do země přitáhl a sskodu činiti chtěl, aby se lépe brániti w stawu byli. Počal lid také prostopássněgssj býti, geden proti druhému wálčiti, roztržky působiti, tak že Libusse při sprawowánj welmi tesklíwa byla. Swolala znamenitěgssj, a rady žádala. Ustanowili tito společně, aby Libusse správu wedla, a 12 mužů ze swé společnosti gj k ruce zwolili, a ti od správy země zemané, neb wládykowé od wlády nazwáni byli. Domoslaw, geden ze zemanů těch, welmi bohatý, žádal

si Libussi za ženu mjti. Wzkázal gj, chtěla-li by ho za muže wzjti, že gj chce 100 kraw a 300 wolů poslati; na to Libusse odpowěděla, že se mu nechce prodati.

Přemysl na Libjn přiweden a za knjžete wyhlássen.

Gakkoli Libusse 12 mužů přednjch radou měla, přece mnozj s nj spokogeni nebyli, a muže za soudce a ředitele swého mjti žádali. Nespokogenost weřegně a mocně se wyzradila při soudu, který Libusse na Libjně učinila mezi Rohoněm a Milowcem o meze w Chuchli. Tito dwa mužowé znamenitj tak proti sobě se rozhorlili, že rokugjce o dědiny mezi sebou, geden druhého za bradu chytil; rwali se tak dlouho, až geden druhého prstem pod nos potupil. Přissli na dwůr Libussin, a za sprawedliwý rozsudek žádali. Libusse na zemi na wyšssjm mjstě na koberci se posadila, loket na kolena a bradu na dlaň podepřela, a tu při gest slyssela. Poznawssi Rohoně býti křiwého w té při, geg té dědiny odsoudila. Tu on wida, že při ztratil, počal welmi hanebně o ženách mluwiti. Třikrát a čtyrykrát sebe samého pěstj w hlawu a zemi třikrát kygem udeřil, bradu nad obyčeg usliniw. Libusse s žalostj a bolestj srdce wsse snádssjc mlčenjm pominula, wědouc, že neupokogj nesworných ginými způsobem, leč muže za soudce ustanowj. Rozpustila soud a oznámila, aby w gistý čas na Libjn lid se sessel, pána sobě zwolil, a ona že geg za muže mjti chce. Powolala sestry swé i lid, a gemu ostře předstawowala, gakou železnou metlu na sebe strogj, když pod správu muže pospjchá, nespokogen gsa s gegjm mjrným a libjm panowánjm. Lid na swém stál, že chce mjti pána. Powstala Libusse, ukázala na hory půlnočnj, tam že nedaleko potoka, Bjlina řečeného, wes Stadice a muž gmenem Přemysl, ten že má býti pánem. Wypodobnila ho, gak oře na poli s dwěma strakatými woly, dala gim wůdce koně bjlého, na kterém měla obyčeg gezditi, toho aby bez uzdy pustili, a za njm chwátali. Třicet znamenitěgssjch mezi sebou wywolili, a to poselstwj gim odewzdali. Libusse dlouhou sukni a plášť pro nowého pána gim dala, a aby se cestou pokogně měli, ge napomjnala.

Poslowé wyssli 13. den kwětna (bylo to roku 722), přes hory a doly přissli k Stadicům, oráče na poli spatřili, a kůň bjlý přissed

k němu zařehtal, a na swá kolena pokleкl. Poslowé přistřeli koně, oráči knjžecj oděw ukázali, a že geg za pána zwolili, gemu s uctiwostj oznamowali. Přemysl pogedl se swými hostmi na radlici chleba s twarohem, wody ze džbánu se napil, sedl na koně oblečen gsa w roucho dlouhé, kázal sobě podati střewjců lýčených, w kterýchž chodjwal, a kteréž sám ussil lýčjm z kor ljpowých, a ty za ňadra wstrčil. Na otázku, proč by to činil, odpowěd dal: Aby zachowány byly a budoucjm se ukazowaly, by widěli w čem gest prwnj knjže země obyčeg měl choditi. Wzal i mossnu a to proto, aby wěděli náměstkowé, že gsou z chudoby possli a na knjžecj stolici posazeni, a tak aby nezpyssněli, nebo pyssnj ponjženi býwagj pro swé zasloužení, a pokornj powýsseni pro swou cnost. Střewjce a mossna ta na Wyssehradě pilně chowány byly, a ten den před korunowánjm krále českého kanowníci w procesj krále přigali, střewjce před njm nesli, a mossnu na pléce dali, aby měl pamět a se nepyssněl. Což až do časů Sigmundowých w obyčegi býwalo. Libusse dowěděwssi se, že Přemysl se blížj, s swým lidem gemu wstřjc ssla, radostně geg na swůg hrad wjtala, do přjbytku swého uwedla, a za muže swého geg přigmula.

Společné panowánj Přemysla a Libusse.

Negpředněgssj starost Přemysla byla, aby roztržky w lidu a z nich possló nepořádky srownal a ukogil. Wydal mnohá práwa a nařjzenj, která i w pozděgssjch časech zákonem sloula. Co potřeba kázala, a sprostý zdrawý rozum uznal za dobré, to weřegně určil a ustanowil, žádné giné předsewzetj neměl, než pokog w lidu zachowati, a zem wzděláwati, aby lid dle swého spůsobu žiw byl. Zagisté to byla práwa základnj wssech zákonů, kteráž geden každý w swém srdci napsána má, ge cjtj, uznáwá ge gako we snách, ale nenj si gich tak žiwě powědom, aby ge slowem wygádřil. Gen mužowé ducha zwlásstnjho gsou to w stawu, a to byl Přemysl; on měl zdrawý rozum, a to gest nádoba a nástrog wssj moudrosti, genž s hůry přicházj, zastjnj wssecku učenost, kteráž nenj w zdrawém rozumu wsstjpena.

Čechowé mezi lesy a horami gako soukromě žiwi gsouce, w sousedstwu pokog měli, a sami magjce co činiti lowenjm lité zwěře, pálenjm lesů a wzděláwánjm země, žádnému w sousedstwu

obtjž nečinili. Čjm dále se rozssiřowali, tjm wjce bohatstwj z plodnosti zemi nabýwali, a hory střjbrné a zlaté nacházeli. Děd kopaw sobě základy pro nowý dwůr stranou Libně, nassel rudu střjbrnou. Přemysl poslal dělnjky, genž hognost střjbra dobýwali, že mohl trogj střjbrnou minci dělati. W Dalegském lese w hljně zlato se nacházelo a wypjralo se, až Kolan hawjř pramen hogný zlata nalezl. Tolik zlata a střjbra wydobýwali a na Libjn přinásseli, že Přemysla a Libussi přewažowalo. Zaljbila se zwlásstě Děbowi a přjbuznému geho Dolislawowi, genž z rodu Hrabowa pocházeli, hawjřská práce; oni powzbudili znamenitěgssj obywatele, aby od Přemysla žádali, wjce na hory pozor dáti. I powolal Přemysl starssjch a o to se s nimi radil. Libusse wstala a poodssedssi na gedné wysoké skále nad řekou Wltawou na 4 strany hory gim ukázala: Březowý wrch, Gilowý, Kutnou Horu a Krupku, tam aby ssli a kowů hogně dobýwali dle libosti. Dobyli zlata, střjbra, mědi, železa, cegnu, a olowa hognost.

Rymboš w Gilowém nad giné požehnaněgssj byl, mnoho zlata na Libjn odeslal. Přemysl i Libusse wzdáwali chwálu bohům hornjm, oběti pod ssirým nebem weliké činili, rytce powolali, a obraz weliký, wypodobňugjcj člowěka na stolici sedjcjho, udělati rozkázali, stánek pro něg wystawili, Zelú obrazu řjkali, welikou uctiwost mu činili, wlasy a nehty časem sobě obřezugjce, na uhlj kladli, a před njm pálili.

Giného času wyssla Libusse s Přemyslem a s čeledj z Libjnu na tu samou asi skálu, a swé wěsstby oznamowala o založenj, zrůstu a slávě města Prahy. Wyssedssi Libusse na druhou stranu swého dwora pro kratochwil na wrssek, genž slowe Bezer a o Wrssowi zemanu, gemuž wes Wrssowice, naproti Bezeru ležjcj, patřila, předpowjdala, že mnoho zlého Přemyslowským potomkům způsobj.

Kowů Čessi hognost měli, a na dobýwánj gich se odhodláwagjce, začjnali oránj polj zanedbáwat; čeho se gim nedostáwalo, tof od sausedů Morawanů a Němců snadno spůsobili. Seznali Němci plodnost a bohatstwj země, w njž Čessi bydleli, brzy chut wyzradili, že by se s Čechy rádi o hory dělili. Powolal Přemysl znamenitěgssj, k tomu ge zbuzowal a přikazowal, aby twrze a hrady těmi mjsty, kdeby sausedé nepřátelsky do země padnouti mohli, pewně

stawěli, a tak kragin a swého nábytku hágiti mohli. A Libusse, mezi ně wkročjc, gim powěděla: Měgte to za obyčeg, a při swém osazowánj toho pilně ssetřte, abyste mjsta k osazowánj wolili, kde byste 4 žiwly nalezli, totiž: zemi plodnou, wodu zdrawou, powětřj přjhodné a dřjwj k ohni dostatečné, tu také budou pastwy dobytku, zwěř a ptáci wám za pokrm i ryb bez nedostatku. Toto nařjzenj Libussino zůstane základem wssech stawitelských prawidel w mjrných a studených zemjch, dokud na lidech peřj gako na huse, neb srst gako na medwědu neporoste. Splodil pak Přemysl z Libusse syna, a Nezamysla geg nazwal. Libusse widouc, že dlouho žiwa wjce nebude, žádala Přemysla, aby znamenitěgssj Čechy na Libjn pozwal, aby se s nimi rozloučila; brzy pak zemřela. Zármutek weliký byl w lidu. Přemysl kázal na druhý den tělo w drahý oděw obléci, a w truhlu wložiti, 5 grossů zlaté mince do měssce koženého wložil, a mrtwé do lewé ruky dal, řka: Toto ona má dnes bohu neznámému obětowati. Kázal gj dáti také 2 grosse mince střjbrné do ruky prawé, geden wůdci a druhý plawci aby dáti mohla. Kázal truhlu zawřjti, gi dobře smolou a kljm oblepiti, a do Libic wézti, gak žádala.

Panowánj Přemysla po smrti Libusse.

Nechtěli mužowé za času Libusse býti pod správou ženy, tjm pohlawj ženské arci těžce urazili; aby ženy mužům nic dlužny nezůstaly, nechtěly nynj pod správou muže býti. Služebnice Libussiny, panny nad giné wzácné a zkussené, s ginými, co gich nawésti a zjskati mohly, se spikly a umluwily, že pohlawj mužské podrobeno být musj pohlawj ženskému. Dobyly lstj Motol, ohradily geg, dostawěly a upewnily Děwjn na proti Libjnu. Wlasta a Stratka, přednj dwě rekyně, poslaly poselstwj k Přemyslowi a Hyňchwogowi, že ge chtj za muže mjti. Odpowěd ale dostaly: Bude-li se Přemyslowi Wlasta, a Hyňchwogowi Stratka ljbiti, že to budou moci učiniti. Nad čjmž se náramně rozhorlily panny, muže kde a gak mohly lstj a silou hubily.

Pokusili se mužowé, aby Děwjn dobyli, ale nepowedlo se gim. Přemysl radil mladjkům, aby dočkali času, a pozwal panny na Libjn, aby přissly, že gim správu země odewzdá. Poslala Wlasta k Přemyslowi Dobroslawu, Zdoběnu, Horssownu a Radslawu

s 50 ginými děwami, aby na mjstě Wlasty hrad Libjn a správu země přigaly. Hody gim učiněny byly. Zatjm 100 mužů wýborných w gednom lese bljzko od Libjna, genž stračj důl slowe až do dnes nad Podolem, skrytých na Libjn přispjssilo a panny zagaty a zbity byly.

Přemysl kázal na Libjně wěž a weliký dům gako hrad postawiti a přikázal, aby žádný tomu hradu ani Psáry ani Libjn neřjkal, ale Wyšssjm Hradem gmenowal. Djwky Přemyslowi náwzdory na druhé straně řeky proti Wyssehradu činjce, Ctirada, gednoho z přednjch Čechů a miláčka Přemysla, lstiwě chytiwsse zabily, a hnáty mu přerazjwsse do kola wpletly. Přemysl gsa od Čechů pobjzen a wida, že gest čas, aby se nepořádku tomu konec učinil, swolal lid na Wyssehrad, radu gim dal, gakby učiniti měli, aby zlostné panny skrotili. Poslechli moudré rady Přemyslowy a panny přemohli, hrady gegich zbořili, a tak pořádek w zemi opět uweden. Hágek gesstě widěl zdi djwčjho hradu na dwě neb tři pátra zwýssj welmi tlusté a pewné.

Sotwa Přemysl wálku s pannami upokogil, protiwiti se mu počal R o z h o ň, syn Mstibogůw, genž město K o u ř i m měl, pewně se ohradil, a knjžetem se nazýwal. Přemysl neodporowal, ale prawil: Dosti gsem měl na knjžetstwj Wyssehradském, také i na tom můg syn dosti mjti bude. Přemysl powolal na Wyssehrad zemanů a starssjch na sněm, syna swého gim odporoučel a děkowal, že ho za pána zwolili; nemoci gsa zkljčen brzy žiwot dokonal, a tu pod Wyssehradem nad potokem na H r o b c e wedle giných pohřben byl.

Wyssehrad, negpředněgssj mjsto české.

Nezamysl od wládyků na stolici otce swého na Wyssehradě dosazen byl a knjžetem nazwán, a wessketé krajiny, které sprawowal, knjžetstwj Wyssehradské sloulo. Giž za Libusse rozdjl w stawech se činil, ale dle zkussenosti a stářj, a zdrawého rozumu; neb dle mohowitosti málo rozdjlu se činit mohlo, poněwadž ani negopatrněgssj, w cizé a neewzdělané kragině přjchozj, s počátku wjc nemá, než co rukou zmůže.

Sestry Libussiny, každá djl země, nad kterou Krok wládl, dostala, ale we wssem se dle Libusse a Přemysla řjdily tak, že wssecka země mezi Ohřj, Mžj, Labem a Wltawou pod správou Přemyslowou byla. Ku konci panowánj Přemyslowa giž wjce wládyků neb zemanů,

genž znamenité kraginy wzdělali, čeleď, stád hognost a pewné hrady měli, sami swůg krag řjditi počali, to bylo zwlásstě w Lucké a Kouřimské kragině, ano kouřimskému wládykowi se zachtělo i Wyssehradské knjžetstwj sobě osobiti, a tu byla prwnj wálka mezi Nezamyslem Wyssehradským a Rozhoněm Kouřimským. Rozhoň obsadil dwůr Řičanský swým lidem, Nezamysl swolaw wládyky poslal lid ozbrogený proti Rozhoňowi, kterýž přemožen gsa gako wězeň s 55 ginými na Wyssehrad přiweden byl. Nezamysl propustil wssechny wězně swobodné, Rozhoňowi dal nos srpkem uřjznouti a přikázal, aby nos w ruce nesa, do Kouřimi se nawrátil a na swém dosti měl. Slawimil, potomek Rozhoňůw, lidu swému přjsně nařjdil, aby geg Gospodinem, t. g. Pánem negmenowali, ale knjžetem kouřimským. Synowé Slawimilowi k wýchodnj straně kraginy až k řece Metugi wzdělali a osadili, zagisté tehdy rod ten nad giné mocněgssj byl a proto rodu Přemyslowu wždy se protiwugjcj. I držitelé Luckého položenj půtky Nezamyslowi spůsobili. Holot, služebnjk Nezamyslůw, gsa na lowu, k západu pod gednjm wrchem slanou wodu nassel. Nezamysl daw si wodu tu přinésti a poznaw, žeby z nj sůl se wařiti dala, poslal lid swůg w ta mjsta, aby sůl dělal. Lučtj ale tak dlouho wálčili, až to mjsto sami osadili. Též Teplice za wlády Nezamyslowy od pastýřů nalezena byla, kterou Kolostug opanowal proti Kossalowi, muži Bjlé, panj města Bjliny, kde též prameny solné byly. Gako tito Čessi w kraginách bohatj byli, byli ginj wzděláwánjm hor obohaceni. Mezi těmi byl Bytjz, genž sám pro sebe panowati chtěl, a Nezamyslu se protiwil. Nezamysl gsa milownjk pokoge, nabjzel geg ku swornosti skrze posly. Bytjz odpowěděl poslům, že kázal střjbrnou houžew udělati, na kteréž Nezamysla oběsj, a že sám Wyssehradským knjžetstwjm wládnouti bude. Nezamysl sebraw lid táhl s njm k Bytjzu, gal geg a kázal ho na dřewěné houžwi oběsiti.

Mage Nezamysl takowé půtky, za potřebné uznal, Wyssehrad upewniti. Kázal na mjsto srubů dřewěných nadělati ohrad z kamene twrdého, rozkázal též bránu z Petřjnského kamene tak wysokou a ssirokou postawiti, gjžto žádná w celé zemi rowna nebyla. Bytjz u Berouna swé hory měl; Přjbral, sswagr Nezamyslůw, střjbro wýborné nalezl, hrad postawil a Přjbram geg nazwal. Mimo Gjlowé w stranách polednjch w dolech hognost zlata se nacházelo, a chudssj při

potocjch z pjſku zlata hogně wypjrali; tu kde negſſťaſtněgſſj byli, měſto ſtawěli a Pjſek nazwali.

Gako Libuſſe ze zlata Zelú, tak Nezamyſl doſtaw z Gjlowých hor od Hoſſa 8 kuſů zlata, kázal z něho Kraſatinu udělati, a gi w tagném mjſtě pod zemj poſtawiti, při které weliké oběti činil, klada na uhlj rozpálené ſmolničky a hřiwky, t. g. wlaſy, zwláſſtě na den nowého měſjce. Zlata a ſtřjbra hognoſt byla, ale železa nebylo. Hes, ſyn Nawoſſůw z Tetky narozený, bydljcj na řece, genž ſlowe Mjza neb Mže, naſſel rudu železnou. Nemage lidu, genž by ſe w čiſſtěnj železa znal, poſlal do Zbechowic, které od geho hradu k wýchodu ſlunce ležely, a odtud dělnjky přiwolal. Ruda hognoſt železa wydáwala. I rozkázal Hes 5 wozů železem wýborně okowati, na ně železa ohněm roztaženého nakláſti, a Nezamyſlowi na Wyſſehrad poſlati. To byla wěc newjdaná wozy kowané. Nezamyſl radu držel, co negproſpěſſněgſſjho by ſe z toho železa činiti mělo. Uſneſli ſe, aby kowář Bleha nádobj a nářadj ukowal, gehož w horách při dobýwánj kowů potřeba. A tak od toho čaſu s mnohem wětſſjm proſpěchem w horách ſe pracowalo, zlato a ſtřjbro železem ſe dobýwalo. Tjm ſe ſtalo, že lid zanedbáwal pole wzděláwati, a měſta i weſnice ſtawěti. S počátku panowánj Nezamyſlowa plenili leſy okolo Řjpu a Wyſſehradu, když ale knjže znamenité měſto založiti, a gak ſe w radě uſneſlo, giž založenou Prahu rozſſjřiti chtěl, nikdo ſe k tomu hrubě neměl. Knjže na ſwé penjze ſtawěti kázal, a gen nedoſtatek pokrmu lid k tomu dohnal, že od hornjků ſe odtrhl, a ginám pracowat ſſel, kde chleba a pečeně doſtati mohl. Neb tjm, že wſſecken lid na hory táhl, nedoſtatek powſtal, gak ſe hogně doſt neurodilo. Který pán záſobu w potrawě měl, ten pak hognoſt dělnjků doſtal. Proto nařjzenj wydal Nezamyſl, aby wzděláwánj země nebylo zameſſkáwáno. Za Nezamyſla zem čeſká giž od Wyſſehradu až k Metugi, na půlnoc až pod Krkonoſſe, k Bechyni a přes Tábor rozſſjřena a hrady oſazena byla. A to ſe ſtalo tjm proſtředkem, že Nezamyſl ſwolaw ſtarſſj a wládyky, gim kraginy rozdělil s tjm doloženjm, aby leſy wywraceli a role wzděláwali, též aby ſlužba na dny s toho činěna byla. Uſneſli ſe, že každý djl ſwůg až do ſmrti držet má, po ſmrti aby opět na knjžete připadl, a knjže opět, komukoli by chtěl, pod ſlužbu poſtoupil.

Mimo Wyssehrad počala Praha se w předni město zwelebowat. Mnáta, syn Nezamyslůw, byl wolen na místo otce swého. Mage syna Wogena, gemu, ažby wěku mužského dossel, za sídlo zwolil místo, na němž krásný hrad wystawěl a Ostromečem nazwal. Mnáta, nemage na Wyssehradě stánj, na Ostromeč se přestěhowal, a wladařstwj země Křesomilu z Wrssowic odewzdal. Křesomil po čase na Wyssehradě gsa wladařem na místo Mnáty knjžetem býti žádal, a lid proti knjžeti spouzeti počjnal. Mnáta mage zprávu o tom, se swými wěrnými se přestěhowaw na Wyssehrad, gim slíbil, že budoucně gen na Wyssehradě bydleti bude, a tu Křesomila také odsoudil, že se sám swým mečem zabiti musel. Diwný nápad Mnátůw byl, že on na Swinském wrchu proti Petřjnu kázal dům weliký z kamene postawiti, aby Střezislawa žena geho w něm bydlela se swou ženskou čeledj. Ta měla s 10 pannami w radě wssecko ženské pohlawj soudit, knjže sám soudil toliko pohlawj mužské.

Mnáta se staral, aby se zem zwelebowala. Bylo na tom, aby město znamenité založili. Wládykowé mjnili na rowině před zámkem Wyssehradským k wýchodu Wyssehrad rozssjřiti a město slawné založiti; awssak nebylo uznáno místo za pohodlné pro nedostatek wody. Byla zwolena rowina na prawém břehu Wltawy na proti údolj lewého břehu mezi Petřjnem a Swinskou horou, kde Praha giž počátek měla. Na prawém břehu kázal Mnáta domy stawěti a sám swým nákladem stawěl. Rozmnoženi byli obywatelé tak, že knjže, aby pořádek zachowán byl, soudce gim ustanowil, aby soudil lid na místě knjžete, a sám také knjže pro sebe dům weliký wystawěti dal a w něm bydlel. I ginj wládykowé stkwostněgssj stawenj stawěti počali. Střih, syn Klasonůw, wystawěl hrad, gegž Střihow nazwal. Měl ten hrad w hořegssjm podnebj gizbici zwlásstnj, w které bydlel Střih, zwlásstnj, w které žena geho Borka přebýwala; čeleď wssecka pro sebe gizbu měla, koně, kráwy, woli a každý dobytek zwlásstnj místo pro sebe měl, což wssickni obdiwowali. Z toho widěti lze, že Čechowé, páni a čeleď, w sprostnosti upřjmné bydleli, a druh nad druha se newynásssel. Kowy se dobýwaly, zlato zwlásstě u Sussice z pjsku hogně wypjralo. Na Křesné hoře nalezl člowěk něgaký prut zlata, na gednom konci gako prst tlustý a přinesl geg na Wyssehrad Mnátowi, kterýž ten prut na zem postawil, a až k swé

bradě přiměřil. W kraginách půlnočnjch nalezena byla hognost olowa a cegnu na zbožj Slawklasowě. Ten nadělaw hognost slitiny, poslal Mnátowi knjžeti na Wyssehrad. Knjže za tu wěrnost Slawklasowi hory té k užjwánj propůgčil s tjm, aby bránil lidu přjstupu do Čech, genž by nepřátelsky do země se dobýwal. Gakkoli neouroda, nedostatek a mor za časn Mnáty w zemi byl, přece se lid opět zotawil a zásobenost měl, tak že sausedé okolnj do Čech wálečně na kořist wyrážeti počali. Ti negprwněgssj byli Morawané. Nepokogili na pomezj bydlicj Čechy, přitáhli až k Ouwalům, a mjnili Wyssehrad dobyti. Zatjm Mnáta lid sebraw do pole wogensky wytáhl, a u Kygů Morawany porazil. Nepřestali Morawané Čechům sskoditi, a pewné mjsto na hoře Lipnici učinili. Tu i Čechowé gedenkráte poraženi byli. I poslal Mnáta wjce lidu než prwé, a poraženi byli Morawané, hrad gegich spálen a zagatj na Wyssehrad přiwedeni. Gako Slawklas dostal znamenité zbožj w půlnočnj straně, aby zem bránil před nepřátelským wpádem, tak Čáslaw, muž udatný a knjžeti wěrný, měl ssiroké a daleké kraginy na pomezj Morawském, aby bránil Morawanům, Českou zem hubiti, co on také statečně činil. Mnáta na morowou ránu umřel, a na Hrobku gako předkowé geho pochowán byl.

I Wogen, syn Mnátůw, těžkou nemocj obkljčen na Ostroměči ležel. Odewzdali prozatjm wládykowé řjzenj země Rohowičowi z Wrssowic. Ten počal welmi krutě panowati, Karsu, syna Rohogowa, ze wsi Krče swázaného na Wyssehrad přiwézti kázal, a dal geg tu tagně se skály do řeky hoditi, a to učinil, aby se we zbožj geho uwázati mohl. Wogen se pozdrawil, a wládykowé ho k tomu měli, aby se na Wyssehrad stěhowal. Přigda Wogen k Wyssehradu, nalezl bránu zawřenou, nechtěl Rohowič totiž otewřjti. Krosňak, geden z lopotů, muž silný, sekerou bránu wysekal. To wida Rohowič, přes zeď se dolů spustiw prchl. Němci od západu a Morawané od wýchodu doráželi na Čechy neustále. Aby Wogen se swými radu wzal, powolal sněm na Wyssehrad. Posla poslal i k Rohowičowi. Ten geg kázal gjti, gemu hlawu stjti, a na bránu Wyssehradskou w noci tu hlawu w mossně powěsiti. Wogen to spatřiw, welmi se zarmoutil a žádal, aby se na Rohowiče wálečně táhlo. Učinili tak wládykowé a Wládař, město, kde se byl Rohowič zawřel, w 36.

den dobyli, Rohowiče gali, na Wyssehrad přiwedli, a tu soud nad njm drželi, a aby se sám, gsa wyšssjho rodu, swou rukou poctiwě oběsil. Baňka, žena Wogenowa, wyžádala, aby až do budoucjho roku usmrcenj odloženo bylo. Rohowič byl do wězenj dán, kde často hrozné pohrůžky knjžeti činil. Wedlé rady wládyků rozkázal knjže Rohowiče z wězenj wywesti a přes řeku přeplawiti. Na druhé straně u samé cesty geg k wysokému dubu přiwedli, kde on chtěg neb nechtěg se na houžwi sám oběsiti musel.

Němci w Lucké kragině weliké těžkosti konali. Knjže se obáwal, aby snad až ku Praze nedorazili a lidu českého nepotřeli, i zawolal Pražany s druhé strany na Wyssehrad a oznámil gim, aby se na prawou stranu řeky přestěhowali, a tu město zdmi, přjkopy a hradbami upewnili. Wogen sám se swými služebnjky ohradu zdj městských wyměřil. Tak město welmi rozssjřeno a upewněno bylo. Také o wzdělávánj a zwelebowánj hor w dobýwánj kowů Wogen pečowal, zwlásstě w Pjsecku.

Wogen swým synům Křesomyslowi, genž na Ostromeči, a Wratislawowi, genž na Budči bydlel, dal na žádost wládyků ženy, a na Wyssehradě slawné hody gim učinil. A tak žiw gsa Wogen o rozssjřenj a upewněnj Prahy, o zachowánj pokoge pečugjc, žiwot dokonal a na Hrobce pod Wyssehradem pochowán byl.

Lucko s půlnočnjmi kraginami od knjžetstwj Wyssehradského odděleno.

Po smrti Wogenowě sesslo se mnoho lidj na Wyssehradě, a rokowali o to, zdali Křesomysl, starssj a wtipný, čili Wratislaw, zrůstu spanilého, na knjžetstwj dosazen býti má. Rozdělili knjžetstwj a ustanowili, aby Křesomysl Wyssehradské knjžetstwj s Pražskou kraginou na wýchod slunce, Wratislaw Lucko s kraginami půlnočnjmi sprawowal, což oba wděčně přigali a sworně činili. Křesomysl byl slawně na djl swůg usazen. Byl wesskeren lid na Wyssehrad powolán, kteréhož se tolik sesslo, že nebylo dosti mjsta prostranného. Na druhý den byla přinessena zlatem okrásslená stolice Libussina na rowinu u studánky Gezerky před hradem Wyssehradským, na stolici tu se knjže posadil, dwa z negpředněgssjch wládyk dali mu na hlawu čepici Přemyslowu, a klanjce se Křesomyslowi, za knjže swé geg wy-

hlásili. Křesomysl wstaw, šel w té čepici Přemyslowě na Wyšehrad. Gako otec Wogen Prahu zwelebowal, tak i syn činil. Obstaral, aby obywatelé břehu lewého i prawého Wltawy pohodlnégi se scházeti mohli w Praze, mimo sruby, na kterých se sem tam plawili, kázal loď welikou stawěti, aby negen lidé, ale i koně i wozy při weliké wodě přeplaweni býti mohli; srubowé sloužili gen když woda malá byla. Zdi okolo města dodělal, a Pražanům swobodu udělil, aby každý držitel domu, dědiny a gakékoli ohrady ,gměnj toho negen do smrti swé užjwal, ale i potomkům swým neb komu by chtěl, odkázati mohl, toliko aby penjz střjbrný, kterýž se knjžeti platil, nehynul. Wzdělávánj a osjwánj polj bylo zanedbáno pro dobýwánj zlata a rud. Na horách Gjlowých nowou zlatou žjlu nalezli, a hogně zlata na Wyšehrad dodáwali. I w Přjbramských horách mnoho lidj pracowalo, tak že skoupiwše oni potrawy w Pražském okolj, tu i ginde nedostatek počal býti, z čehož newůle w lidu powstala. Horymiř, muž statečný a welmi opatrný, radil knjžeti, aby zastawil rudowánj, a lid k osjwánj rolj obrátil. Hornjci zwlášště Přjbramštj, w gegichž sousedstwu Horymiř swé zbožj měl, počali se mstjti na něm, a bezžiwotj geho wyhledáwali. Horymiř ukryl se, a hornjci stohy obilné rozmetali, pobrali, a zůstatek spálili. Horymiř s lidem swým přepadl nočnjho času hawjře, domy gegich spálil, a doly gegich zawálel. Hornjci žalowali u knjžete na Horymiře, a knjže dostaw neljbost na Horymiře, že doly zawálel, na smrt geg odsoudil. Horymiř wyžádal sobě, aby naposled na swém Šemjku pogesti mu dowoleno bylo. Šemjk pod pánem swým welmi čerstwě se obracj, weliké skoky od gedné brány hradu k druhé dělá, nagednou nenadále skočiw přes wšecky zdi hradowé, na druhé straně řeky Wltawy gako w okamženj se octnul, což žiwot Šemjka stálo, neb tjm skokem sobě ubljžil, ale Horymiř milosti od knjžete dosáhl.

Žanda, z pokolenj Wršowského, mjnil oukladně Křesomysla i Neklana geho syna zabiti, a w knjžetstwj Wyšehradské se uwázati. Byl Žanda gat a ohněm mučen, aby wyznal, kdo té nešlechetnosti půwodcem byl. Přiznal se, že on sám, proto rozčtwrcen a před hradem Křesomyslowým za swé wziti měl; wšak na dřewo powěšen, a hrad Žandůw spálen byl.

Němci a Morawané hrozili wpádem do Čech. Křesomysl

žádage pomoc od knjžete Luckého, strégce swého, neb Wratislaw bratr smrtj giž sessel, a ten odpowěď dal, že chce od západu zemi Křesomyslowu hubiti, gestli král Morawský od wýchodu to činiti počne. W těchto půtkách dokonal Křesomysl žiwot swůg, a byl wedlé swého rodu na Hrobce pochowán.

Neklan Wyssehrad zwelebil, a Lucké knjžetstwj s Wyssehradským opět spogil.

Neklan gako obyčegně na Wyssehradě za knjže wyhlássen byl. Hned druhého dne přiwedli wládykowé Neklanowi krásnou pannu Pomyslawku, a za ženu mu gi dali, kterážto na Wyssehradě syna Hostiwita porodila. Wlastislaw, knjže Lucké, s welikou mocj a ukrutnostj počal hrady knjžetstwj Neklanowa dobýwati a hubiti. Sesssli se wládykowé a zemané na Wyssehrad, aby se uradili, gak té zhoubě průchod zameziti. Neklan nehrubě mage ducha hrdinského uzawřel poslati Wlastislawowi znamenité dary, což učinil, a kruh zlata, kterýmž by se mohl přewážiti, 10 konj wýborných, 50 smolnjků a tolikéž prossiwanic Wlastislawowi poslal. Wlastislaw ale poslům nařjdil, aby tyto dary naspátek s sebou wzali a knjžeti swému wyřjdili, by mu to dobře schowal, když si i proto, co gesstě doma nechal, přigde. I knjže Kouřimský proti Neklanowi powstal, a když Neklan gemu kus země ustoupiti mjnil, odpowěď dostal, že Krásnjk, knjže Kouřimský, ne o kus, ale o celé knjžetstwj Neklanowo stogj. Mnohé půtky tento Krásnjk Neklanowi činil, byl ale přemožen, z Kouřjmi wypuzen, a ussel do Morawy, popudil knjžete Morawského proti Neklanowi, a w bitwě s Morawany byl od wogska Neklanowa poražen a tu zahynul.

Neklan mage poněkud oddechu od nepřátel swých, kázal Wyssehrad dobře obezdjti, a welmi welikou wěž postawiti, kterouž malowánjm swého rodu, počaw od Přemysla, krásně dal ozdobiti, w čemž nástupnjci geho pokračowali, tak že až do Sigmunda panowpnjci zde wyobrazeni byli. Ta wěž Neklanka sloula. Mage Neklan hognosť zlata zwlásstě z pjsku okolo hradu Tetjna, zlatou a střjbrnou minci bjti rozkázal se swým obrazem. Wlastislaw Lucký se wssj mocj a silou knjžetstwj Wyssehradského dobyti usilowal. Sebral i Neklan wogska mnoho a ustanowil wůdce Štyra, hrdinu

udatného. Wlastislaw, muž silný a udatný, a nad mjru hrdý, k zmužilosti swé zbuzowal, a do bitwy ssikowal, což i Styr welmi opatrně a zmužile činil. Překrásně wyobrazuge Hágek tu bitwu takto: W tom když giž od sebe welmi bljzko byli, Styr uhledaw čas i spůsob přjhodný, wzkřikl na swé: Nuže mogi, bjte tjm statečněgi! A hned se hnul s swého mjsta a Pražané za njm welmi prudce, gakoby wčely za swou matkou letěly, na Lučany se s wrssku walili, wssecko, s čjm se potkali porážegjce, bili a mordowali. A Styr neginak, než gakoby někdo ostrou kosou makowice w zahradě potjnal, hlawy swých nepřátel stjnal. Bitwa dlouho se prodléwala, wjtězstwj sem i tam se nachylowalo, hřmot od lidu, třeskot od mečů, dusot od koňů daleko slyssán byl. W zástupu pak pěkněgssjch konj a oděněgssjho lidu uhledal Styr muže gednoho krásné postawy, genž byl ozdobněgssj w swé zbrogi, mage přjlbici s ocelowými a pozlacenými obruči, a ginj geho, an naň zřenj magj; srozuměl, že gest to Wlastislaw, k němu se přibljžiti pospjssil. Zemané geho statečně gsou geg bránili tak, že za dwě hodiny se k němu probiti nemohl, až mezi tjm na 100 mužů Lučanských od geho ran padlo. Gesstě se počal Wlastislaw od Styra uchylowati a za ginými krýti. J zwolal Styr řka: Widjmť tě ukrutnjče! A w tom naň prudce giné porážege s swým koněm doskočil, sstjt geho na dwé překaw, druhou ranou hlawu geho i s přjlbicj na dwé rozwrátil, a on upadl s koně na zem. Tu wssickni Lučansstj se na Styra obořili, bili, sekali, střjleli, a mnoho ran gemu učinili. Pražané geho dostatečně bránili, tu weliká hromada zbitých na tom mjstě byla, a Styr swrchu na ně padna umřel. Lučané přemoženi byli. Neklan táhl osobně do Luckého knjžetstwj. Zůstal pak po Wlastislawowi Zbislaw, mládeneček w 5 letech. Toho odewzal Neklan, gsa milosrdenstwjm hnut, Durynkowi, negwěrněgssjmu služebnjku Wlastislawowu, k opatrowánj a chowánj. Ten po něgakém čase pacholeti tomu hlawu skaw Neklanowi knjžeti na Wyssehrad přinesl, domnjwage se, že Neklanowi wděk přigde a odměnu obdržj za to, že poslednj ratolesť rodu knjžecjho Luckého zmařil, a Neklanowi gako k tomu knjžetstwj dopomohl. Užasl knjže nad tou nesslechetnostj, a dal na wůli Durynkowi, ze třj gednu odplatu si wywoliti, buď s Wyssehradské skály sám spadna hlawu zlámati, buď se mečem na

mjstě zabiti, bud swou rukou oběsiti. Wywolil Durynk poslednj, a na olssi pod Wyssehradem se oběsil. Tak Lucké knjžetstwj k Wyssehradskému připadlo a s njm spogeno bylo.

Přjprawa ku křesťanstwj.

Po smrti Neklanowě wládykowé Hostiwita za knjže wolili, a na Wyssehradě usadili. Brzy nato Miloslawu, krásnou pannu, za manželku mu dali, a Mstiboge, mladssjho bratra Hostiwitowa, k tomu sňatku pozwali. Ten ale nelibost měl proti bratru swému, a hledal, gak by geg z knjžetstwj wypudil, a sám se w ně usadil, a proto krutou wálku mezi sebou ti bratřj wedli. Umřel Leslaw, pán Kouřjmský, bez dědicůw. Wládykowé radili Hostiwitowi, aby Kouřjmské čili Zlické knjžetstwj Mstibogowi postoupil. Učinili bratřj smlouwu mezi sebou, kterou wládykowé napsati kázali na knihách telecjch skrze Rosana žáka a pjsaře, kteréžto spisy wěcj zemských welmi pilně a opatrně w gednom twrdém sklepě před Božnicj, kdežto i práwa od předesslých knjžat, gako Přemysla a Libusse byla, se chowaly a ostřjhaly. Starssj lopotowé (gako kragsstj) toliko od nich kljče měli. Popouzen gsa Mstibog od některých zemanů, po něgakém čase proti Hostiwitowi powstal. Hostiwit sebraw wálečného lidu mnoho, přjmo ku Kouřjmi táhl. Mstibog wida nebezpečenstwj, přigel sám gediný na Wyssehrad, a padl před bratrem swým žádage odpusstěnj. Hostiwit wida bratra swého se kořiti, zaplakal a gemu wssecko odpustil.

Žádné wálky wésti nechtěl Hostiwit, ale raděgi lesy pleniti a zem wzdělávati. Což učinil, aby syny swé usadil. Uslyssewsse to wládykowé a lopotowé sgeli se na Wyssehrad, knjžete žádagjce, aby swých synů od sebe newzdalowal, aby oni na swých dědinách swého zisku pilni byli, a raděgi na Wyssehradě zůstali, a tu aby se souditi, a soud sprawedliwý swým poddaným činiti učili, k čemuž knjže swolil. Hostiwit we swém knjžetstwj pokog měl, neb Němci a Morawané měli se ginde co brániti, tak že král Morawský w přjzni a přátelstwj s Bořiwogem, synem Hostiwitowým, genž po smrti otce swého od wládyků na knjžetstwj dosazen byl, setrwal.

Bořiwog, muž pokog milugjcj, srdce dobrého a gemného, dostal ženu Lidmilu, dceru Slawiborowu z Pssowa, t. g.

Mělnjka. Ta sice mladá ale rozšafná, a swých bohů weliká milownice byla. Gsouc na Wyšehrad přiwedena Bořiwoge žádala, aby modlu ze zlata uliti dal. Kázal tedy Bořiwog obraz postawy ženské welmi weliké sljti, a Lidmila gj gméno Krosina dala. Modla ta na soukromé mjsto gako giné modly postawena byla, při které Lidmila denně oběti konala, a aby u nj olegné swětlo ustawičně hořelo, ustanowila, též co negwzácněgšjho měla, gj obětowala, a to bylo tehdegšjho času wjno. O wjně nebylo prw w Čechách slýcháno. Morawský král poslal weliký sud wjna Bořiwogowi na Wyšehrad darem na důkaz přátelstwj, načež knjže znamenité dary na zlatě a střjbře králi učinil. Čechowé okusiwše wjna, nápogi tomu se diwili a geg welmi chwálili. Lidmila žádala Bořiwoge, aby nádobu kamenou wytesati, wjna do nj naliti, a pod Krosinu postawiti rozkázal, což Bořiwog učinil. Tak knjže i kněžna nábožnj potomci nábožných předků na mrawy swých poddaných blaze oučinkowali; lid wjce než gindy dobýwánjm kowů, wzděláwánjm rolj w pokogi delšj čas žiw gsa, neghrubšj krutost odložil. Zem ourodu wydáwala, od nehod toho času zachráněna byla, a tak prozřetelnost Božská srdce Česká co zem dobrou připrawila, aby sjmě slowa Božjho, zgewenj Páně w nich se ugalo, wkořenilo a hogné owoce přinášelo, což se také stalo.

Zbjrka historická z powjdek o lidu a zemi České od přjchodu Čechů do země této až do počátku křesťanstwj za Bořiwoge.

O zemi České od přjchodu Čechů do nj až do časů Bořiwoge, prwnjho knjžete křesťanského, žádné ouplně hodnowěrné spoluwěké zpráwy až dosud se nenalezly. Co Němci spoluwěcj w sousedstwu bydljcj z oněch časů zaznamenali, gen z paměti a gako we snách podotkli, a to gen teukráte, když něgaká krutěgšj wálka mezi německým a slowanským lidem se stala. Domácjch spisů naprosto žádných až dotud se nenalezlo, než z času sw. Wogtěcha. W pohanském čase dle obecného domněnj učených ani kdy gakého pjsma bylo, neb za to magj, že Čechowé, přjchozj do kragin na Labi a Wltawě, psáti neuměli. To domněnj ale, že prwnj Čechowé pjsma neznali, gest proti wšj kritice. Ze zwelebených kragin, ze sousedstwa newjm kterých národů asiatských i afrikánských wyšedše, kde

učenost wſſady kwětla, a přigdouce k Labi neměli by ani pjsma znáti? Ani poujz diwochowé nebyli, gak z některých Kosmowých průpowědj wůbec se uzawjrá, že žaludy gedli, a kožemi se přiodjwali; z toho gen tolik wyplýwá, že prozatjm giného neměli. Kdyby na Labi ananasy a datle byli nalezli, zagisté by gim byly lépe chutnaly; to gim spůsobnosti a ſſlechetnosti ani přidati, ani ugmouti nemohlo. Kosmas, prwnj a negstarſſj kronikář český, prawj, že žádné kroniky se dopjditi nemohl, která by mu správu dala o přjhodách w České zemi před geho wěkem zběhlých. Nemohli prwnj Čechowé tak spustlj býti, poněwadž by w stawu nebyli, zem okolo Labe tak brzy wzdělati, gak wzdělána a zwelebena byla. Kosmas gsa o wjce než 300 let pozděgi žiw, a nemage spoluwěkých spráw, tolik wjry zasluhuge, gako Hágek a Dobner, když tito o přjchodu Čechů na Labe a o gegich žiwotu mluwj.

Až do času Bořiwoge osadili Čechowé celý okrſſlek, gegž nynj Českou zemj nazýwáme. Wyſſehrad byl sjdlo knjžat přednjch a negmocněgſſjch, Praha prwnj město, kde obywatelé od soudců swých řjzeni byli, a swým gměnjm wládnouti směli. Mimo Wyſſehradské knjže bylo knjže w Lucké, a giné w Kouřimské kragině. Gak mnoho země kdo wzdělal, tak welikým pánem byl, a gméno měl Wládyka. Pán Čáslawský měl powinnost, brániti zem proti Morawanům, což přirozená wěc byla, neb o geho zbožj negprwé ſſlo; to samé činili wládykowé na pomezj německém proti Němcům, gako w Kadaňském okolj.

Magic hognost kowů země Česká, wydáwala mnoho rudy, a Čechowé kowy z hor i z pjsku ohněm i wodou dobýwali a naſſedſſe železo, nástroge a nádobj polnj i domácj z něho připrawowali. Stawenj stawěli počátečně gen ze dřjwj a sprostné, pro stáda swá ohrady a chljwy, kde porůznu dobytek wſſeho druhu pospolu stál. Nebyl tak weliký rozdjl stawu wůbec, pán a hospodář s čeledj pospolu gednu práci konal, stegného pokrmu a nápoge i kratochwjle požjwal. Pozděgi domy z kamene stawěti počali we wjce oddělenj a podnebj. Gak krmě, gak oděw připrawowali a gmenowali, gak to wſſe wyhljželo, řjci nelze, neb nemáme popisu. Kdo prawj, že lze gest se domysliti, ten přestáwá historii psáti, a počjná mudrowati, a mudrowati w historii gest nesmysl, pouhé hádánj, a ne děgů wypra=

wowánj. Že znali byliny a gich oučinky na zdrawj lidſké, to prawda hiſtorická, přioděná powjdkami o Kaſſi, ſeſtře Libuſſině. W duchy a bohy rozličné, lidem přjzniwé a nepřjzniwé, wěřili, gim oběti konali, ge ctili. Gak ſe gmenowali, gakého ſpůſobu byli, opět řjci nelze. Co Stránſký, co Procházka o úctě a gmenech těch duchů a bohů prawj, žádné wjry nezaſluhuge, oni ſe toho gen domyſlili, a na žádné ſpoluwěké ſwědectwj ſe odwolati nemohli. Diwno geſt, že o pohanſkých knězjch žádné zmjnky ani u Hágka ſe nenacházj, wždy gen lidé oběť přináſſegjcj ſami obětowali. O wychowánj mládeže péče měli, a když co pogednati bylo, zwláſſtě co ſe wſſech týkalo, u knjžete ſpolečně ſe o to radili. Toto geſt hiſtorie těch 8 neb 9 knjžat pohanſkých. Oſtatnj geſt báſnická obálka těchto prawd. Že ſtřjbro a zlato w ten čas na tom mjſtě, od toho neb onoho gmenem nazwaného muže w takowém ſpůſobu a takowé welikoſti ſe nalezlo, tak neb ginak ſe s njm nakládalo, geſt wymyſſleno, aby wyprawowánj žiwěgſſj a přjgemněſſj bylo. Co ale popiſowánj djwčj wálky w kronikách čeſkých znamenati má, to newjm. Geſt to, gak ſe zdá, negprwněgſſj báſnická práce na čeſké půdě. Wyprawowánj o Horymiři geſt děg hiſtorický báſnickým ſpůſobem wyprawowaný, též wálka a bitwa mezi Wlaſtiſlawem Luckým a Štyrem za Neklana.

Wěſſtba geſt wůbec pomůcka u wſſech hiſtoriků ſtarých i nowých, též mudrců neznabožſkých, aby wzdělávánj a zrůſt rozumnoſti u národu, z tupoſti powſtáwagjcjho, rozumu lidſkému pochopitelno učinili. Toho náſledowali i čeſſtj ſpiſowatelé, aby ukázali, gak čeſký lid poznenáhlu ſe zwelebowal w rozumnoſti a wljdnoſti. Hiſtorikowé, w Boha wěřjcj, magj rozumněgſſj a přjručněgſſj proſtředek k wyſwětlenj toho tagemſtwj, oni widj, že Stwořitel člowěka má moc negen neobyčegnou ſjlu těleſnj člowěku dáti, ale že může, a w ſkutku gednomu neb druhému, gak dalece třeba geſt, a proſpjwá, ſjlu a miloſt Ducha ſw. dáwá, aby oſwjtil a rozžal rozum oſtatnjho národu, gako ſlunce měſjci a hwězdám celého ſlunečného okrſſku ſwětla tolik propůgčuge, že i ony na obloze ſe leſknou a temnoſt nočnj oſwěcugj. Kdo wjry prawé a žiwé důſtatek má, ten giſtě nepotřebuge ani wěſſteů, ani oſudů, ani báſnických důmyſlů řeckých, čjnſkých neb indických, on u wſſech národů geden a tentýž pro=

středek widj: Bůh dal ducha swého muži wywolenému, neb poslal z gedné země posly swé do druhé, aby pokolenj lidské ze sna probuzowali. Tak práwě wěřjcjmu i přjhody neobyčegné, gež zázraky a diwy gmenugeme, srozumitelny gsou. On wj, že u Boha nic diwného, nic neobyčegného nenj, a w tom swětle mu wsseckо patrno, ač zázračno. Že newěřjcjmu w historii mnohé wěci neprawdiwé a nerozumné a protimyslné přicházegj, nenj se čemu diwiti. Kdo wjry w řjzenj Božské nemá, ten duchowně slepý gest. Proto oswjcenost mužů předesslého stoletj a také nyněgssjho, ginak ostrowtipných a wysoce učených, tak že se oswjcenými nazýwali, tak zatmělá byla, že patrné historické prawdy popjrali a za podwod wyhlassowali, poněwadž pro newěru w Boha gich nechápali a nenahljželi. Nikdy tolik zmatku w historii nebylo, gako ku konci 18tého stoletj křesťanského. A práwě tu takměř očité obrazy a přjklady negpatrněgssj před očima měli, kde se prawdy historické, kteréž oni popjrali, gako wtělowaly. W ty časy negpatrněgssj, neghogněgssj a negobssjrněgssj zpráwy z Ameriky do Ewropy přissly, gak pokolenj lidské, do tuposti a usnutj duchownjho padlé, hynulo, gak rozličnými stupněmi diwokosti, a gakými prostředky k wljdnosti a zwelebenosti cjrkewnj i občanské lid ten diwý postupuge, a přece práwě w ten čas prawdy historické gak knih Mogžissowých tak giných, genž dost srozumitelně a moudře o temných počátcjch občanského a cjrkewnjho wzdělánj a zrůstu wyprawugj, zawrhowali, a domněnj swé matné, každý giné, na swětlo wynásseli, až powstal zmatek na zmatek, a ze zmatku newěra wůbec se rozssjřila, a tak ta nazwaná oswjcenost bez wjry w řjzenj Božské byla a gest nesstastná a nesslechetná slepota. Toho důkaz máme i na českých spisowateljch, z nichž někteřj wsse co o pohanských knjžatech se wyprawuge, gako smysslené zawrhugj, ginj opět některé wěci za prawdiwé magj, ale horu Wyssehrad nikoli tu, kde Botič do Wltawy wtéká, ale kdes ginde na lewém břehu Wltawy mjti chtěgj. K čemu to? Libusse a Přemysl byly dwě osoby ducha dosti mocného, a počaly ne diwoký, ale spustlý lid český w mrawnj a občanský pořádek uwáděti, a z počátku negwětssj sily třeba.

Hostiwit, muž pokogný, syna Bořiwoge pokog milugjcjho wychowal, genž s Lidmilou, pannou srdce ussléchtilého, se spogil, čjmž Čechowé připraweni byli, aby dostawsse blažené poselstwj z Morawy, ge ze

wssj dusse swé a z celého srdce přigali. Kdo poslal Bořiwoge pokřtěného z Morawy do Čech naspět, aby na Wyssehradě králowstwj nebeské založeno bylo, ten wzbudil ducha w Libussi a w Přemyslu, aby pořádek a žiwot občanský w lidu uweden byl. Dřjwe stwořil Hospodin tělo, pak do mrtwého těla dussi wdechl, a tak Hospodin powždy činil a činj.

Swětlo učenj Kristowa w Čechách na Wyssehradě swjtiti počalo.

Giž Fritigil králowna slyssewssi o sw. Ambroži, arcibiskupu Milánském, žádala od něho pokřtěna býti, a w Krista wěřiti. On gj poslal katechismus pro ni schwálně sepsaný. Ona na to do Milána na cestu se wydala, ale sw. Ambrože na žiwě nezastjhla, on zemřel 4. dubna 397. Gestli něgaká známost o Kristu wjce w těchto kraginách byla, určiti nelze.

Neklan a Hostiwit w pohanstwj gesstě žiwi byli, ale páni někteřj giž křtu sw. oučastni se stali. Němečtj kronikáři pjssj, že r. 845 Ludwjk, král německý, 14 pánů neb wogwod českých ke křtu sw. přiwedl; r. 873 zemřel Takulf, něgaký pán Český, kterýž klássteru Fuldenskému nadánj učinil. Kde tito páni Česstj w Čechách swé statky měli, gak daleko učenj a žiwot křesťanský u swého lidu rozssjřili, ani zmjnky se neděge. O křtu neméně se wyprawuge w prwněgssjch a negstarssjch spisech, které se až do nassich časů zachowaly, ale i spisy negstarssj gsou od lidj, genž přes 100 let pozděgi, aneb w cizých kraginách, negsouce Čessi, žiwi byli. Proto nikdo z nich ouplně hodnowěren nenj. Newjm, proč učenj a horliwj páni spisowatelé děgů českých tolik se napsali, to neb ono domněnj zastáwagjce, na ten neb onen spis se odwoláwagjce, kdežto sami wyznali, že žádný z těch spisů wjry ouplně hoden nenj. Ani na skoumánj pozděgssjch se nikdo spolehnout nemůže, neb sobě odporugj. Tak Kosmas, Neplach, Hágek kladou rok, w kterémž Bořiwog pokřtěn byl, 894, Dobner 890, Soliman 880, Jordan 877, Athanas 876, Pubička 874, Pessina 864, Balbjn 856; kdo z nich má prawdu? Gako se hádagj o rok, w kterém Bořiwog pokřtěn byl, tak se neshodugj w tom, kde Bořiwog, kde Lidmila, a od koho pokřtěni byli, měli-li gaké kněze, kolik, gak gim řjkali, kde gaké kaple a kostely, kdy a která od koho postawena byla. Powěsť ale

wůbec se zachowala, že Bořiwog pokřtěn gsa, snažil se wjru křesťanskou we swém knjžetstwj upewniti. Sjdlo knjžete toho byl ale Wyssehrad, tedy tu a odtud záře swětla Kristowa se skwjti počala, a brzo kostel neb kaple něgaká postawena byla. Powěst prawj, že kaple sw. Klimenta negprwé tu stála. Kdyby nic giného nebylo, než úcta sw. Klimenta w Čechách, tož dosti důkazů gest, že Čechowé od sw. Metuda a Cyrilla, genž ostatky tohoto sw. mučedlnjka s sebou mjwali, we wjře Kristowě wyučeni byli. Nadarmo tato úcta se w Čechách nerozmohla, a nenacházj se giná přjčina, než ta, že od těch morawských a českých apoštolů toho swatého znáti a ctjti se naučili. Wratislaw, zakladatel kapitoly Wyssehradské, w nadánj toho ústawu též připomjná sw. Klimenta, a před dweřmi chrámu sw. Petra a Pawla stála kaple giž od dáwna ku poctě sw. Klimenta, při které žáci a duchowenstwo chowáno bylo.

Powěst ale, kterou spisowatelé od Kosmy až do kněze Athanásse zaznamenali, tato gest: Bořiwog přigda do Morawy k Swatoplukowi králi, tu s Cyrillem a Metudem, apoštoly morawskými se sessel, a gegich přičiněnjm se stalo, že Bořiwog a lid český s njm přjtomný pokřtěn byl. Bořiwog křesťan nawrátiw se domů, kněze gmenem Kaych s sebou přiwedl. Čechowé uslyssewsse, že Bořiwog pohanstwj se odřekl, a křesťanským spůsobem žiw gest, powstali proti němu, a za knjžete geg mjti nechtěli. Odessel Bořiwog do Morawy, radu a pomoc tu hledage. W Čechách zatjm weliký nepořádek a různice panowaly. Wládykowé swolali sněm na Wyssehrad. Tu bylo rokowáno, gedni stáli na tom, aby Bořiwog z Morawy powolán byl, ginj, aby nowé knjže zwoleno bylo. Bořiwog přissed po čase na Wyssehrad z Morawy s Cyrillem, genž tělo sw. Klimenta s sebou přiwezl, a 3 leta na Wyssehradě nábožně chowal, w knjžetstwj České se usadil, a wjru křesťanskou rozssiřowal. Cyrill kněžnu Lidmilu, Spitihněwa i Wratislawa, syny knjžecj a lid domu Slawibora, otce sw. Lidmily, pokřtil a kaple od Bořiwoge založené poswětil, na Lewém Hradci, před Tegnem w Praze a na Wyssehradě. Že Bořiwog wracege se po křtu z Morawy na Lewý Hradec se uchýlil, a tam prwnj kapli sw. Klimenta založil, to wyswětluge přirozený běh wěcj. Negstarssi pjsemnj památky České

zwěstugj, že Wyssehrad byl hlawnj mjsto uctěnj bohů s chrámy, s modlami, s kněžmi, i poswátné praporce w chrámjch že chowány byly. Tu owssem nemělo swětlo Kristowo mjsta. Až Bořiwog rozhorleného ducha pohanského ukogiw, stánky, sochy a služebnjky pohanské na Wyssehradě zrussil, teprw připrawil mjsto swětlu Kristowu. Bořiwog uložiw sněm na Wyssehradě, toliko křesťanům geg oznámil. Na Morawě počalo protiwenstwj kněžjm, a proto Metud i mnoho kněžstwa k Bořiwogi opět se uteklo, což Bořiwoge welmi těssilo, neb Cyrill rozžehnaw se giž dřjwe s Bořiwogem, do Řjma byl odessel. Metud gednal s Bořiwogem o to, aby na Wyssehradě, kdežto kněžstwo w znamenitém počtu chowáno bylo, biskupstwj se založilo, cožby se w skutku bylo stalo, kdyby byla smrt Metuda dřjwe nepřekwapila, a Drahomjra křesťanstwa tak nepotlačowala.

Bořiwog odewzdal u přjtomnosti wládyků na Wyssehradě knjžetstwj České synu swému Spitihněwowi, a odebral se s Lidmilou na hrad Tetjn. Tu bydle a gsa w okolj na lowě, sw. Iwana poustewnjka nalezl. Na té pousstí kázal knjže kapli ku poctě sw. křjže a Marie Panny wystawěti, a kněžj několik z Wyssehradu při nj usadil a zaopatřil. Druhého roku giž Spitihněw na Wyssehradě žiwot swůg dokonaw, do kostela Panny Marie před Tegnem pohřben byl. Sessli se wládykowé na Wyssehrad, a na tom se usnesli, aby poselstwj Bořiwogowi na Tetjn poslali, a knjžetstwj ku sprawowánj opět gemu odewzdali.

Žádal Bořiwog, aby druhému synu, t. g. Wratislawowi, knjžecj hodnosti popřáli, což oni učinili. Bořiwog posadil Wratislawa syna swého slawně na stolici knjžecj. Metud, který wyučowal a křtil lid w kragi, přissel k té slawnosti na Wyssehrad, a w kapli sw. Klimenta mssi sw. sloužil. Pokřtil gesstě Boleslawa, syna Bořiwogowa, a když z Drahomjry se narodil Wáclaw, syn Wratislawůw, i ten w té kapli od sw. Metuda křtu sw. dossel. Wratislaw kázal na Swinském wrchu, tu kde někdy dům weliký Libussin stál, kostel ku poctě sw. Gjřj wystawěti, a 9 duchownjch, totiž 5 kněžj, 2 gáhny a 2 podgáhny z Wyssehradu powolaw při něm usadil. Též nařjdil w Boleslawi kostel ku poctě sw. Cyrilla a Metuda wystawěti, 4 kněžj z Wyssehradu tam odeslal, a usadil. Měl pak Wratislaw z Drahomjry druhého syna Boleslawa, a dceru

Přibyslawu, i wyžádala si Libmila wnouče Wáclawa, aby ho u sebe na Tetjně wychowati a mrawům křesťanským cwičiti mohla. Kněz Pawel mage mladé knjže we cwiku, denně poklekal na swá kolena, k Pánu Bohu se modlil, za to prose, aby Wáclaw dobrý knjže a spráwce lidu swého byl.

Zhouba křesťanstwa na Wyssehradě.

Drahomjra, choť knjžete Wratislawa, pohanka gsouc, co křesťanského bylo nenáwiděla, a křesťanům mnoho pronásledowánj činila. Tolik historik o nj řjci může. Powěst ale zegmena obssjrně ukrutné skutky gegj zachowala, a co se Wyssehradu dotýče, Pessina zaznamenal as po 750 letech: Po smrti Wratislawowě Drahomjra až do zrůstu syna Wáclawa měla wládnouti. Bydljc na Wyssehradě, kněze, genž zde služby Božj konali, sužowati počala, a kteřj w rozssjwánj slowa Božjho horliwěgssj byli, kázala usmrtiti. Gsouc z Lucka rozena, gela nawsstjwit hrobku otce swého, a tam na hrobě slib učinila, že křesťany wyhubiti musj. Nawrátiwssi se na Wyssehrad, kněze a žáky docela zahnala, dwéře do kaple sw. Klimenta zazditi kázala, a tak synu swému Boleslawowi, gehož u sebe na Wyssehradě chowala, žiwým obrazem ukrutnosti na křesťany byla, a tu zlosť w srdce geho wsstjpiti se snažila. Wládykowé křesťansstj nemohli déle na to patřiti, aniž Wáclaw knjže takowé prolitj krwe křesťanské déle snásseti, pročež ustanowil s wládyky w sjni paláce Wyssehradského se sgjti, a dle wůle otce swého řjzenj knjžetstwj nastoupiti, a tak knjže Wáclaw panowati počal. Gako wčely k oulu, tak žáci a duchowenstwo okolo Wáclawa se shromážděli. Kaple sw. Klimenta opět otewřena, a služby Božj opět horliwě konány byly. Mage Wáclaw knjže rameno sw. Wjta darem od cjsaře, newystawěl chrámu Páně ku poctě toho swatého na Wyssehradě w sjdle králowském, nýbrž w mensšjm hradě proto, že we snách zwlásstě od sw. Wjta k tomu napomenut byl, ale z Wyssehradu duchowenstwo k tomu chrámu Páně powolal.

Drahomjra nemohouc ukrutnostj hubiti křesťanů, uchopila se pokrytstwj. Přissedssi ku knjžeti na Wyssehrad, počala učenj a spůsoby křesťanské wychwalowati a gako negwětssj přjtelkyně se twářiti, magjc zatjm ged s wjnem smjssený připrawen, aby při stole syna

swého tjm nápogem otráwila. Wssak se gj neposstěstilo. Nedala se ale odstrassiti, až Boleslawa k tomu přiwedla, že bratra swého Wáclawa zabil. Na to rychle chwátala Drahomjra k Wyssehradu, gakého koli kněze neb žáka tu postjhla, zgjmati a swázati kázala, a usmrtit, neb se skály do řeky wrci dala. Dwa měsskany od nj na Wyssehrad wyzwané pod slibem, že se gim nic nepřjgemného nestane, na cestě zabiti kázala. Nastoupiw Boleslaw spráwu země zapudil Drahomjru, která gako wdowa do swého obydlj na Stochow z Wyssehradu se odebrala.

Negznamenitěgssj poklady České země na Wyssehradě, hrad ozdoben r. 936.

Boleslaw knjže, powahy gsa prudké, welmi přjsně panowal a mnohých ukrutnostj se dopousstěl, přitom, co dobrého předsewzal, s horliwostj welikou wykonáwal. Popudiw proti sobě cjsaře německého i mnohé pány české, boge s nimi měl. Kázal swolati wládyky na Wyssehrad, a poručil na wognu se wyprawiti. Oni u welikém počtu se připrawugjce a newědouce, kam se uchýliti magj, před branou Wyssehradskou se sessli. Boleslaw táhl s nimi do Lucké kraginy a hubil gi. Druhé léto opět Pražanů na Wyssehrad powolal, aby domy w Boleslawi stawěli, gim přikázal, čemu oni odepřeli, a s knjžetem welikou nesnáz měli. Snažili se páni, aby knjže mjrnějssjho gednánj byl. Dal si Boleslaw řjci. Lid pohanský, genž ku stawěnj Boleslawi ze wssech stran se hrnul, a křesťanům nátisky činil, na hory k dobýwánj kowů rozeslal, a tu welmi sskastný byl, hognost kowů nabyl, a welmi zbohatl. Kázal na Wyssehradě několik sklepů we skále wytesati, a wysokou wěž, které Boleslawka řjkali, wystawěti. W těchto sklepjch hognost zlata a střjbra bylo složeno. Neb Boleslaw radu dostal od wládyků, aby w starých letopisech hledal, co Přemysl a Libusse o zlatých a střjbrných podzemských pokladech prorokowali a pjsařům zapsati kázali. I hledal Boleslaw pilně, a nalezl letopisy w pokladnici Přemyslowě na Wyssehradě, z nichž knjže se dowěděl, kde bohatstwj ležj. Hned poslal na hory Gjlowské, kdež w gámě Tobola nazwané dělnjci ssirokou wrstwu zlata nalezli. Wida Dalimil, pán Český, že se knjžeti zawděčj, když drahé kowy pilně hledati bude, učinil tak u potoka Lipnického. Nalezl silný pramen střjbra, pak weliký kus střjbra

w spůsobě koně welikého, genž byl welmi mistrný a samorostlý, tak že nebylo schopněgssjho mistra w zemi, který by takowého koně sljti dowedl. Koně toho přiwezli na silném woze na Wyssehrad. Knjže chtě, aby Čechowé ten diw widěli, rozkázal na prostřed hradu na wysokém kameně koně střjbrného postawiti. Toho času také nowá mince zlatá a střjbrná s obrazem knjžete Boleslawa na Wyssehradě ražena byla.

Uhřj a Němci nepopřáli pokoge, pročež swolal knjže wládyky na Wyssehrad, aby na Uhry wogensky táhli, což oni učinili, a Uhry porazili. Radil se pak, co proti cjsaři činiti má? Radili mu, aby se pokořil; on gsa srdnatý toho učiniti nechtěl, a byl w té wálce nesskastný.

Nezapomněl Boleslaw, že knjže křestanský gest, radil se o to, aby Čechowé wlastnjho biskupa měli, odhodlal gemu kraginu za Labem k wýžiwě odewzdati, aby w Boleslawi biskupská stolice byla, sám že ustawičně na Wyssehradě seděti chce. Tak Boleslaw gakkoli ukrutný, zem Českou welmi zwelebil, a snad gen prudkost a horliwost geho w stawu byla, tolik znamenitého předsewzjti a prowésti. Toto wsse Hágek zaznamenal. Co se stawenj na Wyssehradě týče, mohl on gesstě zřjceniny geho patřiti, které mu swědectwj wydáwaly, že powěst, na kterou on se odwoláwá, wjry zasluhuge, neb za geho času stály gesstě základy a zbytky býwalé sláwy. Nastoupil r. 967. wládu Boleslaw II., knjže nábožný.

Práce sw. Wogtěcha na Wyssehradě.

Knjže Boleslaw II. bolestně patřil, gak lid Český při wssem snaženj geho i duchowenstwa přece gen pohanských spůsobů se držj, ačkoli giž pokřtěn byl. Usnesl se s biskupem sw. Wogtěchem, aby wssecken lid pokřtěný, gak dalece možná, na Wyssehradě se sessel, gak Krugner pjsse. Což když se stalo, biskup toto pilně a pewně zachowáwati mu přikázal:

1. Aby w neděli nic neprodáwali ani kupowali, žádného trhu neměli.

2. Aby do stawu manželského skrze požehnánj a řád duchownj wstupowali a manželstwj práwě a křestansky drželi.

3. Aby na mjstech poswátných těla swá pochowáwali, ne

pak na poljch, w lesjch, na hrobkách pohanských, ohně na hrobjch nepálili, a oběti duchům nečinili.

Boleslaw kapli tu poctě sw. Jana ewangelisty w zámku na Wyssehradě postawiti kázal, a sw. Wogtěch gi poswětil. Neb Jan, biskup Pražský, poswětiw tuto pozděgi obnowenou kapli ku poctě sw. Štěpána a Gernona, zawázal w listu od r. 1264 kapitolu Wyssehradskou, aby služby Božj w té kapli stenčowány nebyly, poněwadž prawdiwými důkazy přeswědčeni gsme, pjsse on, že ta kaple od sw. Wogtěcha, předka nasseho a druhého biskupa Pražského, poswěcena byla. Boleslaw 20 kostelů wystawěl, a gak sw. Wogtěch horlil pro rozssjřenj a upewněnj wjry Kristowy, známo gest. Nemohly temnosti swětla obsáhnouti.

Wyssehrad knjžeti Jaromjrowi wěren, od Oldřicha okrássleu.

Boleslaw II. řjdil knjžetstwj České 32 let. Dokonaw žiwot r. 999, zůstawil po sobě 3 syny: Boleslawa, Jaromjra a Oldřicha. Ti neswornj gsouce mezi sebou, na Boleslawowi knjžeti Polském welmi zlého souseda měli, a proto zem Česká za celého půlstoletj welmi mnoho wystála, i také z těch časů nad mjru málo historických správ se nacházj, a ty ku podiwu zmatené a sobě odporugjcj gsou.

Boleslaw III. nastoupiw stolici knjžecj, Jaromjra wykleštiti kázal a Oldřicha w lázni udusiti. Oldřich ale této smrti ussel. Wládykowé ukrutnosti té se obáwagjce, Polské knjže o pomoc žádali, a on Wladiboge, prince Polského, w Čechách usadil a Boleslawa zahnal. Wladibog 1003 umřel, a Jaromjr a Oldřich byli od wládyk do Čech woláni, neb oba měli w zemi mnoho přátel i nepřátel. Jaromjr měl České knjžetstwj sprawowati, proto na Wyssehradě bydlel. Zatjm Boleslaw III. zjskal si přjzeň Boleslawa Polského, který s wogskem do země padl, Prahu dobyl a Boleslawa opět na knjžetstwj usadil. Wyssehrad zůstal Jaromjrowi wěren, a udatně hágen byl, tak že ho Poláci nedobyli. Kam Oldřich se skryl, wědomo nenj. Jaromjr tou dobou utekl se k Gindřichowi, cjsaři Německému, a ten mage na knjže Polské neljbost, protože mnohé kraginy řjšské podmanil, táhl wogensky do Čech, Jaromjra s sebou mage, a sstastně až ku Praze přitáhl. Na Wyssehradě se dowěděli, že Jaromjr gest s wogskem cjsařským, počali o půl noci na

zwony zwoniti, dáwagjce znamenj k bogi proti Polákům. Poláci se ulekſſe toho, na outěk se dali, a Jaromjrowi wěrnj Poláky z Prahy wymjtali. Na ráno odpuſtil Jaromjr před branou winu wſſech, potwrdil práwa, a wegda do brány s radoſtj welikou na předeſſlou hodnoſt doſazen byl, a tu každý mu kořiſt ukazowal, kterouž nepřjteli wzal. Jaromjr přigaw znamenité dary, na Wyſſehrad uweden a dle wůle cjſaře za knjže Čeſké wyhláſſen byl, též swým wěrným zaſlouženou odměnu ſljbil. Ze wſſech ſtran hrnuli ſe záſtupowé obogjho pohlawj ſproſtého lidu i panſtwa na důkaz swé wěrnoſti k nowému knjžeti, a ku přiwjtánj ſlawného hoſta cjſaře r. 1004. Až do r. 1012 panowal Jaromjr. Co ſe w Čechách neb na Wyſſehradě dálo, newj ſe. Zaznamenaná geſt toliko neſſťaſtná přjhoda, kteráž Jaromjra na lowu potkala Kochan Wrſſowſký, geden z negznamenitěgſſjch pánů Čeſkých, wyzwal Jaromjra na low. Přiſſli na Weliz, tu Kochan se swými knjže ſamotného popadl, geg na zem uwrhl, kázal geg obnažiti, ruce a nohy ku kolům uwázati. Tak na něho házeli, a na konjch ſedjce, přes něg ſe přecháněli. Až Dowara, wěrný Jaromjrůw, ſpatřiw co ſe děge, pomoc shledal. Přigdouce wěrnj knjžete rozehnali zločince, knjžete, genž od polu mrtew, zraněn a od much a komárů ſoužen ležel, odwázali a na Wyſſehrad dowezli. Dowara za swou wěrnoſt od knjžete mnohým zbožjm a ouřadem loweckým, kterýž prw k Stebnu patřil, dědičně obdařen byl. Jaromjr ſám to wyswobozenj orodowánj a přjmluwě ſw. Jana Křtitele připiſowal. Na poděkowánj Bohu za tu miloſt poſtawen byl na Welizu kláſſter Benediktinſký. Jaromjr táhl několikkráte cjſaři na pomoc wogenſky. R. 1012 ſe nacházj Jaromjr u cjſaře w řjſſi gako knjžetſtwj Čeſkého zbawen, a Oldřich pomocj Baworů a swých přátel Čeſkých gako knjže Čeſké. Ano Jaromjr byl od cjſaře do wězenj dán, pak Oldřichowi wydán, a tento geg r. 1013 zraku zbawil, tak gako Boleſlaw Polſký giž dřjwe Boleſlawu III. Čeſkému to učinil.

Oldřich tedy ſám panowal 24 let. Mage ženu neplodnou, Boženu, oſobu ze ſproſtého ſtawu, za manželku pogal a na Wyſſehrad swolaw ſtarſſj a znamenitěgſſj pány Čeſké, gim oznámil, kterak geſt od Pána Boha kráſnou ženou obdařen. Za Oldřicha Wyſſehrad zwláſſtnj okraſy nabyl. Nařjdil knjže kráſný palác tu poſta-

witi, w němž byl stůl z bjlého mramoru na wyšssjm mjstě postawen, a lawice z čerweného mramoru krásným djlem kamenickým ozdobeny. Za těchto časů nábožnost w Čechách znamenité obrazy a swětla měla. Sw. Prokop na Wyssehradě u sw. Klimenta w žáctwu chowán byl, a nad Sázawou poustewnický žiwot, wstoupiw džjwe do řehole sw. Benedikta, swatě wedl. Sw. Wintýř dlouhá léta w Čechách žiw gsa, přjkladem swým ku křesťanskému žiwotu wzbuzowal. Oldřich knjže časem nočnjm žaltář čjtal, a Pánu Bohu se modlil. Při té pobožnosti přistawil gedenkráte někdo k oknu welikou ostrew, a gizliwou střelu tjm oknem mimo samou hlawu knjžete tak silně wstřelil do sloupu, že se tomu wssickni diwili. Knjže nemesskaw kázal sobě giný přjbytek we skále Wyssehradské bljže k wodě postawiti, chtě tomu, aby žádný nepřjtel neměl přjstupu k němu.

Gakkoli lékařstwj w tehdegssjch časech gesstě wzniku nemělo, přece rozum tak sstastný nápad dal na ruku, že proti morowé ráně oheň by prospěl. Nařjdil tedy knjže Oldřich w čas moru okolo Prahy a zwlásstě okolo Wyssehradu mnoho lesů posekati a to džjwj zapáliti, aby ten dým lesnj a smolnj nakažené powětřj opravil, načež také mor přestal. Zem Česká byla tehdy gesstě mnohými lesy i okolo Prahy a Wyssehradu proroštlá, a močálowitá, gakkoli giž mnoho měst a dědin wzdělaných bylo. I Wyssehrad giž město byl, negen pouhá twrz a zámek. Cjrkew swatá řeholou sw. Benedikta ku wzdělánj země i lidu welmi silně oučinkowala, tak že při těch wálkách, krutých mrawech a diwokosti občanské wjra a ctnost křesťanská kwetla, gako růže na trnj kwete. R. 1037 umřel Boleslaw III., gsa 34 let newidomý, neb Boleslaw Polský geg oslepil. Na to w listopadu umřel i Oldřich toho roku. A Jaromjr gsa od bratra Oldřicha též oslepen, usadil Břetislawa, syna Oldřichowa z Boženy, na stolici knjžecj; r. 1038 také žiwot dokonal. Wssickni tito 3 princowé wětssj djl žiwota swého we wyhnanstwj a w žalářjch strávili, a w neustálém nebezpečenstwj žiwota žiwi byli.

Břetislaw cýsaře častuge. Duha — zemětřesenj — radowánky z wjtězstwj nad Gindřichem cýsařem — sspitál a kaple sw. Mauricia.

Břetislaw giž za žiwobytj otce swého zwláſſtnj důkazy srdce hrdinského a udatnosti dal. Co otec a strýcowé stratili, on mocnou rukou wydobyl. Popudil cýsaře německého Konráda proti sobě, který přitrhl s wogskem do Čech, postawil se Břetislawowi na odpor, awſſak bez krwe prolitj s njm se usnesl. Břetislaw uwedl slawně cýsaře do Prahy a na Wyſſehrad, a ctil geg, gako knjžeti cýsaře ctjti zásluſſno. To Hágek wyprawuge na r. 1032; odkud to wzal, newjm.

Za časů Břetislawowých ukázala se gedenkráte při slawnosti sw. Petra a Pawla weliká a gasná duha nad Wyſſehradem, a trwala 3 dny bez proměny. Ginýho rokem weliké zemětřesenj bylo, a za 3 dny trwalo, tak že se lid domnjwal, gakoby soudný den se bljžil. Šebjř biskup uložil půst, sám na zemi se prostřew Pánu Bohu se modlil, negedl ani pil, až zemětřesenj přestalo. Tjm wěž od Neklana nad branou Wyſſehradskou wystawená padla, čjmž Wyſſehrad gedné okrasy zbawen byl. Nehoda starobylou wěž zbořila, wſſak nábožnost knjžete Břetislawa prospěſſným stawenjm hrad ozdobila. Pogal totiž knjže Šebjře biskupa, otce swého duchownjho, k sobě, s njm se o to radil, gakby wěčného pokoge dogjti mohl, mage po welikých a ſſťastných wálkách pokoge časného. Biskup poradil, aby w pohodlném mjstě dům prostranný wystawěti, a chudý lid w něm potřebnou wýžiwou zaopatřiti kázal. Břetislaw rozkázal wedlé brány na předhradj Wyſſehradském dům prostranný s rozličnými přjbytky i kapli sw. Mauricia při něm postawiti, a rozkázal tu mnoho chudých shromážděti a chowati. Tak Hágek. Diwná wěc, že o tom chudém domu docela žádná památka w listech kapitoly Wyſſehradské se nenacházj. Paprocký tu kapli na památku sw. Wawřince wystawenou býti pjſſe; k tomu ho asi zawedla kaple, která se až dosawáde chowá w sjdle kanownickém proti zbrognici, při kterém o domu chudém žádné zmjnky se nenacházj. Na starém obraze, gehož otisk Šaller při popsánj Prahy wydal, ukozuge se kaple sw. Mauricia w giném položenj. Ale wſſe to historické gistoty neposkytuge.

Břetislaw r. 1040 po wjtězstwj nad Ginbřichem cjsařem u Domažlic držel radowánky na Wyšſehradě, a poselstwj od knjžete Saského přigal, který mu radil, aby, gsa wjtěz, s cjsařem pokog učinil. Břetislaw toho učiniti nechtěl, až druhý rok toho pykal, a Šebjř biskup, genž k Gindřichowi cjsaři, u Prahy s wogskem ležjcjmu, nočnjho času do leženj ušſel, byl po dosaženém mjru na Wyšſehrad od knjžete powolán, a do žaláře uwržen, což Peſſina wyprawuge.

Za Spitihněwa málo, ale mnohé a welmi důležité wěci se dály na Wyšſehradě za Wratislawa, prw než byl kapitolnj chrám Páně založen.

Po smrti Břetislawa r. 1055 Spitihněw, negstaršſj syn, na Wyšſehradě za knjže České zwolen a wyhlášſen byl. Byl muž nábožný a pokoge milowný, nebylo mu nic protiwněgšſjho nad německý lid, proto wšſecky Němce i swou wlastnj matku, protože Němkyně byla, ze země wypowěděl. Co by se bylo na Wyšſehradě dálo zwlášſtnjho, nikde gsem zaznamenáno nenašſel. Za geho času byla kapitola Litoměřická založena, chrám Páně sw. Wjta spálen, bylo tedy co dělat a zwelebowat. Wratislaw přigal po smrti bratra swého správu země České, a gsa wdowcem, poselstwj k Boleslawowi a sestře geho Swatawě do Polska wyprawil, a Swatawu za manželku zwolil.

Swatawa s powolenjm bratra swého do Čech se wyprawila, na Wyšſehrad uwedena byla, a tu slawná swatba se držela. Jaromjr, mladšſj bratr Wratislawůw, wůlj otce Břetislawa pro duchownj staw wychowán, a giž gáhnem učiněn gsa, měl časem swým oučasten býti biskupské stolice Pražské. Byl ale muž mladý, plný ohně a wrtkawý, tak, že se zdálo Wratislawowi užitečněgšſj, cjrkwi České giného, w duchownjch prácech zkušſeného a nábožného muže po smrti Šebjře za biskupa ustanowiti, což weliké nesnáze spůsobilo. Negznamenitěgšſj páni Češſtj se Jaromjra ugali, a na swém stáli, aby wůle knjžete Břetislawa se wyplnila, a Jaromjr gegich biskupem byl. Wratislaw toho času byl w Kladšſtě. Páni widouce, že Wratislaw mocně Jaromjrowi odpjrá, usgednotili se, že mocnou rukou

práwo Jaromjrowo zastáwati budou. Wratislaw obáwage se, aby Wyssehradu nedobyli, pospjchal ku Praze, a na cestě posly swým bratřjm poslal, že chce wůli otce swého z ohledu Jaromjra wyplniti. Páni přitrhli až k Hostiwařům, tu stany rozbili, a poselstwj na Wyssehrad wyprawili, tázagjce se, chce-li Wratislaw slowu dostáti. Knjže dobrotiwě přigal posly, bratry swé Konráda, Ottu i Jaromjra sem powolal, a Jaromjra za biskupa zwolil. Tak mjr mezi bratry a pokog w zemi učiněn byl.

Za těchto časů lid se rozmnožil w zemi České tak, že ho nikdy od přjchodu Slowanů do té kraginy tolik nebylo. Mjsta, twrze a dědiny hogně stawent byly a zem wzdělágwána, přece ale byla gesstě mnohá kragina i okolo Prahy tmawými lesy proroſtlá, na wzděláwánj hor a wyhledáwánj kowů tak mnoho lidu se neoddáwalo, gako w předesslých časech. Když taženj wogenské do pole bylo, giž mnohým obtjžné přicházelo, a wůbec sskodné býti počjnalo, aby bez rozdjlu každý táhl, byť by i užitečněgssj byl pro domácj službu. Země se zwelebowala, zbožj přibýwalo, lid se množil, mrawy dle křesťanstwa se sslechtily, i obecné řjzenj a spráwa země ginou twářnost ukazowala. Sessli se wládykowé knjžetstwj Českého na Wyssehrad, a žádali, aby dle potřeby řád ustanowen byl. Rokowalo se o tom, gakby negwjce lesy pleněny a w role wzděláwány býti měly, aby i práce hawjřské se nezamesskáwaly. Wratislaw nalezl prostředek, gakby se tomu neglépe pomohlo, a lidu chuti dodalo, a sice, aby na budoucj časy nebylo třeba lidem, genž pilně w dědinách dělagj, a role wzděláwagj, wogensky do pole táhnouti a z pracj swých se wytrhowati. Odkud ale lid bogowný w čas potřeby wzjti? Knjže ustanowil, aby se lid bogowný z giných zemj zgednal, k tomu aby se zbožj nashromáždělo w knjžecj pokladnici, a z toho aby ten lid chowán byl. Nedowolil pro zwelebenj země swátečnjch dnů russiti, a přikázal ge swětiti. Dělnjci byli na Gjlowské hory uwedeni, kdež tak pilně dělali, že w brzkém čase weliké slitiny zlata knjžeti na Wyssehrad posjlali, a tjm geho pokladnici znamenitě obohacowali. Z toho widěti lze, že Český národ na znamenitém stupni wzdělanosti stál. Gakkoli pohanské spůsoby gesstě silně wkořeněny byly, bylo také welmi přjsných prostředků proti nim. Dwě báby w stranách půlnočnjch země České pokoussely a mámily lid se swými kouzly a

čárami, zwláſſtě těhotné a k porodu ſe čekagjcj ženy. Wratiſlaw kázal ge zgjmati, na Wyſſehrad přiwezti, a obě před branou ſpáliti. Wydal nařjzenj, aby žádnj takowj čarodějnjci a čarodějnice nebyli trpěni w měſtech a w měſtečkách, ani we wſech, ale aby byli ohněm páleni. Nařjzenj to bylo hrozné, ale potřebné na wykořeněnj kwaſu pohanſkého. Zagiſté mámenj přeſtalo. Gakých proſtředků ſe užjwalo k duchownjmu wzdělánj lidu obecného, nenj zaznamenáno, krom těch, které wůbec cjrkew katolická má. Chrámy Páně ſtaweny a kněžj při nich zřjzenj přjkladem a ſlowem ſprawedlnoſti křeſťanſké učili ouſtně i pjſmem ſw. a ſpiſy ſw. Otců. Žaltář byla kniha ku čtenj; byl kancionál a zagiſté užitečněgſſj, proſpěſſněgſſj a dokonalegſſj, než wſſeliké giné. Při kláſſteřjch a znamenitěgſſjch chrámech Páně žáci chowáni byli, z kterých ſwatj a ſlawnj mužowé wycházeli. Tak w žiwotě ſw. Prokopa od ſpiſowatele ſpoluwěkého zaznamenáno geſt: Widouce to roditelé, wzali mezi ſebou radu, chtjc geg ſláti k Wyſſehradu, k miſtru na ſlowo wzatému, by geg učil čtenj wſſemu, kdež ſlawné učenj bylo, w ſlowenſkém gazyku ſe ſtkwělo. Tu Prokop čjtal wždy w zákoně, a w krátkém čaſe w pjſmě doſpěl, a we cti i kázni proſpěl, neb nikdy prázden nebyl, nebo na modlitbě, nebo w knihách čta.

Tak w mateřſké řeči i w latině žáci cwičeni byli. Žákem ale ſe nemjnj gen pachole do 12 let, nýbrž wſſe, co ſe při chrámu Božjm liternjm uměnjm objralo, dokawad zwláſſtnjch ouřadů nezaſtáwal, což negen na Wyſſehradě, nýbrž i u wſſech chrámů Páně wjc neb méně ſe dálo. Tu byly ſemináře, wyſoké ſſkoly, gymnaſia a t. d. Tu knjžata, tu ſſlechticowé, tu ſchopné hlawy z rodu njzkého chowáni a k bázni Božj wedeni byli, a tak z pohanſké krutoſti na ſtupeň křeſťanſké dokonaloſti celé rodiny ſe přiwáděly. A to bylo to ſproſté, temné ſtoletj. W Čechách ſwětlo prawdy Božj gaſně ſwjtilo, ſrdce a myſl ſe ſſlechtila, a temnoſti a překážky wſſeliké mocně zapuzowala. Neſtolowal knjže, ani páni Čeſſtj, ani lid obecný tak rozmanitě, ne tak ouprawně, za to měl každý tělo ſilné a zdrawé, a wypracowawſſe ſe, ſproſté, ačkoliw čiſtě a chutně připrawené krmě hodnou čáſt pogedli, a mnohou čjſſi medowiny, neb piwa neb wjna wypili, proto ale neſtřjdmj nebyli. Slyſſjce naſſeho wěku mladjci o čjſſjch u naſſich předků, wždy ſpolečnoſt

opilců před ſebou widj. Gako předkowé magjce hmotněgſſj tělo wjce ſukna na oděw potřebowali, aby nahotu pohodlně přikryli, tak aby hlad a žjzeň ukogili, wětſſj čáſti pokrmů a nápoge gim třeba bylo. Oni ani tak ſtkwoſtně nebydleli, ani tak titěrně ſe neſſatili, ale proto přece rozumně, oſtrowtipně ſmýſſleli, proſpěſſné proſtředky k doſaženj ſwých cjlů nacházeli, ſſlechetně a ſprawedliwě gednali, a Bohu w duchu a w prawdě ſe klaněli, knjžete a wlaſt ſwou milowali, moudroſt, ſkuſſenoſt a hrdinſké ſkutky we wſſj uctiwoſti měli. Tedy na ſtupni prawé, wnitřnj duchownj dokonaloſti, tak gak gim možno bylo, ſtáli. Lepſſj zlatá hrubá zápona, nežli filigránowá pozlacená a tompachowá. Tak wſſjm práwem bez pohorſſenj ſrownati ſe dá oſwjcenoſt tohoto wěku s oſwjcenoſtj wěku minulého. Zákonů až doſawáde mnoho nebylo. Newyhnutelná potřeba a ſtarý užitečný zwyk, pak ſpolečné ſrozuměnj knjžete a pánů byl zákon mimo to, co Přemyſl neb giný knjže uſtanowil. Řjzenj a ſoudy odbyl knjže, když znamenitého cos ſe přihodilo, buď pán, kterýž wždy geſſtě gako otec ſi počjnal, hoſpodář čeledj wládl. Měſta geſſtě, mimo Prahu, ſotwa zwláſſtnj práwa měla. Tu byl ſudj, který ſoudil dle prawidla: Co ſe tobě neljbj, nečiň ginému. Každý měl geſſtě ředitele a ſoudce ſám ſebe, quisque fuit sibi rex. Země, národ, knjže, pán, to wſſe bohaté bylo, a w tom i lid obecný, ſwazky občanſké nebyly tak zuzljkowány a zamotány. Nebylo tolik potřeb wymyſſlených, nebylo tolik žádoſtj ſobě ſe protiwugjcjch a oddělených, knjže, páni, a lid byli geſſtě doſti ouzce ſpogeni. Ani ſtawowé, ani řemeſla, ani ouřadowé na rozličné ſtřjdy přjſně rozděleni nebyli. Geden biſkup, gedno knjže, onen w duchownjm, tento we ſwětſkém ſpůſobu ſwůg lid řjdil a ſprawowal. Biſkup Hyzo ſám žaláře, ſám nemocnice nawſſtěwowal, chudým wlaſtnj rukou pokrm žehnal a udělowal, ſám narozené a umrlé zaznamenáwal. Každý dělal ſám co mohl, a co geho powinnoſt kázala, neodkládal, ani ſe ſpolehal na druhého, a tak ſproſtně ale pořádně řjzenj a ſpráwa ſſla, že země Čeſká a národ proſpjwal i ſe zwelebowal, a gakkoli malý byl, ſláwy u cizinců docházel.

Kapitola na Wyšsehradě založena.

Zámek knjžecj, kaple sw. Klimenta s kněžstwem a žákowstwem w znamenitém počtu, w zámku kaple sw. Jana Ewanželisty, kaple sw. Mauricia se šspitálem, hradby, brána a wěže nacházely se na hoře Wyšsehradské dřjwe, než Wratislaw kapitolnj kostel a kapitolu založil. Zdali giž také něgaké město bylo, zdali obywatelé něgaká práwa měli, o tom až dotud ani negmenšsj zmjnky se nenacházj. Že Kosmas a ginj w těch časech o městě na Wyšsehradě zmjnku činj, neb Wyšsehrad město gmenugj, gest tomu tak, gako když wládyky, a pány těchto časů, bratry, hrabata neb ginak nazýwagj. Prawdě podobno, že i obecnj obywatelé přjbytky u knjžecjho sjdla měli. Že na Wyšsehradě wšsecky poklady se nacházely, z toho souditi se může, že za přjslowj bylo: Chceš mjti bohatstwj, na Wyšsehradě ge hledeg. Tak alespoň uwádj Marignola chot Konrádowu k Wratislawowi, Brno dobýwagjcjmu, ana prawj: Chci ti ukázati, kde zbohatnouti můžeš, toužjš-li po klenotech, w Praze a na Wyšsehradě, a chceš-li widěti gako Troja město hořeti, nemůžeš lépe, gako když obé to město podpálјš. — Poněwadž knjžetstwj České gako pozemské giž zwelebeno bylo, pečowal Wratislaw i o duchownj potřeby, aby i králowstwj Božj, t. g. cjrkew sw. se stkwěla; on znal, že duch obžiwuge tělo, cjrkew že gest matka a pěstounka národu a wznešsených králowstwj. Za Šebjře, biskupa Pražského, kterýž gako geho předkowé i Morawskou zem pod duchownj správou měl, ustanowil w Olomouci nowé biskupstwj, a Jana, kanownjka Pražského, biskupem nazwal, a to pro rozšsjřenj cti a sláwy Božj a ku zwelebenj národů swých. Opatrný w řjzenj, udatný w bogi, horliwý w náboženstwj, wždy coši wznešseného a slawného we swých předsewzetjch mjwal. Chtě něco slawného učiniti w České zemi, založil a wystawěl na Wyšsehradě kostel ke cti sw. apošstolů Petra a Pawla; probošsta, děkana a 12 kanownjků potřebnou wýžiwou bohatě nadal, kostel ten i s duchowenstwem z mocnosti biskupa Pražského wyhradil, a pouze Římskému biskupstwj aby podřjzeno bylo, na papeži wyžádal, za to ročně 12 hřiwen střjbra papež dostáwal. Wyžádal též Wratislaw knjže na papeži, aby probošst a děkan při mšsi sw. na slawnosti, též gim přisluhugjcj kněz, gáhen i podgáhen w bi-

ſkupſkých čepicjch a w ſandáljch ſloužili, a tak těch ozdob biſkupſkých k rozſſjřenj pobožnoſti užjwali. W kterém roce Wratiſlaw kapitolu založil, w kterém roce od papeže liſty tohoto založenj s tak neobyčegnými přednoſtmi opatřené obdržel, kdy celá kapitola i chrám ouplně zřjzeny byly, až doſawáde nikdo určiti nemohl, ani gá určiti w ſtawu gſem, ale r. 1088 wůbec ode wſſech uznán geſt, že kapitola i koſtel giž ouplně zřjzeny byly. A cokoliw hiſtorikowé od Koſmy až do Berghaura o založenj kapitoly Wyſſehradſké piſſi, z paměti pſali. Wſſe zůſtane pouhé domněnj.

O liſtu záktadnjm koſtela a kapitoly Wyſſehradſké.

Hamerſſmid, Berghauer, Dobner a Ditrich záklabnj liſt w latině, gak půwodně pſán geſt, wydali tiſkem, Pelcel we ſwé České kronice w čeſſtině geg na ſwětlo wydal. W hlawnjm poznamenánj wſſech liſtů koſtela Wyſſehradſkého r. 1482 zhotoweném čtu: Patero liſtů zakladatele Wratiſlawa. Pečeti w čerweném woſku wytiſknuté, w proſtředku obraz králowſký pod korunou ſedjcj a žezlo w prawé ruce držjcj. Na okolku tento nápis: Wratiſlaw, z Božj miloſti Čeſké knjže, Boëmorum dux. Stará ale dobrá litera gako w hrubé polſké řeči. R. 1482 pět opiſů dobře zachowaných ſe nacházelo. Nynj gſou čtyry w pjſmě až doſawáde pohodlně čitelné, ale pečeti gſou porouchané tak, že z obrazu králowſkého nic ſe wybrati nemůže. Při gednom gen dwa kuſy woſku ſpodnjho ſe nacházegj; na druhém z nápiſů ſlowo rex ouplně čitelno; na třetjm ſe gen zdá být rex, zřetelně ſpatřiti nenj; na čtwrtém ſe zřetelně ſpatřuge Wratislaus, oſtatnj gen ſe zdá být Boëmorum dux. Pečeti wzaly poruſſenj w 30leté wálce, od té doby wjce poruſſeny nebyly, neb na 100 let giž papjry w pokogi opatrně chowány gſou. Gakkoli Wratiſlawůw liſt na čtyrech rozličných pergamenách pſán, z nichžto patrně widěti geſt, že ſtarſſj geden geſt než druhý, přece nechtj učenj připuſtiti, žeby který opis byl za čaſu Wratiſlawa napſán. Na Wyſſehradě ſe tedy půwodnj liſt nenacházj, ſnad to byl ten pátý, gegž w rukou měl ſpiſowatel poznamenaný r. 1482. Kdoby chtěl rok určiti, w kterém Wratiſlaw nadánj to učinil, nadarmo by ſe ſnažil až doſawáde, gako Dobner. Na žádném liſtu ani rok,

ani giné znamenj času napsáno nenj. Wratislaw w listu se nazýwá princeps et monarcha Boëmorum. Na pečeti se čte rex, na giné se čte dux, aniž se náležitě určiti může, byl-li giž králem čili ne, když list Wyssehradský hotowiti kázal. Aniž z podpisů swědků se cos důkladného souditi dá. Bratřj Wratislawowi Konrád i Otto byli přjtomni, tedy na žiwě. Za swědky byli woláni Jan, biskup Tuskulanský a kardinal, Egilbert arcibiskup Trewirský, biskup Pražský, též Holomoucký, Bruno biskup Missenský. Jaromjr byl swěcen na biskupstwj Pražské r. 1068. Od roku 1086 byl spolu biskupem Holomouckým. Před tjm byl w Holomouci Jan † 1086. Jaromjr a Wecel, biskup Holomoucký, byli též bratřj Wratislawowi. Morawané nechtj wěděti w řadě Holomouckých biskupů o Wecelowi, a neznagj ho gen z podpisu w listu Wyssehradském a z Kosmy, odtud tedy nelze něgakého swětla dogjti. Neb Jaromjr umřel r. 1090, a w Morawě r. 1091 gest Ondřeg gmenowán biskupem. Tedy mezi r. 1086 a 1090 Holomouckým biskupem byl Jaromjr a Wecel. Gelikož w listu stogj: Egilbert arcibiskup Trewirský, od kterého gsem pomazánj na králowstwj obdržel — tedy byl Wratislaw giž králem, a list zhotowen byl w roce 1086, když Egilberl w Čechách se zdržowal, mage Wratislawa na králowstwj mazati, nebo pozděgi, gestli kdy do Prahy a na Wyssehrad přissel. Tolik se řjci může, že list kapitoly Wyssehradské před r. 1086 zhotowen nebyl. Ale základ a nadánj i ustanowenj řádu w kapitole zagisté giž dřjwe učiněno. Wratislaw kapilolu Wyssehradskou s powolenjm papeže zakládal, a od něho ta práwa a přednosti kostelnj wyžádal, kterými kapitolu a wesskerou cjrkew Českou ozdobiti chtěl a w skutku ozdobil. W tom listu základnjm odewzdáwá čili poroučj kostel Wyssehradský do ochrany papežowy, a za to mu také 12 hřiwen peněz ročně od toho kostela platiti ustanowil. Dřjwe než list ten wyhotowen, byl giž probosst gmenem Benedikt, miláček Wratislawůw, ochrancem toho kostela nazwán, a gemu ten list základnj do rukou dán.

Nadánj kostela Wyssehradského.

Wratislaw král w naděgi odplaty wěčné a na dosaženj odpusstěnj wssech prowiněnj na tomto swětě wykázal a odewzdal kostelu sw. Petra a Pawla a sw. Klimenta mučedlnjka a papeže w městě Wyssehradě wystawenému následugjcj zbožj: 1. W Žitenicjch, celý dwůr s winaři. 2. Týnec dwůr. 3. Na Wrutici, země na 2 pluhy. 4. Na Malessowě, země 9 statků. 5. W Hozteni, celý dwůr krom hospodářů Břewnowského opata. 6. W Wogkowici, celý dwůr mimo zem sw. Klimenta de Opis. 7. W Hožolicjch, 6 statků. 8. W Kochowicjch, na dwa pluhy země s pekařem. 9. W Belsce a Sichlicjch, země na dwa pluhy. 10. W giné wsi toho gmena, země na 1 pluh s winařem. 11. W Cogaticjch, ode wssech osadnjků po celé wsi desátek. 12. W Boleslawci též. 13. W Wikowicjch, 7 žiwnostj čili statků s nádwornjky. 14. W Cekowicjch, 6 žiwnostj s pekaři. 15. W Bezně, země na 3 pluhy. 16. W Jazenici, země na pluh s kowářem. 17. W Badřech, země 7 žiwnostj s 4 winaři mezi dwěma hrady Chrudjm a Wratislaw řečenými. 18. W Janisowicjch, celá wes. 19. W Hruzíněwsi, země Hrbek řečená na 2 pluhy. 20. Na Kačihoře, na 1 pluh s pekařem. 21. W Ščitařjch, země na pluh s nádwornjkem. 22. W Nanecmině, zem na pluh s 4 nádwornjky. 23. W Woděradech, země na 2 pluhy s dělnjky u wody. 24. W Bogsicjch, na pluh a winici s winařem. 25. Na hradě Kouřim řečeném, 6 nádwornjků. 26. W Chotisi, 8 žiwnostj. 27. Sinaz země na 4 pluhy se sklenáři. 28. W Sluhách, Psářjch, země na 4 statky s čjssnjky. 29. W Jazenici, země na 5 pluhů. 30. We Wrbčanech, země na pluh. 31. W Hradissti, 9 statků s rybáři. 32. Na Klku, rybář. 33. W Březazi, 8 statků. 34. W Blažoticjch, země na pluh s nádwornjkem. 35. W Chwalách, země na 7 pluhů. 36. W Dubci, země na dwa pluhy s dwěma sedláky. 37. W Canatjch, země na pluh s hrnčjřem. 38. We Wrssowicjch, země na pluh s 2 pacholky. 39. W Nostulech, 2 pacholky. 40. Božumil se wssemi zahradami. 41. W Bážči, země na 2 pluhy s 2 pekaři. 42. W Lobci, zem na 3 pluhy s 3 rybáři. 43. Na Horuině, země na pluh s rybářem. 44. W Drahlicjch Chwal a Wozidlnjk se zemj na pluh. 45. W Kameném mostě,

země na 3 pluhy s nádwornjky. 46. W Raffech, země na pluh s nádwornjky. 47. Wožaca nádwornjk s zemj na 1 pluh. 48. W Potliscimi, země na 3 pluhy s winaři. 49. W Knowizi, 11 statků země s dělnjky, genž se wůbec gmenugj rubnjci. 50. W Lubossině, země 6 statků s winaři. 51. Letona s zemj na pluh. 52. W Ugerčjch, země na 3 pluhy s winaři. 53. W Degnicjch, země na 2 pluhy s soustružnjky. 54. W Knasawezi, země na 2 pluhy s nádwornjky. 55. Luhukawez pradlj s zemj na 1 pluh. 56. W Modřilužech, země na 2 pluhy se zwonjky. 57. W Záběhlicjch, země na pluh se zwonjky. 58. Tinec země na pluh se zwonjky. 59. W Tetinsce. 60. Na Brodě, země na pluh s rybářem. 61. W Obrgni, země na 2 pluhy. 62. Pro kustosa w Werižowici, země 7 statků. 63. W Letech, země na 2 pluhy se zwonjky. 64. W Suchomazlech, země na 2 pluhy se zwonjky. 65. W Swinařjch, země na pluh s winařem. 66. W Uzdu. 67. W Nazhowě, 5 statků s rybářem. 68. Plesiwec, celá hora až k cestě a tu země na 2 pluhy. 69. Na Brodě, 3 statky s rybáři. 70. Pod wrchem Tetjnem stogatou wodu gmenem Tona. 71. W Mokropsi, 2 statky s rybáři. 72. W Nagowicjch, země na pluh s rybáři. 73. Na Ĝolini, země na pluh se strážným kostela. 74. W Komorazi, země na pluh s rybářem. 75. W Branici, 3 statky s nádwornjky. 76. W Ninonicjch, země na pluh s wápenjky. 77. W Butowicjch, země na pluh s wápenjkem. 78. Na Letni, 2 statky se zwonjky. 79. W Bubnech, 6 statků se strážnými. 80. W kragi Bozenském w Switicjch (Sutnicjch), 2 statky s koláři. 81. W Rastylech, 5 statků s nádwornjky. 82. W kragi Žateckém Mezika, Koseluž. 83. Trebata se zemj Časnjk, Modlata, kowář se syny, genž odwáděgj železo čtyrykrát za rok. 84. W Loumazicjch Bozen, Pklnic se zemj na pluh. 85. W Ĝoscasi, země na pluh s rubnjkem. 86. W Trnowazi, země na pluh s rybářem. 87. W Pražském podměstj Kwas, Čáska, Boždan, Jmrau. 88. W Trávnici strážnj, zwonjci, kowáři, kotláři, ssewci, sládci, sstitaři, pekaři. 89. Přidal lesy: W Lubici až k cestě. 90. Na Otawě, přjstawy tři. 91. Desátou hřiwnu daně po celých Čechách také w Sedlicjch. 92. W Budessině, desátý hrnec. 93. Za horou Osekem, 10. hrnec medu ze wssj sprawedlnosti. 94. Messariorum Xma. 95. De sa-

lulationibus Xma. 96. Desátek z kozelčjch kožj. 97. Desátek z piwowáru. 98. Desátý žnec. 99. Desátý sekáč sena. 100. W kragi Wltawském, desátý penjz z prodage. 101. W Prachaticjch, práwo se wssj sprawedlnostj. 102. Od Pražského oūřednjka 10. penjz z prodage. 103. W kragi Tethinském a 104. w kragi Kameneckém, desátý penjz z prodage. 105. Na cestě Golotilenské, z cla osmý penjz. 106. Na Třesstěnici, z desjti kamenū soli dwa kameny, desátý bochnjk, ryba druhá, z každého soudu djl. 107. Desátek z chmele po celé zemi, genž náležj knjžeti. 108. Třetj djl z wčel kněžniných za horou Osec řečenou. 109. Z každého hradu ročně geden ubrus a geden ručnjk. 110. Od oūřednjka Pražského, od Netolických a Dudlebských sekáčū proboštowi desátá owce. 111. Na hod swatodussnj ancilla neb 600 denárū, k sw. Benediktu wola, k sw. Wogtěchu a Giřjmu wola, k sw. Wáclawu hřjbě. 112. Owsa 15 měr, žita 19 měr. 113. Od sklepnjka 17 hrncū medu. 114. Zahradného 16 okowú. 115. Pražský biskup z 200 lidj a Holomoucký z 100 lidj desátek.

Kostel a probošt gest w nadánj rozeznán, kdokoli při kostele žiw byl, wýžiwu swou z těchto dūchodū měl. Kapitola společně řjdila a sprawowala zbožj, počet wedla, a každý měl a dostal co strávil, co oděwu spotřebowal, tak gako to asi až dosawáde we spořádaných řeholjch gest. Žádný nenj odděleu. 6 celých wesnic, 163 celých sedlských statkū, na 94 pluhy země mimo wesnice bylo rolj. Na pluh země gest, co by spřeženj wolū neb gednoho koně držeti mohl, tedy co w některých mjstech tak nazwaný chalupnjk. Mimo to měli winaře, sládky, pekaře, kowáře a giné řemeslnjky. Gaké užitky z nich měl kostel, sotwa gest kdo w stawu určiti. Desátky z medu znamenité, desátky z daně po celé zemi, ze čtyr kragū z každé prodege, z Netolicka a z Dudlebska 10tou owci. Co asi ty desátky wynássely, kdo wypočte? Souditi se mūže, že daně tehdáž weliké býti nemusely, neb co by byli na Wyssehradě při wssech giných dūchodech s penězi počali? Nagde se pozděgi, že střjdmě a mjrně žiwi byli. Co diwno při tom i při wssem giném nadánj gest, že toto zbožj po celém okrsslu země České rozptýlené a roztrhané bylo; tu wes, tam statek, nikde znamenitá částka tak asi, gako za nassich dnū panstwj gest, což we sprawowánj náramné těžkosti a překážky pūsobj.

Duchownj čili cjrkewnj nadánj.

Kapitola byla wyhražena ze správy biskupa Pražského, řjdila se sama práwem cjrkewnjm, a kostel Wyssehradský byl takměř kostelům biskupským rowen. Probosst a děkan, a co gesstě diwněgssjho, i přisluhugjcj gáhen a podgáhen konali w biskupském ornátě hlawnj službu Božj, což za tehdegssjch časů neslýcháno bylo. Alexander II. papež, gen w Luce při kostele sw. Martina kanownjkům powolil, infule biskupské nositi. To wyžádal Wratislaw na papeži, mage mjněnj kapitolu na Wyssehradě založiti. List papežský ale na to nikde se až dosawáde nenalezl. Tak nazwaná kopie listu Alexandra II. nacházj se w kopiáři za děkana Kapljře ze Sulewic okolo r. 1470 psaném od slowa k slowu, gak gi Freher w Kosmowi wydal. W regstřjku Wyssehradském od r. 1482 nacházjm toto: Prawj se, že list Alexandra papeže pan Jan Nesonis Carsstein nazwaný w schráně kostela Pražského nalezl za času Wáclawa z Krumlowa, děkana a administratora r. 1458, kterýž list ten samý pan Wáclaw panu Janowi z Wilimowa, nazwanému Bassta, děkanu Wyssehradskému wrátiti nařjdil. Dobře by bylo, aby se nadřečenému panu Janu neb panu Ondřegowi kustosowi skázalo, zdali geg po smrti pana Basstyнalezl; w kopiáři Kapljřowě gest opis toho listu. Žádný ten list nechce uznati za hodnowěrný, spůsob geho geg podezřelým činj. O obsahu geho ale nikdo nepochybuge, žeby prawdu měl, neb spisowatelé, ať oni w 12. neb 13. nebo 14. wěku žiwi byli, na swé oči widěli, že Wyssehradská kapitola těch práw užjwá, a slyssjce, že od Alexandra papeže pocházj, bez hlawy lámánj do kronik swých to zaznamenali. I Wratislaw sám pod infulj při službách Božjch z powolenj papežského přjtomen býwal. Wratislaw, panownjk Český a Alexander II. papež se neopowěděli u kritiků Českých, w gakém pořádku a spůsobu se usrozuměti chtj, ani gak se usrozuměli o srownánj kostela Wyssehradského, a list prwotnj papežský se nenacházj, tedy nadarmo wsse popjránj a mudrowánj, kapitola Wyssehradská zůstane přece w slawné paměti. Ale to připomenouti musjm, že při wssj té ozdobě nebylo tenkráte prstenů, pentlj, křjžů, ani galanterij, ani kožjssků hermeljnowých a giných, ani kápj chorálnjch. To wsse na Wyssehradě i w Praze, a ginde w biskupských

i kollegiatnjch kosteljch teprw w pozděgšjch časech pro zwelebenj slu-
žeb Božjch z powolenj papežského se zřjdilo, gak se ukáže. Tak
kostel sw. Petra a Pawla na Wyšehradě dle tehdegšjho Watikán-
ského kostela w Řjmě nákladně postawen, od legáta papežského po-
swěcen, od krále i papeže bohatě s wlásstnjmi milostmi obdařen byl.
Kapitola tenkráte monasterium se gmenowala, a kanownjci nebyli
samj kněži, nýbrž i nižšjch řádů, ani probošt nebyl wždy kněz, ale
gen gáhen. Z toho widěti, že docela giný cjrkewnj spůsob býwal,
než nynj gest.

Položenj kostela a ostatnjch stawenj kapitolnjch.

Berghauer gesstě mnohé zbytky starožitných stawenj nassel na
Wyšehradě. On takto w rukopise pjsse: Zawolán byl Řjmský sta-
witel, aby kostel dle spůsobu kostela Watikánského sw. aposstolů
Petra a Pawla wystawěl. Mjsto se mu wykázalo nedaleko kaple
sw. Klimenta k wýchodnj straně. Sjdlo probosstowo bylo nedaleko
kostela k západu, gak od Husitů pozůstalé spálenisstě doswědčuge.
Děkanstwj od kostela k polednj straně stálo, které gá nynj od základu
obnowugi (gest to stawenj naproti zbrognici). Kanownické byty
stály po gedné straně ku kostelu sw. Jana Stětj (nynj zrussená kaple
Loretanská na hradbách), z druhé strany ku kapli okrouhlé sw.
Martina, od kapitolnjho chrámu ulici působjce. Zdali kostel Stětj
sw. Jana křtitele a kaple sw. Martina giž za časů Wratislawowých
stály, žádné swědectwj se nenacházj.

Spůsob stawenj za oněch časů byl giný, než za časů nassich.
Nikoliw zednjci, ale kamenjci byli hlawnj dělnjci na takowém
stawenj, gako byl kostel kapitolnj. Z bjlého kamene tesaného, gako
gest nynj Bělohorský u Prahy, byly stawený piljře; a sice
z hruba tesaný kámen připogen byl klegem na spodek, a tak
upewněn gsa, mohl býti od kamenjka tak tesán, že bez drolenj a
bez ourazu kulaté a hranaté piljře zhotoweny býti mohly, gakoby
od spodu až nahoru z gednoho takměř kusu byly. Tak i zde sta-
wenj bylo, zewnitř hladké, gako mramorowé.

Prwnj oudowé kapitoly.

Beneš, probošt a kancljř králowstwj Českého; Petr, děkan; Jan, Dobrowit, Milota, Gindřich Slawan, Milosslaw, Hugota, Damogost, Krisstof, Hroznata, Godfried, Ludgost, Honata gsou gmena kanownjků, která se z XI. stoletj zachowala. Beneš prý se Swatawou, dcerou Kasimjra, krále Polského, kterouž Wratislaw III. za choť pogal, do Čech přissel, a swou moudrostj a učenostj milosť Wratislawa krále zjskal. Horlil pro rozssjřenj cti a chwály Božj, čehož důkaz od něho wystawený kostel ku poctě sw. Pangracia za branou Wyssehradskou, a nadal geg tak, že při něm farář býwal. Něgaký winař Woldřich dal k té faře winici, kteráž wynássela ročnjho užitku 32 grossů Pražských peněz, což sám r. 1376 wyznáwá, a w listu tak pjsse, gakoby kostel sw. Panjracia we wesnici stál, kterouž Crussina retro Wissegradum nazýwá. — R. 1414 nalezám Ondřege Diwočka farářem sw. Panjrace bljž wrchu Wyssehradu. Kostel ten patřil ku kapitole Wyssehradské až do času Sigmunda krále. Probošt Beneš neb Benedikt zesnul w Pánu okolo r. 1107. Po 150 letech tělo geho od Tobiásse z Dubé, přjbuzného Benesse, do klásstera Minoritského w Benessowě, kterýž Tobiáš, probošt Pražský a Wyssehradský založil, přenesseno a pochowáno bylo. O tom stará spráwa: W prostřed kůru ležj sám Benedikt I., Wratislawa, prwnjho krále Českého, kancljř a prwnj Wyssehradský probošt. Nynj z toho kostela w Benessowě zřjceniny se nacházegj. — Petr děkan, z rodu prý Berkowského, mnoho nápomocen byl a potřebowati se dal při dosaženj koruny králowské od Wratislawa. Též při základu kostela Wyssehradského o wýhradu geho se snažil, a papeži se tjm welice zawděčil. Proto od Wratislawa dary mnohé a děkanstwj Wyssehradské dostal, od papeže pak r. 1091 kardinálem učiněn byl. Gualb. in serie Cardinal. Pokud se wj, tedy prwnj kardinál z českého duchowenstwa. — O kanownjcjch dotčených nic nenacházjm. Jan, Dobrowit gsou gména, kterýmiž probošt Wyssehradský druhý, a pak biskup Pražský welmi slowútný, též třetj děkan, slawné paměti, se gmenowali; zdá se, že to ti samj byli. Byl to tedy přemilostný zbor mužů, kteréž infule Wyssehradské ozdobowaly, a oni drahé perle

w koruně byli. Bohatá nadánj, zbožj mnohé, práwa znamenitá slávu kostela a kapitoly Wyssehradské působila, wjce ale duchownj wlastnosti a dokonalosti mužů, genž při tomto chrámu Páně sloužjce, o čest a chwálu Božj horlili, cjrkwi swaté, králům a wlasti swé prospjwali, slávu tu rozssiřowali a upewňowali.

Pohřeb Wratislawa krále. Synowé wálčili o knjžetstwj a Wyssehrad dobýwali.

Král Wratislaw dne 14. ledna 1092 umřel, a na Wyssehradě w kostele sw. Petra a Pawla pohřben byl. Páni a wládykowé Konráda, bratra Wratislawowa, za pána sobě wolili. Kosmas, biskup Pražský, a Ondřeg, biskup Holomoucký, nawrátiwsse se, od cjsaře inwestowáni gsouce, w Boleslawi od Konráda milostiwě přigati, s njm na Wyssehradě welkonoce slawili. W zářj giž Konrád wladařstwj swé dokonal, a Břetislaw, syn Wratislawůw, přissed do Prahy, s radostj ode wssech stawů přigat, do Tegnského chrámu Páně a odtud na Wyssehrad weden, a za pána dle obyčege prohlássen byl. Neghlawněgssj měl starost o wypuzenj pozůstalých gesstě zwyků a spůsobů pohanských. Pozwal na Wyssehrad do swé rady některých starssjch, a poradiw se s nimi, rozkázal wssecky kouzelnjky, čaroděgnjky, hadače, zaklinače, wěsstce a snů wykladače ze země wyhnati, a kteřj by nechtěli gjti, kázal ge topiti a páliti. Co času a gaké opatrnosti a násilj třeba, aby se zastaralé nawyklosti wykořenily! — Takowými pracemi zabýwage se Břetislaw II., r. 1099 swětil na Wyssehradě welikonoce, a listy od cjsaře dostal, aby k němu do Řezna přissel. Tu wyžádal, aby Bořiwog bratr za nástupnjka knjžecjho w zemi České uznán a potwrzen byl. R. 1100 byl knjže Břetislaw lstiwě zabit, a Bořiwog od pánů Českých, gakožto negstarssj z rodu knjžecjho, za knjže wyhlássen. — Powstal Swatopluk přjbuzný, mage Morawy djl pod swou správou, proti Bořiwogowi a hledal pány České proti knjžeti popuditi. Ukázali se mu mnozj nakloněni. Swatopluk wtrhl wogensky do Čech; Bořiwog wida to, z Wyssehradu do Prahy přissel, s wěrnými swými město dobře osadil. Heřmanowi, biskupu, správu města odewzdal, a sám na Wyssehrad se odebral a zde Morawany očekáwal. Swatopluk wida, že

gemu nakloněnj páni k němu ſe přidati prodléwagj, nawrátil ſe do Morawy. Bořiwog pozděgi přece z knjžetſtwj Čeſkého od Swatopluka oblaupen byl. Tento ale r. 1109, gſa s cjſařem w poli proti Polákům, lſtiwě zabit byl, a tak neſprawedlnoſt potreſtána. — Čechowé doſadiwſſe Swatopluka na ſtolici knjžetſkou, zawázali ſe, že po geho ſmrti chtj Wladiſlawa, ſyna Wratiſlawowa a wnuka Swatoplukowa, za knjžete woliti. Rozkolnj páni Čeſſtj, genž se Swatoplukem w poli u cjſaře byli, žádali geg, aby Ottu, bratra Swatopluka zabitého, za Čeſkého knjžete uznal; což cjſař učinil. Otta přiſſel do Prahy, ale páni Čeſſtj ho za Pána neuznali, nýbrž Wladiſlawa pořádně za knjžete ſwého wyhláſili. Mezi těmito pány byli negpředněgſſj, gak moudroſtj tak ouřady negwyžſſjmi, kterými wládli, znamenití: Heřman, biſkup Pražſký, a Fabián, wladař Wyſſehradſký. — Bořiwog, uſlyſſew w Polſku o ſmrti Swatoplukowě, přiſſel pomocj a radou knjžete Srbſkého do Prahy, a knjžetſtwj ſe zmocnil. Fabián, wladař, uſſel z Wyſſehradu, a w okolnjch weſnicjch ſe ſkrýwal. Bořiwog zaopatřiw Prahu, na Wyſſehrad, gako mjſto giſtěgſſj, ſe odebral, druhý den ale, na den Božjho Narozenj, opět do Prahy přiſſel, a po ſlužbách Božjch na Wyſſehrad zaſe ſe nawrátil. Té noci přitáhl Otta se znamenitým wogſkem, a rozbil ſtany u potoka Rokytnice, na ráno oblehl Wyſſehrad a wſſecky ceſty oſadil, aby nikdo wcházeti, aniž wycházeti, a pomoci neb ſſpjži přináſſeti nemohl. Tak ſe rok 1109 ſkončil a rok 1110 počal, neb k Ottowi u Wyſſehradu ležjcjmu přitáhl Wladiſlaw, a také ſe tu s wogſkem položil. Wladiſlaw poſlal k cjſaři dary, aby cjſař gemu pomohl ku knjžetſtwj. Cjſař nařjdil, aby knjžata pokog uzawřeli; Bořiwog ale k němu přiſſel do Rokycan, zde wſſak do wězenj uwržen a Wladiſlaw knjžetem učiněn byl. Netrwala dlouho přjzeň mezi Wladiſlawem, knjžetem Čeſkým, a Ottou, Morawſkým. Wladiſlaw uložil ſchůzku pánů w Sadſké, Otta ſem také přigel; tu do okow dán a na Wyſſehrad do wězenj odweden byl. Zde gedenkráte prawil ku ſtrážným ſwým: Přirownán geſt ku wčele gazyk lſtiwého přjtele, od gehožto úſt pocházj med, ocaſem ale ukrutně ſſtjpe, pouſſtj ged; mne takowou lſtj oklamal přjtel, mezi ſſtěſtjm a neſſtěſtjm. Wacek tak mjti chtěl, a tak radil mladý Boženjk. Gá buduli žiw, dá mi to Pán Bůh, že ſe nad nimi pomſtjm. Wacek a

Boženjk byli přjčinou wězenj Ottowa. Wladiſlaw domnjwage ſe w pokogi býti, ſpatřil na bratru ſwém Soběſlawowi nowého nepřjtele, genž s Polſkým wogſkem do země wtrhl a Čechy hubil. Wladiſlaw ſebraw lid wálečný, Poláky u Turnowa hrdinſky potřel. Tu Swatawa, choť krále Wratiſlawa a máteř ſpolubogugjcjch knjžat, přigela z Morawy na Wyſſehrad k Wladiſlawowi, a geg k tomu měla, aby pokog učinil. Wladiſlaw neoſlyſſel žádoſti matky ſwé, učinil pokog, a bratru Soběſlawowi kraginu Žateckou pod ſpráwu dal. Tak mateřſká láſka a wroucnoſt ſynowſká knjžatům i celému národu pokog a ulehčenj ſpůſobila. Soběſlawa doſſla powěſt lſtiwá, že by Wladiſlaw náwodem Wacka, pána Čeſkého, zabiti geg mjnil. Při tom doſtal Soběſlaw poſelſtwj, aby nawſſtjwil bratra ſwého na Wyſſehradě. Přiſſel, a w záloze podál od Wyſſehradu nechal záſtup ſwých wěrných. Pogednaw s bratrem, gſa od něho welmi dobře přigat, a rozžehnaw ſe s njm, žádal Wacka, aby wyprowodil geg. Wacek ničehož zlého ſe nenadál, a gel s njm. Gak Soběſlaw mezi ſwé přiſſel, obkljčili Wacka, a Soběſlaw popogel dále, gakoby nic newěděl. Wacka ſwým wěrným, gak umluweno bylo, žiwota zbawiti kázal r. 1113. Soběſlaw do Polſka utekl. Wladiſlaw se ſtrýcem ſwým Bořiwogem ſe ſmjřil, a půlnočnj kraginu za Labem mu poſtoupil, ſám s polednj ſe ſpokogiw. A Wladiſlaw od toho čaſu bez Bořiwoge nic nečinil. — Gako wáſſně w lidu zbouřeny byly, tak i žiwlowé bouřili r. 1119. W měſjci ſrpnu přiſſel k wečeru we čtwrtek před ſw. Jakubem, dle ſtarého kalendáře, tak weliký wjtr od polednj ſtrany, že na Wyſſehradě zeď tluſtou a doſti pewnou, kteráž byla mezi ginými dwěma, přewrhl, půl paláce knjžecjho ſe zbořilo, kamenj toliko tu zůſtalo, dřjwj ale pryč w powětřj rozneſſeno. — R. 1124 Wladiſlaw gſa na wyraženj w Zbečně we weſnici nedaleko Křiwoklátu, padl do těžké nemoci, rozkázal ſe na Wyſſehrad wézti, a tu w nemoci dlouho trwal. Páni Čeſſtj widouce konec žiwota knjžete a obáwagjce ſe nowých zmatků, požádali Swatawu králownu, aby opět knjžata ſmjřila, a ſtolici knjžecj Soběſlawowi připrawila.

Swatawa ſſla a nawſſtjwila Wladiſlawa knjžete, ſyna ſwého, řkouc k němu: Rozpomeň ſe milý ſynu, že geſt Pán Bůh přikázal: Cti otce ſwého i matku ſwou; protož proſjm, neoſlyš mě, a mé

twáře swraſkalé nezahanbug, neb gſem z wůle wſſeho národu Čeſkého před tě předſtoupila, mně gſou to poručili mluwiti a gednati proto, neb znagj, že gſem twá i geho matka, a wás oba že gſem w ſwém žiwotě noſila, znám, že giž brzy umřjti muſjm. Degž mi to milý Pán Bůh, abych držjwe ſwé oba ſyny na ſtolici knjžetſtwj Čeſkého ſeděti widěla, než bych umřela. A to powěděwſſi před njm ſlzawě plakala, a tjm i ſyna ſwého k pláči wzbudila. Přigel i Otta, biſkup Bamberſký, knjžete nemocného nawſſtjwiti, gehož knjže žádal za ſpowědnjka mjti. Wyznal ſe z hřjchů ſwých, biſkup ale rozhřeſſenj dáti nechtěl, dokawad s bratrem ſe neſmjřj. Knjže hned tak učinil, a bratru wſſecko odpuſtil miloſtiwě. Dokonal brzy na to žiwot ſwůg, a w Kladrubech, w koſtele Blahoſlawené Marie Panny pohřben byl r. 1125.

Soběſlaw knjže přičiněnjm Dobrowita, děkana Wyſſehradſkého, ſlawného wjtězſtwj doſáhl.

Soběſlaw r. 1125 dne 16. dubna s welikou powděčnoſtj wſſech Čechů na ſtolici knjžecj doſazen byl, a ten rok w pokogi ſtráwil, gakkoli Otto Morawſký, gſa při nemoci Wladiſlawowě na Wyſſehradě, ſilně ſe zapřiſáhl, že neodegde od Wyſſehradu, leč wjtězně ſtolice knjžecj doſáhne neb poražen gſa žiwot ſtratj. Hned ale r. 1126 popudil Otto L o t h a r a cjſaře proti Soběſlawowi, tak že cjſař wogenſky do Čech padl, a k měſtečku C h l u m c i přitáhl. Soběſlaw ſebraw lid ſwůg zbrogný, ačkoliw w počtu mnohem menſſj proti německým zborům ſe položil. Lid Čeſký pro ſjlu nepřátel we ſtrachu byl, Soběſlaw ale w pomoc Božj a ſw. Patronů Čeſkých ſe pewně důwěřowal. I měl ſen, že ſw. Wogtěch k němu přiſtoupil a gemu rozkázal, aby wzal do toho boge korouhew Slawnjka otce geho, genž ſe nacházj we Wrbčanſkém koſtele. Knjže poſlal hned ráno Dobrowita, kaplana ſwého, genž byl děkanem na Wyſſehradě do W r b č a n. Dobrowit přineſl ſſťaſtně praporec do leženj, knjže kázal na kopj ſw. Wáclawa geg zawěſiti, uproſtřed wogſka wyzdwihnouti a Dobrowitu tak wyzdwižený držeti, kdyby bitwa byla. Lid praporec takowý uzřew, wzkřikl hlaſem welikým: „Hoſpodine pomilug ny.“ Wogſko widělo welikého orla letěti s hroz=

ným křikem proti Němcům, a když se giž potkati měli, spatřili nad sebou sw. Wáclawa w oděnj bjlém s praporcem otce sw. Wogtěcha w ruce. To dobré znamenj býti prawili, hrdinsky w ochraně Páně na nepřátely dorážeti, ge porazili, a slawné wjtězstwj dobyli r. 1126.

Soběslaw děkuge Bohu za ochranu w nebezpečenstwj žiwota, a trestce přjsně zlosyny.

Přjbuznj Soběslawowi w Morawě neustálé těžkosti knjžeti působili, i rozkázal r. 1128 Konráda syna Litoldowa gjti, a na Wyssehrad do wězenj wsaditi. R. 1130 geda Soběslaw od Kladska do Morawy řjzenjm Božjm se dowěděl, že se o žiwot geho gedná. Mage správu od dwou k tomu nesslechetnému skutku nagatých, gmenem Skoch a Jaroš, kázal ge schytati, a před sebe předwésti na wyznánj. Přiznali se, že od Miroslawa, syna Janowa, nagati gsou, a dary zlaté že obdrželi, aby knjžete zabili. Miroslaw i Střezimjr bratr i dwa gegich služebnjci, od nich nawedenj, byli gati, swázáni a na Wyssehrad wezeni, též do tuhého wězenj wsazeni. Soběslaw přjmo ku Praze se dal, změniw roucho knjžecj w kagicj, bosýma nohama gednu mjli do Prahy ssel, na poděkowánj Bohu, že geg z nebezpečenstwj žiwota wyswobodil. Tu proti němu wysslo wssecko množstwj lidu městského, spjwagjce spěw andělský, zwony zwonily, radugjce se a děkugjce Pánu Bohu, že gest ráčil gich Pána a knjže od té úkladné smrti zachowati. Wykonaw modlitbu, sám na Wyssehrad se odebral, a tam od kanownjků otce swého Wratislawa s newýslownou radostj přiwjtán byl. Na druhý den pak gako wčely k swé matce Čessťj páni shromážděli se na Wyssehradě k Soběslawowi, z geho zdrawj se radugjce. Na zegtřj opět knjže shromáždil wssecken lid, urozený i sprostý, na Wyssehrad, byli zde i Pražsstj kanownjci a lidu okolo 3000. Soběslaw držel soud weřegný, a zločincowé byli k smrti hrozné odsouzeni. Miroslaw s bratrem swým Střezimjrem a s nimi spolu Gracián lékař, který také měl Soběslawa otráwiti, na náměstj města Wyssehradu gsou wywedeni, ruce i nohy gim usekány, a tak hanebně zemřeli. Za hodinu wywedeni byli Skoch a Jaroš, gazyky gim uřezány, oči wyloupány, hnáty zlámány, pak do kola wpleteni, nahoru

wyzdwiženi a do třetjho dne tu tak ohawně zůstali. Křiwosud, strýc Miroslawůw, a ginj dwa, totiž Wacemil a Gindřich, kteřj také w té radě s Miroslawem byli, gati gsou, a když se na nich wina náležitě wyhledala, také na náměstj wedeni, a každému z nich sekerou hlawa sťata. Přissel k tomu diwadlu i Božjk, kaplan, genž gako prwnj půwod té nesslechetnosti od Miroslawa obžalowán byl. W tom od gednoho znamenitého rytjře gest polapen, ku knjžeti přiweden, wyslýchán a winen nalezen gsa, swázán železným řetězem a weden k děkanowi a ku kapitole kostela Wyssehradského, a gim dán w gich ruce, a oni hned té hodiny kázali geg w žalář wsaditi, z kterého newyssel. Newjm, co o tom souditi, že Hágek Božjkowo wsazenj do žaláře tak obssjrně wyprawuge, kdežto kronikář spoluwěký dle wydánj Dobrowského má Villico regis deputatus ad custodiam, a Hágek slowo od slowa z něho celý ten přiběh přeložil. Na Hágkowi žádné přjčiny nemám, co by ku swéwolnému přidáwánj pohnulo. Ale gestli kdo od kostela sw. Wjta ten djl kroniky přepsal, snadno každý, kdo wj, co gest přjzeň, přjčinu nahljdne, proč on to wynechal neb změnil.

Soběslaw I. zwelebil znamenitě kostel a kapitolu Wyssehradskou.

Od Soběslawa I. gest gediný list na Wyssehradě od r. 1130 a také prwnj, proti kterému kritika nic nemá, co by wystawowala. Soběslaw byl, gak z předesslého widěti, welmi nábožný knjže, kterýž o kostely a nábožné památky swých předků welmi pečowal. Knjžata po Wratislawowi nastupugjcj málo si wssjmali Wyssehradského kostela, a předstawenj toho mjsta nedbanliwi byli, tak že kostel ten welmi spustnul. Nad tjm se zdržowal Soběslaw, a kostel a celý klásster neb kapitolnj stawenj s negwětssj bedliwostj oprawiti a zbožjm, gak powinen byl a mohl, obdařiti se snažil. Kázal zdi malowati, zem hlazenými kameny ozdobiti, strop obnowiti, a mnoho giného wnitř i zewnitř zhotowiti, kostel také korunou ze zlata a střjbra obmyslil, oltáře baldachyny, křjži zlatými a střjbrnými okrássil, a knihy rozličné darowal. Na zbožj kostelu a kapitole dal:

1. Polowic cesty w Prachaticjch bratřjm, t. g. kanownjkům, a polowic probosstu.

2. Polowic obilj a wjna w Žitenicjch bratřjm a polowic proboſſtu.

3. Polowic diwokých kliſen w Ğoğolicjch (Hoholicjch) bratřjm a polowic proboſſtu.

4. Polowic ſoli na Trſtěnici.

5. Polowic dřjwj pod Děwjnem bratřjm a polowic proboſſtu.

6. Celý přjgem přjwozný na Otawě bratřjm.

7. Z Prahy, z Wyſſehradu, w Žatci, w Sedlcjch, Litoměřicjch, Bjlině, Děčjně, Boleſlawi, Kamenici, Hradci, Opočně, Chrudjmi, Kouřjmi, Plzni, Lubici, Wrátné doſtáwali bratřj 10 peněz z ročnj daně.

8. Přidal 10 hřiwen daně ze 3 kragů: w Rokytnách, Čáſlawi, Chýnowě.

9. Děkanu dal zwláſſtě 2 pluhy we Wrſſowicjch a 2 paſtwiſſtě k ſtodole připogené u Wrbčan.

10. Aby woli ku koſtelu patřjcj nezaſſli, měl Pražſký důchodnj k ſw. Martinu 8 hřiwen peněz odwáděti.

11. Aby kanownjci ſe za geho matku a geho bratry Boleſlawa a Břetiſlawa modlili (matka ſe dala w kláſſteře tom pochowati), darowal Seňačjn ſ 3 pluhy a ſe wſſjm, co k tomu přináležj, hoſpodáře, ſtawenj, země wzdělané i newzdělané, luka, paſtwiſſtě, leſy ſuché i zelené, low, mlýny, rybařenj ſe wſſemi požitky.

12. Darowal bratřjm proſtrannou rowinu w předměſtj, aby ſe měli w letě kam progjti, 2 ſlužebnjky k tomu.

13. Země we Wrſſowicjch a zahrad w Neoſwěteljch, které k ſw. Mářj Magdaleně patřj, ať užjwagj bratřj wlaſtnjm práwem. Břetiſlaw bratr Soběſlawůw ty pole ku kaply ſw. Mářj Magdaleny dal. Kde ta kaple byla, kdo gi ſtawěl, nic ſe nepowjdá, myſljm, že byla na Wyſſehradě.

14. Kamenjci 10 peněz z prodege, gak od dáwna uſtanoweno.

Prwnj ſtopa domácjho řádu w kapitole z toho ſamého liſtu.

Nadčené zbožj darowal kapitole Soběſlaw knjže, aby proboſſt, děkan a kanownjci od Wratiſlawa založenj také za něho, geho matku a bratry ſe modlili, a uſtanowil, aby o 3 kanownjky wjc bylo. On 15 bratrů počjtá, gimž ſtatky mimo děkana a proboſſta k užjwánj dal. W požjwánj těch ſtatků

1. proboſſta wſſady zwláſſtě gmenuge a zwláſſtnj důchody pro něho ſamého wykazuge.

2. Děkan s kanownjky má ſpolečné přjgmy s tjm rozdjlem, že dwogj porci béře.

3. Každý bratr má také ſwé zwláſſtnj pluhy s oráči, kterých žádný giný ze žádné přjčiny ſi nemá přiwlaſtniti, ani ſe ginému do geho zbožj mjchati.

4. Gména ſtatků, gež bratřj pro ſebe měli, gſou: Hoſtjn wes 3 bratrů. — Bezno dwou. — Winoř dwou. — Baſſť dwou. — Jeniſſewice dwou. — Chwaly gednoho. — Howořice gednoho. — Dubeč gednoho. — Na Wrutici gednoho.

5. Proboſſt, gak od ſtarodáwna geſt, má dáti 52 obědy, refectiones, servitia a ſice tjmto ſpůſobem: w létě galowici, 12 kuřat, 6 praſátek, leč by chtěl z dobré wůle něco přidati. Též láhew medowiny 17 měr, též tak welikou láhew piwa na každý oběd ať dá, w zimě mjſto galowice 2 praſata třjletá.

6. W poſtě dá proboſſt na každý týden 80 penjzů na ryby. W létě též tolik, kdyžby w pátek něgaká ſlawnoſť připadla, gináč gen polowic.

7. Děkan má mjti péči o bratry, za to má dwogj porci.

8. Custos, geden z přednjch kanownjků, měl mimo oſtatnj zwláſſnj zbožj w Kbelech, země na pluh se 6 woly a se ſemenem, za to byl powinowán ročně oběd dáti bratřjm.

9. Giný ouřad neb ſlužba byl custos armarii. Ten aby we ſwé powinnoſti nebyl zdlouhawý neb ljný. Zwonjci a ſtrážnj toho kláſſtera pod ſpráwou a mocj proboſſta ſtáli tak, aby w žádné rozepři k žádnému ginému gakkoli mocnému, leč k němu ſamému zřenj měli. Tak Soběſlaw ſpráwu a hoſpodářſtwj domácj djlem předepſal, a djlem potwrdil.

O ſpůſobě liſtů z tohoto wěku.

Papjru tehdáž nebylo, na perğamenu ſe pſalo. Pjſmo ouhledné, zřetelně pſané, pečeť z bjlého woſku weliká, ku kragi na perğamen na proti ſobě z gedné i z druhé ſtrany přitiſknuta, nebo na řeménku zawěſſena 3 rakouſké coule w průměru gako wdolek. Wy=

tisknutý obraz na obou stranách, muž sedjcj na stolici w prawé ruce korouhew, w lewé gako sstjt, okolo nápis k. p. Soběslaw z Božj milosti České knjže. Rytec se obstogně znal we swé práci, neb obraz obstogně ryt gest. Wssecky takowé listy gsou w latině, gména ale wlastnj zwlássť mjst s předslowy a s Českými uchýlkami psána, k. p. Litomericjch, Boleslawi. S počátku wždy něgaké nábožné rozgjmánj, které přjčinu obsahuge, pro kterou k takowému nadánj pohnut byl. Na oltáři, neb na ostatcjch swatých knjže list pečetj swou stwrdil, a kletbu welikou přidal proti těm, genžby takowý list a nadánj russiti se opowážili, k. p. který nepřjtel toho nadánj neb nařjzenj takowého by chtěl podwracowati, wěz, že bude od Boha wssemohoucjho na wěky zatracen, že nebude mjti žádného podjlu se Swatými, nýbrž že s ďáblem, swým swůdcem, wěčně w neuhasitelném ohni pálen bude. Takowé wýstrahy užjwali knjžata, neuráželi sluchu swého národu, nechávali pomsty Bohu, neb wěděli, že se lid báti bude wjce takowého soudu, nežli ztráty chleba a služby, nežli žaláře, nežli hole, nežli pokuty na penězjch. Kde gest wětssj moudrost? Tu kde gest wjce bázně Božj.

Snad obgasnj list Soběslawůw temnost s strany základu kostela a kapitoly Wyssehradské.

Dosti patrně napřed ukázáno gest, že rok založenj kapitoly Wyssehradské zouplna se určiti nemůže. Mezi r. 1068 a r. 1088 padá to založenj. Tento list Soběslawůw se zdá ukazowati, že kostel a stawenj kapitolnj giž r. 1068 stawený byly. Neb od r. 1088 až do r. 1131 gest 43 let, a za tak krátký čas by takowé stawenj do tak bjdného stawu přigjti nemohlo, gak geg Soběslaw popisuge, aby střecha, strop i zdi tak zohawený býti mohly. Wratislaw předsewzetj swé, slawný kapitolnj chrám Páně, o kterém se s papežem umluwil, w skutek uwedl, a od papeže wýhradná práwa kapitolnj wymohl beze wsseho dlouhého upisowánj. Kněžstwo důchodů požjwalo, poněwadž statky a zbožj skutečně odewzdány mělo, ačkoli bez pjsem, a bylo w tom lépe, než aby ge mělo upsány a utwrzeny, ale užjwati gich nemohlo. Naci w psanj za nic nestogi, když negsou spolu w krosně. Wratislaw gednal na slowo, a pozděgi teprw,

když giž králem byl, list wyhotowiti kázal. To widjme také na listu Soběslawowu. Kostel giž byl obnowen, ozdoben, kanownjci užjwali statků, a teprw list byl wyhotowen. Listů netřeba, kde důstatečnost a dobrá wůle gest, a kde obého nenj, list a pečet neprospěge. Na tomto listu podepsán gest Jan, tohoto klásstera probosst, o kancljřstwj gesstě žádná zmjnka. (Hamerssmid list tento welmi chybně wydal, nemusel mjti půwodnjho listu ani kopiáře Wyssehradského před sebou, nebo byl pjsař welmi lehkowážný. Soběslaw gmenuge w listu bratry swé Boleslawa a Bracislawa, Hamerssmid postawil gen gméno Bořiwoge; odkud toho nabyl, domyslíti se nelze, a tak wjce chyb se nacházj.)

Soběslaw rozmnožil kapitolu o 5 kanownjků, gak list od Wáclawa krále r. 1245 dokazuge. 12 gich založil Wratislaw a Soběslaw I. gednou 3, pak gesstě 5, tedy bylo 20 prebend mimo probossta a děkana. Aby kapitola nowých 5 kanownjků bez ugmy předesslých wyžiwila, přidáno toto zbožj: 1. Z rázu peněz 1 hřiwna. 2. Na dwoře 10tý penjz, 10tý wůl, 10tý snop, 10tý služebnjk neb služebnice. 3. Dwůr Choleč s pluhem i s hospodáři. 4. Od kontribučnjka Rokytenského 12 hřiwen. 5. Z prodage w kragi Dřewičském 10tý penjz, wůl, snop. 6. Desátek soli 7. Šest hospodářů pod Petřjnem w Trávnjce. 8. Od sklepnjka 6 hrnců medu. 9. Od ssafáře 4 mjry mouky, 3 wepře a 3 berany.

Oudowé kapitoly.

Po smrti probossta Benesse byl na probosststwj dosazen děkan Wyssehradský Jan, kterýž prw kanownjkem na Wyssehradě byl, muž welmi učený, bohabogný a přjgemný, w kapitole byl ku 55 letům, pak byl biskupem Pražským učiněn. Po Janu byl Dobrowit děkanem, o kterém giž mluweno bylo. Tento umřel r. 1178. Gacj kanownjci byli, newj se, ani gména gich se nenacházegj.

Duchownj hosté na Wyssehradě a pohřeb Soběslawůw.

R. 1131 biskup Minsterský od cjsaře Lothara do Řjma poslán gsa, uchýlil se, aby cestou před Konrádem nepořádně

wolenym cjsařem zachráněn zůstal, do Čech a na Wyssehrad (kronikář spoluwěký nazýwá Wyssehrad hlawnj město), tu u weliké sláwě s kanownjky kostela Wyssehradského mssi sw. na den nalezenj sw. křjže sloužil, a od knjžete obdarowán, domů se nawrátil. Soběslaw gako pán nábožný, uradil se s Adelagdou, chotj swou, aby almužny, které by při poslednj wůli učiniti mjnili, za dnů zdrawých učinili, domnjwagjce se, že po gegich smrti žádný tak wěrně to neučinj, gako oni sami za žiwa. Powolali Vincencia, kaplana swého, a wygádřili mu swé mjněnj, aby kanownjci Wyssehradssti a Pražssti, Benediktjni i geptissky a wssecko kněžstwo w městě cjrkewnj pobožnost konali tak, gak spůsob gest za mrtwé se modliti, ginj aby sloužili msse sw. za žiwé, ginj za odpusstěnj hřjchů. Aby knjže ukázal, s gakou srdečnostj a wroucnostj to ustanowil a důchody k tomu wykázal, učinil na prwnj wýročnj památku w domě kapitolnjm weliké hody, tu on s kanownjky Wyssehradskými a se wssjm duchowenstwem stoluge, wůli swou wygewil. Nenj se třeba diwiti, že tenkráte kanownjci Wyssehradssti u wětssj wážnosti byli, a často přednost přede wssemi ginými měli. Tok ani ginak býti nemohlo. Byli mužowé nad mnohé giné učeněgssj a wznesseněgssj, usazowánj knjžat na Wyssehradě se dálo, kanownjci Wyssehradssti při tom znamenité služby měli, před knjžetem Přemyslowy památky, mossnu, střewjce, a co giného bylo, nosili, knjže na Wyssehradě bydle, mnohou wůli swou těmto kanownjkům swěřil, tedy mimo wůli a přičiněnj kapitoly oudowé gegj i celá kapitola nad giné wážnosti a uctiwosti požjwala.

Knjže Soběslaw nebyl překwapen, když roku 1140 nemoc těžká geg potkala, a widěti bylo, že pomoci nenj. Knjže w Chwogně w Hradeckém kragi tehdáž byl, a nemocen na Hostinné se wézti poručil. Páni znamenitěgssj se na Wyssehrad sgeli, a o budoucjho knjžete se radili. Wssak nesrozuměli se. Soběslaw dne 14. února umřel, byl do Prahy přiwezen a we Wyssehradském kostele pochowán. Ani mjsta, ani památky se wjce nenacházj, kde Wratislaw a Soběslaw pohřbeni byli; tak zbouřené wálky, tak nedbalost lidská nemilosrdně ku prwnjm a negslawněgssjm dobrodincům se chowaly.

Wladislaw častuge na Wyšehradě cjsaře Konráda.

Po smrti Soběslawa wolili páni Čeśstj na Wyšehradě Wladislawa, syna Wladislawa, bratra krále Wratislawa, za knjžete. Ten mage bratra gmenem Theobald, hegtmanem Wyšehradským geg učinil. R. 1142 počali mnozj páni býti s Wladislawem nespokogeni, a chtěli Konráda, genž djl Morawy sprawowal, knjžetem učiniti. Konrád Morawský wtrhl do Čech a oblehl Prahu. Wladislaw požádal cjsaře Konráda o pomoc. Cjsař přitáhl s wogskem k Plzni. To uslyšśew Konrád Morawský, a wida, žeby takowé moci odolati nemohl, potagmo w noci od Prahy odtáhl. Cjsař Konrád w pátek před letnicemi w malém počtu wogska přigel na Wyšehrad. Tu od Wladislawa a geho wěrných welmi radostně přigat a častowán byl. Kronikář Vincenc zaznamenal na r. 1144: W tom roce Welislaw hrabě, mage syna gediného, wýborné powahy, od knjžete Wladislawa Wyšehradským zámkem obdařen byl, a držel geg až do smrti.

Lucius II. papež stwrzuge wšecko nadánj kostelu Wyšehradskému r. 1144.

Prwnj papežský list půwodnj u kostela Wyšehradského zachowaný gest od papeže Lucia II. W tomto listu přigjmá kostel sw. apoštolů Petra a Pawla pod swou ochranu, a ustanowuge wůbec, aby wše zbožj a gměnj, genž řádně kostelu a kapitole dáno bylo, neb geště budoucně dáno bude, bez ouhony zachowáno zůstalo. Na důkaz, že ten kostel pod práwem sw. Petra gest, a pod geho ochranou stogj, 12 hřiwen denárů aby ročně papeži se platilo. Kdobykoli budoucně, duchownj neb swětský, wěda o tomto listu proti němu gednal, po druhé a po třetj napomenut gsa, dostatečně nenaprawil se, a zadost neučinil, má moci a důstognosti swé zbawen býti a hoden Božského soudu, též odmrštěn od negswětěgšjho těla a krwe Boha a Spasitele našeho Ježiše Krista, a při poslednjm soudu přjsnému soudu podroben. Wšem ale, genž zřenj k nařjzenj tomuto mjti budou, že pokog udělj Kristus Ježjš, kdežto owoce dobrých skutků požjwati, a od sprawedliwého soudce odměnu wěčného

pokoge očekáwati magj. Pečet gest olowěná, na prowázku tenkém zawěšsená. A takowé pečeti užjwagj papežowé až dosawáde. Gest ten spůsob pečeti mnohem dokonalegšsj, než wšsecky giné spůsoby s woskem we sškatulkách plechowých, zlatých nebo dřewěných, neb bez sškatulek. Nerozdrobj se, ani tolik mjsta nezagjmá, gako giné pečeti. Tak cjrkew co rozumněgšsjho (proto že prospěšsněgšsj a stálegšsj bylo), zwolila, a při tom po wšsecky časy zůstala. A tak i w tom spůsobu listů swých ukazuge, že nepromĕnitelná gest a stálá, gako prawda, kterou ona wždy hágj a zastáwá. A proto se takto mluwiti musj: Co u nás gesstě temné a wrtkawé, to w Řjmě giž dáwno swětlé a stwrzené.

Hognost zlata a wzácněgšsj nad zlato smjřenj knjžat na Wyšsehradě.

R. 1145 R e d a kněz nábožný, oltářnjk kněžny G e r t r u- d y w kostele sw. Wjta, muž 80letý, přišsed na Wyšsehrad před knjže a kněžnu, wyprawowal widěnj, gež měl mšsi sw. slouže. Stála prý nad mjru krásná panna na oltáři a prawila: Až do- konáš mšsi sw., gdi a powěz knjžeti, aby w Gilowských dolech, kde zlato dobýwati nařjdili, na stranu k západu slunce se co negdřjwe uchýlili, tu hognost zlata nagdou. Knjže tak učinil a brzy rudnjci welikou oblohu zlata našsli, pilně dobýwali, a do pokladnice knjžecj na Wyšsehrad odwáděli, 24 centů býti ho mělo.

Konrád strýci swému Wladislawowi a giným mnoho mrzu- tosti a nesnáze činil, proto od Wladislawa z Morawy wyhnán a od biskupa Holomouckého Gindřicha do kletby dán byl. Wida, že swým gednánjm nic nespůsobj, utekl se r. 1149 ku Konrádowi cj- saři, žádage ho o přjmluwu u Wladislawa, knjžete Českého a stregce swého. Cjsař poslal list knjžeti, a knjže zase ku strýci swému, aby přišsel, že mu na přjmluwu cjsaře odpustj. Konrád přigel na Wy- šsehrad, Wladislaw geg před sebe připustiti nechtěl, dokawad od Gindřicha, biskupa Holomouckého, z klatby propušstěn nebude. Kon- rád se pokořil, a biskup gako otec milostiwý z klatby geg propustil. Na to Wladislaw mu odpustil a kraginu, kterou prw sprawowal, zase mu nawrátil.

Gerwás, probosst Wyssehradský.

Jan, probosst Wyssehradský, gsa wywolen za biskupa Pražského, dostal nástupnjka něgakého Hužа lagika, který gsa wdowcem po druhé se oženil, byl ale od Guidona, kardinála a wyslance Inocence II., té hodnosti zbawen r. 1133. Na geho mjsto přissel Alexander. Na žádost geho potwrdil Lucius II. papež nadánj Wyssehradské r. 1144. Za to, že tito dwa probossti nehrubě gasně na hoře Wyssehradské swjtili, rozněcowali tjm krásněgssj záři děkanowé: Dobrowit a Gerwás. Gerwás dosáhl infuli probosstskou a za geho času byl děkan Vincenc, genž Soběslawa knjžete k smrti připrawowal r. 1139 a sám r. 1143 umřel. Po něm Zachariáš, syn Giřjho, pána na Oseku, dokonal r. 1157. Pak Martin, přjbuzný Gerwáse probossta, o kterém wjce na swém mjstě.

Gerwás giž r. 1146 podepsán gest na základnjm listu Cisterciánského klásstera w Plasech od Wladislawa založeného, co kancljř a probosst Wyssehradský. R. 1156 byl založen klásster křižownjků s bjlým křjžem řádu sw. Jana Jerusalemského na Malé Straně bljž mostu, ku poctě B. Marie Panny od Wladislawa a welebných mužů pana Gerwáse, probossta Wyssehradského, tenkráte kancljře králowstwj Českého, a Martina, probossta kostela Pražského. Probosst Wyssehradský byl tedy spoluzakladatel klásstera Maltezského w Praze. Wystawěl též kostel w Bohnici ku poctě sw. Petra, a Daniel, biskup Pražský, geg 30. kwětna 1158 poswětil. W ty časy klásster Kladrubský, Doksanský, Teplický založen a Pražský most postawen byl. Tenkráte nábožnost se rozmáhala, bohabognj panicowé a nábožné panny nacházeli obory, nacházeli schrány, kde před pohorssenjm, gež gim swět působiti mohl, se ukrýwali pod správu muže welebného a w poslussnost ustawičnou se odewzdáwali, aby se žádosti tělesné krotiti naučili. Zagisté národ Český tehdáž přirownán nyněgssjmu w počtu daleko menssj byl, snad sotwa 10. djl, a mjst ústawnjch pro wzdělánj rozumu i srdce lidského wjce bylo než nynj. Triviálnj sskoly magj cosi znamenitěgssjho docjliti, a ne gen newyhnutelně potřebné wzdělánj národu na zřeteli mjti. Kolik stromků ze sskolky wysázených do polnjho pořadj, po

cestách a pastwisstjch hned ten rok po očkowánj, nemagjcjch kořenů ani sjly w kmenu, kolik takowých stromů ponese owoce? Sotwa ze sta geden, ostatnj dřjwe neb pozděgi zagdou. Tak gest to s nassj mládežj wesměs. Z mládj dokud ani tělesné ani duchownj schopnosti nemá, gest dosti mocně honěna k zniku cnostnému, takměř přeháněna; gak ze sskoly wygde, giž žádného wětřjčku, žádného paprsku nábožnosti na ni nepřigde. Znamenitých přjkladů se gi nedostáwá, swětlá gasná zdrženliwosti, střjdmosti, panenské čistoty gi nesẃjtj. Mjsto sskol, dobrowolné chudoby, ustawičné čistoty, ouplné poslussnosti, duchownjho wůdce, gsou hospody, hampegsy, diwadla, sklady na ssperky atd. Co gesstě nábožných ústawů se nacházj, co nábožnj a duchownj mužowé swými dobrými skutky a přjklady působj, gakkoli chwalitebné a horliwé snaženj gegich, nedostačuge, aby teplo nábožnosti proniklo hory ledowé, a proto co řeřawé uhlj w popeli nábožnosť se dusj, proto duch křesťanský wůčihledě zacházj, bludy a newěra po wssech končinách swěta se rozmáhagj a neprawosť roste. Čjm wjce národ Český až do 15. wěku zrůstal, tjm wjce klássterů, tjm wjce duchowenstwa bylo, a tak národ wznikal. Gak sjla hmotná nad duchownj se zmáhala, strácel národ wáhu a stal se kořistj národů cizjch, z geho památek nezůstal kámen na kamenu.

Gerwás, probosst Wyssehradský, mimo biskupa Pražského Daniele byl miláček Wladislawa knjžete, byl geho radou doma i w cizině, w poli, i w řjzenj zemském. R. 1157 cjsař Fridrich položil sněm do Wircpurku na hod swatodussnj a tu se oženiti ustanowil. Pozwal sem Wladislawa knjžete, gel i Daniel biskup a Gerwás. Po hodech swadebnjch cjsař soukromě s Danielem a Gerwásem o to gednal, aby Wladislawa k tomu měli, by znamenité wogsko cjsaři na pomoc proti Milánským dal, a sám osobně s njm do pole táhl, za to že geg králem učinj a hrad Budessin postoupj, o čem žádný giný newěděl, než tito dwa mužowé. Tak se s knjžetem domů nawrátili. Co soukromě s cjsařem umluweno bylo, to w skutek ke cti a sláwě Českého národu se wyweblo, o co biskup a probosst se snažili. Wladislaw knjže ohlásil, když čas přissel, pánům Českým, že chce cjsaři gjti na pomoc proti Milánským, kdoby s njm táhnouti mjnil, toho že slussnou důstognostj odměnj a žoldem potřebným opatřj. Ze wssech stran připrawowali se Čessti hrdinowé

urozenj a sprostj s knjžetem do pole táhnouti, a u Prahy se sessli. Odtud korauhew knjžecj wlagjcj napřed, a za nj wýbor negkrásněgssjho rytjřstwa k Řezuu chwátali. Gerwás, Wyssehradský probosst a kancljř a negpředněgssj rada knjžetete Wladislawa, neohljžege se na těžkosti a nehody wogenského tažení, wssj nesnázi se podrobil a s knjžetem do Wlach táhl. Přitáhlo wogsko České až k Brixii. Brixenssti spatřiwsse wogsko tak silné, poslali k wogsku posly, žádagjce pokogného rozmlouwánj. To gim powoleno bylo. S Danielem biskupem a Gerwásem probosstem mluwiti žádali, a prosili ge, by u páua swého se přimlouwali, že se chtj s cjsařem smjřiti, a s njm proti Milánu táhnouti. Což ti dwa opatrnj mužowé také na pánu swém i na cjsaři wymohli. Odtud wogska k Milánu se hnula. Gak hrdinsky České wogsko zde si počjnalo, gak slawného a znamenitého wjtězstwj si dobylo, wyprawowati zde mjsta nenj. Nawrátila se wogska s sláwou welikou a kořistj znamenitou do swé wlasti. Cjsař ponjžiw protiwná města Wlaská, wěděl, že České knjže s swými rytjři negwjce napomáhal; wěren we swých slibech, gež Gerwásowi učinil, wyhlásil Wladislawa za krále země České. Diwná wěc, že kronykáři o této tak důležité wěci opět se shodnouti nemohou w letech, kdy Wladislaw za krále wyhlássen byl.

Tak opět přičiněnjm Wyssehradského probossta cjsař knjžeti Českému korunu královskou na hlawu posadil, gako před 70 a několika lety opatrnostj děkana se stalo, že Wratislaw korunowán byl. Gerwás byl žiw až do r. 1178; w tom roce gesstě zhotowen gest list Soběslawa II. A w giném listu tohoto knjžete mezi ginými podepsán gest Gerwás, probosst a kancljř. Probosst Wyssehradský měl přednost před Pražským.

Židé před Wyssehradem upáleni. Soběslaw Morawský dán gest do wězenj.

R. 1161 počali lidé welmi zhusta mřjti a lékařů se nedostáwalo. Tu znamenitý počet židů se za lékaře wydal, a sstastně nemocné hogiti počal. Ginj židé gak po městech, tak po wesnicjch chodili, a kde nemocného nassli, geg zbuzowali, aby se od žida hogiti dal. Po někakém čase počalo křesťanů tjm wjce umjrati bez wssj

bolesti a nemoce, ale židé byli před tjm morem uchránèni. Židowsstj lékaři přissli do podezřenj, gako by byli lid tráwili. Král ge kázal zgjmati a skoumati, zdali tomu tak, i wyznali se. Na wýstrahu za tuto nesslechetnost 86 židů těch, genž o tom wěděli, před Wyssehradskou branou upáleno bylo. Následugjcjho roku Soběslaw, syn Soběslawůw, spráwce Holomoucké kraginy, proti králi Wladislawowi powstal. Ten přitrhl k Holomouci, Soběslawa odtud wypudil a dostaw geg na Wyssehrad do wětssj wěže zawřel, odtud po 8 nedělých na Přimdu wezen byl. Tak Soběslaw negsa spokogen, přissel i o to, co měl.

Martin děkan.

R. 1164 powstala wewůle w Uhřjch o králowstwj. Dwa Štěpánowé králowstwj mjti chtěli, gednoho se ugal Wladislaw, král Český, druhého Emanuel, cjsař Řecký. Wogska se polem sessla, ustrassenj cjsařsstj plukowé stany swé opustili a Čechům ge za kořist nechali. Cjsař k Wladislawowi posly wyprawil a oznámil, že nechce wálku ale pokog mezi Uherskými knjžaty. Král zgednal mjr mezi nimi, že oba spokogeni byli. Na to poslal Wladislaw Martina, wnuka Gerwáse, probossta Wyssehradského, poselstwjm a s znamenitými dary k cjsaři Řeckému. Chtě pak cjsař pewněgssj swazek přátelstwj s králem Českým mjti, žádal wnukowi swému za ženu dáti wnučku Wladislawowu, dceru Fridrichowu, k čemu král swolil. Tuto knjžecj newěstu r. 1166 s mnohými pány Českými do Konstantinopole doprowázel. Když swadba se wykonala, Patriarcha Konstantinopolitánský na mjsto swého cjsaře poctiwou úmluwu a poděkowánj učinil poslům Českým, kterýmžto gak ženich tak přjbuznj geho zwlássté Martinowi, gakožto smjrci Uhrů a negpřednègssjmu půwodci swadby, znamenité dary učinili. Znamenitý djl těch darů obětowal Martin swému kostelu, z nichžto roucho k službám Božjm zhotoweno bylo tak skwostné, že když děkan s přisluhugjcjm duchowenstwem služby Božj konal, po mnohá leta obdiwowati se bylo kráse toho zbožj. Tak sstastně mnohé giné znamenité poselstwj k cjsaři Německému i k otci sw. wykonal. Martin byl muž ctihodný, před Bohem i lidmi sprawedliwý, učený a wýmluwný, moudrý a

ſſlechetný. Moudroſt a ſſtěſtj kwětlo w Čechách. Gaký ale diw, byl to kwět se stromů prawé a horliwé nábožnoſti. Co král Wladiſlaw w Uhřjch s wogſkem byl, poſtil ſe Daniel biſkup na každý pátek za krále a lid geho, a poſtiti ſe rozkázal, a ſám s kněžmi uſtawičně ſe Pánu Bohu modlil. Též králowna se ſwými pannami na každý den Pánu Bohu ſe kořjc, proſila za zdrawj a wjtězſtwj manžela ſwého. A král ſſťaſtně ſe domů wracege, od Wyſſehradu ſe uchýliw, negprwé ſſel do koſtela ſw. Wjta a Wáclawa, aby Pánu Bohu djky wzdáwal. Potom také ſſel do koſtela Wyſſehradſkého. Toho čaſu mnoho pánů Čeſkých ſe ſgelo do Prahy a na Wyſſehrad, kteřj pána ſwého laſkawě a weſele wjtali. Martin děkan dokonal žiwot ſwůg r. 1171.

Wogſlaw, pán Čeſký, w nebezpečenſtwj žiwota. Duchowenſtwo wytýká poprawu knjžeti. Knjže wogáky pro loupež přjſně treſce.

Wogſlaw, pán z Proſeče, muž nad giné od krále wywýſſený, nowých miloſtj králowſkých neuſtále docházel, což giným pánům ſe neljbilo. Popudili oni Swatopluka, ſyna Wladiſlawowa. Ten ſetkaw ſe w paláci králowſkém na Wyſſehradě s Wogſlawem, tak ſe rozhorlil, že nerázně na něho dotjral. Wogſlaw, newěda ſobě rady, ku králi běžel, Swatopluk za njm a Wogſlawa w rukou králowſkých ſwým pobočnjkem w hlawu ranil. Swatopluk pomocj některých pánů z paláce uſſel, koně doſáhl, ugel, a u krále Uherſkého pohoſtinu byl. — Král Wladiſlaw žiwot dokonal a Soběſlaw na ſtolici knjžecj naſtoupil r. 1174. Soběſlaw přjbuzný, ne ſyn krále Wladiſlawa, byl 12 let wězen nařjzenjm Wladiſlawowým na Přimdě, a od tehdegſſjho hegtmana toho zámku welmi přjſně chowán. Když Soběſlaw na knjžetſtwj doſednul, powolal toho hegtmana gmenem Šturma k ſobě, a hněwem zapálen gſa, wlaſtnj rukou geg zabil. Biſkup Pražſký a proboſſt Wyſſehradſký a ginj preláti ſkutek takowý předſtjrali a aby pokánj činil, geg nabjzeli. Knjže wzaw na ſe žjni, želel toho s pláčem, proſil Boha, aby mu to odpuſtil. Co prchliwoſt a mſta wſſecko nemůže! Kdo ſám ſebou wládnouti neumj, gak může lidem wládnouti!

Roku přjsstjho poslal Soběslaw wogsko pod spráwou Oldřicha, bratra swého, Fridrichowi cjsaři proti Wlachům na pomoc. To wogsko přissedssi do Němec, takowé nezbednosti se oddalo, že loupili, pálili, lid sužowali gako negtwrdssj nepřátelé, a wůdce swého, genž gim wssemožně zbraňowal, zabiti chtěli. Připadla na ně nemoc, Němci se gim sprotiwili, těžké nehody ge potkaly. Rozprchlo se wogsko České, tak že Oldřich s 8 pouze domů přissel. Soběslaw prohlásil, že službu chce zaplatiti těm, kteřj wogensky w poli byli. Sessli se mnozj, a ty, genž winni nalezeni byli, kázal zgjmati a za Wyssehradem na duby 73 gich dal oběsiti. Wzali mzdu sprawedliwou.

Nadánj kapitoly Wyssehradské za Soběslawa II.

Za těchto časů prebendy Wyssehradských bratřj, t. g. kanownjků tak schudly, že geden sotwa 100 denárů ročně důchodů měl, málo kdy wjc, často méně, kdežto za Soběslawa I. 1700 denárů na gednoho přisslo. Diwná wěc; před 50 lety kostel tak spustlý byl, že knjže s bolestj na něg patřil a skwostně zřjditi kázal, tu opět kanownjci w chudině wězeli. Tehdáž nikdo kněze neussetřil, kdo co ugmouti a zadržeti mohl, z celého srdce to učinil. Soběslaw nařjdil: Co odňato, neb zadrženo bratřjm bylo, to ať opět ku prebendám náležj. Páni probosstowé až do Gerwáse přjgmy zadrželi, které bratřjm patřily. Knjže nařjdil: Polowic wjna ze Žitenic a polowic hřjbat, což někteřj probosstowé až na Gerwáse dáwati zanedbáwali, magj bratřjm dáwati. — O daň papežskou 12 hřiwen střjbra těžkosti powstáwaly; k uwarowánj toho dal Soběslaw kapli sw. Wawřince na Petřjně se wssjm přjslussenstwjm; z těch důchodů aby se každoročně těch 12 hřiwen mezi welikonocj a wstoupenjm Páně zaprawilo. Pozděgi se dočteme, že přece zase nikdo gich platiti nechtěl; z toho widěti, nenj-li spráwa a pořádek w domě, nic neprospjwá. Gaká lakomosť po zbožj a nepřjzeň k duchowenstwu byla, widj se. Giž za času Bořiwoge okolo r. 1109 Nemog, pán Český, darowal kostelu 5 statků a ostatnj wssecko swé gměnj. Černuc, Wrasskow, Chraberce, Skrssin, Libyň s tou wýminkou, aby gich manželka geho do prowdánj neb do swé smrti

užjwala. Nechtěli držitelé neb kdo giný statků těch kapitole postoupiti, až Soběslaw přjsně nařjdil listem r. 1178 zhotoweným, aby kapitola o to stracowána nebyla, a spolu gj přidal nowé statky a přjgmy, totiž: 1. Okrssek w podměstj Pražském, který mateři Soběslawowě patřil. 2. We wsi Sljwnici 4000 peněz každoročně. 3. Dwa denáry z mýta pod Podiwjnem a 1. mjsto mlýnské pod kostelem sw. Kosmy a Damiana. 4. We wsi Modřanech země na 2 pluhy s winicj. 5. Černowic 70 giter. 6. Wyssehořowic, země na pluh. 7. Wrch Psáry, aby se winice udělala se zahradami, genž dřjwe byly louky pod tjm wrchem. (Oswjcené stoletj zase louky udělalo, na kterých žádná tráwa neroste. Oswjcené moudro bez skussenosti samo sebe porážj). 8. Řeku Sázawu kanownjkům celou dal, aby w nj žádný neměl moci, to u přjtomnosti těch, genž s nj mezugj. Pomezj okrsska toho: od wýchodu Sázawa, od Želiwa řeka Liwbe, k západu stará cesta, genž wede k Želiwu. 9. Byl tehdáž kanownjk gmenem Ingram, tomu prebendu doplniti dal pro geho dobrou službu, wes totiž Chlumeček z platu 1200 denárů.

Špitál Marie Panny w Praze.

Soběslaw knjže pjsse we swém nadánj kostelu Wyssehradskému učiněném: Dáwám též sspitál Marie Panny, w kterém mimo přjchozj denně 12 chudých krmeno býti má. Nestogj, kde by ten dům byl. Stal se ale soud o ten dům r. 1280, a tu gest w listu takto: Dům, který hned při kostele Marie Panny, nazwané hospitalis, w Praze u Tegna stogj, gest kostelu Wyssehradskému patřjcj. — Kdo geg stawěl, a kdy, nenalezám, ale to wjm, že kapitola o to zbožj gako i o faru Tegnskou neustále se s rychtářem Pražským a osadou Tegnskou souditi musela. Spisowatelé mjchagj tento sspitál se sspitálem pozděgi pod Wyssehradem založeným r. 1364; stegná gmena ge swedla.

Důchody toho sspitálu byly ze statků: 1. W Trubjně, země na 3 pluhy se 2 woráči, 6 kraw, 10 prasnic. 2. W Čakowicjch, 2 pluhy s woráči. 3. 8 statků, 100 owec, 6 kraw. 4. Brtczaz (?), země na 2 pluhy. 5. We skladu přjchozjch kupců 3. penjz. 6. Z každého zámku po celých Čechách od správce 12 párů kožj, tolik

kytlj, kalhot, podwljkaček, rukawic, páſů s noži w poſſwičkách, koſſil a giných potřeb. 7. Na trhu z každého wozu dřewo. 8. Mjſto na 3 mlýny až k oſtrowu řeky s mlynářem. — To wſſe kapitole Soběſlaw odewzdal. W takowé mjře ſe prokázal koſtelu a kapitole Wyſſehradſké miloſtiw. — Mnohé rozepře a wálky měl se ſwými přjbuznými a ſouſedy, kteřj popudili cjſaře proti Soběſlawowi, a Fridrich, ſyn Wladiſlawa krále, doſtaw pomoc od cjſaře do Čech wtrhl, Soběſlawa wyhnal, a na Wyſſehradě gſa za knjžete wyhláſſen, w řjzenj země České ſe uwázal. Soběſlaw nemohl knjžecj ſtolice doſáhnouti, a ſkonal w cizině na počátku r. 11E^0, gehožto tělo do Prahy přineſſeno geſt a na Wyſſehradě poctiwě pochowáno.

Nadánj králowny Swatawy a Fridricha knjžete.

Liſt králowny Swatawy ſe nacházj na toto nadánj; Fridrich geň to nadánj potwrdil a rozmnožil, též i král K a r e l, který wſſe zegmena wyznamenal. Statky od Swatawy a Fridricha kapitole dané gſou: 1. Měſto Králowice se wſſjm přjſluſſenſtwjm, a wſſemi práwy. 2. Dwůr Lubčice. 3. Čekowice. 4. Zibřidowice. 5. Děkanowice. 6. Martinice. 7. Tomice. 8. Sněť. 9. Dwůr Podiwice. 10. Rapotice. 11. Blažegowice. 12. Vraběnice. 13. Pjſſt. 14. Hořice. 15. Děkančice. 16. Dunice. 17. Syrow. 18. Loket. 19. Brzotice. 20. Welow. 21. Bělčice. 22. Měſto Zahrádka. 23. Rapotice. 24. Lychenfelt. 25. Schonfelt. 26. Lhotice. 27. Třjtež. 28. Přjſeka. 29. Dwůr Zahradčice. 30. Dwůr Přjſeka.

Fridrich prawj, že w tom okrſſku, který bába geho, králowna Swatawa, ſw. Petru obětowala, žádný co řjditi a požadowati nemá, ani který kaſtelán tam gakého práwa má, ani na trhu, ani we wodách, ne we dwořjch, ne na lukách, ani nad lidmi w tom okrſſku ſe nacházegjcjmi, ani wogſko ſe nemá do ničehož w tom okrſſku pouſſtěti. Fridrich ſám darowal kanownjkům Wyſſehradſkým okrſſek ſw. Martina na předměſtj; zdali to byla kaple ſw. Martina, kteráž až doſawáde na Wyſſehradě ſe nacházj, nynj zruſſená, ugiſtiti nemohu, prawdě ale podobno geſt, že to ta ſamá geſt, a tedy gjž dáwno dřjwe wyſtawena byla; takby na Wyſſehradě na hoře a pod horou 5 koſtelů a kaplj se dwěma ſſpitály za dnů Fridrichowých ſe nacházelo.

Práwa zemská kapitoly Wyssehradské.

Byla by země Česká tak zwelebená býwala, byla by se tolika uměnjm a znamenitými pracemi giž za těch časů skwěla, kdyby byla hmotnost přjrody a národu tělesnost duchem učenj Kristowa pronikmuta a ožiwena nebýwala? Muži apostolstj lesy wzdělávali w zahrady, a holé skály ozdobowali, gměnj gim od knjžat a pánů swětských odewzdaného tak užjwali, že kostely, klásstery a sspitály zakládati pomáhali neb sami zakládali. Tak cjrkew swětskému mocnářstwj prospjwala. A poněwadž mocnářowé zemsstj od Boha meč obdrželi, aby práwo zastáwali a hágili, cjrkew ale mimo slzy a modlitbu žádných zbranj nemá, těmito ale hladowých sskůdců cizjho statku nezažene; proto wždy sprawedliwý mocnář opatrowal a hágil zbožj cjrkewnj. Gako temnost se swětlem neustále w bogi gest, tak také nezřjzená dychtiwost po zbožj a nepřjzeň wždy a wssude, kde gen mohla, statkům duchownjm ugmu činila. Tak knjže Fridrich pjsse: „Až dotud bezpráwj se stalo lidu mému, zwlásstě cjrkewnjm a řeholnjm mužům, kdež za to mám, že gegich modlitbou blaženěgssjm býti mohu a také doufám. Od té chwjle chci rád hágiti, gak budu moci, kostel Wyssehradský, kterýž chrániti musjm, neb mnoho sskod a bezpráwj trpěl na zbožj swém a na důchodech." A na to w listu druhém toto ustanowil:

1. Předkowé určili, aby kostel Wyssehradský nikomu podřjzen nebyl, než knjžeti panugjcjmu, což Fridrich potwrdil a wsse sužowánj zapowěděl.

2. Wssecky soudy aby probosst, děkan a kustos w kapitole wedli. Kdyby některé rozepře souditi nechtěli, gako gest wražda, ať soudce dworu knjžecjho soud držj.

3. Ať w pokogi stálém zůstáwá zbožj téhož kostela wsse po wssecky časy, které má a mjti bude.

4. I pouhé knjžecj daně, genž gsou zwod, nárok, což wůbec hlawa se gmenuge, od poddaných kostela Wyssehradského patřj gim, t. g. kapitole.

5. Ge-li z poddaných gegich kdo smrtj winen a odsouzen, připadne statek odsouzeného kapitole, hlawa prowazu.

6. Kdekoliw gaký prodag neb soud neb obecnj zbjrka bude

mezi lidem toho kostela, ak užitky béře buď probošt, nebo kanownjci, čj lid ten bude. Toto nadánj a práwa wrchnostenská zemská, r. 1187 od Fridricha knjžete kapitole daná, papež Celestin III. w 7. roku swého panowánj potwrdil a r. 1197 opět ochrany swé kostel ugistil, protože od kostela daň dostáwal ročně 5 hřiwen střjbra. Wratislaw se uwolil, 12 hřiwen raženého střjbra dáwati, t. g. bitých peněz. Časem ale mezi střjbro mnohé giné přjsady přišly, tak že ražené střjbro sice gméno gedno, ale cenu welmi rozdjlnou mělo. Papež tedy ustanowil, aby budoucj kostel čisté střjbro, ne bité penjze odwáděl, a sice gen 5 hřiwen. Při těch 5 hřiwnách čistého střjbra pak zůstalo až do časů Husitských. Co se papeži nedalo, toho on nebral, a co se mu králowé neb knjže neb země některá dáwati uwolili, měl práwo, to žádati. A newjm, co w tom neprawého býti má, když se do Řjma wýročnj neb přjhodné oběti posjlagj od katoljků, an každý wěřjcj pod správou a péčj papežowou gest, a sw. Otec pro cjrkew newyhnutelné a znamenité wýlohy má a mjti musj. Řjm gest také sjdlo a hlawnj město cjrkwe; nezasluhuge-li, aby ozdobené a okrášlené bylo chrámy a zbožjm kostelnjm nad giná města? Toť zagisté každému whod a wesskerému shromážděnj ke cti býti musj.

Zgewenj sw. Petra Fridrichowi we snách.

Swědectwj o tom, že se knjžeti Fridrichowi sw. Petr zgewil, a geg we snách k rozssjřenj sláwy kostela Wyssehradského citelně napomjnal, gest w listu Fridrichowě od r. 1187 těmito slowy obsaženo: „Gá Fridrich děkugi tobě, blahoslawený Petře, že gsi mně ráčil i citelně napomenouti we snách, abych bedliwěgssj byl w uctiwosti toho kostela.“ — Přemysl w listu swém r. 1212 swědčj o tom, též užjwá slowa „mrskánj“ k napomenutj knjžete, předka swého. Kapitola magjc pečeť welkou s obrazem sw. Petra a Pawla a Wratislawa zakladatele, užjwala také pečeti menssj s obrazem, gak knjže na posteli sedjcj od sw. Petra mrskán gest. A takowý obraz na zdi w kostele u welkého oltáře byl malowán za času Karla IV., o čemž Marignola ku konci swé kroniky swědčj, gakkoli Wratislawa, Soběslawa a Fridricha dohromady zmátl a zmjchal. Gen

ſpozdilec pochybowati může o tom, že Fridrich knjže we ſnách widěnj a widitelné znamenj na zádech měl. Kdokoliw wýklad gaký činj, poſmjwage ſe udánj tomuto, w poſměch ſebe ſám uwádj. Newyložil Fridrich knjže ſwého widěnj ginače, než že to dopuſſtěnj Božj, kteréž widěl a cjtil, gakkoli we ſnách; gak může kdo co giného než neſmyſl pronáſſeti, mluwě o něčem, čeho newiděl, necjtil, ani ſkuſil. Odkud Hágek, genž přjběh ten obſſjrně wyprawuge, ſprávy nabyl, mně neznámo. On takto wyprawuge: Fridrich Habrowcowi, miloſtnjku ſwému, za wěrnou ſlužbu wes gmenem Swrčowice we 300 hřiwnách peněz obecně berných zaſtawil, kterážto wes koſtelu Wyſſehradſkému patřila. Gedné noci ukázal ſe knjžeti ſw. Petr we ſpanj, wytýkage mu, proč tu wes koſtelu odňal. Knjže we dne při obědě widěnj ſwé kratochwilně wyprawowal. Kriſſtof kaplan po obědě ſoukromj knjžeti předſtawowal, aby toho widěnj w ſmjch neobracel, ale wes tu koſtelu nawrátil. Ty zagiſté chceš býti kanownjkem Wyſſehradſkým, Kriſſtofe, prawil knjže, až ty budeš ale děkanem, wrátjm tu wes koſtelu. Když druhé noci knjže uſnul, ſw. Petr opět ſe ukázal, bičem geg w záda mrſkal, a we Fridrichowi předſewzetj zbudil a utwrdil, že wes koſtelu w ſkutku nawrátil. — Kdy ſe to ſtalo, zaznamenáno nenj, Hágek to též na r. 1187 klade. Nábožně wěřjcj ſnadno chápá, gak ſe wſſe ſtáti mohlo, a raduge ſe, že Fridrichowo ſwědomj ſe powzbudilo widěnjm; newěřjcj wſſak nepochopuge, poněwadž geho ſwědomj ſotwa oprátka zbudj.

Břetiſlaw, ginak Gindřich, proboſſt Wyſſehradſký.

Břetiſlaw čili Gindřich, ſſeſtý proboſſt Wyſſehradſký, geſt geden z negznamenitěgſſjch mužů Čeſkých. W geho rukou byla negwyšſſj wláda duchownj i ſwětſká od r. 1191 až 1196, nebok on biſkupem Pražſkým a ſpolu knjžetem byl, a cjrkew i knjžetſtwj tak moudře řjdil a hrdinſky chránil, gak nikdo před njm, a po něm málokterý. Tak kronikáři pjſſj. On byl ſyn Gindřicha, bratra knjžete Fridricha tehdáž panugjcjho, tedy z rodu negwyšſſjho. Muž ten ſſlechetný a zwláſſtnjmi dary nadaný zwolil ſobě ſtaw duchownj, a na učenj do Pařjže ſe odebral. Geſſtě za žiwobytj Gerwáſe, proboſſta Wyſſehradſkého, muže welmi dobře zaſloužilého, a wěkem

giž sesslého, Břetislaw proboßstwj toto obdržel. On Wyssehradský kostel kapitolnj ozdobil, pro zwelebenj služeb Božjch spěwáky w kůru, genž choralisté se gmenugj, ustanowil, a důchody opatřil. W Paržjži wýborný duchownj z něho se stal, tak že při geho se nawrácenj do Čech wssickni té naděge byli, že od něho cjrkew Česká dobře sprawowána a zwelebena bude, až na biskupskou stolici dosedne. Byl toho času gen podgáhen. I umřel biskup Pražský Walentin. W Praze byl Adalbert, arcibiskup Solnohradský, přjbuzný Břetislawůw, genž se welmi snažil, aby Břetislaw za biskupa wolen byl. Proto Břetislawa w postě poswětil na gáhenstwj a na kněžstwj, a na zelený čtwrtek byl na biskupstwj wolen, při kterémž wolenj předziwná gednomyslnost a swornost wssech, genž tu co činiti měli, panowala. Dálo se to r. 1182. A od toho času kronikáři obssjrněgi wyprawugj o Břetislawowi, co gako biskup činil. Páni Čessti magjce nechuť k Fridrichowi knjžeti, z Čech geg wypudili, a Konráda na stolici knjžecj dosadili. Tento od cjsaře s knjžetstwj swržen, s ostatnjmi nepřátely Fridrichowými se spogil, a mnohé nesnáze w Čechách z toho possly, w kteréžto bjdě Břetislaw swou moudrostj a milostj, kde možné bylo, mocné ulehčenj spůsobiti se snažil. Nelze wyslowiti wljdnost a dobrotiwost geho ku každému, nikým nepohrdl, nikoho nezlehčil, nikomu nezáwiděl, ale každému dal a učinil, co prawého a slussného bylo. Hosti, přjchozj a zwlásstě duchownj milostiwě přigjmal, chowal a propousstěl. Ku wssem byl přjwětiw, známosti si ale tak snadno neučinil, leč s těmi, gež dobře znal; byl welmi střjdmý, zwlássť w požjwánj nápogů, málo kdy wečeřel; modlitby cjrkewnj denně wykonáwal, mssi sw. ne tak často mjwal, ale wždy s negwětssj pobožnostj a často se slzawýma očima gi sloužil, a wždy dřjwe kleče swému kaplanu se wyzpowjdal. Čistoty na negwýš si wážil a ostřjhal. Chudých se tak srdečně ugjmal, a ge zastáwal, že si z toho nic nedělal, kdyby i pány a wládyky země urazil, mocj duchownj, kletbou i brannou rukou hrozil wssem, genž by se opowážili, chudé utiskowati, což mu obé gako biskupu a spolu pánu země arci přjslussela. Proti knjžeti Fridrichowi w soudu před cjsařem a knjžaty Rjšskými mocně zastáwal swá práwa biskupská, tak že knjže powoliti musel. Práwa nad biskupstwjm Holomouckým, kteráž markrabj Morawské sobě osobowal, opět biskupu Pražskému

wymohl a utwrdil. R. 1192 u Gindřicha cjſaře wyžádal pro upokogenj bouřj w Čechách, aby Přemyſl knjžetſtwj Čeſké, Wladiſlaw markrabſtwj Morawſké ſprawowali, oni přiſljbili cjſaři znamenitou ſummu peněz a biſkup Gindřich ſe zaručil oſobně za přjbuzné ſwé tak dlouho, dokudby cjſaři nezaplatili. Přemyſl nemage ohledu na Břetiſlawa čili Gindřicha, že celý rok giž w záſtawě geſt, nad to proti cjſaři ſe poſtawil, proto od cjſaře z Čech wyhnán, a Gindřich biſkup na knjžetſtwj doſazen byl. Petra, kardinála Marie Panny od Celeſtina III. do Čech wyſlaného, uctiwě přiwjtal a s njm řády duchownj do pořádku uwedl. Za těchto čaſů o ſlib neuſtálé čiſtoty w kněžſtwu, w péči duſſj ſe nacházegjcjmu, činiti bylo, zagiſté pro biſkupa práce těžká, a proto od papeže Gindřich byl moudrým nazwán. On geſt to, genž ſkwoſtné ſjdlo biſkupſké na Malé ſtraně podál moſtu, tu kde nynj angličké panny bydlj, wyſtawěl. R. 1195 darowal Luckému kláſſteru, prémonſtrátſké řehole, wes Luku a wes Bohumilice s mlýnem, řekou a leſem Palice nazwaným. Weliký byl dobrodinec a záſtupce panenſkého kláſſtera w Dokſanech, darowal tomu kláſſteru okrſſlek Kolowec a ze ſwého ſtanu oltářnj nářadj zlatem wyſſjwané. Tjm a takowým mužem dobře geſt ſe honoſiti kapitole Wyſſehradſké.

Markant, dobrodinec koſtela Wyſſehradſkého.

Markant, pán Čeſký, horliwou nábožnoſtj puzen gſa, obětowal koſtelu Wyſſehradſkému 2 pozlacené ſwjcny, gednu hřiwnu ſtřjbra na krytbu koſtela, též deſátek z winice Záběhlic, a zawázal k tomu deſátku i wſſecky ſyny ſwé a držitele té weſnice.

Proboſſtowé, děkanowé a kanownjci ze 12. ſtoletj.

Po Břetiſlawowi, genž byl učiněn r. 1182 biſkupem Pražſkým, byl proboſſtem na Wyſſehradě Florián, a geſt podepſán w liſtu od Fridricha kapitole Wyſſehradſké daném, byl též kancljřem Břetiſlawa biſkupa a knjžete, dle Peſſiny také proboſſtem u ſw. Wjta w Praze. — Po Floriánowi přiſſel Sigfrid, pán z Eppenſteina w Mohuči zrozený, muž plný moudroſti a ctnoſti, byl ſwědkem

při wypláceni peněz, které bratři křjžownjci položili za něgakou wes u Roudnice r. 1194. Byl učiněn arcibiskupem Mohučským, též kardinálem sw. Sabiny, gak někteřj pjssj.

Po děkanowi Martinowi přissel Podiwa, o němž se nic nenacházj, než že r. 1188 umřel. Nástupnjk geho byl Bohuslaw neb Bohuš, on dostal bullu od Celestina III., w kteréž papež potwrzuge práwa kapitolnj; byl muž u weliké wážnosti w celé zemi. Když knjže Wladislaw o swé ugmě proti obyčegům zemským swého kaplana Daniele Miljka na biskupstwj Pražské dosadil r. 1197, usnesl se staw duchownj, před knjže předstoupiti, a ustanowil děkana Wyssehradského Bohusse za řečnjka, který také práwa cjrkewnj srdnatě hágil. Knjže pustil od swého wolenj a preláti ossedsse se w chrámu sw. Mučedlnjka k wolenj biskupa, toho samého Daniele zwolili. Tak opatrně staw duchownj práwa swá zastáwal a knjžete neurazil. Tento děkan děkanowal na Wyssehradě 32 let, umřel r. 1220.

Gména kanownjků ze 12. stoletj se zachowala: Alexander, Gerwás, Vincenc, Zachariáš, Martin, Podiwa, Adrost kustos, Jaroš, Wogtěch, Slawata, Terčjk, Fridrich, Aleš, Alexander, mistr Burghart. W listu Fridricha knjžete gest swědek podepsán Ratiboř, kastelán Wyssehradský.

Přemysl král držel sněm na Wyssehradě. 6 listů od něho kapitole daných. Křisstan, probosst Wyssehradský.

Potomkowé Přemyslowsstj a čekancowé na stolici knjžecj i po smrti Břetislawowě proti sobě wálčili a zem Českou tjm spůsobem welmi hubili, až konečně Přemysl nadewssemi opanowal. Uslyssew w Řezně, kde pohostinu se zdržowal, a s gednjm gesstě swým wěrným nádenickou práci při stawěnj něgakého chrámu konal (nestyděl se, gsa knjže, w čas potřebj rukou pracj chleba si dobýwati), že nepřátelé a protiwnjci geho umřeli, mage posledni dukát w ruce, do řeky geg hodil, řka: Buď králowstwj, neb nic. Do Čech se wydal, přátele swé wyhledal a na knjžetstwj dosedl, od Filipa cjsaře králowskou hodnostj i s nástupnjky swými obdařen byl.

R. 1207 swolal král Přemysl pány České na Wyssehrad, a držel radu s nimi, gak by mohl králowstwj swé rozssjřiti. Radili mu páni, aby raděgi pokog upewnil, a nemage w sausedstwu žádného nepřjtele s domácjmi a přjbuznými, aby w mjr wessel. Král poslechl té rady, a wessel w přátelstwj dokonálé s Teobaldem, synem Teobaldowým, a s Kunrádem, synem Soběslawowým, gegichž strýcem byl. Na r. 1208 dne 25. dubna wyprawuge Kruger, že Přemysl klássteru Oseckému znamenité nadánj učinil a klásster z moci zemské wyhradil, a dokonáwá: Tento list zhotowil, podepsal a spečetil Křisstan kancljř, probosst Wyssehradský.

Přemysl Otokar se welmi milostiwým ku kapitole Wyssehradské prokazowal. Sestero listů od něho se nacházj. Při gednom listu gest pečet z čerweného wosku, ne ale ze sspanělského. Obrazowé na těch pečetjch gsau stegné. Na gedné straně sw. Wáclaw sedj na trůnu, drže w gedné ruce korauhew, w lewé sstjt. Nápis okolo: Sanctus Wencezlaus Boëmorum dux (Swatý Wáclaw knjže České). Na druhé straně král pod korunou w prawé ruce žezlo, w lewé gablko držj. Nápis: Pax regis Otocari in manu S. Wencezlai (Pokog krále Otokara w ruce sw. Wáclawa). Na Wratislawowě listu gest pečet z černého wosku, w prostřed listu na dolegssjm konci asi 3 prsty od krage přidělána w paržamenu, kterýž dwakrát neb třikrát prořjznut gest, aby se tak pečet w něm udržela. Obraz gest gen po gedné straně. Soběslaw I. má giž pečet zawěssenau na peržamenowém řeménku, a obraz na obau stranách stegný, knjže sedjcj na trůnu, korauhew w prawé ruce držj. Soběslaw II. také toho spůsobu pečet má při gednom listu, při druhém nenj pečet zawěssena, nýbrž w prostřed kůže z gedné i z druhé strany stegně naproti sobě w gednotě gako obrazem znamenána, takowým, gako při Soběslawowi I. Otokarowy listy gsau welmi krásně psány. I ssestý list byl od r. 1219, gehožto opis pauze zachowán gest w kopiáři kapitolnjm.

Staw Wyssehradu za Přemysla Otokara I.

Časy ty w Čechách welmi podiwné byly, neb mnoho welebného i ossemetného, prawého i neprawého se zběhlo, a obé zwlásstnjm

spůsobem se wyznamenalo, tak že nesnadno těm časům rozuměti. Wyssehrad w ty časy dobře se měl. Přemysl král tu bydlel, služby Boži horliwě konány a w počtu nad miru hogném od nábožných nawsstěwowány byly. O městu na hoře Wyssehradě až dosawad žádné správy se nenachází, gak obec se řjdila, co za swobody neb za zásluhy w zemi měla. Kapitola a kostel od krále, dokawad w klatbě nebyl, mnohá protiwenstwj wystála, a od pánů a rytjřů a lidu na statcjch a důchodech swých mnoho trpěla, pozděgi od krále mocně chráněna byla, a některou náhradu dostala, a toho byla kletba na zemi Českou uwalená a probosst Arnold, přjbuzný králůw, přjčinou.

Poznamenánj. Země Česká byla toho času bohatá, na plodiny wsseho druhu ourodná, wogsko udatné a bogi zwyklé, učenost kwětla, w Praze, na Wyssehradě, w Litoměřicjch, w Boleslawi, na Mělnjce, w Žatči byly slawné kapitoly a při každé 40, 50 i wjce duchownjch (ústaw toho způsobu nynj seminář gmenugeme), okolo 80 klássterů, w nichžto i tenkráte znamenitý počet oudů byl. Neb w Plaském klásstere gich bylo as 40 let pozděgi, o čem správu máme, k 500. Benediktjni, Prémonstráci, Cisterciáci, Maltézowé, Minoriti, Křižownjci Prussti, Frantisskáni, Křižownjci s hwězdou, Klarisinky, Dominikáni swá sjdla tu wzali. Nelze pochybowati, že duchowenstwa w péči dussj dostatek byl. Každý klásster byl wzdělawacj ústaw, gymnasium, filosofické a theologické učenj mage. Lidé ze wssech končin Ewropy i z Azie a z Afriky w Čechách se nacházeli, a Čessi na učenj we Wlassjch, Francouzjch a gindo býwali a knihy učené shromáždéli. Co nábožných, znamenitých a wznessených mužů tehdáž žiwo bylo, Balbjn wyprawuge Epit. p. 255 etc. W Čechách nemuselo tedy býti tehdáž tak temno, gak o tom mnozj Němečtj, zwlásst nekatoličtj učenci wyprawugj. Hmotná mocnost se ale protiwowala duchownj, králowstwj zemské nesrownáwalo se s králowstwjm Božjm, lid a páni swětsstj dostáwali choutky na zboží duchownjch osob. W Čechách gako i gindo bylo zboží cjrkewnj oswobozeno wssj králowské daně, a lid na statcjch duchowenstwa danj králi neplatil, ale pánu swému duchownjmu. Knjžata a králowé magjce pokladů a zboží hognost k zaopatřenj wydánj obecného, tak ustanowili, aby cjrkew také dost prostředků měla, k duchownjmu wzdělánj národu působiti. Wzdělánj rozumu a srdce, zwelebenj krásného uměnj, byla starost biskupa a cjrkwe. Přemysl uložil rozličné daně na duchowenstwo, některé welmi těžké

a potupné, k. p. kněz z pleſſe 30 denárů, žid 1 denár. Nutil duchowenſtwo, aby deſátků ulewilo. Poddanj na kněžſkých statcjch muſeli gako ginj také ſlužbu králowſkou konati. Páni a rytjři s ſwým lidem duchowenſtwu přjkoře činili a na ſwých statcjch koſtely a kláſſtery bořili. Ondřeg, biſkup Pražſký, dle powinnoſti ſwé chránil a zaſtáwal práwa ſwá a ſwého ducho= wenſtwa. Předſtawowal bezpráwj to králi, napomjnal pány, nic wſſak neproſpělo, on zapowěděl daň platiti a na celé krá= lowſtwj kletbu dal, a do Řjma odeſſel. R. 1219 přiſſel Řehoř kardinál do Morawy až na České hranice, tu ſe o pokog ge= dnalo. Porownánj učiněno, ale král hned na to práwa a ſwobody, které poſtoupil, zruſſil, a Ondřeg na zem opět kletbu wydal a do Řjma odeſſel. Přemyſl na to mnoho nedbal, že po zemi lid pohanſkým ſpůſobům přiwykal, že mnoho nepořádku w zemi znikalo, když lid bez křtu, bez ſwátoſti ſtawu manžel= ſkého byl zůſtawen, neb ſám na Wyſſehradě bydlel, a tu ſe ſlužby Božj konaly, protože kapitola Wyſſehradſká nebyla pod ſpráwou biſkupa Pražſkého. Pražané také chodjwali na Wy= ſſehrad na ſlužby Božj. R. 1221 ſe wſſe to porownalo. Co bylo wſſech těch těžkoſtj přjčinou? Nedoſtatek prawé láſky kře= ſťanſké a křeſťanſké ſprawedlnoſti. Tento nedoſtatek ale národ geſſtě naſkrz nepronikl, k tomu bylo geſſtě 200 let třeba, totiž r. 1420. A pak opět 200 let bylo třeba, až hmotná mocnoſt země, tělesnoſt národa ſe ſtráwila a ſchudla, tu teprw pořádek s nábožnoſtj a ſprawedlnoſtj křeſťanſkou ſe nawrátil a králow= ſtwj zemſké s králowſtwjm Božjm ſe ſchodlo. Zdaliž ginak ſe za naſſich dnů děge a giným ſpůſobem a z giných přjčin u těch národů, genž oltáře a trůny bořj?

Nadánj od krále Přemyſla.

R. 1212 potwrdil Přemyſl nadánj od Fridricha knjžete a při= kázal, aby daň na zbožj kapitolnjm kapitole lid platil, gako ſe knjžeti platila, zwod, nárok neb hlawa nazwaná. Přidal třetj penjz z přjwozu pod Děwjnem, poněwadž dwa penjze od dáwna giž měli kanownjci. Toto nadánj ſe ſtalo na oltáři ſw. Wjta na zelený čtwrtek, když Daniel ſw. olege ſwětil, a král mſſi ſw. ſlyſſel. Zu= don, kaſtelán Wyſſehradſký, byl mezi ſwědky.

R. 1215 Arnold gako proboſſt měl giſtý počet obědů obſta= ráwati, přjgmy geho wſſak gako i kanownjků ſtenčeny byly, když lid deſátků a danj neplatil; tu žádal krále o náhradu. Byla pak

kaple sw. Klimenta na Wyssehradě, ke kteréž statky, luka, lesy a lid poddaný přikazáni byli; užitky té kaple měl arcigáhen Kouřjmský. Tuto kapli se wssjm zbožjm dal za náhradu probosstowi a kanownjkům, ale až po smrti arcigáhna, aby užitky brali. Přemysl sjdle na Wyssehradě w čas kletby zřjdil w kostele pro swou potřebu něgakou ozdobu, za kterouž, aby též památka po něm zůstala, wykázal zboží Zahrádku nazwané s okrsslkem i s přjslussenstwjm, s lesy, lukami, wodami a dwory, wyslal swé syny Wáclawa a Wladislawa k wysazenj mezj, a wyhotowiti kázal list r. 1219. R. 1222 potwrdil list Wratislawa a Soběslawa od r. 1175 a nazýwá kostel Wyssehradský swůg zwlásstnj (nostra specialis ecc.).

Byla toho času rozepře mezi probosstem a kapitolou o wrch Psáry a okrsslek Wyssehradský. Král takto rozhodl. Kapitole přisoudil: 1. Wrch Psáry a celé oudolj od Wyssehradu až ku Dworcům a k Bránjku mimo chalupy rybářské, které králowna zde měla; Stračj důl až ku přjwozu u skály Wyssehradské, ku bráně a odtud až k Botjči. 2. Psáry, oudolj a wrchy přes Nusle. 3. Statky w Michli. 4. Pratice (?). 5. Krč. 6. Bránjk. 7. Wyssehradský wrch i město. 8. Wes Psáry, oudolj až k Wltawě, a ku kapli sw. Kosmy a Damiana, horu Wětrnjk a pastwisstě, proroštliny až k Nuslím. 9. Ostrow a oba břehy Wltawy až ku přjwozu w Podskalj.

Probosstowi patřilo: 1. Wes Hlubočerpy. 2. Kossjře. 3. We Wrssowicjch z oudolj wrchu Psár 2 statky. 4. Záběhlice. 5. Strassnice. Sám gesstě přidal: 1. Rowinu u přjwozu se wssjm přináležegjcjm, ležjcj w Podolj wedlé cesty pod skalou hory Wyssehradské. 2. Mýto a přjwoz na Wltawě pod horou, z čehož wsseho polowic přjgmů patřj probosstowi, polowic kapitole. Kdoby podwodně chtěl wykládati list tento, ať pokuty položj 10 liber zlata, a polowic té pokuty králowské truhlici, polowic kostelu aby připadlo, a to z každé hlawy.

Práwa kapitole daná a obnowená.

Proboßt i kapitola ouplnou prawomocnost na statcjch a lidech prowozowali, tedy i na Wyssehradě, který tu kapitole přiřknut byl. Probosst na swém zboží, kapitola na swém swé poddané soudj a

řjdj, odwolánj gest gen na ſamého krále, a kdyby na ſmrt obſouditi winného ſi netroufali, na krále ať ſoud takowý zaſſlou. Žiwot kdo zawinil, připadl ſtatek kapitole a hlawa ſprawedlnoſti. Bez wědomj krále nemá ani proboſſt, ani kapitola co měniti, prodáwati neb dědičně zaprodáwati, a geſtli ſe co prodá, nagme, ať ſe to děge na dwogj neb trogj wěk. Kdoby nágmu za půl léta po přeběhlé lhůtě náležitě a docela nezaplatil, ſtratj práwo, a kapitola neb proboſſt ſe na wždycky w to zbožj uwáže.

Arnold a Tobiáš proboſſtowé — Filip děkan — kanownjci.

Arnold, přjbuzný Přemyſla Otokara I., gſa děkanem u ſw. Wjta w Praze, proboſſtem Wyſſehradſkým učiněn byl. Peſſina o něm pjſſe: Arnold byl s počátku pro ſwou znamenitou moudroſt, učenoſt a ſkuſſenoſt miláček krále Otokara; když ale cjrkewnj práwa a ſwobody duchowenſtwa tak, gakž na něho ſluſſelo, hágil a zaſtáwal, tak ſe mu zoſſkliwil, a od něho tak mnoho wyſtál, že i s Ondřegem, biſkupem Pražſkým, ze země wyhnán byl. Brzy byl od krále, genž ſkutků neprawých želel, naſpátek powolán, a na miloſt přigat, tak že opět mnoho dobrého koſtelu wymohl. R. 1212 byl geſſtě děkanem u ſw. Wjta, r. 1215 byl giž proboſſtem na Wyſſehradě, na geho žádoſt dal král kapli ſw. Klimenta kapitole. R. 1226 byl kancljřem a wyhotowil s Hermanem, Litoměřickým proboſſtem, králowſký liſt Prémonſtrákům w Litomyſſli, na daň „hlawa" nazwanou, kterou poddanj gim platili. R. 1232 byl při ſwěcenj koſtela Matky Božj w Teplé, napoſled byl biſkupem Segneuſkým. Tobiáš z Dubé, z rodu Šternbergůw, gen na krátce proboſſtem Wyſſehradſkým byl. On založil kláſſter Minoritſký w Beneſſowě, gſa také proboſſtem u ſw. Wjta, odřekl ſe wſſeho důſtogenſtwj pozemſkého a gako řeholnjk w Beneſſowě žiwot ſwůg ſtráwil, mnohá těla Šternbergů ſhledal, a w Beneſſowě u Minoritů uctiwě pohřbil.

Filip, ſyn Oldřicha I., knjžete Korutánſkého a Kateřiny, wnuk Přemyſla I. krále, byl děkanem, pak proboſſtem Wyſſehradſkým. — Kanownjci byli za Arnolda proboſſta: Gobčalk kuſtos, Anſelm a Dominik. Dřjwe giž Bohuſlaw, genž byl dě-

kanem, Engelbert, Kuno, Godfrid kustos, František scholastik.

Král Wáclaw držj radu. Židé mučeni.

R. 1230 po smrti Přemysla Otokara uwázal se syn Wáclaw w králowstwj a hned proti němu powstal wogenský Fridrich, knjže Rakauské. Wáclaw zapudiw nepřátele, na Wyssehrad se nawrátil, a znamenaw w tom wogenském tažení gakési zrádné činy mezi wogskem, powolal na Wyssehrad swých wěrných a tázal se, proč někteřj mu radili držjwe, než geho wogsko s nepřátely se potkalo, ano držjwe než ge widělo, na bubny tlouci. Odpowěd dostal, aby nepřátelé měli čas buď couwati, anebo dobře se k bitwě připrawiti. Zachowal to král w paměti prý až na delssj čas.

R. 1235 dostali Židé w Praze něgaké psanj pod welkou pečetj. Celnj o tom správu dali králi. Král powolaw starssjch židowských k sobě, tázal se gich na to. Židé zapjrali, že o psanj nic newědj. Počali ale wětřiti, mnohé wěci prodáwati, až gednoho dne wssickni, stařj i mladj, pod čerwenou korouhwj wen z města wytáhli a nad kostelem u sw. Jana na bogissti se položili. Král opět ge na Wyssehrad powolal. Starssj prawili, že magj proroctwj, že křesťané město Jerusalem obdržj a Židům ge postoupj, že proto chtj tu na bogissti radowánky držeti. Král znage lež gegich, kázal ge ohněm a smolou mučiti. Na to wyznali, že dostali listy z posledních kragin, že se Messiáš w skutku narodil. Seznaw král z listu, že si někdo žert s Židy učinil, propustil starssj, přikázal ale, aby žádný do města se newracel; museli po městečkách a wesnicjch zůstati.

Filip probosst. Prwnj listy kapitolnj domácj — kanowniciw.

Děkan Filip, wnuk krále Wáclawa, probosstem učiněn byl. Co slawného pro obec a cjrkew učinil, mně powědomo nenj. králi byl i papežům milý, musel welmi sprawedliwý a poctiwý býti, což domácj geho skutky dokazugj. Rozbrog mezi řjzenjm zemským a cjrkewnjm za Přemysla Otokara důchody kněžské stenčil, proto i kapitola

Wyssehradská nebyla s to, aby daň papeži zaplatila, a za mnohá leta dlužna zůstala. Papež Řehoř IX. ustanowil Gindřicha, arcibiskupa Kolinského, aby platy po Německé řjssi wymohl, což on skrze mistra Filipa horliwě wykonáwal. Kapitola zaplatila r. 1234 15 hřiwen zlata mjsto 113 hřiwen střjbra, po 5 hřiwnách za rok, musela býti ta daň 22 let zadržena. Od téhož proboſſta gest od r. 1234 list wyhotowen, genž gest w archiwu kapitoly Wyssehradské prwnj z domácjch, tedy wſſecky ſpiſy, gichž na Wyssehradě nemálo býti muselo, strany nadánj kaplj a oltářů od počátku až do té chwjle, snad na wždycky straceny gsou. W tom listu přiznáwá se Filip, že od kapitoly obdržel zbožj Zahrádku pod gmenem obedience za ročnj plat 6 hřiwen střjbra. Obedience byl důchod, genž se ustanowil při základu nějakého oltáře w kostele pro kněze, genž při tom oltáři mſſe sloužil, 10 i 12 kop Pražských groſſů.

R. 1236 bylo srownáno nedorozuměnj mezi kapitolou a kláſſterem Želiwským o řeku Lube. Rybářstwj připadlo kapitole, mlýny na té řece bratřjm Želiwským.

Na žádost Filipowu potwrdil král Wáclaw r. 1240 kapitole užjwánj kaple sw. Klimenta na Wyssehradě, což i papež Innocenc IV. r. 1246 učinil. — Aby se kapitola ugistila zbožjm w Zahrádce, žádala papeže Innocence o potwrzenj, což také 1246 učinil těmito slowy: Oznámili gste nám, že slawné paměti Otokar, král Český, gakousi okrasu zlatou a střjbrnou, perlami a drahými kameny wykládanou tomu kostelu o swé ugmě wzal. Král pak pán nábožně se rozpomenuw, že hřjch nenj odpuſſtěn, gestli že se odcizená wěc nenahradj, dal wám s naſſjm srozuměnjm za náhradu wes Zahrádku s přjsluſſenstwjm na wſſecky časy. Nakloněni gsouce k žádosti waſſj, to, co gste od téhož krále nábožně a opatrně dosáhli, z naſſj strany mocj apoſſtolskou potwrzugeme, a ochranou přjtomného listu upewňugeme. — R. 1237 nawrátil Filip proboſſt Zahrádku kapitole k ruce mistra Heřmana, kanownjka, až do geho smrti, pak aby kapitola dle swé libosti toho statku užjwala. (Gako král a gako biskup psal se i proboſſt Wyssehradský: Gá Filip, z Božj milosti proboſſt Wyssehradský. Děkan se psal z milosrdenstwj Božjho.) W tomto roce nazýwá se woleným biskupem Solnohradským, byl konečně patriarchou Božlegským a r. 1273 w Pánu zesnul.

R. 1234 byl děkan Petr, Gerard kustos, kanownjci: Kosmas, Fridrich, Engělbert, Zdeslaw, Jan, Přjsnobor, Jan, Reinbot, Bartoloměg a nadřečený Heřman, mistr Jan z Affaffenburka, Albero. Gak welice wážen byl tento probošt w Řjmě, bulla Inocence IV. r. 1246 dokazuge. Papež mu dáwá na důkaz swé náklonnosti moc, aby on negprw prázdné prebendy sám obsadil, ačkoliw má kapitola práwo woliti, a kdoby se tomuto powolenj protiwil, aby gen duchownjm trestem přihrozil, nebera ohled, žeby swá práwa dále zastáwati chtěli. Filip byl gako probošt gen podgáhen a apoštolský kaplan, tak geg papež nazýwá.

Innocenc papež IV. a Wáclaw král přáli kapitole. Kaple sw. Markety w Mochowě. Giná na Wyšehradě.

Papež Innocenc byl muž nad mjru horliwý w hágenj práw cjrkewnjch práwě w těch časech, kde cjrkew utiskowána byla, neb pro wálky a rozbroge bezpráwj nikdo nepřetrhowal. Každé psanj na knjžata počjnalo slowy: „Pokog měgte mezi sebou.“ On powolil kardinálům, čerwené klobouky na hlawě nositi, aby wěděli, že magj stálj býti až k smrti w hágenj swobody cjrkewnj. To bylo také to prwnj znamenj zwláštnj kardinálské, ostatnj ozdobu kardinálskou pozděgšj papežowé Bonifác VIII. a Pawel II. zawedli. Proto w 11. wěku kanownjci a kardinálowé gedno za druhé se užjwalo. Od toho papeže gešitě nynj se 7 listů na Wyšehradě nacházj od r. 1245, nařizuge, aby žádný legát papežský skrze 10 let do klatby neuwrhowal. R. 1246 a 1254 udělil odpustky 40 dnů na slawnost sw. Petra a Pawla, na den poswěcenj chrámu Páně a na kwětnou neděli. To gsou prwnj odpustky na Wyšehradě, o kterých gsem spráwu našel. Potwrdil také nadánj čili náhradu Otokarowu, o čem nahoře powědjno.

Wáclaw mnohé milosti kostelu prokázal. Až po dnes se nacházegj 4 listy od něho od r. 1240, potwrdil nadánj Otokarowo, 1245 darowal Hodkowičky, 1251 potwrdil list Wratislawůw, Soběslawůw a Fridrichůw, 1252 srownal probošta s kapitolou. Darowal kapli sw. Markety w Mochowě Wyšehradskému kostelu, aby

za něho wýročnj památka konána byla. Giná kaple sw. Markety stála stranou k Slupům, neb Hágek wyprawuge, že pusskař Wyssehradský r. 1420 dwě srubnice před kaplj sw. Markety položil, aby odtud praky Pražanům w Slupech zlámal. W kopiáři se také nacházj list potwrzené úmluwy mezi kapitolou a probosstem o Prachatice a Žitenice.

Král Wáclaw důchody z Hodkowiček dal na obědy w postě.

Na žádost mistra Jana z Assaffenburka dal král wes Hodkowičky kapitole, aby tento Jan nad ustanowený počet kanowniků kanowníkem byl. Po geho smrti na tu prebendu, gakkoli menssj důchody měla než ostatnj, dosazen byl žák Albero; ten gsa pak řádně do kapitoly wolen, prebendu Hodkowičky pustil a ona prázna zůstala. Poněwadž důchody ustanowené na obědy w postě schudly a dostatečny nebyly, přjgmy z Hodkowiček se na ně nařjzenjm králowským obrátily. List tento wyhotowen gest na zámku Křiwoplatě rukou Diwisse, kancljře dwornjho, r. 1245. Tu poprwé nacházjm přidáno „dwornjho," až dosawád wssady stálo kancljře „nassého."

Bog a smjřenj mezi králem Wáclawem a synem geho Přemyslem. Kostel Wyssehradský shořel.

Rok 1249 byl pro mnohá města Česká nesstastný, zwlásstě ale Wyssehrad mnoho trpěl. Král Wáclaw mage pokog w zemi sem tam w zámcjch po zemi bydljwal a kratochwjlj užjwal. Někteřj páni Česstj w kostele sw. Wjta na hradě Pražském soukromně Přemysla za pána sobě zwolili a wěrnost gemu sljbili. Přemysl obstaraw sobě také znamenitý lid z Rakous a Uher, a shromáždiw swé wěrné, přitáhl před Wyssehrad a dobyl ho. Osadiw geg s swými wěrnými táhl dále a twrze i města hubil a dobýwal.

Toho roku kostel Wyssehradský shořel, ne od nepřátel, ale náhodou zapálen. Diwná wěc to, že w listech Wyssehradských z toho času, kdežto gich wjce dosti obssjrných gest, žádná zmjnka o nákladech na stawenj se neděge. Byla k tomu přjčina. Z toho soudjm, že ta sskoda nehrubě znamenitá byla.

Wáclaw král sebral wogsko swé, rozehnal cizince, dobyl Prahu, hrad Pražský i Wyssehrad, a Přemysla do wězenj dal. Přemysl pokořiw se otci swému slibil, že chce na wždycky poddanosť gemu zachowati. Král kázal geg na Wyssehrad přiwésti a tu sám w gjzbě s njm rokowal, tak že oba litugjce toho, co se mezi nimi zběhlo, žalostiwě plakali, a wssecko přátelsky narownali.

R. 1252 mage král biskupa Mikuláše w podezřenj, gakoby s pány některými proti němu srozuměn byl, rozkázal geg gjti. Mikuláš dal krále do klatby a zapowěděl služby Božj konati, krom gedné mše swaté. Lid se počal bouřiti. Král obáwage se negaké pohromy nočně ugel z Wyssehradu. Sotwa pokog doma zřjdil, powstal Bela, král Uherský, proti němu a wpadl u welikém počtu Uhrů a Tatarů do Morawy. Král kázal Wyssehrad i hrad sw. Wáclawa pilně oprawowati a proti nepřjteli se připrawowati; zatjm Jaroslaw Šternberg porazil Uhry u Holomouce.

Staw kapitoly práwě w polowici třinácteho wěku.

Muže, genž w kapitole byli, nacházjm tyto: Diwiše, probossta, mistra w práwech na školách Pražských, — Engelberta děkana, Bartoloměge kustosa, Fridricha scholastika; — kanownjci byli: Engelbert, Heřman, Ludwjk, Reinbot, Jan Čech, Jan Němec, Bartoloměg, Albero, Wiljm, Konrád, Přjsnobor, Štěpán. Probossta král ustanowil swobodně, neptage se papeže, ani gakého biskupa, nebok kapitola Wyssehradská žádnému biskupu, ani metropolitowi podřjzena nebyla. Děkana, kustosa a scholastika wolila a ustanowila kapitola, gako i kanownjky. Probosstowé některá práwa kapitolnj, k. p. wolenj některých kanownjků, gen o swé ugmě osobiti si chtěli a prorazíti nemohouce, od papeže proti kapitolnjm práwům plnomocnosť si wyžádali. I kustosa probosst sám dosazowati chtěl. Kapitola mocně se bránila, a probosst sám zwolil děkana Engelberta, aby on nahledl do zákonů kapitolnjch, by co prawého gest, dle swědomj wýrok učinil, a že spokogen bude, přjsahou se zawázal. Engelbert wyřkl, že kapitola celá kustosa wolj. Při tom tedy zůstalo.

Toho času chodili kanownjci do kůru a žalmy spjwali. Gaký pořádek byl we službách Božjch, gak se žaltář spjwal, zagisté nikdo udati w stawu nebude, nebot o žádné knize cjrkewnj z těchto časů w Čechách newjme. Pakli kanownjk nebyl na hodinkách, nebral podjlu w obědu, a geho djl dostali chudj. Byli giž toho času také wikáři při kostele; kdy a gak byli založeni, to se newj, neb listů kapitolnjch o tom se nenacházj. Spůsob žiwobytj kapitolnjho byl tento: Kanownjci měli společné přjgmy, společný stůl, měli také gedenkaždý některé zwláštnj zbožj swé, z kterého užitky brali, wšickni oudowé od probošta až do chudého žáka při kostele dostáwali denně něgakou mzdu za práce při službách Božjch, což probošt, kustos, ginj kanownjci, wikáři, oltářnjci ze swých důchodů každý dle ustanowenj zakladatelowa, neb dle úmluwy a řádu kapitolnjho dáwati powinni byli. Byl totiž tehdáž spůsob, že kdo oltář w kostele postawil, neb wýročnj památku za mrtwé ustanowil, tomu, genž při oltáři neb při té památce sloužiti měl, tolik důchodů dal, a tak ge rozdělil, aby buď wšickni při kostele, neb gen některj podjl z toho dostáwali. Statky a zbožj společně kapitola sprawowala a oučty wedla; o zbožj, gednomu neb druhému zwláště patřjcjm, týž sám počet wedl, ale kapitola wždy ku skládánj oučtů ho přidržeti práwo měla; hlásil-li se někdo, že se mu křiwda děge, soudila kapitola neb děkan. Powstal-li něgaký nepořádek, nedorozuměnj mezi kanownjky a děkanem neb proboštem, zwolili společně buď mezi sebou soudce, neb kněze odginud, a co on po dobrém rozwáženj dle swědomj a zákona za práwo uznal, tomu každý se podrobil, ať mu to přjgemné neb odporné přicházelo. Takowé ustanowenj neb rozhodnutj, gestliže zwláštnj důležitosti do sebe mělo, podáwalo se králi neb papeži neb oběma ku potwrzenj. A tak duchowenstwo samo se řjdjc a soudjc, nepřicházelo do potupy u lidj swětských, a král i celé řjzenj zemské netřeba mělo, aby soudce a ouřadnjky žiwilo a gim do ruky moc dáwalo, a tisjce tisjců ročně na gegich wýžiwu nakládalo; proto pracowitý lid, co wyděla1, na sebe a pro sebe wynaložil. W oswjceném stoletj nedowedou lidé sami sebe souditi a řjditi, gen proto musegj také zuby sušiti. Kdo soudj sám sebe, nebude od giného souzen.

Způsob soudu z r. 1250.

Mezi probosstem a kapitolou powstala rozepře o práwo, kustosa ustanowowati. Gak se ta rozepře srownala, swědčj opis následugjcjho listu, kterýž gako listy z toho wěku w latině sepsán gest: „My Engelbert, z Božj milosti Wyssehradského kostela děkan: Známo činjme wssem, že gsme wůli welebného pána mistra Diwisse, probossta z gedné strany, a pana Bartoloměge, kustosa, i kapitoly Wyssehradské z druhé strany, o práwu gedné i druhé strany, které mjti prawj w obsazowánj kustodie a we wolenj kustosa Wyssehradského na sebe posledně přigali, gsouce k žádostem gegich nakloněni. Kterážto wůle z gedné i z druhé strany takto znj: Gá mistr Diwis, probosst Wyssehradský, odewzdáwám wůli panu Engelbertu děkanu tjmto způsobem, aby on dle Boha a sprawedlnosti nad dussj swou ouplnou prawdu wyhledaw wypowěděl, zdaliž předkowé mogi a gá něgaké práwo mám při obsazenj kostodie Wyssehradské neb ne, a cokoliw z ohledu toho dle nadřečeného způsobu wyřkne pod přjsahou, za prawé a bytedlné mjti slibugi.“ — „My Bartoloměg, kustos i kapitola Wyssehradská skládáme wůli na pana Engelberta, děkana Wyssehradského tjmto způsobem, aby on dle Boha a sprawedlnosti nad dussj swou dle kněžského důstogenstwj a swědomj swého po wyskoumánj ouplné prawdy ouplně wyřkl, zdaliž my práwo něgaké kustosa woliti máme, čili nic. A cokoliw dle nadřečeného způsobu wyřkne, slibugeme přjsahou za prawé a sprawedliwé držeti. — Po skoumánj tedy ouplné prawdy i swědků, a nahljdnutj dostatečném w pjsemnj swědectwj gegich o práwu obé strany prawj: „Dle rady mužů slowútných tjm způsobem, gak oni to uznánj na mě složili, konečnj wýpowěd činjm: Kapitola má práwo woliti kustosa Wyssehradského. Mistru Diwissowi, proboſstu, o dosazowánj, kteréž, gak dj, by gemu přináleželo na kustodii, wěčné mlčenj ukládáme. Stalo se w kapitole Wyssehradské r. 1250 dne 13. čerwence.“ Pečeť z bjlého wosku gest podlouhlá, nahoře a dole sspičatá, wytjsknut obraz preláta infulowaného s berlou, a nápis: Engelbert, děkan Wyssehradský.

Spůsob zbožj nagjmati.

Kapitola pronagala grunty a statky swé w Humpolci Ginďřichowi, mincmistru w Humpolci. List ten na ukázku kladu, aby spůsob gednánj těch časů zgewen byl, a ukáže se, zdali tenkráte lidé opatrni byli, gako nynj. Znj takto:

Ponoukánjm newyslowitelné prostopášnosti tohoto swěta býwagj někdy skutky upřjmné od podwodných šibalů konečně rušeny. Poněwadž tedy mnoho gest neprawosti lidské na zemi, a wšecko touženj srdce po wšecky časy ku zlému se nachyluge, za rozumné a užitečné uznáwáme, aby člowěk opatrný pjsemnjm swědectwjm, gako nějakým štjtem opatrnosti, střely zlostného přičiněnj šetrně hleděl předegjti. Známo buď tedy wšem, že my E. děkan, B. kustos, F scholastik s ostatnjmi kanownjky Wyšehradskými mimo probošta a mistra Diwiše, Přjsnobora, Štěpána a Romána, kanownjků Wyšehradských, gsme nagali zbožj našich prebend mezi dworem w Humpolci a lesem Nelechowem okolo Zahrádky ležjcj, panu Ginďřichu, mincmistru w Humpolci, k stálému drženj práwem dědičným touto wýminkou, aby on geště tento rok na oněch statcjch usadil lid, genž by pole wzděláwal; každý takowý rolnjk aby po 5 letech nám dáwal desátek ze žnj čtwerého druhu zrnj obilné, a sice z lusek, gečmena, owsa, a od nynj 10 let ať magj swobodu, že žnj wšak 11. roku na den sw. Martina každý rolnjk z lánu bude platit nám mimo nadřečený desátek napotom wždy geden ferton střjbra. Lán bude té délky a šjřky gako w mjstech okolnjch, gako Němci klášštera Želiwského země wzděláwagj. Doswědčugeme také, že na každém dwoře, kterýž nadřečený mincmistr nagal, 7. a 8. lán oswobozen býti má i geho dědičowé odewšech wýše gmenowaných danj, a každý z nich přjsežně před děkanem Wyšehradským pokaždé wyzná, že pod gménem lena ge od samého kostela má a magj, a že oni wěrnosť gako manowé naši děkanu a kostelu Wyšehradskému po wšecky časy zachowáwati budou. Dále ustanowugeme, že gen sám mincmistr na čas swého žiwobytj má sudj práwo nad tamějšjm lidem. Po geho smrti bude mjti kapitola swobodu ustanowiti a zwoliti soudce, kterého za hodného uzná, i také shoditi beze wšech námitek dědiců nadřečeného mincmistra. Ani to nepomineme ustanowiti, gestli gmenowaný

mincmistr mezi rokem tjmto neustanowj rolnjků tak, gak se wýš podotklo, tratj wssecko práwo, které mu na těch statcjch přináležj i geho manowé. Konrád spolu kanownjk náš na Wyssehradě, Walther, syn Zwatkůw, a Albero, bratr gmenowaného mincmistra, měsstané Pražsstj, platiti budou 30 hřiwen střjbra, w čem se nám slibem pewně zawázali. Sám nágemnjk statků s wýsse gmenowanými lidmi bude se řjditi s gednjm z pánů Wyssehradských kanownjků, na kterého bude od kapitoly poukázán. Ani o tom žádný pochybowati nemá, že sám často gmenowaný mincmistr a geho dedičowé gakékoliw práwo magj na to zbožj, kdyžby ge prodati neb odciziti chtěli, nebo darowati, dřjwe to pánu od kostela ustanowenému ku koupi podati magj, ani smj rolnjci práw swých ginému odewzdati, genžby nechtěli na těch statcjch bydleti, a to wsse s powolenjm kapitoly a soudce řjditi a sprawowati budou. Aby o ničem, co swrchu powědjno, nikdo nepochybowal, tento list gsme wyhotowiti kázali a pečetj kapitoly Wyssehradské potwrdili. Stalo se gest na Wyssehradě r. 1252 na den sw. Lucie u přjtomnosti a s srozuměnjm Engelberta děkana pro sebe, Engelberta, Heřmana, Ludwjka, Reinbota, kanownjků Wyssehradských, gegichžto hlas a swolenj on sám měl, Bartoloměge kustosa, Fridricha scholastika, Jana Čecha, Jana Němce, Bartoloměge, Alberona, Wiljma, Konráda kanownjků, Waltra, syna Zwatkowa, a Konráda, měsstanů Pražských.

Z tohoto listu gest widěti, že kapitola Wyssehradská měla práwo lena rozdáwati, že w Čechách znamenité kraginy gesstě newzděláný byly, že duchownj o to péči měli, aby se země zwelebowala, a králi moci hmotné přibýwalo; kde duch nábožný wěge, tam hmotnost obžiwuge. Wssecku takměř moc swou swěřil král duchowenstwu, a nebylo to na sskodu.

Srownánj některých práw a powinnostj mezi kapitolou a probosstem Diwissem.

Papež Innocenc IV. mage za mnoho let daň za Wyssehradskou kapitolou, ustanowil T o m á ss e, biskupa Wratislawského, aby zasazené dluhy wymohl. Zaplaceno za 15 let 75 hřiwen čistého

střjbra. Kapitola se odkazowala na probossta a probosst se platit zdráhal, domnjwage se, že sám za celou kapitolu platit powinen nenj. Stjžnost přissla před krále Wáclawa. Král ustanowil Tobiásse a Kuna, z Boži milosti Pražského a Boleslawského probossta, aby ssetřili, kdo tu daň odwáděti má. Bylo také o 52 obědů co činiti. Z toho widno, že pan probosst zanedbáwal powinnosti swé. Onino soudcowé u přjtomnosti Jana, opata Strahowského, Martina Břewňowského, Gerarda Teplského a Blažege u sw. Prokopa a giných mnohých učinili rozsudek tento: 1. Aby probosst mjsto 52 obědů (refectiones) a 5 hřiwen střjbra, daně papežské, která se z Cholče, gižto probosstowé držj, platiti má, budoucně dáwal 44 hřiwen střjbra. 2. Nepřjtomnj kanownjci nemagj podjlu w těch obědech, když w kůru nespjwagj. 3. Za těch 44 hřiwen má upsati statky: Choleč, Týnec, Zakolany, Welwary, Štědřjk, Třebossnice, Hnidousy, Lubosin, Otwogice, Kněžewes, Podlessjn. 4. Aby obědy nebyly penězi zaplaceny, ale pokrmy, aby chudj nebyli ssizeni. 5. Při každém občerstwenj kanownjků má býti také 5 wikářů kněžj, tak aby 5. wikář byl probosstůw. 6. Nepřjtomných kanownjků djly patřegj chudým Kristowým. K tomu ti, genž obědy obstaráwagj, přjsahou zawázáni gsou. 7. Prebenda z každého obědu přináležj probosstowi, byť by i přjtomen nebyl, poněwadž w službě králowské často býti musj. Pokuta wysazena gest 200 hřiwen střjbra. Králi Wáclawowi na tom záleželo, aby w kapitole pokog byl, a papež pořádně daň dostáwal, proto kratssj cestu namjřil. Wes Choleč a kapli sw. Wawřince na Petřjně dostal probosst hned s počátku proto, aby daň papežskou zaprawowal. Když to ale dělati obmesskal, wzal král obé to zbožj probosstowi, a dal ge děkanowi a kapitole, by oni ty statky řjdili, papežskou daň platili, a s probosstem pokog měli. List tento králowský dán gest w Lčanech.

Kapitola a probosst měli zbožj napolowic w Prachaticjch a w Žitenicjch, což časté zmatky a nepřjležitosti působilo. Usnesli se, aby kanownjci důchody a práwa swá w Prachaticjch postoupili probosstowi, on že postoupj práwa a důchody w Žitenicjch, a měla tu každá strana zbožj pohromadě, i patronát fary Žitenické odewzdal kapitole. K Žitenicům ale patřil také Malessow, Týnec, Ougezd, Wrutice a něco desátku z Litoměřic. Probosst si předce wygmul

louku we Wrutici, dal ale za ni kapitole desátek swůg, gegž měl na přjwoze pod Wyssehradem. Což král Wáclaw wsse potwrdil.

Wladislaw probosst.

O Wladislawowi proboſſtu, genž po Diwiſſowi přiſſel, w liſtech geſſtě nynj ſe na Wyſſehradě nacházegjcjch ani zmjnky ſe nenalezá. Krüger na den 24. dubna w památkách Swatých pjſſe, že w rukopiſech Wyſſehradſkých nalezl zprávu o něm. Ty rukopiſy arci zmizely. Wladiſlaw, ſyn Gindřicha dobrého, knjžete Wratiſlawſkého, a Anny, ſeſtry krále Wáclawa, docela nábožnoſti a uměnj odewzdán byl. W Pádowě na učenj gſa, nad giné pilnoſtj a ſchopnoſtj ſe wzneſl, čiſtoty panické a newinnoſti nadewſſecko ſobě wážil. Otec něgaký chudý w Pádowě přiwedl mladému Wladiſlawowi dceru welmi kráſnou a ſpanilou ſoukromj, aby ſnad mládenec mage nad nj zaljbenj, žádoſtj zapálen gſa, miloſtiwým ſe prokázal. Porozuměw otci neſſťaſtnému, užaſl nad úmyſlem geho, a miloſrdenſtwjm hnut gſa, nepuſtiw otce ani kroku, tolik peněz mu darowal, co za potřebj bylo, aby dcera poctiwě ſe prowdati mohla. Tak mládenec křeſťanſké čiſtoty ſſlechetnoſť Joſefa Egyptſkého a miloſrdenſtwj Mikoláſſe ſw. w ſrdcj ſwém ſpogil. Muž takowého ſrdce, takowé učenoſti a z takowého rodu učiněn byl proboſſtem Wyſſehradſkým, pak r. 1265 arcibiſkupem Solnohradſkým. Papež Kliment IV. takto pjſſe w bulle doſazenj na arcibiſkupſtwj Solnohradſké: „My powažugjce chwalitebné ſkutky twé, kterýmiž w ctnoſti ſtále proſpjwáš, a od twé maličkoſti ſe každodenně zawděčiti ſnažjš, uwažugjce též liboſť wůně twé powěſti, gakž weřegnoſť ſwědčj, že wzneſſenou urozenoſť twých předků bohabogným ſnaženjm a pracj oſlawiti ſe přičiňugeš, My znamenagjce wůni tu ljbeznou, ſwé zřenj, myſle naſſe na tebe ſyna požehnaného gſme obrátili. Doſazugjce tebe při koſtele Solnohradſkém nadarmo gſme to neučinili, máme naděgi ſilnou a důwěrnoſť, že gſa krewnj přjtel a přjbuzný mnohých knjžat, doſti učený, mrawný, wljdný a ſſlechetný i mnohými giným ctnoſtmi obdařen, w duchownjch wěcech prozřetelnoſť, we ſwětſkých powážliwoſť ukážeš; aby cjrkew twou takowou mocnoſtj a užitečnou opatrnoſtj přjtomných nehod byla zbawena,

a před budoucjmi ochráněna: ty negen gegj zbožj, práwa, swobody a wýhrady hodně zastáwati máš, nýbrž i wsse obstarati, coby k duchownjmu zwelebenj a ku blaženosti, ale i k wezdegssjmu pokogi, a k dobrému poddržených twých, gak kněžstwa tak lidu s pomocj Božj sloužilo. — Tak papež. Dobrou powinnost na sebe béře, kdo na biskupstwj dosedá, biskup gest sloup, gest podpora blaženosti, pak-li ale podpora ta gest třtina wětrem se klátjcj! Wladislaw drahá perla, hwězda se třpytjcj w kapitole Wyssehradské. Kdo zastře gasnost tu s hory Wyssehradské se skwoucj?

Bartoloměg kustos obdržel patronát na Zléchowě a ustanowil, by sakrista Wyssehradský důchodů toho kostela užjwal a kapli sw. Štěpána a Gereona na Wyssehradě obstaráwal.

Bartoloměg byl mnoho let farářem na Zléchowě a zásluhy znamenité u krále Přemysla Otokara II. měl, byl kanownjkem, pak kustosem Wyssehradského kostela. Žádal krále, aby patronát té fary mu postoupil za něgaké důchody u Litoměřic. Král postoupil patronát Bartolomějgi a nástupnjkům geho. Mikuláš biskup to nadánj potwrdil.

Kaple sw. Jana Ewangělisty na Wyssehradě byla spustlá; Bartoloměg z nábožnosti swé kapli obnowil a zřjdil, a od krále pak na žádost swou gi obdržel. Tu kapli Jan, biskup Pražský, poswětil ku poctě sw. Štěpána a Gereona. Neb za času Přemysla krále ostatky sw. Gereona a spolu towaryssů geho w kostele nalezeny byly. Tyto dwě kaple kustosowé Wyssehradsstj pod swým patronátem měli. Ku Zléchowské kapli patřilo rozličné zbožj, role, luka, zahrady, ohrady, sedláci někteřj na Zléchowě i w Hlubočerpjch, též Kněžewes. Důchody, které Bartoloměg králi u Litoměřic postoupil za patronát Zléchowský, nawrátil král opět kustodii Wyssehradské. Byla to země u dwora Wrutice, z kteréžto město Litoměřice 1½ hřiwny střjbra platilo. Bartoloměg byl arcigahnem a r. 1264 děkanem w Holomouci a wymohl to na králi Přemyslu, na biskupu Pražském Janu i u kapitoly Wyssehradské, aby spráwa a řjzenj obogj kaple se dostala Wáclawowi, sakristowi Wy=

ſſehradſkému, i geho potomkům neb náſtupnjkům. Sakriſta ale také měl uloženo, aby na Zléchowě ſlužby Božj a péče duſſj řádně byla obſtarána. W kapli ſw. Štěpána a Gereona na Wyſſehradě aby ſlužby Božj ſtenčeny nebyly. Poněwadž důchody ze dwora Wrutického negméně 4 hřiwny wydáwaly, uſtanoweno, aby ſakriſta na den poſwěcenj oltáře ſw. Gereona we Wyſſehradſkém koſtele dáwal oběd kapitole tak dlouho, dokawád Bartoloměg, Holomoucký giž děkan, žiw bude; po geho ſmrti aby ſe ty důchody, genž ſe na oběd obracely, na wýročnj památku za něho obrátily. Tento děkan měl Holomoucký dům na Wyſſehradě, a doſtal od krále hoſpodu w Praze, kdežto kuſtos Wyſſehradſký giž od dáwna gednu měl; ten dům a obě ty hoſpody dal Bartoloměg kuſtoſowi, aby památka mrtwých za něho konána byla ročně, a ten den aby ſwjce, oběti a co třeba w koſtele zaopatřeno bylo, a kapitole, kanownjkům, wikářům i chudým aby ſe dal oběd na den ſw. Gereona. Což wſſe Jan, biſkup Pražſký, potwrdil r. 1264.

Koſtel w Budči i patronát patřil kapitole.

Ziſk, kteréhož kapitola nadánjm tjmto w Budči nabyla, tak znamenitý nebyl, aby ſe o něm zwláſſtě wyprawowalo, aniž ſe to proto děge, ale pro ſpůſob, kterým ſe to nadánj ſtalo, obſſjrněgi wyprawowáno býti zaſluhuge. P ř j ſ n o b o r, ſcholaſtik Pražſký, byl také kanownjkem na Wyſſehradě, wěrným ſe králi prokázal a znamenité záſluhy ſobě u krále ſpůſobil. On žádal krále o koſtel a patronát Budečſký. To práwo patřilo ale králowně, tehdáž K u n i g u n d ě. Přemyſl král tedy žádal, aby Kunigunda práwo ſwé kapitole Wyſſehradſké poſtoupila. Učinila to na žádoſt, gak pjſſe, ſwého negdražſſjho a negmilegſſjho chotě, ſlawného krále Čeſkého, a ſice ze zwláſſtnj přjčiny, kterouž takto uwádj: Zagiſté ſlawné a ctnoſti přiměřené, aby každý ſtwořitele ſwého welebil. Doſáhla gſem od krále králůw králowſké důſtogenſtwj, a od pána pánů třetjho knjžetſtwj hlawu, mám patrnou přjčinu z ohledu blaženoſti ſwé, abych toho w miloſrdenſtwj a w dobrotiwoſti náſledowala, ku kterému gako w mocnoſti ſe blj̄žjm.

Při liſtu tom, r. 1262 wyhotoweném, nacházj ſe pečet gakž

tak zachowaná. Rytina gest welmi krásná. Králowna sedj na stolici, w prawé ruce žezlo držj a lewou má na prsech. Nápis gest we dwou okresjch porussen, z druhé strany gest wýtisk co groš weliký, hlawu králowny wypodobňugjcj, s nápisem do kola a wisj na čerwené hedbáwné tkanici. Musel zagisté Přjsnobor u krále státi u weliké milosti, a kostel Wyssehradský welmi milý mu býti, že on, gsa prelátem Pražským, krále o rozssjřenj práw kapitoly Wyssehradské žádal, při které gen kanownjkem byl. W požehnánj zůstáwá památka geho a sice proto, že slib a přjsahu kostelu učiněnou wyplniti se snažil. Běda tomu, kdo swé břicho pase na zhoubu kostela a služeb Božjch.

Přemysl se welmi milostiwým kapitole prokázal, lid oswobodil, a práwa zastáwal.

Osm půwodnjch a dobře zachowalých listů se w listowně Wyssehradské od tohoto krále nacházj, giné 4 w kopiáři. We třech gedná o Zléchowě, w gedné o Budči, w gedné o kapli sw. Markéty, gak wýsse podotknuto. We třech potwrdil práwa a zbožj wůbec, a zwlásstě w listu Wratislawowě a Soběslawowě. W prwnjm wyhradil, gako wssecky kostely cjrkewnj i řeholnj, tak Wyssehradský kapitolnj ze wssech hrubých powinnostj, oswobodil geg od robot wůbec a od toho, co lid nad obyčegné roboty konati musjwal, a od soužení při bernjch zbjrkách w listu od r. 1253. Města, okolo kterých lid Wyssehradské kapitoly bydlel, potahowala geg k rozličným danjm, genž obywatelé těch měst obyčegně k obci platiti museli. Přemysl r. 1277 oswobodil wesskeren lid kostela Wyssehradského, genž mimo zdi měst zůstáwal, od wsseho potahowánj ku zbjrkám, zwlásstě lid probosstůw okolo Litoměřic bydljcj. — W listu krále Přemysla II. nacházegj se pečeti trogjho spůsobu. a) Na obou stranách gezdec na koni w běhu gako negprudssjm, mage pjku s praporcem oužkým wlagjcjm, na lewé ruce sstjt trjhranný s Českým lwem. Nápis: † Premizl Dei gratia juvenis rex Boëmorum. Na druhé straně: † Otocharus Dei gratia dux austriae. Wosk gest čerwenawý. b) Král na trůnu sedjcj, mage prawou ruku na prsech, držj žezlo, w lewé gablko. † S' Otokari sive Přemizlai quinti regis Boëmorum marchionis, w druhém kole moraviae filii Wenceslai regis quarti.

Na druhé straně: gezdec w pancjři na koni skwostnými pokrýwkami w zadu až na kopyta přikrytým: † S' Otokari Dei gratia regis Boëmorum quinti moraviae Marchionis, — w druhém okolku austriae et styriae ducis. Na obrubě: † Pax Otokari regis quinti in manu Sancti Wenceslai, wosk bjlý a rytina welmi mistrně zhotowena, tak že gest se čemu podiwiti.

Kostel Wyssehradský nazýwá Otokar takměř we wssech listech swých, swou zwlásstnj kaplj, — swatoswatou kaplj swou — kostel zwlásstnjmi swobodami od papežů a knjžat obdařený — wýhradnj a bez prostředku pouze papežské stolici podrobený, Bartoloměge, kustosa, a Přjsnobora, kanownjka, swé kaplany gmenuge.

Že Otokar wznessených a zwlásstnjch powah byl, to wůbec známo, wssak ale gen s strany udatnosti, hrdinské mysli a poněkud z ohledu wysokomyslnosti. Kronikář spoluwěký popisuge geg s křesťanské strany, řka: Otokar tento od mládj swého wssecku swou naděgi w ochranu Božj skládal a zmužilou myslj královstwj swé sprawowal. Byl knjže znamenitý, král nepřemožitelný, wůdce w poli přjgemný. Kolikrát koli proti králi neb knjžeti do pole táhl, wždy wjtězoslawný se domů nawrátil. W řjzenj královstwj swého plápolal nábožnou horliwostj, dobrotiwě odpousstěl těm, genž winy swé poznali, neoslyssel wdow a rád pomáhal sirotkům, časů postnjho s gednjm služebnjkem soukromj w noci kostel nawsstěwowal, a na zemi prostřen tak dlouho na modlitbách trwal, až hogným pramenem slzj zem, na které rozprostřen ležel, zwlažena byla. Odtud wstaw před wýchodem slunce ku připrawowánj pokrmu wolal ouředujka, gehož powinnosk byla o chudé pečowati, a tázal se, zdaliž krmě pro chudé připraweny gsou. Geho spůsob byl w postě denně 50 chudým dáwati pokrm a na weliký pátek oděw. Na zelený čtwrtek dwanácti chudým nohy mýwal, každého twrdým penjzem obdarowal. Že se to na Wyssehradě dálo, nelze pochybowat, gak Hamerssmid poznamenal, neb kronikář dále pokračuge: Přigda také času postnjho do kostela Pražského osobně kněze pozdrawil, a žádal, aby msse spjwali za požehnánj žiwých, giné za dusse zemřelých, i také msse ku sw. Trogici, k sw. Duchu, k Marii Panně, k sw. Patronům, k sw. Mikolássi, když gen tolik kněžj nalezeno bylo. Každému mssi sw. sloužjcjmu kněžj dal při takowé přjležitosti 2 zlaté neb 12 střjbrných

peněz. To gsme widěli a swědectwj wydáwáme. Štědrost knjžete toho nepochopitelná a newyslowitelná byla. Nesčjslné dary dáwal cizjm wogwodům a knjžatům, na zlatě, na střjbře, w konjch, w prstenech, na oděwu a látkách, což nelze wyslowiti. Kdo sečte počet wogska, rytjřů, knjžat, zbrognossů, wssady geg denně doprowázegjcjch! Šlechticowé země oplakáwegte w hořkosti srdce krále wasseho, genž wás ssarlatem rozkossně přiodjwal, podáwal ozdoby zlaté k oděwu wassemu. Opásáni gste byli negdražssjmi pasy purpurowými a skwoucjmi ssňůrami a kragkami ozdobenými, což swět obdiwowal a sláwu wassi až k nebi wyhlassowal. Ozdoba kaple králowské byla negdražssj roucha ssarlatowá a kmentowá, gako kásule, dalmatiky, kápj a giné ornáty. Kalichy některé zlaté, giné střjbrné. Tak slawný, tak milostiwý pán gak nesstastný a smutný wzal konec! Králowstwj České na wysokém stupni sláwy a moci stálo, gak zhanobeno a zhubeno bylo gesstě za poslednjch dnů krále swého gindy tak mocného. Může se zagisté řjci o Otokaru: Snažil se králowstwj swé zwelebiti a nesslo to; ginj wsse wynaložili ge zkaziti, a také se gim nepodařilo, důkaz, že wyšssj mocnost králowstwj řjdj, což Karel Fridrich, Badenský wéwoda, r. 1446—1511 panowawssj wyznal.

Náklonnost biskupů ke kostelu Wyssehradskému a znamenité proměny w kolegiátnjm žiwotě.

Gako Praha w prostřed země, tak stál Wyssehrad u prostřed České cjrkwe, a z moci i spráwy biskupa Prážského byl wyhražen. Kapitola řjdila se dle stolice Římské. Negen kapitola Wyssehradská, ale i někteřj klássterowé byli wyhraženi z práwomocnosti biskupské, gsouce pod spráwou samého papeže. Dokud gesstě cjrkew s bludy a pohanskou temnostj zápasila, nebyly práwa cjrkewnj a powinnosti tak přjsně odděleny a rozměřeny. Gsa geden každý duchownj, w nižssjm neb wyšssjm řádu postawený, horliwostj puzen, dosti mage činiti we swémouřadu, do giného se nemjchal, a spjsse byl druhý powděčen tomu, když někdo napomáhal a gemu nadlehčowal, neboge se, že mu moci, práwa neb hodnosti ugme. Toho důkaz máme až dosawad na missionářjch amerikánských i asiatských. Přigde-li missionář wědomě neb newědomě do cizého biskupstwj a

posloužj lidu lačnicjmu po chlebě nebeském, byť by se to bez předcházegjcjho powolenj biskupowa stalo, srdečně powděčen gest biskup a chwálj Boha z toho. Tak i mezi duchowenstwem ginde gest a býwalo. Byl-li wyhražen kostel který ze spráwy biskupa, ačkoli w biskupstwj geho se nacházel, nenesl to tak těžce, ani mu na mysl newstoupilo, žeby mu tjm důstognosti ubylo. A pak, gestli biskup dobrý pastýř stáda swého, a gestli ředitel a celá společnost duchowenstwa při kostele dle zákona cjrkwe swaté žiwa, co má při dohljženj naprawowati, co řjditi? Kde zákon lásky w Kristu, tu wsseho giného nazbyt. Když ale ouhlawnj nepřjtel, temnost a bludy přemoženy byly, a práce pohodlněgssj býti počjnaly, pak pastýřowé wssjm práwem zasluhowali, aby zwlásstnj uctiwosti a wážnosti za odměnu swého snaženj požjwali, i také pohodlnostj wsseligakých tělesných hleděti si počjnali. I wlastnj wnitřnj žádosti wjce se rozwjgely, a proto cjrkewnj práwa giž w přjsněgssj okresy a obory powinnosti se obmeziti musela. Tu biskupowé wýhrady těžce nesli a s nelibostj na ně patřili. Tak i w Pražském biskupstwj s Wyssehradem se stalo. Proto pozděgssj kronikářowé Česstj, nemohouce pochopiti, gak možno bylo, aby Wyssehrad z moci biskupské wyhražen byl práwně, na possetilou přissli myssljenku, že Wratislaw král, aby mrzutost Jaromjru bratru swému, tehdáž biskupu Pražskému, učinil, kostel tento wyhradil. W skutku nic spozdilegssjho gim napadnouti nemohlo. Byltě i za časů Otokara I. wýhrad Wyssehradský nelibý biskupu Pražskému Ondřegi, který krále i zem Českou, gako swé biskupstwj, do klatby uwrhl a wssecky služby Božj zapowěděl, nemage Wyssehradu pod spráwou swou duchownj, wykonáwánj služeb Božjch tam zakázati nemohl. Král se swým dworem a Pražané býwali na službách Božjch na Wyssehradě, když na Prahu kletba uložena byla. Museltě Ondřeg, biskup Pražský, a po 50 letech opět někdo proti té swobodě kostela Wyssehradského powstati, tak že Jan, biskup XXIV., r. 1270 swědectwj wydal, že Wyssehradský kostel gest pod spráwou samé stolice papežské od starodáwna bez přetržky, a že to odtud doswědčuge, poněwadž on biskup od kwětu swé mladosti za 4 biskupy, a sice: Peregrina, Jana, genž geho strýc byl, Bernarda a Mikuláse widěl, že Wyssehradsstj tu swobodu wýhrady w biskupstwj Pražském měli. Na žádné pjsemnj důkazy se neodwoláwá,

ale na tradici. Tak bylo od počátku, tedy právo to s sebou přináššj, ačkoli listů a pečetj na to nenj. Žiwé slowo gest wjce, než litera mrtwá. Směššno zagisté, pjsemné žádati důkazy, kde se prawda na žiwém slowě, na skutku zakládá. Nedá se ginák takměř žádná swoboda a žádné práwo cjrkewnj ginýma spůsobem prowésti a dotwrditi, leč tradicj. Oúřednjk neb soudce buď si swětský neb duchownj, který tradici zawrhuge, ukazuge, že duch katolický ho opustil a protestantský geg opogil, a úsudek geho dlouhé přjzně nedogde, nebok gen to, co wšeobecné gest, a wšudy wkořeněno se nacházj, to stálé gest a pewné.

Za biskupa Jana III. wyhraženj kostela na přjkoř nebylo, ale že kostelu Wyšehradskému přál, ukázal tjm, že odpustky w tom kostele udělil, a sice na den narozenj, obřezánj, zgewenj, z mrtwých wstánj Páně, na swátky swatých, k gegichžto uctěnj oltáře a ostatky w tom kostele se nacházely. J L e w, biskup Řezenský, dal odpustky na slawnost sw. Petra a Pawla, na den poswěcenj chrámu Páně a na čtyry slawnosti Blahoslawené Panny Marie. —

Kanownjci z počátku pospolu na Wyšehradě w gednom domě zůstáwali, a u žádných giných kostelů ani služby, ani prebend neměli, tak gako to i ginde býwalo. W Mohuči r. 1253 přestali prý kanownjci pospolu žiwu býti. Prawdě podobno, že po 10 neb 20 letech i na Wyšehradě společné pospolu bydlenj tak přjsně zachowáwáno nebylo. Nenalezáme, aby w předešlých časech prelát neb kanownjk dům měl na Wyšehradě zwláštnj, až Bartoloměg kustos; neměl také až dosud žádný dwogjho neb trogjho kanownjctwj, až Přjsnobor, scholastik Pražský, kterýž byl kanownjkem na Wyšehradě, a J o r d á n, kanownjk Wyšehradský, který od kapitoly na faru kostela Marie Panny we špitále w Praze byl ustanowen, a od Jana, biskupa, potwrzen. W e l e s l a w, mistr, byl kanownjkem Pražským, Wyšehradským i Holomouckým. Z toho znamenati, že duch pokory a mjrnosti Kristowy se gjž proměnil w ducha žádoucjho zbožj a hodnostj tohoto swěta. Ačkoli byly tyto časy O t t y, markrabj Braniborského, těžké, důchody welmi stenčené a prebendy tak tučné nebyly, předce se mně nezdá to přjčinou býti, aby geden muž 2 a 3 prebendy byl ku swé wýžiwě potřebowal, při pokoře a mjrnosti Kristowě. Byli také gjž faráři na swých osadách a

kanowníci ginde bez prebend. Od základních prawidel se odloučili, a giná prawidla obecná na místo nich nepřissla, tak každý wzal, čeho se gen dopíditi mohl. Wnitřní nepřítel králowstwí Božího, duch tohoto swěta, počal wáti w ratolestech stromu, a od té chwíle strom u wnitř tím wíce chudnul. Gak daleko duch ten wlažný církew Českou přiwedl, hrůza gest na to gen spomínati.

Petr probosst. Děkanowé a kanowníci toho času.

Dle listu Klimenta IV. r. 1265 byl Wladislaw, probosst Wyssehradský a kaplan papežský, za biskupa w Solnohradě ustanowen, a r. 1267 nacházím w listu kapitolním Petra, probossta, kterýž toho roku wykoupil od měsstanů Litoměřických pole u Žitenic za 20 hřiwen stříbra, tu se dobrým hospodářem býti ukázal, a toho Petra nacházím gesstě r. 1285 w listech kapitolních, nelze tedy pochybowati, že 20 let na Wyssehradě probosstowal. S ním 3 děkanowé žiwi byli: Engelbert, kterýž také za Diwisse giž děkanowal, Kuno — a Bartoloměg. Kustosowé Gottfrid a Bohuslaw. — Scholastikowé Fridrich a Jan. — Kanowníci: Mistr Heřman, Petr Sar, Arnold, Bartoloměg, Bohuslaw, Kuno, mistr Gindřich, Welislaw, Dominik, mistr Wawřinec, mistr Jordán, Bartoloměg, Jan Polák, Hodislaw, Wenceslaw sakrista.

R. 1271 byl kanowník Welislaw místoděkanem, 1280 kanowník Dominik místoprobosstem. Kanowník Gindřich, mistr fisikus, byl protonotař Pražský i Holomoucký kanowník a farář při giném gesstě kostele. Gottfrid byl kustos a probosst Pražský.

Petr byl muž nad míru přičinliwý, pracowitý a snad neghorliwěgssí hagitel práw a swobod kostela swého. Gestli listy, kteréž geho rukama wydány byly, také od něho sepsány gsou, byl zagisté znamenitý řečník a bohomluwec. Za krále Otokara a po geho smrti za ukrutných časů pod Ottou, ředitelem země České a poručníkem Wáclawa králowice, mnoho prospěl Petr zemi i církwi Boží w Čechách. Na žádost geho potwrdil král Otokar r. 1268 práwa probosstowi, aby lid na geho statcích od žádného

k ničemu nebyl potahowán, ani pro žádné prowiněnj sauzen, leč by probošt winného k jinému saudu odewzdal. Saudnj prwotiny w Prachensku, w Bukowce, na Pečce a w Doudlebjch, o nichž w listech kapitolnjch žádná určitá zmjnka nikdež nebyla, darowal a potwrdil. Z tohoto wygádřenj patrně gest widěti, že znamenité nadánj se stalo gen austně u přjtomnosti swědků, a že platilo, dokawad poctiwost panowala. W tomto listu swědčj král Otokar, že ku kostelu Wyšehradskému od dáwna prošlých časů předkowé geho připogili auřad kancljřský, a w listu od r. 1277 nazýwá král kostel Wyšehradský zwláštnj kancelář dworu swého, čemuž se nenj co diwiti. Sprawedliwě sauditi a řjditi gest powinnost, za kterau každý před Bohem odpowjdati musj. Proto tehdáž zwláštnj saudy a důležité správy w sjncjch kostelnjch, i na oltář se ukládaly, neb práwo člowěka gest cosi swatého, tak gako gest člowěk obraz Božj. Na poswátném mjstě co swatého gest, swatě se djti mělo. Které řjzenj zapomene, že práwo člowěka swaté gest, tu ukrutnost z gedné, a otroctwj z druhé strany ruce sobě podáwá. Sprawedlnost pauze lidská neb filozofická neprospěge. To bylo přjčinau, že pohanštj národowé z otroctwj wyniknauti nemohli, ačkoli se swobodnými gmenowali; Kristus teprw swobodu prawau ukázal, když mocnářům do srdce wštjpil, že člowěk obraz Božj gest, a geho práwo, práwo od Boha dané. Proto gest to zlé znamenj, že obraz ukřižowaného Spasitele našeho z radnjch sjnj zmizel, gest se obáwati, aby také z mysle se nestratil, gestli se ještě někde nacházj.

R. 1269 gest od Petra wyhotowen list k opatu Litomyšlskému, w kterémž Otokar 60 lanů polj u Poličky klášteru daruge. Litoměřičtj si wystawěli lázeň na gruntech proboštowých; Přemysl nařjdil, aby ty lázně buď proboštowi připadly, neb docela zbořeny byly (r. 1277).

Přičiněnj kapitoly o rozmnoženj a zachowánj zbožj.

Engelbert děkan, předek Kunůw, odkázal 40 hřiwen střjbra na kůr w kostele, aby se znowa wystawěl. Kanownjk Hermann odkázal na oltář sw. Mikuláše 50 hřiwen. Těch 90 hřiwen dal děkan Kuno Dominikowi, kanownjku Wyšehradskému na wes Zelčjn,

kterou on po swém otci zdědil. Ta wes stála za 115 hřiwen stříbra. Byl tehdáž spůsob, že při koupi statku na každé hřiwně geden loton se připočjtal na wyčisstěnj střjbra (co se wůbec na chyst gmenowalo). Dominik odpustil kapitole co 115 lotonů činilo, 25 hřiwen obětowal oltáři sw. Dominika in ambone od něho wystawenému. Tak aby kněz k tomu oltáři přikázaný téhodně 3 msse sw. četl, a lampu, dnem i nocj za Dominika a geho rodiče hořjcj, obstaral, a dokud žiw bude Dominik, aby na den památný smrti otce geho 12 peněz a 12 menssjch swjček do obětnj pokladnice položil, a dwě nočnj swětla aby každoročně zaopatřil. Po smrti Dominika aby se polowice toho wsseho obrátila na wýročnj památku geho smrti. Užitky w té wsi se rozdělily tak, gak kdo na nj peněz měl. Statek patřil ale kostelu a kapitole.

Kapitola měla zbožj w Krči; gakýsi P o t o dělal tu obtjžnost. W soudu rozhodnuto bylo, že polowic Krče patřj giž nynj kapitole a polowice aby Poto až do swé smrti užjwal. Na Zelčjn a Krč gsou listy od r. 1279. Poto ze Mssena odkázal r. 1293 swůg podjl we swé poslednj wůli kapitole. Kapitolnj statky trpěly zhoubu gako probosstské a negwjce ty, z kterých denně podjly se dáwaly. I tu zwolila kapitola 5 mužů ze swé společnosti a odewzala gim ty statky ku sprawowánj, aby ge w lepssj staw uwedli. Poněwadž w zemi práwa dowolánj nebylo, a mnoho zbožj w rukou rozličných lidj bezpráwně se nacházelo, ginj opět ourokу a platy odwáděti obmesskáwali, utekla se kapitola do Řjma ku papeži o pomoc. Papež M a r t i n IV. ustanowil biskupa Holomouckého r. 1281 a po druhé 1282 a nařjdil mu, by přinutil neprawé držitele statků Wyssehradských, aby ge kapitole nawrátili. To samé nařjdil H o n o r i u s IV. opatowi Altenbergskému r. 1286. Hledali pomoci, kde mohli, newjm, mnoho-li dostali. Ale chwalitebná gest horliwost gegich.

Mezi probosstem a kapitolou byla o mýto w Prachaticjch wždy mrzutost. Kapitola postoupila swou polowici probosstu, a probosst dal opět podjl swůg na zbožj swém w Žitenicjch, w Malessowě, Týnci, Ugezdě, desátek w Litoměřicjch, patronát kostela w Žitenicjch a desátek z přjwozu pod Wyssehradem r. 1285, což král Wáclaw potwrdil.

Děkan Kuno založil wýžiwu pro kněze na Wyšehradě.

Kuno děkan koupil statek od Albika za 46 hřiwen střjbra dobrého, Pražské wáhy, w Kameněmostě, země na 2 pluhy, 3 sedláky, nágemnj pole magjcj, zahradu na zeleninu, a druhou owocnými stromy wysázenou a dobrá luka. To odkázal kostelu s tjmto záwazkem: Má býti téhodně w ponděli 1 mše za děkana Kuno. Na wýročnj památku smrti geho má se obětowati 12 swjc, tolik peněz a baldachýn za 7 fertonů střjbra, z kterého by buď kasule neb giný oděw messnj zhotowen býti mohl. Na to má být zwláštnj kněz dosazen, nemá toho zbožj kanownjk ani prebendowaný, ani bez prebendy užjwati. Ten kněz má na Wyšehradě bydleti, aby se duchowenstwo rozmnožilo. Welislaw kanownjk, kterýž poslednj wůli Kunowu obstaral, podržel si práwo kněze dosazowati; po geho smrti to kapitola dělala. Tento kněz dá oběd na den památný smrti přjtomným kanownjkům, vikářům, duchownjm a zwonjkům kostela Wyšehradského. Upsánj toho se stalo teprw r. 1294 dáwno po smrti Kunowě.

Spůsob, gak nágem se umlouwal na Howorkowice (Howorčewes).

Někdo darowal kostelu Howorkowice, aby se wýročnj památka dála za odpuštěnj hřjchů zakladalele. Oldřich Placerius, měšťan Pražský, nagal r. 1284 Howorkowice na 8 let. Kapitola položila tyto wýminky: aby prwnjm rokem odwedl 70 králowských měr pšenice, druhým 80, třetjm a pak dále 100 měr, a to k sw. Martinu. Mimo to má dáwati na ročnj requiem 12 swjček, 12 peněz knězi gahnowi a podgahnowi, gegichž týden gest, a 6 giným duchownjm a žákům oběd. Kdyby byl nedbalý w placenj, má dát pokutu 50 měr. Do zástawy dáwá Oldřich wše swé gměnj mowité i nemowité w Howorkowicjch. Zawázal se dáti 10 hřiwen střjbra na ohrady, přjkopy a stawenj, aby w dobrém stawu bylo. Při wystoupenj přisljbila mu kapitola 5 hřiwen nahraditi. Oldřich wystawěl w Howorkowicjch propugnaculum a obětowal kostelu. Sljbil také wosk od wčel, které mu Bůh požehná, kostelu dáwati. Kdyby se ale stala obecná ouhona, neouroda, sucho, krupobitj atd.,

chce kapitola slussnou náhradu učiniti. A poslednj rok může Oldřich zimnj i letnj obilj w Howorkowicjch složiti. Když by umřel, anebo chtěl, aby syn geho geden neb druhý nágem do 8 roků držel, to že mu kapitola powoluge.

Král Wáclaw milostiw se prokázal kapitole.

Nynj gen 2 listy Wáclawa II. se nacházegj na Wyssehradě od r. 1285, kterým změnu statků mezi probosstem a kapitolou potwrzuge, a od r. 1288, w kterém dal a utwrdil práwo chudým, Wyssehradské kapitole poddaným w Hodkowičkách, aby ryby lowili we Wltawě, gak daleko pole Hodkowičská se okolo řeky táhla až na druhý břeh w Chuchli. Chuchelsstj nemagj překážeti w lowenj ryb.

Jan proboss Wyssehradský postoupil dle wůle krále Wáclawa klássteru Zbraslawskému zbožj w Lahowicjch a we Widimu. Za náhradu dal král probosstowi 170 giter rolj w Milčicjch na bljzku probosstského statku Tatce řečeného r. 1294. Toho roku darowal král městu Berounu wes Wzdice, která biskupu Pražskému patřila. Za tu dal 4 wesnice biskupowi: Dobřjn, Kozlowice, Černuc, Lobeč. Tyto wesnice patřily opět probosstu Wyssehradskému, za ty dal král probosstu ostatnj zbožj w Milčicjch nedaleko Sadské s lidem, roli, lukami a wssjm práwem a užitky, swobodami i přjslussenstwjm. Zagisté král tento milostiwý opatrně gednal a dobrý přjklad dáwal, když statky tak rozdělowal a w okrouhlost ge uwáděl, aby tjm snáze sprawowány býti mohly.

Kapitola pronagjmá, a Jan proboss měnj statky.

Časy byly těžké, protože zem od wálečných ouhon se gesstě nezotawila. Statky kapitole málo nesly, pronagjmala ge, ale komu? Swým spoluoudům, genž hospodářstwj rozuměli. Duchownj statky nagjmati, gest wždy possetilost, wždy gest duchownj ztrácen. Byť by sám ničemu nerozuměl, přece lépe pochodj, když nepronagjmá zbožj swého.

R. 1287 Miloslaw, arciděkan Bechyňský, a Přibyslaw, děkan Teplský, kanownjci Wyssehradsstj, nagali od kapitoly

statky Žitenice, Wrutice, Újezd, Týnec se wssjm přjslussenstwjm, lesy, mlýny, lukami, s desátkem w Litoměřicjch na 5 let. Prwnj rok platily nágmu k sw. Giřj 14 hřiwen střjbra, aby kapitola mohla zástawy kostelnj wyplatiti, a po zbjrce wjna a po žnjch 18 měr (tůnj) Řezenských wjna Žitenického, to k sw. Michalu aby na Wyssehrad přiwezli. Druhým rokem 8 hřiwen střjbra k sw. Giřj a 20 měr Řezenských wjna k sw. Michalu, pak 8 hřiwen střjbra k sw. Hawlu. Třetjm rokem k sw. Giřj 12 hřiwen, k sw. Michalu 24 měr Řezenských wjna Žitenického a 12 hřiwen střjbra k sw. Hawlu, a to aby i ostatnj 2 léta dáwali.

R. 1292 probosst Jan II. prodal kanownjku Fridrichowi s powolenjm kapitoly 180 giter země s rowinami, lukami, rolemi wzdělanými i newzdělanými za 62 hřiwen střjbra a kaupil ten samý rok za těch 62 hřiwen zbožj přjležitěgssj, a sice wes Wrbičany při statku Tatcjch.

Sněm na Wyssehradě o naprawenj práw a uwedenj wyššjch sskol do Čech, r. 1295. Pobožnost k Panně Marii. Walter scholastik.

Kronikáři Čessti čjm dále, tjm skrowněgssj zpráwy o Wyssehradě dáwagj, tak gakoby wjce králowé na Wyssehradě byli nebydleli. Hágek wyprawuge na r. 1295, že král Wáclaw se radil s pány Česk,mi o naprawenj a spořádánj práw a pak o to, aby w Praze sskoly uwedeny byly gako w Pařjži. Páni ale gednomu i druhému odpjrali, tak že král Wáclaw na giný čas to odložil a gak wjme, nic neučinil, byw smrtj dřjwe zachwácen.

R. 1295 byli na Wyssehradě Jan, biskup Krakowský, a Konrád Lubučenský; ti na žádost Bartoloměge, děkana a mistra, Jana, scholastiky odpustky w kostele Wyssehradském udělili těm, genž by přispěli ku stawěnj kostela, a byli při mssi swaté o Marii Panně na swjtánj. Kdy takowá pobožnost k Panně Marii na Wyssehradě začala, kdo půwodem byl, známo nenj. W Holomouci biskup Theodorik giž r. 1282 ustanowil, aby mše swatá o Panně Marii před swjtánjm slawně spjwána byla. List na ty odpustky na Wyssehradě dán gest a Jan, scholastik, zřegmě gmenowán.

Kronika Zbraſlawſká wyprawuge w 54 kapitole diw, který ſw. Celeſtin, papež, když z pokory a náklonnoſti k žiwotu ſoukromnému neb pouſtewnickému důſtognoſt papežſkou ſložil, učinil, že znamenjm ſw. křjže djtě od narozenj chromé uzdrawil, a dokládá, že mu to čaſto powjdal ctihodný muž pan Walter, Wyſſehradſký ſcholaſtik a Pražſký kanownjk, genž při tom byl. Kronikář Frantiſſek wyprawuge ten přjběh také, ale o Waltrowi žádné zmjnky nečinj. Gak máme rozuměti kronice Zbrawſlawſké? Jan byl ſcholaſtikem před rokem 1292, i po něm, gak liſty wykazugj. Tedy r. 1295 geſſtě ſcholaſtikem nebyl Walter, až r. 1318. Měl tedy Walter něgaké řjzenj toho čaſu we Wlaſſjch, neb ſnad tam na ſſkolách byl? Wſſak buď gak buď, důkaz přece geſt, že Walter muž znamenitý byl.

Odpuſtky od rozličných biſkupů od r. 1285—1304.

Udělowánj odpuſtků w těchto čaſech bylo we zwyku a na Wyſſehradě proſtředek, gakby ſtawenj koſtelnj zaopatřeno býti mohlo. Wſſecko gměnj wždy zapſáno bylo koſtelu, a když koſtel co znamenitého potřebowal, pokaždé zwláſſtnjch proſtředků třeba bylo, i dobrodinci zbuzeni býti muſeli. Kapitola měla w myſli ſtawenj rozſſjřiti a rozmnožiti, neb kněžſtwa přibýwalo.

R. 1285 Inzeler, řádu ſw. Auguſtina, biſkup Budnenſký, udělil odpuſtky na hody Božj a na ſwátky těch ſwatých, kterých oltáře na Wyſſehradě ſtály a oſtatky gegich ſe chowaly.

Giné odpuſtky udělil těm, genž ku ſtawěnj koſtela nápomocni budou. R. 1288 Theodorik, biſkup Holomoucký, to ſamé učinil, gen že ge na hody Božj negen na neděli uſtanowil, ale i na druhý ſwátek prodloužil.

Prokop i geho náſtupnjk Jan, biſkupowé Krakowſſtj, r. 1294—1295 udělili odpuſtky na ſlawnoſti obyčegné, r. 1299 wyhotowili liſt na odpuſtky koſtelu Wyſſehradſkému: Lando Nolánſký, Mikoláš Kapitranſký, Landolf Brirenſký, Jakob Kalcedonſký, Maurus Amelianſký, Thomaſius Kownenſký, a Řehoř Pražſký geg r. 1300 potwrdil.

Gindřich, biſkup Wratiſlawſký, dal odpuſtky na hody

Božj a na swátky Panny Marie. Tak biskupowé kapitolnjmu kostelu Wyssehradskému swou wděčnost a uctiwost prokazowali. — R. 1304 Petr, biskup Basilegský, ročnj odpustky udělil a Řehoř Pražský 40dennj k nim přidal.

Protokol o wolenj děkana Gindřicha r. 1302.

My Petr, probosst s ostatnjmi kanownjky a preláty, genž přjtomni byli prwnj pátek po Nanebewstoupenj Páně s následugjcjmi dny gsme ustanowili k wolenj budoucjho děkana, pečugjce o to, aby wssickni ginde bydljcj, genžby powoláni býti měli, a mohli pohodlně přjtomni býti, do té chwjle se swolali. Když se sessli do Wyssehradské kapitoly, předložil Petr, probosst nadřečené kapitoly, gakým spůsobem se bratřjm ljbj, dáti kostelu budoucjho děkana? Rozmlouwawsse mnoho o tom, obljbilo se wssem a každému woliti skrze kompromis. Sgednotiwsse se wssickni w gednu mysl, žádný neodpjrage, dali gsme moc a práwoouplné a swobodné welebnému otci w Kristu panu Petrowi, biskupu Basilegskému a probosstu nassemu, též pánům mistrowi Janowi, scholastikowi, a mistru Rapotowi, doktoru dekretů, Týneckému probosstowi, Wyssehradského kostela kanownjkům, mužům zagisté opatrným a wážným gakožto wolenj nasseho swědkům, woliti děkana a kostel obstarati ze swé neb celé společnosti kapitoly Wyssehradské, gak za dobré uznagj tjmto spůsobem, aby ze swé společnosti dwa třetjho, neb wssickni tři některého giného z kapitoly gednomyslně zwolili za děkana a pastýře tak, aby když o osobu, kterou by zwoliti mjnili, se sgednotj, geden z nařjzenj ostatnjch pro sebe a za ně a gménem celé kapitoly tu osobu zwolil wůbec, a kostelu osiřelému představil. Wssickni a každý pro sebe gsme ustanowili, že geg za budoucjho děkana a pastýře přigmeme, gen když gest schopen. Ti kteřj práwo dostali nadřečené po odchodu nassem z kapitoly sami gako sudj w kapitole zůstali, a po opatrném a pilném uwáženj, gak nám pak o tom správu dali, zwolili muže slowútného a wážného pana Gindřicha, faráře kostela Panny Marie w Praze, spolukanownjka nasseho, muže arci plného wěku, mrawů wážných a uměnjm zwlásstnjm obdařeného, z pociwého manželstwa splozeného a na kněžstwj poswěceného, kteréhož

často dotčený pan Petr, Basilegský biskup a probošt náš, geden z sudjch, z wůle a nařjzenjm swých spoluoudů, když wšecky kanownjky a preláty do kapitoly swolal, w tento spůsob pjsemný zwolil: We gménu Otce, i Syna, i Ducha swatého. My Petr, z Božj a apoštolské milosti biskup Basilegský a probošt Wyšehradský z wůle a ze srozuměnj našich spolusudj, kterýmž ostatnj swé hlasy swěřila kapitola naše Wyšehradská na mjstě našem a giných wšech, genž magj práwo woliti, nám i našim spoluoudům odewzdáme po wzýwánj o milost Ducha sw. — pana Gindřicha, faráře Blahoslawené Marie w Praze, spolukanownjka a spolubratra našeho, gsme zwolili za děkana a pastýře našeho kostela Wyšehradského, a to wolenj pjsemně a slawně wůbec ohlašugeme. Ačkoliw zwolený sám s počátku dle spůsobu dobrých srdcj se spouzel, pak ale přemožen prosbou silnou ku zwolenj sebe s báznj Božj přiwolil. Tak dle cjrkewnjch řádů a slawně učiněné wolenj gsme wšickni přigali a schwálili, „Tě Boha chwáljme" prospěwugjce. O potwrzenj woleného děkana nowě zwolený osobně do Řjma k sw. Otci gjti měl. Tenkráte a snad gindy též kapitola žádala Otce sw., aby to gegj wolenj potwrdil, že Gindřich pro swůg wěk a slabost a giné nehody osobně do Řjma se wydati nemůže. Tu žádost, w které protokol wolenj gest, 11 swědků podepsalo, 17 pečetj ale zawěšeno bylo, totiž:

Gá Petr, z Božj a apoštolské milosti Basilegský biskup, Wyšehradského kostela probošt, králowstwj Českého kancljř, byl gsem přjtomen při tom wolenj, srozuměn gsem byl, a wlastnj rukou gsem podepsal.

Gá mistr Kunrád, kustos kostela Wyšehradského, byl gsem přjtomen wolenj a srozuměn, a wlastnj rukou gsem podepsal.

Gá mistr Jan, scholastik Wyšehradského kostela, byl gsem při wolenj přjtomen i srozuměn, a rukou Mikoláše, sakristy Wyšehradského, gsem podepsal.

Gá Dominik, kanownjk kostela Wyšehradského, byl gsem při tom wolenj a srozuměn a rukou Oldřicha, pana Petra probošta Wyšehradského wikáře, gsem podepsal.

Tak ostatnj kanownjci buď wlastnj rukou neb ginou podepsáni gsou.

Kanownjk Petr připsal, že nemage swé pečeti, pečeti mistra

Rapoty, spolukanownjka, užil. Pečetě mnohé gsou zcela wydroleny, celá nenj žádná. List gest ale dobře zachowán.

Probosstowé a kanownjci od r. 1287—1303.

Po Petrowi z Reichensteina byl probosstem Jan II., z krwe králů Českých, o němž co na Wyssehradě činil, nahoře wyprawowáno bylo. Coby byl w zemském neb cjrkewnjm řjzenj prospěl, nenalezl gsem zaznamenáno.

Pak přissel Petr II. Aichspalter, rodič z Trewiru, ten byl biskupem Basilegským, pak arcibiskupem Mohučským, a gako arcibiskup znamenité služby králowstwj Českému za krále Jana prokazowal. O něm pozděgi bude mluweno.

Po Petru II. přissel Petr III., genž byl také probosstem Pražským a biskupem Holomouckým. O tomto Petru ale žádné památky w listech Wyssehradských nenacházjm, ani kdo giný o něm co wj, leč kronika Zbraslawská.

R. 1316 umřel Petr, biskup Holomoucký, w Praze a byl na na hradě pochowán. Ten ačkoliw probosstem Pražským i Wyssehradským, též kanclýřem země České byl, a za žiwobytj wsseho bohatstwj hognost měl, při smrti sotwa tolik zanechal, aby pohřeb zaprawen býti mohl. Morawané gmenugj tohoto Petra Bradawice. Poněwadž o něm žádné zmjnky na Wyssehradě se nenacházj, kronika Zbraslawská gen neurčitě o něm pjsse, může býti, že Petr tento gen náhodou Wyssehradským probosstem nazwán gest.

Děkanem byl Gindřich. Kustosowé za ten čas Simon r. 1292, Konrád r. 1302, a Rycholf r. 1313. Scholastikem byl pořád mistr Jan, musel býti nesmrtelný.

Kanownjci byli: R. 1287 Miloslaw, arcigahen Bechyňský, Přibyslaw, arcigahen Teplský. R. 1282 Fridrich, kanownjk a farář w Budči. R. 1294 Welislaw, kanownjk Wyssehradský, Pražský, Holomoucký, byl r. 1298 děkanem u sw. Wjta, Kochan a Simon, kanownjci r. 1302, Dominik, Jan, Welislaw, mistr Rapota, mistr Petr, Sethan, Richolf, Petr r. 1303. Konrád měl djl prebendy swé w Hagce.

Kněžna Elisska z wězenj wyswobozena a za Jana Lucemburského prowdána.

Kmen dáwnowěký a silný když se zwrátj, welikým hřmotem padá, a wsse co zasáhne láme, drtj a potjrá. We Wáclawowi, synu Wáclawa II., zahynul kmen slawný knjžat Českých z pokolenj Přemyslowa, proto po celém králowstwj a mocnářstwj Českém zmatek a bjda powstala.

O Wyssehradě až do r. 1319 takměř žádné zpráwy nenalezám. Jan, probosst, byl také při poslednj wůli krále Wáclawa II. r. 1305. Týž Jan byl nápomocen Elissce, dceři krále Wáclawa II., genž byla od Gindřicha Korutánského pod strážj držána, aby mu w panowánj nad králowstwjm Českým nepřekážela. Ona opatrnostj a přičiněnjm Jana z Wartenberka, pána Českého, z wězenj wyswobozena, gako stará babička přestrogena až k Wyssehradu utekla, a tu od Jana, probossta, s wozem očekáwána, do Nymburka wezena, a tak z moci Gindřicha Korutánského oswobozena byla. Tato Elisska prowdala se za Jana Lucemburského, genž r. 1311 i s Elisskou od Petra Mohučského na hradě Pražském korunowán byl. Z toho manželstwj possel Karel, genž 14. kwětna se narodil a 30. toho měsjce u sw. Wjta od téhož Petra pokřtěn byl r. 1316.

Zbraslawská kronika takto o tomto Petrowi wyprawuge: „Welebný otec Petr, rodič z Trewiru, arcibiskup Mohučský, zkussený a wýborný lékař, moudrá rada knjžat, muž we wssech příhodách lidského obcowánj welmi ssťastný byl. Tento duchownj představený skrze Wáclawa krále, zakladatele klásstera Zbraslawského, byl klássteru tomu welmi milostiw, neb 2 oltáře w tom kostele nábožně nadal. Gaký tento welebný kmet dle osoby byl, pomlčjm; byl maličký, ale tjm wznesseněgssj w rozumu, w uměnj a moci, w bohoslowj a lékařstwj neměl sobě rowného. Po nessťastném pádu Otokara snažil se až do r. 1320 w těch negtěžssjch časech, co zlého bylo, odwrátiti a dobré činiti. Skrze ssťastné uzdrawenj papeže Klimenta V., genž w nebezpečné nemoci od swých lékařů opusstěn, skrze prostředky lékařské Petrem uzdrawen byl, z wděčnosti na arcibiskupstwj Mohučské dosazen gest. On také 14letého Jana Lucemburského do Čech při-

wedl, a w Plzni a w Praze k nakloněnj mu srdcj Českých mnoho prospěl. Takowé muže Wyssehradská kapitola mezi swými počjtá.

Drzislaw děkan. Gindřich kanownjk.

Děkan Gindřich powýssen byl na biskupskou stolici do Řezna, a Drzislaw arcigahen Pražský byl wolen za děkana Wyssehradského. Byl práwnjk krále Wladislawa, z rodu Gindřichowa, genž pozděgi Černjnský se nazýwal. Papež Jan XXII. w bulle potwrzugjcj na děkanstwj Wyssehradské takto o něm pjsse: Nechceme, aby déle děkanstwj náležitého ředitele zbaweno bylo. Pozorugjce wznessenost twého rodu, twou učenost i ctnosti twé a chtjce zwlásstnj milost tobě ukázati, udělugeme ti to děkanstwj.

Kde Hamerssmid tuto bullu nalezl, newjm, nynj w listowně Wyssehradské se nic takowého nenacházj.

Tento děkan stál u krále Jana u weliké milosti a wážnosti, mnoho učinil král na geho radu. Na přjmluwu geho rod Černjnský znamenitých milostj oučasten byl. Za těchto časů zadržel papež wssecky přjgmy nowě usazeného děkana prwnjho roku pro sebe. Děkan wolený neměl přjgmů, ale znamenité wýlohy gak při dosazenj, tak na giná wydánj, neb měl mezi giným soud o faru Tegnskou s Staroměstským Pražským magistrátem. Proto mu kapitola dala ze společných statků dwůr Schönfeld se dwěma statky a s přjslussenstwjm tak, že musel vikáře při oltáři Marie Panny we Wyssehradském kostele dle hognosti důchodů z toho zbožj wyplýwagjcjch spokogiti. To se stalo r. 1318. Řehoř, děkan u sw. Gilgj w Starém městě, wydal neprawé listy w soudech proti Drzislawowi, a za to do kletby uwržen byl; konsistoř Pražská žádného psanj od toho Řehoře přigmouti nesměla. To bylo práwě w rozepři o faru Tegnskou. Drzislaw děkan měl swá práwa co hágiti, a kapitola tjm nesnáze měla; nebylo na tom dosti, někaký Gindřich z Sonenburka, kanownjk kostela Wyssehradského, welmi nepřjgemný soud začal s Janem IV., biskupem Pražským, obžalowal geg w Řjmě a těžce geg winil z neposlussenstwj stolici apostolské, z podporowánj kacjřů, ze simonie (swatokupectwj), a mnohých giných neprawostj a dokládal, že wsse slowy i listy dokázati hotow gest, a gestli by

nedokázal, že se wssem trestům podrobuge. To kronikář Zbraslawský na rok 1318 wypprawuge a dokládá, že opat sw. Saturnina za soudce ustanowen gest, rozepře ale že skončena nenj. Kronikář Frantissek Pražský též o tom zmjnku činj, tupj welmi Gindřicha a wychwaluge Jana biskupa; o tom, z čeho Gindřich geg winj, nikdež zmjnky nečinj. Měl Jan tento wjce nepřátel. 11 let trwala tato rozepře. Jan byl do Řjma powolán, tu se ze wsseho zodpowjdal, a gak pjsse Frantissek, nad swými nepřátely swjtězil a r. 1329 do Prahy se sstastně nawrátiw s welikou slávou přigat byl. Co přjčinu k takowému podezřenj dalo, žádný newyprawuge. Jan tento weliké náklady na cjrkewnj ústawy wedl, a biskupstwj w přjgmech rozhogniti welmi se snažil.

Soud o faru Tegnskou mezi Držislawem děkanem Wyssehradským a rychtářem Starého města Prahy.

Kdo a kdy kostel Tegnský kapitole Wyssehradské pod duchownj správu odewzdal, nenalezl gsem. Byl hned wedle kostela dům hostinský, sspitál, tak že djl toho domu ke kostelu přistawen býti se zdál; tento sspitál Blahoslawené Marie Panny darowal Soběslaw II. knjže r. 1178 kapitole Wyssehradské a král Wáclaw to nadánj r. 1251 potwrdil. O ten dům giž r. 1277 rozepře byla, an Michal Jan, měsstan Pražský sobě geg wlastnil. Papež Mikoláš III. ustanowil opata Třebjčského w Morawě za soudce mezi měsstany a kapitolou. R. 1300 ustanowil Jan, biskup Pražský, bez wědomj a wůle děkana Wyssehradského wikáře při kostele Tegnském; děkan si stjžnost proti tomu wedl, a biskup odwolal to ustanowenj. Tak mnohé nesnáze o patronát toho kostela i o ten dům kapitola měla, až to do tuha přisslo. Držislaw postawil se r. 1320 na úswitě očisstowánj Marie Panny před Hawla, arcigahna Hradeckého, mjstosoudce na mjstě Bawora, opata Břewňowského, přede dweřmi kostela Pražského a předložil list papežský od Jana papeže, w kterémž nařizuge Baworowi, opatu Břewňowskému, aby obstaral, by se nawrátilo děkanu Wyssehradskému, co odcizeno bylo a gest. Též list od Břewňowského opata, w kterém na mjsto sebe za soudce ustanowuge Hawla, arcigahna Hradeckého. I list Hawla

Hradeckého, w kterém Petru faráři sw. Michala, a Hočalkowi, faráři sw. Walentina nařizuge, aby wšsechny osadnjky Tegnské fary předwolali a gim nařjdili, by oni sami neb gménem gich syndik neb prokurátor na oswitě očisstowánj Marie Panny 3. hodinu se wynassli, a před děkanem Wyssehradským se z práwa zodpowjdali. Přissli w určitou hodinu wyslanj 3 mužowé od osadnjků a žádali prodlouženj lhůty, že za tak krátký gim určitý čas nemohli wssech důkazů shledati, a že starssj z osadnjků negsou přjtomni. Děkan žádal, aby odporná strana gako neposlussná, že se slussně nepostawila, prohlássena byla, a odsouzena, aby outraty zaplatila. Pan soudce poradiw se s moudrými, a zachrániw práwa gedné a druhé strany, ustanowil úterek po neděli Reminiscere 3. hodinu, aby osadnjci Tegnsstj skrze syndika dostatečného se do soudu postawili. Welislaw a Pawel, kněžj kostela Pražského, od Hawla za pjsaře přigati gsouce, přjsahu složili, že chtěgj wsse wěrně psáti, co před soudem se stane.

W ustanowený čas přissel děkan, žádage, aby se pokračowalo dle určenj. Strana odporná ale nepřissla. Dotjral děkan na odsouzenj pro neposlussnost. Aby soudce odpornou stranu ze zlosti přeswědčil, určil opět úterek po skončeném welikonočnjm hodu k ssetřenj té rozepře. W ten den se wynassel Držislaw, děkan, a z osadnjků Tegnských 2 plnomocnjci. Pjsařowé dostali otewřené psanj, že soudce přigjti nemůže, a že oktaw sw. aposstolů Filipa a Jakuba ustanowuge k soudu, a gestli by to byl den, w který se soudy nedržj, na den následugjcj soudnj, že do Prahy přigde, a wsse před sebe wezme; což oběma stranám ohlássено bylo. W určitý den uwedl děkan soudci na paměť wsse, co se dálo a žádal odsouzenj odporné strany, též placenj útrat. Frenclin, rychtář Pražský, ukázal list plnomocenstwj swého na mjstě wssech osadnjků Tegnských a žádal o prodlouženj lhůty, aby zástupce pro sebe wyhledati mohl, dokládage, že nemůže w Praze ani w celém králowstwj Českém gakého nalezti, protože wssickni práwnjci gsou buď kanownjci toho děkana, neb gemu k ruce, že musj w cizjch zemjch zástupce hledati, a to že za tak krátký čas se státi nemůže. Soud byl odložen na budoucj pátek. Tu děkan předložil list, že gsou zástupcowé w Čechách, gen když se gim dobře zaplatj, a usilowal, aby osadnjci za

gegich zloſt byli potreſtáni. Podal i giný liſt, w němž dokazuge, že geho předek Gindřich vikáře w Tegně uſtanowil, a že tenkráte, když děkana na Wyſſehradě a tedy záſtupce nebylo, oſadnjci mocně vikáře uſadili. Děkan žádá, aby geho práwo hágeno, přjgmy, které mu za ten čas patřily, nahraženy, a oſadnjci potreſtáni byli. Děkan počjtal za ten čas 100 hřiwen groſſů peněz Pražſkých, za outraty též 100 hřiwen, a žádal mjti práwo, aby i budoucj outraty počjtati mohl. Frenclin Jakubůw z Turri, rychtář Pražſký, předložil liſt, w kterémž oſada Tegnſká popouſſtj práwo gemu, doſazowati faráře do Tegna, aby on i geho potomci, dědici, neb komukoliw by to práwo propůgčil, ho užjwal, že gim do té rozepře, kterou děkan o patronát wede, nic nenj. A žádal opět o lhůtu dalſſj, aby ſi mohl záſtupce wyhledati. Soudce opět budoucj pátek uſtanowil. Tu ſoudce odſoudil oſadnjky, aby outraty platili, a děkan proti tomu na odpor ſe poſtawil. Rychtář žádal o lhůtu, a bylo určeno ſegjti ſe w pátek před ſw. Wjtem. Rychtář ſe ale nepoſtawil. Děkan dorážel, aby ſoudce wyřkl, že oſadnjci nemagj práwa na koſtel, a to giž také proto, že mezi rozepřj ſe práwa ſwého odřekſſe ginému, a ſice mocněgſſjmu poſtoupili. Byl určen pátek po ſw. Janu Křtiteli. Tu teprw dle nařjzenj ſoudcowa děkan důkazy a liſty biſkupů a giné proukázal, které práwo geho ku koſtelu Tegnſkému doſwědčowaly, ty kázal ſoudce u přjtomnoſti mnohých moudrých čjſti. (Stará bába by řekla: Podlé mého hloupého rozumu měly ty liſty hned prwnj den čteny býti, tu měli začjti.) Liſty byly od biſkupů Pražſkých od r. 1278 — 1302 — 1311 — 1308 — 1313 — 1318. K tomu geſſtě 4 ſwědky přiwedl, genž přiſahali, že patronát Tegnſký děkanu patřj. Soudce nemoha přjtomen býti, aby ſe wyřčenj ſwědků ſkonmalo, odewzdal to ſwému kaplanu Bohuſlawowi, a prohláſſenj wyznánj ſwědků odložil na ſobotu po ſw. Petru a Pawlu. Swědectwj bylo prohláſſeno. Jan, farář koſtela ſw. Jana, takto ſwědčil, že Donat od pana děkana preſentowán ke koſtelu ſw. Marie w Tegně, obloupen byl toho koſtela a z něho náſilou wyhozen od Eberljna a ſyna geho a giných oſadnjků toho koſtela, že byl od oltáře ſtržen, a že oběť ſ oltáře od ſyna Eberlinowa, laika, mocj gemu wytržena byla, a že i ginj duchownj od nadřečených z koſtela wyhozeni byli. Oſtatnj ſwědkowé práwě tak ſwědčili, že ſe to ſtalo

na den sw. Mikoláffe. Na to se tázal soudce, zdali by děkan gesstě wjce důkazů měl, neb gesstě cos giného pronésti chtěl, neb gestli kdo proti tomu co namjtá? Když se nikdo neozwal, řekl děkan, že se spokoguge s tjm, co řekl, a žádal o rozsudek. Soudce uložil den outerek po oktáwu sw. Petra a Pawla. Na ten den přissed děkan žádal rozsudek. Soudce sedě na stolici přede dweřmi kostela Pražského u přjtomnosti mnohých wzýwal gméno Kristowo a rozsudek učinil: Že osadnjci we swé při propadli, protože mezi rozepřj swé práwo mocněgssjmu postoupili, že se dokázalo, gak děkan to práwo měl a o ně oloupen byl, že tedy děkan se do swého práwa usazuge. Děkan žádal, aby osadnjci odsouzeni byli k náhradě wssech přjgmů za ten čas, co geg patronátu zbawili. Soudce ge odsoudil, aby 60 kop gr. stř. Pr. nahradili. Na útraty té pře museli děkanu dáti 40 kop. Že děkan na tu při tolik wydal, musel přisahati. Stalo se na hradě Pražském před kostelem biskupským r. 1320 dne 8. čerwence.

Patrně gest widěti, že gakkoli kněži soudili, děkanu nic nedarowali. Tuto při obssjrněgi gsem popsal, aby byl obraz něgaký wedenj a zastáwánj práw. Zagisté kratčegi se k cjli dogjti mohlo, ale tak se to dálo před pěti sty lety, a gsou-li nynj cesty práwnj kratssj a přjgemněgssj? Měř a uwažug, mnoho-li gsme prospěli. — Paměti hoden i list, na kterém ten soud psán gest. Gest 5 loket beze čtwrti dlouhý a přes půl lokte ssiroký, sestáwá z osmi kusů pergamenowých, které řeménky pergamenowými sessity gsou, a na každém konci řeménku gest pečeť zawěssena, aby sswy se rozpárati nemohly, sedmero gest řeménků, tedy 14 pečetj; 15tá gest dole zawěssena na potwrzenj. Nápis na pečetjch podlouhlých z bjlého wosku gest: Gallus archidiaconus Gradicensis. Málo listů toho spůsobu se nacházj.

Nebyl proto pokog, opět r. 1323 usouzeno bylo takto: Když wikář odegde, má rychtář Pražský děkanowi mezi 3 měsjci dwa hodné a schopné muže předstawiti, a děkan gednoho z nich zwoliti a biskupu k potwrzenj podati. Který by se tak nedržel, stratj práwo swé pro tenkráte. Wikář má oba za swé patrony uznati a na důkaz poddannosti ročně gim z obětj kostela Marie Panny 15 kop gr. pen. Pr. strjb. platiti. Syn Eberlinůw ať platj 12 kop děkanowi, dle

toho měl děkan ročně z Tegnſké fary $19\frac{1}{3}$ kop. Byly tedy oběti tehdáž hogné. Snad na mjſto těch přiſſla tak nazwaná ſſtola. Když nechce člowěk cos potřebného z dobré wůle činiti, přinucen bywá k těžſſjmu.

Nadánj a založenj kantora r. 1320.

Kdo kantor byl a gaká geho powinnoſt byla, nenacházjm. U ſw. Wjta geſt kanownjk cantor. R. 1292 koupil Fridrich, kanownjk Wyſſehradſký a farář w Budči, od proboſſta Jana zbožj w Kameněmoſtě, gak gſme nahoře čtli. Koupil také od ſakriſty půl mlýna. To zbožj dal kapitole, aby přjgmy z něho nowě zřjzený kantor při koſtele Wyſſehradſkém měl, a ſice takto: Kantor zaprawj z těch přjgmů na wýročnj památku ſmrti: kanownjkům při hodinkách 20 gr., ſakriſtowi a miſtru ſſkolnjmu po 1 gr., na 10 mſſj ſw. za mrtwé 5 gr., — wikářům, kteřj při hodinkách budou, 10 gr., wikářům, genž při mſſi památné budou, 10 gr. — Na oběd těm, gimž patřj, 5 gr. — zwonjkům 1 gr.; na chudé žáky 4 gr. Na oběť a ſwětlo po 2 gr. — Druhá památka ſe má konati za otce, a třetj za matku. Tu na oběť a na ſwětlo po 1 gr. — Dwě kopy a půl a 5 gr. dá na 12 ſwětel, která mezi ſw. apoſſtoly na welkém oltáři na ſlawnoſti, na které budou chtjti děkan a kanownjci, rozſwjtit ſe magj. Oſtatnj patřj kantorowi wſſecko.

Král Jan založil nowého kanownjka r. 1321.

Král Jan přiwtělil koſtel w Heřmani, genž králi patřil, ke koſtelu Wyſſehradſkému, tak aby z přjgmů toho koſtela byla prebenda Wyſſehradſká učiněna. Uſtanowil, aby ten kanownjk, genž důchody ty bráti bude, wſſech práw duchownjch i ſwětſkých i dennjch podjlů kanownjckých gako oſtatnj kanownjci prebendowanj oučaſten byl. W Heřmani aby ſtálého wikáře, genžby lidem ſwátoſtmi poſluhowal, ke koſtelu obſtaral a gemu potřebné důchody wykázal. Toho aby kanownjk wždy biſkupu Pražſkému preſentowal. Poněwadž s oſtatnjmi kanownjky dennj djlce bráti měl, bylt by s tjm oſtatnj ſkráceni. Nařjdil tedy král, aby ſe kapitole

náhrada stala ročně se 6 kopami gr. we dwou lhůtách, o sw. Girj a o sw. Hawle. Toho času administrowal biskupstwj Pražské Oldřich z Paběnic, scholastik Pražský, on to králowské nadánj potwrdil. Farář tehdegssj w Heřmani, Tobiáš, byl prwnjm kanownjkem na té prebendě a po něm geho nástupnjci; bylo to tak, gako to skoro nynj gest w Hradci Králowé s děkanstwjm městským. Králowna presentuge děkana pro město a spolu kanownjka kapitoly. Tak to bylo s počátku z nouze učiněno, a až dotud po $1\frac{1}{2}$ stoletj a wjce nikdo se nenassel, aby nouzi té pomohl a kanownjku žiwnost zaopatřil. Tak i w Litoměřicjch se děge. Biskup gest žiw z důchodů probosstských a ta změna připusstěna byla od papeže proto, že slib se stal, že ti, gimž náležj péči mjti o duchownj ústawy, obstaragj, aby gměnj tolik co negdřjwe obgednali, co by probosst wýžiwu měl. To se hned nedlouho před 200 lety stalo, a probossta gesstě nenj. Gak obtjžno musj býti, počátečné nedostatky wyplňowati. Pozděgi přiwtělil král Jan kostel Žitomjř ku kapitole, gako učinil w Heřmani, na obě dwě prebendy král wolil kanownjky. Toto obé nadánj r. 1330 od papeže potwrzeno bylo. Tobiáš byl miláček krále Jana, a mage z přjgmů Heřmanské fary wikáře wydržowati, ubyla mu gich znamenitá částka; wedl si stjžnost u krále, že prebenda geho welmi chudá gest. Král Jan darowal k té prebendě důchody z králowské berně w kragi Chýnowském, Bechyňském a Wltawském, r. 1330. U Heřmaně byly něgaké prostliny a háge králowské. Ty též obdržela kapitola r. 1341, wyplenila les a orné pole nadělala; některé giné zbožj, gež něgaký Lokeckow až do swé smrti od krále měl, pak kapitole připadlo a woda Blanice od mostu Heřmanského až k mostu Půhonu k lowenj ryb k Wyssehradu patřila od r. 1341. Rytjř Iwan wystawěl u Heřmani mlýn a darowal geg taměgssjmu kostelu; král to obdarowánj potwrdil a co práwa k tomu mlýnu měl, kapitole postoupil. Tak zrostla prebenda Wyssehradská.

Giné milosti od krále Jana kapitole prokázané.

Od krále Jana nacházj se až dosawáde na Wyssehradě 14 listů půwodnjch a giné 4 uwádj Hamerssmid z kopiáře. Hned

prwnjm rokem panowánj swého dal probosstu Janowi 70 honů pole u Plzně dědičně. R. 1321 darowal Držislawowi děkanu stawenj králowské, zdj obehnané, na hoře Wyssehradské ležjcj, aby w něm děkan i geho nástupnjci bydleli. Fara w Sussici byla přiwtělena za prebendu ku kostelu Wyssehradskému a kanownjkem na nj byl M i k o l á š, syn Jana krále a bratr Karlůw. Tam Augustiáni klásster založili a faráři něgaké těžkosti působili. Král ge napomjnal r. 1331, aby se mjrně chowali. Wssak nedali pokoge a r. 1345 dostali správu, aby se ze Sussice wystěhowali, sice že se gim klásster zbořj až do základu.

Duchownj osoby bonifantes nazwané, 12 w počtu. Na mjstě gich 10 kněžj nazwaných chorálnjch zřjzeno.

Kdy a kdo bonifanty u Wyssehradského chrámu Páně založil, nenalezl gsem. Byli to žáci neb klerikowé, genž při službách Božjch dennjch i nočnjch sloužili. Přjgmy měli na gednom dwoře, genž ku kostelu Marie Panny před Tegnem patřil a r. 1322 něgaký Š t ě p á n z Tetjna, práwem zákupnjm (emfiteutickým) pronagatý měl. Platil 3 kopy, genž clericis bonifantibus patřily, wes Čakowice s twrzj a Bassť gim patřila. Giž dáwno o tom se mluwilo, aby mjsto bonifantů kněži se ustanowili; a r. 1317 w kapitole, tak se ustanowilo, wssak w skutek neuwedlo. Držislaw děkan zřjdil gim stawenj, gak se zdá, to samé, gež pro sebe od krále Jana dostal, neb bylo zbořené, že w něm bydleti nemohl. Twrz w Čakowicjch a giné wěci na statcjch bonifantů sprawil a zřjdil, poněwadž dosti přjgmů k wýžiwě neměli, tedy na ně náklad wedl. To wsse činil ze swého a počjtal 80 kop gr. Praž. wýloh. Žádal od kapitoly náhradu. Kapitola zaprodala (emfiteuticky) zbožj bonifantů Bassť a Čakowice, dostala 66 kop Praž. gr. na hotowě a ročnjho platu 32 kop. Tyto zůstaly za důchod bonifantům, a 66 kop wzal děkan za náhradu. — Gest to ku podiwu, gak starý gest tento duch bábelský, nikdy nechtjt mjti něgakých peněz w záloze, ale wždy prodáwati zbožj, když něgaká potřeba nastane. Wsse musj hrdlem progiti. Tak to bylo před 5 sty lety, tak gest to nynj, a proto musj wsse na mizinu přigjti, a nouzi třjti.

R. 1326 mjsto bonifantů kněžj chorálnj ustanoweni byli, a zákon gegich znj takto:

1. Magj mjti kněžj chorálnj přednost w oděwu a w plessi cjrkewnj.

2. Magj býti přjtomni při wssech hodinkách, mssjch, wigilijch, a při službách kostelnjch s počátku až do konce a to w spůsobu tomto:

3. Při mssi Marie Panny, která se při rozednjwánj spjwá, geden týden 5 a druhý týden opět giných 5.

4. Rowně tak při mssi sw. za mrtwé, na kterou se nezwonj welkým zwonem, — ginak wssickni přjtomni býti magj.

5. Každou neděli budou sloužiti 6 mssj, každý giný den čtyry mimo dennj hodinky a msse, které se spjwati budou wedlé pořádku. Kdyžby se srownati nemohli, zanechá se to pánům residentům k rozhodnutj.

6. Od nich má býti sloužena gedna msse wždy po rannjch hodinkách při začátku switánj u welkého oltáře, gestli žeby giž giný kněz tu nesloužil, tu u giného oltáře ať čtena gest bez odkladu.

7. Gedna msse sloužena bude po offertorium welké mssi, ku konci gest opět giná msse.

8. Mezi mssj Panny Marie neb za mrtwé může z těch, genž při těch mssjch nepotřebugj přjtomnu býti, geden za druhého, když má na prázdno, a řád nenj na něm, mssi čjsti, a mssi sw. Marie neb za mrtwé přjtomen býti, gak na hoře řečeno, bez pokuty njžepsané.

9. Ti kněžj magj s duchownjmi desjti chlebů w neděli, pakli by ale hod Páně neb matky geho byl neb slawnost některého patrona na ten den připadla, tedy následugjcj den, každý měsjc u welkého oltáře po prwnjch hodinkách slawně se služebnjky mssi spjwati o sw. Duchu. Geden z nich slouže tu mssi připogj dwě modlitby, gednu za žiwé, genž ge ustanowili a obstaráwagj, druhou za mrtwé dobrodince.

10. Musegj bydleti na wrchu Wyssehradském w domě někdy děkanském neb ginde, kde se gim zljbj w domjch kanownjků, wikářů a oltářnjků, ne pak w hospodách neb w domjch podezřelých.

11. Každý z těch kněžj dostane denně 9 ğr. Pražského rázu.

12. Zanedbá-li kdo které koliw hodinky, pokuta bude: geden malý denár za primu, terc, sextu, nonu, nesspory, kompletář, mssi Panny Marie a za mrtwé; 2 malé denáry za matutinum.

13. Spjwati budou skrz celý rok s duchownjmi desjti chlebů w určitý čas antifonu o Panně Marii po kompletáři.

14. Kdyby některý z nich hodinky často zanedbáwal, ať se to wznese na kapitolu skrze pana děkana a 2 residenty, ať čte žaltář ouplně, co se gegich úsudku zanechá. Kdyžby ta pokuta neprospěla, ostřegi ať potrestán gest, ať mimo žaltář řjká 7 kagjcjch žalmů a litanie; kdyžby ani to neprospělo, propustj se z powinnosti swé.

15. Kdyžby některý msse, kterou má slaužiti, sám neb skrze giného neslaužil, stratj 3 malé penjze, za které giný druhý den čjsti bude, leč by měl dostatečnou přjčinu, že čjsti nemohl a se dřjwe u 2 residentů omluwil.

16. Magj nadřečenj swé powinnosti wykonáwati dle pořádku ustanoweného tak, aby w tom žádná nedbalosť nebyla — sic by nedbalý pokutowán byl gednjm malým penjzem. Aniž směgj powinnostj konati, které gsou pro chlapce, leč by giné pomoci nebylo.

17. Ani směgj za wikáře neb oltářnjka gakých powinnostj konati, leč když scházj. Ani směgj kterých powinnostj mimo kostel neb w kostele konati neb beneficium mjti mimo swé.

18. Na den slawný Pána nasseho, Panny Marie, a patronů, totiž: sw. Petra a Pawla, sw. Klimenta, Wogtěcha, Gereona, Witala, Oldřicha, na slawnosť poswěcenj chrámu Páně čte každý mssi sw. k té slawnosti; na wýročnj památku smrti zakladatelů, totiž: Wratislawa, geho synů a manželek gegich, genž w nassem chrámu odpočjwagj, a při rekwijch za preláty a kanownjky, kteřj w nassem kostele pohřbeni budou, neb byť by se i ginde stalo, gen když se za ně čte, každý z nich mssi sw. za mrtwé slaužiti bude, za dusse nadřečené pod pokutou wyznamenanou 3 peněz malých bez rozdjlu.

19. Žádný z nich nesmj se wzdáliti od kostela bez dowolenj residentů, a kdyby se stalo, žeby odegjti chtěl s dowolenjm pánů, mjsto sebe giného opatřj, genž by docela geho powinnosť zastal, a gestli že by se za měsjc newrátil, stratj swé mjsto, leč by nemocen

byl neb zagat, co na swém mjstě se dokáže. Kdyby někoho i dlouhá nemoc obkljčila, djly swé docela dostane.

20. Pokuty nadřečených obdrží decempáni mimo pokuty za mſſe, které mjsto nich čteny být musegj, kteřj duchownj za to tjm pilněgi služby Božj ať konagi, a při wſſech hodinkách přjtomni ať gsou.

21. Dosazenj těch kněžj státi se má od prélátů a kanownjků we wětſſjch prebendách a od residentů, a sice ze služebnjků kostela wlastnjho, genž w skutku přisluhugj a schopni gsou, ginak odginud se wezmou lepſſj, genž se shledati mohou. I propustit ge mohou ti samj páni z důležitého prowiněnj, což se gegich swědomj zanechá, neb wětſſjmu djlu z nich.

22. Nadřečenj kněžj dagj také dostatečné rukogemstwj, že za wſſecku ſſkodu skrze ně učiněnou po ten celý čas, co při kostele naſſem w powinnosti budou, když by stjženi byli, a se dostatečně zodpowjdati nemohli, zouplna zadost učinj.

23. Kdoby ze swé powinnosti wystoupiti mjnil, má měsjc napřed wěděti dáti, abychom giného ustanowili.

24. Při weliké schůzce lidu, aby se rozepře mezi oltářnjky a kněžjmi chorálnjmi skrze oběti nestala, ustanowugem, aby co při mſſjch kněžj chorálnjch obětowáno bude na oltářjch, u kterých mſſe čtou, oni s oltářnjky se dělili napolowic o to, co by přes groš obětowáno bylo, a we wſſech mſſjch, které sloužiti přigdou, aby od oltářnjků strpeni byli.

25. Z pokut kněžj chorálnjch, genž decempánům odhoblány gsou, dostanou djly chudj duchownj, kteřj do kůru chodj, gestli že decempáni to učiniti zameſſkagj.

26. Wýklad w pochybnostech, které by z předřečeného neb z přjčiny těch prawidel powstaly, a doplněnj toho, kdyby geſſtě co chybělo, zanecháme residentům.

27. Residenti, tedy páni, genž břemeno naſſeho kostela negwětſſj nesou a proto mezi ně se wſſecky důchody mimo almužny dělj, magj mjti dobrou péči, aby dotčenj kněžj ze zbožj bonifantů a ze zbožj kostela w Budči dle přiwtělenj geho, gim skrze administratory Pražského biskupstwj a odginud dennj i nočnj penjz, který si zasloužiti musegj, také náležitě dosáhli.

Přjgmy zwláſſtnj těch kněžj. Kapitola ſe uſneſla, aby některé obedience, genž prelátům a kanownjkům patřily, na wýžiwu těch kněžj dali. Dali gim přjgem z Hor Kutných, gegž proboſſt Jan za Howorčewes kapitole poſtoupil, a obedienci w Medwězj. Děkan Držiſlaw měl prozatjm nėgaké obydlj na hoře, toto obydlj wykázala kapitola těmto nowě uſtanoweným kněžjm, kteřj by w něm bydleti chtěli; a dům, w němž doſud bonifanti zůſtáwali, poſtoupila děkanowi za ſjdlo, neb ten děkan i geho předkowé neměli giſtého bytu na hoře Wyſſehradě. W tom domě zůſtáwal děkan také r. 1482.

Zwláſſtnj práwa od Jana krále proboſſtu a giná kapitole udělená.

R. 1319 odcházege Jan král do Lucemburku, odewzdal práwo, proboſſta w Staré Boleſlawi doſaditi, Janowi, proboſſtu Wyſſehradſkému. W giném liſtu toho ſamého roku dal proboſſtu Wyſſehradſkému plnomocenſtwj, duchowenſtwo na wſſecka miſta králowſkého patronátu doſazowati. Poſtoupil mu práwo, wſſecky ſtatky ſwého proboſſtſtwj na zákup (emfiteuticky nebo na purkrecht) pronagjmati, což žádný duchownj bez powolenj zwláſſtnjho králowſkého učiniti neſměl. Wypůgčil ſi ale také král od Jana proboſſta 600 kop, a zaſtawil mu dwě wſi Zamachy a Wtelno.

Gednalo ſe o to, aby koſtel obnowen byl; a poněwadž duchowenſtwo při koſtele ſe množilo, a kapitola na to doléhala, aby při koſtele bydlelo, o to ſe ſtarati muſela, aby také obydlj měla. Žádala krále o powolenj, aby mohla ſtawenj kapitolnj rozſſjřiti, a obdržela ge, aby na hoře Wyſſehradě byty rozſſjřiti, a pro ſwou čeleď a giné potřebné řemeſlnjky ſtawenj ſtawěti mohla. Liſt od r. 1327. Geſt tedy patrně widěti, gaká měſtſká obec byla toho čaſu měſto Wyſſehrad, když kapitola ſtawěti muſela, aby pro řemeſlnjky, kterých potřebowala, obydlj měla. Powolil také, aby kapitola polowici důchodů i z prebend králowſkých kanownjků w druhém roce na ſpráwu koſtela obrátila, též aby i králowſſtj kanownjci s oſtatnjmi w pořádku prebendy wybjrali, tak gak kapitola ſi toho přála a w náſledugjcjm uſtanowenj určila.

Stanowy kapitolnj r. 1328.

Poněwadž zawázáni gſme práwem i ſwědomjm o ſtawenj koſtela ſe ſtarati, čaſto gſme o to gednali a gednáme, gakbychom w tom pomohli. Přjgmy, jež od koſtela máme, k tomu neſtačj, proto aby ten koſtel tak ſpuſtlý nezůſtal, uſtanowugem:

1. Polowice přjgmů druhého roku z každé prebendy, která budoucně gakým koli ſpůſobem při naſſem koſtele prázdna bude, má na ſtawenj koſtela patřiti, bytby i byly prebendy králowſké, poněwadž to král Jan z přjzně k naſſemu koſtelu dowolil.

2. Polowice přjgmů prwnjho roku z každé obedience, která prázdna bude, wygme ſe ale napřed břemeno gegj, co ſe wyſſetřj dle naſſeho nařjzenj neb těch oſob, kteréž k tomu uſtanoweny budou, na ſtawenj koſtela ſe wynaložj.

3. Poněwadž některé oſoby naſſeho koſtela pracugjcj pro znamenitěgſſj ſwé záſluhy mezi ginými přednoſt mjti magj, gak cjrkewnj práwa uſtanowugj a rozum káže, a poněwadž z toho, že preláti a kanownjci oſobně při ſwém chrámu Páně bydlj a Bohu ſloužj, ſlužby Božj a čeſt koſtela proſpjwá a ſe množj, což za naſſich čaſů z celého ſrdce žádáme; proto uſtanowugeme: aby preláti ſjdelnj u koſtela naſſeho prebendy, naſſemu odděleni patřjcj, když některá prázdna bude, mohli wybjrati dle čaſu ſwého bydlenj, která ſe gim pak newyhnutelně dáti muſj, kdežto oni prwnj ſwou prebendu opuſtj. Pak kanownjci ſjdelnj na wětſſjch prebendách dle ſtářj ſwého ſjdlenj poſtoupnou na wyšſſj mjſto. Nazýwáme ale ſjdelnj, genž mohou na wyšſſj prebendy poſtoupiti, ty, kteřj geden rok celý bez přetržky u koſtela bydlj, a druhý rok rowně tak ſe drželi.

4. Ginj kanownjci nepřjtomnj dle čaſu ſwého přiſtoupenj,

5. kanownjci na menſſjch prebendách dle čaſu ſwého ſjdla a pak dle čaſu přiſtoupenj na přednj prebendy magj poſtupowati, a teprw ta prebenda, na kterou žádný neſtoupil, dle wůle kapitoly aneb toho, genž práwo má, ſe obſadj.

6. Tento wyrčený pořádek we wſſem chceme mjti zachowaný při prebendách, na kteréž kapitola i na kteréž král doſazuge.

7. Poněwadž gſme kanownjky menſſjch prebend w poſtupowánj na prebendy wyšſſj, gak řečeno, nám přirownali, a gim tjm

wděk, kterého nebylo, přišli, aby z toho kostel náš užitek a čest měl, chceme a ustanowugeme: že od té doby se žádnému menšj prebenda nedá, leč prw přisáhne, a slibj, že bude u kostela osobně bydleti, a gestli se za měsjc neusadj a přjtomen nezůstane, hned ginému, genž sjdleti bude, se podá. K tomu byly zřjzeny malé prebendy za starodáwna, aby gegich přjtomnostj kostelu se posluhowalo, a že práwě proto obdrželi wětšj prebendy na swém mjstě.

8. Chceme a ustanowugeme, aby kanownjci z menšjch prebend na wyšsj postupugjce, když by w ten čas, když postupugj, při kostele nezůstáwali, mezi měsjcem se usadili, a u kostela se drželi, což kdyby neučinili, giným, genžby zde bydleti chtěli, prebendy gegich se udělj; kterou pokutu i na ty ukládáme, kteřj, poněwadž při kostele zůstáwagj, z malých prebend na wětšj stupugj, a wstoupiwše na ně, z obydlj se odtahugj.

9. Kanownjkům malých prebend ten wděk učinjme, aby tjm pohodlněgi při našem kostele bydleti mohli, ustanowugeme, aby i oni dle předku času swého bydlenj při kostele dosáhli obedience, tak že by kanownjci wětšjch prebend, genž obedience dosahugj, gich nedosáhli, gak to od kanownjků wětšjch prebend a residentů častěgi bylo wyřčeno.

10. W cjrkwi Božj má stegnost býti, nenj dowoleno druhému co geden nesmj, nebot kdo stegný spůsob žiwota wede, pod stegným zákonem gest. Aby tedy láska mezi spolubydljcjmi se množila a ouzkost swědomj se zapudila, ustanowugeme: aby, gestli někteřj za kanownjky gsou přigati, genž nepřisáhali zachowáwati ustanowenj a obyčegů kostela, na pozwánj pana děkana přisáhali dle obyčegného spůsobu, gestliže by se to nestalo, od společnosti bratřj a pogednánj kostelnjch wyloučen buď, pokud přjsahy nesložj.

11. Z gedné ctnosti do druhé wcházeti slušj a dobré w lepšj proměňowati. Byl starý obyčeg při kostele, že ti, genž za kanownjky přigati byli, oběd bratřjm a služebnjkům kostela dáwali; my ten obyčeg skrze potřebu kostela pro nedostatek kápj w lepšj proměniti mjnjme a ustanowugeme, aby každý, genž kanownictwj přigjmá, mjsto oběda kápi sobě spůsobiti slibil mezi měsjcem, gestli že ne, at ge ze společnosti bratřj wyloučen, až by kápi za 2 kopy hedwábnou neb zlatem protkanou sobě zaopatřil.

12. Sluſſno geſt, aby památka dobrodinců, zwláſſtě zakladatelů nezaſſla; poněwadž koſtel w Budči k reſidenci kanowníků ſkrze hoſtinſtwj a giná mnohá břemena, která néſti muſegj, gſme přiwtělili, z kterýchžto ſtatků 3 oběďy za zakladatele koſtela ſe dáti magj, aby nezaſſly, uſtanowugeme: aby na den památný ſmrti gednoho každého, totiž: Slawných knjžat Wratiſlawa krále a králowny Slawaty, Soběſlawa Starſſjho, ſyna gegich, 2 kopy mezi ty, genž při mſſi byli, dle obyčege ſe wyplatily, a mimo to pan děkan 6 kněžj chorálnjch naſytj.

13. Sluſſj čeſt a chwálu domu Páně na zřeteli mjti zwláſſť těm, genž k tomu zřjzeni a k ſlužbě uſtanoweni gſou, proto uſtanowugeme: aby tenkráte, když ſe ſlužby Božj w koſtele děgj, neb ſe na ně ſezwánj, žádný prelát ani kanowník bez superpellice do koſtela newcházel, geſtli že by kdo proti tomu zawinil, pokuty 2 libry woſku ke koſtelu zaplatj dle uznánj dwou reſidentů, a kdyby dlouho neſplácel, ať ſe do koſtela kráčeti neopowažuge, aniž buď připuſſtěn k pogednánj koſtelnjmu.

14. Nemá ſkutkem gednoho druhý býti obtěžowán, aniž obohacowán geden ſſkodou druhého. Poněwadž zřjzenjm kněžj chorálnjch ſſkoda ſe ſtala děkanu i kuſtoſowi naſſeho koſtela w tom, že pan děkan, genž woſk z láznj k wyzdwiženj těla Kriſtowa a na mſſe, které w naſſem koſtele čteny býti magj, zaopatřiti powinen geſt, a ſkrze uſtanowenj těch 10 kněžj chorálnjch dwognáſobně tolik co prwé platiti muſj, a proto také ſám pan kuſtos rowně w potřebě ſwětla pro ně geſt obtjžen; chtjce mi ſſkodu gegich odſtraniti, a předce čeſt koſtela naſſeho rozmnožowati, uſtanowugem a na náhradu woſku panu děkanowi odhodláwáme celý užitek z obedience we Weſelé wygjmagjce ſtará břemena, a oběti na welké ſlawnoſti koſtela naſſeho. Tedy kdokoli dotčené zbožj powolenjm naſſjm mjti bude, druhou woſkowou ſwjci při wyzdwiženj těla we wſſem té podobnou, kterou pan děkan dá, ať zaopatřj. Tak ať ſe w zaopatřenj těch ſwjcj ſpolu ſrownagj a ge ſtegně zřjdj, když třeba bude. Na pomoc ale panu kuſtoſowi odhodláwáme wſſecky přjgmy ze zbožj Bestiarii na zaopatřenj ſwjček ku mſſjm kněžj chorálnjch, wygjmagjce ročně 64 gr. na wýročnj památku ſmrti dobrodinců koſtela, kdykoliw a ne nagednou z nich ſe platit magj na oběd tak, gak w prawidlu koſtela naſſeho zazname-

náno gest, tak komu koliw dotčené zbožj propůgčjme, musj nésti dotčená břemena.

15. Poněwadž horliwosť po sláwě domu Páně kostela Wyssehradského nás rozpálila, gehožto sláwu ze wssj sjly swé rozmnožiti žádáme, ustanowugeme, aby nočnj swětla, a penjze, genž se na ně wynakládagj, na lampu w kůru před welikým oltářem dnem i nocj hořjcj se obrátily; což pan kustos obstarati powinen gest, k čemuž od pana děkana, když by nedbalý byl, pohnán buď.

Kaple těla Božjho wystawena.

Ekrik, kanownjk Wyssehradský, byl geden z těch mužů, genž od Boha dary obdařeni a powoláni gsou, aby mnoho dobrého učinili, aby gako swětlo w temnostech swjtili; bezbožnosť lidská gim wssak tolik překážek dělá, tak se gim opjrá, že to dobré, co by mohli a upřjmě chtěli, dowésti a prowésti nemohou. Ekrik byl r. 1316 zwolen s ginými, aby zákon pro kapitolu sepsal. Konečně on takměř sám zůstal a stanowy wyhotowil. Znal tedy a měl wůli dobrou dobré kostela docjlit, ale proniknouti nemohl, nebyl w stawu ducha swého horliwého powzbuditi w srdcjch kožených; ti gen tak dalece geho rady přigali, gen potud mu nakloněni byli, pokud museli, gak to bezbožné děti rodičům činjwagj. Ekrik měl přednjm prelátem býti, a kapitola nepotřebowala takowého kroucenj a okolkowánj, aby si kápi zaopařila, kostel oprawila, nebyla by w nouzi wězela. Tak sama sebe hodně trestala. Že tento Ekrik, hospodář a horlitel pro česť a chwálu Božj byl, dokázal za dnů swého žiwota. On kapli ku poctiwosti těla Božjho založil, wystawěl a nadal na hoře Wyssehradě, swé gměnj na to obětowal a dobrodince wzbuzowal. On dědictwj swé měl nedaleko města Opawy, to prodal a Gottsſalk, farář, 2 hřiwny ročnjch důchodů mu odewzdal. Ekrik koupil wes Swinařow u Slaného od Bořity Smečenského s poli, lukami, pastwissti, s rybnjky, horami, údoljmi a s potoky. To odewzdal ku kapli Božjho těla, a ustanowil, aby sakrista Wyssehradský správu té kaple měl, a o to se staral, by wsse dobře se zachowáwalo. Služby Božj měli obstaráwati w té kapli nowě zřjzenj

kněžj chorálnj. Každý den wssednj w neděli i we swátek měli oni gednu mssi swatou slaužiti a žák byl wlastnj při té kapli ustanowen. Za tu mssi má kněz dostati 5 malých peněz a žák 1. W neděli má žák 3 ğr. Pr., z těch podržj 2 malé penjze a za ostatnj koupj chleba, a sám geg žákům a chudým, genž u dweřj kostela sedáwagj, má rozdati, za tu práci má ty dwa penjze. Nad to má býti každého měsjce spjwaná msse swatá, při té mssi se má čjsti 8 mssj před obětowánjm a 8 po obětowánj; za ty se platj 8 ğr. Pr. tak, aby každý kněz dostal 6 malých peněz; když by tolik kněžj nebylo, koupj se za zbylé penjze chléb, a rozdá se hned po mssi mezi chudé. Kdo má týden, dostane 3 ğr. Pr., na swětlo 1 ğr. a zwonjkům též 1 ğr. Pr. a 2 ğr. Pr. na chleby žákům, genž při té mssi gsou a žádným giným. Kdyby sakrista náležitě toho neobstaral, neb kanownjci by budaucně cos měniti chtěli; má král neb králowna celé to nadánj přenésti Cisterciákům na Zbraslawi. Ti měli sobě ryby w čas postnj a chudým chleba za to koupiti, na každou neděli přisslo 6 ğr. Pr. na chléb a 4 kopy ğr. Pr. ročně na ryby. Kdyby ale Cisterciáci nadánj zadost neučinili, má král moc mjt, gim ge wzjti a na Wyssehrad přenésti. To Ekrik wsse we swé poslednj wůli ustanowil a král Jan r. 1328 potwrdil.

Králowna Alžběta.

Králowna Alžběta neb Eližka byla i mysli i srdce w skutku králowského, nad během času i nad sebou panowati uměla a wssemu protiwenstwj a wssj nehodě swou stálostj a neohroženou trpěliwostj bez rozepři wyhowěla tak, že nemohouc zlé od sebe a králowstwj swého zahnati, alespoň sama co w stawu byla, na swá bedra wzala a snássela, než by bouři gakou spůsobila. W outlém wěku osiřela; od sswagra swého Ginbřicha Korytánského, gak gsme wýsse podotkli, pronásledowána byla. Ona od otce swého Wáclawa i od pánů Českých za dědičku králowstwj zwolena, práwa toho udatně zastáwati uměla; tak že Ginbřichowi, sswagru swému, genž gi k tomu měl, aby se za něgakého pána Českého prowdala a gemu králowstwj přepustila, srdnatě odpowěděla: Chci raděgi se ctj žiwot stratiti, než sobě nerowného za muže wzjti. Do wězenj ssla, ale práwa ne-

postoupila. Tak panna wěku nedospělého, rozumu byla zagisté dospělého. Za Jana Lucemburského prowdána dwognásobné trápenj okoussti musela; gsauc totiž sama od pána swého nenáwiděna, králowstwj swé, národ Český, gegž milowala, od krále a pánů welmi stjsněný widěla. Jan králowské zbožj neustále zastawowal pánům Českým, a ti w zemi wládli dle libosti; králowna bolestně na ten řád se djwagjc nechuk proti sobě i u pánů Českých si spůsobila, proto mnoho u přjbuzných w Bawořjch se zdržowala, nemagjc ze swého králowstwj ani halíře důchodů, neboť král přikázal, aby králowně přes meze králowstwj žádné penjze se newydáwaly, z dobroty gegich w trpěliwosti weliké žiwa byla. Gak welikomyslná i nábožná byla, Zbraslawská kronika o nj obssjrně wypráwuge. Tu gen položjm, co o nj na Wyssehradě nacházjm. Tři listy od nj wyhotoweny byly, z nichžto widěti lze, že byla ctitelkyně zwlásstnj Marie Panny, neb r. 1316 wykázala ze zbožj swého w Podole 1 ferton ročnjch přjgmů na woskowé swjce při salve regina na Wyssehradě. Že za prokázané služby wděčna byla, dokázala bratru swému Janu, probosstu Wyssehradskému, když mu r. 1321 na zbožj swém w Mělnjce 11 lánů rolj, genž po wyměřenj Mělnických půd přebýwaly a králowně připadly a 15 hřiwen ouroků odtud wyplýwagjcjch se wssjm práwem odewzdala s tjm doloženjm: za prokázané služby. Wyžádala také od krále Jana, aby kostel w Lysé ku kostelu Wyssehradskému přiwtěliti a tjm nowou prebendu na Wyssehradě založiti mohla. Král Jan to powolil a list na to wyhotowil r. 1328. Gestli w skutek uwedeno bylo, newjm, ani tento list Janůw, aniž gaký giný se nacházj, aniž gaké giné zpráwy gsem nalezl.

R. 1330 uwedla Alžběta 6 panen řehole Dominikánské z Holomouce do domu Jana, probossta Wyssehradského, gegž měl na Ougezdě před Malou stranou a dala gim důchody kaple sw. Michala pod Wyssehradem, a tak z toho domu klásster učinila; to bylo na den Božjho těla. Téhož roku 13. zářj wyhotowila list na Wyssehradě, w kterém wýročnj památku swé smrti ustanowila, a sice gednu kopu Pr. gr. na zbožj w Podole ročně aby kapitola měla, a giné 2 kopy w poslednj wůli swé gesstě k tomu určiti slibila, tak aby 3 kopy byly na služby cjrkewnj ten den za gegj dussi, a ostatnj na swětlo. W tom listu odkázala breviář swůg za 17 kop, celý

ornát, hedbáwný baldachýn na oltář za 24 kop. Alžběta při tomto listu wlastnj pečeť zawěsila okrouhlou z bjlého wosku welmi tenkou na modré a červené tkanici hedbáwné. Králowna sedj na trůnu, nápis: † S. Elisabeta Dei gratia bohemiae et poloniae regina ac lucemburg. comittissa. Ostatně gest celá pečeť gotický ozdobena.

Na den sw. Wáclawa okolo hodiny, když se kompletář řjká, r. 1330 žiwot swůg dokonala tak wznessená králowna na Wyssehradě w domě probosstowu w 39. roce wěku swého a kralowánj 20. Odtud průwod weden do Prahy a pak tělo gegj na Zbraslawi do klássternjho kostela pohřbeno bylo.

Jan III. probosst a osoby duchownj za geho času při chrámu Páně Wyssehradském.

J a n III., přjgměnjm W o l k o, přes 30 let na Wyssehradě probosstowal ku prospěchu cjrkwe i králowstwj wůbec, tak gako k dobrému gednotných osob wsseckn duchownj sjlu i čas wynaložil; on byl zástupce potlačených, potěssenj zarmoucených, ochrana chudých, w nehodách trpěliwý, w sstěstj mjrný. Blahoslawený, který snássj protiwenstwj pro čistou prawdu, nebo když bude seznán w swé mjrnosti, oslawen bude. To Jan skusil. Gsa kancljřem králowstwj Českého, zemi sám řjdjwal, zwlásstě když král Jan w cizině se zdržowal. Měl od krále plnomocenstwj prebendy králowské obsazowati, r. 1320 změniti zbožj králowské se zbožjm křjžownjků w Praze. R. 1321 klásster Sázawský postoupil probosstu Janowi za weliké dobrodinj a službu prokázanou na znamenj wděčnosti dwůr Tatce k užjwánj až do smrti. Toho roku půgčil on králi 70 kop, a dostal do zástawy geden přjwoz. Král probosstu darowal 70 lánů polj u Plzně za prokázanou wěrnou službu. A probosst to zbožj darowal kapitole, což i král potwrdil. Probosst měl w městě Kutné hoře 20 hřiwen gr. Pr. přjgmů ročně, a 15 hřiwen w Mělnjce. To wsse dal probosst kapitole za zbožj na obedienci w Howorčewsi, z kterého kapitola gen 10 kop ročnjho užitku měla; mně se zdá, že nanic hospodářstwj wedla, a že Jan probosst to měl přjgemněgssj.

R. 1322 náramná bouře nad hlawou Jana probossta se shrnula. Slyssme kronikáře Zbraslawského, genž tehdáž žiw byl.

Ctihodný muž Jan, syn krále Wáclawa z boku lewého, bratr králowny, kancljř králowstwj Českého, probosst kostela Wyssehradského, kanownjk Pražský a Holomoucký, mage i giné prebendy a hodnosti, tak gak se we swětě státi může důstognostmi obdařen, mage mnoho komonstwa, byl nagednou a bez wsseho nadánj od krále Jana w Praze gat, wssech hodnostj zbawen, a gako wrah, aby si potupný spůsob smrti sám wywolil, pohrůžkami poháněn a hrozně mučen. Winil ho král (gak to obyčegně dělal) ze lsti a podwodu, gako by mu byl něgakou zlou radu dal, čjm by byl král i králowstwj w nesstěstj padlo. Gsa probosst nad tjm užasnut, newěděl ani co odpowěděti. Okolostogjcj páni mu radili a geg k tomu zbuzowali, aby řekl, že prawda gest to, z čeho geg král winj, by tak alespoň ukrutné smrti ussel. Tomu swolil, sebe winným býti prawil, a za milost krále žádal. Na to od krále a některých králowských rad potupen, a usoužen gsa, byl wzat a w domě křižownickém do wězenj wsazen, druhý den ale na wečer wyssel z wězenj w soukromj, nočnjho času ussel, a pátý den byl w Bawořjch. Král wssecky prebendy i ty, gež od Jana papeže potwrzeny měl, gemu odňal, a ginym dal. Tak kronikář Zbraslawský.

R. 1324 byl probosst w Bawořjch, r. 1325 giž opět listy na Wyssehradě se od něho nacházegj, genž swědčj, že s králem smjřen byl. Nebok kapitola i probosst koupili od krále Jana dwory Letow, Siřem, Soběchleby, Luběssowice se wssjm přjslussenstwjm. Co přjčinou bylo, že probosst do nemilosti padl, neb gak se stalo, že král se opět milostiw gemu prokázal, kronikáři nezaznamenali, a nawrhugj, gakoby as přjčinou nemilosti bylo, že Jan probosst neschwalowal gednánj krále Jana, kterýž králowskou choť swou Alžbětu, sestru probosstowu, sužowal, zbožj gegj pánům Českým zastawowal a s Alžbětou králownou, nazwanou Hradeckou, tak gednal, že se lid nad tjm horssil. Probosst newinný brzo swjtězil nad nepřátely swými a od papeže i od krále znamenitěgssjmi milostmi obdařen byl.

Toho času bludné učenj w Němcjch na pomezjch Českých se také rozlizalo, kteréž gakýsi M i c h a l Č e s e n a t s k ý mjchati počal, a někteřj bratřj řádu sw. Frantisska w Němcjch ge zastáwali. O tom Jan, papež, zprávu dostaw, Jana, probossta, k wyssetřenj a zamezenj toho nepořádku ustanowil r. 1332. Dal mu ouplnou

moc, aby káral, trestal a wyobcowal takowé, genž by se toho kacjřstwj neodřekli.

Biskup Holomoucký Hynek r. 1334 umřel, a Jan, probosst Wyssehradský, byl přičiněnjm Karla, tehdáž markrabj Morawského, a Mikoláše, wéwody Opawského, na biskupstwj zwolen. Gsa Jan probosst w Avignonu u dwora papežského, od Jana XXII. na podgahenstwj poswěcen byl, a obdržel kostel Maljnský u Kutné hory i s důchody za komendu, který kostel i podržel tehdáž, když za biskupa zwolen byl; držel i některé statky probosststwj Wyssehradského, ačkoliw giž giný probosst byl dosazen; r. 1334 gsa giž za biskupa zwolen a potwrzen, byl we Wyssehradském kostele w suché dni, když se spjwá Caritas Dei, za gahna poswěcen. Gako biskup Holomoucký welmi horliwě biskupstwj řjdil, práwa hágil, a kde gak mohl, nowá zaopatřiti hleděl. Wymohl, aby probosst Holomoucký byl wždy kancljřem na Morawě, wystawěl, nadal a ozdobil kostel s klássterem panenským w Pustomjři.

R. 1328 děkan Držislaw byw za probossta u sw. Wjta zwolen, děkanské užitky si podržel, a tjm kapitole mnohé nesnáze spůsobil. Kapitola ustanowila kanownjka Petra mjstoděkanem. Držislaw mnohé wydánj na statky učinil, a chtěl náhradu mjti; tak rozepře powstaly.

Mikoláš byl kustos r. 1318 a spolu officialis curiae pragensis episcopalis. R. 1326 byl Minard (Menhart) kustos. —

Scholastik Walter r. 1323 umřel, a Tobiáš kanownjk byl za scholastika wolen. Kolik wolenců při tom wolenj bylo, nenj poznamenáno, a sedm wolilo, gimžto ostatnj přjtomnj hlasy postoupili. Kapitola nařjdila wikářům, aby swým pánům den k wolenj ustanowený oznámili, a sice těm, genž w králowstwj Českém byli. Z kanownjků zwolený scholastik byl od děkana installowán a we zbožj swé uweden. Toho roku byla tak weliká zima na den sw. Řehoře, že nemohli w kostele woliti a wolili w sednici p. děkana. Pakli wolený scholastik chtěl prebendu, kterou prwé měl, podržeti, swobodno mu bylo; prebenda předesslého scholastika se dostala kanownjku, na kterém řád byl. Tobiáš mage prebendu kanownickou w Heřmani, gako scholastik gi podržel. Taměgssjmu

wikáři swému ale neplatil, a kapitola geg wložila do klatby. R. 1324 děkan mocj kapitoly geg z klatby propustil, když se byl s farářem srownal. Hynek, probosst, a mistr Oldřich, scholastik Pražský, byli administratorowé biskupstwj Pražského. —

Kanowňjci byli: Tobiáš, farář w Heřmani. Fridrich, genž založil kantorii. Fridrich, od krále Jana roku 1327 zwolený. Mladota. Minard. Petr z Milčjna, genž založil oltář r. 1330 a obedienci w Schönfeldu r. 1339. Hroznata r. 1324. Gindřich (de Trono), kanowňjk Wyssehradský a Pražský. Ekrik. Jan Paduánský. Gindřich z Mühlhausen, králowský kanowňjk. R. 1326 Šimon z Herbipole, mistr Welquin (Wolkin). R. 1327 Gindřich, arciděkan Kouřimský, koupil mjsto u sw. Martina. R. 1328 Jan z Mělnjka, dostal powolenj od probossta, aby pronagal pole w Hostiwařjch, ku kapli sw. Wawřince patřjcj. Jan Wolfram. Fridolin, sakrista, patron kostela na Zléchowě. Jan, wikář Mikolásse kustosa, měl obedienci Bassk. Wogslaw, wikář scholastikůw. Frantissek, ředitel sskoly Wyssehradské, o němž nic giného w listech Wyssehradských nenalezám, leč to, co w kronice o něm stogj, že byl potom kaplanem a spowědnjkem Jana biskupa, pak že byl kazatelem učiněn u sw. Wjta. On porussiw kroniku Zbraslawskou pod swým gménem gi sepsal, něco málo sem tam wyplnil, wjce ale změnil, a wynechal; patrně gest widěti, že z Wyssehradu odessel, kyselost w srdci swém proti Wyssehradu mage, a w tom wjce měl náslebowňjků. O newděčnj synowé!

Některé správy o statcjch kapitolnjch a gak sprawowány byly.

Měla kapitola znamenité zbožj na Morawě: Wolframowice (Olbramowice) s dwory Lesonicemi, Selowicemi, Bohuticemi se wssjm přjslussenstwjm. Zdálo se kapitole prospěssněgssj býti, to zbožj prodati. Prodala ge r. 1321 Gindřichowi z Lipé, negwyšssjmu marssálu králowstwj Českého, za dwa tisjce hřiwen gr. Pr. peněz, 64 gr. na každou hřiwnu počjtage.

Mlýn pod Wyssehradem na Botjči patřil křižowňjkům u mostu, též zahrady a pole okolo potoka Botjče z gedné i z druhé strany.

Křižownjci toto zbožj dali kapitole za dwůr w Roztylech pod Michlj. Tu ale woda z potoka čaſto wyſtupowala na luka, z toho mrzutoſti powſtáwaly mezi kapitolou a křižownjky. Pro uwarowánj wſſeho toho uſneſly ſe obě ſtrany, aby kapitola Roztyly opět přigala a w Králowicjch nad Rokytnicj křižownjkům tolik zbožj, co ſluſſného geſt, poſtoupila. Kapitola tak učinila a mlýn i luka podržela; ſtalo ſe to r. 1321. Držiſlaw děkan s powolenjm kapitoly zaprodal zbožj we Wrſſowicjch a Nuſljch, doſtal za to 15 kop Pr. ğr. na hotowě a ouroků 6 kop, též 30 kuřat, zanechal kapitole 2 lidi we Wrſſowicjch a 13 w Nuſljch, též lowenj ryb w Botjči od mlýna Nuſelſkého až do Wltawy. Obedience Baſſt — byla odewzdána Janowi, wikáři Mikoláſſe kuſtoſa, aby mſſe a lampu, genž na Baſſti založeny byly, obſtaráwal (r. 1323).

Kapitola poſtoupila proboſſtu obedience w Cholči a w Medwězi, aby užitky z nich ſám bral. R. 1326 prodala rowinu při zdech měſta Prahy wedle koſtela ſw. Štěpána arciděkanu Kouřjmſkému za 25 kop, zaprodala Doljn, zbožj Alberta, oltářnjka oltáře ſw. Jana Ewanğeliſty, za 4 kopy Pr. ğr. s dobrou wůlj toho oltářnjka. Proboſſt Mělnický měl zbožj kapitolnj w Zahrádce, platil ročně 6 kop ğr. Pr. — Cholec neſla r. 1326 40 kop ročně. R. 1328 patřila Žitenická fara k prebendě kanownické, kanownjk ſám gako patron wikáře čili faráře doſazowal, a farář kanownjku platil ročně 12 kop; s koſtelnjkem ale farář neměl co dělati, gen ſám patron. R. 1332 kanownjk J a n W o l f r a m zbožj ſwé prebendy pronagal, totiž:

a) Koreček s 5 lány a 14 měrami.

b) Siřegowice s 10 lány sine quartali.

c) Měcholupy s 3 lány et uno quartali.

d) Welký Holedec s 2 lány a 20 měrami.

e) Malý Holedec (Holedeček) 50 měr.

f) Blažjm 46 měr s lukami i paſtwiſſti, za každý lán doſtal 6 kop ğr. Pr. nomine arrae, pak z každého lánu 5 fertonů *)

*) Ferton měl 16 ğr. Pr. peněz. 1 hřiwnu dobrého ſtřjbra tolik co kopa ğr. pen. Pr. a kopa tolik co 64 ğr. Pr. — 1 ğr. Pr. tolik co 12 malých peněz. Lán měl 64 mjry za těchto čaſů.

těžkých gr. Pr. Ze soudů si podržel: Wraždu, porussenj panenské a založenj ohně.

Probosst Jan giž před 4 lety darowal s powolenjm kapitoly panu Ottowi z Wrbčan we dwoře swém Wrbčanském 1 lán, soud, hospodu a pekaře s tjm doloženjm, aby wssecky soudy dle práwa Německého souzeny byly. Čtyry pády sobě wygjmá: porussenj panenské, oheň, wraždu a krádež; w těch třetj penjz sobě a nástupnjkům swým zachowal a dwa giné zwlásstě pro sebe.

R. 1332 dala kapitola kus holého wrchu nade wsj Psáry děkanu swému, aby si geg na swé útraty wzdělal a pak podržel. To pole mezilo s wrchem Psáry. Děkan měl za prebendu swou od kapitoly také toto zbožj: Lázeň w Podole, wes Zibřidowice, Šetěgowice, dwůr w Roztylech, zahrady we Wrssowicjch a Nusljch.

Powažowánj času Jana Lucemburského.

Jan kralowal 35 let slawně, neb přjslowj bylo: Bez krále Českého nemůž nikdo býti; a sláwa ta byla předce gen na zhoubu Čech. Král sem tam po kraginách cizjch pokogně i w bogi putugjcj, slawný w komonstwu a wjtězoslawný w bogi byl, ale na Český žold, proto na zemi těžké daně ukládal; zbožj králowské zastawowal, což pokog milugjcjm pánům Českým milo nebylo, oni králi mnohé nesnáze dělali; žiwota slawného a hrdinských skutků žádoucj gim odporowali a krále proti nim popuzowali, i ti, genž bohatj byli a od krále zbožj do zástawy přigjmali, gakž takž spokogeni byli, mágjce z toho užitek. Tak ale sjmě rozbrogů a kyselostj w srdce pánů Českých se zasjwalo, a w nich se ugjmalo, a wássně nezřjzené se podpalowaly; proto mnozj newinně, gako králowna Alžběta a Jan probosst, křiwdy trpěti museli, a tjm wssjm mrawy celého národu se kazily. Lid giž swým přičiněnjm pohodlněgi žiw býti počjnal, neboť řemesla, uměnj a obchod na wysokém stupni stály. Žádosti také lidské se rozmáhaly, a tu bog těla s duchem powstal, krutěgssj než za časů Otokara II. Swéwolnosť s poslussenstwjm, rozmazanosť s pilnostj, rozkosse s rozumem zápasily. Čessi wůbec giž nebyli spokogeni s kusem pole, na kterém stádečko swé žiwili a od něhož swou wýžiwu měli. Giž nebydlel pán s poddanými a s čeledj w stegné boudě, aniž wjce kněžstwo w potu twářj, rukou pracj chleba sobě dobýwalo, giž nebylo na tom dosti, bjdné tělo gen přiodjwati a hlad zaháněti. Král a dwořenjnowé w ssarlatu a zlatě se stkwěli, duchowenstwo a páni i řemeslnjci w pohodlj žiwi byli,

proto i lid pohodlj wyhledáwal, a gelikož nemohl toho dle libosti doſáhnouti, záwiſt, leſt, podwod, neſpokogenoſt ſe rozmáhala, a gako těleſné žádoſti proti duchu w ſrdci gednoho každého wjce neb méně wznikaly, tak i w celé ſpolečnoſti wzrůſtal duch zlý proti duchu dobrému. Wſſe ſe ale geſſtě ſwobodně pohybowalo. Tjm to bylo, že mužowé duchem dobrým obdařenj geſſtě celou ſpolečnoſt udržowali. Každý pán ſwou čeleď, ſwé poddané řjdil ſám. Každá ſpolečnoſt ſama ſebe dle práw ſwých, od krále potwrzených, řjdila a ſprawowala, kapitola zákony ſwé obnowowala, treſty ſama ukládala, a ſama nad ſebou bděla. Že ſi tehdy na počeſtnoſti zakládali, patrno při tehdegſſjch prodagjch neb nágmech ſtatků: ſoudy nad ſmilnjky, paliči, wražedlnjky páni ſobě wyhražowali. Ale práwě tu, kdež negwjce třeba bylo pomáhati, aby s pohodljm a s rozkoſſj křeſťanſká ctnoſt, t. g. duch práwě nábožný aneb bohabogný ſe rozněcowal, *o to hrubě péče nebylo, gen s zewnitřnjm pořádkem* ſe wſſe ſpokogilo. Duchowenſtwa bylo hognoſt, to ale wůbec lidu ſe wzdalugjc do ſwého oboru ſe odchylowalo, a tak oučinliwého a ſkutečného půſobenj w národ ſe wzdáwalo, proto také geho učenj, geho přjklady, magjce ducha oſwěcowati a prohřjwati, ſotwa že powrchu oučinkowaly, gako člowěka, gemužto wnitřnjho tepla ſe nedoſtáwá, oheň zewnitř zahřjwá, uwnitř ale předce zima njm třeſe. Tjm ſpůſobem také duchowenſtwo w uctiwoſti býti přeſtáwalo, tak ſice, že lid ſe opowážil ge z koſtelů wyhazowati, na ulici ge lapati, a do wězenj uwrhowati. Gako za naſſich čaſů w Angličanech nepořádky ſe ſpatřugj w oborech náboženſkých anglických, tak to aſi tehdáž w Čechách býwalo. Angličané ſe reformowali ſice před 300 lety, co dobrého bylo w cjrkwi to docela zawrhli, a co chybného, to podrželi a držj až podnes. Faráři a prebendáři užitky berouce, práce na ſwé wikáře wſkládali; wikářowé, aby ſe neſchwátili, doſtatečně také na řeholnjky pamatowali, tak že duchownj práce wětſſjm djlem na řeholnjcjch záležely; oni kázali, křtili, wyučowali atd. Pokud s poſty a s chudobou za ſwé práce a namáhánj zawděk brali, poněkud to ucházelo. Lid ſe gich držel a gim přál. Gak mile wſſak také řeholnjci mjſto poſtů rozličných pohodlj wyhledáwali, mjſto chudoby penjze woliti počjnali, a tak farářům ugmu činili, mnohé neſnáze a různice tudy powſtáwaly. Sedeſáte a wjce let trwal tento bog mezi wáſſnj a křeſťanſkou ctnoſtj; za Karla gako na wáhách to bylo; při zewnitřnj welebnoſti a přičiněnjm Karlowým, Arnoſſtowým a některých giných mužů ſe ſtalo, že pořádek ſe udržowal; a wſſak rozljzánj a rozkládánj ſe kořenů gedowaté náružiwoſti u wnitř přjtrž učiniti ſe nemohla. Tak nebylo gen w Čechách, nýbrž we wſſech Ewropſkých půlnočnjch kraginách; wſſady občanſký žiwot ſe zwelebowal, a měſtſká čili občanſká

spravedlnost nad spravedlností křesťanskou se zmáhala. Dokavad člověk jen o upokojení přirozených tělesných žádostí pracuje, dosti má na svědomí svém, a zákon Boží nepotřebuje pomoci zevnitřní; kdo jej pozná, zajisté jej sobě oblíbí, nijakého znamenitého odporu v sobě necítě. Nynější missionářové katoličtí všady tak dosvědčují. Tu zemská a církevní moc, ač v rukou rozdílných, předce jedno jsou. — Občanství zrůstá, když pohodlnosti přibývá, když není více třeba se starati o tělesné vezdejší potřeby; proto duchovní i tělesné síly mocněji se napínají, rozum i tělo schopnosti své dále skoušejí, a tu žádosti vyššího způsobu povstávají, žádosti umělé, smyšlené, — náruživosti a vášně, jsoucí něco scela jiného než tělesné potřeby; a jak ty se zmáhají, tu aby světská moc zákon Boží tak říkaje do ochrany brala, aby nezřízeným žádostem na odpor se stavěla a jim docela žádného průchodu nedávala; a poněvadž církev co strážce zákona Božího sama výstupkům takovým se protivuje, když světská moc jest v tom váhavá, aneb docela vášním takovým proti zákonu Božímu nadržuje: tu se moc světská staví proti moci církevní, a království samo v sobě se dělí a pustne. Neboť synové tohoto světa jsou opatrnější nad syny světla, a poněvadž zlost sama sebe stráví, tak co světského jest zahyne, a Bůh odejme ducha svého národu tomu a dá jej jinému, jenž hojné ovoce přináší, nebo pro spravedlivé ukrátí dnů soužení a království Boží maličké co zrno horčičné, a v prach a popel zahrabané, opět vzkličí a co strom vzroste.

To jest dějepis následujících časů jak Vyšehradu tak i celého království Českého. Viděli jsme, jak spravedlnost zápolila s nepravostí za Jana krále; jak se vše hýbalo, se bránilo, aby vzniklé nepořádky byly napraveny, a nové aby vzniku neměly; jak vše ku zvelebování hmotné síly přispívalo a proto na zvelebování síly křesťanské zapomínalo, a zevnitřní zvelebování za křesťanskou dokonalost se drželo, jest to ale hrob zevnitř obílený, uvnitř ale plný hmyzu a umrlin.

Hádka o proboštství Vyšehradské. Berthold probošt.

Na místo probošta Jana, jenž biskupem Holomouckým byl, zvolil král Jan r. 1334 biskupa Altisydorenského, kardinála, za probošta, a Jana, biskupa, za prokuratora toho proboštství s některými výminkami ustanovil. B e r t h o l d, syn Jindřicha z Lipé, takovému volení i prokuratorství na odpor se postavil, maje listy královské veřejné, že on a žádný jiný nemá proboštství Vyše-

hradské mjti. Berthold obdržel práwo, a slawně negen proboſſtſtwj Wyſſehradské ale gako kancléř i králowſtwj České řjdil. Neboť král Jan doſtaw pozwánj od krále Francouzſkého Filipa, aby mu radou a mocj ſwou přiſpěl proti králi Anglickému, zanechaw wſſeho, odewzdaw králowſtwj České Bertholdowi, do Francie poſpjchal. R. 1337 pronagal Berthold ſtatek Hoſtjn emfiteuticky, a r. 1343 wes Štědřjk Wjtkowi, kanownjku a přjbuznému ſwému. S njm byl děkan Petr, genž měl hádku s Držiſlawem předkem ſwým, w kteréž Bawor, opat Břewňowſký, ſoudcem byl. I Jan, biſkup Holomoucký, teprw r. 1339 odewzdal kapitole proboſſtſký ſtatek Zdenice u Prachatic.

Kanownjci nemagj kdy ſlužby Božj konati.

R. 1340 Jan, ſakriſta a kanownjk, ſpolubratr, předſtoupil w kapitole a předneſl, že nepořádek ſe wloudil do ſlužeb Božjch, totiž: že na giſté wětſſj ſlawnoſti, na které wždy prelát neb prebendowaný kanownjk welkou mſſi ſpjwal, mjſto nich když práwně zaneprázdněni gſou, ſlužebnjk neb vikář koſtela welké ſlužby Božj několikkráte konal, z čehož gako potupa těm ſlawnoſtem powſtáwá, aleſpoň dle domněnj lidu obecného, genž ſe nad tjm horſſj. Žádal tedy, aby tomu ſe pomohlo, a pohorſſenj lidu odſtranilo. Předložil též, aby ſe nowá prebenda menſſjho druhu ſpůſobila, by tak ten nowý kanownjk nedoſtatek wyplnil při neſſporách i při mſſi a zaſtal preláta neb kanownjka zaneprázdněného. Na ſpůſobenj té prebendy dal Jan, ſakriſta, nadánj 1 hřiwnu těžké wáhy ročnjho přjgmu na ſtatku Čermnjkách. Poněwadž tento Jan giž dáwno kanownjkem při koſtele byl, ale prebendy neměl, kapitola tu nowě zřjzenou prebendu mu podala, a připočtla geg mezi kanownjky menſſjch prebend, a powinnoſť geho byla zaſtati kanownjka, který by ſlužby Božj konati nemohl. — Tenť prawý kněz geſt, gemuž nade wſſecko geſt čeſt a ſláwa Božj a ſláwa koſtela geho.

Ustanowenj o kápjch chorálnjch a o postupowánj w prebendách, o přjgmech chorálů.

W obecné kapitole r. 1340 bylo ustanoweno: Má se od dobrého k lepssjmu pokračowati, a užitečné w užitečněgssj proměňowati. Gest starý obyčeg při kostele, že ti, genž za kanownjky přistupugj, oběd kanownjkům i služebnjkům kostela dáwagj. Pro nedostatek kápj chceme tento zwyk ku prospěchu kostela změniti, a proto ustanowugem: aby každý, kdožkoliw za kanownjka přistoupj, sljbil, že mjsto oběda sobě kápi mezi měsjcem zaopatřj, což kdyby neučinil, gest wyloučen od wssého řjzenj kapitolnjho, dokudby kápě hedbáwné neb zlatem wyssjwané w ceně 6 kop nezaopatřil. Též obnoweno bylo prawidlo o postupowánj w prebendách. A gest widět, že to opakowánj prawidel málo prospělo; důkazem to ale býti může, že negen národ Český ale i duchowenstwo sláblo, a kde duch slabý, tam zákon málo prospěge. Proto Otec nebeský giných prostředků užjwá. On wzbuzuge muže, genž dosti sjly a srdnatosti magj, aby s klesłým národem i ustydlé duchowenstwo a swětské ředitele zbudili a rozhorlili. A tito mužowé také wždy dle rozdjlných powah času rozličným spůsobem se ukazowali a gednali, ale přeswědčeni byli, že w takowých časech zákonowé a přikázanj nic neprospěgj, nýbrž gen horliwost w skutcjch sprawedlnosti křesťanské národ powzbuditi může.

W té kapitole ustanoweny byly důchody kněžj chorálnjch takto: Poněwadž časem paměť lidská hyne, chceme aby určenj důchodů, užitků a přjgmů nadřečeným chorálům wyplýwagjcjch pjsemně zachowáno bylo. Wssecky a zwlásstě ge takto gmenugeme:

1. Dle wůle zakladatele dostanou kněžj chorálnj ze statků Čákowic a Bassti 30 kop gr. k rozdělenj dle obyčegného spůsobu.

2. Kapitola Pražská platj ze zbožj w Tegně 20 kop ročně a každé suché dni 5 kop, a to se rozdělj mezi chorály.

3. Kapitola Wyssehradská gim dá ročně z Hodkowiček 4 kopy gr.

4. Farář kostela Blahoslawené Marie Panny před Tegnem platj gim ročně 5 kop.

5. Ouročnjk w Křesowicjch od kaple sw. Martina platj ročně 1 kopu 30 gr. na dwě lhůty, gak obyčeg gest.

6. Od té kaple sw. Martina se gim dá ročně 1 kopa z domu Mikoláşse Mikşşila w Podskalj.

Toto nadřečené se týká 10 chorálů, gak od bonifantů od starodáwna založených pocházegj. Poněwadž ale k rozmnoženj Božské chwály k uctiwosti Blahoslawené Marie Panny a sw. Apoşştolů Petra a Pawla a Wşşech Swatých geşştě ginj dwa kněžj chorálnj založeni gsou a byli na zbožj oltáře sw. Ducha, aby od společnosti oněch deseti odděleni se býti nezdáli, chceme a ustanowugeme, aby w djlech njžepsaných podjl brali a stegnj byli.

1. Na statku Liběchowě, blјž Mladé Boleslawi, za chleby 10 kop ročně.

2. Z Buku u Gindřichowa Hradce 72 gr. ročně.

3. Na statku Wescjch 2 kopy ročně na chleby.

4. Ze statku Křesjna u Budyně slib pana Fricka 4 kopy ročně.

5. Z domu proti wěži někdy pana Sljnka 10 gr. se služebnjkem.

Toho času byl Jan, doktor práw, mjstoděkan, musil Petr, děkan, znamenité práce mjti, že nemohl na Wyşşehradě bydleti. Siffrid, kustos, a Tobiáš, geşştě scholastik. Tento Petr, děkan, byl generálnjm wikářem Jana VI., biskupa Holomouckého; pak r. 1343 biskupem Churským a konečně arcibiskupem Děwjnským.

Král Wyşşehrad upewnil a kapitole přál.

Karel ustanowil, aby král Český od arcibiskupa Pražského korunowán byl. Po wyhotowenj listu na to şşel se wşşemi přjtomnými pány na Wyşşehrad, wykonaw pobožnost, nawrátil se do kostela sw. Wjta, a byl při neşşporách. Druhý den byl korunowán 2. zářj 1347.

Karel založiw Nowé město Pražské, kázal ge zdj, w njž by wěže husté a dosti wysoké byly, obehnati, počјnage od Wyşşehradu až k řece mimo wes Pořjčj nazwanou. Též i Wyşşehrad kázal obezditi a se wşşech stran başştami a wěžmi obkljčiti; což we dwou letech zhotoweno bylo, dle Hágka r. 1350. Kapitola má až dosawád 6 listů, genž se gj týkagj, a geden, w kterém Karel wykazuge

silnici z Gablonné do Žitawy. Žádných nowých milostj w těch listech neuděluge, nýbrž stará nadánj gen potwrzuge.

Paměti hodny gsou pečeti při listech od Karla wydaných. Gsou čtwerého spůsobu. Od roku 1343 gako markrabj Morawský má bjlý wosk, pečet weliká na hedbáwné, modré a zelené tkanici, po gedné straně gezdec, po druhé straně prostředkem malý obraz orlice se sstjtem, w němž 4 lwowé we čtweru poljch gsou. Nápisy gsou porussseny. Od r. 1345 gest pečet malá z wosku čerweného, as co půl wlaského ořechu; na prawé straně gest orlice, malé sstjtky okolo a pjsmeny mezi nimi: Carolus. — zawěssena na řeménku; poprwé wosk čerwený, twrdý na spůsob sspanělského spatřiti; od roku 1352 gako král Český má pečet welikou, s obrazem gen po gedné straně; král sedj na stolici; od r. 1359 gest w zlaté kulaté krabičce pečet z čerweného wosku sspanělského. Na wjčku zlatém gest obraz krále na trůnu sedjcjho, w prawé ruce žezlo, w lewé gablko, po prawé straně sstjt Morawský, po lewé Český. Nápis: † Karolus quartus divina favente clementia romanorum imperator semper augustus. Na druhé straně gest brána se čtwero poschodjmi a w prawo i w lewo kulaté wěže. Na dweřjch té brány: Aurea Roma. Na okolku: † Roma caput mundi regit orbis frena rotundi.

Probosst Wyssehradský knjže.

Až do 16., ano do 17. stoletj nenj z listů znamenat žádostiwosti po titulech w Čechách. Pán, sslechtic, rytjř gsou mimo ouřad gedinj titulowé. Aniž gsem kde probossta Wyssehradského nalezl knjžetem zwaného až do časů Karlowých a otce geho Jana; ten giž w listech nazýwá probossta Wyssehradského knjžetem swým milým. Probosst Jan ale se nepsal knjže, gen probosst a kancléř králowstwj Českého. Nehřessil? Hammerssmid uwádj z rukopisu zlomek psanj Karlowa, kteréž král dal na negwyšssjho komornjka králowstwj Českého, a gemu nařjdil, aby sljb wěrnosti od nowého probossta Wyssehradského přigal, a geg gako knjže w kostele Wyssehradském na mjstě a gménem králowským inwestowal, že král sám přigjti nemůže. A spůsob, gakým se to djti má, takto předpisuge: Podáte gmenowanému proboSstu w kostele na mjstě obyčegném u přjtomnosti kapitoly

Wyssehradské žezlo králowské mocj králowskou, a obstaráte, aby se o takowém podánj žezla list wyhotowil. Pjsse Karel, že to gest dáwný a chwalitebný obyčeg. To psanj swědčj pánům z Lipé a Kunsstadtů. O tom Pessina též gedná a powažuge to za následek úmluwy cjsaře Gindřicha V. s papežem Kallistem II., a prawj Phosphor. pag. 54, že tak i ginj duchownj hodnostáři gako probosst Wyssehradský inwestowáni býwali.

Rozličná nadánj oltářů a kostela sw. křjže.

R. 1349 založil Martin, farář u sw. Petra na Pořjčj, oltář ku poctiwosti sw. Filipa a Jakuba inter campanilla in cripta sive in ambone. Nadal geg ourokem z Mlazic nad Labem a sice: oltářnjk dostáwal ročně 7 kop 20 ğr. peněz, 33 kuřat, 3 kopy a 40 wagec. Powinnosk geho za to byla: každý týden w pondělj mssi čjsti za mrtwé, a přidati modlitbu za kněze a za wssecky zemřelé. Každou sobotu mssi k Panně Marii s modlitbami aposstolů Filipa a Jakuba, sw. Petra, Mikolásse, Martina a Klimenta.

R. 1350 koupili Jan, sakrista, a Jan z Mělnjka we Wrssowicjch zbožj za 46 kop ğr., z kteréhož wyplýwalo 4 kopy ročnjho užitku; to k třem oltářům odewzdali, a sice k oltářům sw. Ducha, sw. Martina a sw. Tomásse.

Konownjk Wernher zaopatřil oltářnjku oltáře sw. Gereona 8 kop Pr. ğr. w Obřiti, aby wýročnj památku smrti geho držel.

R. 1353 založil oltář sw. Doroty Jan, farář w Hostjně a kanownjk na Wyssehradě. K tomu zřjdil důchody 5 kop ğr. Pr., 8 koroptwj a 4 zagjce, což některé Pražské domy odwáděti musely; mělť, gak se nynj řjkáwá, na nich půgčené penjze. 1 kopa Pr. ğr. odwáděla se ze statku Dřjna bljž města Chlumjna, a dal k tomu dům swůg na wrchu Wyssehradě, w kterémž zůstáwal. Kapitola měla ty přjgmy a správu toho oltáře takowým mužům odewzdati, genž by na hoře Wyssehradě zůstáwali. Toto nadánj proto se stalo, že kostel Wyssehradský sw. Petra a Pawla byl r. 1350 obnowen. W listu založenj oltáře sw. Doroty se uwádj, že ten dům kanownjka

Jana stogj wedlé kostela sw. křjže na hoře Wyssehradě. A to gest ta gedinká stopa po tom kostele.

Co kanownjci přestali pospolu bydleti, museli sobě domy na Wyssehradě sami kupowati, neb byty nagjmati. Od r. 1317 neustále ten dobrý duch wěge, genž usiluge, aby duchowenstwo kostela Wyssehradského na wrchu samém bydlelo, a tak tjm spjsse služby Božj w kostele konalo. I tenkráte byl zisk negoučinliwěgssj pohnutkou základnj swé powinnosti spjsse a ochotněgi wykonáwati. Giž tenkráte měli dussi a srdce w žaludku, ona gen břichem slyssela. A tento nesskastný neduh až dosawáde wssudy se rozljzá. Pakli někdo powinnosti swých nezastáwá, mluw co mluw, on nerozumj, nepohneš njm; řekni ale: Strhne se ti s twého důchodu — neb dostaneš přjdawek, — to njm trhne, hned slyssj, tomu rozumj, neboť břicho čuge, že tu o něm řeč. Tak to býwalo před námi a běda! bude-li to dlouho trwati i po nás.

Toho času založil J a n, podnotář Pražský, obedienci pro kostel Wyssehradský, a král Karel to nadánj potwrdil, ale žádal, aby kapitola spráwu toho oltáře a nadánj to dala F r i c k o w i, faráři Budyňskému a kanownjku Litoměřickému. Důchodu bylo ze statku Loděnic 10 kop. Mně se zdá, že o to sslo, gak Fricka kanownjkem na Wyssehradě učiniti.

Gindřich probosst a duchowenstwo za geho času.

Kapitola měla dům w Podskalj, z kterého děkan ročně 4 ǧr. dostáwal; ten ourok přiwedla kapitola r. 1345 na 12 ǧr. a 4 kuřata. List na to wyhotowený gest od probossta G i n d ř i c h a, kterýž r. 1352 proboßtem byl. K a r e l geg toho roku w listu gmenuge. Zdali to ten samý, kterého spisowatelé ostatnj gmenugi G i n d ř i c h e m, wýwodou Brunsswickým, kterýž gsa biskupem Hildesheimským r. 1352 umřel, — newjm. Toho swého Gindřicha ale připomjnagj za časů, kde listowé Wyssehradsstj probossty giného gména ukazugj. Co Zbraslawská kronika o Gindřichowi, kancléři králowském, wyprawuge a nowěgssj historikowé o Gindřchowi, probosstu Wyssehradském, wykládagj, gistě slowo kancléř toho přjčina

gest. Rozdjl wšak mezi kancléřem králowstwj Českého, a mezi kancléřem pouze králowským.

Gindřich, probošt, byl wděčný swému pěstounu Mikuláši z Frankensteinu, gmenuge ho paedagogum suum dilectum, genuž kapitola na žádost Gindřichowu obedienci Zahrádku propůgčila.

Toho času byl Jan, decretorum doctor, mjstoděkan, a r. 1348 byl skutečný děkan Jan Paduánský, doktor práw. — Šimon, Pražský a Wyšehradský kanownjk, officialis curiae archiepiscopalis. Jan, sakrista, Jan z Mělnjka, kanownjci; Petr ze Žitomjře, Wjtko z Gutyn, Mikoláš z Kadaně, Heřman z Libochowic, Šimon z Gičjna, Šimon z Herbipole r. 1350.

R. 1352 žádal Karel, král, aby kapitola dala obedienci Frickowi. — Michal byl oltářnjk oltáře sw. Gereona; k tomu oltáři w tom roce odkázal Wernher, kanownjk u sw. Wjta, ročnjho přjgmu 8 kop, aby den památný smrti geho konán byl, a oltářnjk kanownjkům wětšjm i menšjm, wikářům djlce dal, oběti dal a mše zaplatil. Důchody byly na statku Obřjti u Kostelce.

Wilém z Landšteina z rodu Rosenberského, probošt.

Kruger uwádj z rukopisu kostela Wyšehradského, nynj straceného, na den 15. května: Po Gindřichowi, wýwodu Brunšwickém, genž r. 1353 biskupem Hildesheimským učiněn byl, dosáhl probošstwj Českého Wilém Landštein. S radostj udělil mu ge Karel IV., patron kostela Wyšehradského, poněwadž seznal w tomto pánu wýmluwnost cjrkewnj, genž každé kazatelny hodna byla, známost uměnj zwlášť bohosloweckého, cjrkewnjch práw krom obyčegnou, a na wysokých školách Pražských korunowanou. K tomu přišli i přátelé a přjbuznj Wilémowi a ginj Rosenberkowé z těch časů w Čechách negmocněgšj, genž u Karla u weliké wážnosti byli; z ohledu gich stalo se, že cjsař sobě i gim wděk učinil podánjm tak slawného mjsta tak schopnému muži, tjm sobě wšecky, zwlášť kostel onen wýhradnj zawděčil. Po celých skoro osm let Wilém welmi mnoho dobrého spůsobil. On byl také welmi nábožný, oltáře a kostely stawěl, gak knihy základnj ukazugj. W Lipnici založil r. 1357

kolegiátnj kostel s 12 kanownjky; w Lomnici r. 1307 kostel Božjho těla, stawenj welmi slawné. Ani těmito tak nábožnými skutky nedala se smrt ukogiti, aby tak znamenitého muže minula. Gako wždy chwalitebně žiw byl, tak i u weliké nábožnosti dne 15. kwětna 1361 zemřel. W listech Wyssehradských nalezl gsem Wiléma podepsaného r. 1353 při základu oltáře sw. Doroty.

Když Karel IV. ostatky swatých z Mnichowa do Čech přinésti kázal, byly ty klenoty we Wyssehradském kostele složeny od neděle kwětné až do pátku po prwotnj neděli. Na ten den Arnosst, prwnj arcibiskup, we slawném procesj, při kterém král a pánowé Česstj přjtomni byli, ty ostatky zdwihl, odkud u weliké uctiwosti do kostela sw. Wjta nessenj, a odtud po čase na Karlsstein přenesseny byly. Mezi těmi, genž ostatky nesli, byl i Wilém prw než byl probosstem.

Z těch časů gediného kanownjka gsem nassel, totiž Záwisse, genž měl statky swé u Blažegowa. Tam měla nowá dědina založena býti. Bylo oznámeno, kdo si tam stawenj wystawj, půl honu pole dostane, čtyry léta že nic platit nebude, pak má dáti z půl honu půl hřiwny těžké. Tak wsse, kde co orného bylo, se wzděláwalo, lid za darmo zem dostáwal, a buď pracj neb penězi, gako zde, zaprawowal, ostatnj co wyzjskáno, rolnjkowo býwalo.

Gediný prelát Siffrid, kustos r. 1354, genž tehdy we Wlassjch s cjsařem Karlem w Pjse byl. Museli gak preláti tak kanownjci z wětssjch prebend rozesláni býti, poněwadž w listech gména žádná se nenacházegj. — R. 1360 potwrdil Karel přiznánj Ogera z Landsseinu, w kterémž se odřjká wssech statků, gež mjwal bratr Wilém, býwalý probosst Wyssehradský.

Oltář z kamene, na kterém sw. Petr aposstol obětowal, a na kterém gen biskupowé, magjcj pallium, mssi swatou sloužili, r. 1355.

Karel IV. mage s městy gemu odporugjcjmi we Wlassjch co řjditi, za nějaký čas w Pjse bydlel. Mikoláš, patriarcha Aquilegský, Arnosst, arcibiskup Pražský, Jan, biskup Holomoucký,

J a n, opat Zbraslawský, B o h u š, probošt Litoměřický, S i f f r i d, kustos Wyšehradský a ginj duchownj byli s njm. Potahowáni byli k radě proti nepřátelům widitelným, a nepřjtele domácjho newiditedlného doma hospodařiti nechávali, alespoň nehrubě na něho dbali. Byl kostel nedaleko Pjsy ku poctiwosti sw. Petra, ku kterému na gisté slawnosti weliké množstwj lidu putowalo. Karel sám osobně gako nábožný pán také geg nawštjwil. Bylo to mjsto u weliké uctiwosti, poněwadž se powjdalo, že sw. Petr sám oltář tu založil, a oběť nekrwawou konal, když z Antiochie do Řjma putowal, zimnjho času do Pjsy přišel a 6 měsjců se tam zdržel. Sw. Kliment, učedlnjk sw. Petra, po smrti učitele swého ten kostel ku poctiwosti sw. Petra poswětil. Cjsař Karel z uctiwosti k sw. Petru žádal J a n a, arcibiskupa Pjsánského, o djl kamena z oltáře, na kterém sw. Petr mši sloužjwal. Arcibiskup ustanowil muže hodnowěrné, aby djl toho kamene usekli, listy o tom wyhotowili, a on swůg list u přjtomnosti dotčeného duchowenstwa a giných znamenitých pánů wyhotowil, a cjsaři odewzdal. Siffrid Wyšehradský byl wšeho toho swědek očitý. Karel poslal Siffrida s tjm kamenem do Avignona ku papeži Innocenciowi VI., aby papež ten kámen s ostatky sw. Petra a giných swatých ozdobil a poswětil, a zwláštnjmi milostmi obdařil. Papež tak učinil a také ustanowil, aby na tom poswěceném kamenu, neb na oltáři, na kterém ten kámen bude, nikdo mše swaté nesloužil, leč biskup, mage moc pallium řádně užjwati. Týž papež k žádosti Karlowě udělil odpustků těm, genž by se z hřjchů wyznali, gich litowali, a kámen neb oltář, na kterém ten kámen gest, na den geho poswěcenj nawštjwili, každý rok, na 3¼ léta, kdoby ale přjtomen byl, když biskup u toho oltáře mši swatou čte, má odpustky na 1 rok a 40 dnj po každé, když by pak ten oltář nawštjwil. Bulla o poswěcenj toho kamena gest wyhotowena 8. kwětna. List Jana, arcibiskupa Pjsánského, má 14 pečetj negznamenitègšjch mužů, genž tehdáž přjtomni byli, když on ten kámen kustosowi Wyšehradskému odewzdáwal. Gest to znamenitý důkaz uctiwosti, w gaké památky swatých tenkráte býwaly, a zagisté důkaz, tak řjkage zewnitřnj nábožnosti. Byla to také gedna z hlawnjch přjčin, že panowánj Karlowo w Čechách a České králowstwj w pokogi a w zewnitřnj sláwě trwalo. Nábožný král, a tudy šetřená nábožnost alespoň zewnitř

w celém řjzenj zemském držela wnitřnj wássně se bouřjcj na uzdě. Nenj možná žeřawé železo na dlani držeti, aby nepálilo, aniž lze národ w pořádku a pokogi udržeti, pakli wássně a tělesné žádosti, byť by i lidské byly, neustále se podpalugj, wzdělávagj a zwelebugj, byť by i prostředků k nábožnému wzdělánj srdce se nezamesskáwalo. Karel nábožnosť co negwjce mohl, wssjm spůsobem wzdělávati se snažil, w tom gemu w Čechách nebylo rowno; wssak pro zwelebenj wássnj také mnoho se dálo, a djti muselo, aby České králowstwj w slawné pověsti nad giná se powýssilo. Pohodlj wsseligakých se wyhledáwalo, slawná obydlj se stawěla, stkwostně se hodowalo, wznessené ústawy, města, sskoly, wodotoky, silnice se zakládaly, wesměs celé žiwobytj obecné weřegně se stkwělo, ale tak gak se stkwj twář člowěka horkou nemocj skljčeného. Soukromého žiwota lidu, tak nazwaného obecného, nebylo. Prodchnutj národu, abych tak řekl, Božstwjm nezmáhalo se, ale moudrosť tohoto swěta se zmáhala. Nemůže člowěk sloužiti Bohu a mamoně. Arnosst, arcibiskup, muž horliwý a přjsný, sněm cjrkewnj držel, a welmi přjsný zákon wydal, aby národ na prawé cestě udržel; dobré geho mjněnj a dobře wolený prostředek wssak zamýssleného oučinku neměl. Nábožnosť a wássen proti sobě bogowati neustáwaly, až trnj národu Českému nad hlawu wzrostlo. Wássen musj býti udussena, má-li sprawedlnosť křesťanská kwésti, a při giné sprawedlnosti neobstogj žádné králowstwj w pokogi a we welebnosti.

Karel potwrdil nadánj probosstské.

Gest list od Karla r. 1359 wydán pod zlatou bullou, w kterémž hodnosti a statky probossta Wyssehradského wypsány gsou. Ku probosststwj Wyssehradskému připogen gest ouřad kancléřský w králowstwj Českém a důstognosť knjžecj. Tu gest prwnj práwnj důkaz, že probosst knjžetem byl. Statky gsou gmenowány: 1. Žitenice, s roli, winicemi a dwory; Malessow, dwogi Lbjn, Kamýk, Břežany a lidj w předměstj Litoměřickém a we dwoře Kopistech se wssemi a zwlásstnjmi práwy a přjslussenstwjmi, gak k Žitenicům patřj. 2. Přjwoz s dědictwjm w Hoholicjch. 3. Dwůr Hostjn s hony, rybnjky a nágmy. 4. Dwůr Wogkowice s hony, rybnjky atd. 5. Tatce

s 4 orbami, lukami, a giným přjslussenstwjm, též s dworem Wrbčany s hony, rybnjky, mlýnem, a soudnjm práwem. 6. Dwůr Břežany, s hony, hospodou a soudem. 7. Milčice, s hony, soudem a hospodou. 8. Lidi w Hradisstku, se wssjm přjslussenstwjm. 9. Město Králowice s roli, práwem, mlýnem, mýtem a dwěma dwory, k městu patřjcjmi, totiž dwůr Přjseka s roli a mlýnem, Libčice se wssjm přjslussenstwjm. 10. Město Zahrádka s roli, lesy, práwem, mýtem, mlýnem, a ginými dwěma dwory: Bělou a Bělčicemi. 11. Mýto w Nymburce nad Labem. 12. Mýto ze slanečků we Wětssjm městě Pražském. 13. Mýto ze dřjwj a Peczenené(?) s Podskali (peczene cum podskalo), s mlýnem pod Zderazem. 14. Wes Jesenice a Sderyk(?) cum campanatoribus we wsi Letowě a Modřanech. 15. Město Prachatice s polem, lesy, mýtem, soudem a se wsemi: Těssowici, Wýrowem, Fefry (Fepbersak) s ostatnjmi wsemi a přjslussenstwjm wssjm. 16. Wes Popowice, pole s mlýnem. 17. W kragi Plzeňském: Žarowice, s hony, nágmy, soudy. 18. Wes Libakowice, s dědictwjm a soudem. 19. W kragi Žateckém dwůr Letow, s roli, s práwem a hospodou. 20. Wes Liběssowice s polem. 21. Wes Sjřem s poli, práwem, hospodou a mlýnem. 22. Wes Soběchleby s poli, práwem a hospodou. 23. We wsi Statiwnici, allodium cum censibus, s lukami a chrastj. 24. Wes Buděhostice. 25. Wes Wogetice s allodium a ouroky, též s kaplj sw. Wogtěcha w Mladé Boleslawi. 26. Wes Choleč. 27. Týnec. 28. Zakolany. 29. Welwary. 30. Štědřjk. 31. Črewonice (Třebossnice). 32. Hnidice (Hnidousy). 33. Lobosjn (Libussjn). 34. Otwogice. 35. Kněžewes a Podlessjn.

Gakkoli Karel, král, tyto statky gakožto probosstowi patřjcj potwrdil, předce mu wssechny nepatřily, a co gich neprávě sobě osobowal, pozděgi, gak se ukáže, kapitole postoupiti musel.

Měl probosst také giné přjgmy, o kterých se zde zmjnky nečinj, neboť ge z kapitolnjch tak zwaných důchodů bratrstwa bral. Škoda, že král nepoznamenal, gak se obyčegně děge, gména toho probossta, genž toho potwrzenj wyžádal. Theodorik, biskup Mindenský, gest gako swědek podepsán, a přjsstjho roku byl giž také sám probosstem. Sotwa to byl giný leč Wilém z Landssteina, kterýž r. 1360 zemřel.

Probošt Theodorik.

O proboštu Theodorikowi na Wyšehradě gediná, ale dosti slawná památka se nacházj, list od r. 1360, w kterémž on kapitole Wyšehradské odewzdáwá infuli perlami a drahými kameny wykládanou w ceně 500 kop Pr. gr. a žádá, aby za něho ročně památka smrti geho konána byla. Toho roku obdržel také od Karla potwrzenj na zbožj nadánj klášštera Cisterciáckého w Skalici, nedaleko Kouřjmi. Klášter ten on sám založil, a koupil od Jana z Masoged statky: Masogedy, Doubrawici, od giného Dolánky, pak Skalici, Stanici, Měchowice, Ljpku a les Kozjhřbet, a odewzdal ge opatowi, aby tam 12 mnichů wždy se chowalo. Kronikáři o něm takto wyprawugj: Theodorik Kagelmund, neb Kachelofen, syn sprostých rodičů, gsa pilný a přičinliwý w učenj, byl do řehole cisterciácké přigat a w Braniborsku w Lenjně do klášštera uweden. Dostal správu hospodářskou klášštera spustlého a mnohými dluhy obtjženého. Theodorik swým přičiněnjm, swou šetrnostj a opatrnostj dluhy zaplatil a klášter w ten neglepšj pořádek uwedl, tak že w ničem nedostatku nebylo. Karel přišed do toho klášštera a spatřiw wše ušlechtilegi zřjzeno než w mnohých giných bohatých klášteřjch, welice tomu se diwil. I slyšel, že to zásluha Theodorikowa, geho řjzenjm že se to děge. Takowého muže potřebowal Karel, neboť mnoho zámků, mnoho zbožj potud w zástawě bylo. Powolal tedy Theodorika k sobě a ustanowil ho ředitelem na zámku welmi bjdném, w kterém držjwěgšj správcowé sotwa sebe a čeleď swou užiwiti mohli, a časté pomoci z giných zámků potřebowali. Theodorik ale w krátkém čase ukázal, že na schudlém a nehrubě wýnosném statku nic tak neprospjwá, gako když hospodář, na nikoho se nespoléhage, sám pilně a přičinliwě dohljžj. Karel prý mu řekl: Služebnjče dobrý, nad málem gsi byl wěrný, nad mnohem tebe ustanowjm. Ustanowil geg správcem důchodů králowských, které on tak spořádal, že dosti přebýwalo na wykupowánj zbožj zastaweného, i na stawenj hradů nowých. Dostal biskupstwj Mindenské a r. 1360 proboštstwj Wyšehradské, pak prý arcibiskupstwj Mohučské; trwal ale wždy při dwoře Karlowě. Kdy proboštstwj Wyšehradské složil, newjm. Za geho času byl Heřman mjstoděkan a Jan kustos. Theodorik nebyl

tolikо hospodář ale i wogjn; Karel geg wyprawil s wogskem proti wéwodowi Baworskému r. 1357, genž Čechy hubil na pomezj. Theodorik wpadl do dolegssjch Bawor, obsadil město Kham a pohubil zemi daleko ssiroko. Bawoři ginou stranou s wětssj mocj do Českých kragin wtrhli a weliké sskody činili; Theodorik opět proti nim táhl a ge zahnal. Král dal město Weyda(?) w té kragině, z které Bawoři wypuzeni byli, Theodorikowi za léno a zámek Parkstein do smrti, pak aby ke koruně České připadly.

R. 1360 zawřel smlouwu s Petrem Kolinským na nágem tak nazwaného „Unğeltu" w Praze na daň z cizjch wjn ročně 800 hřiwen střjbra. Karel král poručil mu Petra z Holomouce, aby mu ke kanownictwj na Wyssehradě pomohl, které Hynek z Potonie složil.

Theodorik sprawowal negen důchody králowské w Čechách, ale i cjsařské w řjssi. Toho roku se wssak z Čech odprázniti nemohl; dal mu tedy král powolenj, aby mjsto sebe poslal do řjsse Rudolfa z Homburku, komendatora Německých rytjřů w Čechách.

Proč Pelcl tohoto proboссta Dietrich Kugelweit gmenuge, newjm.

Wodárna pro horu Wyssehrad.

Gdoucjmu od kostela sw. Pankrace před branou Wyssehradskou k Michli, gsou po lewé straně u prostřed polj silnj pramenowé čisté a chutné wody. Hágek we swé kronice nazýwá ty prameny studánkou Gezjrkou, a w nowěgssjch časech za Berghaura, děkana, dostala ta woda gméno Libussina lázeň. Mělk zagisté Berghauer dobré nadánj, že tomu mjstu swětské gméno dal; nebok mjnil lázně tu zřjditi. Skrinci Jan, lékař w Praze wyhlássený, tu wodu zkoumage wyřknul, že zhřita na lázeň w nedugjch tak oučinkuge gako Teplice. Zůstalo wssak gen při mjněnj. Na poljch okolo těch pramenů hág a zahradu zřjditi, bylo by zagisté cos rozkossného býwalo. Z těchto pramenů wedena byla woda po troubách neb žlabech dřewěných na Wyssehrad, gichž spráwa w druhé polowici čtrnáctého wěku kapitolu přes 8 kop stála. Při tom nebyla kassna dobře spořádána, tak že bláto, neřád a žáby w nj

se usazowaly a woda tudy zapáchala; dřewěné trouby se blátem zanesly a zahnily, tak že woda nečistá a smrdutá na Wyssehrad přitýkala, také časem téci přestáwala. Kapitola rokowala, gak by se tomu pomoci dalo. Usnesla se na tom, že dá kassnu welkou z twrdého kamena wytesati, a tak postawiti, aby od země něco gsouc powýssena polohmo ležela, aby tak woda z pramenů do nj se prýssjcj swah do trub měla. Z té kassny aby trouby z tesaného kamene až na Wyssehrad kladeny byly, a tjm ročnjch správek se ussetřilo a woda čistá a zdrawá na Wyssehrad se dostáwala. Na tento znamenitý náklad prodala kapitola (měla ť tehdáž a mohla z čeho prodáwati) dům na Starém městě u zdi městské na farské osadě swatosstěpánské, urozenému pánu ze Šternberka, přjgměnjm ze Zlonic za 100 kop Pr. gr. Ustanowenj to stalo se r. 1361. R. 1396 byl welký pramen wyzděný (fons major testudinatus) nazwán.

Wilém z Hasenburka, děkan Wyssehradský.

Geden z negslawněgssjch rodů toho času byli páni Zagjcowé z Hasenburka, neboť negpředněgssjouřady we wogstě, při dwoře i w cjrkwi zastáwali. Ti genž we Wyssehradské kapitole žiwi byli, gakožto wěrnj a wděčnj oudowé se prokazowali, tak že až do negnowěgssjch časů památky po nich se zachowaly. Toho času byl Wilém z Hasenburka děkanem kapitoly Wyssehradské. R. 1359 poslal geg cjsař Karel do Aviňona k sw. Otci z přjčin nám posud neznámých. R. 1360 poručil mu probossta od sw. Michala w Krakowě, aby při negprwněgssjm wolenj kanownjka probosst ten na Wyssehrad wolen byl. R. 1361 postoupila kapitola Wilémowi, děkanu, a Genzowi wrch pode zdj zámku Wyssehradského proti Podolu, aby ten wrch wzdělali, z něho sice nic neplatili, ale po gegich smrti aby wzdělaný bez wssj náhrady kapitole nawrácen byl. Za geho děkanowánj byly služby Božj welmi zwelebeny. Podlé dáwného obyčege býwala po rannjch hodinkách, kteréž w noci před slunce wýchodem se spjwaly, msse swatá sloužena, a ta se děkanská nazýwala; po nj býwala msse giná ku poctiwosti Marie Panny spjwána, kteráž se msse při dennj záři gmenowala. Stáwalo se

wssak za dnů krátkých, že rannj hodinky dlouhý čas před wýchodem slunce odspjwány býwaly. Kapitola žádala o powolenj, aby po rannjch hodinkách mše tak nazwaná děkanská držeti se směla, aby pak mše ku poctě Marie Panny při rozednjwánj tjm pohodlněgi spjwati se mohla. Papež Innocenc VI. k žádosti té swolil, že wssak w krátce zemřel, listy o tom wyhotoweny nebyly, až papež Urban V. ge wyhotowiti kázal. W biskupských a kapitolnjch kosteljch giž ode dáwna obyčegem býwalo, že se mše swatá před rozedněnjm sloužila. W Holomouci Theodorik r. 1281 uwedl spůsob ten ante auroram missam solemniter decantari B. M. V. Kdy obyčeg ten na Wyssehradě začal, newjm. Aby lid tjm horliwěgi mšši před wýchodem slunce ku poctě Marie Panny sloužené nawsstěwowal, udělil papež Innocenc odpustků těm, kdož swých hřjchů litugjce, z nich se wyznagj, a při té mšši nábožně přjtomni budou; i o tom papež Urban V. list wyhotowiti dal.

Z toho, že Karel město Prahu až k Wyssehradu zdmi obehnati a Wyssehrad s sebou podobnou zdj ohraditi kázal, Wyssehradu gak kapitole, tak pozděgi i městu až do dnessnjho dne nesčjslné těžkosti wzessly. Poněwadž wsse gako gednou zdj obehnáno gest, gedno se býti zdá, a tudy Wyssehrad ku Praze se počjtá. Prwnj stopy takowých nesnázj nacházegj se giž za časů Karlowých. Kapitola shledala, že duchownj řjzenj wztahuge listy papežské, o Praze zněgjcj, také k Wyssehradu. Aby tudy do něgakých těžkostj nepřissla, žádala w Řjmě, kdyby Praha do klatby dána byla, a w listu by Wyssehrad nebyl zřegmě gmenowán, aby nikdo nesměl takowou klatbu k Wyssehradu wztahowati. Kapitola uwedla we swé žádosti přjčiny, že Wyssehrad wždy sám pro sebe gest, že, ačkoliw zdi Pražské až k Wyssehradu se táhnou, Wyssehrad přece sám o sobě obezděn a 1000 kroků a wjce ode zdj Starého města wzdálen gest, a na zwláštnjm wrchu stogj. Papež Innocenc k tomu swolil, pakli Wyssehrad od Prahy tak oddělen gest, listů wssak zwláštnjch o tom newyhotowil. Papež Urban nařjdil tedy opatům Sedleckému a Zbraslawskému a probosstu Doksanskému, aby to wyssetřili. Jan, opat Zbraslawský, přeswědčiw se, že Wyssehrad od Prahy oddělen gest, mocj papežskou Wyssehrad wyhradil, tak že žádná klatba, žádné nařjzenj Prahy se týkagjcj k Wyssehradu wztahowati se nemá, pakli

Wyssehrad w listu wýslowně gmenowán nenj. List o tom wyhotowen w obydlj děkana Wiléma r. 1363.

Wilém byl geden z negučeněgssjch mužů a spisowatel; byl také officialem arcibiskupa Arnossta a sepsal geho žiwotopis, který Berghauer w archiwu kapitoly Pražské u sw. Wjta četl. On měl také sbjrku negznamenitěgssjch spisů čili knih, gež w poslednj wůli spolu s ginýmm zbožjm kapitole odkázal. Karel koupil od kapitoly za 100 hřiwen střjbra 114 welikých knih rukopisů, a darowal ge nowě zřjzeným wysokým sskolám Pražským.

Špitál Marie Panny pod Wyssehradem.

Jan z Wlassjmi druhý arcibiskup Pražský založil dle Hágkowy správy r. 1364 sspitál pro muže a ženy, genž z dopusstěnj Božjho schudli, aby nebyli w potupě, a rozkázal ge zde poctiwě žiwiti. Ten sspitál sloul „poutničj chlebowé," poněwadž pro poutnjky zwlássť wystawen byl, a chudých mužů a žen gen 12 w něm se chowalo. Při sspitále byl také kostel „Pokory Panny Marie" a oltář sw. Alžběty. Špitál w Starém městě Pražském hned wedle Týna od Soběslawa založený a nazwaný u Panny Marie gest těžko w listech rozeznati od sspitálu toho gména pod Wyssehradem. Oba kapitole patřily, oba se sspitály Panny Marie nazýwaly. Stál pak tento sspitál gak pjsse Hágek pod branou Geruzalemskou pod Wyssehradem nad potokem Botjčem, to gest tu, kde sskola nynj stogj. R. 1418 Konrad, arcibiskup, dal tomu sspitálu Nowou wes u Českého Brodu mjsto wsi Radhossti, která giž dřjwe ku sspitálu patřila. Při témž kostele byl kanownjk Wyssehradský farářem. W husitských časech sspitál ten zassel, kostel wssak se zachowal a nazýwán kostel sw. Alžběty. Weliké nesnáze měla kapitola skrze to stawenj s nekatoljky a pak s Pražskou obcj, což se na swém mjstě powj.

Kanownjci za toho času a gegich hospodářstwj.

Berghauer uwádj r. 1357: Bussa, archidiakona Kouřjmského. R. 1376: Mistra Christiana Biwjna, arciděkana

kana Plzeňského, Dominika, M. z Janowic, doktora práw; M. Sulka, Wolkmara, Wáclawa z Ougezda, Mikoláše z Litomyšle, Wjtka ze Čeručic, Tomáše, kantora. O těch gsem w listech žádné zmjnky nenašel. R. 1363 byl Jenzo, probošt sw. křjže we Wratislawi, kanownjk Pražský a Wyšehradský rady arcibiskupské w Praze officiál, a legat stolice apoštolské. Muž ten musel být wýborný hospodář a horliwý hagitel práw kapitolnjch. Týž s děkanem od kapitoly w r ch h o l ý na starost si wzal, gak by geg wzdělal. R. 1368 pronagala mu kapitola statky Hodkowice a Lhotu, z kterých ročně až do swé smrti toliko 20 kop. Pr. gr. platil. Dle listu byly ty statky takto spořádány: Dobytka, nádobj, nářadj a pjce nebylo. Dwůr byl ale dobrou zdj ohražen, w prostředku stála wěž, w které zeď na mnoha mjstech trhlá byla; we wěži té malá swětnička s dobrým stropem dřewěným. Domek šafářůw bljž welkých wrat z kamena se swětnicj; malý sklep, dwa welké chljwy a tři malé od kamena pro howězj dobytek, koně a giný dobytek, drůbeř malou i welkou. Dwě stodoly z kamena cum glossis seu straminibus.

Z toho widěti, že hospodářstwj s nehospodářstwjm notně zápolilo.

Jenzo byl u kapitoly we weliké wážnosti. Když totiž s Mikolášem z Kadaně, kanownjkem Wyšehradským, rozepři měla o obedienci w Cholči, kterou týž od kapitoly w drženj mage, když gi nazpět žádala, postoupiti nechtěl, — zwolen Jenzo za soudce. On powolal za swědky Tomáše, kantora, Jana Smetanu, Wáclawa, přjgmjm Choralis, a Saksa, kazatele, wšechny od kostela Wyšehradského; skoušeny důkazy gedné i druhé strany a uznáno, že Mikuláš má Cholče postoupiti. Uznánj to stalo se w domě Jenzowě na Wyšehradě in sala superiori majori 1376. Mikoláš, člowěk twrdošjgný a soudu žádostiwý, k papeži se odwolal a gemu stjžnost swou přednesl. Papež ustanowil Kunrada, opata Walsaského, za soudce. Kunrad přisoudil Cholč Mikolášowi, a děkana i kapitolu do klatby uwrhl.

Děkan a kapitola na odpor se postawili, a skrze prokurátory swé k papeži Řehoři XI. w Awiňonu se obrátili, dokazugjce swého práwa a moci, Cholč i giné obedience dle ljbosti pronagjmati a

z důležitých příčin nágemnjku kterémukoli wypowjdati. Mikoláš nemage giných důkazů než spurné swé srdce a mysl nebratrskou per contumaciam (z nedostawenj) odsouzen byl. Musel se Cholče odřjci a outraty práwnj zaplatiti, které ssetrně skoumány a na 100 florenů na zlatě wypočteny byly. Ten rozsudek stal se w Awiňonu r. 1377.

W ty časy měla kapitola rozepři s farářem Wáclawem w Jurně, který sobě obedienci w Obytcjch a Králowicjch wlastnil. Kapitola wšak dokázala, že na té obedienci wždy kanownjk býwal, a sice Marquard ze Soběššina, Welko ze Sedlčan, a Albert z Lutic gi nynj měl.

R. 1379 byl týž Albert děkanem u sw. Gilgj w Praze a kanownjkem u sw. Wjta. Měl toho roku na swé obedienci w Králowicjch 5 koňů, 12 kraw, 50 owec, když gi pronagal, gesstě prý také giný dobytek a drůbeř. Z toho dostáwal ročně 11 kop gr. Pr. Nágemnjk držel wjce dobytka, tolik byl ale powinen po odstoupenj z nágmu zanechati.

R. 1370 byl Oldřich kanownjk mjstoděkanem.

R. 1373 byl Marquard mjstoděkan, Jan kustos, a před těmi Oldřich z Neumburku, kanownjk, odkázal po swé smrti na requiem 1 kopu a sice ze swého domu na hoře Wyssehradské, gegž sám za swé penjze znowa wystawěl, a ustanowil, aby kanownjk, genž by w tom domě zůstáwal, tu 1 kopu ročně měl.

Karel, král, uspořádal clo ze djwj na řekách Česských. Celý pramen měl 60 worů, w každém woru bylo 10 dřew, a za takowý pramen platilo se 5 peněz Wjdenských: cokoli giného na tom dřjwj naloženo bylo, swobodno bylo.

W Bránjce měla clo ze dřjwj kapitola Pražská: za 60 dlouhých dřew brala gedno, z desjti worů krátkých, w kterých po 10 krátkých dřewech bylo, dostáwala gedno krátké dřewo.

Král také přikázal, aby na Wyssehradě týmž obyčegem gako w Bránjce dřjwj cleno bylo probosstowi, děkanowi a kapitole Wyssehradské s tou wýgimkou, aby k těm dřewům, které na Wyssehrad za clo dána budou, ode dne sw. Gjřj až do sw. Petra a Pawla dwa haljře dáwány byly, po sw. Petru a Pawlu magi se každému

dřewu, které na clo přigde, tři haljře přidati; z nákladu na tako⸗wých worech nic se neplatilo ani na Wyssehradě.

Toho roku wyhrála kapitola soud, kterýž s Pražskou kapitolou skrze clo w Tegně měla. Král usoudil, že kapitole patřj čtwrtletně 4 kopy a 20 Pr. gr. po wsseckу časy, a w třech měsjcjch musela kapitola Pražská náhradu učiniti 26 kop.

Burchard, — Lambert, — Jan IV. probosstowé.

W listech Wyssehradských, až potud na Wyssehradě zachowaných, žádný probosst od Theodorika r. 1360 až do Jana r. 1376 se negmenuge. Totéž platj o děkanech od Wiléma r. 1361 až do Kunrada r. 1376.

Hammerssmid uwádj list od r. 1368, w kterémž kapitola po⸗stupuge kaple sw. Kosmy a Damiana na Skalce, nynj we dwoře klássтera Emauského, a kosteljka Panny Marie na Trá⸗wnjčku, nynj we Slupech. Karel, král, dal za to kapitole kapli w Chroustoklatech a we Wožici, a w listu tom gmenuge se probosst Burchard, gemuž spisowatelé přjměnj „z Reindek" dali; u Hammerssmida se gmenuge Marquard neb Burchard z Me⸗heljna. Týž Burchard byl prokurátorem, poručnjkem a ředitelem mladého krále Wáclawa. Cjsař Karel koupil synu swému w řjssi některá léna. Přigmutj těch lén stalo se we Würcburgu r. 1366. Karel poslal Burcharda, probossta Wyssehradského, aby we gménu Wáclawowě ta léna přigal.

Lambert z Burenu měl býti děkanem po Wilémowi a z děkana probosstem učiněn. Kruger pjsse, že Lambert, gsa také biskupem Špjrským, přinesl arcibiskupský plásst Janu z Wlassjmi, arcibiskupu Pražskému druhému. Byl rodem Němec, benediktjn w nowé Wille, nad mjru učený, byl biskupem w Briru, w Špjru, w Štrasburce a w Bamberce, složil ale wsse a odebral se do klá⸗sstera swého, kde r. 1398 zemřel.

Jan IV., bratr Jodoka markrabj Morawského, pak také cjsaře Německého, wnuk Karla IV., premonstrát, muž nad mjru tichý a mrawů přjgemných, byl děkanem a pak probosstem Wysse⸗hradským. W listech od r. 1376 a 1379 geho gméno a gméno

probosstowo zapsáno gest. Gmenugj geg také S o b ě s l á w e k. Měl také rozepři s kapitolou o statky. Společně zwolili J a n a, arcibiskupa Pražského, za soudce. Arcibiskup wydal rozsudek r. 1376 a K a r e l, král, r. 1377 ho potwrdil. Rozsudek zněl takto:

1. Choleč, celá wes s dworem poplužnjm. 2. Třebossice celá wes. 3. Djl wsi Podlessjna. 4. Djl wsi Kowar. 5. Djl wsi Hnidous. 6. Djl w Kněžewsi. 7. Djl w Lobostjnu.(?) 8. Djl w Týnci. 9. Hrad Zahrádka s městem Zahrádkou. 10. Wes Běla a Bělčice s přjslussenstwjm t. g. s nágmy, mlýny, roli, lukami, lesy i hustinami, s práwem patronátnjm w kosteljch, patřilo wždy děkanu a kapitole a probosst žádného práwa k tomu neměl. Které z dotčených statků držj, odewzdá kapitole. Naproti tomu ale kapitola mezi rokem nahradj probosstowi 200 kop gr. Pr. za stawenj w Zahrádce a w Cholči, tu we dwoře, tamto w zámku, které on a geho předkowé stawěli. Gestli by peněz nesložili, ať mu dáwagj 30 kop ouroků ročně. Z toho patrno, že statky probosstské od K a r l a listem potwrzené, wssecky probosstu nepatřily a že to potwrzenj Karlowo mu neprospjwalo. Nowý zákon nerussj wždycky starého. Nemotorná gest to průpowěď: Leges posteriores derogant prioribus. Týž probosst měl curiam habitationis na Wyssehradě. Byl pak biskupem Litomysslským asi 8 let, měl býti také biskupem Holomouckým; papež U r b a n VI. wssak obáwage se, aby cjrkew na Morawě w zbožj ztráty neměla, kdyby snad biskup z krwe králowské přjbuzným swým přjliš nakloněn byl, aby statků cjrkewnjch, po kterých swětsstj páni tehdáž toužili, nerozdal, raděgi na wyšssj stupeň hodnosti J a n a powýssil a patriarchou Akwilegským geg učinil*). Za toho pro-

*) Opatrně a milostiwě gednal otec sw.; gak mnohého bezpráwj by se bylo ussetřilo w mocnářstwjch křesťanských, kdyby byl slyssán hlas a rada otce swatého! A kdyby bylo nebýwalo řjmského papeže, Ewropa by giž před wjce sty lety w pousst Afrikánskou obrácena býwala, a čjm déle bude řjzenj papežskému odporowat, tjm hlouběgi bude gegj sláwa a blahobyt klesat. Kde gest negwyšssj stupeň blahobytu občanského? Zagisté tam, kde pouhá moudrost wsselikou hmotnost proniká. Gen duch obžiwuge, a strog gen tehdy řádně se pohybuge, když záwažj neb péro dosti silné gest, aby gistou měrou odpor přemáhalo, — gistou měrou — an ginak wsse se přetrhá a zmate. Schytralost nic neprospěge, gen prawá moudrost,

bosfta byl děkanem Konrád, kteréhož žádný spisowatel w pořadj děkanů negmenuge; on se r. 1376 bránil probosstowi w dotčené rozepři o statky. Giného o tom děkanu gsem nenassel.

Toho času byl scholastikem mistr Jan Pecnjk, protonotář a syndikus kapitoly Wyssehradské.

Ryminus, kanownjk, měl winici na cestě k Strassnicům, byl arciděkanem w Plzni a kanownjkem u sw. Wjta.

Jan, služebnjk kostela Wyssehradského, dostal winici k užjwánj až do swé smrti, pak připadla na faráře kostela sw. Pankrace w Krussjně za Wyssehradem.

Čáda a Kalamář, služebnjci kostela Wyssehradského, koupili pro sebe a ostatnj služebnictwo winici, z které brali 96 gr. Pr. ouroků.

R. 1377 zaplatila kapitola 200 kop probosstu, gakožto náhradu za stawenj w Cholči a Zahrádce. Ctibor a Lodowjk, nazwán Kogata, wikářowé Wyssehradsstj, byli swědkowé při smlouwě mezi Janem, probosstem, a Konrádem, děkanem, we gménu kapitoly; w čas potřeby měl totiž wikář práwo a byl powinen kapitolnj práwa zastáwati, pak-li se kanownjků nedostáwalo. W listu úmluwnjm týkagjcjm se dotčené winice od Čády, na obedienci, a Jana Kalamáře, choralisty, koupené, (choralisté byli tehdáž kněžj nikoliw spěwáci gako nynj), gest to pamětihodného, že w nj zřegmě wytknuto, kdo ministri býwali. Nikoliw preláti ani kanownjci, nýbrž oltářnjci, choralisté, žáci, fraternitas clericorum et laicorum in ecclesia Wisehradensi.

---

a to gest duch katolický řjmský, gehož ouhlawnjm nepřjtelem gest — schytralost, mudrlantstwj, duch tohoto swěta. Tak nazwané mocnářstwj gest gen hmotná sjla se schytralostj, a proto nespůsobno, aby samo se udrželo bez sjly duchownj, genž gest cjrkew katolická. Gak se člowěk bázně Božj spustj, které cjrkew swatá učj, neobstogj, gako duch trudný kosti sussj. Ať se nikdo na to neodkazuge, že protestantských mocnářstwj posud stáwá, a že se rozmáhagj. Dáwno-li? a proč se udržela? Poněwadž se gesstě nikde katolictwj řjmského docela nezbawila, gakkoli mu odporugj, a pak že se mezi katoljky držj, tak gako dosti bjdná chatrč mezi dwěma silnými stawenjmi dlouhý čas se udržj, kteráž by se hned sesula, gak by některá strana powolila.

Kanownjci a preláti wespolek gmenowali se sice také fraternitas; a wšak pouze fraternitas; pak-li co darowáno ostatnjm oudům, přidáwáno fraternitas ministrorum. Tak r. 1382 w listu Wácslaw Čáda, Henslin, Matěg, vikáři, — Martin, nazwán Pistor, Petr, nazwán Štjpek, Jan Smetana, Tomáš Hracek, chorales et ministri ecclesiae Wys. se nazýwagj; nikdež ale kanownjci ministri se nepodpisowali, aniž kdy slowem tjm se wyrozumjwali.

W listu Karlowě, kterýmž se porownánj probošta Jana s děkanem Konrádem potwrzuge, gest swědkem Wolveramus, purkrabj Wyšehradský. Též: Ego Johannes olim Welflini de Pomuk clericus pragensis dioecesis imperiali auctoritate notarius publicus praesens fui cum collega meo Wenceslao Duras de Praga, — a r. 1374 gest podpis: me Johanne de Pomuk notario cancellariae archiepiscopi Pragensis.

Král Karel na Wyšehradě zemřel a syn geho Wáclaw kapitole welmi přjzniw byl.

R. 1378 dne 29. listopadu Karel w roce 63. wěku swého w zámku na Wyšehradě žiwot swůg dokonal, a w kostele sw. Wjta pohřben byl. Co wšecko za swého žiwobytj na Wyšehradě gednal, a dlouho-li tam přebýwal, kronikáři nezaznamenali. Wjce nacházjm o Wáclawowi, kterýž na Wyšehradě mnoho se zdržowal, a také wjce listů kapitola po něm zachowala. 9 listů od něho až dosud zachowáno. U wšech se stegná pečet nacházj z bjlého wosku na řemjnkách. Na gedné straně představen král, an sedj na trůnu, w prawé ruce držj žezlo, w lewé gablko, stawenj gotické, po lewé straně štjtek s Českým lwem, po prawé s Morawským orlem † Wenzesl. Dei gratia romanorum rex semper augustus et Boemiae rex. Na druhé straně malá pečet w čerweném wosku, genž w prostředku do bjlého wosku nalit gest. Wytisknut dwouhlawý orel a mezi křjdly lew Český. List Wáclawůw od r. 1402 má cos neobyčegného, co žádný list knjžecj ani králowský nemá, gest totiž mimo pečet králowu šestero pečetj swědků zawěšeno.

Žádných nowých nadánj sice neučinil, ale listů a práw od giných knjžat udělených potwrdil, a gak-koli kapitola znamenité před-nosti a práwa duchownj hned od počátku měla, přece za časů Wáclawa, krále, a k geho žádosti od papeže B o n i f á c e IX. gesstě wjce gich dosáhla, a stará práwa potwrdit si dala. Od toho papeže 10 listů na Wyssehradě se nacházj.

Pilea kardinála S. Praxedis počjnánj.

R. 1371 wyžádala kapitola od papeže Ř e h o ř e XI. od-pustků na 1 rok a 40 dnj těm, kdožby ku stawenj chrámu Páně přispěli. R. 1378 byl P i l e u s, kardinál, w Praze, a wida gaká sjla lidu nábožného na Wyssehradě se scházj, zbožnostj tou pohnut, rok odpustků těm udělil, genž by bud w neděli, nebo na den Marie Panny, na den sw. apoštolů, sw. čtyr učitelů a na hody Božj po-božnost na Wyssehradě konali. To bylo zagisté chwalitebno. Týž wssak kardinál, gakožto wyslanec papežský, ustanowil swou mocj a proti wssemu práwu swého kaplana W á c l a w a z Burnic za ka-nownjka Wyssehradského na mjstě zemřelého A l b e r t a z Lutic a nařjdil, aby Wáclaw hned w tu uprázdněnou prebendu nastoupil, kdežto papežem i králem ustanoweno bylo, že kanownjci magj w pre-bendách postupowat, a negmladssj, negnižssj prebendy dostáwati. Odewzdal mu také oltář sw. Gotharda w kostele Pražském. Pre-benda ta nesla 115 fr. Tento W á c l a w G e r a r d z Burnic také K r á l j k se nazýwal.

Rabanus probosst; Wogtěch Šternberk děkan a kanownjci toho času.

O tomto proboſstu a děkanu žádné stopy w listech Wyssehrad-ských nenalezám. R a b a n z Helmstadtu w Alsácii, byl prý gen kratičký čas probosstem, pak biskupem Špjrským, potom arcibiskupem Trewjrským, přes 50 let prý biskupowal.

Za těch časů od r. 1380 až do r. 1390 w listech samj mjsto-děkani poznamenáni gsou. R. 1382 S w a t o s l a w, mjstoděkan,

r. 1384 Wjtek z Černčic, r. 1388 gesstě Wjtek. Kde Wogtěch Šternberk a za gakou powinnostj se zdržowal, že mjstoděkani hospodařili, letopisowé neoznamugj, leda to, že byl učiněn biskupem Litomysslským, pak arcibiskupem Děwjnským a že klásstery zakládal.

Kanownjci toho času: Jakub, kanownjk na Wyssehradě a w Holomouci, professor lékařstwj r. 1379. Wáclaw z Gjlowého r. 1380. Petr Placerius, wykonáwatel záwětu po kanownjku Fridrichowi, genž na oltář sw. Gereona 2 kopy gr. Pr. odkázal. R. 1381 Fridrich z Wertheimu měl prebendu w Sussici; gindy odtud dostáwal ročně 24 kop. Petr, farář, mu dáwal toliko 15 kop, r. 1389 měl tu prebendu Frantissek, protonotář krále Wáclawa a geho vikář Kliment; týž měl kanownjku 24 kop odwáděti, a gelikož se zdráhal, přissla rozepře až k samému papeži. Wiker, opat Hradisstský, byl od papeže za soudce ustanowen. Kliment odsouzen a wssak přece neplatil. Opat u arcibiskupa si stěžowal a Klimenta do klatby dal. R. 1382 byl Swatoslaw mjstoděkanem, Berghauer geg zná gako kustosa, kterýž dal 8 kop ourokû kanownjkûm u sw. Apolináře. Jan Pecnjk, scholastik, Jan Porcellus, notarius regalium expensarum, byl králowský kanownjk na wětssj prebendě, měl statek w Sessowici, genž mu 12 hřiwen ročně nesl; geho předek byl také Jan; r. 1324 měl tu prebendu Wáclaw, probosst Řezenský, kanownjk Wyssehradský. Wlastislaw r. 1382. Na r. 1383 Marquard, mjstoděkan, Swatoslaw, kustos, gemu patřil tehdáž Kosoř; měl také za obedienci Buk u Gindřichowa Hradce, z čehož ročně dostáwal 1 kopu Pr. gr. Po geho smrti připadl Buk kapitole a byl směněn za zbožj w městě Řečici. R. 1384 Wjtek z Černčic, mjstoděkan; týž wygednáwal s opatem Zbraslawským o mezech w Kosoři. R. 1387 Wáclaw, kustos, a Jan Djbibab, kanownjk. Toho roku měla kapitola rozepři s Wicemilem, stálým mjstodržjcjm w Žatči, kterýž za skutečného faráře se drže, kanownjku Wyssehradskému dle powinnosti 10 kop ročně odwáděti nechtěl. K tomu byl od opata Hradisstského subdelegowán opat Zbraslawský, a týž uznal, že Žatecký kostel ku kapitole patřj, a vikář 10 kop platit powinen gest. Toho roku dostala také kapitola swé

zbožj w Blažegowě a Wraninec, gež mjwal kanownjk Jakub ze Sussice, licenciát w práwech cjrkewnjch. Kapitola zaprodala statky w Žatecku: Letow, Siřem a Soběchleby Gindřichu z Dubé a synu geho Alssowi do gegich žiwota, což král Wáclaw potwrdil. R. 1388 Marquard ze Soběssjna, Mikuláš z Litomyssle, Wáclaw Dobrman, Hanuš, Jan ze Smilkowa, Wlastibor, farář w Mochowě, Ondřeg z Gelwic (?) kanownjci.

Toho času dali Kartuziáni na Smichowě kapitole ourokу ze swého statku we Dworcjch, a kapitola postoupila gim zbožj swého w Hlubočerpjch. Toho roku ustanoweno, aby z obedience w Buku, genž 20 kop ročně nesla, rozděleno bylo mezi služebnjky kostela Wyssehradského (r. 1388).

R. 1389 Jan Pecnjk, scholastik, založil dwě wýročnj památky, a bohatě ge nadal, gednu aby konali kanownjci, druhou wikářowé a chorálnjci; sakrista, kantor, mistr sskolnj, zwonjci, chudj žáci, wssickni byli poděleni w ten den; zanechal na to asi 60 kop Pr. gr. Zůstáwal w klássteře na Zderase in commodo, et in aestuario ejusdem commodi. Dominik z Hlohowa (Glogow), Wyssehradský a Wratislawský kanownjk, byl wykonáwatel záwětu (executor testamenti). Jan Molássek gmenem wssech wikářů a Wáclaw z Blatné gmenem wssech chorálnjků žádali opisůw poslednj wůle. Jan Djdibab a Jakub z Prahy, kanownjci, gsou podepsáni.

Od r. 1350 — 1380 byl Michal oltářnjkem sw. Gereona. R. 1382 Scabini seu consules kostela Wyssehradského učinili rozsudek o statcjch kapitolnjch mezi kanownjkem Wyssehradským a mezi Wogtěchem z Dlouhé wsi, měsstanem Pražským. Kdo to byli? snad radnj neb přjsedjcj Wyssehradského práwa, a nazýwali se přjsedjcj kostela Wyssehradského, na důkaz, že kostel a kapitola měla práwo soudné, ne pak obec neb město, ačkoliw byl rychtář městský a a radnj dům, to wsse kapitole patřilo, gak pozděgi spatřjme.

R. 1389 byli Tomáš, kantor, Mikoláš z Weselé, služebnjk, collectores fraternitatis Ecc. Wisseg. snad co nynj důchodnj sbjrali přjgmy služebnjků kostelnjch.

Erb a pečeť kapitoly Wyšehradské.

Kapitola Wyšehradská má wlastně znamenj stawu panského čili erb čerwený, čtyrhranný štjt, a w něm dwa welké zlaté klječe křjžem z rohu do rohu a zubami wzhůru položené. Znamenj toho pečetnjho powolila kapitola také městu Hoře Wyšehradu užjwati. Kdy a od koho se kapitole práwa k takowému znamenj neb erbu dostalo, sotwa kdo wyzkoumá. Žádného znamenj toho štjtu gsem nenalezl až na deskách knihy, od Wáclawa Králjka, děkana, r. 1390 založené. Papjr té knihy zagisté negstaršj gest we Wyšehradské listowně. Druhý obraz toho erbu gest na knjžce: registrum generale sanctae Ecc. Wisseh. 1482 založené. Obraz swůg počátek má w základu kapitoly. Kapitola a kostel wyhraženy byly z prawomocnosti biskupa Pražského a samému papeži Římskému poddány. Kostel gest gménem sw. Petra a Pawla založen; znamenj Petra apoštola a znamenj prawomocnosti biskupa Římského gsou dwa klječe; tak kapitola toho znamenj nabyla; nad těmi klječi se také někde nacházj Tyara papežská. Toho erbu kapitola užjwá. Mimo tento erb má kapitola dwogj pečeť, welkou a menšj. Na welké pečeti gest obraz: Sw. Petr sedj w prawo, sw. Pawel w lewo, každý we swém wýklenku mezi třemi wěžmi, což se kostelu podobá; od lawice, na které sw. apoštolowé sedj, z prostředka dolů gest opět kaplička, w které sedj král s korunou a w plášti, žezlo w prawé a gablko w lewé ruce drže; nápis kolem této kapličky: Wratislaus primus rex et fund. Nad hlawami sw. apoštolů: S. Petrus, S. Paulus. Na okolku: † Sigillum capituli Ecc. Wissegradensis; až w druhé polowici 13. wěku nacházj se pečeť ta u listů kapitolnjch domácjch; pak gj kapitola užjwala až do druhé polowice 15tého wěku. — Od toho času, kde se sw. Petr Fridrichowi we snách zgewil, měla kapitola na památku toho slawného zgewenj obraz, gak sw. Petr knjže Fridricha na loži sedjcjho důtkami mrská, a za menšj pečeť toho užjwala. Ti, genž s welikou ljbostj gazyk swůg o kapitolu brousj, wyprawugj swětu, že kapitola této pečeti teprw za nowých časů užjwati počala, a sice po bouřjch husitských, kapitole newjm gaký podiwný úmysl podkládagjce. R. 1387 wykázala kapitola polowic užitku z domu něgakého u přjwozu pod Wyšehradem

mjstoděkanu, a tu dobře zachowaná pečeť menssj zawěssena gest. R. 1389 wyhotowený list má malou pečeť, a w listu stogj i přjčina: In cujus rei testimonium presentes litteras minoris sigilli capituli nostri appensione fecimus communiri, cum ad manus majus sigillum habere nullo modo propter defectum (tu se nedá slowo čjsti) valeamus. Ale dost na tom, kapitola té pečeti užjwala hned před husitskými bouřemi. Nenj dobře w historii naspamět mluwiti.

Měla každá prebenda také swé wlastnj základnj statky?

Cokoliw kapitola na zbožj dostala, patřilo wssecko gako kapitola sama, ke kostelu. Dokawád kanownjci pospolu bydleli a společný stůl měli, děkan gako každý giný opat až dosawád, wssecko zbožj řjdil a sprawowal, a důchody dělil, tak že kanownjci po gednom, on pak za práci, kterou s tjm měl, po dwou djlech dostáwali. S o b ě s l a w giž každému kanownjku zwlássť něgaké zbožj dal, aby gedenkaždý gako pro swé wyraženj něco wlastnjho měl, do čeho se mu giný mjchati nesměl. Když w 13. wěku společné žiwobytj přestalo, a společnosti gen při službách Božjch a při řjzenj kapitolnjm se ssetřilo, statky dle prebend se dělily, a kapitola kanownjkům na wýžiwu nikoliw hotowé penjze, ale dle slussné potřeby pozemské statky dáwala, aby sami se starali, gak by ze swých statků a ze swého zbožj žádoucj užitky bráti mohli. Al po wssechny časy zřegmě widěti gest, že k. p. kustos gednou toho, pozděgi giného statku užjwal; a důchody z mnohé wesnice, genž kanownjkům časem patřily, když se prospěssno býti widělo, i žákům se dostáwaly. Kapitola wůbec při uděluwánj statků u přikazowánj gich k prebendám potřeby a prospěchu ssetřila, a zwlássť když w prebendách rozdjl býti počal, an nižssjch a wyšssjch prebend a kanownjků také bez prebend býwalo. Pak-li některé statky k něgaké prebendě přikázány gsouce, po dlouhý čas s nj spogeny zůstáwaly, z toho nenásleduge, že prebenda na tom neb onom statku byla založena; neboť schudla-li některá prebenda, přidala gj kapitola důchody giné, a naproti tomu zbohatěla-li prebenda něgaká nad giné, kapitola gj ugmula, což by se zagisté bylo stát nemohlo, kdyby prebendy swé půwodnj, wyhražené a

základné zbožj byly mjwaly. Gediný probosst měl swou wyhraženou prebendu. Dennj poděl owánj chleby, penězi a giným wěcmi, bylo buďto od zakladatele určeno, neb se starý obyčeg w tom zachowáwal. Tak se to dálo s obediencemi, to gest se statky, z nichž kanownjci důchody swým prebendám na přilepssenou dostáwali, a za to něgaká břemena nésti a giné powinnosti konati museli. Přjklad toho máme na obedienci w Buku u Gindřichowa Hradce. Tu obedienci měl propůgčenou kanownjk W l a s t i b o r. Nesla mu nanegwjce 20 kop a ty byly ustanowenjm kapitolnjm od r. 1388 takto rozděleny: Osm kop gr. Pr. peněz bylo rozděleno mezi kanownjky a služebnjky kostela Wyssehradského na čtwero slawnostj Blahoslawené M a r i e P a n n y, totiž na den nanebewzetj, narozenj, očisstowánj a zwěstowánj. Na památný den smrti pana J a n a P a d u á n s k é h o, někdy děkana Wyssehradského, 2 kopy; na památný den S w a t o s l a w a, býwalého kustosa, 1 kopa; kanownjku O n d ř e g i a geho nástupnjkům 1 kopa; tomu, gemuž patřila obedience, za geho práci 2 kopy. Ostatek těch přjgmů patřj pánům chorálnjkům a žákům chorálnjm. Chorálnjci musegj swůg djl přidat na chleby, gež magj od Paduana, a žákowé rozdělj swůg djl mezi sebou w adwentě a w postě, poněwadž na každé mssi Panny Marie ze žáků střjdagjcjch se wždy čtyři býti musegj. S powolenjm kopitoly mohl kanownjk pronagmouti neb spjsse kapitola sama pronagjmala, a z á k u p n ý m (emfyteutickým) práwem wysazowala statky k prebendám přikázané a oddělené; neboť když některý kanownjk nechtěl aneb neuměl sám zbožj swého sprawowati a řjditi, kdoby byl starost tu na sebe bral, gelikož každý o swé wlastnj zbožj starati se musel. Tehdáž se to také tjm snadněgi státi mohlo, poněwadž se zbožj obyčegně gen na čas žiwota pronagjmalo a zaprodáwalo.

Prawj-li se, statky děkanské, kustosské, statky prebendy scholastické, gest tomu takto rozuměti: Děkan, kustos, scholastik užjwá statků těch za prebendu potud, pokud mu kapitola užjwánj ponechá wá. Tjm se stáwalo, že kapitola, když takowé statky z užjwánj komu wzala a ginam obrátila, držiteli častokráte wýlohy nahraditi musela, které si byl spůsobil w naděgi delssjho gich užjwánj. Tak se to posud s fundačnjmi mssemi děge, že ge kapitola dle potřeby mezi

oudy kostelnj rozděluge; gistého prawidla se wssak w tom powždy ssetřiti má.

Gindřich z Dubé, weliký dobrodinec kostela a kapitoly Wyssehradské r. 1390.

Urozený a slowutný Pán Gindřich z Dubé, u krále Wáclawa mistr curiae, zaopatřil kostelu Wyssehradskému 4½ kopy ročnjho přjgmu ze Dworců, gež od Kartusianů koupil, aby památka za něho a geho rodiče se konala. Učinil to z horliwé a prawé pobožnosti, chtěge předegjti den soudný skutky milosrdnými, aby za zbožj pozemské od Boha mu popřáné, zgednal sobě poklady wždy trwagjcj, poklady wěčné blaženosti a wěčné slawy swatých. Což kapitola se wssj ochotnostj a wděčnostj přigala. Týž Gindřich měl gesstě statky a zbožj probossta Wyssehradského pod spráwou swou (in commenda), a nesčjslné milosti, nesmjrná dobrodinj gak u krále tak u Pánů Českých kostelu a kapitole Wyssehradské neustále wymáhal, a také sám, naděge se za to wěčné odplaty, wzácnými ostatky, drahými klenoty a skwostnými ornáty kostel obdařowal. Kapitola aby wděčnost swou něgakým spůsobem ukázala, slawnou památku na předky a rodiče geho dwakrát do roka konati a po smrti takowého swého dobrodince zwlásst na něho modlitbami pamatowati se zawázala. Slawně byla také památka ta konána, a od prwnjho až do negposlednějssjho pána i služebnjka wssickni hogně byli podělowáni, tedy od negwyžssjho až do negnižssjho wssickni obyčegné modlitby a služby w ten den konati museli, an by ginak nic byli nedostali.

Každý kanownjk musel wyžssjch řádů býti, aniž směl kdo na gaké swětské práwo se potahowati.

R. 1393 ustanowila kapitola we swé obecné schůzce, že od té chwjle na budoucj časy žádného od kohokoli a gakýmkoli spůsobem předstaweného muže za kanownjka nepřjgme, leč bude-li giž podgahen, gahen a nebo kněz, a že oudowé kapitoly, kteřj by posud nižssjch řádů byli, powinni gsou, do wyžssjch wstoupiti, sice by ti,

genž wyšššjho řádu nepřigali, za spolubratry uznáwáni nebyli, anižby podjlu měli w důchodech z welké pokladnice, w přjgmech na čtwero suché dni, we wjně a držjwj, gež děkan a kanownjci dostáwagj, také by djlců s ostatnjmi nedostáwali.

Aby pokog w kapitole zachowán byl, ustanoweno pozděgi, wšak před rokem 1396 takto: Kterýkoliw prelát neb kanownjk gakékoli přednosti, urozenosti, důstognosti, gakéhokoli řádu neb stupně, druhému prelátu neb kanownjku w kapitole, neb w kapitolnjm něgakém řjzenj, neb w kostele Wyšehradském při službách Božjch něgaké bezpráwj učinj, neb geg potupj, gest zbawen na celý rok mjsta i hlasu w kapitole, a wšech djlců, gež dostáwagj ti, genž při službách Božjch přjtomni gsou; toho roku nemůže wyšššj obedience neb prebendy dosáhnouti, má wšak na wůli, aby u náležitého soudce práwa swého pohledáwal. Do těch samých trestů upadá ten, genž by na trogj poukázánj děkanowo, neb kdyby geho práwě tu nebylo, k napomenutj negstaršjho kanownjka, byť by se nagednou po sobě stalo, ze schůzky kapitolnj za wystoupenou wzjti nechtěl, gežto by kapitola shromážděná za dobré uznala. Aby z tohoto našeho ustanowenj něgaké pochybnosti nepowstaly, aby nedorozuměnj nebylo, co b e z p r á w j neb p o t u p e n j gest, o tom ať pokaždé kapitola rozhodne, aby nebylo za potupu držáno, co potupa nenj. Dotčené ustanowenj dle celého obsahu i z ohledu trestu wztahuge se k ustanoweným wikářům, služebnjkům a ke wšem beneficiantům našeho kostela Wyšehradského. —

Kterýbykoli prelát, kanownjk neb služebnjk našeho kostela Wyšehradského, druhého preláta, kanownjka neb služebnjka, před králem, před pány, hegtmany, úřednjky wogenskými, panošši neb přjbuznými, pod gakoukoliw zámjnkou pomluwil neb obžalowal sám osobně, neb skrze giného, neb kdokoli by se mezi preláty a kanownjky w takowé rozepři z gakékoli přjčiny proneweřil, ten genž giného pomluwil neb obžalowal, i ten, genž z některé strany odpadl, ať byli geho přjbuznj nebo cizj, když by se to stalo k lepššjmu swé strany, má býti zbawen wšech djlců, důchodů a hlasů w kapitole za celý rok, gest-li prelát neb kanownjk. Wikáře, oltářnjka a žáka má kapitola w tom prowiněnj potrestat dle uznánj. — Když by ale někdo proti bratru soud wésti, práwo se domnjwal mjti, a snad by se mu dle domněnj

geho sprawedlnosti w kapitole nedostalo, může dle swé libosti na wyšssj ale gen duchownj úřady swé stjžnosti wznésti. Wždy ale w tom, kde by pochybnosti mezi těmi, genž w rozepři gsou zapleteni, powstaly, má kapitola uznati, co prawého a slussného gest neb nenj.

W tom ustanowenj kapitolnjm gest widěti, gaký w kapitole tehdáž horliwý duch cjrkewnj katolický panowal. Ti, genž souditi magj wesskeré pokolenj, nemagj sami sebe rozsuzowati w stawu býti, magj se soudu dožadowati u těch, gež oni soudit powinni gsou? — Z druhé strany ale zřegmá gest spustlost mrawů křestanských. Čjm se 15. stoletj wjce blјžilo, tjm wjce kapitola žehrá na spustlost, tjm přjsněgssj zákony wydáwá a tjm těžssj-tresty na přestoupenj gich ukládá. Zákon Kristůw, zákony obecnj cjrkewnj, zákon milosti, pro mysl spletenou a srdce studené giž slabé byly, gako slabé gest pro possetilého přjgemné oko; ale prutu, prutu železného třeba, aby geg w hrůze udržel dohljžitel. Kapitola takto pjsse: Zagisté nás skussenost giž často ponaučila, že někteřj z bratřj nassich, magjce ku prospěchu kostela, osob i obce w kapitolnjch pogednánjch mjrnosti a duchownj wážnosti ostřjhati, spousstěgj se z gakésі nadutosti a rozpustilosti do konánj bezpráwj a zlehčowánj prelátů a kanownjků, spůsobili pohorssenj znamenité a mrzutosti, z čehož posslo, že pogednánj kapitolnj neb kostelnj se nekončila, náležitě neustanowila, a tagnosti kapitolnj wyzrazowány býwaly. A ti, genž nemohli swé rozpustilosti sami prowésti, opowážili se duchem bezbožnosti poháněni gsouce, ku swětským pomůckám útočisstě swé bráti, a swé stjžnosti negen neprawé, ale zlostné a bezbožné, schytralými zástěrkami, žádného základu nemagjcjmi, obalowati, před swětskými úřady klásti. Ku swé pomůcce wzbuzugj moc swětskou proti Bohu a sprawedlnosti, proti swobodám cjrkewnjm, moc swětskou, genž docela na duchowenstwo newěřе. Z takowých stjžnostj powstáwagj někdy i krwe prolitj, wraždy i welmi mnohá pohorssenj.

Negwětssjch milostj a práw duchownjch propůgčil kapitole papež Bonifac IX.

Král Wáclaw od počátku swého panowánj wssemožně se snažil, aby kostel a kapitolu Wyssehradskou oslawil. Wáclaw

z Burnic, děkan, pak probossst Wyssehradský, miláček a rada krále Wáclawa, miláček papežského dwora, muž nad mjru horliwý pro rozssjřenj cti a sláwy Božj, užil přjhodného času a králowské náklonnosti ku zwelebenj kostela a kapitoly swé. Cokoli kapitola za prospěssné a chwalitebné uznala a ustanowila, král schwálil a potwrdil, čehokoli kapitola žádala, nemagjc moci, aby to spůsobila, král swou mocj, swou pomocj přispěl, zemské řjzenj překážek se činiti neopowážilo a duchownj spráwa České cjrkwe tomu, co kapitola pro čest a chwálu Božj, ku zwelebenj cjrkwe Kristowy za potřebné a užitečné uznala, nawzdor a odpor činiti tehdáž nemohla, nemagjc čjm řjditi na Wyssehradě aniž w městech a mjstech kostelu Wyssehradskému podřjzených. Gaké práwo a gakou swobodu občanskou kapitola gen mjti mohla, toho popřáli giž králowé a knjžata Česká a Wáclaw potwrdil. Mnohých práw a swobod duchownjch kapitola potud neměla, které mjti mohla. Negsouc pod žádným biskupem, ani arcibiskupem, k samému papeži se uchýlila, a od Bonifáce IX., tehdegssjho papeže, následugjcjch práw a swobod dosáhla:

R. 1390 dowolil, aby i biskupowé a preláti kostela Wyssehradského slaužili mssi sw. u oltáře, genž byl z kamena, na kterém sw. Petr obětowati měl, a gegž Karel IV. z Pisy na Wyssehrad přinésti kázal, kdežto potud gen arcibiskupowé na něm obětowati směli. Dal také moc odpustků udělowati, biskupům 100 a Wyssehradským prelátům 50 dnj, když při tom oltáři slaužj, leč by při takowé mssi wyslanec papežský byl.

R. 1392 bylo wypsáno pro České králowstwj milostiwé léto, a k tomu byli chrámowé z Řjma ustanoweni. Wyssehradský kostel sw. Petra, welký kostel Pražský, nowá kaple těla Božjho, sw. Felicia a Adaucta na Nowém městě a kostel klásstera Břewnowského.

R. 1396 gest negbohatssj. Toho roku byl kostel a kapitola wyhražena i z biskupstwj Pražského. Až potud byla totiž kapitola wyhražena toliko z prawomocnosti biskupa Pražského. Mocj toho wyhraženj:

1. kostel a kapitola Wyssehradská k žádným poplatkům, gež biskupowé tehdáž wypisowali, potahowány nebyly.

2. Preláti, genž něgakého duchownjho potwrzenj we swém úřadě neb we swé hodnosti potřebowali, w Řjmě o to žádali.

3. Správu a řjzenj kostela a právo nad swým duchowenstwem kapitola sama konala, dle sněmů a obecných zákonů cjrkewnjch, a dle wlastnjch potřeb swých zákony si ustanowila, winné trestala, soudy sama wedla a kde potřeba kázala, potwrzenj toho wšeho w Řjmě žádala.

4. Wyslance papežské, když w záležitostech kapitolnjch gednali a zaneprázdněni byli, platit musela. W tom co se týče moci a práwa biskupského řádu (jus ordinis) musela kapitola až dotud biskupa Pražského gako za swého uznáwati, a geho slušně požádati; faráře w Praze a mimo Prahu, genž pod patronát Wyšehradský patřili, též biskup Pražský dosazowal a potwrzowal.

Také důkaz toho se nacházj, že odpustků od cizého biskupa udělených biskup Pražský potwrdil, o čemž giž dřjwe bylo powědjno. Toto wyhraženj nebylo biskupům Pražským proti mysli, aniž kapitola Wyšehradská tehdy mnoho tjm wyzjskala, poněwadž swornost a láska apoštolská w rozkwětu byla. Když biskup zákony cjrkewnjmi gak biskupstwj swé tak i sám sebe přjsně řjdj a sprawuge, když gen cti a slávy Božj a králowstwj Božjho wyhledáwá, ostatnj preláti a duchowenstwo zákon cjrkewnj před očima magj a geho ostřjhagj — wýhrada gakákoliw nemá žádné důležitosti, gako netřeba ohrady kolem winice, kde nenj lišek ani škůdných lidj. Wyhražená společnost a wyhražený kostel nebyl zagisté bez zákonů, nesmělo se djti co a gak se komukoli ljbilo; wrchnj i celé towaryšstwo dle obecného zákona a cjrkewnjho práwa řjditi a sprawowati se museli.

Kapitola bywši tak z biskupstwj docela wyhražena mnohem wětšjho práwa tjm došla, stala se totiž, gak se po latině tomu řjká: Ecclesia nullius dioeceseos, kdežto dle onoho práwo bylo pouze Ecclesia exempta.

Tjmto nowým práwem se stalo, že kapitola a kostel Wyšehradský na biskupa neb tenkráte giž arcibiskupa Pražského wázány nebyly, aniž duchowenstwo a farářowé na fary k patronátu Wyšehradskému patřjcj dosazenj od něho potřebowali a potwrzowáni wjce nebyli; když kapitola nechtěla, nemusela arcibiskupa Pražského o nic žádati, ale kteréhokoli biskupa, genž nebyl wyobcowán neb w klatbě,

mohla pozwati, aby kostely, žáky poswětil atd. Když se bully z Řjma rozesjlaly, gako každému biskupskému sjdlu tak i kapitole Wyssehradské zasýlány býwaly.

Děkan Wyssehradský o dispensace wsseho druhu w Řjmě žádal, a duchowenstwu do biskupstwj Pražského neb giného přestupugjcjmu dimissoriales uděluwal; duchowenstwo zkoumati dáwal, k farám dohljžel, a jurisdikce spowědnjkům uděluwal, a kromě papeži nikomu ginému spráw dáwati nepotřebowal. W tom měl zagisté arcibiskup ulehčenj, an práce duchownj na Wyssehradském patronátu ginj biskupowé konali. Tjm způsobem Bonifác mnoho klássterů a kostelů negen w Čechách ale po wesskeré cjrkwi wyhradil. Biskupowé geg pozorna učinili, že by to časem sskoditi mohlo; prawj se, že r. 1403 wsselikeré wýhrady zwlásstnj bullou zrussil. Bulla ta wssak nebyla prohlássena a tak přissla w zapomenutj, až w druhé polowici předesslého wěku na gegjm základě takowá wýhradnj práwa zrussena a biskupům propůgčena byla. —

Nacházj se list toho samého papeže od toho samého roku, w kterém powoluge kapitole Wyssehradské, aby probosst, děkan a kanownjci při slawnostech užjwali při mssi bjlých infulj, gako probosst, děkan a kanownjci kostela Pražského. W listowně kapitoly Pražské ale nacházeli se dwa listowé od Bonifáce IX. r. 1390 wydanj stegného obsahu, w kterých Pražským kanownjkům powoluge, by infule zlatem a drahými kameny wykládané nosili. W těchto listech gest to zwlásstnj, že w gednom stogj: prout Decanus et canonici Eccl. S. Petri Wissegradensis; — gako by si za wzor wzjti měli infule kostela Wyssehradského, který giž dřjwe to práwo měl, a w druhém listu, genž s tjmto do slowa stegně znj, gsou toliko wynechána slowa: prout Decanus et canonici Eccl. S. Petri Wisseg. — Té prwnj bully užjwali dĕgepisci kostela Pražského, gako Pontán, probosst u sw. Wjta. Berghauer měl obě bully w rukou, porownal gednu s druhou a we swém spisu: Protomartyr. Poenit. S. Joan. N. uwedl tu, které Pontán použil.

Odpustkowé od Bonifáce IX. propůgčenj w kostele Wyssehradském.

W Benátském slawném chrámu Páně sw. Marka weliké odpustky se udělowaly na hod nanebewstoupenj Páně. Bonifác powolil, aby takowé odpustky také we Wyssehradském kostele udělowány byly. Známo gest, gak znamenité odpustky na den Porciunkulj u Assisi se udělowaly; takowé odpustky byly také udělowány na Wyssehradě w den sw. Michala, archangela. Papež nařjdil, aby děkan zwlássť w ty dny 6 neb wjce spowědnjků dokonalých ustanowil, genž by spowěď spasitelně slysseli, mocj apossstolskou odpustků udělowali a rozřessenj dáwali, wygjmage přjpady, o nichž by se s papežem poraditi bylo. Za těch časů lid na odpustky držel, walně kostely nawsstěwowal a hogné almužny dáwal, kdo odpustků oučasten býti mohl. Kostel Wyssehradský potřebowal znamenité správy. Aby lid gesstě u wětssjm počtu na Wyssehrad putowal, powolil papež, aby wssickni odpustkowé, genž se w Praze w kosteljch řeholnjch i neřeholnjch a we wssech kostelich až na dwě mjle od Prahy udělugj, také na Wyssehradě udělowáni byli. Tjmto powolenjm udělowaly se odpustky na den narozenj, obřezánj, zgewenj, wzkřjssenj, nanebewstoupenj Páně, na Božj Tělo, na hod swatodussnj, na den narozenj, zwěstowánj, očisstowánj a nanebewzetj Panny Marie, na den sw. Jana Křtitele, sw. Michala, sw. apossstolů Petra a Pawla, na den sw. Anežky, sw. Anny, sw. Mářj Magdaleny, sw. Sebastiana, sw. Jana Ewangelisty, sw. Prokopa, sw. Wáclawa a sw. Patronů, též na den poswěcenj chrámu Páně. List, kterýmž papež odpustky tyto powoluge, gest co do pjsma a peržamenu geden z negkrásněgssjch. Na hradě Pražském měli ostatek něgaký roucha Marie Panny; w gisté dni byl lidu k uctěnj ukazowán a odpustky udělowány. Na Wyssehradě byl též něgaký ostatek roucha Marie Panny a w gisté dni nábožnému lidu se ukazowal, odpustků wssak se neudělowalo. K žádosti krále Wáclawa papež powolil, aby při wystawenj roucha Marie Panny na Wyssehradě, gako na hradě Pražském odpustky udělowány byly. Gako král Karel pro Českou zem a pro Prahu zwlássť wsse shromáždil a sbjral, aby gi oslawil,

tak král Wáclaw kostel a kapitolu Wyssehradskou na negwyšssj stupeň slávy powýssiti a wssemožně gi zwelebiti se snažil.

Wáclaw, patriarcha Antiochenský a probosst Wyssehradský založil nowou kapitolu na Wyssehradě w kapli wskřjssenj Páně.

Wáclaw, probosst, zřjdil w kostele sw. Petra a Pawla kapli wskřjssenj Páně, nowé kanownictwj založil a důchody na 250 kop ğr. Pr. ročně z rozličných nágmů opatřil. Šimon z Nymburka, licenciat w cjrkewnjm práwu a farář Semčický také gednu prebendu w té kapli založil. Deset kop ğr. Čes. we Wtelně u Mělnjka cum 7 laneis censualibus, s přjslussenstwjm a 5 kop ğr. Pr. we wsi Přjworech k tomu odhodlal. Na to kanownictwj měl Wilém z Běchař a geho potomci podacj práwo. Probosst Wáclaw žádal krále Wáclawa, aby přjgmy ty nágemnj do desk zemských zapsány byly, čemuž král powolil a celého toho nadánj r. 1404 potwrdil.

Zákon těchto kanownjků takto ustanowen:

1. Bude geden prelát, a tolik kanownjků, kolik fundacj se nagde.

2. Kdo kanownictwj založj, má práwo na ně dosazowati.

3. Magj spjwati dennj i nočnj hodinky a mše čjsti o wskřjssenj a umučenj Kristowě w kapli od patriarchy zřjzené.

4. Za žaltář magj slussné důchody bráti, a od oltáře žiwi býti, gessto oltáři slaužj.

Lázeň pod Wyssehradem a purkrabj Wyssehradsstj toho času.

Chwálo, purkrabj Wyssehradský, koupil lázeň pod Wyssehradem pro zámek Wyssehradský. Lázeň tu prodal král Wáclaw za 25 kop Girowi a Walentjnowi, lazebnjkům z Chlumjna. Ty penjze odhodlal na opprawenj zámku Wyssehradského, genž na mnoha mjstech byl giž na zbořenj. Z té lázně dostáwal kostel ročně 2 kopy a woskowé swjce, když tělo Páně w kostele Wyssehradském sw. Petra a Pawla bylo wyzdwihowáno, (snad

o wſtřjſſenj, — neb když ſe ſſlo k nemocnému). Ta probeg ſe ſtala r. 1393.

Wanko z Dubé byl purkrabj hory Wyſſehradu a Jan Sykora, mjſtopurkrabj r. 1399.

Racko z Dwogic nazwán Kobyla, byl purkrabj r. 1406. Týž wyhotowil zápis na dům Prokopa Fabra, z něhož také koſtel ourok bral, kterýž zápis pro lepſſj giſtotu wepſán do regiſtřjku proboſſta Wyſſehradſkého. Dům ten ſtál in suburbio montis Wissegrad. (w podhradj hory Wyſſehradſké).

Wedenj práwa na Wyſſehradě.

Nacházjm giž w liſtu od r. 1382 úřednj oſoby gmenowány, genž rozſudek učinili mezi kanownjkem Janem Porcelem a mezi Wogtěchem z Dlouhé Wſi, měſſtanem Pražſkým, když ſe o wes Čečowice ſoudili; gmenugj ſe Scabini seu consules Ecc. Wissegradensis.

R. 1400 nacházjm liſt, w kterémž Wáclaw, proboſſt, rychtáře na Wyſſehradě uſazuge. Liſt ten do ſlowa tu položjm, neboť geſt to prwnj Čeſký liſt, genž w liſtowně ſe nacházj, a ukazuge také, gaké powinnoſti rychtář měl a gaké užitky. Znj takto:

„Wáclaw božie a apoſſtolſke ſtolice miloſti Patryarcha Antyocenſky a proboſſt Wyſſehradſke° koſtela a králowſtwie czeſkeho kanclerz znamo czinime tiemto liſtem przede wſſemi, že znamenagice, kterak Rychtařſtwie naſſe, kteremuž proboſſtwie naſſemu Wyſſehradſkemu przjſluſſegicie totižto na te hoře Wyſſehradſke, a dom . . . . k niemu przjſluſſegicij ſkrze czaſte mienyenie a brzke Rychtarzow, kterzjž gſu ge od przedkow naſſyech drželi, byloby w ſwych ſwobodach zmarzene a k malemu ſtawu przewedene a duom geho wzdielany a wſtaweny, bylby gakožto owſſem zborzeny a padly. Protož žádagice rzeczeneho Proboſſtwie naſſeho a geho zbožie založenie vcziniti lepſſie, a wažiece ſlužebnoſti zaſluženie, gimžto opatrny Jan rzeczeny Rachel ſlužebnjk naš nam a přjedkom naſſim dawno ſe ſpolu libil a geſſtie libiti bude moci vžiteczniegi buducnie. Ne ſkrze omyl a neopatrnie, ale rozmyſlem rozmyſſlenym a z giſte° wiedomie a zdrawu wiernych naſſych przjſtupugiecy radu Temuž Janowi Rachelowi,

diedicom a namieſtkom geho naprzed powiediene Rychtarſtwie proboſſtwie, na horze Wyſſehradſke naprzed rzeczene s krčmu ſwobodnu a s domem a se wſſemi a z każdymi zwlaſſtie pożitky, ſwobodami a poctami, k temuż Rychtarſtwie prziſluſſegiecymi, gichżto aż doſawad przedkowe geho rzeczeneho Rychtarſtwie wladaři pożiwali gſu a gim ſe radowali pro zaſe oprawienie, polepſſenie a pro dobru ſprawu, a aby rzeczene Rychtarſtwie, k temuż ſtawu, w němż geſt prwe lepe bylo, przjiwedeno mohlo byti ſwobodnie a pod gmenem ſwobody dáli ſme obdarowati, a tiemto liſtem miloſtiwie dawame pod takowu wſſak wymienku, że naprzed powiedieny Jan Rachel, diedicowe a wſſickni geho namieſtkowe pro řeczené Rychtrſtwie a pro duom a pro gich przjiſluſſenſtwie tudiez na ſudie ſedieti, a lidi vroczne proboſſt-ᶜ naſſeº Wyſſehradſkeº naprzed gmenowaneº k rzeczenemu ſudu Hory Wyſſehradſke przjiſluſſegiecy a pod rzeczenym Wyſſehradſkym ſudem od ſtarodawneho aż doſawad zachowawaneho a potom zachowatedlneº obyčege ſucy zprawowati, ſuditi a wſſecky ſtutky gich wynaſſeti toliko magi. Żadne w tom zmeſſkanie neb opuſſtienie neczjniece. Pakli by ſe przjihodilo, kdyby tyż J a n R a c h e l, diedicowe a namieſtkowe geho ſami ſkrze ſwe ſkutkow a potrzebnoſti rzeczenych vroczníkow pod rzeczenym Rychtarſtwiem Wyſſehradſkym gſucych neb obywagiecych wyrychtowati a wyprawiti nikoli nemohli, tedy na nas a namieſtky naſſe, nebo na naſſe a na namieſtky w naſſych, kterzjż czaſem budu, vrzedníky to wzneſti magj, a budu powinni. Chceme take, aby pokuty nebo winy z pieti groſſ. a njże, toliko kteréżby z ſudu takoweho wynikly nebo przjiſſli, wedle rzadu a obyczege aż doſawad zachowaného, a kteryż má potom zachowan byti, naprzed powiedienemu Janowi Rachelowi, diedicom a namieſtkom geho byly wybierani, a gine pokuty nad Summu pieti groſſuow ke komorze naſſy a namieſtkow naſſych odkazugem przelezicym. Nad to take naprzed powiedieny Jan Rachel, diedicowe a namieſtkowe geº, kdyżby ge chudoba, nebo kterákoli giná przjczina nutila budu moci naprzed powiediene Rychtarſt-ᶜ ſe wſſemi przjſluſſenſtwiemi geº ſwrchu pſanymi hodnie oſobnie prodati, dati, odkazati, ſmieniti, zaſtawiti, nebo na kterukoli oſobu przeneſti, wſſak neginak gedno pod wymienku brzemene a ſlużby naprzed rzeczenych pod tež práwo Jakož gim ſamym ſwiedczi beze wſſy naſſy a na-

miestkow naſſych odpornoſti. A ktož by koli z dobre wuole take y s powolenym naprzed pſane° Jana Rachele diediecow a namieſtkuow ge° naprzed pſanych tento liſt miel wſſech wiecy w tiech liſtech napſanych, Jakožto tyž Jan Rachel, diedicowe a Namieſtkowe geho bude mocy požiwati geho, Slibugjce za nas y za namieſtky naſſe naprzed pſane-u Janowi Rachelowi, diedicom a námieſtkom geho na przedpowiedienych wſſech wiecech a každe zwlaſſtie neprzekažeti, ale przi tiech wſſech wiecech a przi každe zwlaſſtie gakož ſwrchu wypſany gſu, bez przeruſſenie dobru mieru zachowati. Napominagice a proſice poctiwych Mikulaſſe Gewuhery Sſkolaſtika mieſtodiekana, Mikulaſſe Cynka, Waclawa Dobrmanna, Jana z Diedibab, Frydricha rzeczeneho Kucharz i wſſy kapitoly koſtela naſſe° Wyſſehradſke° naprzedrzeczeneho Spolubratrzy naſſych milych, aby k naprzed powiediene-u danie tak gakož ſe naprzed pjſſe vcziniene-u, gakož nanie prziſluſſie przieznjwie ſwolili. Tak a tak aby takowe naſſe danie nam a naſſym namieſtkom moc pewnoſti obdržalo. Toho na ſwiedectwie peczet naſſe z giſte° wiedomie przjwieſſena geſt k tomuto liſtu.

Dan na Wyſſehradie Letha Božie-° Tiſycieho ctyrziſteho w ſobotu den cztyrzmezdcytmi Mieſiece ledna.

A my Mikuláš Gewuhery Sſkolaſtikus mieſtodiekan, Mikulaš Cynk, Waclaw Dobrmann, Jan z Diedibab, Frydrich rzeczeny Kucharz i wſſecka kapitola koſtela Wyſſehradſkého znamenagiece naprzed powiediene danie pro dobru zprawu pro zaſe oprawenie a pro polepſſenie byti ucziniena, A naprzed powiedienemu naſſemu Proboſſt-e byti užitečne a proſpěſſne ge° potwrzugeme pogiſſtugiec a k niemu we wſſech ge° artikulech a causulach neb w ſtrankach a punktiech w kapitole ſebranych ſpolu powolugem, Chtiece a vſtanowugice aby od nas a namieſtkow naſſych potwrzenie neporuſſene obdržalo pewnoſti. Toho na ſwiedectwje pečet Capitoly naſſe wietſſie k tomu liſtu z giſte° wiedomie dali gſme przjwieſyti.

Dan a ſtalo ſe w Capitole naſſie obecne, kteružto ke dnu Soboty na hod S. Tymotea Mučedlnika Božie°, genž byl geſt cztyrzmezdcytmy den ledna mieſyce, od wigilgie S. Thomy Apoſſtola wedle obyczege Rzeczeneho naſſeho koſtela drželi gſme.

Nadánj oltáře sw. Hedwiky, genž až dotud se pamatuge.

Ze wsseho onoho hogného nadánj na msse, oltáře a na kostel odhodlaného gediná tato fundace z časů předhusitských se udržela. Giž dáwno stál oltář sw. Hedwiky w kostele Wyssehradském. Mikoláš Preller, oltářnjk w Knjně, kněz biskupstwj Pražského, znowa geg nadal 12 kop. Pr. gr. Tento úrok koupil od Humprechta z Tasnowic a dědiců geho na statcjch Zwoleňcwsi, Ougezdci, Zakolanech, Kowárech, tak gak w dskách zemských králowstwj Českého s powolenjm králowským znj r. 1401. Ten oltář s tjmto důchodem odewzdala kapitola pod spráwu Mikolássi Prellerowi až do geho smrti, a ustanowila, aby ani on ani oltář ten mezi tjm ničjm obtěžowán nebyl. Práwo, kněze k tomu oltáři dosazowati wyžádal Preller Wáclawowi Zeybotimu, měsstanu Knjnskému a geho dědicům a potomkům. Kapitola připustila, aby wždy, když to mjsto prázdno bude, hodného kněze děkanu neb mjstoděkanu a kapitole předstawil, oni že ho usadj a potwrdj. Po smrti pana Mikolásse ale nástupnjk geho, oltářnjk sw. Hedwiky dá na den památný smrti Prellerowy 2 kopy na slawný oběd pánům prelátům, kanownjkům a služebnjkům dle obyčege toho kostela. Každý týden bude sloužiti u toho oltáře tři msse swaté za žiwé i za mrtwé dobrodince tohoto oltáře a zwlássť za pana Prellera a geho rodiče. O slawnostech musj swůg oltář ubrusy a swětlem okrássliti, gako ostatnj oltaře okrássleny býwagj. Ostatně má mjti ten oltářnjk zastánj a práwo gako ginj. Úrok ten kapitola až dosawad dostáwá ze Zwoleňowsi. Za to čte wikář probosstský 12 mssj sw., poněwadž 16 zl. z toho kostelu připadne.

Wáclaw Králjk z Burnic, děkan pak probosst Wyssehradský, patriarcha Antiochenský a konečně biskup Holomoucký.

Wáclaw pocházel z pokolenj Wrabbského, které, dle Krugera, giž za času sw. Wáclawa slawné býti mělo. Gak gsme giž čtli, byl r. 1381 mocj legáta papežského Pilea kanownjkem na Wyssehradě učiněn. Hammerssmid pjsse, že giž r. 1383 děkanem

byl. Z listů na Wyšehradě se nacházegicjch nic se o tom určiti nedá. R. 1383 byl Marquard, r. 1384 Wjtek z Černčic a r. 1398 týž gesstě mjstoděkanem. Až r. 1390 gest Wáclaw děkan poznamenán. R. 1398 giž gest proboštem nazwán; w listech teprw od r. 1400 geg nalezám, proto ale mohl giž dřjwe proboštem býti. Kdy byl proboštem učiněn a gak patriarchou se stal, nenacházjm. Od r. 1412 až do r. 1416 byl biskupem Holomouckým. Widěli gsme, gak se snažil, aby od papeže Bonifáce IX. a od krále Wáclawa wšemožné swobody a práwa kostelu Wyšehradskému wymohl a kapitolu oslawil. Kostel oprawiti a ozdobiti, a co zwlásstnjho bylo, welmi weliký zwon, gemuž Patron řjkali, uliti a na wěži zawěsiti kázal. Počalo se njm zwoniti w čas tehdegssjho milostiwého léta, genž se w Praze, gak giž dotčeno, slawilo, aby Bůh křestanským mocnářům a zwlásstě králi Uherskému wjtězstwj nad Turky dáti ráčil. Sigmund, král Uherský, žádal krále Wáclawa, aby mu lidem a sspjžj na pomoc byl. Nebylo genžby pány České a rytjřstwo s wětssj horliwostj a s lepssjm prospěchem k tomu zbuzowal nad Wáclawa Wyšehradského. Gako zwon od něho zřjzený, genž se rownal negwětssjmu zwonu na hradě Pražském, nebyl-li, gak mnozj spisowatelé udáwagj, geho wětssj, swým slawným a ljbým hlasem lid k pobožnosti swoláwal a wzbuzowal, tak Králjk, probošt, swou ljbou wýmluwnostj k poswátnému bogi zápasnjky wyzýwal a gim srdce i zmužilosti dodáwal. On též s welikým nákladem ostatky sw. Longjna z Řjma na Wyšehrad přiwézti dal, w truhle kamenné nad mjru těžké, kteráž se až dosawad w oltáři sw. Longjna na Wyšahradě chowá. Od Dominikánů z Perusie obdržel darem prst sw. Anny z ostatků, kteréž ti duchownj od swého zakladatele papeže Benedikta obdrželi. Pokud w geho moci bylo i na giných mjstech o rozssjřenj cti a chwály Božj pečowal. Tak roku 1398 list na odpustky kapli hrobu Božjho w Sedlicjch u Kutné Hory wydal, gegž Kapihorský w historii klásstera Sedleckého w česstině přiwádj.

Toho času byl arcibiskupem Pražským Albjk, lékař wýborný krále Wáclawa. Rozepře o wjře giž se welmi rozněcowaly a wsselikéé přičiněnj Albjkowo k ukrocenj gich nic neprospjwalo. Albjk r. 1413 složil arcibiskupstwj Pražské do rukou Konráda

Westfalského z Wechty, biskupa Holomouckého a přigal biskupstwj Holomoucké. Wssak ani zde se mu neljbilo, a hned odewzdal biskupstwj to Wáclawowi Králjkowi za probossťstwj Wyssehradské, a tak se stal Albjk probosstem Wyssehradským a Wáclaw Králjk, biskupem Holomouckým. Morawané někteřj nechtj ho chwáliti prawjce, že byl marné cti žádostiw, marnotraten, ginj opět, že byl muž plný horliwosti. Hned gak biskupstwj Holomoucké nastoupil, sněm we Wysskowě uložil, a se swým duchowenstwem se radil, gak by se mrawy naprawiti daly, a gakým spůsobem by se bludnému učenj Wiklefowu a Husowu odpor činiti mohl. Spasitelný zagisté řád byl w sněmu tom ustanowen. On zastawené biskupské statky pokud mohl wyplácel; slawnosť a ostatky sw. Longjna do swého biskupstwj uwedl, a gakožto patriarcha služby Božj slawněgi, než obyčegně w biskupských kostelých se děge, wykonáwal, a to geg w podezřenj uwedlo, gako by to z marné chwály činil a na nepotřebné outraty gměnj swé wydáwal. Gazyk zlý chtěge weleslawnou ctnosť na člowěku zlehčiti, dobrým geho skutkům úmysl zlý podkládá. — Co Wáclaw Králjk na Wyssehradě děkanowal a probosstowal, nad mjru smutné a osudné nesnáze, wsseobecnou zhoubu a skázu celého slawného králowstwj Českého připrawugjcj, wznikly a se rozmáhaly. Arcibiskup Pražský, muž welmi horliwý a přjsný, s králem Wáclawem nedorozuměnj a neẘuli měl; přissla, gak se řjkáwá, kosa na kámen; a to zwlássť přjležitosť dáwalo Králjkowi z Burnic, aby swou službu cjrkwi a králowstwj Českému prokázal. Gsa oud Wyssehradské kapitoly a prelát z negpředněgssjch w králowstwj, pod spráwou arcibiskupskou nestoge, nemohl býti w podezřenj, že by z ohledu arcibiskupa něco schwalowal, co by cjrkwi České neprospjwalo; bylo se také nadjti, že krále, gsa geho miláčkem, spjsse než kdo giný k wěcem spasitedlným naklonj.

Králjk také neopomjgel, aby horliwosť swou ukázal. Neghlawněgssj přjležitosť k tomu dalo nowé biskupstwj, gež král w Kladrubech zřjditi zamýsslel, a sice tjm spůsobem, aby když opat umře, nebyl nowý wolen, ale biskup tam usazen. Což owssem ani řeholnjkům ani arcibiskupowi po wůli nebylo. Řeholnjci magjce swobodu opata woliti, wolili, a arcibiskup ho potwrdil, dřjwe než se král toho nadál. To ho rozhorlilo i wssechny ty, genž si přáli,

aby biskupstwj nowé zřjzeno bylo. Předni dwokenjnowé a mezi nimi děkan Wyssehradský přinesli králi na Žebrák správu o tom, co se w Kladrubech dálo. Král chtěge na gisto wěděti, které fary po celém králowstwj zadáwati králi přislussj, nařjdil arcibiskupu, aby děkana Wyssehradského a Mikolásse, biskupa Laurentjnského zřjdil, genž by to wyssetřili. Arcibiskup wssak krále w Řjmě obžalowal a sám také do Řjma k swatému otci se odebral. Král naproti tomu poslal poslance swé, a mezi nimi Wáclawa Králjka, kterýž si w Řjmě tak moudře počjnal, že geg papež patriarchou Antiochenským a při geho náwratu král probosstem Wyssehradským učinil. W Kladrubech nechtěl mjti arcibiskup biskupa, a král nechtěl mjti opata. S powolenjm králowským propůgčil papež opatstwj to Wáclawowi, probosstu Wyssehradskému, až do smrti geho. Papež to učinil, aby klásster nezassel a král powolil, aby klásster tak nazwané hostinstwj komukoli odepřjti mohl. Hostinstwj takowé býwalo často nesnesitedlným břemenem w klássteřjch. Rytjři se začasto se swým lidem a koňstwem na kolik neděl w takowém klássteře uhostili, a gako hosté se wssjm zaopatřeni býti museli. Tjm kláštery na mizinu přicházely. Oswobozenj to stalo se r. 1397. Mnozj páni Česstj proti králi se spikli a wogensky do pole se postawili.

R. 1399 se gednalo o smjřenj, a Benessow k tomu byl ustanowen. Král zřjdil muže gakožto prostřednjky, a páni Česstj proti králi bogugjcj i sám král zawázali se, že se wýroku gich podrobiti chtěgj. Což se také stalo, a pokog zgednán byl. Prostřednjky byli: Wáclaw, patriarcha Antiochensky, Wolfram, arcibiskup Pražský, Jan, biskup Litomyšlský a ginj swětsstj páni. —

Kurfiřtowé a řjsstj páni též byli s králem Wáclawem nespokogeni a proti němu se srotili. Aby ge upokogil, wypsal sněm do Norimberka, aby stawowé a řjšská města plnomocnjky swé tam poslali, že on také tak učinj. Mezi plnomocnjky od krále wyslanými byl opět přednj Wáclaw, probosst Wyssehradský, a měli plnou moc, aby wsse obstarali a o wssem se smlouwali, což by králi i celé německé řjssi prospělo. Knjžata řjšská wsselikému oustnjmu gednánj s plnomocnjky králowskými se wyhýbali, což oni pozorugjce kurfirsstu Mohučskému a Falchraběti Ruprechtowi psali, že magj o mnohých wěcech s nimi gednati, gichž nemohou a nechtj wyslancům

ale toliko gim samým oustně swěřiti, dokládagjce, aby knjžata řjšská sobě a nikoli králi připisowali, pakli německá řjsse takowým gegich gednánjm w nepořádku zůstane.

R. 1400 odewzdal Wáclaw probosst králi 940 hřjwen střjbra tak nazwaného Řjmského ouroku z Wratislawského biskupstwj, načež od krále list dostal.

Toho roku 15. března byla králowna Žofie korunowána, při kterémž obřadu i patriarcha Wáclaw přisluhowal.

Toho samého roku psal král Wáclaw papeži Bonifácowi, schwaluge mu Wáclawa za patriarchu Aquilegského. Též bratra swého Sigmunda splnomocnil, aby s strany wolenj kancléře Wáclawa za patriarchu s kapitolou Aquilegskou wygednáwal. A wssak s toho sesslo, nebo kapitola gednala swobodně, gako wždy gednati má, ani w prawo ani w lewo se neohljžegjc.

Král Wáclaw učinil Wáclawa probossta negwyžssjm pjsařem zemským při králowských dskách zemských.

R. 1404 byl w Kladrubech Werner za opata wolen, král wzal klásster pod swou zwlásstnj ochranu, a patriarcha wzdal se důchodů toho opatstwj, w gichž drženj byl od r. 1398; za to mu král upsal téhodně 6 kop na Horách Kutnách.

R. 1407 usmyslil si král, aby Mjssenské markrabj si naklonil, gednoho z nich s princeznou Hořelickou Alžbětou oženiti. W Mostě z té přjčiny schůzka byla a Wáclaw patriarcha tam wyslán se zemským komornjkem Alssem Škopkem.

R. 1409 byl patriarcha Wáclaw na sněmu w Pjse, kdež se kardinálowé byli sessli, aby o pokogi a gednotě w cjrkwi gednali. Awssak negen o gednotě w cjrkwi, ale i o tom se rokowalo, kdo za prawého krále Řjmského držán býti má, neb někteřj zwolili Ruprechta proti Wáclawowi. Na tomto sněmu byl Wáclaw král za prawého krále Řjmského opět prohlássen, a geho wyslanci při wssech schůzkách za wyslance krále Řjmského powažowáni, kdežto Ruprechtůw wyslanec do sněmu pusstěn nebyl.

W rozepři mezi arcibiskupem Pražským a mistry na wysokých sskolách skrze učenj Husowo wzniklé, obě strany rozsudku krále

a geho radě se podrobiti uwolily se. Král zwolil rady. Deset pánů, swětského a duchownjho stawu bylo, z nich prwnj wýwoda R u d o l f, wolenec Saský, a druhý W á c l a w, probošt Wyšehradský. Gaký rozsudek učinili, dočjsti se gest u Pelcla w žiwotě krále W á c l a w a na str. 586. Že W á c l a w probošt poddané swé milowal a gim dobře mjnil, widěti gest z listu swrchu uwedeného, w němž rychtáře na Wyšehradě usadil. Prachaticům, genž mu patřily, wyžádal od krále zwláštnjch swobod, totiž: wýročnj trh skrze osm dnj, počjnage od wigilij sw. Jakuba každého roku; aby wozy s nákladem a kupci z Morawy a z Čech přes Prachatice gezdili a mýto Prachatickým platili. — A na takowém muži opowážili se lidé, genž ani hodni nebyli, aby řeménka u obuwi geho rowázali, gizliwé swé gazyky brousiti! Vide acta de exemptione monasterii Břevnoviensis.

Duchowenstwo a ouřednictwo od r. 1390 až 1419.

Po odchodu děkana W o g t ě c h a ze Šternberku na biskupstwj Litomyšlské byl za děkana Wyšehradského wolen K u n e š (Cunsso Wesel), a děkanowal až do roku 1379, kde král W á c l a w prebendu mu odňal. Přjčinou pak bylo: Toho času, gak známo, byli dwa papežowé zwoleni, totiž U r b a n VI. a K l i m e n t VII. Král W á c l a w zastáwal U r b a n a, též arcibiskup J a n z Genzsteina a giné duchowenstwo se ho přidrželi. H y n e k K l u k, děkan Pražský, a K u n e š, děkan Wyšehradský, nakloněni byli K l i m e n t o w i a hleděli kněžstwo na geho stranu přiwésti. Král se na ty dwa preláty rozhorlil a arcibiskupa k tomu přiměl, že H y n k a do klatby a do žaláře uwrhl, a nemage nad K u n e š e m žádné moci duchownj, wšemožně geg pronásledowal. Kde se K u n e š zdržowal, co dělal, newjm, ale prebendy neužjwal, aniž kapitoly řjdil. Byli sami mjstoděkanowé, až W á c l a w K r á l j k na děkanstwj dosedl. K u n e š byl žiw, a dělal si naděgi, gakož i kapitola, že opět ouplného práwa nabude. On měl od kapitoly zbožj w Krči za swé penjze koupené. Zbožj to spustlo a stawenj zacházeti počjnalo, neboť K u n e š snad w cizině se zdržowal, aby wšelikému protiwenstwj ušel. Kapitola to zbožj pronagala r. 1400 T o m á š o w i, kantoru a kanownjku, do geho smrti, a platil

z toho ročně 3 kopy kapitole a 14 kop k ruce Kunešowě. Tomáš byl zawázán zboží toho hned Kunešowi postoupiti, kdyby týž ad beneficia sua restitueretur, po srážce toho, co by na stawení byl wynaložil. Kuneš ale na děkanstwí wíce nepřišel. — Když Wáclaw Králík byl probošstem učiněn, dal Bonifác IX. plnomocenstwí Blažegi, děkanu u Wšech Swatých, aby Wítka, jenž giž dáwno byl místoděkanem, za děkana ustanowil a ty, genž by se tomu protiwowali, potrestal. Gako děkan gest psán r. 1399 w listu o prodegi kusu zahrady u Psář. R. 1402 nazýwá se wšak opět místoděkanem w listu, gímžto kapitola pronagímá dwůr Třebošnice ku Cholči patřící, za 13 kop. Ani Hammeršmid, ani Berghauer nemagí w posloupnosti děkanů ani Kuneše ani Wítka z Černčic, ani Jana, gehož nacházím w listech od r. 1402 — 1410, kde Jakub z Verony děkanem psán gest.

R. 1402 Benda neb Beneš 1 kopu na wýroční památku swé smrti založil, a Jan děkan gi potwrdil. Jakuba z Verony nacházím w listech od r. 1410—1417. R. 1413 byl týž oudem komissí, od krále Wáclawa ustanowené, aby rozhodla mezi Pražskými wysokými školami a Husem.

R. 1410 gednalo se o mezech na statku Kregšickém mezi kapitolou a konwentem panen u sw. Anny.

R. 1411 darowala kapitola 3 strychy pusté země, aby winice tam založena byla, mistru Mikuláši Czeyslmeistrowi, církewního práwa doktoru, arcigáhnu Horšowskému, kanowníku Wyšehradskému, pro geho weliké zásluhy o kostel Wyšehradský na dni žiwota geho, kdežto on žádal, aby mu ten kus země gen pronagat byl. Držitel pak té winice po smrti Mikulášowě aby platil ročně 18 gr. Pr.

R. 1412 byl týž Mikoláš místoděkanem.

R. 1417 byla pronagata winice u sw. Pankráce. Wíce o tom děkanu nenacházím; aniž máme listů kapitolních w Čechách zhotowených od toho roku až do 1446. Newím, odkud Hammeršmid a Berghauer spráw nabyli, že po Wáclawowi Králíkowi děkanem Jakuba z Prahy gmenugí. Gest to zagisté Jakub z Verony, a téhož se týče, co spisowatelé o

Jakubowi z Prahy wyprawugj, že totiž při wzniknutj bouře wálečné co dražssjho a wzácněgssjho bylo z listů a zbožj kostelnjho sbjral, ukrýwal, a w Melku w Rakousjch a u kapitoly Ostřihomské w Uhřjch složil; též že některé wěci w Krumlowě zachowány byly. Owssem nic gistého o tom až dosawad se newj. Hammerssmid napsal, co w Krugerowých spisech na den 13. kwětna četl a Berghauer psal podle něho. Kruger nemage giných zpráw, psal co od děkana Plocara z Růžowa slyssel. Zpráwy ty wssak s přjběhy srownati se nedagj. Listy a některé střjbrné wěci, genž z předhusitských časů se zachowaly až do nassich dob, zwlásstě pak listy, byly w Praze r. 1482. Neboť od toho času nacházj se regjstřjk wssech takměř listů, genž se podnes w archiwu chowagj. A Kapljř děkan, žiw gsa okolo r. 1473, wlastnj rukou do knihy pergamenowé wssecky bully a listy králowské i giné listiny přepsal. Gestli že listy ty w Krumlowě chowány byly, muselo to býti ku konci 15. wěku, a gelikož r. 1534 měly být opět nalezeny, tedy 40 a několik let by se tam byly nacházely, toho snadno mohli gesstě tehdáž lidé býti pamětnjci. Prawdě wssak podobněgssj gest, že na Bezděze a okolo Prahy a nebo w Slezsku wěci ty chowány byly, kde totiž Albjk probosst se zdržowal, gakkoli w Uhřjch umřel. Pozděgi shledáme, že tomu skutečně tak bylo. Co kustosy za těch časů nacházjm: Jana z Lucemburka r. 1400. — Jana z Morawy 1404. — Jakuba 1407. — Chwala ze Smilkowa 1412 a Wáclawa Ortlini 1417 — a památku o nich, že pole emfiteuticky buď prodali neb koupili.

Scholastiky: Mikolásse Gewneri, také Gewuheri, ginde Kanheri nazwaného (pjsaři neuměli geho gmena psát,) od r. 1390; 1400 byl mjstoděkanem. Petr Zberaz r. 1411.

Kanownjci byli: 1. Mikoláš z Litomyssle, nazwán Cink, r. 1390 byl mjstoděkanem, 1407 měl ku swé prebendě okolo 17 kop Pr. gr. ze statků Hořic a Hroznětic. Za robotu 2 kopy gr. a 11 gr. dostáwal poručnjk těch statků. Z Libeznic 5 hřiwen, 30 kuřat, 5 kop wagec, z Wrssowic snad 1 kopu gr. Z Přjslidic měl dostáwat 4 gr., byla wssak rozepře s těmi, genž ouroky platili. $\frac{1}{2}$ kopy z mjsta proti sw. Ambroži a $\frac{1}{2}$ kopy z domu Prokopa kowáře. —

2. Wjtek z Černčic', králowský kanownjk, měl prebendu w Heřmani, 21 kop ğr. a kuřata, kolik, to on prý neglépe wěděl. Též farář Heřmanský 6 kop ročně mu odwáděl.

3. Wáclaw z Hor, řečený Dobrmann, mjstoděkanem byl r. 1400, prebendu měl ze statku Syrowa, 14 kop ğr., 28 kuřat — z Libeznic 7 kop ğr., z Bassti 4 hřiwny a 24 kuřat, ze zahrady w Psářjch 14 ğr., z Arnosstowic u Hořepnjka 2 kopy ğr. Hruček w Psářjch platil 1 kop. ğr. 2 strychy chmele a 2 kuřata. Jan odwáděl 16 ğr., 2 kopy wagec a 6 kuřat. Zbyněk platil 8 ğr., 1 kopu wagec a 2 kuřata.

4. Jan ze Smilkowa měl ku swé prebendě zbožj na statku Sněti. Tu bylo 15 lánů, z kterých se platilo 30 kop ročně. Rychtář platj ročně 1 kop. ğr., má ale určitou robotu z celého statku. W Pořjčj geden lán, genž přinássj 40 ğr. ročně. Mlýn dáwá 48 ğr., řeka 8 ğr.; z lesu we Sněti platj lidé 23 ğr. — W Podiwicjch gest 5 lánů, z každého přicházj mimo lesy 56 ğr. Ze dwora we Strassnicjch platj Pessek 6 kop. K té prebendě patřj wsselikeré winice a role 50 strychů wynássegjcj za Wyssehradem; z každého strychu platj nágemnjcj 6 ğr. a 2 kuřata po ğrossi. Valentjn, měssťan Pražský nowoměstský, platil z domu swého w Podole ročně 30 ğr. — Týž Jan byl také probosstem u Wssech Swatých na hradě Pražském. On za Wyssehradem na swůg náklad založil winici a chmelnici, nástupnjk geho byl zawázán za to ročně platit 40 ğr. kostelu na wýročnj památku.

5. Jan Djbibab byl r. 1404 mjstoděkanem, měl prebendu: zbožj w Bezděkowě u Žatče, we wsi Holedči, w Korečku a ginde, z nichž dostáwal ročně 27 kop. 20 ğr. Vikář u Marie Panny w Žatči platil 10 kop. Z Úgezdce u Slaného dostáwal 6 kop; odwoláwá se na dsky zemské, že měl wjce dostáwat. — On měl Choleč w nágmu a sljbil r. 1419, že po swé smrti zanechá důstatek semena pro ozim, i pro garnj setj, že zanechá 40 str. gečmena, a 60 str. owsa, 2 dobré wozy, dwoge brány, 2 pluhy, seno, slámu, plewy.

6. Ondřeg z Gewic měl důchody swé prebendy we wsi Přjseku, z 9 lánů po 31 ğr. ročně, dělá 4 kopy 39 ğr. Zahradčice 9 lánů po 33 ğr. spolu 4 kopy 57 ğr. — K tomu patřj djl řeky u

Sázawy a louka, lesu asi lán. Rybář Mediolánský w Nowém městě platj ročně 2 kop ğr. Magetnjk obedience Buku platj 1 kopu ğr. Kregčj Mikoláš proti sw. Wogtěchu pod Wyssehradem 1 kopu ğr. W Nusljch z chmelnice 1 kopu, z Wrssowic 16 ğr., 3 kuřata a 1 kopu wagec. Spina dáwá ročně 32 ğr., 6 kuřat a 1 kopu wagec.

7. Fridrich z Nowé wsi odkázal r. 1412 na wýročnj památku 2 kopy na statku Děkanowu. Prebenda geho byla: z Libeznic dostáwal ročně 2 kopy 50 ğr., a o wánocjch dáwal Mařjk 2 neb 3 slepice, gak se mu ljbilo. Malý dáwal 2 kopy 12 ğr. a kuře; Blažek též. Z Modřan 34 ğr. — Z Bassti 1 kopu 12 ğr. a 2 kuřata. Tolik odwáděl také Troján. We Wrssowicjch odwádj Petr 1 kopu 4 ğr. — We Psářjch sswec dáwá k Nanebewzetj Marie Panny 34. ğr. a 4 kuřata. — W Střjteži 12 hřjwen a robotu béře ten, genž tam správu má.

8. Petr z Gestbořic měl za prebendu celou wes Pěst, z které béře 14 kop 4 ğr. ouroků, každý laik platj roboty 8 ğr., když gest ourodný rok; nenj-li, dá na negwjce 4 ğr. — Les a luka. — W Roztylech má statek 3 lány a 2 sedláky, každý platj ročně gednu hřjwnu ğr., a musj 4 dni robotowat, z toho má ale kanownjk dle prawidla službu wyplatit. W Modřanech gsou 4 lidé, geden z nich platj gednu kopu 28 ğr., druhý gednu kopu 20 ğr., třetj 1 kopu 24 ğr., čtwrtý též. Též les má u Modřan, z kterého dostáwá 12 strychů obilj. W Nusljch 2 kopy ğr.

9. Frantissek z Gewic, králowský kanownjk; tomu odwáděl farář ze Sussice 24 kop ğr.

10. Wilém z Rožmitálu, králowský kanownjk, měl k prebendě: w Čečowicjch z gedné plužiny ročně 5 kop, z 2¼ lánů 5 kop 24 ğr. W Nedwězj platj geden hospodář 5 kop ğr. ročně. 2 hospodářowé w Psářjch a Wrssowicjch platj po 24 ğr. Z louky pod Folimankou ročně 13 ğr., — z wesnice u Rožmitálu 2 kopy ğr., a gesstě asi ½ kopy ğr.

11. Petr z Wsserub, ze statku we Wrssowicjch 5 kop ğr., w Králowicjch 6 kop ğr., 20 str. gečmena a 2 koroptwe. W Čečowicjch 5 kop 20 ğr., w Nusljch 106 ğr., w Kowářjch u Budče 4 kopy.

12. Bohunek z Gemissť, králowský kanownjk. Z farnjho kostela w Stolmjři 12 kop ğr., we wsi Čermjkách gest 8 lánů, wůbec dědiny, z každého se platj 75 ğr., 16 kuřat; — ze statku dostáwá ročně 3 ğr., 4 kapouny.

13. Mikoláš z Borssnic bral z Tomic 20 kop ğr., z Nedwězi ½ kopy, ze Swéprawic 5 kop, z Nuslj 1 kopu 4 ğr.

14. Mikoláš Ubaldini w Loketku u Králowic 10 kop, w Roztylech 4 plužiny, z každé ročně 80 ğr., dělá 5 kop 20 ğr., z Lessna u Račowa Kolowratowa 2 kopy 26 ğr. — odtud giné 2 kopy 17 ğr., z Králowic 4 kopy 12 ğr. Wsseho dohromady 23 kop 40 ğr.

15. Mistr Štěpán, králowský kanownjk, má w Chroustoklatech 13 kop; měl tu tři, genž ouroky platili.

16. Jan z Králowic, králowský kanownjk, ze wsj Dumic, Děkanowa a Wjtonic 14 kop 4 ğr., z Libeznic od 4 hospodářů 4 kopy 53 ğr., od 4 poddaných 34 ğr., — sedlák w Nedwězi platj půlletně 45 ğr., z domu pod Wyssehradem platj půlletně 15 ğr. Z Wrssowic ročně 24 ğr., 4 kuřata.

17. Jan z Wlassjmi měl prebendu we wsi Korečku 5 lánů 14 měr, z každého 5 fertonů; w Siřegowicjch 10 lánů beze čtwrti; w Měcholupech 3 lány a čtwrt; w Holedči 2 lány 20 měr, w Holedečku 50 měr, w Blažegowě 46 měr. Práwě tu prebendu měl r. 1332 Jan Wolfram; on tehdáž dostal za lán 6 kop, Jan z Wlassjmi wssak gen 5 fertonů, což dělalo asi 1 kopu 20 ğr. Tak pole i penjze rozdjlnou cenu měly.

18. Jan z Drahkowa, králowský kanownjk, měl w Chroustoklatech 3 sedláky; odwáděli mu ročně 13 kop ğr.

19. Mistr Jan z Morawy měl z Ježowa a Rapotic 18 kop, z Králowic 11 kop, z Kbel 3 kopy 12 ğr.

Nic úplnégssjho gsem o prebendách nenalezl. Negsou to zagisté wssecky, aniž to gsou úplnj a čistj důchodowé kanownjků, nebo měli wydánj gak ku kostelu tak i ku kapitole. Kostel neměl swých wlastnjch oddělených důchodů, poněwadž wsse, zbožj i preláti i kanownjci ku kostelu patřili, a gak gsme widěli, kostel z krátka odbyt býwal, docházelo obyčegně na odpustky a almužny.

Petr Wirdung zaopatřil r. 1412 oltáři Blahoslawené

Marie Panny 6 kop ročnjch přjgmů z Děkanowa; kapitola giž měla něgaké přjgmy z této wesnice, kteráž patřila Žiğanowi, slowutnému muži zbrognému, tak nazwanému rytjři.

Poněwadž kapitola giž znamenité úroky na Děkanowě měla, doplatila něco panu Žiğanowi, a celou wes tak dosáhla. Farář sw. Pankrace Diwuček gménem, též z toho statku 6 kop ročně pro oltář Blahoslawené Marie Panny zaopatřil. A týž Ondřeg Diwuček byl u toho oltáře oltářnjkem. Práwo, kapitole oltářnjka předstawiti, měl Jaroslaw z Rožmitálu a geho potomci.

Pouhá gména kanownjků: Jan Pomuk, decretorum doctor. R. 1390 odwedl papežskou daň Ubaldimu, wyslanci papežskému za r. 1387 — 1388 — 1389 w Praze. — Mateg — Hanek z Budègowic. — Ludwjk Kojata. — Tomáš, kantor. R. 1392 Mikoláš z Mislabs (?), kanownjk Wyssehradský a u sw. Giřj na hradě Pražském. Jan, nazwán Prássil. — 1396 Wlastibor, perpetuus vicarius pana probossta, kanownjk; toho titule gsem nikde nenalezl: probosst Králjk si ho ustanowil, gsa neustále w řjzenj králowském, gako mjstoděkana kapitola. — R. 1400 Fridrich Kuchař. — Mikoláš Puchnjk. — Jan z Třemossnice. — Mikoláš Lucemburský. — R. 1409 Jan z Radnic. — Tomáš z Radnic mjstoděkan. — Mistr Jan Neustupa ze Šwamberka. — R. 1412 Ondřeg Razo. — R. 1414 mistr Arnosst z Metelska. On gsa kanownjkem u sw. Apolináře také w Praze, založil na Wyssehradě prebendu kanownickou a wikářskou, pro kanownjka 26⅓ a pro wikáře 8 kop na statcjch Lstici, Hořesedlech, Malowicjch a Milobči (?). — Mikoláš Twochonis, — Aleš nebo Alšo z Krtěnowa. Týž byl přičiněnjm Konráda, arcibiskupa Pražského, od některých kanownjků Holomouckých na biskupstwj Holomoucké wolen. Ginj wolili Jana z Prahy, biskupa Litomysslského. Geden druhému nechtěl ustoupiti, tak že ta rozepře 4 leta trwala, až sněm Kostnický řjzenj biskupstwj Holomouckého Janowi odewzdal, a papež Martin V. ho potwrdil. — R. 1417 Mistr Zdeněk z Labin (?). Martin z Nedwiřic (?). — R. 1421

usadil papež Martin V. Jana Ondřege z Pelhřimowa bakaláře w práwech na místě Mikoláše Borsnice. — Jan Kytlic. —

Sakristowé r. 1392: Stibor. — R. 1402 Beneda, nebyl kanownjkem.

Wikáři: R. 1414 Jakub Gniscula z Krumlowa, wikář wětšj, stálý, dal 2 kopy ročnjch přjmů oltáři sw. Filipa a Jakuba na wýročnj památku ad regulam Ecc. Wisseg. Umřel r. 1418. Oltářnjk tehdegšj nechtěl té fundace přigmouti, poněwadž mu za geho práci málo wyplýwalo, totiž 1 groš Pražský. — Ondřeg z Uhřjněwsi. — Jan Pěšek, wikář wětšj. — Wáclaw, nazwán Laurjn, měl ½ kopy úroků od Ryla z Podola, poddaného kustosowa, za 5 kop mu půgčených.

Oltářnjci: Mikoláš Miča, při oltáři sw. Šimona a Judy, odkázal 6 kop ročnjho přjgmu a sice 1 kopu oltářnjku sw. Šimona, 1 kopu na swětlo do kůru Marie Panny. — 1 kopu wětšjm wikářům, 1 kopu menšjm a chorálům, 2 kopy na wýročnj památku, a na mše. — Ondřeg Lupus. —

Chorálowé: R. 1392 Ondřeg, Wáclaw Rakonjk, Wáclawjk, Oldřich, Mikoláš, Jan Šwestka, Petr, Pulec, Mateg, Petr Ugec, Petr Sypek, Pawel, měli se sakristánem soud o důchody, a wyhráli; sakristán musel se spokogiti s ½ kopou ročně.

R. 1414 brali chorálowé 1 kopu Pr. gr. úroků z lázně pod Wyšehradem a z domu naproti lázni se strany k špitálu, asi w těch mjstech, kde starý piwowár stáwal. —

Diwiš z Krsowic odkázal ze statku Krsowic ročně 92 gr. Pr. ku kostelu Wyšehradskému, a ku kapli sw. Martina deseti kněžjm chorálnjm. Ředitel školy byl r. 1396 Beneš. R. 1407 měl w Komořanech zbožj pronagaté Jure Bohemico; neslo mu ročně 5 kop.

Rjzenj krále Wáclawa na Wyšehradě.

Král Wáclaw přebýwal negwjce na Wyšehradě. Zalj-bilo se mu, nowý dům pro sebe dáti wystawěti na Nowém městě

Pražském u kláštera křižownického na Zderaze. R. 1380 powolal k sobě probošta křižownického a s njm o to mjsto, genž konwentu patřilo, úmluwu učinil.

Páni Češtj mocněgšj, neohljžegjce se na správu země, welmi swéwolně žiwu býti počjnali, ze swých hradů geden druhému škodili a kupce na cestách ku Praze loupili, což zwlášť Markwart z Wartenberka činjwal. Pražané si proto r. 1384 welkou stjžnost na Wyšehradě u krále wedli. Wáclaw wida, že napomenutj neprospělo, poslal wogsko swé, kteréž Žleby, kde se Markwart držel, oblehlo a hradu dobylo; Markwart byl gat a na Wyšehrad přiweden, kdež geg král do wězenj wsadit kázal. Tak se stalo i Gežkowi z Kolowrat, genž s Markwartem spolčen byl.

R. 1385 wjce než kdy gindy nelibost Čechů k Němcům w srdcjch se zmáhala, a radili se mnozj, gakby Němcům cestu k úřadům poněkud zamezili. Což Jan, nazwán Hegtmánek, od bjlého medwěda a Giřj od zlaté husy žiwotem zaplatili. Král Wáclaw ge kázal pod pranýřem Wyšehradským stjti.

R. 1391 páni Češtj sněmy tagné drželi; král o tom se dowěděw, kázal gjti Hrozka na Džbáně a Girosše na Hradišti, a na Wyšehrad do wězenj wsaditi a tam stjti.

Toho roku obeslal král konšely obou měst Pražských na Wyšehrad, aby s njm obědwali. Mezi obědem wstoupil kat před krále, táže se, gaké mu král má nařjzenj? Král odpowěděl, že dostane práci hned po obědě, aby wně posečkal. Toho se konšelé ulekli, wšak ale nic se gim nestalo, byl to milostiwý žert Wáclawůw.

Gak páni Češtj tak i konšelé Pražštj, chtěgjce se panowánj Wáclawa sprostiti, k tomu to přiwedli, že geg we Wjdni do wězenj dostali. Byw z wězenj wyswobozen, na Wyšehrad přišel, powolal tam purkmistra a konšelů Starého města, a dal gim hlawy stjti, poněwadž nápomocni byli, aby král do wězenj přišel.

Nepořádek w Čechách mocně wzrůstal; páni chtjce meze tomu položiti, w Praze mnozj se sgeli a se umluwili, že s králem o tom rokowati chtěgj. W znamenitém počtu na Wyšehrad se brali, tak že král to spatřiw, obáwage se, aby ho negali, ugel branou Wy-

ssehradskou ku Zbraslawi, a přes řeku na Točnjk. Uznaw ale, že páni žádného zlého úmyslu nebyli, po něgakém čase opět na Wyssehrad se wrátil, mnohým pánům a konsselům Pražským slawné hody učinil a s nimi se smjřil r. 1398.

Druhého roku byl dostawen králowský dům na Zderaze, a král kázal některé swé wěci s Wyssehradu tam přiwésti, kdež i swé zwlásstnj rozkosse s mladými pány mjwal.

R. 1409 byl Racek Kobyla hegtmanem na Wyssehradě; tomu nařjdil král, aby duchowenstwo, genž se držj papeže Řehoře XII., kdežto král Benediktowi XIII. nakloněn byl, k poslussnosti přinutil. Kobyla po celé zemi duchowenstwo nemilosrdně a marně sužowal, neboť w krátkém čase oba papežowé té důstognosti zbaweni byli, a Alexander za papeže wywolen.

Král Pražanům nedůwěřowal, proto wjce na Žebráce a ginde se zdržowal. To bylo pánům Českým opět proti mysli; sessli se tedy na Žebrák, a žádali krále, aby w Praze bydlel; král si dal řjci, gel s nimi na Wyssehrad, kdež opět bydlel.

R. 1418 poslal král Wáclaw na oba radnj domy do Prahy Wiléma z Bozkowic a Martina z Rostok, přikazuge Pražanům, aby oni wssickni, ať konssel neb soused, neb giný obywatel, swou zbraň, plechy, kusse, osstěpy, sudlice a cepy na den sw. Marka Ewangelisty přinesli, a před králem na Wyssehradě složili. Na radu Žižkowu připrawil se gedenkaždý we swou zbraň, a u welikém zástupu společně k Wyssehradu táhli, Žižku před sebou magjce. Král wida, žeby nic dobrého z toho neposslo, nechal ge w pokogi odegjti.

Zžjragjcj oheň, genžto giž přes 40 let w soukromj wsse co slussného, co sprawedliwého, co nábožného a swatého we společnosti křesťanské katolické bylo, porussil a strávil, giž mocně i zewnitř plápolati počjnal. Wsse nespokogeno, wsse plno záwisti, plno zássti bylo a proti sobě brogilo. Bohatstwj a mohowitosti hognosť, i uměnj a učenosť na wysokém stupni, síly duchownj nazbyt, srdnatosti a udatnosti bez mjry; nebylo wssak křesťanské sprawedlnosti, nebylo bázně Božj. Nadutost a pýcha opanowaly srdce negen těch, genž magj býti swětlo a sůl zde na zemi, ale i ostatnjch oudů spo-

lečnosti občanské, a proto Bůh zanechal národ rozpustilosti geho, tak že w zmatek a skázu přissel. Nebylot, kdoby spomohl.

Wyssehrad w neustálém nebezpečenstwj stálý. Negpewněgssj hrad.

Okolo negwyšssj, k nebi strmjcj hory negdřjwe se po welkém wedru černá mračna sázegj a hromowý blesk se o ni negdřjwe pokoussj, poněwadž mu djlem w cestě stogj, djlem geg k sobě táhne. Tak rozkacený lid na Wyssehrad, gakožto na negslawněgssj mjsto, swou zuřiwost obrátil. Králowsstj wěrnj tu bydleli, znamenitých klenotů se zde nacházelo, a žádosti mnohých pudilo; wěrnj a udatnj služebnjci králowsstj wssak hrad ten pro tehdáž dosti pewný ostřjhali, a tjm nezřjzené wássně na uzdě a w hrůze drželi a mnohým rozpustilostem překáželi. Katoljkům i nekatoljkům byl ale Wyssehrad sůl w očjch. Když w Praze počali Husité pod obogj přigjmat dal arcibiskup Prahu do klatby, r. 1415 i 1416. Na Wyssehradě bydljcj král chtěl služby Božj mjti a děkan neměl přjčiny Wyssehrad do klatby dáwati, a práwomocnost arcibiskupowa se na Wyssehrad newstahowala; na Wyssehradě tedy, a w kostelích okolo Wyssehradu kapitole patřjcjch, služby Božj se konaly, tak že lid Pražský w zástupech na Wyssehrad a do Psař pod Wyssehradem se hrnul, což katolickému kněžstwu w Praze nanegwýš nemilo bylo. Husité pak pohljželi na Wyssehrad gako děti na metlu. Neboť z Wyssehradu to bylo, že komořj Boskowec (neb gak ginj pjssj Leskowec) se třemi sty gjzdného lidu buřiče přepadl, genž na začátku wzniklé bouře Nowoměstské pány z radnjho domu okny wyhazowali. W Praze giž klásstery a kostely trpěly, mezi nimi také kostel Panny Marie na Louži w Starém městě, kdež býwalý arcibiskup Pražský, tehdy probosst Wyssehradský, w gedné kapli swou hrobku měl, docela roztlaukli.

Zuřiwá bouře ta wypukla, poněwadž Wáclaw král žiwot swůg dokonal. Třinácty den po geho smrti pustil lid obecný uzdu zlosti swé a se wssech stran u weliké sjle se srocowal. Tak přitáhl r. 1419 od Ládwj 3 mile od Prahy zástup weliký lidu wsseho druhu w procesj nesouce swátost wečeře Páně do Prahy nočnjm časem, a okolo Wyssehradu na Botjči se usadili, na to mysljce, gakby Wy=

ssehradu a hradu Pražského dobyli. Zatjm starssj z Pražanů radili, aby se na něgaký čas o pokog umluwili. Tak se stalo, a lid se rozessel. Nedlouho wssak to trwalo, nebok obec Nowoměstská 25. řjgna Wyssehrad obsadila, a co z domu krále Wáclawa pocházelo a Žofii králowně nakloněno bylo, wssecko wyhnáno. Králowna Žofie umluwila se s Pražany o pokog, až do sw. Giřj a obec Nowoměstská ustoupila od Wyssehradu, čehož potom welmi litowala, nebok králowsstj gj odtud welmi sskodili.

Po celé řjssi Německé a we swých zemjch sbjral Sigmund, král Uherský a nástupce krále Wáclawa w Čechách, branný lid, aby proti zbouřeným Čechům do pole wytáhl. W Praze lid o tom uslyssew, welmi se děsil a zwlássk mohowitěgssj útočisstě pro sebe a swé gměnj hledagjce, na Wyssehrad a na giné hrady se utjkali.

Swatého Giřj gesstě nebylo, tedy dle úmluwy gedna i druhá strana w Praze pokogně se chowala, ač po kragjch k Táboru welikých půtek býwalo; obě wssak strany k záhubě swé wlasti weliké přjprawy činily. Nowoměstsstj dělali kolem Wyssehradu podlé Botjče až k Wltawě rozsáhlé a hluboké přjkopy a zákopy; mužowé a ženy, chlapci a děwčata se wssj pilnostj pracowali. Wyssehradsstj to widouce řjkáwali gim: „Neprospěgj wám přjkopy nic, budete-li se protiwowati králi a pánu nassemu Sigmundowi."

Ku konci dubna 1420 obec Pražská Wyssehrad opět náhle oblehla, tak že na Wyssehradě žádných zásob ani sspjže neměli. Pražané obáwagjce se, aby na rowinách u sw. Pankráce něgakým nenadálým spůsobem přepadeni nebyli, lid swůg od města stáhli. Wyssehradsstj té chwjle použili, kde co w okolj zastjhnouti mohli, pobrali, a tak pokud možno na Wyssehradě se zaopatřili a také se ochránili. Tjm wssak welikých sskod w okolj spůsobili. Druhého dne přitáhlo množstwj lidu od Kralowé Hradce, kdež se na wrchu Oreb nazwaném byli sessli, gdouce do Prahy. Obec Pražská ssla gim s procesjm a s tělem Páně, gak řjkáwali, wstřjc a u sw. Apolináře naproti Wyssehradu k obraně Nowého města se položili, sspjžj od města zaopatřowáni gsouce.

Wyssehradsstj statně si počjnali, tak že Pražsstj Wyssehradu dobýti nemohli. Pan Čeněk a ginj páni widouce, že na Wyssehradě wůdcowé u wěrnosti setrwáwagj, z druhé pak strany, gak

Husité w klássterjch a kostelých nelidsky řádj, s cjsařskými wyjednáwali, gak by gim hrad sw. Wjta, gegž opatrowali, odewzdati mohli. Stalo se tak.

Pražané to widouce zmálomyslněli; Wyssehradsstj zas tudy nowé zmužilosti nabyli, tak že na stráže obce Pražské u Botjče wypadli, některé pobili, giné zagali, několik domů mezi Wyssehradem a Slowany zapálili, přjkopy wyplnili a zákopy rozkopali. Obec Pražská widěla se tak přinucenu na to mysliti, aby se s cjsařskými smjřila, kdežto dřjwe o smjřenj ani slyssti nechtěla.

Wýpad ten z Wyssehradu stal se 7. kwětna na wečer. Od té chwjle cjsařsstj z hradu sw. Wjta i z Wyssehradu každodenně wýpady na Pražany činili, někdy i wjcekrát za den zbrogně s nimi se potkáwali, ge bili a gjmali. Pražané tak tjsněni posly ku králi Sigmundowi do Kutné Hory, kdež se zatjm zdržowal, wyprawili, o pokog žádagjce. On gim pokog sljbil, pakli wssecku zbraň ze Starého města na hrad Pražský, a z Nowého na Wyssehrad odwedou. Nad tjm se Pražané rozhorlili, a poznowu ohražowati se počali. Ženy ze Žatče, z Loun a z Tábora, gichžto welmi mnoho w Praze bylo, spolčily se s ženami Pražskými a daly se k poručenj obecnjch starssjch do dělánj přjkopů od Slowan až ku klássteru sw. Kateřiny, a mužowé silně obsadili Slowany, Karlow a sw. Apolináře, nebot se Wyssehradu nemálo strachowali.

Sigmund král prohljžege hrady králowské z Kundratic neb Nowého hradu také na Wyssehrad přigel. Duchowenstwo s ostatky swatých w processj w ústrety mu gdouc se slussnou uctiwostj geg přigali. Král se tu za něgaký čas zdržel.

Zatjm se těm, genž hradu Pražského hágili, zle wedlo; sspjže gim docházela a Pražané na wssech stranách neunaweně bděli, aby gim odnikud přispěno býti nemohlo. Zagisté hrdinský skutek to byl, že se Wyssehradsstj až k Brusce wydali, stráže tu postawené zahnali, a králowským na hradě sw. Wjta chléb a giné potřeby poskytli.

Dne 27. čerwence byl Sigmund gakožto král Český na hradě sw. Wjta korunowán. Na to Německá wogska znamenagjce, že Sigmund Husitům nakloňowati se počjná, opustiwsse geg, odtáhla. Tu hned Pražané hrady a twrze kolem Prahy obsazowali. Král ale kázal hrad sw. Wjta i Wyssehrad k obraně připrawiti, a

ženské pohlawj, genž se do těch hradů bylo uteklo, we wšj počti-wosti wyprowoditi.

Na den sw. Wawřince wečer táhli Pražané z Nowého i Starého města k Wyšehradu. Wyšehradšťj ge branou Gerusalem-skou až k wratům hradu pustili, při čemž Pražané něgaký domek zapálili. Tu wšak Wyšehradšťj náhle na ně se wyřjtili, mnoho gich pobili a ge zahnali.

Wyšehrad nemage žádné pomoci wzdáti se musel.

R. 1420 dne 15. zářj Pražané stány swé a boudy kolem sw. Pankrace rozbili a Wyšehrad oblehli, o to pečugjce, aby žádná po-trawa na Wyšehrad se nedostáwala. Z druhé strany postawili dwa praky za kůrem Marie Panny na Botjči w Slupech. Praky ty wšak bystrého oka střelec z Wyšehradu u okrouhlé kaple sw. Markéty postawený zkazil. Mimo to ale wylámali zeď w kostele Slupském a postawili weliký střelný strog, který Wyšehradským ne-málo škodil. Pražané psali Hynkowi Kruššinowi a Wiktorinowi Bočkowi, aby nemeškali a se swými Orebity ku Praze přišli. Přišli také, a Kruššina byl od Pražanů za hegtmana zwolen a položil se se swými od oudolj winného přes Psáře až k sw. Pankraci. Pod wrchem od sw. Karla k Slupům měl pan Záwiš s některými Lounskými a Žateckými stány rozbity. Příkopů a náspů bylo od sw. Pankrace až k potoku w Psářjch naděláno. Wyšehradšťj tak souženi gsouce a brzkého nedostatku potrawy obá-wagjce se, psali králi, aby ge zaopatřiti hleděl. Král slibil, že Pra-žany od Wyšehradu zažene a ge z oužkosti wyswobodj. Čtrnácté dnj minulo a pomoc žádná odnikud nepřicházela; posel za poslem docházel Sigmunda, ljče neblahý staw pořádky Wyšehradské, že spjže wšecka giž došla a nemagj nic giného než koňské maso; že giž pátý týden tomu obleženj a třetj, co takměř gen o koňském mase žiwi gsou. Sigmund ge těšil, aby se gen drželi, že po řece gim spjže dodá, byťby se Pražšťj na hlawu postawili. On za-opatřil také lodi w Litoměřicjch a na wozjch až do Berouna wézti ge kázal. Pražané o tom spraweni bywše, na ostrowě proti Wy-

ſſehradu (neboť tehdáž zde řeka ſilné rameno půſobila, dwa ſruby wyſtawěli a Mikoláſſem z Huſy a geho lidem ge oſadili; přes řeku pak nad oſtrowem řetězy natáhli a okowané trámy položili, tak že žádná loď ſplouti nemohla, kdyby ſe záwory ty neotewřely. Od Slowan neb od Podſkalj položili prámy přes celou řeku až k oſtrowu pod Wyſſehradem, tak že až do Podola tudy každý přigjti mohl. Z Podola až k ſw. Pankráci hlubokých přjkopů nadělali. Tak Wyſſehrad kolem do kola gako ſjtj obtažen byl, že nižádnou ſtranou ani gjzdecky ani pěſſky do něho ani z něho nikdo nemohl bez nebezpečenſtwj. Hradečtj ſe ſnažili, aby mezi Sigmundem a Pražany mjr učinili; Sigmund nechtěl wſſak o ničem ſlyſſeti, pokudž by od obleženj Wyſſehradu neodſtoupili. K tomu zas Pražané ſwoliti nechtěli. Bylo ale uzawřeno, aby král ſwolil k rokowánj mezi miſtry obce Pražſké a mezi katoljky o čtyrech wůbec známých čáſtkách, a mezi tjm aby poſtoupil Wyſſehradu Hradeckým, tak že geg zaſe obdržeti má, když by za prawé uznány byly dotčené čtyry čáſtky. Což arci patrný podwod býti měl. Sigmund wſſecko zawrhl; uida ale, že nikady ſſpjži Wyſſehradſkým přiſpěti nemůže, lodi do Litoměřic poſlal, a dwory a weſnice na lewém břehu proti Wyſſehradu zapálil, aby prý ge aleſpoň tjm potěſſil, že na bljzce geſt, a že gim brzy pomůže.

Zatjm ale na Wyſſehradě i koňſkého maſa ſe giž nedoſtáwalo, tak že mnozj hladem ſtrápeni a co ſmrt bledj ſe wláčeli, mnozj umjrali. Wſſembera a oſtatnj hegtmané na Wyſſehradě uſtanowili ſe, že s Pražany úmluwu učinj. Seſſli ſe tedy hegtmané obou ſtran na půl ceſtě od Wyſſehradu k w. Pankráci dne 28. řjgna, a úmluwu učinili. „Geſtli že král Sigmund nezaopatřj Wyſſehradu ſſpjžj, do 15. hodiny w pátek, genž byl prwnj liſtopad ſwátek Wſſech ſwatých, w tu hodinu poſtoupj Wyſſehradſſtj hradu toho Pražanům. Neſſtaſtná ſmlouwa ta. Mužowé ti byli ſice králi wěrni, ale w Boha nedůwěrni, nikoliw na Boha ale na pomoc od krále čekali, proto ſami we ſwá oſidla padli, nebylik přemoženi mocj nepřátelſkou, ale ſwým wlaſtnjm ſlowem. Nebylo tudy žádné Judity, aby byla ſtarſſjm wolala: Kdo gſte wy, genž pokouſſjte Pána? Kdo gſte wy, genž ukládáte čas ſmilowánj Páně? Má ſe Pán dle wůle waſſj řjditi, anebo wy do wůle geho poroučeti.

Boskowec, muž slowútný, weleslawným by byl býwal, kdyby udatná mysl geho w nábožnosti byla se zakládala.

Úmluwa mezi Wyssehradskými a Pražskými.

My Boskowec, seděnjm w Brandegse hegtman atd., i wssechna obec rytjřská i wsseliková giná tady na Wyssehradě w této mjře obležená, wyznáwáme listem tjmto wssem, kdož geg uzřj, nebo čjsti uslyssj, že gsme takowouto smlouwu učinili, a mocj tohoto listu činjme s Urozeným Pánem Hynkem, řečeným Krussina z Lichtenburka, Viktorinem z Kunsstatu neb z Poděbrad, Hynkem z Koselssteina neb z Walssteina, Prokopem z Ústě, Janem z Lichtenburka a s slowútnými panossj Mikolássem z Husy, a s opatrnými Purkmistry, konssely a obecnými Welkého i Nowého města Pražského i se wssj obcj rytjřskou i ginou wsselikerou, kteráž ležela a ležj tudy před Wyssehradem a před námi, neb kdežkoliwěk okolo Wyssehradu, gsouce tak obleženi, nebudeme-li do čtwrtka nynj negprw přissléh́o a ten den celý rytjřskou mocj zřetelně a podánjm hogným retowáni; toho za retunğ nepočjtagjce, když by nám co málo do dwacet neb třicet měch sspjže bylo podáno: tedy my Jan Boskowec A, B, C, et reliqui i ginj wssichni swrchu psanj sljbili gsme a slibugem dobrou wěrou křesťanskou, pod stracenjm cti a wjry nassj, beze wssj zlé lsti a wssech giných wýmluw a dowtipůw i hned w pátek na zegtřj w hodinu patnáctou na pořádku beze wssj nesnáze a odpory wsseligaké hradu swrchu psaného, genž slowe Wyssehrad, na kterémž gsme obleženi, Panu Hynkowi Krussinowi a giným Pánům a obcem swrchu psaným mocně postoupiti, a geg w moci gich dáti, se wssemi pusskami, prachem i wssj střelbou, kromě ručnjch nassich wlastnjch. A w té wjře křesťanské přjměřj s nimi se wssemi slibugem nassj dobrou wěrou držeti, z nassich přjkopů newycházeti do té hodiny patnácté, swrchu psané, leč by král Sigmund na ně mocj swou přitrhl, tehdy bychom gemu mjnili s druhé strany pomocni býti. Pakli bychom toho neučinili a gim toho hradu, na němž gsme obleženi, w tu hodinu skutečně nepostoupili, tehdy tjmto listem sami se cti i wjry odsuzugeme a

odwoláwáme, a chceme, aby nám i každému z nás na wěky od žádného wěřeno nebylo, než abychom gmjni byli za takowé, kteřjž cti ani wjry nemagj. Tomu na swědomj my swrchu gmenowanj a sebe i za wssecku obec rytjřskou i ginou s námi oblеženou pečeti nasse wlastnj s nassjm dobrým wědomjm dobrowolně a bez přinucenj k listu tomuto gsme přiwěsili.

Genž gest dán w obleženj nassem tudyž na Wyssehradě, léta od narozenj syna Božjho 1420 ten ponděli den swatých Šimona a Judy, aposstolů Pána nasseho Jezu Krista.

Nesstastné Wyssehradu postoupenj a hubenj.

Král Sigmund s 16 neb 20 tisjci wálečného lidu od Kundratic k Wyssehradu táhl, a postawiw se na pahrbku proti sw. Pankrácj se swými tak, že mohli Wyssehradsstj na pomoc gim přicházegjcj widěti, wytáhl kord z pochwy, a co ruka stačowala, Wyssehradským znamenj dáwal, aby i oni na Pražany wypadli. Bylo ale giž pozdě, nebot určitá 15. hodina byla odbila, než Sigmund k sw. Pankrácj přitrhl, proto Wyssehradsstj i nepřátelům slowo držjce s Pražany do bitwy se nepustili. Widouce králowsstj, že se Wyssehradsstj nehýbagj, radili Pánu swému Sigmundowi, aby se do bitwy nepousstěl, pokud by gesstě wjce lidu swého dohromady nesessikowal, sic že nesstastný to konec wezme. Král držeti se nedal, Morawanům rozkázal, aby po swahu okolo rybnjčků a bahnissk na Pražany táhnuli, Uhřj pak aby po hořegssj straně silnice na nepřátely udeřili. Obě odděleni udeřila na Pražany w zákopech tak srdnatě, že Pražané na outěk se dali a u sw. Pankráce se sbjhali. To spatřiw Krussina, naspět ge wracel, welikým hlasem ge k zmužilosti pro čest a sláwu Božj zbuzuge. Což tak účinkowalo, že w malé chwjli králowsstj odraženi gsouce, utjkati počali, tak že gich tu mnoho w bahnisstjch a rybnjcjch zahynulo, ginj po winicjch a po poljch mrtwi zůstali, nebot lid Pražský žádného žiwota nessetřil, žádného nezagjmal, ale wsse hubil. Což když král spatřil, naložiw co mohl raněných, k Českému Brodu spátky táhl.

Na den Wssech Swatých postoupili králowsstj Wyssehradu, Pražané ge i se wssjm zbožjm a nábytkem, na wozjch složeným, až

do Kouřjmi wyprowodili. Na to hned po polednách lid gako wzteklý na Wyſſehrad ſe přihrnul, a koſtely, oltáře, warhany, ſtolice, obrazy a wſſelikou ozdobu, nářadj, oděwy a roucha koſtelnj s newyſlowitelným hřmotem bořil, lámal a trhal. Na duſſičky přicházeli w záſtupech chudj a bohatj na Wyſſehrad, kanownická obydlj, koſtely a zdi proti měſtu bořili, a kde kdo co utrhnout a odnéſt mohl, trhal, a do Nowého měſta odnáſſel w takowém ſhonu, gako když na den ſw. oſtatků lid na Wyſſehrad a z Wyſſehradu putowal. Tak za několik dnj wſſe pobořili, ani králowſkého zámku neſſetřjce. Od té chwjle weſſkeré králowſtwj Čeſké podobalo ſe hoře ohněm ſoptjcj, která ſama ſebe a wſſe wůkol ſebe hubj a ničj.

Některé zwláſſtnj wěci z toho obleženj.

Když Boſkowec, Wſſembera a oſtatnj na den ſw. Šimona a Judy na poli s Pražſkými ſe ſmlouwali, podiwná duha na nebi ſe ukázala, geden konec byl gako nad Wltawou u Kawčj hory za Wyſſehradem, oblouk ſſel přes Pražſká měſta, tak že druhý konec ſe gako za leženjm wogſka Pražſkého u ſw. Pankrácj nacházel. S Kawčj hory bylo prý duhu tu dobře widěti. — Pánů z králowſké ſtrany mnoho w té bitwě zahynulo: Gindřich z Plumlowa, Gindřich Leffl, Jaroſlaw z Weſelé, Wok z Holſſteina, Hynek z Malenowic, Albrecht z Chotěnowa, Wilém Zagjc ze Žiblochowic, Petr ze Šternberka ginak z Konopiſſtě, Racek z Ryſenberka, Wáclaw z Klučowa, Aleš Krtek, Soběſſjn, Janek. Páni tito djlem Čeſſtj, djlem Morawſſtj byli mimo to hned o oděw a zbraň oloupeni a takměř nazj na bogiſſti zanecháni. — Toť důkaz oſwjcenoſti a uſſlechtiloſti onoho wěku.

Co wſſecko na Wyſſehradě ſkaženo bylo, komu možno wyſkoumati? Neboť mnoho-li tu uměleckých djl, obrazů, ſoch, mnoho-li tu domů bylo mimo ty, genž duchowenſtwu patřily, to ſnad nawždy ſkryto zůſtane. Hágek prawj, že koſtelů 14 bylo, gež hrozně rozbořili. On w Praze zůſtáwal, mohl tedy očitě zbytky těch koſtelů widěti. —

Koſtely a kaple, o kterých gſem buď w liſtech na Wyſſehradě neb ginde zmjnku nalezl, gſou ze gména: Kaple ſw. Klimenta, ſw.

Mauricia, sw. Jana Evangelisty, také ku poctiwosti sw. Štěpána a sw. Gereona poswěcená. Kostel hlawnj sw. Petra a Pawla, sw. Jana Stětj, sw. Wawřince, sw. Martina, sw. Markéty, sw. Křjže, Božjho Těla, sw. Mařj Magdaleny, Marie Panny se sspitálem. Gest gich 12. Co se ostatnjch dwou týče, pochybno, zdali gich w skutku stáwalo, an spisowatelé kostely dle gmen snad počjtagjce, snadno pochybiti mohli. —

Oltáře w kapitolnjm kostele byly, pokud gsem se dopátrati mohl, tyto: 1. oltář za mřjžj, při kterém gen biskupowé a Wyssehradsstj preláti mssi sw. čjsti směli. 2. Blahoslawené Marie Panny w nowém kůru. 3. Sw. Doroty. 4. Sw. Filipa a Jakuba. 5. Sw. Gerona. 6. Sw. Dominika. 7. Sw. Jana Evangelisty. 8. Sw. Alsse. 9. Sw. Hedwiky. 10. Sw. Šimona a Judy. 11. Sw. Mařj Magdaleny. 12. Veroniky. 13. Sw. Martina. 14. Sw. Mauricia. 15. Sw. čtyr učitelů cjrkwe. 16. Sw. Wáclawa. 17. Sw. Ducha. 18. Sw. Ondřege. 19. Wssech Swatých. 20. Sw. Vitalia. 21. Prokopa. 22. Sw. Bartoloměge. 23. Sw. Tomásse. 24. Sw. Mikolásse. 25. Sw. Michala. 26. Sw. Jana křtitele. 27. Kaple Wskřjssenj Páně od patriárchy K r á l j k a pro nowé kanownjky založená.

Nahoře powědjno, že toliko 12 kostelů ze gména gsem nalezl. Zde zmjnka se činj o 4 kapljch, ale mezi oltáři, tak že se na gisto určiti nedá, byly-li kaple mimo kostel kapitolnj samy o sobě, nebo gen kaple w hlawnjm kostele, a sice takto poznamenáno: 1. Kaple sw. Štěpána u sakristie. Že kaple ta mimo zeď kostelnj u sakristie stáwala, nenj prawdě nepodobno, an posud w těch mjstech hrobnjk zdi něgaké se dokopáwá. 2. Kaple a oltář sw. Jaroljma. 3. Sw. Kateřiny. 4. Sw. Petra: Domine quo vadis.

Nebyly-li ty kaple mimo kostel, bylo kaplj a oltářů w kapitolnjm kostele 31.

Úplný počet tehdegssjho duchowenstwa také znám nenj. Probosst, děkan, kustos, scholastik byli prelátowé. Kanownjků bylo 15 od kapitoly, 8 od krále wolených, wesměs tedy 23 a s preláty 27.

Při kapli Wskřjssenj Páně byl geden prelát a čtyři kanownjci; kolik vikářů býwalo, docela se new j. Chorálů 12; počet oltářnjků a žáků také znám nenj. Kronika, latinský rukopis w Třeboni od

Prokop'a, pjsaře Nowého města Pražského, od r. 1476 prawj, že na Wyssehradě 350 kněžj, a žáků welmi mnoho bylo.

Poznamenánj některých klenotů.

Děkan Kaplíř nassel poznamenánj kostelnjch wěcj r. 1470, genž se nacházj w knjze papjrowé, negstarssj na Wyssehradě:

„Leta Páně 1420 we čtwrtek, na den sw. Petra w okowech byly následugjcj ostatky Swatých a drahocené wěci z Karlssteina do kostela Wyssehradského welebným mužem p. Jakubem, děkanem gmenowaného kostela a p. Janem, kanownjkem téhož kostela přenesseny: 1. Hlawa sw. Vitalia se zlatou korunou. 2. Hlawa sw. Jana křtitele na mjse. 3. Hlawa sw. Gereona. 4. Sw. Mauricia. 5. Sw. Wawřince. 6. Sw. Christofora. — Tři obrazy střjbrné, pozlacené, totiž: sw. Petra, sw. Pawla, sw. Mikoláse. Čtyry monstrance střjbrné, pozlacené. — Šest ramen střjbrných; dwě kaditedlnice střjbrné, gedna z nich byla pozlacena, dwa swjcny pozlacené. — Pult střjbrem wykládaný. — Lodka. — Dwa křjže, geden celý zlatý, 30 hřiwen zlata těžký, druhý z předu celý zlatý, ze zadu střjbrný.

Wssecko to wzal Sigmund král. Zlato a střjbro si nechal, perle pak a drahé kameny i ostatky swatých spátky do Karlssteina poslal a pozděgi we Wratislawi za čtyry tisjce zlatých zastawil.

Benedikt někdy probosst w Alba Regali w Uhřjch, biskup Jaurinský, ginak w Rábu, wj o wěcech kostela Wyssehradského. —

O spisech kostelnjch a giných wěcech se prawj, že gsou w klásteře Melku w Rakousjch, dobře by bylo po nich se pjdit a ge naspět žádat."

Od koho a kdy poznamenánj toto psáno, newj se, aniž zdali kdo z toho zbožj w Rakousjch a Uhřjch schowanéhoj něco naspátek dostal, a co wssecko tam se nacházelo.

Ačkoliw ten ljstek giž dřjwěgssjho času před Kaplířem psán býti musel, přece pjsař o tom, zdali co w Rakousjch gest, gistoty neměl, nebot pjsse: Prawj se.

Nemusel K a p l i ř nic z Uher ani z Rakous naspátek dostat, snad se toho ani dopátrati nemohl, anby ginak k ljstku, gegž na památku do knihy přepsati dal, zagisté něco o tom byl poznamenal.

Úwaha o časjch tehdegssjch.

Minulost a přjtomnost nikdy slawná a welebná nezasluhuge slouti, gestliže patrně widěti budoucnost nesstastnou, gako negmenugeme hrozen wýborným, gestli wjno trpké wydáwá. Minulost a přjtomnost gsou práwě kořen a ratolesti, na kterých budoucnost wzrůstá. To ustanowiw, nikdy ani nábožný Pontan Berthold, ani Pelcl by nebyl psal, že za časů K a r l a IV. na Čechy se třeba djwati, kdo by ge w gich sláwě spatřiti chtěl. Tomu nelze odpjrati, že králowstwj České za K a r l a gedno z negslawněgssjch w Ewropě bylo. Uměnj, kupectwj, obchod, rolnictwj a hornictwj slawněgi se prowozowaly než kdy gindy. Bohatstwj a klenotů páni i měsstané w hognosti měli, že se knjžatům rownati mohli. Král mjrný a dobrotiwý, králowstwj České gemu wzácné co oko w hlawě, i nábožnost i mrawy zwelebowati se snažil. Školy, kostely, klásstery stawěl, duchowenstwo zwelebowal a wedenj národu mu odewzdáwal. On wzdělal winici, ohradil gi, wystawěl wěž, učinil wsse, co mohl, ale winice wydáwala wjno trpké. Králowstwj bylo zwelebeno, hrob objlen, wnitř ale plu umrlčjch kostj. Mrawy byly docela skaženy. Člowěk zdráw, když zdrawá dusse w zdrawém těle se nacházj. Tak ze spisowatelů weleslawj geden, a tupj druhý wěk tento a swádj čtenáře swé. Boháčů welikých nemálo; ale chudiny tjm wjce; pole se we winice obraceti musela; co tjm na tisjce lidj souženo bylo, nebot žádná reformace bez násily nenj; a kde násila, tu bolest. To dobře znala K a t e ř i n a II., cjsařowna Ruská. Mudrlant Francouzský předložil gi znamenité wěci ku zwelebenj národu Ruského. Přečtla wsse a prawila: Wsse gest wýborné, gen že na poddaných se to nedá tak lehce wywésti, gako na papjře napsati, a to proto, že kůže poddaných krwácj, když se na nj sskrábe, nepak papjr. — Silnice brzo sem, brzo tam přeloženy býwaly, tedy wždy znamenitý počet lidj swé žiwnosti zbawen byl; ačkoliw na druhé straně si pomáhali, přece držjwe onino na mizinu přicházeli, nežli tito zbohatli. Cla wssady nad mjru obtjžná byla a kupců na mjstech wykázaných zdržowánj. Skrátka, lidu bylo wesměs při wssj sláwě tak málo wolno, gako Dawidowi, když zlatý pancjř králowský na něg wložili, aby bogowal proti Goliássowi. Dawid zlatý pancjř složil, národ ale zwelebenj swé si musel dáti ljbiti. Gak mrawy

ſkaženy byly, práce Jana Miliče, muže horliwého a nábožného, dosti patrně ukazugj, wjce pak čaſowé za krále Wáclawa a hned po geho ſmrti. Gak diwokých mrawů byl weſſkeren lid, zhouba země ſama to dokazuge; katoljku nebylo nic ſwatého na nekatoljku, a tomuto na onom, zákon Páně, zákonowé cjrkewnj i ſwětſſtj, gměnj, žiwot, wſſe bylo proſtopáſſně mařeno. Gen w národu docela ſpuſtlém a zdiwočilém může powſtati učenj, gaké tu ſe zljhalo. — Král tak nábožný, Karel, odewzdal ſynu ſwému Wáclawowi králowſtwj w té naděgi, že anděle ploditi a ſamo ſe w rág obraceti bude; gaké bylo ale owoce, gaké náſledky geho ſnaženj, přičiněnj a geho pracj? Karel náboženſtwj a cjrkew, králowſtwj Božj rozſſiřowati ſe ſnažil tak horliwě, gako zwelebenj a oſwjcenj národu a králowſtwj pozemſkého; on wěděl, že bez Boha, bez cjrkwe, bez křeſtanſké ſprawedlnoſti žádné králowſtwj neobſtogj, a Wáclaw přece naſtoupil králowſtwj tak, že žádný člowěk nebyl w ſtawu ſpráwu a národ na uzdě držeti, aby ſám i králowſtwj pohromy newzalo. Náklonnoſt k pohodlj, nezřjzená lehkomyſlnoſt a ſwéwolnoſt za zákon uſtanowila, co ſe gj ljbilo a od krále za práwo mjti chtěla, poſluſſnoſt a wěrnoſt zmizela a žádoſt po ſwobodě nezřjzená ſwé průchody mjti žádala.

Newjm kdo byl prwnj tak neſmyſlný, že Wáclawa, ſyna Karlowa, leniwým nazwal. Že pjſničkáři geg tak gmenugj, tomu ſe nediwjm, ti lidé newědj nikdy co mluwj. Muž prchliwý ani dle přirozenoſti nebýwá k lenoſti nakloněn. Wáclaw byl welmi byſtrý, welmi hybný, a měl muže okolo ſebe, genž práce ku podiwu podnikli, gen oſobnj ſjla geho a mužů, gež okolo ſebe měl, byli s to, aby Německou řjſſi i králowſtwj Čeſké tak udrželi, gak tomu za geho čaſu bylo. Kdo ſrozumj této náramné mjſſenici? gak ſe tak wſſe naopak djti mohlo? Opuſtili prameny žiwých wod, a kopali ſobě ciſterny. Dawid počjtal lid — a měl na wůli, aby ſobě ze třj ran gednu zwolil: hlad ſedm let — neb neſſtaſtnou wognu tři měſjce, neb mor za tři dni. Pramen žiwých wod geſt přjklad řjzenj Božjho, ciſterny — geſt mudrlantſtwj, které wſſe králowſtwj od počátku po celém okrſſleku země hubilo. Kterými prawidly ſe řjdili wſſichni ti, genž z diwokých kragin a z pouſſtj mocnářſtwj, a z čeledi ſurowé ſlawné národy wychowáwali? Bázeň Božj, s čiſtotou uſtawičnou, dobrowolnou chudobou a ouplnou poſluſſnoſtj ſwému wrchnjmu — to geſt to prawidlo, ten zákon. Na těch základech wſſecka králowſtwj wzroſtla. Mudrlantſtwj ale prawj množſtwj lidu, oſwjcenoſt, nádhernou ſkwoſtnoſt základem wſſj ſjly a ſtáloſti mocnářſké, a přece ſkuſſenoſt učj, že tjm wſſecka králowſtwj zahynula. Za Karlowých a Wáclawowých čaſů giž to mudrctwj w řjzenj panowalo, ačkoliw wláda zemſká ſi toho powě-

doma nebyla; až w dewatenáctém wěku neb ku konci osmnáctého stoletj weřegně se wesskerá králowstwj Ewropská a s úplným wědomjm k té moudrosti přiznala, a proto Řjmské, Německé králowstwj a cjsařstwj zahynulo; králowé a wéwodowé negsou dne ani hodiny na trůnech swých gisti. Tu powstáwá panownjk, a wypuzuge ge z gich sjdel, gako Napoleon I., tu zas národ proti řjzenj powstáwá, a celou wládu zawrhuge. Ať gest wláda neb řjzenj mocnářské, neb stawowské, neb republikánské, neobstogj, když wássně, tělesnost, nezřjzené žádosti s uzdy pusstěny gsou. W Čechách za časů Wáclawa stawowská wláda byla, a práwě to wesskeré králowstwj České na mizinu přiwedlo. Gako plachý kůň uzdy nepřigjmá, leč až gest unawen, neb gako rozwodněný potok nikdo do břehu nepřiwede, leč až wody opadnou, tak národ s uzdy pusstěný nikdo w pořádek neuwede, leč celý zhubne. Tak to bylo s počátku 15tého wěku w Čechách. Ať chwálj kdo chce a gak chce ty časy, dobře nebylo, co se dálo, ačkoliw z dobrého oumyslu wsse se dálo. Proto komu čest, tomu čest.

Gako kronikáři přepgatě o Čechách tehdáž, chwalitebně neb potupně mluwjce, mluwj, tak s krátka o Wyssehradě wyprawugj: Wyssehrad byl zbořen, duchowenstwo rozehnáno, gměnj a statky pobrány, Husité wsse skazili. Nenj prawda. Ani zmjnky nikde se nenacházj, že by kněžstwo Wyssehradské bylo pobito; ani žádného podezřenj.

Gakkoli stawenj na Wyssehradě zbořena byla, přece nezůstala obywatelů zbawena, a statky ne husitsstj, ale katoličtj páni kapitole odňali a zastawili; wssech statků a zbožj kapitola nikdy oloupena nebyla, ale gen že statky, dwory, pole a winice spustlé zůstaly pro wálečné běhy, a zdarma neb za malý penjz byly lidu dány, aby gen zcela nespustly. Za Wáclawa krále byly důchody kapitolnj na negwyšssjm stupni, a mužowé w kapitole welmi horliwj, společný duch a smýsslenj bylo ale také mudrcké; nádhernou skwostnost, peněz, peněz mnoho, peněz co negwjce, to bylo heslem. Děkan, gehožto wěc byla a gest, aby o pořádek kostelnj pečowal, swolal wikáře a služebnjky kostela a zbuzowal ge a hrozil, aby horliwě každý swé powinnosti wykonáwal. Wikáři pjsemně odpowěděli: že by rádi powinnosti swé pilně zastáwali, že to ale pro welikou chudobu nemohou, ex eo et pro eo, quod domini eorum ipsis solaria et colendas dare recusant, et in panibus ac portionibus fraudantur et eis dare recusant.

Residence opatrowati zanedbáwali, a giné poklesky a prawé a pouhé následky ducha spustlého a marnotratného patrně se nacházely. I tu widěti bohatstwj a mohowitost, ale wedle nj a s sebou weliká chudina a nouze znamenitá, gako w králowstwj celém. A tak patrný důkaz pro budoucj wýstrahu, že nestřjdmým a nespokogeným

neprospjwagj wyšssj důchodowé; kdo při malém důchodu služeb a powinnostj swých nekoná, a při něm spokogen nenj, aniž spokogen aniž we swých powinnostech bedliwěgssj bude, když přjgmy geho se zwýssj; má-li wětssjch přjgmů, wjce času potřebuge, aby ge strávil, pak mu času nezbýwá, aby powinnosti a službu zastáwal. Sunt quibus cum beneficeris pejores fiunt. Takowý byl tento wěk.

Kapitola hubne.

S i ğ m u n d panowal nad Čechy od r. 1420 až do r. 1437. On zhoubu Wyssehradu welmi těžce nesl; psaltě stawům pod obogj: Wssak gste giž dosti učinili hanby té zemi, že gste gednu stolici welmi slawnou té koruny skazili na Wyssehradě; slawný kostel sw. Petra a Pawla aposstolů, a přitom giných 14 znamenitých kostelů tu na Wyssehradě obořiwsse, wniwec obrátili.

R. 1420 dne 12. srpna, na Horách Kutnách wyhotowil skrze probossta Boleslawského list A l b j k o w i, probosstu Wyssehradskému a arcibiskupu Cesarenskému, w kterém přjsně přikazuge, aby každý, kdo nějakými úroky neb platy powinen gest, pod ztrátou králowské milosti pořádně ge probosstu odwáděl. Měltě A l b j k mimo statky probosstské také swé wlastnj statky. List ten gest také gediný, genž se w listowně Wyssehradské od S i ğ m u n d a nacházj. Ostatnj zpráwy na Wyssehradě zmiňugj se gen o tom, že S i ğ m u n d kapitolnj statky gako swé wlastnj zastáwal. R. 1421 zaprodal wes Utěchowice a Chýsska Strahowskou M a r ss j k o w i T l u r o w i, Purkrabj Karlssteinskému, za 300 kop Pr. ğr. s tou wýmjnkou, aby ty wesnice kanownjkům wrátil, když mu ty penjze zaplatj. W Břežanech zaprodal dwůr probosstůw J a n o w i T u ss k o w i, s tjm doloženjm, že si geg probosst zase wyplatiti může. W Chanicjch zastawil poplužnj dwůr M a t ě g o w i z Bezděbic za 100 kop, Samssjn za 200 kop, Swrčowice za 300 kop. Michel celou zastawil J a n o w i R e z k o w i, měsskanu Starého města Pražského za 400 kop Pr. ğr. dobrých střjbrných. Rozličné společnosti měly zde zbožj swé, také kapitola Wyssehradská, na to se ohled nebral, sslo to od ruky. Zastawil také wes Uherce, a giné zbožj upsal B o h u ss o w i; městečko Wroutky za 4000 kop Mjss. se wssjm

panstwjm, dwůr w Hodkowičkách za 800 kop Mjšš. a za 10 kop platu ročnjho. Prachatice zastawil Rosenberským.

Od Wratislawa až do Wáclawa, syna Karlowa, wšickni králowé a knjžata statky a důchody postupowali a nadánj činili kostelu Wyšehradskému, a w moci a w sláwě prospjwali; od Sigmunda počjnagjc, statky ubjrali, zastawowali a prodáwali, a přec nikdy nic neměli. — — —

Albjk probošt a geho poslednj wůle.

Sjdlo králowské bylo zbořeno, a po Sigmundowi žádný král na Wyšehradě nebydlel, gen purkrabj na Wyšehradě spráwu měl. Město žádných důkazů občanského weřegného žiwota nezanechalo, bylo toliko dle gména, žádných práw ani swobod nemagjc; proto také letopisowé až do časů Rudolfowých toliko o kapitole se zmiňugj.

Albjk byl proboštem od r. 1413 až do r. 1427.

Gestli tehdy probošt Wyšehradský něgakých památek a klenot u kapitoly Wyšehradské před zhoubou Husitskou zachowal, byl to Albjk. — Wšecky znamenité osoby toho času w podezřenj uwedeny gsou, nebok byli to časowé zlj, an genom wášně, nikoliw wšak rozum nepanowal. Gako mužowé pod obogj, psali také katoljci na swou stranu, a zachowáno wjce spráw strany pod obogj, než katoljků. Tak také Albjkowi nemálo na cti utrháno, ač byl muž nad giné wýborný a přjkladný. Gsa Morawan, w Unčowě zrozen, wyučowal w Praze lékařstwj skrze 26 let, a byl lékař krále Wáclawa a negwyšššj w Čechách, muž nad mjru přičinliwý a opatrný, tak že král Wáclaw swědectwj o něm dáwá, gaké toliko lékaři negwýborněgššjmu a negwljdněgššjmu dáti se může. On ženat byl, a we swé poslednj wůli o gedné dceři zmjnku činj; r. 1387 byl doktorem cjrkewnjch práw učiněn. Přigal též nižšj poswěcenj, zdali dřjwe, než se oženil, neb pozděgi — známo nenj.

Od krále Wáclawa znamenité dary na penězjch i na zbožj dostal, a měl welmi mnoho zlata, gsa muž šetrný, a nad mjru střjdmý. Kapitola Pražská zwolila geg za swého arcibiskupa.

Gakožto učenec a horliwý lékař byl tichému žiwotu zwyklý, a tjm wjce, an také nábožný byl; on oltáře stawěl a dřjwe než gesstě arcibiskupem byl, pro rozssjřenj sláwy Božj welice horlil. Ani gako arcibiskup se nezměnil, neboť wssecko komonstwo, služebnjky, kuchaře odstranil, a soukromý žiwot w domě swém wedl. Pro nepokoge wssak, gak na wysokých sskolách tak i w České cjrkwi wzniklé, stalo se břemeno arcibiskupské tak obtjžným, že Albjk si umjnil, ge se sebe složiti. Což také učinil, a wzal na se správu biskupstwj Holomouckého, konečně wssak i toho se wzdal, a dostaw gméno arcibiskupa Cesarenského, probosststwj Wyssehradské přigal, a gako probosst žiwot swůg dokonal. To wsse se gednjm rokem stalo; r. 1412 byl na arcibiskupstwj potwrzen, a r. 1413 byl giž probosstem.

Liché a utrhačné řeči gsou to, že Albjk nebyl k ničemu, a že byl lakomec. Co by byl gakožto probosst na Wyssehradě učinil, žádných spráw se nenalezá, leč geho poslednj wůle, která swědčj, gak welmi ssetrný, opatrný, kostela swého a služeb Božjch milowný muž a pečliwý otec byl.

Poslednj wůle Albjkowa.

Gá Albjk, arcibiskup a probosst atd. ustanowugi poslednj wůli swou sám, a skrze mé splnomocnjky té wůle nezrussitelné:

1. odkazugeme na wystawenj kostela Wyssehradského, a kaple Wstřjssenj Páně, wssecko nasse zbožj w Chřenicjch, a wsse ostatnj giné, co k tomu přjslussj, swobodné a dědičné koupené od Nyczsthkona(?), též ouroky zadržané, kteréž gsme wykoupili od Petra Mczerycze, od panj Pesoldyny.

2. Odkazugeme na tu kapli wěčné ouroky w Plzni, 60 kop gr., které ouroky gsme koupili s powolenjm nepřemoženého krále Řjmského a Českého, Wáclawa, Pána nassého negmilostiwěgssjho, swaté paměti pro 9 mansionářů při té kapli, aby spjwali hodinky Blahoslawené Marie Panny a msse we wssednj den, každý pátek hodinky a mssi o umučenj Páně, každou neděli ale o Wstřjssenj Páně, po wssecky časy.

3. K té samé kapli odkazugem nassi infuli s pontifikalnjma rukawicema, též wssecky knihy nasse, kde která se shledati může.

4. Též odkazujeme na wydobytj knih a kaple 50 Uherských zlatých, které gsme půgčili mistru Janowi Nevmeistru, zlatnjku, plnomocnjku naššj poslednj wůle, při odchodu naššem do Uher u přjtomnosti Pana Mikoláše, kanownjka Wyšehradského, a pana Reinharda, w domě toho Reinharda we sednici.

5. Odkazugem a dáwáme dům náš na Nowém městě Pražském pro pana Mikoláše, kanownjka Wyšehradského, naššemu Kochenmeistru za geho wěrné služby, nám po mnohá léta prokázané.

6. (Ustanowuge, mnoho-li každý plnomocnjk a notář za swé práce mjti magj, a nabjzj k pilnosti.)

7. Oznamugeme wšem pod přjsahou, že tu poslednj wůli naššj gsme učinili ze zwláštnjho wnuknutj Panny, slawné Matky a Rodičky Kristowy, a sw. apoštolů Petra a Pawla. A proto žádáme a wzbuzugeme, aby žádný wšetečně této poslednj wůle neruššil. Též žádáme a zbuzugeme plnomocnjky naše, i kapitolu zwláště, i probošta, aby oni pilně wšickni wyhledáwali naše listy a wěci, které gsme w rozličných mjstech zanechali, gak w Praze, w Holomouci, w Brně; kteřj listowé gsou gistoty na rozličné ouroky. Žádáme probošta a kapitolu, aby nápomocni byli plnomocnjkům naššim pro spasenj naše, a zwláště z té přjčiny, kdyby Pán náš milostiwý cjsař Řjmský chtěl překážeti té poslednj wůli, proto že nenj wtělena do desk zemských, poněwadž gsme se k tomu pro wzdálenost dostati nemohli, ale ouplnou naššj wůli wkládáme na naše plnomocnjky, tak gakoby byla we dskách wtělena, aby tak wše plnili a zachowáwali.

8. Odkazugem 10 kop gr. na wěčnou památku smrti naššj a naššich přjbuzných we Wyšehradském kostele dwakrát do roka dle toho způsobu kostela, které úroky poukazugeme na městě Wthomorycz (Litoměřicjch ?).

9. Na špitál pod Wyšehradem odkazugem 10 kop úroků duchownjm kostela na nemocnici, které poukazugeme na zbožj w Jencjšteinu.

10. Odkazugem naššj dceři Kateřině, gestli bude wychowána mimo Prahu a wdá se s powolenjm plnomocnjků naššich, 20 kop gr. ouroků; w Straššnicjch 10, w Klučowě 10. Gestli by ale z Prahy newyšla, tedy nic.

11. Odkazugem kapli naššj na Louži 10 kop gr. Ostatnj za-

nechávváme wůli a zdánj nassich plnomocnjků. Kdyby ale tito zemřjti měli, plnomocenstwj odewzdati magj welebným mužům Pánům mistrowi Janu Zulowi, kanownjku a Petrowi, wikáři kostela Wyssehradského.

Tuto poslednj wůli Albjk wlastnj rukou napsal, a Mikoláš, kanownjk gi w ochraně měl r. 1425. Této poslednj wůle list weřegný wyhotowen gest od Jana syna Mikoláše Bastowa, duchownjho biskupstwj Wratislawského r. 1436 we Swidnici w klássteře Dominikánském. — Plnomocnjci té poslednj wůle byli: Marek z Lutihoma(?), doktor lékařstwj, Holomoucký a Brněnský kanownjk; Mikoláš, řečený Kuchenmeistr, kanownjk Wyssehradský, farář kostela w Landshutě, we Wratislawském biskupstwj, Jan Newmistr, zlatnjk z Prahy a Mikoláš Slegjk; ti že ustanoweni gsou za plnomocnjky we Wratislawi r. 1426 wyznali u Theodorika z Kruceburku, kanownjka a officiala Wratislawského.

R. 1436 byl Mikoláš z Unčowa kanownjk těžce nemocen a odewzdal to swé plnomocenstwj ginému kanownjku Wyssehradskému gménem Jan Zul.

R. 1425 we Wratislawi welebný w Kristu otec a pán, pan Albjk, z Božj milosti arcibiskup Cesarenský a probosst Wyssehradský, doktor w lékastřwj, chtěge se z Wratislawi odebrati do Uher, odewzdal swé wěci, které w domě we Wratislawi, kde bydlel, s sebou měl w truhle schowané a zawřené se wssemi ssaty a oděwy negwzácněgssjmi, s knihami, drahými wěcmi a s klenoty gakými koliw a se wssjm ostatnjm, kde by koli a w gakém koli mjstě byly giménem pana arcibiskupa schowány, a w gakékoli minci neb wáze, w gakékoli ceně, Mikolássi z Unčowa, přjteli swému a přjbuznému, a Janu Newmistrowi zlatnjku; a kljče od dotčených truhel, ssuplat a truhličck gim do rukou dal, ažby se opět z Uher nawrátil do Wratislawi, kdyby ale zemřel a se nenawrátil, aby poslednj wůli wyplnili, ustanowil, a že netřeba aby komu z toho počet kladli, gen aby wsse dle swědomj ku blaženosti dusse geho na chudé a giné nábožné skutky, gak gim Bůh wnuknutj dá, wynaložili. Též nařjdil swým plnomocnjkům, aby se snažili, wssecky listy a gistoty na auroky a na zbožj z rukou těm wybrati, kteřj mu ge mocj neb krádežj odcizili, spůrce a protiwnjky aby před soudce wolali,

o pomoc a spraweblnost proti nim žádali, k čemuž zwláštnj swobodu od krále S i g m u n d a měli.

O děkanech a proboštech toho času.

O proboštech po A l b j k o w i ani zmjnky nenj w listech a spisech na Wyšehradě se nacházegjcjch. Gisto ale gest, že J a n z Prahy za času dobytj a zbořenj Hory Wyšehradu proboštem býti nemohl, a tedy klenotů žádných w ochraně neměl. Byl-li ale přece proboštem, byl gjm od r. 1427 až do r. 1430, kdež umřel. Byl muž plný moudrosti a učenosti, horliwosti a srdnatosti pro rozšjřenj cti a sláwy Božj. Kdyby byl poslechl arcibiskup geho rady, kterou mu dal dne 10. února r. 1413 gako biskup Litomyšlský, bylyby rozepře Husitské tak daleko snad nepřišly. On byl při sněmu Kostnickém sám gediný biskup, genž H u s o w ý m spisům w Českém gazyku rozuměl, a sněmu do latiny ge překládal. On přinesl také psanj pánům R o s e n b e r s k ý m od sněmu, w kterémž otcowé sněmu R o s e n b e r k y zbuzowali, aby bludů w Čechách potlačowati napomáhali.

Po J a n u z Prahy gmenugj probošta K o n r a d a čili K u n š e ze Zwole, kterýž po J a n u z Prahy též biskupem Holomouckým byl a r. 1434 w Pánu zesnul. Zdá se býti prawdě podobno, že biskupowé Holomoučtj gsouce samotni, w řjši České také proboštstwj Wyšehradské pod správu brali. W Litomyšli biskupstwj přestalo, a w Praze nebylo biskupa, gen administratoři správu wedli.

Na K o n r a d o w o mjsto wolen byl za biskupa Holomouckého P a w e l z Milčjna, ginak ze Stalemberka, a toho uwáděgj spisowatelé také co probošta Wyšehradského; byl také proboštem u sw. Wjta w Praze. Co by byl pro Wyšehrad učinil, nenj powědomo. Některých ač welmi nepatrných wěcj, gež H u s i t é kostelu byli odňali, opět nabyl, a to co bylo, wěrně opatrowal. On byl welmi nábožný a milosrdný, kamkoli se hnul, zástupowé chudých za njm se hrnuli a dům geho neustále obstupowali. Pro swou tělnatost byl w chůzi welmi zdlouhawý, a tjm se stalo, že po dwakráte nekatoljkům do rukou se dostal, a gen těžce se uchránil. R. 1450 žiwot swůg dokonal, a w Brně w kollegi sw. Petra byl pochowán.

Po Jakubu z Verony (nemá-li to býti z Berouna, kteréhužto Českému městu wsseligak w listech se přezdjwá,) neb gak ginde také stogj Jakub z Prahy, nacházjm w listech Jana Andree, ačkoliw r. 1446. To wssak newadj, an mohl giž 16 let děkanem býti, a prawdě to tjm podobněgssj, poněwadž r. 1448 giž byl děkanem mistr Jan Šindel, doktor w lékařstwj.

Co Hammerssmid pjsse o Konradu Westfalském, o Albjkowi a Konradu ze Zwole, počjtage muže ty do řady děkanů po Jakubu z Verony, gest patrně z paměti psáno, a zmátla geg směna, kterou probosst Králjk s Albjkem, býwalým arcibiskupem Pražským, učinil.

Jan Andree děkan pronagjmá zbožj.

Po bouři Husitské prwnj list od kapitoly Wyssehradské wydaný gest od r. 1446. Jan Andree děkan, Sudiwog scholastik, a Wjt kustos, pronagali gménem kapitoly zahrádku, pole, dworek okolo domu u Botjče za klássterem Marie Panny, bljže zdj městských. To zbožj dostali darem od Prokopa prwnjho, pjsaře Nowoměstského. Muž ten byl weliký dobrodinec kapitoly, a weliký ctitel hory Wyssehradu, gak pozděgi uslyssjme. Zbožj to pronagala kapitola za 20 ğr. ročně a po desjti letech aby se platilo 30 ğr. Gest widěti, že to položenj bylo spusstěno, bylo wjce potřebj než užitek neslo. Při tom listu nenj kapitolnj pečeti, nacházj se při něm gen pečeť děkanská a druhá gest utržena. Neměli zagisté pečeti kapitolnj při ruce, a lze souditi, že někde s klenoty byla potud schowána.

Obecnj prawidla o emfiteusi (dáwánj w zákup) za času děkana Andree.

Když pozemnost (ğrunt) do zákupu (emfiteusi) se dáwá, postupuge se gen k pouhému užjwánj zákupnjkowi (emfiteutowi), zůstáwá ale práwem wždy prwnjmu pánowi. Protož třeba, kdykoliw se pozemnost nikoliw na odplatu zásluh, ale pouze gako kupci někomu postupuge, aby se pozorowalo :

1. Musj se powolenj králowského žádati, gakožto negwyššjho

patrona, a gestliby se to státi nemohlo, zhotowj se list postupnj, Handfest nazwaný, a ten se w ponjženosti podá a negwyžssj powolenj se očekáwá.

2. W nadřečeném spůsobu gen mjrná cena se žádá, genž i we wjce lhůtách splácena býti může, aby zákupnjk, pakli by skrze prowiněnj z trestu, úmrtjm neb gakýmkoli giným práwem o pozemek přigjti měl, přjliš weliké sskody netrpěl, a aby cena tjm lehčegi nahražena býti mohla, kdyby pozemek při prodagi práwem přednosti od pána naspátek wzat byl, kdyžby kapitola wůbec, kostel, děkan, neb giný prelát, neb některý kanownjk, který cos práwem zákupnjm pronagal, naspět to mjti chtěl.

3. Ourok (tak zwaný kanon) we dwou lhůtách na důkaz panstwj dozagista se platiti musj, určj se ale též mjrný pod následugjcjm trestem, tak gestliby kdo byl w odwáděnj toho ouroku nedbalý, dwognásobný složiti musj; kdyžby ale třetj rok platiti zanedbal, w tom roce se třikráte napomene, a neprospěge-li, má se pozemek za opusstěný a připadne se wssjm práwem swému pánu, a držitel gest ho swou winou zbawen.

4. Ourok ten neb kanon zaplacený odwede se ročně wssjm práwem kostelu, kapitole wůbec, děkanstwj, neb kterékoli prebendě, z které ten pozemek emfiteutický powstal.

5. Kolikráte-koli proměna něgaká w drženj se stane, buď dědictwjm, neb giným spůsobem, nowý držitel swé práwo, gakým k tomu pozemku přissel, děkanu pjsemně ohlásj a žádost zadá, aby do gruntownjch knih wgiti mohl na swé outraty, což we čtrnácti dnech učiniti powinen gest, a mezi giným čtrnácti dni má

6. z ceny, za kterou pozemek prodal, patnáctý djl gménem laudemium pánu odwésti, který po srážce třetiny, genž děkanu neboliž notáři neb geho pisárně (kanceláři) co mzda za práci náležj, kostelu, kapitole neb prelatuře, odkud se dědičně pronagalo, wssjm práwem připadne.

7. Kdyby ale nastupugjcj zákupnj pozemek (emfiteutický grunt) w dokázánj a pogisstěnj swého práwa messkal, a přes celý rok se před děkana předstawiti, koupi do knih wtěliti zanedbal, neb se docela k ginému práwomocenstwj uchýlil, a tam se wtěliti přičinil,

gest tjm samým wsseho emfiteutnjho práwa zbawen, pozemek gako opusstěn, a práwem úmrtj připadl pánu wlastnjmu.

8. Messkal-liby nadřečené laudemium celý rok platiti, bude pozemek zástawně držen (sequestrowán), až se z užitku zaprawj. Poněwadž pozemky se do emfiteusi tak dáwagj i dědičně, že potomci i přátelé, genž magj práwo děditi, byť by i bez kssaftu bylo, bez překážky dědití mohou; tedy negsou neschopni, nenj-li žádné giné překážky. Chtěl-liby kdo z držitelů pozemek takowý dědictwjm nabytý darowati, prodati, na giný změniti, neb gakýmkoliw spůsobem ginému postoupiti, i to může, wssak ale

9. třeba žádati a dostati powolenj od děkana neb kapitoly, zwlásst ge-li zanecháno pánu prwnjho kupce, tak že kostel, kapitola, prelatura nebo kanownická prebenda, od které se dědičně pronagalo (emfiteutowalo), ten pozemek naspátek wzjti může, když se cena za pozemek buď knihownj, neb takowá, za kterou držitel geg prodal, zaplatj. Proto každý dědičný nágemnjk (emfiteuta),

10. genž to učiniti chce, a powolenj od pána žádá, musj to w čas panu děkanu oznámiti, aby on to celé kapitole k uwáženj předložil, zdali prospěge na ten čas pozemek naspátek wzjti, neb dále w dědičném nágmu (emfiteusi) ponechati. W koupi ale

11. kdyžby měl přigjti do rukou chudasa, práwem neschopného, bezectného odpadljka, žida neb kacjře, tenkráte magj býti takowj bez ohledu na něgakou ztrátu od nastoupenj wsseho odmrsstěni.

12. Tenkráte, když welmi mocnj, ku kterýmž patřj urozenj wysokého stawu, zwlásstě ti, genž wedle nassich pozemků swé wětssj zbožj a panstwj magj, neb i ti, genž weřegné soudy wedou, a za nepokogné wyhlásseni gsou, by takowé pozemky zákupnj, na wětssjm djle chudé, k emfiteutnjmu užjwánj mjti chtěli, a bylo by nebezpečno, že by ti, genž na prosto ducha poddanosti nemagj, a ze wssj sjly by se snažili, aby wssech ounosů emfiteutických sprosstěni byli, ano i pozemky zákupnj gako za wlastnj wtěliti mezi swé se snažili: tenkráte má kapitola práwa panstwj swého, tak nazwaného prwnjho kupectwj k odwrácenj wsseho nebezpečenstwj užiti, a na se i se sskodou proti wyplacenj smluwené ceny pozemku to zbožj přitáhnouti.

Toto gako ustanowenj kapitolnj aby se zachowáwalo, ustanowugem, a starost, péči a přičiněnj, aby se wždy náležitě wyplňo-

walo, panu děkanu se obewzdáwá, a geho swědomj a hodnosti gako přednjmu kostelu a kapitoly řediteli se swěřuge. Protož

13. kdykoliw gaký nowý emfiteuta (zákupnjk) pozemek nastoupj, musj obstarati sobě, aby práwo swé pjsemně dostal, a zápisy nowé i staré musj děkan náležitě prohljdnouti a skoumati, zdali dle tohoto ustanowenj wssickni záwazkowé gsou zřetelně a náležitě wysazeni; kdyby co nedostatečného nalezl, wssemožně se wynasnažj, aby chyby se naprawily, z které přjčiny wtělenj takowé nedostatečné úmluwy, w njžto negsou wssecky powinnosti dosti zřetelně uwedeny, do knih tak dlouho odepře, až by budto giná pjsemnost dle nadřečených prawidel zhotowena byla, aby w nj wssecky powinnosti wypsány byly, aneb (tu zapotřebj pana kustosa ku pomoci wzjti) s giným nowým emfiteutou smlouwa se udělá a určj, aby on sebe i swé potomky nowým listem ku plněnj té wynechané powinnosti zawázal, který nowý list se ku prwnjmu přiložj, a oba se w knihy wtělj; kdyžby se ale emfiteuta zdráhal, ohlásj se to kapitole, aby se dle společného usnessenj pomocj přispělo.

Bylo též nařjzeno, aby pan děkan to obstaral, aby tato ustanowenj pro lepssj gistotu do knih kapitolnjch wtažena byla.

To wsse w obecnj kapitole ustanoweno bylo, což wýborným důkazem gest, že welmi opatrnj a w práwech zběhlj mužowé tehdáž w kapitole seděli, a o důležitěgssjch wěcech, než o žebrách při hrudj, a o brzljku při pleci telecj, gak se rozsekáwati má, což za těchto dnů u oswjcených nassich weliké roztržitosti působilo, mluwiti a rokowati uměli.

Mistr Jan Šindel, děkan a duchowenstwo Wyssehradské.

Mistr Jan Šindel, w lékařstwj doktor, děkan Wyssehradský, rektor wysokých sskol, hleděl statky kostela Wyssehradského zwelebiti, gak mohl; on zbožj we Strassnicjch nowě pronagal, dwůr w Hodkowičkách, kterýž král Sigmund také zastawil, opět wymohl, a w r. 1446 Wáclawowi z Modřan, a synu geho Augustinowi na hornj práwo (Bergrecht) prodal za 40 kop gr. rázu Pr., a pod ročnj plat 5 kop. Byl milownjk knih, znamenitou zbjrku gich měl, darowal welké kollegi Karlowě 200 rukopisů lékařského a

mathematického obsahu, Wyssehrad obohacowal a zaopatřowal kolleg weliký knihami wzácnými w 15. wěku, gak w desátém kostely a kraginy České duchowenstwem zaopatřowány byly.

Proto wzácněgssj Hora Wyssehrad nad Horu Kutnou a doly Gjlowské, neb moudrost gest nad zlato a střjbro wzácněgssj.

R. 1448 sessla se kapitola w kollegi Wssech Swatých na Starém městě Pražském na kuřjm trhu. Jan Šindel děkan, Mikoláš z Úst, Martin a Jan, nazwán Těžký, ustanowili gménem kapitoly syndiky, aby wyzdwihli, přigali a oswědčili přjgem 50 zlatých Uherských prawé wáhy od Kunesse Eisenreicha a Mikoláse Swaidnice, měssťanů Wratislawských, kteřj měli moc a práwo opatřiti a wyplniti wůli poslednj Hanusse Nevmistra, někdy zlatnjka Pražského, genž těch 50 zl. sobě od Albjka, probossta Wyssehradského, wypůgčil, a probosst ty penjze na opraweni a obnoweni kostela Wyssehradského odkázal. Při tom gednánj byli Giřj a Petr, wikáři kostela Wyssehradského, za swědky. Toho času byl purkrabjm na Wyssehradě urozený pán Jan z Rabssteina.

Táborssti u brány Wyssehradské. Giřj Poděbradský.

R. 1447 w pátek po sw. Bartolomégi přitrhli nenadále Táborssti ku Praze až ku bráně Wyssehradské. Branný uzřew ge, zawřel zahrážku (sserank), ale oni naň střjleli z kussj, pročež zawřel i bránu a učinil pokřik. Táborssti zagawsse krawy a giný dobytek před branou po winicjch a wesnicjch, k Táboru se wraceli. Uslyssewsse o tom Pražané, rychle rozkázali na poplach zwoniti; awssak dřjwe než se wyprawili, Táborssti giž daleko ussli. Proto za nimi Pražané nechwátali, bogjce se záloh; nawracugjce se Domassjn městečko Táborských zloupili a wybrali.

R. 1448 Giřj Poděbradský, mage oumysl Prahy se zmocniti, an mu odpornou stranou byli Menhart z Hradce, negwyšssj purkrabj, Hanuš z Kolowrat a ginj, genž w Praze od desjti let wládli, přitrhl až k Wrssowicům proti Wyssehradu. Na Wyssehradě lidu zbrogného nebylo, leč as ssest sausedů u brány. Branným byl Waněk Běchowský, rychtářem Mi-

chal; na zdi byli Michal a Střelec, dwa sausedé. Rabsstein, hegtman Wyssehradský, sedě s Wáclawem, konsselem ze staré rady, při stráži nad Botičem u Rackowa dwora, slyssel pokřik, že nepřátelé gsau na Wyssehradě. Přiběhna ku bráně, a wida, že málo lidu ku hágenj mostu a brány tudy gest, pospjchal ihned, by wjce lidu shledal; a w skutku přiwedl as 14 mužů, tak že nynj tu do 20 gich bylo, u fortny wssak žádného nebylo. Co Rabsstein lid shledáwal a hradby prohljžel, u fortny nepřátelé zeď lámali, a ginj opět na Běchowského giž od králowa dwora ku bráně Wyssehradem běželi, ginj pak po zdi Michala pronásledowali.

Než Michal brány doběhl, porazili ti, genž po zemi běželi, Běchowského před domem Střelcowým, a ssest gich po zdi běželo po Michalowi skrz dům Střelcůw, kde se Michal byl skryl. A tak do brány wskočili s Wyssehradu, sausedy bili a gjmali, most pak sekyrami wyrazili a skobu srazili. A to wsse nočnjho času se dálo. Odtud také Poděbradsstj rowně do Nowého města se brali. Patrno, že Wyssehrad byl až dosawáde pewné mjsto.

Ladislaw král Český chtěl pomoci kapitole.

Po smrti krále Wáclawa nepanowal žádný král pokogně. Česstj páni i města a krage na kolikero rozděleni byli a proti sobě wálčili. Sigmund za krále korunowaný, když zemřel, nástupnjka měl Albrechta. Co by ten byl Wyssehradu dobrého neb zlého učinil, nenalezl gsem. Po geho smrti tuhá rozepře počala w Čechách, koho za krále ustanowiti. Albrecht nezanechal mužského potomka, a choti těhotnau. Ta žádala, aby páni s wolenjm počkali, až porodj, nebude-li potomek mužského pohlawj. Páni Česstj čekati nechtěli, zatjm se ale přjhody táhly, že Alžběta, manželka Albrechta krále Řjmského, Uherského a Českého, syna porodila a Ladislawem nazwala, genž také kralowal.

Tento král psal r. 1455: Chtjce zwelebenj něgaké spůsobiti slawnému Wyssehradskému kostelu, genž se gedenkráte wssj krásau a ozdobau stkwěl, nynj bohužel statku zlaupen, welkými zřjceninami zohawen gest, powolugeme statky z rukau neprawých opět wydobýwati, co ku probosststwj patřj, zwlásstě Prachatice. Darowal také

kapitole wěž, w které bydlel gedenkráte Štěch. Ta wěž mezila s kapitolnj winicj, měla dworek a zahrádku při sobě u zdi zámku Wyssehradského, páté stawenj od králowského domu, když se ku bráně gde. Tu wěž měla kapitola k potřebám kostelujm i za obydlj.

W těchto dwou článcjch gest dosti zřetelné wyobrazenj celé polednj strany Wyssehradu. Zámek, domy, wěž, fortna, winice, Střelcůw dům, brána, to wsse w pořadj a w zádu zeď od Karla IV. postawena, bylo to pořadj gedna celá strana ulice, genž wedla z brány do zámku králowského.

Josst neb Jodok Rosenberský, děkan a probosst. Jan z Wilemowa děkan a kanownjci.

Po Janu Šindelowi přissel na děkanstwj Wyssehradské Josst a po smrti Pawla z Miličjna byl probosstem, přigal probosststwj sw. Wjta a byl Welikým přeworem řádu Maltezského. R. 1457 složil probosststwj Wyssehradské a byl učiněn biskupem Wratislawským. Giné zmjnky w listech Wyssehradských o něm nenalezám, než že po něm přjbuznj geho dlouho na Wyssehradě bydleli w domě kapitolnjm, tak že děkanowé neměli na hoře Wyssehradské kde by bydleli. Byl muž wznessené mysli, slawné powěsti a u weliké wážnosti. Rosenberkowé toho času mezi negmocněgssj pány České čjtáni, horliwj zastupcowé wjry katolické a silné podpory cjrkwe Řjmské byli.

Pan Oldřich z Rosenberka, prwnj a negmocněgssj pán w králowstwj Českém, byl hlawou wssech těch, kteřj přigjmali pod gednou, a we wssem se dle wůle sw. Otce sprawowali. Kapitola Wyssehradská, wěrná dcera stolice Řjmské, poctila Jossta negpředněgssj hodnostj, tjm ale také i w mocnou ochranu pánů Rosenberských se dostala. Rosenberssti ale Prachatic kapitole ani probosstowi newrátili.

Gsa Josst probosstem učiněn, na děkanstwj dosazen byl Jan z Wilemowa. O tomto děkanu žádný ani zmjnky nedělá.

Kanownjci byli za geho času Wjt Swiffa kustos, Mikoláš, arcijahen Žatecký, Martin, dohljžitel stawenj kostela

Pražſkého, Petr, farář ſw. Wogtěcha, Petr Babnjk. Tito držeti kapitolu r. 1457 na Hradčanech w děkanſkém domě a pronagali ğrunty okolo Wyſſehradu Prokopowi, pjſaři Pražſkému.

Papež Pius II. potwrdil ſwobody kapitolnj a dal práwo ſwětiti koſtelnj nářadj proboſſtowi a děkanowi.

Newjm, co tehdegſſjmu proboſſtowi a děkanowi Wyſſehradſkému napadlo, že od ſw. Otce powolenj a práwa žádali, ſwětiti roucha a nádoby koſtelnj, kdežto takowé práwo giž od počátku měli. Každý prelát a opat mage práwo pontifikálij užjwati, má také práwo, oděw a wſſe, čeho ku koſtelu třeba, ſwětiti, ouplně we ſwém koſtele, s něgakými wymjnkami w giných koſteljch. Ale gak ſe zdá, že žádali mjti práwo i w giných koſteljch po Čeſké zemi ſwětiti, ač o tom w liſtu ničehož neſtogj. Powolenj to tak dlouho měli mjti, až by opět doſtala cjrkew Čeſká něgakého biſkupa. Tenkráte nebylo w celých Čechách žádného biſkupa, poněwadž páni pod obogj chtěli mjti Rokycanu, a papež geg gako kacjře zawrhl, a biſkupſtwj Litomyſſlſké zaſſlo. Žádala také kapitola potwrzenj wſſech práw a ſwobod, gežto od počátku gak od papežů, tak od králů měla. Papež Pius II. obé učinil a liſty na to wydal; přednj ſe nacházj w liſtowně, od druhého gen přepis gednoduchý, oba od r. 1458. Dobře bylo tak dalece, že to učinili, aby ſwou poddanoſt a poſluſſnoſt ſtolici papežſké ukázali; kapitole ale prwnj nepotřebné, a druhé neplatné bylo, neb w Čechách tehdáž cep a puſſka práwo prowáděla, ne pak prawidla ſprawedlnoſti. Každý, kdo ony čaſy a děge w nich powažuge, s neliboſtj na ně ſe djwá, a krutoſt mrawů gakož i diwokoſt lidſkých čili nelidſkých powah w nich ſpatřuge. A gak ſe tyto powahy obgewowaly? Negprwněgſſj a negpodſtatněgſſj gim bylo, aby bez powolenj ředitelů, hegtmanů, wládců, nebo gakkoliw ge gmenowati chceš, žádný papežſký liſt, žádné nařjzenj prohláſſeno nebylo; oni chtěli býti w obcowánj Swatých, ale Otce ſw. gen w tom poſlechnouti chtěli, co ſe gim ljbilo. W tom gediném ale záležj bezpráwj, neřád a diwokoſt. W 19. ſtoletj ſe to gmenuge oſwjcenoſt, a hágenj práw a ſwobody. Gen tjm gediným

spůsobem králowská mocnářstwj křesťanská wssady zhynula a w nic přissla; a za nassich dnů ten spůsob za gediný prostředek zwelebenj mocnářstwj se drži a užjwá. Husité zapowěděli wssecku společnosť s papežem, prodali, zloupili wssecky statky duchownj, duchownj společnosti, bratrstwa, řehole skazili a tjm tak králowstwj České zwelebili. — Gmenugeme ge nelidské, a ti, genž to za nassich dnů po wssech mocnářstwjch činj od půlnoci až na gih po celé Ewropě, prawj se býti mudrci, a chtj sobě zjskati slawné gméno otců a ochránců národů a pokolenj lidského. Gak hluboko kleslo pokolenj lidské, gak welmi seslábl duch národnj w Ewropě!

Duplně zanechářvá Pán pokolenj toto rozpustilosti geho.

Co dobrého a zlého prokázal kapitole Girj Poděbradský.

G i ř j P o d ě b r a d s k ý se snažil králowstwj České do pořádku uwésti, měl dost wůle a wtipu k tomu. Aby mohl strany sobě odporné w hrůze držeti, neb gak možná ge sobě zjskati, mnoho násilj činiti musil z gednoho ohledu, a z druhého musil se gako ouhoř sem tam kroutiti a se stawěti, gakoby se gednou se stranou pod obogj, po druhé gako se stranou pod gednou spogiti mjnil. A z té přjčiny k duchowenstwu také tak se chowal.

Na Wyssehradě gest od něho čtwero listů. We dwou listech powoluge P r o k o p o w i, notáři Nowoměstskému, zbožj kapitolnjho užjwati od r. 1459 až 1460.

R. 1459 prodal clo w bráně Wyssehradské, což kapitole patřilo, za 500 kop gr. obci Nowoměstské.

W listu od r. 1461 potwrdil, že může kapitola wěže od L a d i s l a w a darowané užjwati až do toho času, když kapitola a kostel statky swé naspět dostane, pak že připadne wěž králi.

R. 1467 zastawil wes Kamenmost we 305 kop J a n u Š e b e l k o w i z Bohnic a M a r t i n o w i ze Lstiboře, až by král neb kdo giný, gemuž přináležj, gi wyplatil.

Zastawil i giné zbožj, a sice: W Samssjně S k á l o w i we 100 kop. W Malessowicjch W j t a, člowěka Wyssehradského kostela, P e t r o w i ze Sněti wes Sněť we 200 kop a 60 gr. — Loket

má Moczyhus darmo, k wýplatě rok má dát wěděti. — Wsselisy Ramssowi we 300 kop do smrti. Dwůr pustý Krssowice z platu 2 kop držj Zachař z Ostrowa we 20 kop. Pesoltowi zapsal na dworu w Roztylech 100 kop ğr. na 4 kopy platu ročnjho. O'gjřowi dwůr w Hodkowičkách a 5 kop platu ročnjho we 400 kop ğr. obecně berných. Pesoltowi zapsal na lidech w Roztylech 100 kop ğr. We wsi Kossjři 3 kopy platu ročnjho na gednom člowěku a gednu louku. Wáclaw ze Wliněwsi, nynj syn geho Smil, držj Zelčjn kostela Wyssehradského w 100 zlatých Uherských.

Zapsal Wýtoň Wyssehradského kostela Nowoměstským we 2.000 zlatých a w 1.000 kop ğr. střjbrných rázu Prażského. Tolik sem zaznamenáno nassel, bylo toho zagisté wjce, zatjm ale dost. Aż do Wáclawa každý král a pán přidáwal cjrkwi a kostelu, a králowstwj České we swé sláwě rostlo. Po Wáclawowi pilně dle možnosti ubjral král cjrkwi, kostelům a dwognásobně sám i králowstwj chudlo. Neprospěge nic tato skussenost? Ouřad kancléřský w králowstwj Českém odtrhl od probosststwj Wyssehradského a swětskému pánu geg dal, a od té doby to rozděleno zůstalo. Odegmul Pán i králowstwj od domu geho.

Jan Rabsstein probosst — kancljřstwj odděleno.

Rod Rabssteinský toho času mezi slawněgssj w Čechách patřil; Jan Rabsstein byl welitelem na Wyssehradě, a bratr geho Prokop kancléřem krále Gijřho, muž welmi znamenitý. Syn gednoho neb druhého, domnjwagj se, že Prokopůw byl Jan probosst. Takowých mužů měly kapitoly a klásstery tehdáž negwjce potřebj, aby, magjce oudy we swých společnostech ze slawněgssjch a mocných rodů, alespoň u nich a skrze ně ochrany něgaké měly.

R. 1457 deset dnj před smrtj král Ladislaw Janowi probosstwj Wyssehradské udělil.

Domegssli se wlastensstj spisowatelé, že kdyby Ladislaw déle byl na žiwě zůstal, probosstwj to opět by bylo ku swé předesslé sláwě přisslo.

Jan Rabsstein byl protonotář a referendář papežský, doktor práw cjrkewnjch, rada, kanownjk u sw. Wjta, u Řjmské stolice mnoho wážený. Gako kancljř Český tehdáž we swém ouřadě prospěti nemohl, zemsstj ouřadowé wyšssj byli zawřeni za dlouhý čas; řjdil se každý tjm, u kohož negwětssj sjlu a moc znamenal.

Giřj, gak giž podotknuto, nechtěl ocet rozliti se stranou pod obogj; a na trůnu gistoty neměl bez náklonnosti strany pod gednou. A katoljci neuznáwali za swého žádného, buď si kněz neb biskup, neb pán neb král byl, gestli we swornosti se sw. Otcem nebyl. Aby dokázal Giřj, že se sw. Otcem we swornosti gest, wyslal Jana Rabssteina do Řjma, aby gménem králowským poklonu složil, a že Giřj král poslussný a wěrný syn cjrkwe Řjmské katolické gest, swatému Otci wygádřil. Rabsstein, gak měl od krále, pána swého nařjzeno, aby w soukromj to wsse zřjdil, gednal. Sw. Otec ale znage oumysl takowého kořenj, žádal mjti weřegné důkazy wěrnosti a poslussnosti, gak to ode wssech pokogných králů po wesskeré křesťanské katolické řjssi spůsob a zwyk byl, wykonáwati. Nebyl w stawu Rabsstein poselstwj swému za dost učiniti dle wůle králowské. Skrze to u krále do nemilosti padl.

Na Morawě w Gihlawě sessli se mnozj páni Česstj i Morawsstj a rokowali o tom, gak by pokog spůsobili, a poněwadž páni Matiásse, krále Uherského, za krále Českého mjsto Giřjho woliti myslili, Jan Rabsstein, probosst Wyssehradský, Beneš Waldsstein, probosst Holomoucký a Litoměřický, znagjce, že stolice Řjmská Matiássowi, co wěrnému oudu cjrkwe nakloněna gest, k tomu přispjwali.

Z Gihlawy poslali oni páni ku Fridrichowi cjsaři a ku sgezdu do Řezna posly, aby Matiáš byl za krále Českého uznán, mezi nimiž byl opět Jan z Rabssteina, probosst Wyssehradský. Nelze pochybowati, že takowé gednánj probosstowo Giřjho popudilo, že na něho zanewřel. Gestli ale bylo hlawnj a gedinou přjčinou, pro kterou král Giřj kancljřstwj králowstwj Českého od probosststwj Wyssehradského odtrhl a swětskému pánu ten ouřad odewzdal, o tom pochybugi. Král chtěl, aby takowý ouřad swětský pán zastáwal a tjm zagisté se straně pod obogj zawděčil, a aby strany

pod gednou snad tuze nepopudil, dal ten ouřad Prokopowi z Rabssteina, genž otec neb stregc Janůw byl.

R. 1462 negmenowal král Giřj Jana wjce kancljřem; w listu, w kterémž králowna Johanna r. 1463 podánj oltáře w kapli sw. Wáclawa Glaywičowi, scholastiku Wyssehradskému poručila, gest podepsán Rabsstein Jan kancljř, a w kapitolnjch protokoljch užjwá se pogmenowánj kancljře také r. 1470.

Jan Kapljř ze Sulewic děkan.

Snad negstarostliwěgssj a neypřičinliwěgssj z děkanů byl Jan Kapljř, genž byl s sebou také kanownjkem u sw. Wjta. On měl na Wyssehradě zůstáwati, a chtěl we swém domě bydleti, genž byl obnowen a oprawen; ale nemohl.

Překáželo mu:

1. Neměl potwrzenj z Řjma na děkanstwj; sljbil ale, že co možno bude, o ně se postará.

2. W domě tom bydleli od dáwných časů Rosenbersstj, zagisté od časů Jossta Rosenberského probossta, těch nechtěl Kapljř uraziti, poněwadž byli mocni w Čechách a gegich pomocj mnoho wyzjskati sobě domnjwal. Tak katolická strana se wždy Wyssehradu a Wyssehrad katolické strany držel.

R. 1465 byla obecnj kapitola držána, snad ta prwnj za děkanowánj Kaplijřowa. Poněwadž gesstě potwrzenj z Řjma neměl, soudjm, že sotwa gesstě rok byl děkanem. Ustanoweno bylo, aby děkan sám wsse, co k dobrému kostela gest, řjdil gménem kapitoly, poněwadž welmi obtjžno bylo, obecné kapitoly dle zákona Wyssehradského držeti.

Též se wssickni kanownjci usgednotili a sljbili, že se bude každý dle možnosti snažiti, aby se wyptal a wymohl, co kde kapitolnjho schowáno gest, ať gsou to listy, knihy, kalichy, ornáty neb cokoliw giného; a pan děkan že obstará, aby wsse pořádně zapsáno a w dobré mjsto uloženo bylo.

Což on také wsse wěrně konal. Od něho gest založena kniha 70 listů perğamenowých po půl arsse, weskrz hustě popsaná, a obsa-

huge přepisy listů králowských, papežských, a kapitolnjch zboží, swobod a práw se týkagjcjch; inwentáře wssech wěcj, gežto se tehdáž při kostele nacházely; mnoho wlastnj rukou psal. Pečowal o to, aby žádná prebenda, neb kanownické mjsto neobsazeno nezůstáwalo. Což w následugjcjch poznamenánjch se nagde.

Wolenj kanownjků.

W kapitole dne 9. února r. 1465 držané byli tito oudowé přjtomni: Jan Kapljř děkan. — Petr Slaywic scholastik. — Mistr Jan z Tábora. — Mikoláš z Litoměřic, mistr Mikoláš z Ledče, protonotář kanceláře králowstwj Českého. — (Wáclaw Radec a Prokop Halparth z Buděgowic odewzdali děkanu hlas swůg pjsemně.)

Woleni byli tito: Za kustosa: Ondřeg z Budissowa, sákrista Wyssehradský, na mjsto zemřelého Jana z Prahy. — Za kanownjka: Jan z Gindřichowa Hradce, na mjsto zemřelého Ondřege Rosa z Kutné Hory. — Jan Ros ze Žitawy, řečený Karlsstein, na mjsto zemřelého Jana de Michele, astronoma. — Jan Racek z Prahy bakalář, na mjsto zemřelého Petra, nazwaného Hrabáně. — Křjž z Telče Holomouckého, na mjsto zemřelého Martina z Brodu. — Wáclaw z Plané, warhanjk Pražský, na mjsto zemřelého Mikoláśse Cinka. — Jan z Mostu, farář Třebenický, na mjsto zemřelého Wáclawa Dubrmanna. — Jan z Wodochod, na mjsto zemřelého Wjtka z Černčic. — Friedrich, na mjsto zemřelého Wiljma z Rožmitálu. — Jan z Chodowlic, na mjsto zemřelého Bohumila z Gemnissť. — Petr ze Siřowic, na mjsto zemřelého mistra Štěpána Blesy.

Kletba pro některá mjsta wyzdwižena.

České králowstwj w kletbě bylo. Kanowníci Pražšstj žádali papeže, aby alespoň w některých mjstech od nich mše slouženy býti mohly. To powolenj obdrželi.

Toho času byl J a n K o l o w r a t, kanownjk Pražský pozděgi i probosst sw. Wjta a administrator arcibiskupstwj Pražského, také kanownjkem na Wyssehradě. Ten žádal též od papeže, aby kanownjci Wyssehradsstj na některých mjstech, to gest, tu kde se zdržowali, mssi swatou čjsti mohli, což i r. 1468 gménem papeže, R u d o l f, legat papežský, powolil.

Čas kletby gest nad mjru truchliwý pro srdce práwě křesťanské; kletba gest negwětssj trest, který sw. otec uložj člowěku nebo společnosti, městu, kragině, neb celému králowstwj, tak že wssecky služby Božj cjrkewnj přestanou. Což se takto děge: Když byl list od papeže přinessen a wyslanec od něho ku prohlássenj toho listu ustanowený w určitý den w mjstě, kde se prohlássenj kletby státi má, se wynagde. Počne se zwoniti, a duchowenstwo w procesj do chrámu wstoupj, spjwagjc lkagjcj žalmy: Pane, smilug se nad námi, a prosj naposled, aby Bůh milosrdenstwj prokázal těm, genž přjčinou gsou té kletby. Oltáře i křjže se zakrygj, ostatky Swatých do krypt se odnesou, drobty hostie swaté se ohněm swěceným stráwj a swětla kostelnj uhasnou. Wyslanec mage sstolu modré barwy gako w den lkagjcj na sobě, ohlassuge wssemu lidu shromážděnému kletbu a přjčiny, proč sw. otec tak k přjsnému trestu přikročil. Od té chwjle přestanou zwony zwoniti a služby Božj i modlitby oznamowati; w kletbě postawenj nemagj wjce podjlu w pokladech cjrkewnjch, kněžj přestanou oběť nekrwawou konati, přestanou slowo Božj weřegně hlásati a nenj duchownjho potěssenj. Nemluwňátka sice křtu sw. docházegj, ale gen gako we smutku; na hřbitowě před kostelem, mezi hroby swátost stawu manželského se uděluge na upamatowánj, že mezi duchowně mrtwé, genž gsou milosti Božj zbaweni, pro neprawosti swé patřj. Spowědi žádný kněz neslyssj, rozřessenj neuděluge, aniž chleba žiwota Negswětěgssj Swátosti oltářnj komu podáwá. W sjnci gen ssestinedělka djky Bohu wzdáwá za milost, že se člowěk narodil, do chrámu wkročiti nemůže. Umjragjcj w soukromj gen swátost ol-

tářnj, genžto pouze w pátek, dřjwe než se rozednj, připrawuge se, obdržj, nepak poslednjho pomazánj, umrlý na hřbitowě se nepochowáwá, ani gaký průwod držán býti smj, ani rodičowé djtek, ani djtky rodičů swých wyprowoditi smějj. Nenj swátku, nenj slawnosti, nenj žádné duchownj útěchy. Gen před chrámem kněz w neděli lid ku pokánj a ku kagjcnosti wzbuzuge, oblečen gsa w modrou śstolu. Tak se dálo i w Čechách w ty časy. Gen Utraquisté a ostatnj zborowé, genž se cjrkwi sw. protiwili, swé obřady konali. Tak nenj wýmluwy. Kdo nenj s Kristem, gest proti němu, a kdo neshromažďuge s Kristem, rozptyluge. Králowstwj samo w sobě rozdělené, spustne, a kámen na kameně nezůstane.

Poznamenánj wěcj kostelnjch r. 1470.

Roku 1470 w neděli Reminiscere w postě p. Jan Kapljř, děkan kostela Wyšehradského, dle wěrnosti a přjsahy složené a dle powinnosti děkanské pro zwelebenj kostela a dle wůle pánů kapitularů, gak w předešlé kapitole ustanoweno a určeno bylo, sepsal poznamenánj wšech wěcj kostelnjch pro budoucj památku.

Awšak nezdá se mi, abych ge zde práwě od slowa k slowu uwáděl, nýbrž toliko obsah položjm.

Giž předešlý děkan, Jan z Wiljmowa, řečený Bašta, dostal gednu malou truhličku, w kteréž pět listů bylo půwodnjho nadánj od Wratislawa, — zlatá bulla od Karla IV. a trogj pečet, gedna wětšj a druhá menšj w čtwerhranné škatulce. Druhou wětšj s rozličnými listy.

Pan Jan Kaplјř, dřjwe než byl děkanem, wymohl s welkou tjžj w Brně od biskupa Holomouckého a kapitoly sw. Petra w Brně truhlici s pěknými některými wěcmi kostelnjmi, které tam zanechány byly od Michala, někdy kanownjka Wyšehradského, s tjm doloženjm, aby se na Wyšehrad odewzdaly.

Děkan Jan má drahý a welmi mistrný obraz Neposkwrněné Marie Panny se wzácným ostatkem roucha gegjho, genž se na gisté dny na Wyšehradě ukazowalo, a na něž Bonifac odpustky udělil.

Knihu z pergamenu, w kteréž byl kalendář, kdy kdo zemřel — statuta kostela Wyssehradského, martyrologium a prawidla kanownjků, — knihu, genž w obecné kapitole od kapitularů k tomu ustanowena gest, aby se do ni pro budoucj památku wssecko, co se při kostele děge a užitečno gest, napsalo — knihu, w njž gsou napsáni listowé kapitolnj, počjnage od Alexandra papeže. Tato gediná gesstě se zachowala.

Děkan přigal truhlu a nádobu s knihami, kteréž mistr Jarolim kostelu Wyssehradskému odkázal od kanownjků řeholnjch Karlowských, které on k wěrnému opatrowánj zanechal u pana Jana z Lestkowa, tehdáž hosta w domě slawných pánů z Rosenberka na uhelném trhu w Starém městě, kljče dal panu Janu Karlsteinskému, a poznamenánj těch knih má pan Mikoláš z Rudnice, kanownjk.

Bylo těch knih asi 40, wssecky nábožného obsahu, kázanj a wýklady, z wětssjho djlu na pergameně. Mezi těmi gediné mi známé gméno Tomáš Akwinský o článcjch wjry.

Djlem u děkana, djlem u kanownjků, genž na Wyssehradě bydleli, se nacházelo 10 ornátů barew rozdjlných, gak w cjrkwi předepsáno, některé byly welmi skwostné, zlatem a perlami i drahými kameny wykládány, některé byly zetlele. Křjžů bylo 5, z nichžto 4 pozlaceny, geden střjbrný s rozličnými ostatky. Kalichy 3, geden welmi těžký a skwostný, dwa pozlacené. Antifonáře, graduale, missaly, psalteria, agendy, rozličná kázanj. Také kniha, nazwaná viaticus, kterou odkázal něgaký pan Šimon chudému kněži, genž prwnj bude primici we Wyssehradském kostele mjti.

Tu patrný důkaz, že až dosawáde služby Božj dle kolegiatnjho způsobu se držely, a že kapitola na chudé kněze a žáky zřenj a o ně péči měla. Wsse slawné, wsse plné milosti, co z cjrkwe pocházj a dle oumyslu cjrkwe se děge. Tak to býti musj, neb cjrkew gest chotj Kristowou, duch sw. gi řjdj a sprawuge, zahanbeno bude wždy wsselike mudrlantstwj, gež cjrkew oprawowati se opowážj. Nesmysl gest to, železnou rukawicj osnowu na stawě chtjti rownati.

Mnoho wěcj bylo sem w ochranu odewzdaných. W kostele Pražském gedna welká truhla, a dle swědectwj pana Bassty také

gedna menssj, též několik dost welkých sspaljrů, geden gest s kapitolnjm erbem, t. g. se dwěma kljčema.

Kniha Viaticus kostelu odkázaná gest w Buděgowicjch u mistra Maurice z Benessowa, scholastika Pražského.

Četl-li gsem dobře, tedy z následugjcjho poznamenánj zwjme, gaké wěci w Krumlowě schowány byly.

Roku 1470 wnuknutjm pana Jana Kapljře děkana, pan Jan Karlsstein a pan Ondřeg kustos kostela, podepsali poznamenánj. Wěci kostelnj poslali do Krumlowa mezi octavou Nawsstjwenj Panny Marie.

Dwa kalichy, střjbrný pozlacený malý křjž, střjbrný pozlacený s krisstálem; kulatý pacifikal s krisstálem, dwě konwičky střjbrné, 8 kostelnjch knih missalů, antifonáře atd., 4 cegnowé swjcny a 4 měděné, kalich cegnowý, 7 cegnowých konwiček, 4 ornáty, 14 ubrusů na oltáře, některé welmi skwostné z kmentu. Zwonečků několik, měděnou monstranci, pulpit.

Generálnj kapitola kostela Wyssehradského drjána r. 1470 dne 16. čerwence w Krumlowě.

Pan Rosenberský s kapitolou Wyssehradskou welmi spřjzněn byl; Rosenbersstj obyblj měli w kapitolnjm domě na Wyssehradě a děkan raděgi sám ginde bydlel, než by byl Rosenberských wypowjdal z bytu. Když na Wyssehradě nebezpečno bydlet bylo, utekli se Wyssehradsstj páni k Rosenberským a w Krumlowě outočisstě nalezli. Kapljř děkan w zámku Krumlowském bydlel a kapitolu zde držeti umjnil, a wssecky pány gak preláty tak kanownjky sem pozwal na den 16. čerwence 1470.

Z protokolů té kapitoly se spatřuge až dosawáde od počátku ponegprw ouplný počet a posloupnost kanownjků Wyssehradských. To pozwánj se stalo dne 27. kwětna z Krumlowa.

Preláti a kanownjci kostela Wyšchradského.

Probošt: Pan Jan z Rabšteina, protonotář apoštolský a stálý kancljř králowstwj Českého. Děkan: Pan Jan Kapljř, kanownjk Pražský a farář we Weleššjnu. Kustos: Pan Ondřeg z Budišowa. Scholastik: Pan Petr z Glaywic.

Kanownjci: 1. Mikoláš z Rudnice. 2. Wáclaw Radec. 3. Mistr Jan Tábor. 4. Mistr Mikoláš z Ledče. 5. Jan z Gindřichowa Hradce. 6. Jan Nos ze Žitawy, Karlštein. 7. Wáclaw z Plané, vikař a warhanjk Pražský. 8. Jan z Chodowlic, nazwán pjsař. 9. Křjž z Telče. 10. Jan Racek. 11. Pan Jan z Kolowrat, probošt Pražský. 12. Ondřeg Meltjn z Krumlowa, sakrista tudy. 13. Giřj z Buděgowic. 14. Bartoloměg z Krumlowa. 15. Benedikt ze Strakonic. 16. Jan z Mostu, farář w Třebenici. 17. Jan z Wodochod.. 18. Jan ze Znogma, farář w Stačici. 19. Petr z Kouřjmi. 20. Fridrich Theotinius

Prázdná kanownictwj: 21. † Paul Ubaldin. 22. † Prokop Halparth. 23. † Zdeněk z Krumlowa.

Osm bylo od krále dosazeno z nadřečených pod 8. 12. 13. 15. 17. 18. 19. 20., ostatnjch patnácte wolila kapitola.

Poněwadž cestowánj tehdáž w Čechách welmi nebezpečno bylo, žádal děkan ty pány, genž by nemjnili aneb nemohli osobně do kapitoly přigjti, aby hlasy odewzdali některému z těch pánů, genž w Krumlowě neb na bljzce bydleli.

To byl Jan Racek kazatel w Krumlowě, Ondřeg Meltjn, Bartoloměg z Krumlowa, Giřj z Buděgowic, pěstoun mladých pánů Rosenberků.

Sešli se a byli w kapitole osobně:

Děkan kustos, scholastik, mistr Jan z Gindřichowa Hradce, Jan Racek, Jan Nos, Jan z Chodowlic, Ondřeg Meltjn, Giřj z Buděgowic, Bartoloměg z Krumlowa, a Benedikt ze Strakonic.

Po pěti letech byla to opět prwnj kapitola, někteřj páni teprw po prwé w kapitole byli, proto pan děkan nadánj, swobody a statuta kapitolnj w krátkosti předložil, zwláště list Wratislawa

krále, za kterého se modliti přislibili wssickni a statuta kapitolnj zachowáwati se zawázali.

Předložil poznamenánj wsseck kostelnjch wěcj tu a tam uložených, aby každý wěděl, kde co hledati, a bylo ustanoweno, aby pan děkan hleděl na gedno mjsto ge uschowati.

Zwlásstnj listowé kostelnj a pečeti kapitolnj, též obraz Marie Panny s ostatkem roucha gegjho — wsse odewzdáno bylo Ondřegowi Meltjnowi, sakristowi Krumlowskému.

Bylo také ustanoweno, že se bude gménem kapitoly probosstu psáti, aby těm dwěma pánům kanownjkům Ondřegowi kustosowi a Janu Karlssteinowi, genž při kostele residowali, něčjm nápomocen byl, aby nemuseli swých sjdel opustiti; což učiniti probosst tjm spjsse mohl, poněwadž mnohé zbožj kapitolnj držel a užjwal.

Prokop pjsař Nowého města, zwlásstnj dobrodinec kapitoly. Kostel sw. Trogice pod Emauzy; Wyssehrad hlawnj mjsto kraginy swé.

Na břehu Wltawy stál dům čili spjsse domek, při něm dworek, zahrada a louka, z čehož děkan r. 1450 dostáwal ročnjho platu 15 ğr.

Od tohoto hospodářstwička okolo Botjče potoka až k Nuslým byly zahrady, luka, rybnjčky i chmelnice mezi Wyssehradem a Slupy. Toto wssecko zbožj patřilo práwně kapitole; Prokop pjsař Nowého města Pražského některé koupil, giné nagal od kapitoly, něco od krále Gjřjho potwrzeno měl.

Stahowalo se to zbožj až pod Emauzy, neb kostel Sw. Trogice na geho ğruntech stál, a on kostela patronem byl.

R. 1457 se zawázal, že zbožj kapitolnjho žádnému ani prodati ani nagmouti nechce, leč takowému, kterýž by řádné ouroky platiti mohl. W tomto listě nazýwá Wyssehrad caput provinciae, hlawnj mjsto krage, gak wždy od dáwna znělo.

Pohanských knjžat byl Wyssehrad gediné a hlawnj sjdlo, prwnj mjsto knjžectwj Pražského pozděgi, pak prwnj mjsto krage, neb hegt-

mani a purkrabj neustále sjdlo na Wyssehradě měli, a tedy i nynj byl Wyssehrad prwnj mjsto toho položenj, které purkrabj Wyssehradský řjdil a sprawowal.

Tento Prokop mage patronát farnjho kostela sw. Trogice pod Emauzy dosadil na tu faru za faráře Ondřege z Budissowa, kanownjka a kustosa kostela Wyssehradského, a wyznáwá w tom listu, že kostel sw. Trogice ge přiwtělen a připogen ku kostelu Wyssehradskému, t. g. snad tak, že wždy někdo z kněžstwa Wyssehradského na tu faru dosazen býti musil. Což se stalo r. 1476 na den sw. Martina w Praze.

Jan z Kolowrat a ze Zbirowa, probosst Pražský, též Jan z Krumlowa, děkan u sw. Wjta, administratoři arcibiskupstwj, potwrdili Ondřege na tu faru a zřegmě zawázán gest při kostele bydleti. List ten zhotowen gest w Krumlowě 14. února r. 1477.

Tak i tito páni w Krumlowě se zdržowali.

Prokop pjsař, muž nábožný, mage zwlásstnj zřenj a uctiwost pro kostel Wyssehradský, zbožj od kapitoly koupené r. 1482 nazpět darem dal. Obnássel to zagisté na wjce než 30 str. wegsewku — znamenitý to dobrodinec kapitoly a kostela Wyssehradského.

Blahoslawenj milosrdnj, neb oni milosrdenstwj dogdou.

Probosstowé, děkanowé a kanownjci toho času.

Probosst Jan Rabsstein skonal w Budjně w Uhřjch r. 1473 dne 19. listopadu. Po něm klade Kruger i Hammerssmid Jana z Dubé neb Berku. Berghauer zřetelně dokázal, že tento nikdy probosstem na Wyssehradě nebyl, a že mjsto Rabssteina přissel onen slawný a wýborný pán Český Hanuš z Kolowrat a na Zbirowě, muž učený, zkussený, udatný hrdina, rowně tak wznessené mysli gako nábožného srdce. Dokawad w stawu manželském žiw byl, žádal od papeže Pawla II. o milost, by papež splnomocnil kněze, genž w domě Hanussowě správu duchownj wedl, by gemu, geho manželce, sestrám i dětem obého pohlawj rozřessenj uděliti mohl i w těch prowiněnjch, w kterýchž sw. Otec sobě obyčegně wymjnil rozřessenj dáwati.

Zdá se, že čjm wjce křesťanská katolická nábožnost w králowstwj Českém wůbec mizela a tupena byla, tjm wjce se w srdcjch a domjch gednotliwých rodů upewňowala a rozhogňowala. Tak duch swatý řjdj a wede králowstwj swé.

R. 1467 po smrti manželky swé do stawu duchownjho wstoupil, byl kanownjkem Pražským i Wyssehradským učiněn, pak probosstem gedné i druhé kapitoly a ředitelem arcibiskupstwj Pražského.

Gak zmužile cjrkew Řjmskou w Čechách podporowal a bludy wywracel, P e s s i n a poněkud w Gloria Met. Eccl es. wyprawuge; co by pro Wyssehrad byl učinil, nenj mi powědomo; w listech Wyssehradských žádné správy se o něm nenalezá. Dokonal r. 1483 dne 23. zářj. On wymohl od papeže S i x t a IV. swobodu kanownjkům Pražským, aby negen we swém chrámu Páně, ale i ginde při službách Božjch pontifikálij k rozmnoženj cti a sláwy Božj užjwati mohli.

S njm byl mistr W á c l a w L e d e č děkanem. R. 1472 byl gesstě kanownjkem a pjsařem krále W l a d i s l a w a. Ginj geg nazýwali M i k o l á s s e m z Ledče. On konal wyslanstwj do Řjma od W l a d i s l a w a, aby mjr se zgednal mezi sw. Otcem a králem Českým.

Po něm na děkanstwj zwolen byl r. 1482 W á c l a w z Plané, doktor práw cjrkewnjch a kanownjk Pražský, arcijahen a kazatel. On to byl, genž od P r o k o p a pjsaře zbožj darem dostal. R. 1487 pronagal winici nad rybnjčky u sw. Pankráce a na Habrowé nad Krčj. Toho roku také dokonal. S njm gsou w listech kanownjci podepsáni: kněz J a n R a c e k, B l a ž e k z Plané a Ř e h o ř.

Po H a n u s s o w i na probosststwj Wyssehradské dosazen byl J a n VII., pán z W a r t e m b e r k a, genž byl probosstem Pražským a Litoměřickým, spolu též ředitelem arcibiskupstwj Pražského.

Bylť to muž wznessené mysli, powah wážných, doktor práw cjrkewnjch, horliwý ochránce a zástupce katolické cjrkwe. W kwětu wěku swého dokonal r. 1508.

B o h u s l a w L o b k o w i c o něm spjwage, ginochem geg nazýwá, genž quatuor et totidem vidit Olympiadas.

Dřjwe než zemřel, složil probosststwj Wyssehradské a na geho

mjsto byl dosazen od Wladislawa r. 1407 Theodorik z Tandorfu, kterýž proto probosststwj to dosáhl, že Kristof z Weitmjle, genž po Wartemberkowi za probossta od krále Wladislawa r. 1507 zwolen byl, milosti té nepřigal, an wětssi oblibenj měl w leženj wogenském a pod ssirým nebem než w službách duchownjch. K wůli probosstu Theodorikowi z Tandorfu čtwero listů od Wladislawa wyhotoweno.

Prwnj r. 1507, kterýmž geg král kapitole představil, druhý r. 1511, kterýmžto geg potwrdil a kapitole nařjdil, aby ho usadila; třetj r. 1513, kterýmž potwrdil list Karla IV. bullu zlatou a téhož roku i čtwrtý, gjmž potwrdil práwo od Ladislawa Rabssteinowi dané, aby statky probosstské wymahal. —

Děkanem byl r. 1488 Jan z Popowa, kterýž pronagal winici za Wyssehradskou branou, a r. 1490 pusté grunty na Habrowé.

Kustosem byl kněz Blažek z Plané, genžto r. 1493 s wůlj a wědomjm ostatnjch kanownjků pro kostel a služebnjky knihy koupil od pana Giřjho, měsstana Nowoměstského od zlatého orla, a od pana Pehema za 7 kop po mistru Janu Bjlém, lékaři neglepssjm w Praze (Joannis Albi Medici optimi). Bylyť to na wětssjm djle knihy sw. otců: Augustina, Origena, Bernarda. Tentýž r. 1494 koupil a přiwezl 7 knih duchownjho obsahu z Karlssteina.

Kanownjkem byl Beneš ze Strakonic.

Po děkanu Janu z Popowa přissel za děkana Getřich z Tandorfu, o němž wssak co děkanu žádné zmjnky ze gména gsem nenalezl. Horliwj mužowé to ale byli a kostel i kapitolu ze wssj sjly swé zwelebiti a ze zřjcenin wyhrabati se snažili. Setrně a střjdmě si počjnali, a ač wsseho pohodlj zbaweni byli, nic na to wsse nedbali; probosst i děkan při kostele bydleli, což z následugjcjho poznati se může.

Starost kapitoly o zachowánj swé r. 1503.

Kapitola widouc, že při wssj bjdě a záhubě, do njžto zewnitř uwedena byla, i od swých wlastnjch oudů mnohou strast utrpěla, sessla a umluwila se o to, co by k zamezenj obého prospělo. Usne=

ſſenj ſepſala a wyſlanci papežſkému, genž u krále Wladiſlawa w Budjně bydlel, ku potwrzenj podala, kterýž wſſe také r. 1503 ſchwálil a potwrdil. Wyſlanec ten byl kardinál Sw. Cyriáka w Thermis. Uſneſſenj toto bylo:

Poněwadž za ſluſſné geſt, aby duchownj neuſtále péči měli o rozmnoženj ſlužeb Božjch i o ozdobu chrámu Páně gak s oſtatky tak obřady a ſice tak, aby ſwětſký lid k nábožnoſti wjce a wjce powzbuzowán byl a s wětſſj náklonnoſtj ke ſlužbám Božjm ſe uchylowal, proto welebná kapitola Wyſſehradſká pořádně a ſlawně ſhromážděná patřjc na to, že ten chrám, genž množſtwjm bohatſtwj a hognoſtj ſlužebnjků ſe ſtkwěl a ſlawný byl, tak w zřjceninu a bjdu djlem nehodou čaſu, djlem newſſjmawoſtj předkůw naſſich přiſſel, a geſtliže by brzy a pilně obſtarán nebyl, ſnadno by ſe ſtáti mohlo, že by negen wſſecky ſlužby Božj docela zaſſly, nýbrž i ſamé ſtawenj giž na polo zbořené a rozkotané i docela ſe zbořilo.

Chtjc obému zlému gak dalece možná ugjti, s miloſtj a pomocj Ducha ſw. gſme některá nowá prawidla dle potřeby čaſu uſtanowili, některá ſtará a zapomenutá obnowili a treſty na přeſtupky uložili, neb geſſtě budoucně uložjme.

1. Poklad koſtela bez wůle a wědomj kapitoly do ochrany neb w drženj bráti ſe žádný neopowažug. Wſſe do truhly ſe složj, pod tři zámky a tři kljče ſe odewzdá.

Geden klječ ať má děkan, druhý kuſtos, a třetj ten, koho kapitola k tomu zwolj, tak ale, aby ti tři neměli práwa něco odtud wzjti ani truhly otwjrati, bez dowolenj kapitolnjho. Tito pokladowé docela k žádné giné potřebě ſe newynaložj, leč na oprawenj a obnowenj koſtela neb na wykoupenj některých ſtatků, genž ku koſtelu patřily.

Ta truhla ſe ale zachowá tu, kde geſt poklad ſw. Wáclawa ſchowán, neb tu, kde by ſe kapitole giſtěgi a pohodlněgi býti zdálo.

2. Aby piljř, genž w koſtele ſpadlý geſt, a tjm celý koſtel pádem hrozj, gak možná brzy poſtawen byl, aby ſe též klenutj, gež z gedné ſtrany ſpadlo, obnowilo — i ſtřecha oprawena byla, a geſtliže by ſe zdálo, a základy koſtela to wydržely, aby kurkama přikryta byla, na což dwa kanownjci od kapitoly zwolenj dohljžeti

budou, aby se wsse pořádně dálo a rownalo, pak kapitole z každého počet složj.

3. Ustanowj se 90 kop Mjssenských ročně těm, kteřjž na Wyssehradě bydleti budou a mše, kázanj a ostatnj powinnosti dle potřeby kostelnj wykonagj. Z těchto se dagj 2 kopy ğr. žákům, genž we sskolách tam budou a při službách Božjch spjwati pomohou; zwonjk se zgedná; woskowé swjce a giné potřeby k službě chrámu se zaopatřj. Ostatnj se rozdělj na tré, dwa djly se dagj p. děkanowi a třetj p. Sigmundowi aneb ginému residentowi od kapitoly ustanowenému. Když by pan děkan tam sám nechtěl bydleti, ať mjsto něho se ustanowj a usadj od kapitoly ginj dwa kanownjci neb ginj kněžj, tak aby byli tři residencialnj kanownjci neb ginj gak kapitola za dobré uzná, mezi ty se nadřečené penjze na stegné djly rozdělj. Nadřečených 90 kop ale se zapjsse na winice, djlem na nágem z winic, djlem na giné důchody nágemné, gak se pohodlněgssj a lepssj býti kapitole zdáti bude.

Kdyby ale některý z ustanowených, gakékoli hodnosti, powinnosti swé zadost neučinil, neb neslussně, nemjrně se chowal, neb se gakýmkoli způsobem proti kněžské hodnosti prowinil, může a musj co negdřjwe moci kapitolnj býti odstraněn, a na mjsto toho giný hodněgssj a poctiwěgssj na residenci se dosadj.

4. Ustanowugeme, aby ostatnj kanownjci toho kostela, neb osoby giné hodnosti w Praze bydljcj negméně gednou za měsjc sami, neb mjsto nich giný mssi swatou sloužil, na slawnost sw. Petra a Pawla při wssech službách Božjch mimo matutinum wssickni přjtomni byli a zawoláni bywsse od děkana do kapitoly se sessli; oučty z důchodů kostelnjch dwakráte do roka přigjmali, w soudech a rozepřjch se strany téhož kostela se postawili, a gak kdo může zastáwal práwa geho. Dá se gednomu každému z nich 3 kop ğr. Pr. každoročně ať gsou i tjm, gak málo gest, spokogeni, až by se důchodowé kapitolnj rozmnožili, pak každému přidáno bude z přibýwagjcjch důchodů, gak dalece tito stačj.

5. Každý rok se zwolj od kapitoly hospodář, t. g. kostela prokurátor, genž by wybjral a shromážděl přjgmy a dwakráte do roka t. g. čtyry neděle po sw. Giřj a čtyry po sw. Hawle ouplný počet ze wssech přjgmů a wydánj složil.

6. Žádný hospodář kostela ani giný důstognjk nesmj komu čeho slewiti neb odpustiti, genž má co kostelu platiti neb odwáděti, nemá milosk z cizjho prokazowati, neb poddanou osobu gako oswobozowati neb w čemkoli důchody kostelnj tenčiti bez zřegmého powolenj a usnessenj kapitolnjho; kdožby přečinil, má wsse kostelu ze swého wlastnjho gměnj nahraditi, celý rok nebude připusstěn do kapitoly, ani čeho z důchodů obdržj.

7. Gakékoli penjze po wydánj na residenciály a na giné služebnjky kostela přebudou, každoročně se do truhly schowagj k ostatnjm pokladům a ku potřebě kostela se zachowagj.

Tak tento zákon zagisté plný moudra. Škoda že neznáme muže ty, genž k tak užitečnému ustanowenj se usgednotili. Wartemberk probosst a Tandorf děkan byli asi w tom roce; gacj kanownjci? ani zmjnky gsem nenalezl.

Nechť byli kdo byli, duchem Solonským nadchnuti byli, a kdyby gen těchto sedmi prawidel se wždy sstřilo, byla by kapitola Wyssehradská přjkladem wssech a negbohatssj w celé křesťanské řjssi.

Porownánj kapitolnj r. 1509.

Tandorf probosst a děkan Bartoloměg, genž po Tandorfowi na děkanstwj dosazen byl a až do r. 1512 děkanowal, o kterémž žádné správy nenalezám, než že byl spolu kanownjkem Pražským, bydleli na Wyssehradě.

Stawenj od lidu nepřátelského zbořená málo byla oprawowána, obydlj tedy na Wyssehradě wzácné gakkoli bjdné; důchodowé malj, poněwadž zbožj duchownjch společnostj gesstě bylo obyčegnou kořistj i odplatou hrdinských skutků.

Co tedy nynj u kostela se nacházelo, probosst sobě, a děkan opět sobě přiwlastniti se snažili. Rozepře tuhá powstala. Gak důležitá byla, widěti gest, že na krále Wladislawa zanessena byla. Král kapitole nařjdil, aby se o srownánj postarala, a Ambrože kanownjka Wyssehradského, genž byl děkanem u sw. Wjta a administratorem arcibiskupstwj Pražského, za soudce určil.

Sessli se 21. listopadu w domě Ambrože děkana, doktor Jan Zuk, Martin Plánský, mistr Giřj Plánský,

pan Kasspar kazatel, mistr Petr, kanownjci Wyssehradsstj a následugjcj gako soudcowé rozhodli:

1. Aby osobně a w skutku sjdljcj kanownjci s děkanem ze společného žiwi byli, geden aby sbjral ourokу, přjgmy a důchody, kteréhož kapitola k tomu zwolj a ustanowj, genž by i wybrané a sebrané důchody wssecky rozdělil rowně takto:

a) Pan děkan dostane dwě porce, a pan probosst ať má gednoduchou porci z wděku, ne pak z ohledu probosststwj, když se podrobj powinnostem kanownickým; každý kanownjk má též takowou porci a tak byť by gich i wjce bylo, ať se zachowá. Péči dussj a onus ambonis ať má děkan.

b) Swětlo, oleg a ostatnj ke službám Božjm potřebné ze společných přjgmů se zaprawj.

c) Důchodnj wydá počet bez odkladu, kdykoli žádán bude.

d) Žáci i strážnj kostela ať zaopatřeni gsou z obecných přjgmů.

To se zwlásstě připomjná: aby pan probosst, když by k hogněgssjm pramenům přissel neb ze swých statků tolik dosáhl, že by se zaopatřiti mohl, porci kanownickou, která se mu z wděku w geho potřebě powolila, pustil, poněwadž přjgmy probosstské od kapitolnjch odděleny gsou.

2. O domu, pro který roztržitosť se stala, takto rozsuzugeme: Poněwadž pan probosst se přiznáwá, že dům ten ku probosststwj nepatřj, z důwodů pana děkana ale patrně se ukazuge, že k děkanstwj patřj, tedy ať ho děkan užjwá.

Předce ale z wážnosti a pro newyhnutelnou potřebu pana probossta tento čas až k budoucjmu prwnjmu sw. Hawlu ať pokogně pan probosst w něm bydlj; a děkan ať zatjm spokogen gest s hořegssj sednićkou (stubella) a s gednou negbližssj komorou, a čeleď swou ať zatjm nechá děkan w domě, kde nynj bydlj.

3. Ze strany winic, lesů, ostrowa, luk, rybnjků, a ostatnjho mowitého i nemowitého zbožj, které kapitola až dosawad má, ustanowugeme, ať kapitola gako za wlastnj má a práwa w nich wykonáwá. Při tom listu zawěssena gest pečeť kapitolnj mensſj t. g. s obrazem bičowánj Fridricha.

Gaké milosti prokázal Wladislaw král kapitole.

Wladislaw panowal od r. 1471 až 1516, tedy 45 let z počátku nepokogně, neb Matyáš Uherský král a ginj o králowstwj České se pokoussely, až 1490 Matyáš zemřel a Wladislaw s sebou králem Uherským učiněn byl; tjm spůsobem se stalo, že také mocněgi w Čechách wládnouti mohl. Od roku 1491 deset listů se nacházj od Wladislawa na Wyssehradě. Z prwnjch 20 let gediný list gest tu, a ten se kapitoly netýče, nýbrž Jana Woduka, gemuž král držený zbožj w Lysolegjch potwrzuge. Wladisalw král, gak lze z těchto listů znamenati, milosti každému uděloval gak mohl, a gak kdo žádal, neohljžege se na práwo, co komu.

Jan z Roupowa, negwyšssj pjsař králowstwj Českého, držel statky: 1. Městečko Kolowec. 2. Žitenice. 3. We wsi Libakowicjch, co ku probosstswj Wyssehradskému přjslussj. 4. Wes Lissinu. 5. Pustou wes Gichaře. Pustý dwůr Masskow. Ty král mu potwrdil, aby gich užjwal i synowé geho až do smrti, pak aby ge nawrátili za sumy, za které to zbožj upsáno magj. To se stalo r. 1491. Na žádost kapitoly potwrdil wssecka práwa, swobody a listy od králů a knjžat wssj kapitole dané, aby kapitola sužowána nebyla, swou zwlásstnj ochranu a zastánj gj upsal, winici pode zdj Wyssehradskou a ostrow pod Wyssehradem gj nawrátil a purkrabjmu hradu Pražského i podkomořjmu nařjdil přjsně, aby se wždy náležitě kapitoly ugali a gi hágili, a kde gaké důchody má, k těm aby gj dopomáhali. List dán w Budjně 4. února 1493.

Panj Zagjcowá, držitelkyně dworu kapitolnjho w Hostiwici, zemřela, připadlo to zbožj kapitole, král to nastoupenj nowé potwrdil 1496. Naproti tomu w Chanicjch dwůr poplužnj od Sigmunda zastawený nechal Jeronýmowi a koupi potwrdil r. 1497. Purkrabj zámku Wyssehradského mnohé zbožj na Wyssessehradě i w okolj sobě přiswogili a geho užjwali. Getřich z Tandorfu dostoupiw na děkanstwj, gsa muž znamenitý a u krále wážený, wymohl to, že zbožj na Wyssehradě, gež od dáwna kapitole patřilo a nynj w moci purkrabjho bylo, po geho smrti kapitole připadlo, aneb že gesstě za žiwobytj geho kapitola s njm o postoupenj se umluwiti může. To bylo: Lid okolo hory Wyssehradské s obou stran;

i pod horou přebýwagjcj: řeka až do mostu Botjčského u sspitála; a od mostu až do bránу po silnici a cesta starodáwnj.

Nawrátil král nadepsané lidi se wssemi a wsseligakými gegich užitky, důchody a přjslussnostmi, nic z toho newygjmage a to wsse pro rozmnoženj služby Božj r. 1505. Berjmistr potahowal winici na lewé straně u zdi městské pod swé práwo a daň z nj žádal, nemage žádné moci a práwa k tomu; král to bezpráwj zamezil. Dal moc kapitole, aby se mocj ouřadu purkrabstwj Pražského zmocnila wsseho zbožj, zahrad, chmelnic, winic, dědin, luk, které by kdo bez zápisu a gistoty králowské neb kapitolnj měl a držel. Komu se ljbilo, pjsek na winicjch neb dědinách kapitolnjch kopal, nic za to neplatě sskodu činil, i to zapowěděl, w čem zwlásstě obce a purkmistři Pražsstj Starého i Nowého města mnoho si dowolowali r. 1514.

Téhož roku zastawil neb darowal W l a d i s l a w M i k o l á s s i, starssjmu T r č k o w i z Ljpy a stregcům geho, Z d e n k o w i, J a n o w i, G i n d ř i c h o w i, W i l j m o w i a M i k o l á s s o w i mladssjmu T r č k o w i z Lipé a na Wlassjmi klásster a zbožj Wilemowské; město Pelhřimow s ginými wesnicemi a přjslussenstwjm arcibiskupstwj Pražského; wsi Křesetice, Chrast, Krupnou s ginými zápisy s wesnicemi od klásstera Sedleckého; wsi Černilow, Jasenou, Čanku, Mokrý od kostela Pražského. — Chroustow, Dwořisstě, Dubečnu, Osek od klásstera Opatowského. — Utěchowice a giné wesnice od kanownictwj Wyssehradského, — Štěpanow, Křiwsoudow, Zahrádku s ginými wesnicemi arcibiskupstwj Pražského a kanownictwj Wyssehradského, — Hněwkowice s ginými mjsty kanownictwj, — Prawonjn, Čáslawký, Lhotu owesnou s giným přislussenstwjm klásstera Broumowského. — Sněť, Střitež a Pěssce s ginými, Lhotu Karpisskowu, Michalowice s ginými wesnicemi kanownictwj, Radessowice a Loket kanownictwj Pražského, wes Báně u Swoganowa. Klásster sw. Pole w kragi Hradeckém.

Obec Wyssehradská, práwa a swobody gegj.

Blaze národu, kde každý řjdj dle zákona sám sebe, skáza a trast, kde každý swým zákonem býti chce.

Kde každý swůg zákon prowádj, tu žádná spráwa, žádný řád. Po celém předesslém stoletj se tak w Čechách dálo. Kdo silněgssjho ramene byl, ten byl pánem, dnes tak, a zegtra ginak welel. Odtud náramný zmatek w práwech powstal. W ten zmatek město Wyssehrad i kapitola zapletena byla, že až dosawáde po 300 letech gesstě co rownati má. Králowský hrad, slawné mjsto, kapitola negznamenitěgssjmi swobodami obdařena, město ale nikdy znamenité nebylo. Jan král měl r. 1311 ten outerý před sw. Blažegem touto milostj obdařiti obec, řka: Kdožby koli s tou chudou obcj wssech obecnostj i poplatků netrpěl, ten aby w obci trpen nebyl. Kdoby ginde dům swůg měl, a zde na tomto práwě dům pustý nechal, ten do dne a do roka aby člowěkem dobrým osadil, anebo aby se wyprodal, aby tudy soused nescházel. Pakli by toho wždy ten člowěk učiniti nechtěl, tedy to purkmistr a konsselé magj w swou moc wzjti a na ouřadnjka králowského wznesti, aby wždy to mjsto poustkou nebylo. Po zbořenj Wyssehradu r. 1452 bylo woláno několikráte biřicem, že budou mjsta rozdáwati ku stawenj, a k žádné berně nebudou potahowáni. Zagimač mjsta rozdáwal, řemeslnjci a ginj lidé se tu usazowali. Dostali se pod moc purkrabj Wyssehradských, z nichžto geden byl pan Libsteinský, ten gednoho souseda gménem Walentjna zbil a sesekal, pročež purkrabstwj zbawen a pan Bohuslaw z Úgezdce purkrabjm ustanowen byl.

Ten odewzdal kapitole čili děkanowi dle listu krále Wladislawa co we swé moci na Wyssehradě měl. Wyssehrad byl mezi zdj, kterouž i Pražská města ohražena byla; na Wyssehradě na wětssj djl obywatelé byli s sebou měsstané Nowoměstsstj, i někteřj ze Starého města, ano i někteřj páni Česstj, gako pán z Roupowa, Jan, hofmistr králowský. Ti těch samých práw gako Pražsstj i na Wyssehradě užjwati počali a poněwadž žádost byla, aby gen Wyssehrad se poněkud zwelebil, žádný w tom nepřekážel. Neplatili ti sousedé žádné berně, což se gim sljbilo z ohledu bjdy gegich. Každý soused prý ssenkowati mohl swobodně každý nápog, malwazj wlaské, rywalu, romanic, uherská i rakouská wjna, i piwo, gakkoliw může gmenowáno býti a z toho take nic neplatil.

Každý mohl ssenkowati, žádný mu nepřekážel, a sice proto, že neměl komu co ssenkowati, proto že žádný obchod tehdáž na Wysse-

hradě nebyl, nemohla wrchnost nic žádati. Negwyšssj pan sudj a pan hofmistr králowstwj Českého, urozený pan Wiljm z Perssteyna, pan Půta Swihowský, pan Ginděich Hradecký i ginj páni spolu w radě sedjcj toto gsou prý Wyssehradskému magistratu z práwa nalezli, aby wssech práw a swobod užjwali a gimi se sprawowali, kteráž páni Nowoměstsstj magj, poněwadž gsou w gednech zděch gako i oni. Ortele sprawedliwé aby sami wyřikali a nikam aby negezdili a neposýlali o ně.

Od toho času a proto, že Wyssehrad mezi zdj stegnou gako Praha stogj, nesmjrné křiwdy, těžkosti a nesnáze gak kapitola, wrchnost, tak obec snássetí musila.

Děkan Giřj z Přimdy ginak z Frauenberka.

Děkan Bartoloměg z Roudnice dokonal. On pilně wyhledáwal a zaznamenáwal, kde gaký ourok k pohledáwánj byl.

Hogné poznamenánj z desk zemských zanechal. Sotwa ale ze wsseho toho gest kdo w stawu určiti, mnoholi asi přjgmů kapitola w ty časy měla. Aniž lze srozuměti, gestli wsse wssady pronagato a zaprodáno bylo, gestliže také sami gaké pole, winice a zahrady drželi. Na mjsto geho zwolila kapitola Giřjho Přimdu. O tom wolenj se nacházegj dwa listy kapitolnj, geden na papeže Lwa X., druhý na Tomásse kardinála sw. Martina, genž byl legátem u Wladislawa krále. W obou listech žádá o potwrzenj toho wolenj. Pjssj tu, že ačkoli důchody kapitolnj sotwa gednoho kněze náležitě wyžiwiti mohou, že předce mjsta prázdna nechat nechtj, aby nezahynula, když nenj přjgmů, aby alespoň gméno hodnosti se zachowalo. Ti listowé psáni gsou gménem Getřicha z Tandorfu probossta, mistra Giřjho kustosa; kanownjci napsáni gsou: Jan Žák, starssj doktorů práw, Martin z Pustimiře, Františsek z Tachowa, Sigmund z Buděgowic, Jan Ússtský. Na hradě Pražském gsou listowé zhotoweni r. 1519. On wykoupil člowěka kostela dědičného w Kowarech od panen sw. Anny a ten platil ouroku 1 kopu; nepostawil co musil dáti.

Pronagal chmelnici w Nusljch a louku, z které se platilo ročně 24 gr. Č. Pr., geden groš počjtage za 7 peněz bjlých anebo za 14 malých.

R. 1527 byli s Přimbou tito kanownjci: Mistr Girjk z Hradessjna Planský kustos, mistr Jan Žák, doktor w práwech duchownjch, kostela Pražského administrator, kněz Frantissek z Tachowa, probosst Boleslawský, kněz Jan z Ústj a kněz Řehoř z Třebnjna.

Král Ludwjk r. 1526 dokonal a Ferdinand I. nastoupil.

Král Ludwjk Wyssehradské kapitole potwrdil r. 1523 wssecko nadánj a swobody, zwlásstě winici u zdi a ostrow pod Wyssehradem, což otec geho kostelu wrátil. Byl tento král w tom zwlásstnjch powah, že wssady běh přirozenosti předcházel. Prw než čas se naplnil, přissel na swět, gsa djtětem, wolen byl a korunowán za krále Uherského a Českého, držjwe než obyčegně děti mluwiti počjnagj, on mluwil a pachole gsa, nad mjru důwtipný byl. Nemage 10 let, země řjditi mohl; w 15. roce wěku swého Marii, Rakauskou kněžnu, za manželku pogal; gako pachole bradu wousy obrostlou měl, před 20. rokem počal ssediwěti, kwapně s Turky w boj wessel, a w bitwě u Moháče w bahnách, poháně oře swého nad možnost geho, utonuw zahynul w 20. roku stářj swého. Sila ducha geho se ukázala w listu w Budjně r. 1525 dne 25. kwětna wydaném, w němž nařjzuge, že w králowstwj Českém a kraginách přiwtělených gedině katolické wjry přigjmagjcj pod gednou a pod obogj dle Kostnické úmluwy trpěti bude, a žádných změn w řádech Řjmské cjrkwe že nepřipustj; kdoby se tomu protiwil, ze země wyhnán bude; kdoby nowé kacjřstwo roztrussowal, že smrtj to zaplatj.

Ferdinand I. prw než králowstwj České nastoupil, toto sljbil: že kompaktata ostřjhati bude, že obstará, aby arcibiskup dosazen byl, že cizozemců k žádné hodnosti w České zemi nepowyssj, nýbrž Čechy ge obsadj, že zemi dle způsobu a zákonů Českých řjditi bude, že žádného zbožj od koruny neodprodá, ražených peněz nezlehčj. Tak nábožnost opět a pořádek se probjrati počjnaly.

Probosst Girj z Gelče a swobody Wyssehradských.

Girj z Gelče po Getřichowi z Tandorfu dosáhl od Ferdinanda I. probosststwj Wyssehradské. Byltě to muž znamenitý, weliké služby králům Českým prokázal.

Na geho a celé kapitoly žádost wydal Ferdinand list r. 1528, w kterémž wssecky listy předesslých knjžat potwrzuge; dáwá moc wyplatiti, wymáhati a wykoupiti wsse zbožj, statky a gměnj, kdekoliw a pod gakýmkoli nápisem zastaweno neb odcizeno gest. Kdo by bezpráwně co držel a užjwal, powinen gest wsse kostelu a kapitole nawrátiti. Zawázal se, že nechce sám ani geho nástupnjci co kapitolnjho odciziti neb ginému upsati.

Toho nedržel. Wsseckeu lid probosstu a kapitole poddaný takto oswobodil, že žádný pán ani město poddaného Wyssehradského kostela pro žádný wýstupek a zwlásstě ne pro dluhy nesmj do žaláře dáti, leč by prw rozsudku od probossta neb kapitoly sobě wyžádal. Což zagisté znamenitá swoboda Wyssehradských poddaných byla, že gen probossta a kapitolu posloucháli, a gestli probossta a kapitoly z něgaké přjčiny by nebylo, soudy swé na komoru králowskou zanássetí směli. To práwo neměli ale gen obywatelé města Hory Wyssehradu, ale i Chotečtj, Kosorsstj, a kde gaký sedlák, chalupnjk neb podruh byl. Hegtmané neb purkrabj Wyssehradsstj gesstě pořád znamenitý djl obce we swé moci drželi a obec obtěžowali. Gak obec tak kapitola stjžnost sobě u krále wedla, aby dle magestátu Wladislawowa Wyssehradská obec pod řádnou wrchnost swou přissla. R. 1529 we středu po sw. Wjtě Ferdinand tento list wydal.

Ferdinand, z Božj milosti Uherský, Český Král, Infant w Hyspanii, Arcikujže Rakouské a Markrabě Morawské atd.

„Opatrnj, wěrnj, nassi milj, wězte že gest nám oznámeno, kterak byste wy předesslých časů skrze nespráwu držitelů mnoho protiwenstwj a ouzkostj snássetí až i posawád měli. I protož magjce my litost nad wámi a chtjce, abyste zase w předkůw wassich swobody a zwyklosti přigjti a řád práwa zachowagjce pokogně žiwi býti mohli, wězte že gsme wás giž zase slowútnému Girjkowi z Gelče, probosstu kostela Wyssehradského, wěrnému nassemu milému dáti a mocně na-

wrátiti ráčili. J přikazugem wám pod milostj a tak konečně mjti ráčjme, abyste wy se k témuž Girjkowi probošstu, tak gak k předkům geho we wšsem poslušsně, poddaně a wěrně zachowali, a žádným giným (mimo něg) se nespravowowali; kdo by pak gináče přes to rozkázanj učinil a swéwolně wystupowati chtěl, wěděli bychom my se k takowému gednomu každému gak zachowati.

Ač o žádném té wjry negsme, než že wy se wšsickni podlé wůle a rozkázanj našseho (tak gakž psáti račjme) zachowáte a my wás dále we sprawedlnostech a starobylých zwyklostech a swobodách wašsich milostiwě ochrániti, při nich zachowati a ruku swou nad wámi držeti ráčjme."

Dáno w Linci we středu po sw. Wjtu, léta 1529 a kralowánj našseho třetjho.

Ferdinand milost Wyšsehradským prokázal, že ge pod správu kapitoly dal. Nedlouho sobě toho za milost pokládali, ale brzy prawili, že milosť králowská ge wšsj poddanosti sprostila a swobodné učinila, čehož w žádném magestátu se nenacházj.

Šimon Willatikus a nawrácenj zbožj z Krumlowa.

Hamersšmid i Berghauer uwádj po Girjm z Přimdy děkana Šimona Willatika a wyprawugj o něm, že byl básnjř korunowaný, arcijáhen Pražský, a probošst u Wšsech Swatých. Za geho času a sice roku 1530 mělo se zbožj, gež w sakristii Krumlowské schowáno bylo, nalezti a na Wyšsehrad nawráceno býti.

Slyšseli gsme, co wšse bylo gedenkráte sakristowi Krumlowskému odewzdáno pod ochranu a nelze pochybowati, že také to samé se našslo a odewzdáno bylo.

Tedy co Berghauer mjnj, že by děkan Jakub Pražský ge sem byl skryl, nenj prawdiwé. Gestliže prawda, že tento Šimon djwage se z prašsnjho mostu do gelenjho příkopu na hradě Pražském se prolomil, s mostu spadl a se zabil r. 1459, musil děkanstwi Wyšsehradské brzy složiti, neb r. 1534 byl giž Martin

děkanem. O tom Šimonowi gsem žádných spráw w listech nenalezl. R. 1530 potwrdil král Wáclawu Rabenhauptowi kapitolnj wes Utěchowice.

Petr z Bechyně probošt a Martin děkan.

Král Ferdinand udělal Petra z Bechyně proboštem Wyšehradským. R. 1534 we čtwrtek po sw. Wjtě z rozkázánj pana Giřjka z Gelče, toho času probošta wšecka obec Wyšehradská se sešla do radnjho domu a tu gsou ráčili přigjti páni tito: pan purkrabj menšj, pan Byšický, pan Smrčka, pan Petr Bechyně, pan Jaroslaw Kapoun, pan Jan místo pana pjsaře zemského a negposléz pan Buryán Medek a ginj páni. W přjtomnosti týchž pánů pan Giřj z Gelče postoupil Wyšehradu pánu purkrabj menšjmu a tu pan purkrabj menšj na mjstě krále geho Milosti mluwil gest k Wyšehradským, že pan Giřjk z Gelče ge propustil, a že rozkazem králowským pan Petr z Bechyně w tento Wyšehrad se uwozuge za probošta a za pána. Pan probošt přiřkl, že chce Wyšehradské při gegich swobodách ostřjhati, Wyšehradštj rukou dánjm poddanost gako pánu swému sljbili. Tento Petr z Bechyně stál u krále Ferdinanda u weliké milosti, on se snažil kapitolnj i proboštské zbožj wymáhati, ne ale tak pro kostel a pro kapitolu, gako pro sebe a pro swé přátely. R. 1536 pohánĕl Jošta z Rosenberka, aby z Prachatic a Selčan gak powinen, 5 zl. ročně platil. Učinil giž Kryštof z Weitmjl probošt gakousi smlouwu o Prachatice a Selčany s Petrem Rosenberským. Nemohl dokázati, aby král sám neupisowal se a nezastawil kolik wesnic kostela Wyšehradského. R. 1539 se král před úředníky Pražskými wyznal, že 8482 kop Pr. gr. dlužen gest Janowi mladšjmu z Lobkowic, a že mu zastawuge weliký počet mjst, gež rozličným kostelům a klášterům náležela, zwláště Tegn Howoršowský a giné dwě wsi. R. 1541 wyžádal Petr Bechyně z Lažan na králi potwrzenj wšech listů a wšeho nadánj. Dal mu král opět moc, awšak žádných peněz, aby wšeliká zbožj ku proboštstwj a ku kostelu Wyšehradskému náležitá buď we wšem neb na djle zastawena

zase wyplácel neb gich práwem dosahowal, k témuž probossststwj a ne ginam obracel, což wěrně nečinil.

Podiwno gest to, gak wásseň zaslepj člowěka negbystřegssjho i w negpatrněgssj wěci. Patrno gest, že Petr Bechyně znal práwa swá i kapitoly, gsa důchodů a panowánj žádostiw, lid i důchody od něho na Wyssehradě sobě sám přiwlastňowal. Gakkoli Bechyně mocen byl, Martin děkan proti němu hned gak na probossststwj dosednul, powstal, a práwa kostela a kapitoly proti probosstowi hágil.

Nežalowal geden na druhého gako děti, usnesli se gako rozumnj mužowé a gako kněžj, a zwolili Wáclawa děkana Pražského, též Jana opata Karlowského za soudce, gim práwa swá předložili a co oni za prawé uznali, s tjm se spokogili a od legata papežského Petra a Pawla potwrditi dali. Usoudili oni soudcowé toto: Když pan probosst dle starého obyčege radu a úřednjky ustanowj, powinni gsou panu probosstowi gakožto prwnj osobě, též děkanowi a celé kapitole poslussnost slibiti. Měl by ale we swé nepřjtomnosti pan probosst mjsto sebe někoho ustanowiti, takowý nemá zwlásstě w důležitěgssjch wěcech bez děkana nic před sebe bráti.

Přjgmů má pan probosst pět let sám užjwati, po pěti letech má probosst polowice důchodů od lidu Wyssehradského užjwati, polowice děkan a kapitola; s tjm se obě strany, zachowáwagjc každá swá práwa, spokogily. (Dne 10. Čerwence r. 1534.)

Po dlouhá léta neustále rozepře o Wyssehrad mezi probosstem a děkanem trwala, děkanowé práwa mocně proti probosstům zastáwali a hágili. Newjm, co s Petrem Bechynj z Lažan dále činiti mám. Až do roku 1545 byl probosstem kapitolnjm, i králowsstj listowé geg tak nazýwagj. R. 1545 byl Petr Bechyně z Lažan podkomořjm w králowstwj Českém, a w tom nacházjm, že práwě toho roku se probossststwj Wyssehradského odřekl, a dostal od krále Ferdinanda ročně až do smrti 100 zlatých Rýnských (zu 15 Patzen) z důchodů králowských. Na Hromnice r. 1547 wyhotowen gest list na hradě Pražském od Ferdinanda, genž takto začjná: „Oznamugem tjmto listem wssem, gakož gest statečný Petr Bechyně z Lažan wěrný náš milý, probossststwj Wyssehradské s důchody k němu na ten čas náležegjcjmi, které gest až posawad

s powolenjm nassjm držel a užjwal, nám k ruce zase nawrátil a s těmiž důchody postoupil. J prosil gest nás dotčený Petr Bechyně ponjženě, abychom gemu gakožto osobě swětské na wssech statcjch a zbožjch, které gsou někdy k probosststwj Wyssehradskému od starodáwna náleželi a náležj, gakýmkoli způsobem gsou od téhož probosstwj odessla, wýplatu dáti, a při tom některé giné dalssj milosti učiniti ráčili."

Gest w tomto listu powoleno, že kde co buď za plat neb práwem zdarma ze statků probosstwj Wyssehradského dobyti w stawu gest, dobýwati může až do smrti, držeti pak opět w té ceně, gak ge wymohl, neb w tom práwu a zdarma králi, nebo kostelu Wyssehradskému připadnouti magj.

We čtwrtek po Hromnicjch toho roku dostal plnomocnost si wyplatiti tři wesnice probosstwj Pražského, Weletice, Zlonjn a Znogčice, pak Zdiby wes od klásstera sw. Kateřiny, též až do smrti, a gestli by ge bez wýplaty dosáhl, i bez wýplaty postoupiti musj. Na to w sobotu powolil mu král, aby se penjze wypůgčil na wes Hostjn probosstwj Wyssehradského, kterouž na wýplatu dosoudil na urozeném Wolfowi Bořitowi z Martinic.

Obecnice, německou Lhotu a Bradkowice, wesnice klásstera Zbraslawského, dostal Bechyně, otec Petrůw, od Kolowratů zadarmo. Ferdinand upsal Petrowi na nich za služby otcowy 300 kop a pak 400 kop Mjss. Pozděgi něgaká změna a postoupenj těch rozličných wesnic se stalo, za což Bechyně 3000 tolarů dostal, které i dědicům upsati mohl.

Byl-li tento probosst duchownj nebo gen swětský muž a gen gméno probossta měl, že statků probosstwj Wyssehradského užjwal, ze spráw, gichž gsem dosáhl, určiti nemohu.

Kdo byl probosstem od r. 1545 až do r. 1549, nebo gestli probosstwj prázdno zůstalo, newjm, ale ku prawdě podobno, že prázdno bylo. Toho času byli kanownjci také mistr Jan, kněz Lukáš, kněz Wawřinec, kněz Petr děkan Boleslawský.

Wawřinec kanownjk, přjgmjm Waněta, koupil na Wyssehradě u kostela dům za 20 kop Mjss. a žádal kapitolu, aby k obnowenj ho kámen na gruntech kapitolnjch bráti mohl r. 1540.

Děkan Wawřinec a kanownjci.

Wawřinec děkanowal od r. 1545 až 1553. S njm byli kněz Jan z Puchowa kustos, a kněz Walentjn scholastik, kněz Kasspar wikář. Ti služby Božj na Wyssehradě w kostele sw. Petra a Pawla konali. Toho času nábožná žena Dorota Rathouská oltář geden buď postawit neb znamenitě uprawit kázala, tak že geg swým nazwala. K tomu oltáři odkázala 40 kop Mjss. s tjm oumyslem, aby každý týden od kaplana msse sw. u toho oltáře čtena byla za ni a manžela i celý rod. Za těch 40 kop se koupil ǧrunt na ǧruntech kapitolnjch proti domu děkanskému z gedné a wedlé domu kněze Kasspara z druhé strany. Ten ǧrunt se nagal, za každou mssi byl dán geden bjlý ǧroš tomu, kdo mssi četl, když nágem wjc wynássel, co přibylo, přisslo na swětlo k tomu oltáři a na oprawu toho ǧruntu.

Ferdinand s důchody Nowého města Pražského proměnu učinil, tak že i zádussnj kostelnj a sspitálské přjgmy skaženy býti měly. Král wydal zwlásstnj list, že tjm geho nařjzenjm o důchodech městských kostely a sspitálowé, služby Božj a chudj ugmy mjti nemagj, aby platowé gegich gim se také odwáděli. Děkan měl i s Tegnským ouřadem co dělati. Někteřj měsſťané Staroměstsstj magjce kapitolnj zbožj zakoupeno, ku knihám Tegnským se obrátili a tam platy skládali. Tjm spůsobem kapitola o mnohé znamenité ǧrunty přissla. Děkan Wawřinec opatrný a pilný w ostřjhánj práw swých proti tomu powstal, a Tegnských pohnal, aby oni swá práwa dokázali.

Nemohli toho prowésti, pročež od přigjmánj těch platů ustoupiti museli. W Komořanech wysadil dwůr kapitolnj dwěma robotnjm poddaným Starého města Pražského w 5 kop. Mjss. po 60 ǧr. a geden ǧroš za 7 peněz malých r. 1545. Roku 1553 prodal dwůr we Lhotě, tenkráte byla wes za 200 kop Mjss. Na to položil we 14 dnech 30 kop, pak každou lhůtu 10 kop, gak se zdá za rok. Byly na tom dwoře 3 kráwy, 3 dwouletá telata, 25 owcj i s gehňaty, 15 slepic, 1 kohout, houser a husa, 3 koně s nádobjm, wozy dwa s řebřinami, s wáhami a dwěma kossinama; 1 pluh s železy, brány troge s železnými hřeby, celé osetj na zimu, z toho přigde panu děkanowi 12 str. žita, 2 str. pssenice a 2 wozy slámy. Také

wſſecka gař krom owſa. Z toho má pan děkan 4 ſtr., 2 ſtr. žita, 2 ſtr. pſſenice. Geſt widěti, že také některé dwory wzdělávali a gich ſami užjwali, proto nenj možná určiti, gacj důchodowé kapitolnj tehdáž bývali.

Co aſi Wawřinec s těmi penězi činil, newjm. On na Wyſſehradě několik ſtawenj poſtawil, ſnad tu peněz potřebowal. R. 1555 na den ſw. Mařj Magdaleny woleni byli od kapitoly tito kanownjci: Pan Jan z Přeſtičky, Wáclaw Fremberǧ, Petr z Lindy, Šimon Soběſlawſký, Siǧmund Boleſlawſký, Kaſſpar Polák, Bartoloměg Saſinko, Jan arcijahen, Filip Straka.

Uwedenj kregčowſkého pořádku.

Řemeſlnjci rozličnj hned od počátku kapitoly a dřjwe zagiſté na Wyſſehradě bydleli. W Praze wjce ſet let pořádkowé dle wlaſtnjch prawidel uwedeni byli. Zdali na Wyſſehradě které řemeſlo pro ſebe pořádek mělo, nikdež ſe zmjnka neſtáwá, až okolo r. 1550 zpráwa ſe nacházj, že kregčj na Wyſſehradě bydljcj ſe umluwili, aby pořádek mezi ſebou zawedli. Gak gſme giž ſlyſſeli, za těchto čaſů ſe Pražſſtj i Wyſſehradſſtj lidé domnjwali, že geſt Wyſſehrad gako čtwrtá obec Pražſká. Magiſtrát Wyſſehradſký takto ſe pſal: My purkmiſtr a konſſelé měſta Hory Wyſſehradu Pražſkého. Co k tomu důmněnj přiwedlo, nahoře gſme podotkli.

Miſtři Wyſſehradſſtj řemeſla kregčowſkého žádali cech kregčowſký Nowoměſtſký o zwláſſtnj pořádek čili cech. Měli ale k tomu pjſemné powolenj od proboſſta, a přjpis od rady Wyſſehradſké; na to Nowoměſtſſtj Wyſſehradſkým kregčjm tato prawidla neb artikule dali na liſtn pod pečetj cechownj.

1. Kdo by ſe chtěl na Wyſſehradě za miſtra uſaditi, aby ſe od miſtra uſadil, když ſe wykáže ſwědectwjm, že rodičowé geho i on dobře zachowalj gſou.

2. Poukáže liſt učenj, u kterého miſtra ſe učil.

3. Muſj ſſeſt kuſů ukázati na důkaz, že ſe řemeſlu naučil, totiž a) ornát, b) kněžſkou ſukni we dwou faldicjch, c) wiſtrowſkou ſukni

o gednom obogku, d) harasowý plásst, e) kuklu mnišskou, f) norberici t. g. kytli formanskou. To wssecko před starssjmi ukáže.

4. Do pokladnice dá 1½ kopy Mjss., libru wosku.

5. Když bude kus ukazowati, dá mistrům přjtomným swačinu dle možnosti.

6. Chtěl-li by mistr učedlnjka zgednati, má při gednánj některý ze starssjch mistrů býti, a učedlnjk musj postawiti rukogmě za penjze, za zbytj a za wěrnost, rok se má učiti, a hned při gednánj libru wosku dá, když se wyučj, do regišter aby zapsán byl.

7. Wsseliké gednánj cechownj má w tagnosti zachowáno býti.

8. Kdo by w něčem pronesl cech, má být řemesla zbawen.

Tato prawidla kregčj radě předložili a rada uznawssi ge kregčjm i obci prospěssna býti, ge potwrdila a pořádku napomenutj dala, aby se dle těch artikulů zachowal, dokud by radě a obci něco lepssjho ustanowiti se nezdálo, a aby wssickni swých starssjch poslussni byli pod pokutou, kterouž sami starssj určiti mohou. To potwrzenj se stalo r. 1552.

Bohuslaw z Hoděgowa probosst, Wolfgang Chanowský děkan.

Jan starssj z Hoděgowa byl mjstosudj, welmi učený a wlastenského uměnj weliký milownjk a podpora i zástupce horliwý učených Čechů. Proboßstem na Wyssehradě nebyl, ale na Wyssehradě mnoho co činiti měl, poněwadž geho přjbuzný Bohuslaw tu probosstem byl, a Wyssehradská obec se zdwihala, wsseligaká práwa a swobody gako Pražská města sobě proti kapitole osobowati počjnala. — Bohuslaw probosststwj nastoupil r. 1549 a byl as do roku 1561. Jan z Hoděgowa konsselům Wyssehradským následugjcj přjsahu předepsal: Přisahám Pánu Bohu, Matce Božj a wssem Swatým, neggasněgssjmu knjžeti a pánu panu Ferdinandowi, Řjmskému, Uherskému, Českému králi, pánu nassemu negmilostiwěgssjmu, geho milosti, a urozenému panu Bohuslawowi Hoděgowskému z Hoděgowa, wolenému probosstu Wyssehradskému na ten čas pánu nassemu w tomto ouřadu konsselském, ku kterémuž gsem powolán, každého wěrně, práwě i sprawedliwě souditi a řjditi, chudého i bohatého, sirotkům a wdowám i obci

téhož města Wyssehradu, i wssem wůbec wěrně a práwně wýnosy a ortele wyřjkati a mezi stranami sprawedliwé rozsudky činiti a ginač nečiniti pro žádné dary, ani pro přjzeň, ani pro nepřjzeň, ani pro bázeň lidskou, než wěrně a práwně w tom konsselem se zachowati, toho mi dopomáheg Pán Bůh, Panna Maria i wssickni Swatj. Amen.

O tomto probosstu také málo w listech kapitolnjch se nacházj, tak že o geho powahách nic řjci nelze.

Po Wawřinci děkanu děkanowal na Wyssehradě asi do r. 1557 Wolfğanğ Chanowský, o kterémž ale w listech na prosto ani zmjnky se nenacházj; nemusil asi na Wyssehradě bydleti. Hammerssmid o něm pjsse, že pocházel ze starého rodu, že předkowé geho s Čechem do nassj země přitáhli. Byl doktorem cjrkewnjch práw w Bononii, kanownjkem na hradě Pražském, děkanem w Karlssteině. Byl tak wýborných wlastnostj a powah, že by byl Ferdinand geg arcibiskupem Pražským byl učinil, kdyby byla smrt w to newkročila.

Základowé k nyněgssjmu pořádku w cjrkwi.

W Čechách biskupa nebylo od r. 1421 až do 1561, zbožj duchownjch ústawů wsse takměř w rukou pánů swětských, země zdrancowána, wálkami domácjmi i cizjmi zhubena, srdce proti sobě skrze wjru popuzena, lid pod gednou spůsobou a pod obogj přigjmagjcj pořád proti sobě wálčil a se kaceřowal, duchowenstwa a učitelů lidu málo, ačkoli w uměnj wyšssj libomluwnost, básnjřstwj, literatura latinská i řecká wznikala. Z ohledu wzdělánj umělého a mrawného w Čechách to wypadalo gako w domě marnotratných hlubců, kde stůl a gjzba ozdobeny, kde hosté se wjtagj, kde služebnjci wysslechtěni a dobře krmeni wyhljžegj, ostatek ale po celém domě wssady spousst gest, děti domácj otrhány, hladem strápeny chodj a gen pozdaleka pokukugj, gak slawně se wsse w gjzbě třpytj. K tomu giný zmatek přissel, takměř horssj nežli prwnj. Luther giž r. 1517 bludy swé roztrussowati počal w Německé řjssi. Cahera, administrator pod obogj, Passka a Hlawsa, měsstané Pražsstj a konsselé, Lutherowo učenj giž r. 1522 pilně rozssiřowali; Luther

sám i Melanchton, hlawnj pomocnjk geho, do Čech a do Prahy dopisowali a lidi i pány k bludům popuzowali. W řjšši wálky z toho pošly, Turci Uherské králowstwj hubili, tak wše se třelo a auzkostj lkálo. Po wešķeré Ewropě roztržitosti a krweprolitj panowalo a negwjc pro wjru.

Ustanowen byl obecný sněm w Tridentu w Tyrolech. Čjm wětšj wlažnost a newšjmawost po zemjch w lidu i duchowenstwu se nacházela, tjm přjsněgi otcowé nábožnj a horliwj gako sw. Karel Boromegský na čistotu wjry a na gistý newyhnutelný pořádek dotjrali a co možno bylo, pod gistá přjsná prawidla postawili, aby tak málo gak možná swéwoli zanecháno, ale wše určeno bylo. Proto prawidla pro biskupy, pro kněze, pro služby Božj, pro modlitbu a wesměs pro celý žiwot cjrkewnj určena byla; aby se wykonáwala, pilně se dohljželo. Pawel IV. papež počet kardinálů až na 70 rozmnožil, a tjm lépe cjrkew sw. řjditi mohl.

Sněm Tridentský okolo 18 let trwal. Ferdinand I. pán welmi nábožný, a od papeže k tomu nucen, wšemožně se snažil, aby také w Čechách něgaký lepšj pořádek byl. Čeští páni we sněmu ustanowili, že žádný nemá poddaného swého, genž by se na učenj odewzdal, s něho strhowati, a k čemu ginému poháněti.

Ferdinand dal kněžjm moc při smrti swé gměnj odkazowati komu by chtěli; umřel-li by bez poslednj wůle, ať se gměnj na tré rozdělj, ke kostelu, patronowi a přátelům zemřelého. R. 1558 we sněmu určeno bylo, aby wjce žádný pán duchownjho zbožj sobě nepřiwlastňowal, kdo ale co držj, toho ať žádný newykupuge pro zachowánj swornosti. R. 1560 ustanowil Ferdinand arcibiskupa w Praze Antonjna z Mohelnice, a některými důchody geg zaopatřil. Mužowé z towaryšstwa Gežjšowa do Prahy přišli a tu se usadili. Rosenberšti katoličtj páni gesstě pořád negmocněgšj w Čechách byli a Krumlow outočiště katoljků, tak že i králowna choti Ferdinandowa tam w čas nebezpečný bydlela. Roku 1564 dne 4. července psal Ferdinand arcibiskupu Pražskému, oddiwuge se, že gesstě nedostal listu papežského, aby po Čechách wyhlášeno bylo, že Otec sw. powoluge swátost oltářnj pod obogj způsobou přigjmati. Na to došel arcibiskupa dne 21. psaný list, genž znj:

„Poněwadž auplně ustanoweno gest, aby přigjmánj pod obogi

spůsobou w tomto králowstwj slawném pozegtřj, genž neděle gest, prohlássено bylo, napomjnáme otcowsky w Kristu otce pana arcibiskupa, aby wssem opatům a prelátům i ostatnjmu duchowenstwu celého biskupstwj Pražského nařjdil poslussně, aby se dnes a zegtra postili, a aby při mssi swaté a w giných modlitbách wssemohoucjho Boha prosili s wroucnostj, aby toto powolenj kalicha prospjwalo ke cti a chwále negswětěgssj a nerozdjlné Trogice swaté ku wzdělánj swaté matky cjrkwe, i ku swornosti, k gednotě, ku pokogi a k utissenj wssech křesťanů. Také ať napomene giných nábožných obecného pokoge milugjcjch, aby i oni modlitbu swou nábožnou a horliwou spogili s modlitbami duchowenstwa." — Ferdinand založil nowé sskoly, odewzdal ge pod správu towaryšstwu Gežjssowu a koleg tento nowý w Praze Ferdinandůw sloul, Karoljn zůstal sám pro sebe, měl swé řjzenj, a učitelowé na wětssj djl pod obogj zde wyučowali.

Od tohoto času gakkoli hrozné a kruté ouhony a nesnáze mnohem horssj než Husitské národ a zem Českou potkaly we wěku 16., předc giž katolický duch wál wjtězně. Práwo gesstě průchodu swobodného neměło, nástla a swéwolnost, swémyslnost gesstě dlouho ge opanowala, tak že i snažjce se práwu ruku držeti a pořádek uwésti, mnohé bezpráwj w horliwosti swé činili, tak gako oni, genž neustále co nowého mjti usilowali. Takowý duch gesstě přes celé stoletj panowal, wždy ale křesťanský zůstal a w cjrkewnjch základech podpory hledal a nalezl, tak že ze wssech těch zmatků, ze wsseho toho soužení negen České králowstwj, ale i celá Německá řjsse i celá Ewropa se wypletla a srownala. Kdyby se těch základů cjrkewnjch mocnářstwo i dále bylo drželo, nesčjslné strasti, gež národy potkaly, uspořeny by byly. Ale r. 1648 w pokogi Westfalském oddělil se duch panowánj mocnářského od ducha cjrkwe; tak nazwané občanstwj postawilo se proti cjrkwi, a od té doby králowstwj i w základech se rozdělilo.

A tu základ toho, že řjsse Německá zahynula, že králowstwj, trůnowé a oltáře hynou, neb každé králowstwj o sobě rozdělené, hyne. Odtud tjseň cjrkwe Řjmské.

Kapitola s welikou těžkostj sama se zwelebuge.

Od roku 1557 nacházjm děkanem Petra z Lindy, doktora a proboβta na hradě Pražském; a po Bohuslawowi Hoděgowském Jana z Kawalleri Wlacha, almužnjka arciknjžete Ferdinanda r. 1564.

Kanownjci za těch časů, gak dalece známo, byli: Kaβpar Mezichod, děkan Karlβteinský; Šimon Soběslawský, arcijáhen Bechyňský; vikařem byl Štěpán Budiβinský. W bjdném stawu byla kapitola Wyβehradská; proboβt Kawalleri dáwá takowouto zpráwu: „Nic giného gsem při tom proboβtstwj nenalezl, gediné strowný a spustlý dům, w kterémž, kdybych přes swou možnost geho sobě teď na zimu byl nedal pospráwiti, bydleti a zůstáwati bych nemohl. I chrám Božj nemalé opravy a pomoci potřebuge.“ Mužowé ti oba znamenitj horliwě swých powinnostj se ugjmali.

Ewa a Johanka dwě wlastnj sestry pozůstalé, po někdy statečném Petrowi Bechyni z Lažan, držely a užjwaly některé zbožj kostela Wyβehradského po Petrowi Bechyni, proboβtu Wyβehradském. Tak swětβtj páni gsouce proboβty na Wyβehradě, zbožj kostela pro swé rodiny zanechávali. Sněm Tridentský tomu konec učinil, a od tohu času žádný leč kněz takowých prebend užjwati nesmj. Kapitola poháněla ty dwě sestry, aby statky kapitolnj postoupily, dlouhé bylo to tahánj. Gak se rozeβly, na to se zpráwy nedostáwá.

R. 1563 byli ustanoweni od Ferdinanda na wyβetřenj práwa Ladislaw starβj z Lobkowic marβálek, Jan starβj z Lobkowic neywyββj hofmistr, Wolf z Wřepowic, negwyββj pjsař a Wilém Muchka, purkrabj Karlβteinský.

Kapitola nemagic důchodů ani peněz, umjnila piwowár na Wyβehradě zřjditi. Což se i welmi dobrým způsobem stalo. Na Wyβehradě tehdáž proboβt osobně bydlel. Děkan Linda w Praze djlem, djlem na Wyβehradě, kanownjci tu nesjdleli. Ti dwa preláti nějaký žold měli a přigali do společnosti Štěpána Oskoberského z Oskobrh, ouřednjka kapitoly kostela Praž-

ského pro geho wěrné a pilné služby kostelu Wyšehradskému prokázané. Ti na swůg penjz, co třeba bylo k piwowáru, wystawěli, a kapitola gim užitky z toho piwowáru na osm let postoupila, a pak gim 100 kop Pr. gr. dáti na to slibila. Wyšehradská obec se proti stawenj piwowáru spouzela, domnjwagjc se, že má to práwo, co Pražská, nákladnj domy mjti, kteréhož práwa nikdy neměla. J Pražštj nákladnjci powstali, načež wšak kapitola žádného ohledu nebrala. Ty smlouwy se dály r. 1564. Každá strana dala 150 kop Mišš. na to zřjzenj; tedy 450 kop mělo státi. Kostel byl klenut r. 1565, za kteréžto djlo kostela sw. Petra a Pawla stawitelé Woldřich Aušstal a mistr Benedikt z Pamberžu 100 kop Mišš. obdrželi. O šest člowěků we wsi Ruslich rozepře byla mezi obcj Pražskou Nowoměstskou a kapitolou Wyšehradskou. Tato dokazowala, že ge od dáwna byla měla; obec pak Nowoměstská w bouřjch wálečných si ge osobila a gich užjwala, poněwadž negbližšjm a negmocněgšjm sausedem byla.

Rozepře o práwomocenstwj na Wyšehradě.

Wyšehradštj magjce rychtáře, primasa a radnj t. g. magistrát, genž za tehdegšjch časů byl dle gména a podoby gako w Praze zřjzen, chtěli wrchnostenské práwo prowozowati, gako w Praze se dálo. Na tu myšlenku ge přiwedlo to, že kapitola, nemagjc w některé časy ani probošta ani děkana na Wyšehradě, ani giného ouda kapitolnjho, primasu, když wážený a poctiwý byl, swé wrchnostenské práwo gménem kapitolnjm prowozowati powolila, a oučty kapitolnj gemu w čas nouze swěřila. Bydlel-li probošt tu, sprawowal on práwo, byl-li děkan, byl on gako hlawa kapitoly, ředitelem práwa, ale wždy gen se to dáti mohlo gménem a plnomocenstwjm kapitoly, neb kapitola byla wrchnost a pan Kawalleri probošt tenkráte tu sjdlel, a děkan Linda kapitolnj práwa dobře alespoň proti městu a proboštu zastáwal.

Každý sám pro sebe práwomocenstwj prowozowati chtěl, až r. 1565 se usnesli a sice probošt i děkan, gak dlouho na Wyšehradě w důstognosti budou, budou spolu práwomocenstwj prowozowati, budou od Wyšehradských powinné daně wybjrati a o ně se děliti.

Kdo by z nich nemohl přjtomen býti, ať ustanowj někoho mjsto sebe a ouplné práwo mu odewzdá, bez wssi ugmy ale pro nástupnjka.

Wymohl probosst a děkan winici nad Podolem, a užitky pro zatjm spolu brali gen ze společné úmluwy.

Wyssehradssti zadali stjžnost na Maximiliana cjsaře a krále proti kapitole. We stjžnosti uwáděgj přjčiny, že pod práwomocenstwjm proboosta a děkana by k zahynutj přissli a to proto, že při žiwnostech a řemeslech swých mimo starobylý pořádek od giných řemeslnjků a obchodnjků w městech Pražských sužowáni býwagj, gakoby neswobodni a nepořádni byli, tak že žádná čeládka při nich se držeti, a k žiwnosti gegich při řemeslech dopomáhati pro outěžky nechce, což prý nikda předesse od starodáwna nebýwalo. Proto měl cjsař ge z práwomocenstwj kapitolnjho wyhraditi. Byli wyzwáni, aby ukazali magestáty, že někdy sami práwomocenstwj prowozowati od někoho práwa dosáhli. Ničehož nemagjce, 12. dubna 1567 poukázáni byli, aby se swou wrchnostj poddaně a posluššně řjdili. Mnohokráte to samé obec Wyssehradská obnowila a wždy odmrssténa byla.

Probosst Kasspar Mezichod.

Kasspar Mezichod byl kanownjkem Wyssehradským a děkanem Karlssteinským a po Janowi Kawalleri probosstem Wyssehradským. Muž tento patřil mezi horliwé a slowútné oudy kapitolnj a nikdež gsem žádné zmjnky w historických zpráwách o něm nenalezl.

Myslil gsem, že musil býti welmi pokogný a mjrný, že w soukromj dobré skutky konal, a proto že o něm žádný nepsal. On ale také měl rozepři s děkanem Lindou o některé stawenj, gež děkan Wawřinec na Wyssehradě zřjdil a Mezichod wegda mezi to, sobě ge přiwlastňowal. Newjm, kdo z nich žalobu zadal na arcibiskupa Pražského, a ten ge 4. listopadu do swého domu zwal, by práwa swá předložili, aby on rozhodnouti mohl. Tu ustanowenj se stalo 29. září 1572. Gak ti páni preláti k tomu přissli,

ani důmněnj wygádřiti nechci. Proti ſwobodám kapitoly Wyſſehradſké a proti wſſemu práwu ſe to dálo, leč geſtli papež arcibiſkupa k tomu zwláſſtě uſtanowil. Po třech ſtech letech geſt to aſi poprwé, že preláti Wyſſehradſſtj potřebj magj tak ſlaboſt lidſkou na ſobě ukázati.

Co pořjdili, w liſtech Wyſſehradſkých nenalezám, rozſudek onen w liſtowně ſw. Wjta zůſtal, a od té doby we Wyſſehradſké hiſtorii mnohé ſpráwy ſe nedoſtane, poněwadž pogednáni kapitolnj ſe u koſtela ſw. Wjta dála. Kaſſpar Mezichod odſtěhowal ſe do domu gednoho a bydlel w něm, dal geg ſprawiti, a při něm zahradu neb winici zdmi obehnal. Koupil ſpolečně s děkanem wápenici při potoku Botjči ležjcj s dolem i s cihelnou. Giný dům se zahradou, s kuſem tráwnjku a břehu na Běličkách s čerpadly. Koupili ſkálu k lámánj kamene wápeného a nad nj kus pole, kdež prwé winice byla. Kterým rokem proboſſtowati počal a kdy dokonal, nenacházjm, roku ale 1574 byl giž proboſſtem na Wyſſehradě Berka z Dubé.

Proboſſt Zbyněk Berka z Dubé a z Lipé.

Za čaſů Maximilianowých bylo s Turkem co činiti, genž přes Uhry na země geho dorážel. W Čechách byl tak dalece pokog, král bděl, aby katoljci utiſkowáni nebyli, a ginj w pokogi pod obogj přigjmali, uměnj a řemeſla i zem ſe zwelebowala. I na Wyſſehradě pokog byl. W těchto čaſech dal Bůh Wyſſehradu muže za proboſſta, genž doſti ſjly a wážnoſti politické měl, čjm ſwobody kapitolnj zachránil, aniž pak obci ubljžiti připuſtil. Byltě to Zbyněk Berka z Dubé a z Lipé. Rod geho geden z negſlawněgſſjch a negſtarſſjch, on ſám muž negwzneſſeněgſſjch a neguſſlechtilegſſjch powah. W Holomouci ſwobodnému uměnj wycwičen gſa, w Krakowě mudrctwj a bohoſlowj ſe učil a k doſaženj doktorſtwj ſe připrawil. Tak ctnoſtmi i uměnjm ozdoben ze wſſech ſtran hledán byl, a hodnoſti powyſſowal. Byl prý při ſedmi koſteljch kanownjkem, tři papežowé po ſobě měli geg za komornjka. Prwnjho kwětna r. 1574 Maximilian II. proboſſtem na Wyſſehradě geg učinil, doſtaw ſpráwu o něm, že na

oúřad sw. kněžstwa poswěcen gest, a k náboženstwj se oddal. Učinil mu tu wýminku, aby mezi tjm, dokudž by tu sám osobně nebydlel, chowal a držel si wikáře pobožného katolického a hodného kněze, kterýžby na mjstě geho gsa, tu služebnosti božské podlé řádu, poněwadž gest beneficium curatum, wykonáwal, a spráwu dussj lidských na se přigal. Poručil arcibiskupu neb geho wikaři, aby ho na Wyssehradě usadil. Tyto wýminky gsou wssak proti wssem listům, neb probosst nikdy neměl co s péčj dussj dělati, a žádný arcibiskup tjm méně geho wikář měl moc, duchowenstwo na Wyssehradě usazowati; děkana woleného potwrdil papež a starssj děkan geg usadil; děkan probossta a wssecko duchowenstwo mocj od papeže hned w základech kapitoly mu udělenou installowal.

Pak obdržel probosststwj Holomoucké, od papeže Řehoře XIII. probosststwj w Oetingu, Rudolf II. dal mu také Litoměřické, a ustanowil geg administratorem biskupstwj Řezenského; byl i generálem křižownjků s čerwenou hwězdou a r. 1592 arcibiskupem Pražským. Pan Berka probosst a děkan Linda pilně práwomocenstwj swé na Wyssehradě prowozowali, r. 1575, 1576, 1578, 1579, 1581, 1583, 1584, 1586 sami osobně radu čili konsselský oúřad obnowowali. Oni také poddaných swých zastáwali.

Prw než bylo Nowé město wystaweno, wjce set let stál Wyssehrad, a Wyssehradsstj džjwj kupowali, prodáwali, plawili i k Litoměřicům a dále; pod Wyssehradem zwláštnj clo na džjwj od Karla zřjzeno bylo. Za těchto časů napadlo Podskalským plawcům, genžto wlastnj pořádek swůg měli, Wyssehradským zamezowati džjwj kupowánj, prodáwánj a po řece dolů plawenj. Magistrát Pražský se měsstanů swých ugal a ge w tom podporowal.

Wyssehradsstj zanesli žalobu swou na krále. Magistrát Nowoměstský tázán gsa na přjčinu swého gednánj, negpodstatněgssj přjčinu uwedl, že Wyssehradsstj tjm drahotu působj a nedostatek we džjwj, že ge překupugj a z Prahy až do Litoměřic plawj, a tak že w Litoměřicjch wjce džjwj se nacházj než w Praze. S takowou arci daleko nedossli. — Probosst Wyssehradský měl důchody w Selčanech, Rudolf II. zastawil ge Rosenberským. R. 1579 Rudolf wyznal, že dlužen gest 5500 kop gr. Č. Wilemowi z Rosenberka, za které mu postoupil Selčany město, wsi Křepenice

Skregssow, Chramosty, Záběhlice, Zwirotice, Bužice s mlýny, lesy, atd., které k dědinám duchownjm, někdy probosstswj Wyssehradského přjslussely. Berka žádal krále, aby mu nawrátil Selčany. Rudolf přimluwil Berkowi i Rosenberkowi, aby se o to mezi sebou srownali. Po Berkowi se fundacj na Wyssehradě nacházj 3188 fr., kteréž užjwá probosstský vikář. To gest tedy prwnj základ vikářské prebendy nyněgssj.

Obchod piwnj na Wyssehradě.

Oučty od r. 1584 — 1585 ukazugj, že piwowár dobře zřjzen byl a hogný užitek nesl. Od narozenj Marie Panny až do obrácenj sw. Pawla na wjru, tedy ne za celých 5 měsjců bylo 14 warů, z každého waru na wýstaw 28 wěrtelů, a wěrtel po 2 kop. Mjss. z 9 warů, z pozděgssjch 5 warů platil wěrtel 1 kopu 44 ğr. Mláto se prodáwalo z každého waru po 1 kopě 4 ğr. — za řjdké piwo se utržilo wesměs 5 kop 43 ğr. Přjgem byl tedy za ten čas 1801 kopa, 2 ğr., 3 dr. Mjss.

Wydánj bylo na pssenici, na dřjwj, gež se na wory kupowalo, wsseligaké opráwky, chwosstata, poslu, který chodil do wsj o penjze upomjnat, i sudy prázdné aby swáželi. Od mletj sladu na každý war se platilo 12 ğr. = 3 kopy. 48 strychů chmele přisslo za 43 kopy 48 ğr., za 35 sudů dáno 8 kop 42 ğr. Bednář od sudů a kádj dostal za ten čas 8 kop 26 ğr. Ze 4 krčem bylo 145 sudů přiwezeno, kdo sud přiwezl, dostal 1 ğr. Mistr piwowárský dostal za ten čas 41 kop 2 ğr. Mjss., 8 sladů bylo w zásobě, na každý se počjtalo 22 strychů, mimo to 17 str. 2 wěrt. pssenice. Měla kapitola z piwowáru za těch 5 měsjců dle těchto oučtů 1031 kopu užitku.

W Praze zagisté tento obchod hůře nechodil, z čehož widěti gest, že bylo tehdáž žiwobytj obstogno. Posudné wždy se dáwalo, co w hořegssjch účtech se nenacházj.

Probosst Berka, děkan Linda při prohljženj piwowáru sami byli. Gak to dlouho tak dobře chodilo, nenacházjm. Za děkana Altendorfa 1599 a 1600 giž to tak slawné nebylo. On měl od sw. Jakuba do sw. Hawla gen 4 wary piwa, wařilo

se bjlé a režné, z nich wystawěl 61 wěrtel na probeg, z každého wěrtele musil posudného po 6 gr. Česk. králi odwáděti. W druhém čtwrt letě měl 5 warů, z nich na probeg 72 wěrtele, posudného dal 7 kop, 12 gr. Česk.

Petr Linda děkan, Felix Linda probosst.

Petr z Lindy byl na Wyssehradě děkanem 39 let, t. g. od roku 1553 až do 1592 do dne 16. zářj, kdež zemřel. On gsa Pražským děkanem, pak 1586 i probosstem, wyhledáwal dobré kostela gednoho i druhého. Za něho a za probossta Berky w kostele strop se stawěl, ale welmi nizký, tak že piljře ze starého kostela nad strop wysoko pod střechu dosahowaly. Od Lindy gest nyněgssj zwon weliký zaopatřen. Má tento nápis: a. D. 1584 est hæc campana ad laudem et gloriam Dei omnipotentis et piam commemorationem SS. Petri et Pauli patronorum hujus Eccl. Wisseh. auxiliis et principatibus Venerabilis in Xto patris D. Petri a Linda Decani Eccl. Pragensis et Wisschradensis opera ac singulari artificio magistri Brictii Cymperg civis neo Pragensis.

R. 1589 zřjdil antifonář, knihu chorálnj ze 318 listů pergamenowých welikých, na každý gedna kůže padla, newyslowitelně mistrně psána. R. 1591 ginou takowou knihu zaopatřil, genž měla 405 listů za 60 kop. Ku konci se čte: Jan kruciberğensis Silesius. Zdá se, že on tu knihu psal. On prodal dwůr swůg we wsi Lhotce nad Krčj za 400 kop Mjš., 600 kop odkázal w záwětu ku kostelu na spráwu. Co giného na Wyssehradě spůsobil, giž gsme w předesslém slyseli.

Felix Linda neprobosstowal dlouho na Wyssehradě, byl arcijáhnem kostela Pražského a probosstem u Wssech Swatých. On na swé penjze dal postawiti warhany w kostele Wyssehradském; na wystawenj kůru, kde u welkého oltáře kněžstwo hodinky spjwá, odkázal 400 kop. Byl asi rok probosstem a tělo swé we Wyssehradském kostele pohřbiti kázal.

Přjslowj gest, gaký žiwot, takowý konec. Petr Linda

tedy welmi oučinliwý žiwot musil mjti, neb na smrtelné posteli mnoho pro kostel pracowal. Zemřeli kanownjci Wyšsehradšstj tito: Wáclaw Fremberğ, Pražského kostela kantor a kanownjk, mistr Wáclaw, kanownjk Litoměřický — Blažeg Dobřan, mjstoděkan Karlšsteinský — Gindřich Skribonius, okolo r. 1588.

Kolik bylo kanownjků Wyšsehradských tehdáž, řjci se nemůže. Berğhauer do wěku 16. uwádj za kanownjky: Getřicha z Tandorfu, mistra Bartoloměge, Materna, Wawřince, Blažege Kremra z Blany, Giřjho Bartholda a Pontana. Roku 1590 Gabriel Oppolita kanownjk, zhotowil záwět a gest na Wyšsehradě pochowán, náhrobnj kámen geho gest u oltáře Wšech Swatých před kaplj Marie Panny. Pjše, že nebylo kanownjka, genžto by mohl a měl býti powolán do residence. Linda děkan ležel na smrtelné posteli, nebylo tedy giného, než probošta Felixe. Dne 14. zářj sešli se u postele děkanowy, genž ale při zdrawém rozumu byl; probošt Felix přiwedl Jana Ratibořského z Altendorfu, Pražského kantora a kanownjka, Jana Wilimowského, faráře Tachlowského, a Tomáše Selesia, vikáře kostela Pražského, předstawil ge děkanu, že ge za hodné uznáwá kanownické hodnosti, že čas gest, aby nowj kanownjci woleni byli, že škodj kapitole, když mjsta kanownická dlouho neobsazena zůstanou.

Dali se ti dwa páni staří do toho a pořádně, gak dalece možná bylo, ty tři kněze za kanownjky zwolili.

Felix Linda probošt, gménem p. děkana také hned do kostela ge wedl a installowal. Děkan 16. zářj dokonal. W poslednj swé wůli učinil Jana Ratibořského poručnjkem nad pozůstalostj, kterou odkázal kostelu Pražskému, Wyšsehradskému, přátelům a chudým.

Linda poručil, aby to gměnj zatjm do kaple sw. Wáclawa uloženo bylo. Děkan sw. Wjta nechtěl ale kljče půgčiti, musil prý Ratibořský ty penjze zapečetěné u sebe nechati.

Pan president komory České zwěděw o těch penězjch w nebytj mém doma, pjše Ratibořský we stjžnosti cjsaři, do mého domu gest přišel, sklep, almaru a truhlu zámečnjkem otewřjti dal,

takowé a giné gesstě penjze wzal, a pryč odnésti kázal. Takowých nepřjležitostj Ratibořský s oným gměnjm měl.

Wolenj Jana Ratibořského za děkana.

Hned ten den po smrti Lindowě probosst Felix a ti nowě zwolenj 3 kanownjci kapitolu zarazili, a we čtyrech osobách za plnou a obecnou wyhlásili dne 17. řářj. Jana Ratibořského z Altendorfu za děkana zwolili, „Tě Boha chwáljme" spjwali a probosst hned geg installowal. Swědkowé toho byli: Jan křtitel Julián z Cuminis, doktor, a Šimon Lytofor Plaňanský a Gilgj Karel Antwerpský, papežský i cjsařský notář. To bylo roku 1592 dne 17. řářj.

Dne 19. toho měsjce giž dostala obec Wyssehradská od řjzenj Českého poručenj cjsařské toto: „Poněwadž na ten čas gesstě žádného od geho Milosti cjsařské ustanoweného a nařjzeného děkana Wyssehradského nenj, aby oni se ne tjm nenáležitě woleným děkanem, než předně G. M. cjsařskou a potom zřjzeným presidentem a radami komory České sprawowali. Těžkosti z toho powstaly a nepořádky. Probosst a kapitola wolenj swého děkana hágili, a děkan swé powinnosti konal a práw swých užjwal.

R. 1594 cjsař Rudolf wydal list 16. srpna w Řezně, w kterémž Altendorfa děkanem na Wyssehradě činj, gakoby nebyl wolen, řka: že má to samé práwo, děkana tak ustanowowati, gako probossta. Gak se kapitola o tom dowěděla, cjsaře ponjženě žádala, aby gi práwa, děkana swého woliti, nerussil. Od té chwjle kanownjci Altendorfa za děkana neuznáwali, musil Altendorf si na tom cjsařském ustanowenj něco zakládati, a kapitole asi stoličky před nohy stawěti, kapitola byla připrawena giného muže za děkana woliti. Na to konečně přisslo od cjsaře pořádné potwrzenj. Kdo přjčinou byl té roztržky a kdo přispěl k tomu, že se to tak skončilo, o tom zpráwy nenj. Opisy tohoto potwrzenj gsou na rok 1592 kladeny, patrně ne dle chwjle, kde potwrzenj se stalo, ale dle času, kde se státi mělo.

Beneš Chyšſký z Špicberka proboſſt a nepořádek w obci Wyſſehradſké z gednánj dotčeného.

Beneš Chyšſký z Špicberka, negſtarſſj kanownjk ſw. Wjta, děkan u Wſſech Swatých a proboſſt Boleſlawſký, byl od Rudolfa 5. čerwna 1593 proboſſtem na Wyſſehradě učiněn. Při inſtallacj ouřad konſſelſký a měſſťané na důkaz poddanoſti přjtomni wždy býwáwali; tehdáž ale, ačkoliw gim oznámeno bylo, kdy pan proboſſt uwáděn bude, mimo primaſa žádný nepřiſſel. A oni w tom rozumně gednali dle cjſařſkého nařjzenj. Beneš ſi na to ſtjžnoſt wedl u cjſaře 12. ledna 1594, načež přjſné poručenj přiſſlo, aby Wyſſehradſſtj poddanoſt a poſluſſenſtwj proboſſtu prokázali, a z toho žádným obyčegem newykračowali.

Dne 10. ledna 1595 kapitola ſe ſeſſla w bytu proboſſta Beneſſe. W té kapitole zwoleni byli za kanownjky Wáclaw Albjn z Helfenburka, kanownjk Pražſký, Jan Měčlowinus, děkan Pracheňſkého krage, a Wawřinec z Hellis, děkan Litomyſſlſký. Altendorf byl od cjſaře potwrzen na děkanſtwj, ale Wyſſehradſſtj nechtěli ſe wjce ſe žádným řjditi, gen cjſařem. Za to někteté oſoby ouřadu Wyſſehradſkého konſſelſkého přiſſli do wězenj na hrad Pražſký, a tam chtjce wězenj ſobě uſkrowniti, purkmiſtr a konſſelé na mjſtě wſſj obce upſali a liſt takowý na památku do kněh ouřadu hegtmanſkého na hradě Pražſkém odepſati dali, w kterémž ſe pod treſtem zawázali, že budoucně děkanu gakožto wrchnoſti ſwé náležitě poſluſſni budou. To upſánj ſe ſtalo 20. února 1595, neb mezi tjm dne 28. ledna t. r. Beneš proboſſt dokonal a u ſw. Wjta na hradě Pražſkém pohřben byl. Toho roku w poſtě obnowil na Wyſſehradě obecnj radu Jan Altendorf děkan.

Innocenc Moniğa proboſſt.

Dne 8. čerwna 1595 Rudolf proboſſtſtwj Wyſſehradſké Innocenci Moniğowi, protonotárn apoſſtolſkému, kanownjku a kantoru kolleğiátnjho koſtela Hlohowſkého, kaplanu ſwému dworſkému dal pro dobré, ctné a ſſlechetné chowánj a pro platné a pilné ſlužby, kteréž geſt k zaljbenj cjſařſkému prokázal. Rodem byl

Wlach. Nemusel tento muž na Wyssehrad se přestěhowat až r. 1579, kde cjsař mu nařjdil, aby tu dle obyčege gako wrchnost radu městskou obnowil.

Nebylo za geho časů wjce kanownjků než čtyři, totiž: kněz Jan Wilimowský — Tomáš Kornix, Wáclaw Albjn, Pawel Pistorius děkan Karlssteinský. R. 1596 byl vikář, genž péči dussj spolu obstaráwal, Gabriel, po něm za něgaký čas kněz Wjt z Žatce, pak byl farářem w Dřewčicjch. R. 1599 byl vikářem a farářem Ondřeg Henricius.

R. 1603 byl Pistorius za kanownjka zwolen; toho času obžiwl duch cjrkewnjho práwa. Kapitola počala gako wyhražená společnost gednati. R. 1604 na den 23. a 24. února měsjce swolal probosst kanownjky do kapitoly; kanownjci dwa gménem ostatnjch děkanu oznámili, že gsou pohromadě, aby kapitola byla, aby tedy si neobtěžowal, kapitolu gak na děkana slussj, řádně držeti, což děkan i učinil. Powoláni byli gako ku pomoci Šebestián Lambert z Furnariis, arcigáhen Sawonský, a Bartoloměg Wyřich, w práwech licenciát.

Welmi hlučně se w kapitole gednalo, aby pořádek a pokog něgaký se ugednal, gak w kapitole tak mezi děkanem a probosstem.

1. Musil se každý kapitulár wykázati, že pořádně wolen a potwrzen gest.
2. Statuta kapitolnj gak dalece možná, wyhledati a předložiti.
3. Gaké fundace gsou a gak se gim zadost činj.
4. Gak se o stawenj kostela kdo stará.
5. W gakém stawu kostelnj ornáty a nářadj gsou.
6. Poznamenánj wsseho aby bylo.
7. Wyssetřowati se má, gak to stogj s residencemi kanownických, zdali negsou odprodány neb odcizeny.
8. Zdaliž gměnj kostela a kapitoly roste nebo ubýwá?
9. Co se děge s gměnjm poddaných, dědictwjm a základy sirotčjmi? Toto wsse gen pana děkana se týkalo. Tu měl pan děkan horkou lázeň. K rozsouzenj těchto 9 částek, o kterých rozepře byla, zwolen byl od kapitoly probosst Pražský tehdegssj a nadřečenj páni Lambert a Wyřich. Mezi 15 dnémi mělo se těm komisařům co potřeba, z gedné i z druhé strany podati, čeho na listech

a spráwách potřebj. Děkan Altendorf wystawěl w kostele sw. Petra a Pawla presbyterium. Mnohé zboží kapitolnj prodal a darowal, se gměnjm tak si počjnal, že kapitola geg s děkanstwj swrhla. Na to Wáclaw Albjn z Helfenburka, bratr abatyše u sw. Giřj na hradě Pražském, prw kanownjk u sw. Wjta, arcigáhen, pak probošt w Staré Boleslawi a r. 1604 za děkana Wyšehradského zwolen, r. 1606 zemřel a na Wyšehradě pohřben byl.

Berghauer geště nápis náhrobnj widěl před mřjžj u welkého oltáře. Admodum Reverendus ac nobilis Wenceslaus Albinus ab Helfenburg S. Metropolitanæ Ecclesiæ Pragensis Archidiaconus Vetero-Boleslaviensis et Wissehradensis decanus obiit in die translationis S. Ludmillæ An: 1606 et hic sepultus. Orate pro anima ejus.

Děkan Altendorf uslyšew, co kapitola ustanowila, na řjzenj zemské, na cjsaře, na legata papežského, i na papeže stjžnost zanášel, posledně ku swé ruce kanownjka Jana Wilemowského dostal. Ale wše mu nic neprospělo a on pokoge si nedal až také r. 1606 dokonal, neb toho roku 6. března geště žaloba proti němu gest do Řjma ku sw. Otci psána a r. 1607 dne 9. února byl Matern Gnisen za děkana zwolen.

Přjprawa k nowému pořádku w kapitole.

Gakkoliw duch nepokoge uwnitř i zewnitř panowal, předc neuhasla poslednj giskra smyšlenj cjrkewnjho křesťanského, a ta se roznjtila tak, že když wše zlé se stráwilo, ona hogné paprsky prawdy a moudrosti wydáwala. Co prawého gest, konečně předc swjtěziti musj. Newjm, kdo byl genž sepsal následugjcj domněnj, genž mělo sloužiti za základ ustanowenj a zákona kapitolnjho. Gsou to myšlénky zagisté duchem swatým wnuknuté, a proto prawého ducha kollegiálnjho cjrkewnjho dokazugj.

1. Žádný nemá wolen býti za ouda kostela Wyšehradského, genž u giného sjdliti powinen gest. A kdo by z oudů Wyšehradské kapitoly časem gindе prebendu neb beneficium dostal, tjm samým přestáwá býti oudem Wyšehradské kapitoly. Kanownjků aby bylo alespoň šest, geden z nich aby byl kustos a farář, začež má měsjčně

10 tolarů a domek u kostela, který si sám wywolj, a gako kanownjk prelát (kustos) prwnj mjsto po proboſſtu a děkanu a půl winice Gabrielowa nazwané.

2. Děkana magj wſſickni a gen oni dle cjrkewnjch prawidel woliti z kapitoly, před wolenjm magj přjſahou ſtwrditi, že kterýkoliw wolen bude, chce být kapitole wěren, děkan podpjſſe před inſtallacj přjſahu a powinen geſt mezi 6 měſjci potwrzenj od papeže zaopatřiti.

3. Děkan muſj ſjdleti u koſtela, aniž ſe ſmj wzdáliti leč s powolenjm kapitoly, od papežſkého wyſlance dowolenj ſi wymůže. Potřebowal by král ſlužbu geho, tu děkan ſwého mjſtoděkana z kanownjků zwolj a kapitola potwrdj.

4. Ani geden oud ſám, ani celá kapitola nemá zbožj kapitolnjho ani zbožj poddaných prodáwati a odcizowati.

5. Nemá ſe nic nagjmati než gen na 3 léta, leč ſlužebnjku koſtela na dni žiwota, piwowár, wápenice a cihelna na 6 let pronagmouti ſe může, tak také dům, genž by přjliš chatrný byl, a nágemnjk na ſwůg penjz ho zřjditi dal. Takowé ſmlouwy podepſány býti muſegj od wſſech neb wjce kanownjků, pečeti přitiſknuty wlaſtnj a kapitolnj, a muſj připſáno wždy býti: koſtela ſw. Petra a Pawla, negwyžſſjmu biſkupu Řjmſkému zrowna poddaného, ſic liſty ginák zřjzené žádné platnoſti nemagj.

6. Liſty a pečeti i knihy kapitolnj w truhle w ſakriſtii koſtela Wyſſehradſkého ať ſe chowagj pod dwogjm zámkem, kljč geden má mjti proboſſt, druhý děkan, geden ſám nikdy nemá truhly otwjrati.

7. Prawomocnoſt na Wyſſehradě patřj oběma, prw panu proboſſtu gako hlawnj oſobě; když radda přjſahu ſkládá, ſljbj poſluſſnoſt negprwé králi, pak proboſſtu, pak děkanu a kapitole. Přjgmy má ſpolečné a wydánj také ſpolečné, a liſty od prawomocnoſti wyhotowené pečetj proboſſtſkou i kapitolnj zaopatřeny býti muſegj.

8. Co ſe týká ſkutečného řjzenj, to ať geden a ſice proboſſt wede, ať obnowuge raddu neb ſtarou potwrzuge, rozepře ať mezi nimi ſoudj, neb geho mjſtodržjcj, králowſkým powolenjm uſtanowený.

9. Proboſſt gako negwyžſſj hlawa kapitoly nemá nad ſebou než papeže a krále. Při inſtallacj muſj důſtogněgſſjmu oudu kapitoly ſlib ſložiti, poſluſſnoſt papeži, wěrnoſt králi, ochranu koſtelu, zwelebenj a dobré kapitoly. Děkan přjſahu ſložj proboſſtowi, poſluſſnoſt pa-

peži, wěrnost probošstowi, králi, kostelu a kapitole dle starého spůsobu.

10. Nedorozuměnj mezi oudy kapitolnjmi probošt rozwede a srowná.

11. Služebnjky kostela zwlásstě učitele, spěwáky a kantora ať děkan ustanowuge, w nedbalosti ať probošt ho napomjná, neb na outraty děkana sám ustanowuge.

12. Dle swobod probošstwj nenj sice probošt na byt u kostela wázán, nyněgšj ale pan Innocenc Moniča se tjmto ustanowenjm zawazuge, že chce pro čest a sláwu Božj w domě probošstském u kostela bydleti, přál by, aby to i geho nástupnjci činili, neb alespoň w Praze někde zůstáwali, mše swaté na Wyšehradě sloužili, a nebo aby mjstodržjcjho ustanowil, genž by ho w časném i w duchownjm náležitě zastáwal.

13. Probošt má zbožj swé od kapitoly wymjsené a w tom se s kapitolou neřjdj (gen piwowár a wápenici magj společně), předce nyněgšj probošt za sebe i za nástupnjky swé slibuge, že nechce ginác zbožj nagjmati, než na hoře ustanoweno bylo na tři léta.

14. Každý prelát a kanownjk tohoto kostela má při installacj zwlásstě přjsahati, že nikdy při žádné přjležitosti neswolj, aby tento kolleğiátnj kostel sw. Petra a Pawla s ginym spogen neb k ginému přiwtělen byl dle sněmu Tridentského sess. 24. cap. 23. A kdyby který kanownjk neb prelát něco takowého se opowážil, tjm samým a w té chwjli wyobcowán gest z kapitoly a za wyobcowaného geg probošt, genž gako ochránce kostela krále představuge, takowého wyhlásiti powinen gest. Tak bylo možná kapitolu Wyšehradskou s pomocj Božj ochrániti. Nebude-li Pán ostřjhati města, nadarmo bdj, který ostřjhá ho. Pán ukrátj wěku tomu, genž kostelu tomu škoditi se snažj.

Rozepře o kostel Blah. Marie Panny ginák také sw. Alžběty s utraquisty.

Nenj známo, od které chwjle w kostele Beatæ M. V. de humilitate, při kterém špitál byl pro chudé poutnjky pod Wyšehradem na Botjči a nad silnicj, strana pod obogj swé schůzky držeti

počala, ale giž za drahný čas ge zde mjwala. Papež gak známo giž dáwno pod obogi přigjmati dowolil, a arcibiskup Pražský Antonjn giž moc měl a práwo, na kněžstwj swětiti žáky negen pod gednou ale i pod obogi, a kněžj pod gednou posluhowali swátostj oltářnj i pod obogj spůsobou. Při tom ale byl weliký nedostatek kněžstwa. Administrátor konsistoře hořce nařjká, že páni a rytjři od něho žádagj na statky swé kněze, on že gim posloužiti nemůže. Z Frankfurtu a Lipska kněžj, neb lidé, genž se za takowé wydáwali, do Čech přicházeli a tu cjrkewnj službu nepořádně wykonáwali. Moniga probošt a děkan Altendorf gako wrchnost chtěli wěděti, co a gak se w kostele tehdáž sw. Alžběty nazwaném děge, nařjdili primasu a radě, aby kljče od toho kostela kapitole složili, a gim též oznámili, že magjc kapitola kněžstwa řádného důstatek i žákowstwo we sskole, spráwu a pozor obého mjti chce. Pokudžby kdo z sousedů Wyssehradských žádal, že gemu podlé řádu cjrkwe swaté, gakž Concilium Tridentinum w sobě obsahuge a snessenj wssech třj stawů zawjrá, pod obogj spůsobou w témž kostele od nassich kněžj řádných posluhowati se bude, též křtem i pochowánjm mrtwých těl. Rada byla tomu wolna, kostelnjk ale Hawel Smoljk klječe odewzdati se zdráhal. Na druhý den klječe přinesli a pan probošt wzaw s sebou rektora sskolnjho a gednoho služebnjka swého tu w kostele wsse popsati dal. To se stalo na den sw. Hawla r. 1602.

Z fary sw. Wogtěcha a kněz pod obogj na Wyssehradě w tomto kostele posluhowal. Tomu probošt a kapitola přjsně zakázali, aby se wjce do spráwy kostelnj na Wyssehradě nemjchal. Primas a rada wedla sobě stjžnost u cjsaře na probossta a děkana, gakoby gim překážky činili w službách Božjch pod obogj, a žádali mjti klječe od kostela naspátek. Zatjm se blježil den sw. Alžběty. Umjnila si kapitola, aby uctiwost pro tento chrám Páně se zbudila a zwelebila, na ten den slawnost wětssj konati a gako pouť něgakou zřjditi, když tehdáž kostel ten sw. Alžběty, ač nedobře, nazýwali. Byl tehdáž u sw. Jakuba na Starém městě Pražském kazatel, gehož lid ráb poslouchal, gmenem Zachariáš. Toho pozwal probošt na kázanj.

W neděli před sw. Alžbětou, gjžto outerý připadalo, bylo ohlássenо w několika kosteljch Pražských, že ta pouť konati se bude. Na pondělek umjnil sobě probošt s wědomjm pana arcibiskupa rekonci-

liowati. Byl prý poskwrněn skrze něgakého nekněze, gménem Matousse, faráře w Podskalj u sw. Wogtěcha, kterýž w tomto kostele Wyssehradském často posluhowal a sloužil, kterýž ale pak z Prahy i ze země České byl wypowězen. Wyssehradssti dowěděwsse se o tom, dwéře u hřbitowa i u kostela zámečnjkem odewřjti dali, wsse zapečetili a stráže postawili; ti we dne i w noci po pořádku z města wysýláni gsouce se střjdali od neděle až do outerka. Tak překážku učinili, aby probosst nic w ty dni w tom kostele činiti nemohl, neb oni na swém stáli, aby Tomáš Soběslawek, farář od sw. Wogtěcha w Podskalj, sloužil Wyssehradským. Byli též umluweni, že chtj tu u téhož kostela, též u sw. Pankráce útokem hnáti, aby gim w tom sedláci okolnj nápomocni byli, gestliby probosst něgakého násilj proti nim užjwal, i branného we Wyssehradské bráně k tomu měli, aby i on na bráně na poplach udeřil, což on bez wůle wrchnosti učiniti se spěčowal. Tak pouk překažena byla. Kazatel Zachariáš na den sw. Alžběty kázal u sw. Petra na Hoře. To se dálo r. 1602. Patrný to důkaz, gak w cjrkwi wsse zmateno bylo, a gak hrozné přjprawy se dály pod záštěrou pokoge ku zhoubě králowstwj Českého w 30leté wogně. Duchownj hořkost a rozptýlenj gednoty cjrkewnj strhla wsse požehnánj, wssecky zewnitřnj ústawy; kde duchownjho žiwota nenj, tu tělo čerwi zžjragj.

Přjsná policie na Wyssehradě.

Následugjcj artikulowé pro zachowánj řádu dobrého od pana probossta a od pana děkana Wyssehradského nařjzeni gsou a držeti se magj pod pokutami w nich doloženými. Léta 1603 na den sw. Scholastiky.

1. Kdož by z konsselů w čas a den radnj do rady nepřissel k wykonánj powinnosti swé bez opowědi purkmistra, nemage hodné přjčiny, ten aby propadl do pokuty 10 gr.

2. Kdož by nepřissel k určité hodině, o kterou by se snesli, purkmistru se omluwena neučinil, k té hodině že dostačiti nemůže, 5 gr. pokuty dá.

3. Purkmistr a konsselé, též primas do domů swých obsýlek sousedů a schůzek dopousstěti nemá, a nemagi než do mjsta radnjho pod pokutou 6 gr. se scházeti.

4. Purkmistr a konšelé aby nepečetili woskem čerweným, než zeleným, gako předkowé gegich, gakýchkoli (owšem nic newyměňugjce) listů a psanj pod pokutou 6 kop ğr. a takowá pokuta panu probošstowi a děkanowi náležeti bude.

5. Žádný z konšelů též z sausedů z obce nemá a nebude moci žádnému ginému dáti supplikacj, gakýchkoli a kterékoli wrchnosti by náležely, spisowati, nežli pjsaři radnjmu, w kteréž každé komu by gi psal, weblé snèmownjho snessenj podepsati se powinen bude, a kdož by ginému komu takowou supplikaci psáti dal, ten aby propadl pokutě panu probošstowi a panu děkanowi 5 kop ğr.

6. Žádný z sausedů i podruhů aby djtek swých ke křtu swatému nedal nésti k giné faře wen z města Wyšsehradu, lečby prwé kaplanu neb faráři sw. Petra, nechtěl-liby, aby to děťátko od něho pokřtěno bylo, 30 ğr. Mjšš. dal.

7. Žádný saused ani nágemnjk neb podruh aby těl mrtwých pochowáwati wen z města Wyšsehradu při giných farách nedal, by se i ginde kladlo, lečby nechtě na hřbitowě (gakž oni gmenugi sw. Alžběty) mrtwého těla pochowati, kaplanu neb faráři sw. Petra 30 ğr. Mjšš. dal, a rektorowi školnjmu s žákowstwem též 30 ğr.

8. Slawnosti wýročnj, kteréž se w těchto slawných městech Pražských wykonáwagj, weblé kompaktát na ně se wztahugjcjch, též aby powinni byli wykonáwati, ginám žádný nechodjce, pokudž by na Wyšsehradě k wykonánj swému nepřišly, pod pokutou 1 kopy ğr.

9. Řeznjci w čas a den wigilij, suchých dnj, též w postě nemá a nemagj masa gakéhokoli prodáwati w krámech ani w domech swých, aniž gich w týž den požjwati pod pokutou 1 kopy ğr. a wězenj trestem 3 dnj. Z kterýchžto pokut poslednjch panu probošstowi s panem děkanem dwa djly a rychtaři s pjsařem třetj djl náležeti bude.

Šenkowánj piwa a wjna r. 1602—1603.

Piwowár nagat byl, a bylo od sw. Wawřince až do sw. třj Králů 10 warů, w kterých na wýstaw se uwařilo 228 sudů wěrtelů bjlého piwa. Tehdáž trogj piwo se wařilo: bjlé, hořké a popenězné. Přespolnj piwa w Praze se pila: Rakownické, Slanské a

Žatecké. Wyssehradssti měli také chuť na přespolnj, a ssenkýři by naň byli odbyt měli. Powstala mrzutosť o to mezi wrchnostj. Toto bylo řjzenjm zemským rozsouzeno: Když we wrchnostenském piwowáře piwa nenj a sousedé z Nowého neb Starého města piwo k ssenkowánj berou, ať ge berou tu, kde wrchnosť předpjsse, a platj posudné z každého sudu wěrtele bjlého piwa 4 gr. bjlé, z popeněžného 6 gr. bjl., z hořkého 15 gr. bjlých. Když wrchnostenské piwo ssenkugj, posudného z něho neplatj.

Kdyžby některý soused pro sebe chtěl od ginud piwo mjti, tu mu swobodno bez posudného, ale musj se u pana děkana ohlásiti, aby žádný podwod nebyl. Na piwa přespolnj a na wjno gak bjlé tak čerwené pan děkan sám plat uložj, když toho potřeba nastane. Z domácjho wjna, gaké komu na winicjch geho Bůh požehná, nic neplatj.

Napadlo panu purkmistru Pražskému zapowěděti ssenkowánj wjna na Wyssehradě w kapitolnjm domě u piwowára. Pachtýř piwowáru i domu onoho odwolal se na swobody Wyssehradské. Úředník purkmistrowský dal na to odpowěď: Wyssehradských swobody, Nowoměstských hodiny, Staroměstská kassna, Malostranské mlegny, to wsse aby pozlatil krawskými legny. Na sstěstj řjkali tomu pánu, genž asi tak zlatit uměl, Florián. Měla kapitola mnohé půtky s winičným úřadem, až ředitel zemský knjže Lichtensstein powěděl, co purkmistr činiti má, a co ne, gak dolegi se dočteme.

Děkan Martin Gnisen z Kobachu.

Moniğa probosst po smrti Altendorfa a Albjna děkana rowně tak málo srownati se mohl s Maternem. R. 1606 byl mor w Praze, dwůr a znamenitěgssj páni se z Prahy wystěhowali. Na Wyssehradě tjm nedorozuměnjm mezi proboſſtem a děkanem wsse na různu, tak že rada Wyssehradská a obec konečně newěděli, koho poslouchati magj. Mnoho obywatelů bylo pod obogj, ti giž tjm samým proti proboſſtu i děkanu neliboſť měli, a w kostele sw. Petra a Pawla swátosti přigjmati se zdráhali a pro sebe kostel pod Wyssehradem sw. Alžběty, gak oni řjkali, mjti chtěli. Kostel sw. Petra byl rozstawen, hřbitow okolo nebyl náležitě ohražen, dwoge

wrata, ale obě bez dweřj, po hřbitowě mnoho welikého kamenj, tak že hroby bez obtjže kopány býti nemohly.

Pro neustálé mrzutosti ani sousedé rádi tu nebydleli, ani kdo při chrámu Páně posluhowal, ani do chrámu Páně, na procesj a giné pobožnosti s chutj chodjwal. R. 1604 Simeon Straka, rektor sskoly, od pana děkana byl tjsněn, gakoby se wjce probossta držel, žádal o propusstěnj a spolu, ge-li možná, aby byl wyplacen. Měsstané žádali purkmistra a radu, aby obstarali, by mohli těla umrlých na pořádný hřbitow pochowáwati. Byli to arci kalissnjci, genž wýmluwy hledali, aby k sw. Petru mezi lid pod gednou se nepochowáwali. Obec na probossta stjžnost wedla, že berně od nich wybjrá, a kwitance od králowských bernjch neodewzdáwá.

Tak cjrkewnj, občanské i hospodářské wěci w nepořádku byly. Za těchto a wjce za některých předesslých časů prodáwal a zastawowal zbožj kostela Wyssehradského kdo gen mohl, probosst, děkan, purkmistr a rada Wyssehradská, gakkoli od dáwna nařjzeno bylo, aby bez wědomj králowského nic prodáwáno nebylo. Newjm, gakým spůsobem se stalo, že Rudolf cjsař w neděli družebnou r. 1605 dekret wydal, aby se žádný ani probosst, ani děkan, ani kdo giný pod ztrátou swého beneficium neopowážil, co odprodati neb gak tenkráte mluwili, handfest dáti na zbožj zádussnj bez wědomj krále, a wssechny handfesty neb upsánj na zbožj kapitoly a kostela Wyssehradského zmařil, za neplatné wyhlásil, genž bez wůle krále wydány byly a nařjdil, aby se wssemožně hledělo ke kostelu zase přiwesti, co takowým spůsobem odcizeno bylo. Tak stály wěci na Wyssehradě, když Kobach děkanstwj nastoupil. Zlostnj, zlj a neswornj, marné cti a důchodů žádostiwj lidé nechtj strpěti giného wedlé sebe, čjm se stáwá, že we společnostech, gako gest kapitola, wsse neobsazeno zůstáwá, když takowý duch ďábelský do společnosti se wloudj. Kanownjků nebylo gen Pistoriusa. Tak daleko to nesslechetnost lidská přiwedla. Zdaliž newidj a nepoznáwá geden každý, že by o Wyssehradě a o kapitole Wyssehradské ani památka wjce nebyla, kdyby wyšssj mocnost negwýš dobrotiwá nad tjm poswátným mjstem byla nebděla a ge neostřjhala!

Matern Gnisen z Kobachu, kanownjk Wratislawský, bohoslowj učenec, cjsaře Rudolfa II. kaplan, byl wywolen za ka-

nowujka a za děkana nagednou, aniž o tom co wěděl, dne 9. února r. 1607. Byl toho času před morem w Litoměřicjch, kde se zatjm dwůr zdržowal. Wolenj to se stalo od M o n i ğ y proboſſta a P a w l a P i ſt o r i u ſ a kanownjka u přjtomnosti opata Karlowſkého a proboſſta Zderazſkého, genž byli gako ſwědci, a notáře apoſſtolſkého a cjſařſkého A d a m a Klaterſkého. Zpráwu o tom doſtal G n i ſ e n w Litoměřicjch, aniž pak wolenj toho přigmouti chtěl.

Zdá se, že apoſſtolſký leğat u dwora Rudolfowa to naſtrogil, aby G n i ſ e n wolen byl, na geho domluwu přigal G n i ſ e n tu hodnosť. Swědomitý muž byl, chtěl kanownictwj Wratiſlawſké složiti, awſſak leğát mu welel, aby ge podržel. Proč to? aby něgaká wráſka předc na něm zůſtala proti geho wůli. Dne 22. února geg gako kanownjka inſtallowal P i ſt o r i u s, na děkanſtwj druhý den geg uſadil M o n i ğ a proboſſt se wſſemi obřady a wſſj ſláwou a obec Wyſſehradſká mu poſluſſnosť a poddanosť podánjm rukou ſlj= bila. M a t e r n zaſezené berně muſil platit, dům děkanſký opra= wowat, a koſtel čiſtit. On hned w březnu měſjci ſakriſtii zřjdil, okna udělati, a pro koſtel obrazy zaopatřiti kázal, na to ze ſwých wlaſtnjch peněz 400 kop Mjſſ. wynaložil. To wſſe ſe ſtalo do ſlawnoſti ſw. Petra 1607. Proboſſt M o n i ğ a i obec Wyſſehradſká žaloby proti němu na cjſaře zaneſli neb M o n i ğ a pokoge na tomto ſwětě neměl. Co obec proti děkanowi měla, netýkalo ſe oſoby M a t e r n o w y, gako nařjzenj giž dáwného. Proboſſt žádal na děkanu wěci, kterých ani na A l t e n d o r f o w i nežádal, pole, luka na oſtrowě, ſám chtěl ſpráwu wéſti obce Wyſſehradſké.

Rozſudek wyſlance papežſkého, giný od Rudolfa II.

M o n i ğ a po ſmrti dwou děkanů bez wědomj wſſj kapitoly poznamenánj úřednj wſſech wěcj, privileğia, knihy, pečeti, liſty, kljče koſtelnj ſám o ſwé ugmě wzal a k ſobě přigal, zwláſſť rozličné účty i penjze. M a t e r n obwiněn gſa, omlouwati a práwa ſwá zaſtá= wati muſel. Načež od J a n a Š t ě p á n a F e r e r i a, biſkupa Verčelenſkého, leğata papežſkého úſudek wyſſel, aby oſtrow děkanu patřil, gako před tjm, též pole okolo Botjče. Z ohledu peněz po děkanech má proboſſt poznamenánj učiniti, mnoholi přigal, má ſe

náležitě wykázati, co a nač wydal, a ostatnj děkanu složiti, aby on ge wynaložil na čeleď kostelnj a potřeby, r. 1607 dne 11. kwětna. Toho roku ustanowil M o n i ğ a administratora mjsto sebe, gak práwo měl. Rozepře trwala pořád, ustanowil cjsař kommissaře, aby se porownánj mezi tjm administrátorem a děkanem stalo. Stalo se, a dne 21. února 1608 R u d o l f to porownánj potwrdil. Znělo takto:

1. Administrátor spráwu poddaných Wyssehradských bez porusenj práwa gedné i druhé strany děkanu popousstj wssak tak, aby gak w gednánjch kapitolnjch, tak i w giných nápodobných potřebách administrátor přjtomen býwal, práce cjrkewnj a powinnosti probossta zastáwal a děkanowi radou swou dle možnosti swé nápomocen byl.

2. Wssecky důchody od úmrtj z města Hory Wyssehradu ode dne tohoto narownánj až do třj let zcela a zouplna k potřebám a k stawenj kostela obráceny býti, po wygitj pak třj let gedna polowice děkanowi, a druhá administrátorowi wycházeti magj.

3. Administrátor má mjti wssechny užitky a důchody téhož probošstwj, gakož také polowici důchodů z piwowáru, cihelny a wápenice.

4. Domu, w kterémž probosst obydlj swé mjwá, spolu i s winicj wětssj i menssj až do zdj kostelnjch, pokudžby probosst bytnostj swou přjtomen nebyl, kanownjk téhož kostela s powolenjm probosstowým na djle užjwati má, pakli by chtěl probosst tu sám osobně zůstáwati, powinen bude týž kanownjk z něho mu se uhnouti.

Ostatnj práce Kobachowa po odchodu probossta Moniğy do Wlach. Dobrodinci chrámu Páně.

Cjsař nařjdil M o n i ğ o w i probosstu, aby se do Wlach odebral. Swědomj geg něgak hryzlo, že Wyssehradskou obec utiskowal, an před odchodem welikou litost a milosrdenstwj nad tou obcj ukázal, že tak chudá a ubohá gest. Giž probosst B e r k a z Dubé gi powolil, aby w pečeti užjwala wosku čerweného. M o n i ğ a gim to zapowěděl. Aby po sobě důkaz swé milosti Wyssehradským zanechal, kázal list weliký wyhotowiti a ge obohatiti tjm, že gim opět swobodu udělil, pečetiti čerweným woskem, což se stalo 7. listo-

padu 1607. Ševcovský pořádek od něho památku měl, on ssewcům privilegia dal, a darowal gim na obci mjsto k wystawenj 10 stánků.

Po odchodu tohoto cizince počal Kobach swobodně pracowati zagisté k dobrému kostela a kapitoly. Školu do pořádku uwedl, a gistému muži, genž pod Wyssehradem we sspitále u sw. Alžběty gako pokutou učil, a Martin Nykolaides Brodský se gmenowal, tam učiti zapowěděl. Byl on kalissnjk a tu sskola pro djtky pod obogj k 50 letům giž byla. Uměl se pořádně brániti. Giž w kwětnu 1607 dal weřegné poručenj, aby wssickni držitelé, gakéhokoliw spůsobu gsou zbožj kostela Wyssehradského zápisy se náležitě wykázali, sice že zbožj ak dům neb zahrada, winice neb luka, lesy neb pole gsou, kostelu připadnou. Dům na Wyssehradě tak wydobyl, gakkoli těžce. Ten dům wystawěl a zřjdil a za kanownickou residenci určil, 200 kop wlastnjch peněz naložil w nedostatku kostelnjch důchodů. Gsa Slezák muže wýborného Maximiliana Wawřince Strugia r. 1608 za wikáře přigal, kterýžto horliwě kázal, služby Božj nábožně konal, děkanu we wssem nápomocen byl. Dne 29. ledna 1608 byla generálnj kapitola, záležela ze dwou osob: děkana a kanownjka Pistoriusa. Tu byli woleni kanownjci: Kasspar Arsenius, děkan kostela Pražského; Simon Brosius, probosst a sufragán Pražský; Jan Sixt z Lerchenfeldu, arcigáhen Plzeňský; Daniel Ungar z Genčic, děkan Smečenský pak probosst Litoměřický.

Přjsahu, kterouž každý kanownjk při installacj wykonati a složiti má, od legáta Řjmského Antonjna Kagetána, arcibiskupa Kapuánského potwrditi dal, což se stalo 22. dubna 1608. Gakkoli opatrný muž byl, předc welikou winici gindy děkanku, pak Nerhofku zwanou, kteráž nynj slowe Nagmanka, za 3700 kop Mjss. prodal, za 700 kop malou winici opět koupil, a 3000 kop w Mostu uložil pod wěčný ourok a sice 1000 městu Mostu a 2000 bratrstwu Blahoslawené Marie Panny tamtéž. Dostal ročně 180 kop ouroků, a ty určil pro kanownjka sjdelnjho, kteréhož usaditi se snažil. Tohoto ouroku až dosawáde užjwá negstarssj kanownjk a farář, ale mnoholiž z toho zůstalo. Zle učinil kapitole, kdokoli co odprodal, na oko a na okamženj něco wyzjskal, ale po wssecky časy a w skutku kostelu usskodil.

Roku 1609 reſidenci kanownickou doſtawěl a dne 12. března na den ſw. Řehoře r. 1610 w kapitole Wawřince Strnğia za kanownjka zwolili a do té nowé reſidence uwedli, a 200 kop ročnjho důchodu mu wymjſili až do čaſu, kde by prebenda zwýſſena býti mohla.

Kobach opuſtil děkanſtwj Wyſſehradſké okolo ſw. Giřj r. 1610. Zanechal koſtel i kapitolu w mnohem lepſſjm ſtawu a pořádku, než to nalezl. Byl Němec, čeſky neuměl, byl z horka nakwaſſené powahy, u dwora gako kaplan cjſařſký měl wážnoſt, a legát papežſký mu přál, a tak mu bylo možno, to dobré, co na Wyſſehradě docjlil, ſpůſobiti. On neuſtoupil. W koſtele byl welký oltář a kůr ſpořádán, ſakriſtie zřjzena, u ſakriſtie hned oltář ſw. Františſka, po druhé ſtraně oltář a kaple dobře zřjzena, beſſkowſké Panny Marie nazwaná. Okolo koſtela byly wyſtaweny 4 domky pro ſtráž a pro giſtotu. K tomu přiſpěli ale ſlawnj dobrodinci Ondřeg Hanewald, cjſařſký rada a tagemnjk, doſtal obraz Marie Panny, o němž ſe prawj, že od ſw. Lukáſſe Ewanğeliſty malowán geſt. Práce zagiſté miſtrná geſt. Ten obraz darowal Hanewald ke koſtelu Wyſſehradſkému. Panj Hanewaldowá rozená Erſtenberğ z Freienthurnu, obnowiti geg dala a dwěma pozlacenýma s kamjnky ozdobenýma korunkama okráſſlila, kaplu wymalowati kázala a oltář zřjdila. Též ornát, dalmatiky a antipendium hedbáwné, kwětowané na bjlé půdě zaopatřila, dwa ſtřjbrné pozlacené ſwjcny, gednu ſtřjbrnou lampu a 200 kop peněz položila, aby z ouroků ſwětlo do nj ſe zaopatřilo, a mnoho giného prádla a potřeb koſtelnjch tomu koſtelu darowala.

Pan Hanewald obětowal 40 zl., panj též 40 zl. a giný dobrodinec, pan Hertl gménem, 40 zl. na ozdobenj koſtela, z těch 4 domků geden panj Hanewaldowá druhý pan Hertl wyſtawěl, kterýžto pán i oltář ſw. Frantiſſka zřjdil. Kapli a oltář ſw. Pawla obrácenj na wjru, giný dobrodinec pan Pawel z Krauſekek obnowil.

Panj Šternberkowá darowala dwě čerwené korouhwe též i ſtřjbrnou pozlacenou nádobu.

Gak ſpuſtlé a ſchudlé to mjſto bylo, předc we wážnoſti ſtálo tak, že ſe ho znamenitj lidé ugjmali.

Anna Marie Erstenbergowa z Freienthurnu dne 27. řjgna 1608 zemřela, a w kapli, kterouž za žiwa zwelebila, pohřbena byla. Náhrobnj kámen má znamenitý s tjmto nápisem: Memoriae sempiternae: Anna Maria Erstenberga a Freynthurn vixit annos 34, menses 9 dies 25. Obiit 1608. 27. octobris. Andreas Hanewaldus ab Ekersdorff R. M. intimus consiliarius uxori desideratissimae etc. etc. tolik we zdi. Na zemi kámen a nápis: Misericordias Domini in aeternum cantabo. Prawý ſſlechtic a ſſlechetná panj to byla.

Probosst Kaſſpar Arſenius z Radbuzy, děkan Petr Linteo.

Kaſſpar Arſenius, ſcholaſtik u sw. Wjta, byl administrátorem probosſtſtwj Wyſſehradſkého po odchodu Monižy do Wlach. On smlouwu učinil s děkanem Kobachem o ſpráwě na Wyſſehradě gak gſme čtli.

Roku 1609 byl proboſſtem ſkutečně a po 5. letech, gſa děkanem kostela sw. Wjta, probosſtſtwj Wyſſehradſké ſložil. Byl muž wýborných darů, pilný, pracowitý a horliwý. Peſſina mnoho chwalitebného o něm wyprawuge. Byl též ſpiſowatel, kázanj při rekonciliacj chrámu Páně sw. Wjta a swěcenj toho oltáře, pak knjžka o Blahoſlawené Panně Marii a o diwech, kteréž se děgj před gegjm obrazem w Staré Boleſlawi tiſſtem na swětlo od něho wyſſly. Dle té knjžky Balbjn psal hiſtorii Boleſlawſkou.

Na Wyſſehradě měl rozepři s děkanem o oſtrow, gſa toho domněnj, že proboſſtům patřjwal, i o ſpráwu a panſtwj nad měſtem Wyſſehradem, nic ale neswjtězil. Kobach o sw. Giřj ſložil děkanſtwj r. 1610 a Petr Linteo z Pilſenberka, měſſťan Plzeňſký a farář w Staré Plzni, děkanſtwj Wyſſehradſké naſtoupil. Čas, kdy byl za kanownjka wolen, nenalezl gſem. To byl opět muž podlé ſrdce Božjho, gakého kostel a kapitola Wyſſehradſká potřebowala. Pro ſlawné ſkutky a záſluhy předků a pro krew newinně na těchto mjſtech pro zachowánj prawého učenj Kriſtowa a čiſté prawdy Božj cezenou, má toto mjsto w paměti zůſtati a proto Otec nebeſký miloſtiwým se prokázal, a wždy čaſy tak řjdil, že znamenité a ſlawné okraſy kostel i kapitola zbaweny nebyly.

Zmohla a spořádala se kapitola, gak od dwou set let spořádána nebyla. Neměl wětšjch přjgmů, než geho předkowé, nebyli časowé pohodlnj, neb práwě za geho dnů spustossili Pražané pod obogj kostel i kapitolnj stawenj wssechno toho času, když Pasawské wogsko Malou stranu dobylo. Co ale w kostele dražssjho bylo, to děkan do zámku snésti a ukryti dal. R. 1612 bylo weliké powětřj, tak že střecha na kostele a giných stawenjch i zdi od něho porouchány byly. Na spráwu toho naložil přes 200 kop. Tu ale pan probosst s 45 kop. a pan Pistorius kanownjk s 100 kop. nápomocni byli. Půlletnj sebrané penězité přjgmy, genž na berně ustanoweny byly, zlodějj ukradli, předessli (pjsse Linteo) wýběrčj, kterýmžto přináleželo, pro berni přigjti. Při tom wssem děkan pořádně gak probossta, kanownjka tak služebnjky kostela wyplácel. Kazatedlnici obnowil, 25 kop na ni wynaložil; na řadu stolic w kostele wydal 7 kop 46 gr., od sprawowánj warhan dal 13 kop 38 gr., knihy, prádlo, konwičky, wosk, wjno a co giného ke kostelu potřebného bylo, zaopatřil. O stawenj sskolnj a učitele dobrou péči měl. Na listy kapitelnj truhlu zaopatřil, která ho stála 10 kop. Při rabowánj Nowoměstských na Wyssehradě archiw zachráněn zůstal, okno genž do zadu sslo, bylo zazděno a přede dweřmi stála almara na ssaty, která sice trpěla, ale dweře k archiwu dobře zaslonila. To bylo w děkanském stawenj u kostela. Linteo oučty prwnjho roku swého děkanowánj takto zawjrá: „A tak toho prwnjho děkanstwj mého léta (od sw. Gjřj r. 1610 až do druhého sw. Gjřj rok počjtage) wydáno z důchodů děkanských přes 600 kop. Co sem pak při wytlučenj děkanstwj bezděk (ač ginde nachowáno) wydal, kdo to sečte? kdo zaplatj? Dominus pars haereditatis meae et calicis mei, ille est, qui restituet haereditatem meam mihi. Amen.

Ku konci oučtů r. 1613 toto poznamenánj udělal: „Až potud gest třjletý zasloužilý mého děkanstwj důchod, gakpak-koli bjdně zwyupomjnaný a wybraný, z kterého se přisslo samému kanownjkowi za 3 léta sumy očisstěné 600 kop Mjss. dáti, i ráb bych se podjwal, kterak neb kudyby mi se z něho wykázala na tři léta zasloužilá duppla 1200 kop. A poněwadž mi Pán Bůh dal takměř dočkati čas sw. Hawla w létě přjtomném 1613, gistě i ten celý mně náležj a gest můg wlastnj, a nad to mým nákladem uroстlé wjno.

Tak ten dobrý staříček welmi hospodařil, sám swou rukou welmi drobně a pořádně psal, 8 i 10 knih papjru ročně oučtuge po 5 i 6 ğr. knihu, čerweného wosku také mnoho spotřebowal, z čeho widěti gest, že mnohé práce měl. Ne pro swůg zisk, ani pro marnou sláwu, ale pro česk a chwálu Božj to činil, proto geg také Pán sjlil.

Staw Wyssehradu.

Gak-koli zámek, kostely a kapitolnj stawenj pobořeny a některé z kořene wywráceny byly, předc město Hory Wyssehradu do oka dobře padalo, ať ge kdo z které-koli strany zhljžel. Wrch Hory byl zdmi od Karla IV. wystawenými až dosawád od skály nad Wltawou k polednj a wýchodnj straně až k Botjči potoku ohražen. Cestou od Tábora slawná brána trogjho oddělenj a každé oddělenj čtyry wěže magjc gesstě stála, na bráně znamenitěgssj zwonek, že geg po wesnicjch okolnjch dobře slyssetí bylo. Od brány ku zámku gedna, ke kostelu druhá, a w prawo od kaple sw. Martina třetj ulice ssla. Náměstj na rowině od hřbitowa k wýchodu a po ssjř ku Praze se táhlo, radnj dům w čele stál. Domy nehrubě weliké předc ale mnohé s gednjm poschodjm, každý ale měl winičku neb zahrádku u sebe. Na rowině pod zbořeným kostelem sw. Jana Stětj, gdouc od kaple sw. Martina w tu stranu gako do Slup, byla weliká louže, schránka na wodu desskowou, kde lidé pleny a lunty wypjrali.

Od kostela dolů ku sw. Alžbětě též ulice se táhla. Pod skalou k wodě piwowár, cihelna, wápenice a některé domy stály. Tu kde nynj město stogj, zahrady byly a w nich asi 3 neb 4 domy. Kostel ssindelowou střechou přikrytý měl malou wjžku se zwony malými, wěž s welikými zwony stála na tom mjstě asi co nynj. K půlnočnj straně byly winičky s přjbytky, ku polednj straně stál swoboden. Tu mezi kostelem a zdmi zámku stála sskola a po dále k západu domky proto wystawené, aby lidé k opatrowánj kostela gako strážnj tu bydleli. Kapitola byla probosstem, děkanem a 5 kanownjky obsazena. Děkan a negmladssj kanownjk u kostela bydleli, tento byl s sebou farářem; sskolnj učitel čili rektor měl 62 kop ročně, a 10 kop měl z lásky přidáno, warhanjk 13 kop, zwonjk

ſlužby i za oběby 10 kop, pulſantowé (ſnad 2) ſlužby i za oběby 6 kop 20 groſſů. Kalkant 1 kopu; diſſkantiſté. To byli ſlužebnjci koſtelnj.

Celá rada obce záležela z náſledugjcjch powinnoſtech a hodnoſtech: Primas, genž ſe purkmiſtrem pſal, 12 konſſelů, pjſař radnj, rychtář, pjſař rychtářůw, ſtarſſj obecnj dwa, deſátnjci 4, wýběrčj poſudného 2. Cechowé byli tři: Řeznický, ſſewcowſký a kregčowſký, z nichžto každý měl 2 ſtarſſj. Wſſickni tito byli měſſťané a řemeſlnjci, gakž to i w Praze a oſtatnjch měſtech po králowſtwj bylo.

Staw politický a mrawný.

Wyſſehradſká obec geſt w ſkutku obraz w malém celého králowſtwj Čeſkého, a celé takměř Ewropy těchto čaſů. Národowé o wjru mezi ſebou, a poddanj s mocnáři w ſporu, ſpokogeni s řjzenjm a ſprávou nebyli, práwa a ſwobody mjti žádali, gakých wláda gim dáti a powoliti djlem nechtěla, djlem nemohla. Žiwobytj a obchod na Wyſſehradě ſſel, lid w liternjm uměnj i w řemeſlech wycwičen byl, ale rozdělen we wjře, pod gednou a pod obogj ſwobodni býti chtěli, a pod ſpráwou kapitoly ſetrwati ſe zdráhali, z čehož neposluſſnoſt, trucowitoſt, ſwéwolnoſt, a z toho opět giné nepořádky a nemrawy wznikly, tak že kapitola z toho ohledu ſtjžnoſt u krále wedla, aby pořádek mezi nj a obcj Wyſſehradſkou uweden byl. Zadala kapitola liſty a důwody ſwé, kterými dokazowala, že Wyſſehradſſtj poddáni gſou kapitole; Wyſſehradſſtj, liſtu žádného nemagjce, ſwými obyčegnými důwody, odwoláwánjm ſe na ſtarožitnoſt ſwého domněnj o ſwobodách, žádoſt na proti kapitole též na krále zaneſli. Král wydal dne 25. ſrpna 1611 reſoluci, aby Wyſſehradſſtj we wſſem ſe s proboſſtem, a s děkanem, i s celou kapitolou řjdili, nic bez gegich wědomj nečinili, gim poſluſſnoſt a uctiwoſt we wſſem zachowali, a gako poddanj we wſſem ſe drželi. Ku prohláſſenj té reſoluce a ku porownánj o poſudném byli uſtanoweni tito komiſarowé: Urozený Kriſſtof Albrecht z Roupowa, Wjlém z Landſſteina na Soſni, ſtatečný Ctibor Tiburcius Zdárſký ze Zdáru na Kladně, radowé králowſſtj a hegtmané Starého, Nowého, Menſſjho měſt Pražſkých, ſlowútný Adam

Rysenberský z Janowic, úředník podkomořího, a poctiwý Erazim Haydelius z Rohnssteina, též Simon Kohout z Lichtensteina, radowé králowstj. Dne 2. zářj, na který prohlássenj resoluce určeno bylo, přigeli nadřečenj páni komisaři do děkanstwj na Wyssehrad mimo pana ze Žďáru a pana Erazima Haydeliusa. Sessla se i celá kapitola mimo Pawla Pistoriusa, kterýž mjsto sebe měl důstogného a welebného kněze Jakuba Chymarhea z Rurenmundu, G. M. C. wrchnjho almužen spráwce, probossta Litoměřického. Msse sw. byla držána, pak w domě děkanském byla u přjtomnosti celé obce weřegně resoluce čtena: Po wyhlássenj resoluce pan probosst učinil uctiwé poděkowánj pánům komisařům stoge. Potom pak sedna, učinil řeč ke wssem Wyssehradským takto:

„Wy Wyssehradstj wssickni, kteřjžto wjce než po dwě léta wssetečnostj zoumyslnou takowých gste nám přjčin podáwali, gakož byste nás sobě za nic neważili, nynj giž wjte o gisté wůli G. M. králowské. Nepochybugeme, že tak poslussně k nám se zachowáte. My naproti tomu wás fedrowati, opatrowati a slussně ochraňowati gako kdy prwé neopomineme. Čehož také wy od nás, gako wěrnj nassi milj od wrchnosti swé se nadjti a očekáwati máte. A protož na znamenj takowé wěrnosti, poslussnosti a poddanosti za potřebné soudjme, abyste nám před G. M. pány, pany komisary předně pečet městskou, kterouž od nás sobě swěřenu a propůgčenu máte, a posawád se s nj skrýwáte — složili. A potom poněwadž gste toho na onen čas, když gsem gá za probossta a welebný kněz Petr Linteo z Pilsenburku za pana děkana uwozowán a installowán byl, pominuli wěrnost, poslussnost a poddanost (gakž gste tjm powinni byli) slibowati, to nynj abyste naprawili, a tak geden každý obzwlásstně až do poslednjho nám rukou dánjm slibowali. Pak-li by z wás kdo tomu odepřel, budeme se wěděti dále, gak k takowému gako páni zachowati."

Bylo žádáno, aby k tomu od pánů komisařů přibrženi byli. Což se stalo. Tu Samuel Gerloch položil před G. M. pány komisaře pečet a djl wosku čerweného, Bartoloměg Kropáček pak položil kljče od radnjho domu. Pan z Roupowa odwedl obé panu probosstu do rukou. Potom Wyssehradstj

wšickni geden po druhém podánjm ruky panu probošstu a děkanu wěrnost, poslušnost a poddanost slibowali. Bylo tu 46 sausedů usedlých, ginj tři nepřišli. Kteřj se nedáwno oženili a do obce přigati nebyli, byli 2. Měštských synů gak ženatých tak neženatých bylo 7. Nágemnjků tu zrodilých 10, odginud 6. Ti genž nebyli na Wyšehradě zrodilj, ani neměli zakaupenj, toliko slibowali poslušnost, uctiwost a šetrnost k wrchnosti zachowati, k poddanosti negsauce zawázáni.

Urownáno bylo o posudném, aby ge platili, gak dáwno určeno gest. O náboženstwj ustanoweno, aby nuceni nebyli, a pohřeb buď u hlawnjho kostela sw. Petra a Pawla, nebo u sw. Alžběty neb gak nynj pletli u sw. Jana Stětj. Tak wše pomateno měli, byl to kostel wlastně B. M. V. de humilitate u špitála panes peregrinorum někdy nazwán, nynj zbořen. Toho léta na den Božjho Těla w laužj na Wyšehradě na proti kostelu sw. Jana Stětj gest od gedné wogačky nenadále, když w té laužj knoty, aneb gakž gmenugj, lunty prala, djtě zašškrcené a do džbánu wecpané nalezeno. Stal se pokřik, kdo by se té wraždy byl dopustil. Druhou neděli po sw. Trogici osoba gménem Katřina Petřjčkowá w kostele u sw. Wogtěcha Menšjho w Podskalj omdlela. Od žen gsauc ošetřowána byla spatřjna při nj některá znamenj gako šestinedělky. To bedliwě wyšetřowáno bylo, až ona se přiznala, že djtě mrtwé porodila a w tom džbáně do lauže hodila. To wyšetřenj probošt a děkan na krále zaslali a o radu žádali. Byla tato osoba Petřjčkowá z milosti práwa a přjčin při tom gistých toliko biřicem za bránu wywedena, a třj míle wzdálj od měst Pražských wůkol wypowěděna, pod propadnutjm wšech těch milostj, gestli by kde bljž byla postjžena. Wšjm tjm kapitola pokoge neměla. Nepokogný lid a mezi njm hlawnj buřičowé Wácslaw Šwehla, Šelakowský a Diwiš Šabatecký neustále lid popauzegjce, wrchnosti nesnáze a obci autraty dělali, tak že na sta kop grošů ničemně wydáno bylo, neb giž od 3. srpna 1609 neustále se saudili.

Giná pomoc nebyla, wrchnost ty negwětšj dwa buřiče přinutila, aby se z Wyšehradu wyprodali a se wystěhowali.

Kdykoli Wyssehradssti na kapitolu psali, podpis musel býti: „Wěrnj poddanj" a titul: „Pánům milostiwým G. milosti"; sice trestu hodni byli.

Zákon od wrchnosti pro obec Wyssehradskou wydán 15. zářj 1611.

I. Co se náboženstwj dotýče.

Ačkoliw bychom s apoštolem sw. Pawlem gako lidé duchownj chtěli, aby wssickni Wyssehradsstj u wjře a náboženstwj gako my byli, a se s námi srownáwali, tak aby nám z nich někdy před trůnem welebnosti Božské snažegi přisslo odpowjdati, wssak poněwadž wjra dar Božj gest a wůli geho swaté náležj, slitowati se nad kým ráčj, ano gak pjsmo dj: Těžko gest naprawiti, kým on pohrdne, na giném negsme, aniž gsme posawád byli, než žádného k wjře nassi nenutiti, leč by sám Pán Bůh gi wljti w srdce geho ráčil.

Nicméně aby pobožnému nadánj a mjněnj slawných knjžat a králů Českých i cjsařůw Rjmských, kteřj kostel náš založili a nadali, gak skrze nás, tak i skrz poddané nasse podlé negwyžssj možnosti zadost se dálo, poněwadž Wyssehradsstj k témuž kostelu gako k matce (od kteréhož wsse swé magj) přináležegj, tomu chceme:

A) Aby dle staré powinnosti, pro okrasu služeb w něm Božských netoliko na každou wýročnj slawnost, ale také na každou neděli a w každý zaswěcený swátek (byť ráno byli, kde chtěli) wssak na welkou mssi swatou a kázánj slowa Božjho do téhož kostela chodili, a každý wedlé powolánj swého na mjstě sobě ukázaném zůstáwali.

B) Na procesjch, gakž toho na Wyssehradě od starodáwna ten obyčeg pobožný gest, kdyby ty držány byly, aby býwali, gakž i na wýročnjch gitřnjch.

C) Swátky od cjrkwe swaté zaswěcené aby swětili, a w nich od wsselikerých pracj hmotných a prodáwánj pohorssitelných se zdržowali, pod prodánjm toho, co by se tak na prodeg wyložilo.

D) Co se křtu swatého, oddawek a sskoly dotýče, poněwadž od toho gak kněžstwo, tak žákowstwo při kostele nassem gest, a na

ně se od nás beze wssj gich Wyssehradských obtjžnosti nemalý náklad wede, a protož co magj doma, toho aby gjnde nehledali, a služebnjky o toho kus chleba přjpadného z oumyslu nestrogili. Gak pak-koliw kdyby kdo čeho takowého náležitě při nás wyhledáwal, z uznánj potřeby na gistý spůsob mohli by i toho užiti. S strany pak pohřbu, tak se to bude opatrowati, aby ne wssickni gednostegně platili, než gak by kdo bohatssj neb chudssi byl, a wjce neb méně zwoněnj a giných při tom wěcj byl žádostiw.

II. Co se oůřadu konsselského dotýče.

A) Magjce purkmistr a konsselé dle powinnostj sobě daných lidské sprawedlnosti w určitý den a to gmenowitě každou ponděli (kromě když by swátek od cjrkwe swaté zaswěcený překážku učinil) řjditi, a lidi w gegich potřebách wyslýchati a gistou hodinu k zasednutj (srownáwagjce se s giným postrannými prawy), aby se snesli, a té žádným spůsobem nepřerussowali, pod skutečnou pokutou, kterouž by sobě nařjdili, leč by který konssel časně (a to po každé) se před Geho Milostj panem děkanem, na němž skutečný regiment a spráwa gich Wyssehradských záležj, a genž tu ustawičně zůstáwagjcjho mjti budou, opowěděl, že pro tuto a takowou přjčinu do rady přigiti dostačiti moci nebude, a potom se také w tom u purkmistra ohlásil, že od G. M. pana děkana dowolenj má, a to aby se zaznamenalo.

B) 1. Na to purkmistr a konsselé wedlé swých powinnostj pozor dagj, aby se nic buď w radě, neb kdekoliw gjnde od žádného před se nebralo, co by na ugmu neb zmenssenj panstwj nasseho býti mohlo. Po tom pamatugjce na swé hrozné záwazky, aby soudy sprawedliwé bez ussetřenj osob, gak bohatému tak chudému, wykonáwali. Ortele wssak zwlásstě, kdež by se wěcj něgakých těžkých neb lidj poddaných sausedů a obywatelů Wyssehradských dotýkalo, bez gistého se dotázánj wrchnosti, a nebyla-li by w radě bez požádánj za naučenj, aby na žádného newynássely, pod swobodným ke každému k wrchnosti se odwoláním.

2. Žádných zápisů, smluw, kssaftů bez gistého wědomj a dowolenj wrchnosti do kněh aby newkládali.

3. Co se pečetěnj listů a giných potřeb wsseligakých dotýče, to aby woskem zeleným, poněwadž bez zwlásstnj na to wýsady od probossta, děkana a wssj kapitoly i potwrzenj králowského ginou nelze, pečetili, a to po každé s wědomjm a wůlj G. M. pana děkana, kdyby tak koliw bylo potřebj co pečetiti. Wsse pod skutečným trestánjm gak purkmistra a konssclů tak i pjsaře radnjho.

C) Berně králowské, když by gaké uloženy byly, dwa přednj z ouřadu, které tak wrchnost k tomu obeře, přigjmati k sobě budou, a ge G. M. panu děkanu k přiznáwacjm listům zouplna odwozowati. Peněz pak sirotčjch purkmistr a konsselé ani sobě ani giným půgčowati nebudou bez zwlásstnjho wrchnosti powolenj, ano z nich se při každém obnowenj rady před touž wrchnostj sprawowati powinni budou.

D) Purkmistru a konsselům i to náležeti bude, aby toho bedliwě ssetřili, aby žádný nágemnjk neb podruh neřku-li soused cizopanský a odginud zběhlý aneb zle chowalý na Wyssehradě se nezdržowal, skrze kteréhož by pak wrchnost zaneprázdněnj, tak město nějakou ouhonu nésti mohlo. Než gak by co takowého kde nawětřili, aby to wrchnosti bez odtahu oznámili.

E) Důchod pak purkmistru a konsselům za gich práce tento se z lásky poussti, ze wsseligakých peněz depozice a giné běžné přjpadnosti, gako gsou zachowacj listowé a smlouwy wsseligaké, buď mezi sousedy aneb giných učiněné a stálé. Přjpadnosti od kssaftu, ku kterémuž by od wrchnosti powoleno bylo. Co se dotýče přjgemného, to, ačkoli w moci wrchnosti zůstáwá, tak gakž gegj wěc gest, propoussti. Ale tak a na ten spůsob aby w tom náležitou mjrnost zachowali. Pak-li by kdy koho chtěli přetáhnouti, aby utekouce se o to k wrchnosti, (co se také rozuměti má o přjgemném do cechu) ničjmž gim wjce nebyl powinnowán, než co by tak wrchnost wyměřila. Nic méně pokaždé do manuálu w listowně aby se zapsalo, že na poručenj wrchnosti do obce gest přigat, i přjgemné odwedl. —

III. Co se ouřadu rychtáře a pjsaře dotýče.

Na to bedliwý pozor dáti magj, aby se w městě dobré weselilo a zlé tupilo, w domjch ssenkownjch ani w giných zwlásstě pak

času nočnjho neřádů a powyků žádných, a nad to we dni Páně nedělnj a swátečnj páleného pitj (zwlásst do mssi swaté) prodáwánj, tance, hranj w koule a giných nápodobných rozpustilostj po ulicjch dokonce žádnému nepřehljdali, nýbrž to wsse se přetrhowalo, trestalo a pokutowalo.

A čemu by sami snad odolati nemohli, na wrchnost se často wznássela. Pakli by se zde na Wyssehradě w čjmkoli domě neb přjbytku, buď wlastnjm, neb nágemném nětaká lotrowina mužského neb ženského pohlawj kdy ukázala, tou se má rychtář ugisskowati a do wězenj bráti, aby snad Wyssehrad naposledy za nějaké hnjzdo wssj lotrowiny gmjn nebyl. W čemž se také newyminugj ani domowé kapitolnj, aby do nich neměl rychtář choditi, krom probosstského, děkanského, kanownického, zwonického a sskoly, ale i tam powolenjm wrchnosti, seč by sám rychtář býti nemohl, ponocnj, desátnjci a sousedé mu na pomoc budete. Rychtář a pjsař geho platy pánům powinné w gistých lhůtách, gak se gim kde poroučj, budou wybjrati, a ge kdež náležj, odwozowati, beze wsseho gich za sebou zadržowánj.

IV. Co se dotýče starssjch obecnjch.

Ačkoliw předesslé od toho býwali, aby ke gruntům, až wzessla-li by gaká kdy o ně rozepře, dohljdali, ale my poznáwagjce wěc tu zbytečnou býti, gsouce sami páni těch gruntů wssech na Wyssehradě, nad tjm ruky držeti neopomineme, aby žádnému žádného se skrácenj w gruntech nedálo, toliko když se to na nás časně wznese. Ale těch powinnost bude (zanechagjc wrchnosti wsselikterakých wýchozj a mjst na gruntech nassich wyměřowánj, wykazowánj aneb pod plat ukládánj) leč by gim wrchnost o čem takowém ze gména poručila.

A) Powinnost starssjch obecnjch bude, w každé suché dni komjny wyssetřowati, aby (čehož Pane Bože chrániti rač) od ohně sskoda se žádnému nestala.

B) Na to magj bedliwý pozor dáti, aby žádných nečistot gak před domy tak po ulicjch a zwlásstě co se hnogů skládánj dotýče, se nepřehljdalo, nýbrž ukljzelo; kdo by pak na gegich napomenutj nedbali, na wrchnost to časně wznásseti.

C) Platy k obci z lásky pussténé w gistých artikuljch njže obsažené a zapsané tolikéž w každých suchých dnech počnouc od negprwé přjsstjch bedliwě wybjrati, a z nich na obecnj potřeby nakládati. Toto pak pro obecnj dobré, odkudž by předně pjsaři radnjmu plat ročnj wycházel, a potom giné potřeby kouřadu gako časem knihy, papjr, wosk se kupowaly, radnj dům oprawowal, wězenj ssatlawnj nespousstělo a naposledy služebnjk rychtářůw neb ssatlawnj opatřenj mjti mohl, nařizugeme a z lásky propousstjme, aby k obci wycházelo a se platilo ročně:

1. Nágem z radnjho domu a ze zahrady při něm ležjcj, co by se toho koliw kdy kterého roku scházelo.

2. Z krámů masných z gednoho každého o každých suchých dnech počnouc při negprwé přjsstjch po wyhlássenj instrukce této po 15 gr. Mjss. od každého bez odpornosti, aby se k obci (kromě krámů záduſſnjch) skládalo a platilo.

3. Geden každý obytný při práwě, kdežby gaké hokynářstwj neb něgaký obchod (buď on nágemnjk neb podruh) na gruntech prowozowal, též o každých suchých dnech po pěti grossjch bjlých z takowého obchodu k obci aby odwozowal a platil.

4. Každý nágemnjk negsa soused, ale toliko při práwě obytný, by žiwnosti žádné newedl o každých suchých dnech po pěti grossjch bjlých, a každý podruh, by třebas na den dělal, po gednom gr. Mjss. aneb gednou w rok po 4 gr. aby obci odwozowal a platil.

5. Gedenkaždý soused aneb souseda, (kdež se také rozumj i páni Pražané) držjcj domy a stodoly na Wyssehradě, krom domů kapitolnjch, magjcj zahrady, sstěpnice neb winice při domjch malé neb weliké o každých suchých dnech po 2 gr. bjlých. Kdož by pak zahrady, sstěpnice neb winice při domě neměli, tehda po gednom grossi bjlém pro obecné dobré, aby desátnjkům odwozowali a skládali bez odpornosti, do wygitj toliko dwou let. K wynahraženj wssak toho obci, co takměř tři léta pořád zadržáno, a na oprawu radnjho domu každý řeznjk z každého masného krámu po 2 kop. Mjss. a každý kramář a řemeslnjk obytný po 1 kop. Mjss. při těchto toliko suchých dnech dáti budou powinni, a nic wjce.

Gakož také, kdo by tak z obytných neb podruhů hlučněgšj obchod wedl, podlé uznánj w některé suché dni bude se naň moci s wůlj wrchnosti wjce uložiti. Čehož wšeho gak mnoho tjž starší obecnj přigmou, též nač se co toho obrátj, w každé suché dni G. M. pana děkana při přjtomnosti některých z ouřadu osob počtem dostatečným spravowiti budou powinni.

V. Co se powinnostj desátnjků dotýče.

Těch powinnost gest a bude, když by se gim od G. M. pana děkana buď oustně aneb skrze rychtáře neb pjsaře ouřadu geho poručilo, do obce obsjlati, ginác nic pod skutečným trestánjm. Též sousedy a obytné při práwě na ponůcky, též na gitřnj při slawnostech wýročnjch a na procesj časně obcházeti a berně králowské bedliwě obihati. Dáno w domě děkanském na Wyšehradě.

Tato instrukce zrostla na základu: Cokoliw chcete aby wám lidé činili, i wy gim čiňte, což zagisté postačj i tu negslawněgšj obec w pořádku držeti. Z nj widěti gest, w čem konšelský ouřad záležel, gak zřjzen byl a které powinnosti každá třjda měla. Neustálé přidáwánj, množenj a měněnj zákonů důkaz gest skázy podstatnosti těla občanského. Tak že kde negsilněgšj kniha zákonnj, tu negbjdněgšj občanstwo, gako kde negwětšj počet předpisů lékařských, tu negméně zdrawj a negbližšj zahynutj žiwota. Lidská společnost gest palác na pewných piljřjch, kteřj w sjle a tloušťce přebýwagj, čjm wjce stawenj roste. Gsou wšak piljřowé tito: rozum, swědomj, zgewenj a zákon Božj. Rozum a swědomj se rozwjgj, čjm zgewenj a zákon se stkwj, a tito užitek hogněgšj přináššegj, rozum a swědomj tjm wjce oswěcugj, čjm wjce se rozwjgegj. Práwě gako při plamenu, čjm wětšj plamen, tjm wětšj swětlo, a čjm wětšj swětlo, tjm wětšj oheň. Gest-li zewnitř a wnitř podpor třeba, zle gest, zdi a klenutj chatrny. A práwě zákonowé zemšstj a swětšstj gsou ty zewnitřnj podpory, kterých když třeba nenj králowstwj a blaženost občanská pewně stogj.

Uspořádánj duchownjho řjzenj.

Marno gest spráwy wedenj toho, genž sám zřjzen nenj. Od hlawy má reforma se počjnati, a ge-li ona spořádána, pak od nj a z nj užitečné wyprawowánj a pořádánj oudů wygde. O tom kapitola přeswědčena gsouc r. 1612 usnessenj kapitolnj sepsala, apoštolskému wyslanci u dwora cjsařského potwrditi dala, aby tjm žádný se ze zachowáwánj těch prawidel ustanowených wygjmati a sprýmů dělati nemohl. Za základ položila usnessenj kapitolnj od r. 1340, w kterém roce, gak gsme widěli, počátečnj a starobylá prawidla kapitolnj snessena, spořádána a obnowena byla.

To usnessenj neporussené zůstalo, nic na odpor gemu nowého se neustanowilo, nýbrž co potřeba newyhnutelná tohoto času a stawu kapitoly kázala, to se wyřklo. 34 oddělenj působilo toto usnessenj. Obsah zde gen položen gest.

1. Od krále náležitě gmenowaný probosst má býti od legáta w nepřjtomnosti geho od děkana, neb nenj-li toho od starssjho z kanownjků u přjtomnosti kanownjků installowán a přjsaha wypsána.

2. Děkan má přjsahu složiti do rukou legáta Řjmského, w geho nepřjtomnosti probosstu, nebo starssjmu kanownjku. W přjsaze pro děkana zwlásstě se nařjzuge, aby děkan potwrzenj swého nikde ginde nehledal, než w Řjmě nebo u wyslance Řjmského.

3. Přjsaha kanownjka.

4. Děkan má osobně stálé a nepřetrženě u kostela w domě děkanském bydleti; též geden kanownjk, genž děkanu w řjzenj má pomáhati a farnj ouřad zastáwati. Také geden wikář aby přigat byl, aby alespoň něgaký stjn byl kollegiátnjho způsobu.

5. Ustanowuge kanownjku 200 kop Mjss. za prebendu ze wssech kapitolnjch přjgmů, ať gsou menssj nebo wětssj.

6. Omlouwá, aby děkan neobtěžowal si kanownjku tolik dáti, bykby i geho duppla tolik newynássela.

7. Nebydlel-li by probosst we swém domě a gako kanownjk služby Boži nezastáwal, má wikáře obstarati a gemu wýžiwu dáti. Ten ať u kostela bydlj a děkana poslouchá.

8. Služby Boží aby pořádně lépe než dotud drženy byly. Ku starým slawnostem aby se slawnost Těla Božího přidala a hodinky w určitý čas se držely.

9. W ostatnj swátky a neděle aby alespoň nessporý oboge drženy a tertia spjwána byla po welké. Dřjwe má býti mssc k Blahoslawené Marii Panně, kterážto giudy při raunj záři čtena býwala. Každou sobotu litanie k Marii Panně též roráte aby se držely.

10. Requie za zakladatele a dobrodince každé prwnj pondělj w měsjci a každou středu w suché dni magj se držeti hodinky za mrtwé, welkými zwony zwoniti, a wssickni magj přjtomni býti. Tumba.

11. O probosstu, že gest prwnj osoba, w důležitých wěcech kapitolnjch má hlas, přjgmy oddělené od kapitolnjch, služby Božj w kostele dle swého swědomj konati má.

12. Děkan gest soudce a ředitel kapitoly, newyhnutelně u kostela bydleti má.

13. Ukládá se děkanu, aby chrám Páně často nawsstěwowal, a negen we swátek a w neděli, ale i we wssednj den služby Božj držel.

14. Kanownjk má w určitý čas mssi swatou čjtati, kázanj obyčegné držeti, swátostmi posluhowati a o čistotu oltářů se starati.

15. We wssednj den magj se kanownjk s wikářem gak we službách Božjch, tak w posluhowánj se swátostmi buď denně neb téhodně střjdati, o akcidence se děliti, tak aby kanownjk dwa, wikář třetj djl dostal. Mssc se s panem děkanem tak rozwrhly, aby denně 2 byly slouženy.

16. Aby msse sw. w duchu cjrkwe za žiwé i za mrtwé obětowali.

17. Kdy má děkan, kdy kanownjk a kdy wikář na swátky malou neb spjwanou mssi mjti, gak w kázanj slowa Božjho se střjdati, a na kostel filiálnj sw. Jana také pamatowati.

18. Aby děkan bez wědomj kanownjků statků kostelnjch nenagjmal, neprodáwal.

19. Aby děkan w žádném kapitolnjm a w žádném giném domě netrpěl člowěka mužského neb ženského pohlawj pohorssliwého neb zlé pověsti.

20. Usnessenj mezi probosstem, děkanem a kapitolou o meze we spráwě wrchnostenské města Wyssehradu o přjgmy z piwowáru, z ostrowa, ze ssosu atd.

21. Aby žádný do powinnostj druhého se nemjchal, w roze- při stjžnost na kapitolu zanesl, nikdy na swětské.

22. Kdokoliw z oudů kapitolnjch by druhého u swětských obžalowal, stratj přjgmy a hlas w kapitole na celý rok, ano i wy- obcowán býti může.

23. Aby s arcibiskupem a s ostatnjmi kapitolami w přátel- stwj žiwu byli, kanownictwj aby se ale nedáwalo kanownjku giné kapitoly leč gméno.

24. Kanownjků aby bylo mimo probossta a děkana 6, ro- zenj Čechowé neb alespoň ze země k České koruně patřjcj, když česky umj a blјž Prahy bydljcj aby zwoleni byli, by snadno do kapitoly swoláni býti mohli. Kdyby cizozemec od krále za probossta měl usta- nowen býti, aby to skaziti wssemožně hleděli.

25. Ani děkanstwj, ani kanownictwj nemá zůstati prázdno, spjs wikář může přestati a geho přjgmy w kanownickou prebendu proměněny býti.

26. Po smrti děkana má sjdelnj kanownjk se swědkem wsse- zapečetiti, w čas sepsané dluhy zaprawiti, a ostatnj dle poslednj wůle do patřjcjch rukou odewzdati.

27. Umře-li děkan bez testamentu, rozdělj se mohowitost geho na dwé, gedna polowice kostelu, druhá polowice na stegné djly se rozdělj k děkanstwj, ke kanownictwj a přátelům.

28. To samé děkan učinj po smrti kanownjka.

29. Chtěl-li by hodnost který složiti, má to kapitole oznámiti, aby ona nástupnjka obstarala.

30. Dwakráte do roka, okolo Hromnic a po sw. Petru a Pawlu, aby se kanownjci do kapitoly sessli, ostatek když třeba, má děkan kapitolu swolati.

31. W kapitole se má o důležitostech kapitolnjch gednati, a residenciálnj kanownjk ge má zapsati.

32. Knihy kapitolnj má mjti děkan pod ochranou, kanownjk má práwo si ge wyžádati.

33. Pečeť má býti pod dwogjm zámkem a děkan bez kanownjka nemá truhly otwjrati.

34. Priwilegij a listů nemá žádný u sebe mjti přes 8 dnj.

Paměti hoden gest podpis tohoto usnessenj děkana muže upřjmného, skussenėho a o kapitolnj dobre pečliwého: Gá Petr Linteo z Pilsenburku, děkan kostela Wyssehradského, podepsal gsem před Bohem a anděly geho doswědčuge, že ginak tomuto kostelu w ausskosti postawenému spomoženo býti nemůž, než tjmto usnessenjm, aniž se lze ginak nadjti prospěchu gakého k lepssjmu geho, leč položenjm takowého základu. Mám zhola a naprosto za to před twářj Božské welebnosti, že oni nágemnjci čili lépe neprawidelnjci na winici, genž sto a wjce let kostel tento na mjsto něgakého smetisstě, na které neřády, kterých se sami rádi sprostili, wyhazowali, gehož hodnosti a důchody na marnost, ne pak k rozhogněnj služeb Božjch a ku wzdělánj poddaných plnýma rukama brali, geden po druhém we swé moci měli, mám za to, že nezasluhugj-li býti wyhlazeni, alespoň co negdále od toho kostela odstraněni a zahnáni býti magj. Winice se giným odewzdati má. Petr děkan.

Sám každý usouditi může, že prawdu mluwil muž tento.

Berghauer podpis tento uwádj in Protomartyre.

Co si při tom myslil, kdo to dokáže? Zdali ale sám lepssj byl, budeme moci sami usouditi, až na geho časy přigdeme.

Wida kdes řadu obrazů twářnostj děkanů prawil: To gsou samj lidé zlé paměti. Zdál se mnohému ten úsudek utrhačný, mně ale připadl Jehu král Israelský, genž potřel kněze Baala, chrám zbořil, ale zlaté tele podržel a gemu se klaněl. Neostřjhal Jehu při wssj swé horliwosti, aby chodil w zákoně Pána Boha.

Linteo Litoměřický ginak Plzeňský z Pilsenburku, složil děkanstwj r. 1613 a zagisté toho roku také umřel. Že Berghauer a Hammerssmid r. 1615 geho smrt kladou, bude w pjsmu chyba. Neb oni Sixta z Lerchenfeldu r. 1615 za woleného děkana kladou, kterýžto giž r. 1614 děkanem byl.

Pořádek řeznický.

Negstarssj pořádek řemeslnický na Wyssehradě byl řeznický. — Kregčj se asi gesstě počjtali ku Praze až do toho času, sic by oni se měli negstarssj pořádek nazýwati.

Měli řeznjci swé krámy při domech, některé byly pohromadě zwlássť. Negstarssj gegich artikulé byli tito:

1. Který řeznjk we wsi bige a prodáwá, ten aby mezi nimi nebyl trpen.

2. Gestli by takowé maso do města nesl, aby gemu pobráno bylo.

3. Kdož by sobě pogal manželku, kteráž by na swé poctiwosti zle se chowala, aby mezi námi trpen nebyl.

4. Kterýž by mistr mladý chtěl býti mezi námi, ten aby také dobře zachowalý byl.

Usnesli se starssj stawěti masné krámy pod Wyssehradem, gak spůsob byl mluwiti u kostela sw. Alžběty, i dostali powolenj s tjm, aby z těch krámů děkanowi a kapitole ročně 10 kop platili a k obci z každého krámu zwlásstě 20 gr. bjlých. R. 1613 dostal pořádek obnowené artikule od kapitoly gako od náležité wrchnosti. Obsah gich gest:

1. Aby w tom pořádku poctiwého a přednjho řemesla řeznického nižádných neřádůw proti wrchnosti a obci, budto skrze neřádného žiwota wedenj neb gináče skrze zlořečenstwj žádnému neprohljdali.

2. Kdoby mistrem býti chtěl, musj měsstanem býti, krám masný sobě zakoupiti, zachowánj dobré swé i rodičů též wyučenj řemeslu prokázati, co třeba zaplatiti a swačinu wssem mistrům učiniti.

3. Učedlnjka žádný nemá gednati bez wědomj wrchnosti, a pořádek ho nemá přigjmati. Při zgednánj dá učedlnjk libru wosku a po wyučenj též.

4. Mistr platj w každé suché dni do pokladnice 5 gr. Česk.

5. Na oznámenj cechmistrů má každý mistr w určitou hodinu se wynagjti w cechu; kdo by bez opowědi a přjčiny ustano-

wenou hodinou zamesskal, padne do pokuty 3 ğr. Česk., kdo celý cech zanedbá 15 ğr. Česk. nebo tři dni a noci wězenj ssatlawnj.

6. Mistr o dluhu až do 10 kop Mjss. má při cechu, gestli wjce u rady souzen býti, celý cech nemá wjce dluhů dělati, než by pořádně a w čas zaplatiti mohl.

7. Wssecka gednánj cechownj ať se w tagnosti zachowagj.

8. Mistrowá owdowělá poctiwě, se chowagjc, má do smrti řemeslo wésti, když do cechu zaplatj co třeba, čeledjn se gj má dáti a w pozoru mjti, aby gj wěrně sloužil.

9. Žádný řeznjk nemá wjce než dwa krámy mjti.

10. Žádný nemá howad nehodných zabjgeti, které by neg-mensſj wadu se mjti zdálo, má se cechmistrům okázati, sic platj 1 kopu ğr. pokuty a maso se wezme a buď do sskol, sspitálů a ssatlaw se rozposýlá. A kdo by po shlednutj howada nehodného a po zápowědi takowé předce zabil a zdělal, má řemeslo stratiti a řeznjkem neslouti.

11. Mimo wepřowý dobytek nemá nic řeznjk po domjch porážeti pod strátou toho, co by se zabilo.

12. Magj mistři mezi sebou se usnésti, gak by kdo do týhodnu mnoho porážeti měl, kdo má geden krám, na geden, kdo dwa, na dwa, aby možněgssj netiskl potřebněgssjho. A když by geden neměl zásobu na týden, ať s wědomjm cechmistra práwa swého na ten týden ginému postoupj, ale domácjmu.

13. W suché dni, času postnjho 40 dnů, w neděli a zaswěcené swátky aby se masa newykládala, neprodáwala w krámjch, ani negedla neřku-li neprodáwala, wsse co by se zastjhlo, propadne.

14. Ať žádný huntýřowánjm, to gest krom krámů masa wykládánjm řemesla nezlehčuge, sic ssatlawou bude trestán, byl-li by to cechmistr, na rok řemeslo stratj.

15. Aby čistota na sslachtatě byla a k smradu žádnému přjčiny nepodáwali. Gednoho neb dwa sslachtatské aby ustanowili, by každému, kdo by žádal, na sslachtatě dobytek zabjgeli.

16. Aby se wespolek snásseli, nepřekupowali, čeládky neobluzowali, a s lidmi o maso se smlouwali a nepřetahowali.

17. Starssj magj wrchnosti počet klásti z přjgmů a wydánj.

18. Wrchnosti z každého krámu na wděčnost za tuto mi-

lost a za ochranu každého půlleta půl kamene čistého olege má se dáwati.

19. Aby starssj we wážnosti měli, a když by o tyto artikule nedorozuměnj powstalo, wrchnost je rozhodne a wyložj.

Zanechala si wrchnost práwo změněti i zrussiti dle potřeby tyto artykule, slibila také, když by pořádek něco přidati za potřebno widěl a wrchnost proti tomu nic podstatného neměla, že odepřeno gim býti nemá.

Dáno 26. srpna 1613.

Děkan Jan Sixtus z Lerchenfeldu.

R. 1614 byl děkanem giž mistr Jan Sixt z Lerchenfeldu, Pražský a Boleslawský kanownjk, protonotář apoštolský. Že giž toho roku děkanem byl, ukazuge Antifonář, který on wázati dal, na deskách se nacházj: Sixtus decanus (1614). Za těchto časů asi to bylo, kde kapitola kostel nowě pokryti se snažila. Rudolf cjsař sljbil, že 1000 tolarů kapitole dá. Za žiwobytj ale nedal, žádala kapitola po geho smrti, a král nástupnjk ten kostel slibem obdařil, aby celý nezhynul. Gestli co dostali, newjm. — Gakkoli Wyssehradsstj patrně nařjzeno měli, tisse a pokogně se chowati, předc gim neustále něco scházelo. Wrchnost do listů wýhostnjch, gak tenkráte spůsob mluwenj byl užjwala toho slowa: že poddané, z poddanosti a z člowěčenstwj propoustj. Wyssehradsstj žádali, aby slowo člowěčenstwj wynecháno bylo. Co kapitola též učinila. Po několika letech chtěli opět, aby slowo poddanost z listů wynecháno bylo, co se nestalo. — R. 1618 byl Sixt učiněn probosstem Litoměřickým a děkanstwj složil. Byl welmi nábožný a bohabogný muž; on gak Tanner we spisech a žiwotě Chanowského wyprawuge, we wssj pokoře opakowáwal, gak byl od Boha, gsa w těžkém hřjchu, ku pokánj powzbuzen. Sloužil totiž mssi u oltáře sw. Wjta, na hradě Pražském, w prostřed té swaté oběti tak stratil zrak, že gj dále konati nemohl. Wzbudil litost skroussenou ze wssj síly swé a ze wssj horliwostj, načež tolik opět swětla dosáhl, že sice gako we hluboké mlze prohljdage, předc mssi sw. dokonati mohl. Hned po mssi spowěd wykonal, a pak zraku zase nabyl. Na důkaz geho horliwosti a wýmluwnosti též

gak těžcj časowé byli, ak slouží následugjcj žádost ku králowským mjstodržjcjm:

„Wassi Milosti, Wysoce Urozenj Páni, Páni; Urozenj a Statečnj Páni Rytjři, Geho M. Králowské Páni Raddy w Králowstwj Českém, Mjstodržjcj, Páni mně wlásce křesťanské dobrého přjzniwj.

W newyhnutedlné swé toho potřebě ponjženou supplikacj touto Wassjm M. w známost uwozugi, kterak bernjci králowsstj netoliko přicházegjce do domu mého děkanského na Wyssehrad, ale i do wesnic mých kapitolnjch mezi poddané dogjždčgjce, dle patentů a listů mocných gim na to wydaných z bernj a sbjrek G. M. C. a králowské náležegjcjch gak za rok 1610, 1611, 1612, 1613, tak i za giná některá předesslá léta, wsse od několikerých Pánů předků mých děkanů Wyssehradských mně upomjnati a k zaplacenj doháněti nepřestáwagj, a toho při mě tuze wyhledáwagj, abych gim wsse neprodleně proti gistým kwitancjm wedlé sumownjho snessenj a Wassjch M. přjsného poučenj odwedl a wyplatil, gináče sic že wedlé powinnosti swé w statky a wesnice nasse u kostela nasseho se zwésti, k čemu kde přigdou, bráti, prodáwati, roztrhati a tudy sami sebe pokogiti že chtěgj. Což by gistě s welikým podiwenjm a s nemalým poddaných nassich ublјženjm státi se muselo. Nebo oni lidé ubozj, berně a sbjrky wsseligaké, pánům swým předkům mým nad možnost swou každého času zcela a zouplna gsou odwedli, pročež k tomu aby s nenabytou sskodou swou znowu skládati měli, nutiti se nemohou a nemagj.

Že pak za pana předka mého teď poslednjho důstogného a welebného K. Petra Linteona z Pilsenburku půwodem ďábelským ta newázaná a bohaprázdná statku i krwe katolické až přjliš žjžniwá chamowina takowé giž zaplacené, shromážděné a wyčtené, ano i w pytljcjch přewázané berně a sbjrky léta Páně 1611, outerý masopustnj, prawý swátek takowé čertowiny přitrhsse na Wyssehrad, dům děkanský wysekawsse, kostel mocj otewřewsse spolu i s pytliky stáhli, wzali a pobrali a w mjstě tom gediném, totiž w domě děkanském wjce nežli za 2000 kop sskody nadělali a o giných zmjnky

nečinjm, protože patrná wěc gest. Kdež loupežnictwj neslýchané prokázawsse, ani žiwým ani mrtwým neodpustili, ale tyto giž po smrti zohawiwsse, giné prali, bili a newinně zmordowali. Což že se gesstě předku mému hned nestalo, řeč geho Česká a wýmluwnost přirozená, k tomu též hlawa ssediwá a twář welebně skromná přjčinou gsou byly.

Ačkoliw tyranstwj swého mnohem dalssj památku na něm, nežli na giných w kusy rozsekaných gsou nechali. Nebo gsa on od nich náramně zbit a stlučen, málo kdy z lůžka wywstati, ba ani z mjsta se hnouti nemohl, až teď léta minulého 1613 za ginssjmi mučedlnjky K. P. prostředkem smrti časné se gest odebral. Kdož nám tedy takowého člowěka, kdo giné mnohé zas nawrátj? Kdo chrámy Páně zbořené zas wystawj? Kdo klenoty kostelnj, kalichy, patény, monstrance, ornáty, kdo knihy a giné wěci zaplatj? Sw. Pawel welj plakati s plačjcjmi a Kristus Pán litost mjti nad nuznými, gakož pak weliký gest skutek milosrdenstwj bljžnjho swého chudého, bjdného, nuzného litowati, wětssj mnohem geg w zármutku potěssiti, ale negwětssj gemu radou skutečně a pomocj neprodleně přispěti. Tu mjsto má, což Spasitel swěta knjžatům židowským powěděl: Milosrdenstwj chci mjti wjce nežli oběti. Poněwadž tedy my (mluwjm tuto o giných zádussjch a kosteljch oblaupených neb uznáwám, že ge tak hrubě gak i mne nesstěstj zasáhlo), giného nic při Wassj M. gediné milosti, gediné slitowánj, gediné milosrdenstwj nežádáme a newyhledáwáme; račte prosjm na gméno Božj, genž gest proprium misereri, račte na gména swá wlastnj se rozpomenouti, račte skutkem milostiwi a milosrdni býti, račte se nad chudými, nad zbořenými a spustlými klásstery, kostely a chrámy Božjmi slitowati, nad služebnjky cjrkewnjmi ruku ochranou držeti, račte se za nás k králi Geho M. Pánu nás i wás wssech negmilostiwěgssjmu dostatečně přimluwiti, račte geg oblomiti, nám laskawého a milostiwého učiniti, tak gakž sami sobě gedenkaždý krále Krista, krále nebeského milostiwého, milosrdného a laskawého žádati a winssowati račjte. Ginače gestli se nám milost od milosti králowské a od milosti Wassjch nestane, berně a sbjrky zadržalé (gakkoliw skrowné) ale nám k shledánj a wyprawenj nemožné neodpustj, statků nassich plundrowánj, prodáwánj a w ně se uwazowánj nezastawj, tedy by gistě wěc možná ani po-

dobná nebyla, abychom mohli wedlé powinnostj nasſich w mjſtech těch od ſlawných předkůw naſſjch králůw a knjžat Čeſkých ke cti a chwále Božſké wyzdwižených tjm pořádkem, gako kdy prwé, ſlužby Božſké konati za ſſtěſtj, za zdrawj, za proſpěch, gak G. M. králowſké, tak i W. M., ano za mjr, za pokog země této a napoſledy za wſſecko obecné dobré dnem i nocj ſe modliti. Gá pak obzwláſſtně, který gſem kuſu chléba geſſtě z toho děkanſtwj neokuſil, ale práce, ſtaroſtj, ſoužení giž doſti pocjtil, geſtli že bych měl o tu poſlednj čáſtku aſi 26 poddaných gakkoliw chudých a potřebných přigjti, muſil bych za ſwé wěrné ſlužby zde w králowſtwj Čeſkém G. M. S. paměti Cjſaři a králi Rudolfowi přes 30 let wěrně a poddaně prokázané na ſwá ſtará kolena s moſſničkou neb kabelj dům od domu (gako boſák něgaký) žebrat gjti, aneb (to w čemž ſe giž prwé předek můg před W. M. ohláſil) koſtel i ſſkolu na Wyſſehradě zamknouti, kněze i žáky a giné ſlužebnjky koſtelnj (kteřjž o hladu býti nemohou, a giného pluhu, giných obchodů newedou) propuſtiti a zlořečenj buď na ſebe neb na ty, genž přjčinu k tomu podali očekáwati. Ale té naděge gſem, že gakožto páni rozumnj, páni křeſſťanſſtj, páni miloſtiwj k tomu přigjti dáti neráčjte, nýbrž mne i koſtel můg w giž dotčených přjčinách ſebe wždycky poručena mjti a nám wſſem tak hrozně obraným a tak patrně zhubeným miloſt tu, kterážſe pohořelým neb ginſſjm neſſtěſtjm od Boha wſſemohoucjho ano i od zlých lidj nawſſtjweným wedle ſtarobylého země této ſpůſobu prokazuge, laſkawě prokázati, a zdwihnouce obſtawunky a zwedenj wſſeligaká, abychom gak my tak chudj poddanj naſſi w pokogi býti mohli, w tom doſtatečně nařjditi ráčjte. Pak-li by ginač býti nemohlo, a takowé tak neſſťaſtně, tak newážaně pobrané berně a ſbjrky wždy od toho ſplundrowaného děkanſtwj a koſtela zaplaceny býti muſely, tedy aſpoň tak w té wěci s G. M. negwyšſſjmi pány bernjky proſtředkowati a to při nich nařjditi ráčjte, aby učinjc se mnou počet až do léta minulého pomalu, to geſt po gednom ſtu kop Mjſſ. každoročně ode mě při čaſu ſw. Hawla až do wyplacenj ſumy zadržené brali, a gá raděgi ſobě a úſtům ſwým tudy utrhnouce dalſſjho ſpuſſtěnj koſtela toho (někdy tak wzácného) obhágiti mohl, poněwadž by ginſſjm ſpůſobem to býti nemohlo. Což tu koliw pro to chudé zádušſj a pro mne učiniti ráčjte, toho wſſeho Bůh wſſe-

mohoucj hogná odplata býti zde i na onom swětě bez pochybnosti a gá W. M. toho se nehodnými modlitbami swými ano službami wlastnjmi a poslussnostj odměniti nepominu.

Kněz Jan Sixt z Lerchenfeldů,
děkan Wyssehradský.

Kanownjci s njm byli: Arsenius Plzeňský z Radbuzy, probosst Wyssehradský, arcigáhen kostela Pražského, Pawel Pistorius, Šimon Brosius Horssowo-Týnský děkan kostela Pražského, protonotář apossolský, kanownjk u sw. Petra a Pawla na Wyssehradě a u Wssech Swatých na hradě, Daniel Unğer z Genčic, děkan Smečenský, protonotář apossolský a Comes Palatinus; Wawřinec Strušius, sjdelnj kanownjk na Wyssehradě. To byli ti mužowé, za nichž se tak slawné a znamenité uspořádánj gak w kapitole tak obci stalo; byli si práwa swého wědomi.

Pawel Pistorius děkan.

Kasspar Arsenius probosst přál welmi Pawlu Pistoriusowi kanownjku, tak že k ruce geho probosststwj složil, cjsař se ale gináč rozmyslil a Pawlowi probosststwj nedal. Po wystoupenj Sixta z děkanstwj obdržel ge Pistorius rodič Žatecký, doktor w bohoslowj a wýborný mathematik, prw arcigáhen w Plzni, pak r. 1601 děkanem králowské kaple w Karlssteině, r. 1617 dne 27. černwna wezl zlatou korunu ku korunowánj Ferdinanda II. do Prahy; 29. t. m. byl Ferdinand korunowán, prwnjho čerwence byla koruna s ostatnjmi kleuoty opět na Karlsstein nessena. Byl též spisowatelem, „Kázanj sw. Jana Zlatoústého o nestálosti sstěstj a marnosti swěta zčesstil a wydal r. 1616.“ Též i „Kasspara Sopia králowskou radu hyspanskému králi, kterak by wsseligaké wálky wykonati mohl, w Praze r. 1621.“ Giná kniha od něho w rukopisu se nacházj w knjžecj Lobkowicské knihowně. Tento muž do nepokogných a strasslíwých časů přissel, Wyssehrad ale w dobýwánj statků sstastný byl, gen že kapitola z gedné strany statky si wymáhala, děkan z druhé strany ge prodáwal gak uslyssjme. Proti

Ferdinandowi powstali Čessti páni nekatoličtj a tjm wznikly wálky w Čechách, genž to králowstwj, kteréž nynj opět kwětlo gak w mrawech a w spůsobech, tak we swobodách a we wážnosti u giných národů, negwjce pak we zbožj, we gměnj a statcjch na mizinu přiwedli wjce než za časů Žižkowých. Trwaly rozepře a krwawé wálky od r. 1618 až do r. 1648.

R. 1618 nebylo hodno nechati archiw na Wyssehradě. Sebral děkan spisy a co wzácněgssjho měl do truhel a do pytlů a dal wsse do klásstera sw. Anny na Starém městě Dominikánkám pod ochranu. Wyslani byli komisaři po klássterách wyhledáwati, co by kde schowáno bylo. Přissli i k sw. Anně. Wstoupiwsse do fortny spatřili negbližssj pokogjk otewřený, minuli ho na sstěstj, kde práwě weliká truhla spisů a zbožj Wyssehradského stála; ostatně wssady bedliwě prohljželi. Lezli i na půdy, zdali by tam co bylo. To služky klásstera znamenagjce slibily předessly a pytle se spisy Wyssehradskými naplněné wykýřem dolů sházely. Listowé zachowáni byli, ale pečetj welmi mnoho a silně porouchá no bylo, tak že na čtwrtci drobtů woskowých se nadělalo. Tak byl prwnj rok děkanowánj toho starého pána a přes 12 let gesstě děkanowal, a dobře se wssady brániti uměl, gen že nesstastně zbožj zaprodal, co tolik, gako by ge byl odcizil, kapitola z něho nic nemá.

Nabytj statků odcizených.

Ferdinand porazjw nepřátely swé na Bjlé hoře, hleděl, aby duchowenstwo statky, gež nekatoličtj páni w moci měli, na zpátek dostali. Žádal děkan gménem wssj kapitoly, aby poddanj we Wětrussicjch, we Wsselisjch malých, w Kosoři, w Chegnici opět nawráceni byli. Knjže Karel, wladař domu Lichtenssteinského, byl tehdáž plnomocný komisař cjsařský. On ustanowil k tomu zwodu Wácława ze Šternberka a na Savani a Wácława Medcinu Obyteckého z Obytec ouředujka podkomořjho za komisaře 28. listopadu r. 1620. Nemohouce páni komisaři wssechny poddané z nadřečených kapitolnjch wesnic náležitě před sebe obeslati, wydali list pod sekrety swými, kterýmž listem wssecky poddané w těž nepořádné poddanosti, w kterouž neřádně uwedeni byli, propousstěgj a

zase podle milostiwé wůle a poručenj w poddanost panu děkanu Wyssehradskému na mjstě též kapitoly uwedli, aby geho a též kapitolu za swou pořádnou wrchnost znali, nimi se sprawowali i ginýmžádným. Nařjzeno bylo, aby když do Prahy se budou moci dostati, děkanu a kapitole wěrnost, poddanost a prawé člowěčenstwj slibili. Dán list w ponděli po oktáwu sw. třj králů r. 1621. Gak zhanobeno bylo wsse zbožj tu kde wogsko ať přátelské nebo nepřátelské bylo, slaužiti může spráwa z Kowar u Budče, kde kapitola statky měla.

1. Pjsse tehdegssj držitel dne 6. června, kurfirstské wogsko celý dwůr wybrali a spálili.

2. Co bylo sklizeno, pobral nepřjtel a cjsařský lid, obilj, dobytek, nářadj.

3. Co do úst dám, musjm pro sebe i pro čeleď koupiti.

4. Co wyseto bylo, ani na mé dobré swědomj řjci nemohu.

5. Mám gednoho koně a gednoho wola k orbě.

6. Dwě kráwy a gednu galowici, to nemohu na tom gruntě mjti, musjm ge na gruntech negwyšssjho purkrabj držeti.

Děkan r. 1626 dne 3. dubna skrze rychtáře Wyssehradského a geho pjsaře u přjtomnosti primasa a dwou konsselů dal se zwesti do osmerého zbožj.

1. Do pole u potůčku nad sw. Pankrácem, mage práwo k němu do úmrtj.

2. Do pole osetého se zahradou, protože držitel aurok neplatil.

3. W pole giné od úmrtj.

4. Do pole u Krče z hodných přjčin.

5. Do giného pole z hodných přjčin.

6. Do giného po úmrtj.

7. Do zahrady, genž slowe Kapounowa pro nezaprawenj auroků.

8. W zahradu osetou, genž patřila ku sspitálu sw. Bartoloměge, kteronž soused Wyssehradský wsil ale nad wrchnostj se zrády dopustil a utekl, proto pan děkan ku gměnj geho práwo mjti se domýsslel.

Tak děkan P i s t o r i u s zbožj wymáhal. A bylo přjsné

poručenj, kdo by překážel kapitole w pořádném užjwánj statků kapitole patřjcjch, ten na hrdle trestán býti měl.

Hudba při kapitolnjm chrámu Páně.

Počátečně při službách Božjch nebylo giného než zpěw a sice žalmy a hymny. Gako gest Bůh půwod a počátek wsseho stwořenj, tak cjrkew wždy wsse s Bohem a s geho zgewenjm počjnala. Sw. Wáclaw, sw. Wogtěch a wssickni, o kterých letopisowé zmjnky činj, gak duchownj wzdělánj počjnalo, měli prwnj knihu žaltář, přjslowj Šalamounowa a Gežjsse Syracha. Prwnj pjsně tedy byly žalmowé. Prw než náboženstwj Kristowo w Čechách se zastkwělo, giž zpěw od Řehoře Welikého, papeže Řjmského, po wssj cjrkwi uweden byl, genž od něho gméno má cantus gregorianus, gakoby řekl: zpěw Řehořský. O tom zpěwu nynj nic se newj, leč w některých biskupských a kapitolnjch kosteljch. Na Wyssehradě až dosawád se zachowáwá. Památky geho po farnjch kosteljch gsou gesstě na neděli kwětnou a na Weliký pátek při passigjch. Nebylo s počátku warhan ani giných hudebnjch nástrogů. Spěwáci na kůru gen zpjwali wssickni stegným hlasem, ale melodie zwlásstnjho způsobu. Žalmy zpjwány byly tak, že geden napřed oznámil, co a gak se zpjwati bude, pak wssickni na dwé se rozdělili a střjdagjce se werš po wersi zpjwali; tak hodinky se konali, což až dosawád i w klássteřjch se zachowáwá. K tomu zpěwu gsou takowé zwlásstnj knihy „Žaltáře" nazwané, kde noty psané, dle kterých se zpěwáci řjdj a pod notami pjsně, které při mssi swaté, při nesspoŕách, při procesjch, při swěcenj rozličném se zpjwagj. Gsou dle misálu a dle brewiáře na každý den a na každou hodinku wykázány. Co kněz u oltáře řjká, to oni z djlu neb docela na kůru zpjwagj. Ze wssech těch knih a přjpraw chorálnjch, genž se při chrámu Páně až do 17. stoletj kdy nacházely. Takowou knihu nowě zaopatřil, gak gsme widěli, Linda děkan, ginou kázal swázat Sixtus. Tedy w ten čas gregoriánský zpěw na Wyssehradě při službách Božjch býwal, a služby Božj tjm způsobem od služeb Božjch w giných gen pouze farnjch kostelјch se dělily. Nebylo warhan až ku konci 13. wěku, a we 14. stoletj teprw obyčegněgssjmi býti počjnaly. Zdali na Wyssehradě před Husitskými wálkami byly, žádné stopy nenalezám. W druhé polowici 15. wěku počala figurálnj hudba, ta ale sotwa hned s počátku na Wyssehradě uwedena byla. Ani r. 1612 nenalezám stopy, mimo trouby při Božjm Těle. Warhanjk, zpěwáci, kalkant placeni byli. Na sw. Petra dostal warhanjk 30 gr. Rektor sskolnj a žákowé též swé přjgmy měli, ale žádnj ginj hudebnjci. Tedy gesstě pozděgi housli a giných nástrogů na Wysse-

hradě gako gindě užjwati se počalo. Žádné marsse, ani minety, ani skočny na kůru se neprowozowaly. Ačkoliw i chorálnj spěw tu za mnoho nestál, kde pobožnost a wroucnost spěwákům scházela, tak že i papež Marcel si předewzal, wssecku hudbu z kostelů wypowěděti, kdyby byl Palestrina spěwu při mssi swaté dle smyslu cjrkwe swaté ku powzbuzenj srdce lidského ku pobožnosti nezhotowil. Palestrina žádal, aby měl dowoljno mssi prowésti, která wsse srdce wroucnostj opogila. Papež Marcel zanechal swého předsewzetj. To se dálo w druhé polowici a ku konci 16. wěku, a chorálnj hudba byla zachowána, která mnohem wznesseněgssj gest, než wssechna figurálnj.

Kdo chce chorálnj hudbě rozuměti, musj mimo sluch a uměnj hudebnj hluboko w duchu a w srdci swém mjti katolickou žiwou wjru. Wsse co katolického gest, má tagemstwj, k čemu wjry žiwé potřebj, tak i chorálnj hudba. Tato hudba gest negwznesseněgssj wygádřenj a wzbuzenj nábožného swatého citu, gest wygádřenj negwznesseněgssj welebnosti sprostým hlasem lidským, bez wssech giných nástrogů, bez hudebnjho rhytmu, bez wssj modulace. A to z prwnjch křestanských časů pocházj, kde wsse prawou wěrou křestanskou nadchnuto, toho co Božského se drželo, poněwadž toto se swětským a tělesným nic mjti nechtělo, aniž také mohlo. Nynj sotwa kdo o co takowého hudebnjho se pokusiti odwážj. Negwýborněgssj hudebnjci nic takowého neprowedli, což nábožnost a srdce plné wjry katolické a duch modljcjch se řeholnjků prowedl. Kdo tak srdce nábožnostj a wěrou nadchnuté má, gako tito spěwáci, kdo srdce w mjru a poklidu spořádané, kdo ducha k modlitbě připraweného má, ten pochopj hudbu tu cjrkewnj. Takowý stogj w prostranném starobylém chrámu kanownickém, gehož klenutj k nebi strmj a na piljřjch wěčnosti stogj, mezi kteréž swětlo, okny s wýsosti pronikagjcj, temnost rozrážj gako wycházegjcj slunce mrákoty nočnj. On widj wroucné a powolné pohybowánj se kněze gako we swatém soumraku, widj oblaky kouře wzhůru wstupugjcjho, sochy a obrazy památky skutků welikých a křestanských cnostj, on slyssj wsse pronikagjcj hlas warhan s hlasem nábožných a horliwých křestanů smjssený. On tak tu stoge, pohroužj se newěda w myssénkách a w rozgjmánj tagemstwj Božjho; nad mjru libj citowé opogugj celé srdce geho, duch k nebi se wznesl a člowěk ten wzdychá z hlubokosti srdce swého a — modlj se. Melodie Řehořské gsou wssecky w měkém neurčitém a gako gen na negisto se pohybugjcjm spůsobu složeny; pronássegj úpěnliwé a útrpné hlasy, které se gako wzdychánj, lkánj, tlučenj srdce w pořadu wygadřugj a dussi i srdce tak opogugj, že člowěk zapomenuw sebe gsa na dussi gako wssech swazků časných a žádostj wezdegssjch sprosstěn do wěčnosti se wznese. Rorate w adwentě, Stabat mater, vexilla

regis, passige w postě, dies irae, we spěwu žádné rozmanitosti, ani učenosti nemá, ale srdce pronikagjcj duchownj, milostné a newyslowitedlné welebné tchnutj, čistota a wznessenost wssady, kteráž k modlitbě a k wytrženj přiwádj, co žádná symfonie, žádná arie nespůsobj, tato pohne, ale wjce tělesnost, postawj člowěka w milostnost tělesnou, že člowěk wesel gest, rád o tom mluwj, to pohnutj gen powrchnj gest. Spěw Řehořský pohne člowěka celého, tak že člowěk wygda ze spěwu toho, gde celý do sebe zamysslen, cjtj, rozgjmá w mlčenj a rád gest, když geg žádný z geho myssléněk newytrhuge, tu odcházj a zůstáwá gako proměněn a zweleben — tamto gen pouze obweselen. Tak byla hudba tehdáž, bez wssech nástrogů nebeská a tak nynj s nesčjslnými nástrogi swětská. Toto přečta každý ať w mysli se postawj do kostela Wyssehradského starého, a pak nyněgssjho a předstawiti si může, gak hudba se prowozowala.

Rozepře s králowským úřadem winičným.

Aby se winohrady zwelebowaly, ustanowen byl wlastnj úřad králowský, ku kterému odporowé wsseligacj o wěci winičné zanesseny býti měli. Powstala nedorozuměnj mezi držiteli winohradů na kapitolnjch gruntech; geden se utekl ke kapitole o zastánj práwa swého, druhý k úřadu winičnému; děkan zapowěděl se k winičnému úřadu potahowati. Perkmistr náramnou stjžnost u České komory si wedl, že děkan Wyssehradský pohrdá úřadem králowským. Děkan dostal welmi trpké psanj od komory, w němž se mu dáwá naučenj, aby byl rád, když ho také soudné zaneprázdněnj mine, že pak služby Božj tjm lépe wykonáwati moci bude.

Toto spasitedlné napomenutj přisslo r. 1602. Dostali na to dobrou odpowěď, že kapitola nechce a nemůže připustiti, aby perkmistr winice kapitolnj pod swůg úřad potahowal, a sice proto:

1. Poněwadž to zrowna na odpor stogj swobodám nassim, kterými dáno nám, aby nad námi z ohledu gruntů kapitolnjch žádný moc neměl, leč sám pán země. Toho práwa kapitola wždy užjwala, že nikdy žádné pře o winice před pergmistrem nesoudila, ale zrowna před komorou Českou.

2. Poněwadž wssecky grunty kapitolnj gsou docela wyhrazeny a wssecken užitek, genž země pánu by wyplýwati měl, kapitole darowán gest, a žádná daň se z nich králi neplatj, gen kapitole,

zwlásstě Wladislaw král ustanowil, aby kapitola, když by zwod učinila na winici, to neučinila skrze pergmistra, ale skrze negwyššjho purkrabjho.

3. Kapitola měla winice 200 let dřjwe než pergrecht nastal.

4. Kapitola má úplné práwomocenstwj gak nad lidem, tak nad zbožjm, tak že žádný mimo krále w nj co řjditi nemá, což Ferdinand I. potwrdil. Do těch swobod patřj ona od r. 1150, aby kapitola soudy o grunty a winice zwlásstě sama rozsuzowala a končila, těch swobodně soudné práwo wykonáwala. Appellace rozsudky gegj potwrzowala i králowé, čehož důkaz dal Rudolf r. 1599 dne 28. ledna. Nepřestal pergmistr ani komora kapitolu obtěžowati, až r. 1625 knjže Lichtensstein rozhodl, že pergmistr nyněgssj i budoucj nemagj se w kapitolnj jurisdikci wkládati.

Lichtensstein katoljk poznal, kde práwo, nález učinil a nebál se, že duchowenstwo čili cjrkew řjzenj zemské neb wládu králowskou pohltj neb podkope, poněwadž ze swé zkussenosti přeswědčen byl, gak spasitelně účinkuge duch cjrkwe Řjmské katolické na srdce lidská, a že každý prawý katoljk tak pro dobré krále swého a wlasti swé horlj gako on Karel, wladař domu Lichtenssteinského.

Nařjzenj Ferdinanda II. z ohledu Cjrkwe.

Takměř wssecky duchownj statky byly w rukou swětských pánů a zwlásstě nekatolických a proti Ferdinandowi bogugjcjch. Po bitwě na Bjlé hoře protiwnjci Ferdinandowi ze země wypowězeni, ginj swého zbožj zbaweni byli. Dostalo se wsse to zbožj do cizjch rukou, gestli prawých neb neprawých, Pán rozsud; ale žádný nowý držitel nechtěl platiti úroků kostelnjch, genž duchowenstwo na těch statcjch založeno mělo. Ferdinand ustanowil r. 1624 dne 12. srpna, aby duchowenstwo swá práwa prowádělo a kde má úrok práwo mjti, ať prowede; ať se úroky platj, držitel statku ať wyhledáwá náhradu, kde a gak bude moci.

Byli ustanoweni komisaři pro wypuzenj kacjřstwa tito: Kardinal z Harrachu, Jaroslaw Bořita hrabě z Martinic, Gindřich z Talmberku a Kristof Wratislaw. Ti

wydali nařjzenj 27. března 1627, aby popsáni byli katoljci zrozenj; katoljci nowě obrácenj; a bludaři, kteřjž byli připowěděli, že se obrátj, a gesstě toho neučinili, pak, aby každý katoljk se wykázal, že w přjsstj čas welikonočnj swátost pokánj a swátost oltářnj řádně přigal. Na Wyssehradě bylo 33 rodin nekatolických r. 1628, z nichžto 12 sousedů, ostatnj nágemnjci a podruhowé. Diwné odpowědi dáwali na otázku neb napomenutj, aby zanechali kacjřstwj; k. p. Pokawád mu pan kanownjk wěcj pobraných nenawrátj, že toho neučinj, aby katoljkem byl, ani geho manželka. Ginj: že k tomu od Boha wnuknutj nemá. Giný, že to nemůž učiniti, pokudž by Pán Bůh nedal poznati. Giná žena dala odpowěď: Co gest gj Pán Bůh z mladosti gegj poznati dáti ráčil, w tom také že setrwati chce. Giná, že katolickému učenj nerozumj, že přistoupiti nechce. Gedna žena odpowěděla, že poslussnost zachowá, a že se ze země odebeře. Giný, že půgde k swé wrchnosti. — Otec geden s dcerou připowjdali panu děkanu, že chtěgj katolickou wjru zase přigmouti, ale že žádagj lhůtu, až by se wycwičili. Matka ale do řečj gim skočila, že to zakazowánj a slibowánj ničemné gest, že to býti nemůže. — Na wětssj djl ženy byly, genž tak pewně w kacjřstwj stály. Gak spůsob řeči, tak smysl těch wssech odpowědj gest wznesseněgssj, než byl za času Jozefa II. Tu ať nahlédne, kdo přjležitost má, do protokolů, genž se s těmi zawáděli, kteřj skrytě nekatoljci byli. Na wětssjm djle tupé odpowědi dáwali k. p. Gakého gsi náboženstwj? — odpowěď: Josefa cjsaře — takowého, které mně nekáže choditi do kostela.

R. 1628 dne 22. srpna cjsař Ferdinand nařjdil:

1. Aby duchownj statky do zemských desk wpisowány byly.

2. Kdeby w klásstеře žádný opat neb dokonalý konwent nebyl, ten klásster aby králowský prokurátor pod spráwu wzal, ne ale, aby se zdálo, že duchownj statky za nasse držeti bychom mjnili. Biskup neb prowinciál magj gednoho muže k ruce nassеho prokurátora ustanowiti.

3. Práwnj procesowé duchownjch aby se wýsse neprodlužowali a newykládali než gako w Morawě.

4. Swědectwj aby se duchownjm tak wydáwala gako giným stawům. Gestli řjzenjm zemským nařjzeno bylo neb ne, aby matriky

sepsali, newjm. Na Wyssehradě negstarssj matrika gest od r. 1615; Wawřinec Štružius gi založil gakožto farář. Křty psal zwlásstě po gedné polowici, kopulace také zwlásstě po druhé polowici knihy. Pro umrlé se tu nic nenacházj. Rubriky nebyly, ale Štružius gistý pořádek w zapisowánj zachowal. Gméno djtěte, rodičů, 3 kmotry, den a rok. R. 1615 bylo 19 křtů a 6 kopulacj; 1616 16 křtů; 1617 18 křtů a 2 kopulace; 1618 26 křtů a 9 kopulac; 1619 12 křtů a 4 kopulace; w měsjci dubnu, kwětnu a červnu nebyl ani geden křest, odbognj gināni děti ke křtu nosili. R. 1620 bylo 10 křtů a 1 kopulace; w březnu, w dubnu, w kwětnu, w červnu a w srpnu opět žádné křtiny, město se soudilo s kapitolou o swobody. R. 1621 bylo 19 křtů a 4 kopulace. — Tak bylo neustále zde wsse w rozbrogi.

Kilián probosst dostal statek Žitenice.

Probosst přissel o wssecko zbožj; aby něgaký důchod ze swé prebendy měl, powolila kapitola některé swé důchody gemu dáwati a sice z ostrowa, z piwowáru, z posudného, ze ssosu od Wyssehradských, z cihelny a z wápenice, okolo 100 kop to činilo, gak dalece posudné se sesslo. Tolik Kasspar Arsenius dostáwal; Žitenice měl rod Roupowský od dáwných časů; probosstowé usilowali na to, aby ge pro sebe co prebendu zjskali. R. 1583 pohánj Berku z Dubé Roupowského, aby ukázal magestáty na Žitenice. R. 1603 Moniža žádal cjsaře, aby Roupowským nepotwrzowal Žitenic. R. 1608 Roupowský odpowěděl Arseniowi, že sprawedliwě Žitenice držj. R. 1611 potwrdil cjsař Rudolf Wáclawu Wilémowi tento statek, poněwadž dostal od něho 7000 kop Mjss. A potwrdil takto: Že Žitenice nikdy wjce do kněžských rukou žádným spůsobem dostati se nemagj. Práwě naopak učinil Bůh. Roupowský se přidržel strany pod obogj proti Ferdinandowi a propadl na statcjch swých. Kilián probosst dosáhl milosti u Ferdinanda, že mu kapitolnj statek dal, a probosst nemage giného důchodu sám pro sebe geg podržel. Že z toho rozepře possly, nenj pochybowati.

O Kiliánowi a o této změně w důchodech probosstských ani listku se na Wyssehradě nenacházj. Kilián asi na Wyssehradě nebydlel. Od té doby ale probosst wjce od kapitoly také nedostáwal ani ze ssosu, ani posudného, ani co giného. Kostelu odkázal 600 tolarů na welký oltář, před kterým také na straně, kde se Ewanǧelium čte, pohřben byl r. 1626. Žádné památky se wjce o něm nenacházj.

Porownánj kapitoly od Karla Karaffa, leǧáta papežského.

1. Aby kapitola Wyssehradská tjm snáze se zwelebowala, má děkan ze wssech statků a důchodů, které před bitwou a po bitwě na Bjlé hoře kostel a kapitola měla, pro swé užjwenj mjti 1000 zl.

2. Na kostel a služebnjky i na giné potřeby dá se ročně 500 zl., tak že se důchodowé fundačnj na kostel a na služebnjky, kteřj giž zákkladně na ně gdou, do těchto 500 počjtati magj. Z těchto 500 zl. musj děkan každého půlleta neb ročně kapitole počet složiti.

3. Kanownjk u kostela bydljcj ať na 500 zl. ročně wjc nemá giného na děkanu chtjti.

4. Cokoliw kapitola gakýmkoliw spůsobem z nowa nabude, důchodowé a užitky se magj shromážděti, aby ginj kanownjci usazeni a prebendou zaopatřeni býti mohli. U truhly ať gsou 3 zámky a 3 rozličné kljče, geden pro děkana, druhý pro negstarssjho kanownjka a třetj pro sjdelnjho. Nemá se nic bez wědomj a wůle celé kapitoly začjnati s těmi poklady.

5. A když by se tolik nashromáždilo, že by dost ssetrně kanownjk a skrowně se užjwil, aby byl wolen, když by se i s málem spokogiti chtěl; tak se má pokračowati dále, až by mimo děkana a probossta 12 kanownjků sjdelnjch bylo.

6. Když by se to docjlilo a pak gesstě něgacj důchodowé se nassli, ať gich celá kapitola společně užjwá, tak, aby děkan dwa, každý kanownjk geden djl měl, probosst nic, který má wlastnj od kapitotoly oddělené důchody.

7. Co děkan ze zbožj nedowoleně neb nepořádně zastawil, prodal, ať za měsjc opět wsse kostelu nawráceno gest, o to ať se děkan pod pokutou cjrkewnj obstará.

Měl Štrugius ten nápad, že budoucně děkan se woliti nemá; ale on pan Štrugius gako sjdelnj kanownjk že bude optowat. Questenberg i Karaffa mu na to uložili, aby do swé smrti o tom zmjnky nečinil. Tuhá hádka z toho byla, pro česť a chwálu Božj a pro zwelebenj kapitoly? O nikoliw! byla pro zwelebenj a ukogenj ďábelských wássnj a žádostj. — Toto potwrzenj se stalo w Praze dne 30. března 1628. Neměl na tom Štrugius dost, žádal mjti wyswětlenj. Karel Karaffa, knjže Nowelské z Božj a apoštolské stolice milosti biskup Aversanský, opatstwj Sw. Vincence a Albjna komendátor stálý, papeže Urbana VIII. prelát domácj, legát německé řjsse atd. pán dobrý odpowěděl mu 8. czerwna 1628 a wyswětlil, co sám dost patrně wěděti mohl, kdyby náružiwosti nebyly zaslepily smysly geho.

Ostatně Pistorius r. 1621 zřjdil druhý weliký zwon nyněgssj. Wystawěl či zřjdil residenci pro kanownjka na tom mjstě, co nynj strážnice stogj: od hřbitowa k wýchodu asi 20 kroků. Nemohli se s residencemi usaditi, brzy tu, brzy tam stawenj k tomu zřizowali. Štrugius dal welikou spowědlnici stawěti důkladnou, která až posud stogj. Kolem byli nápisowé, nynj giž setřeni. Hrál w nich slowy: Strugius struxit, destruxit atd. Pistorius dokonal r. 1630 mage přes 80 let wěku a Štrugius r. 1637 w měsjci zářj.

Roztrzitost o wolenj děkana, kapitola hágj udatně swé práwo proti Ferdinandowi.

Stalo se ohlássenj od kapitoly Wyssehradské, že děkan Pistorius umřel. Daniel Michal Heselius, probosst w Gindřichowě Hradci žádal cjsaře Ferdinanda, aby mu to děkanstwj dal, že w čas spoury mnoho wystál. Cjsař na arcibiskupa psal, aby Heselia na Wyssehrad usadil, a pakli by kapitola se potahowala na swé práwo wolenj, aby dle swé moci arcibiskupské kapitolu zjskal, aby Heselia za děkana wolila. 19. února 1630 bylo to psanj wyhotoweno. Kapitola zwolila giného děkana gménem Plocara. Na to arcibiskup i zemské řjzenj přjsně kapitole hrozili. Kapitola welmi zdwořile na to wsse odpowěděla,

že swobodně wždy kanownjky a děkany wolila, a že žádný ani potwrzenj cýsařského nepotřebowal. Prokázali některé protokoly wolenj ze starssjch časů, odwolali se na Karaffu, že tenkráte o wolenj děkana rozhodnuto bylo, a že gen Altendorf o potwrzenj u cýsaře žádal. Načež Ferdinand 27. dubna 1630 odpowěděl, že se nemůže kapitole těžkost dělati we swobodném wolenj, ani proti nowě wolenému děkanu se co namjtati, poněwadž gest od legáta papežského potwrzen.

Kapitolnj údowé mezi rokem 1626 a 1630.

R. 1626 umřel Kilián probosst, na geho mjsto byl dosazen Vincenc Zucconi, Wlach. Gaké zásluhy o cýrkew Božj a zwlásstě w Čechách měl, newjm; měl weliké práce při zasnoubenj Eleonory kněžny Mantuanské s Ferdinandem II. cýsařem a králem Českým. Za takowé služby wěrné obdržel Zucconi probosststwj Wyssehradské, cýsař mu přidal titul řjšského hraběte; papež geg udělal biskupem Rosenským. Tento muž měl znamenité zbožj w Čechách w kragi Chrudimském Rychnow, Borohrádek a gesstě giný zámek. Umřel w Rychnowě r. 1635 a tam w kostele sw. Trogice pohřben gest. Tyto statky Eleonora cýsařowna po geho smrti měla; na gegj penjz byl také pohřben a gemu náhrobek wystawen; kostelu Wyssehradskému se prokázal otčjmem. Po smrti děkana Pistoriusa sessla se kapitola dne 22. února na Wyssehradě w domě děkanském w sednici, z které byla na zbořený zámek králowský wyhljdka, a sice: Pan Šimon Brosius z Horssowa-Tegna, arcibiskup Trapezuntský, suffragan Wogtěcha arcibiskupa Pražského, probosst u sw. Wjta, cýs. rada, protonotář apossstolský, S. Lateranensis Palatii Comes; wýhradnjch kostelu sw. Petra w Budissjně a sw. Petra a Pawla na Wyssehradě kanownjk. — Pan Jan Arnosst Plateys z Plattensteinu, probosst Olomoucký, hlawnjho kostela Pražského a wýhradnjho Wyssehradského, kollegiátnjho Wratislawského sw. Křjže kanownjk, sw. Otce přednosta domácj, protonotář apossstolský, cýs. rada, generálnj visitátor w Čechách. — Pan Jan Ctibor Kotwa z Freyfeldu, probosst Litoměřický, cýs. rada, protonotář aposst., Pražský, Olomoucký, Brněnský, Budissjnský i Wyssehradský kanownjk. — Pan Wawřinec Štrugius,

Wyssehradský sjdelnj a Staroboleslawský kanownjk: — Girj Bjlek, Staroboleslawský děkan, Eliáš Albert Kolb z Kolumberka, theologie doktor, obého práwa licenciát, Pražského a Wratislawského kostela sw. Křjže kanownjk. — Oudřeg Kliment Kokr, Pražský kanownjk. Tito wolili za kanownjka Wáclawa Plocara, arciděkana Kutnohorského. W tu hodinu učinil wyznánj wjry u welkého oltáře před Brosiusem, negstarssjm kanownjkem. Wrátili se z kostela do děkanstwj ti páni, a w tom toho nowě woleného kanownjka za děkana wyhlásili, a tu hned w kostele opět od Brosiusa za děkana usazen byl. Berghauer uwádj na ten čas gesstě tyto kanownjky: Matausse Černowského, děkana Brandegského, pozděgi arciděkana Hradeckého, — Matausse Tomásse, arciděkana Krumlowského, — Matausse Guldana, arciděkana Plzeňského. — Jan Arnosst Plateys byl r. 1637 za biskupa Olomauckého wyhlássen, ale dřjwe než poswěcenj dossel, zemřel. Horlil welmi pro wjru katolickau a kacjřstwu se opjral, tak že okowy žaláře, ano nebezpečenstwj žiwota mnohokráte přetrpěti musil pro swau stálost u wjře. Tělo geho pohřbeno bylo w Praze u Augustiánů bosáků na Nowém městě, kterýmž také swé gměnj odkázal. Na geho přičiněnj se stalo, že dům Plateys w Praze na uhelném trhu do desk zemských zapsán byl.

Bjda negwětssj na Wyssehradě.

Na Wyssehradě bylo okolo r. 1600 asi 90 sausedů usedlých a tolik domků. R. 1635 bylo nařjzenjm od Ferdinanda cjsaře popsánj wsseho lidu, aby se wědělo, kdo gest katolického náboženstwj, neb nenj; musil každý katolík se wykázati w čas welikonočnj s cedulkau spowědnj. Z toho popsánj při Wyssehradské osadě gest widěti, že na Wyssehradě bydlelo 43 sausedů wedlé počtu pozůstáwagjcjch gesstě domů. Tedy k 50 gich bylo do toho času zbořeno. R. 1621 po bitwě na Bjlé hoře bořilo domy wogsko cjsařské, 1623 Waldsteinský lid. R. 1624 stawěny byly hradby a mnoho domů pobořeno, i kostel Stětj sw. Jana Křtitele, tak že z něho gen čelo zůstalo.

R. 1639 a 1640 lid Tiefenbacha a Beblisowského

mnoho gich pobořil. Ano i měšťané Nowoměštj magjce tu winičky a domky, aby wogsko w nich bydleti nemohlo, střechy rozebrali, dřjwj domů odnesli, a tak celé stawenj odklidili a gen zahrádky a winičky na zbořeništi zakládali. Dle toho popsánj bylo na osadě Wyšehradské 362 dušj. Měšťanů s manželkami a s djtkami 124, čeledi 51 osob, a zahradnjků s čeledj a podruhů 187. Dětj bylo až do 18 roků stářj dohromady 80, sausedských 34, čeledi 3, a 43 zahradnjků a podruhů. Mnoho sirotků mezi nimi. Nekatoljk mezi sausedy byl gen 1, a těch kteřj se s cedulkami spowědnjmi newykázali 12; w čeledi bylo nekatoljků 13 a bez cedulek 15, mezi podruhy nekatoljků 32, a bez cedulek 54. Patrně widěti, že hluzowina se wjce nekatolictwa držj, poněwadž neřádu geho wjce howj než cjrkew katolická. Děti některé katolické 18leté teprw po prwé u sw. spowědi byly. Co to bylo za náramnou skázu mrawů. R. 1621 bylo 19 křtů a 4 kopulace; 1630 křtů 9; 1631 křtů 8 a žádná kopulace za dwě leta. R. 1634 křtů 6 a kopulace žádná.

R. 1637 umřel kanownjk Š t r u ž i u s z Rosensteina w zářj.

R. 1638 křtil děkan R ů ž o w a sám a w listopadu plnomocnost dal faráři sw. Wogtěcha křtjti také w kostele Wyšehradském, w prosinci byl opět kanownjk na Wyšehradě J a n K a l e n i c e, genž péči dušj zastáwal. R. 1639 bylo 5, r. 1640 též 5, 1641 opět 6 křtů, kopulace žádné; a tak to trwalo až do r. 1658. Nebylo kanownjka, rozličnj kněžj péči dušj zastáwali. 1656 kněz M a r g r a b kaplan, 1657 kněz J a n G e t ř i c h Š l e c h t a; gak se to dálo, dolegi uslyšjme.

Děkan R ů ž o w a měl w 6. sudech 58 wěder wjna djlem od r. 1630 a djlem od r. 1631 u měšťana Wyšehradského P a w l a K ř e n k a schowáno, když r. 1632 Saské wogsko do Prahy wtrhlo. M i k u l á š P o l t měšťan Nowoměstský wyzradil Sasům to wjno. Poháněl děkan P o l t a, aby wjno zaplatil a sice 580 kop Mjš. summou aby složil. Poslal mu ceduli řezanou. To byl spůsob a práwo, že to giž gako poslednj psanj gest přátelské, že pak mocně na něho přikročj, pak-li nezaplatj. Takowá cedule byl arch dole wystřihowaný rozličným spůsobem. Ten spůsob za Ferdinanda II. asi powstal. R. 1636 napadlo králowské komoře od Wyšehradských žádati daně z prodege piwa a wjna, gako by Wyšehrad byl postrannj

práwo obce Pražſké. Kapitola poučila komoru, že důchody z piwa a wjna patřj koſtelu Wyſſehradſkému; Wyſſehrad že patřj do krage, že geſt měſto pro ſebe, poddané kapitole. A od tohoto čaſu wjcekráte ſe řjzenj zemſké tak mátlo, gakoby Wyſſehrad ku Praze patřil, gſa mezi zdmi a hradbami ſtegnými s Prahou.

R. 1636 dali ſwědectwj Adam Wáclaw Bryſl z Bryſlawi na malém Woſowci a Zigmund Bohuchwal z Hrádku, požádáni gſouce, o ſtatcjch w Slánſkém kragi, w Koſoři, w Chegnicjch a w Kowárech takto: Od r. 1631 gſou lidé z gruntu zběhlj, ſpálená ſtawenj a pobořená, pole puſtá a neoſetá; ti, genž při gruntech zůſtali a ge wzděláwagj, gſou gen dwa. Moſtečtj upomjnáni gſouce o ourok odepſali, že čínj, co mohou, wſſe ale zaprawiti w ſtawu negſou. Poněwadž opět r. 1643 weliké neſſtěſtj gſme zakuſili od lidu polnjho marſſálka z Hoſkirchu, který ſe na okolnjch weſnicjch a do měſta položil a ge do oſtatku na mizinu přiwedl.

Rukopis takto wyprawuge: Na hoře Wyſſehradě r. 1615 přebýwali geſſtě 64 měſſťané uſedlj, a platili daň ke koſtelu a děkanu, ale i ti we Šwédſké wogně pro weliké ſoužení a wogſka wloženj, (i 5 pluků někdy tu leželo), až na 4 uſedlé odeſſli, gichžto domy od wogſka zbořeny byly. Ale ani ti nezůſtali, neb Šweda Königsmark při obleženj Prahy oſtatnj wſſe zbořil i radnici, která tehdáž geſſtě celá ſtála, kamenj pak ſe odwezlo ke ſtawenj hradeb okolo měſt Pražſkých. Byl gediný dwůr, kde měſſťané Wyſſehradſſtj bydleli, ten r. 1655 zbořen a na mjſtě geho twrz s nowou branou wyſtawena byla.

Swědectwj kapitoly Pražſké o zhoubě Wyſſehradu.

Důchody koſtelnj a kapitolnj tak ſtenčeny gſou, že ode dáwna nemohlo gich wjce užiweno býti, nežli proboſſt, děkan a geden kanownjk ſjdelnj; oſtatnj žádného přjgmu od kapitoly nemagj.

Warhanjk, kantor a oſtatnj hudebnjci ſloužj dobrowolně koſtelu z měſſťanů Pražſkých, gakož i zwonjk, proto ſe hodinky nedržj, a gen w neděli a we ſwátek geſt mſſe ſpjwaná, we wſſednj den pak tichá. Od r. 1639, co cjſařſké a nepřátelſké wogſko okolo Prahy leželo, i tito ſtenčenj důchodowé takměř přeſtali.

Neb ty přjgmy byly od poddanných z úroků ze třech winic a ze zahrad, nynj ale stromowj w zahradách posekáno, 2 winice mezi zdmi městskými nedaleko brány od koňstwa zhanobeny a třetj za branou gest obrácena w zákopy po rozbořenj lisů a zdj ohradnjch. Z wesnic kapitolnjch gsou 3 w popel obráceny a čtwrtá zbořena, úroků nedostáwagj, poněwadž wesnice we Brandýsku, w Mostě, we Zwoleněwsi, w Záběhlicjch djlem spáleny, djlem pohubeny gsou, a na nich ten úrok gest pogisstěn. Kanownjk sjdelnj ta dwě léta na swé útraty žiw byl a pak kanownictwj složil. To byl Jan z Kalenic. Tak gest se obáwati, aby kostel nezahynul. Bůh sám ten chrám ostřjhá, gen proto a tou ochranou stogj. To swědectwj r. 1641.

Tak byla zdrancowaná celá Česká země. Balbjn připomjná o Pfulowi, Šwédském wůdci, že se honosil, že sám gediný 800 wesnic w Čechách wypálil, že ani stopy po nich nezůstalo.

Rod Martinický slawný dobrodinec kostela Wyssehradského.

Láska k wlasti, láska k mocnáři gest heslo základnj wssého občanstwj. Ukazuge-li pak lásku k wlasti, kdo wsse, co pamětihodného, co slawného co od předků s newyslowitelnou horliwostj a nákladem nesmjrným k zwelebenj země a národu zaopatřeno bylo, co wssickni cizj náro- dowé obdiwowali a když to zmařeno bylo, toho litowali a litugj, kdo to wsse russj, w prach a popel uwádj a nic giného na to mjsto neustawj, ukazuge-li lásku k wlasti? Kdo muže slawné, spoluouby společnosti swé hubj? Kdo zbořil wssecky hrady, kostely? Kdo zbořil Wyssehrad, to prwnj a negslawněgssj a paměti neghodněgssj mjsto w Čechách, kdo wyházel Jaroslawa Bořitu z Martinic, kdo Slawatu z okna do gelenjho přjkopu? Neměli-li ti wjce lásky k wlasti, kteřj se starali, aby mjsta slawná w zemi zwelebena byla. A to byl Jaroslaw Bořita z Martinic a tento celý rod negen za Ferdinanda II. ale i za Wáclawa IV. ke konci 14. wěku. — O běda! tento rod neprosjpjwal w oswjcenosti po půl třetjho sta let, to činil co prwé; hleděl slawná mjsta zwelebowati gako kdy prwé. Když tenkráte oltáře stawěl, nyni ge měl bourati? Když tenkráte Bohu se klaněl, že wěřil, nynj se měl rouhati, když tenkráte lidsky a

křesťanský smýšlel, nynj měl zwlčiti a zhowaditi, — to se gmenuge w oswjcenosti prospjwati? Nekatoljci pohubili a skazili, co katoljci wystawěli, a kde co opět welebného a slawného, to katoljci opět obnowili. Katolický duch gen zwelebuge, nekatolický gen bořj. Kdyby w stawu byli nekatoljci a mudrlanti pouze dle swého ducha, nespravugjce se w ničemž dle ducha katolického, gednati, přestali by býti. Cokoliw gesstě znamenitého wzroste u nekatoljků, děge se to tjm, že gesstě z gegich zborů duch katolický newywanul. — Byla zwlásstnj kaple od pánů korouhewnjch Bořitů z Martinic na Smečně založena, a w nj oltář sw. Alexia wyznáwače a sw. Mařj Magdaleny pobožně wyzdwižen. Ten oltář Wácław patriarcha Antiochenský léta 1382 řádně poswětil, an byl probosstem na Wyssehradě. Nelze pochybowati, že i kněze k té kapli s dostatečnými důchody zaopatřili. Důkaz toho se ale nenacházj. W 17. wěku Jaroslaw Bořita z Martinic po dlouhý čas každoročně platil 6 kop Mjss. k Wyssehradskému kostelu; na to žádného spisu nebylo. R. 1641 umjnil sobě k té kapli rodu swého znamenitěgssj základ učiniti a sice ročně 18 kop na mjsto oněch 6 kop, na což se při dskách zemských přiznal a to na Roussperce pogistil. Za to msse swaté čteny býti magj w té kapli od kanownjka Wyssehradského, kteréhokoliw si wladař domu Smečenského zwolj. Což se u desk zemských stalo r. 1623. Tato fundace sessla na 21 zl., z nichžto 7 zl. kostelu a 14 oltářnjku odhodláno gest; počjtage na střjbře působj wsse 8 zl. 24 kr. Tak nábožnj základowé schudli. Od r. 1635 byl Ferdinand Leopold Benno S. Řjm. R. hrabě z Martinic, syn Jaroslawa Bořity Martinice, tehdegssjho negwyšsjho purkrabj, probosstem na Wyssehradě, a to byla práwě od Boha daná podpora a ochrana w těch přetěžkých časech kapitole Wyssehradské. Kdo kapitole ubližowal, Ferdinandowi synu i Jaroslawowi otci ubližowal; tak tito dwa mužowé kostel Wyssehradský w uctiwosti měli.

Děkan Wácław Plocar z Růžowa.

Plocar byl rodič z Gindřichowa Hradce; byl muž horliwý, nábožný, zastáwal práwa kapitolnj proti arcibiskupu Harrachowi

neohroženě. Mnoho nesnázj wystál w neustálém wálečném běhu. 1640 dostal dekret od Leopolda Wiléma arciwéwody Rakouského, wéwody Burgundského, genž byl biskupem w Štraspurku, w Halberstatě, w Pasawě a w Olomouci, hrabě w Tyrolech, Řjm. cjs. Milosti wůdce wsseho wogska a plnomocný gubernátor králowstwj Českého, na probosststwj w Kroměřjžj. Nemusil toho probosstwj přigmouti, neb nikde se probosstem Kroměřjžským nenazýwal. Od toho roku wsse na Wyssehradě opět splundrowáno bylo a děkanstwj tak zbořeno, že w něm Plocar bydleti nemohl, on bydlel až do swé smrti w gednom domku, genž měsstanu Janu Worlowi patřil. Spokogiti se musil s gednou sednicj a byl přece wážený muž; tjm mu cti neubylo, neboť kdo wlastnj a osobnj hodnosti do sebe má, tomu netřeba gj hledati w malowaných palácjch.

Žádala kapitola o pomoc ze solnj kasy. Solnj kasa byly důchody, které Ferdinand II. srozuměw se s sw. Otcem w Řjmě určil České cjrkwi za náhradu za stracené statky. Byl uložen plat na každou bečku soli gako clo gakési, a to clo se wybjralo a skládalo a mělo gméno solnj kasa. Bez powolenj Papežského nic se z nj wydáwati nesmělo. Ferdinand II. r. 1646 psal na arcibiskupa, aby i Wyssehradská kapitola oučastná byla něgaké částky solnjch přjgmů. Wssecky klásstery spjsse dostaly, co žádaly, gen Wyssehrad neměl nic dostati. 1647 byl Wyssehrad ohněm nawsstjwen. To wsse oučinkowalo, že obec Wyssehradská takměř w nic přissla, ani řemeslnického pořádku tu nebylo. Kapitola se soudila o Michel wes, kterouž užjwala kolleg Karlowa. Plocar žádal celou wes, gež mu nikdy nepatřila celá, několik statků býwalo kapitolnjch. Kolleg Michel podržela. R. 1648 bylo wsse od lidu wálečného cjsařského za Wyssehradskou branou zmařeno, wogsko cjsařské hágilo Staré a Nowé město proti Šwédům, genž hrad a Malou stranu dobyli. Při té přjležitosti se wyznamenal měsstan Wyssehradský Daniel Šatalik. Takowéto swědectwj dostal od Hertwika Theobalda Bytického z Šenowa, rytjře a G. M. cjs. žiwotnjho strážce, genž znj: Pan Daniel Šataljk se hned při wpádu nepřátelského Šwédského wogska na Malou stranu, kteréž bylo 26. čerwence 1648, se wssemi Wyssehradskými sousedy a obywateli, se zbraněmi dobře mundirowanými, k podporowánj postawil na postě negpředněgssjho

pasu u wody pod skalou Wyssehradskou mně k opatrowánj swěřenou. Byw gá tehdáž pod tou skálou, kdež nepřjtel od Zbraslawi ku Praze dostati se chtěl; takowou postu podlé soldatůw regimentu W a l d= s t e i n s k é h o we dne i w noci se wssj swou pilnostj řjdil a opa= trowal: wssecko, což mu od wyssjch pánů officirů gako i ode mne poručeno bylo (gakožto wachmistr gim Wyssehradským předsta= wený) náležitě wykonáwal. S musskety na druhou stranu wý= pady činil, nepřjteli sskodil i zagaté přiwáděl, též po wodě až k ssancům Swédským k Zlichowu nočně welmi nebezpečně docházel, posly od generálů přes wodu až do winic skrze husté warty pro= wáděl a také opět do Prahy přewážel, u presu nepřjteli se swými odpjrati neleonwal.

W ty časy archiw a snad také giné znamenitěgssj zbožj w Bu= děgowicjch schowáno bylo. W kapli sw. Martina byl prach slo= žen. P l o c a r žádal generála hraběte de Conti, aby kapli wy= prázdnil, aby zde služby Božj konány býti mohly. Sljbil generál, že to učinj dle možnosti. Wyssehradský mlýn byl za mnohá leta w prachárnu obrácen; ručničnj prach se zde připrawowal. Ten mlýn konečně chtěli kapitole upřjti. P l o c a r se bránil. Gak wsse spleteno bylo, z toho widěti gest, že rada Nowoměstská žádala od cjsaře, aby Wyssehrad gako postrannj práwo pod práwomocenstwj toho Nowého města poddán byl. O tom se r. 1649 gednalo; zů= stalo ale při starém. P l o c a r byl milownjk Jesuitů a znamenité zbožj gjm dal, a sice winice na druhé straně Wltawy w ceně 6000 zl. Nowoměstskému domu profesujmu 2000 zl. darowal.

Do kollege Nowoměstské wssecky knihy swé odkázal. Seminář sw. Františka Xaw. dostal wsse prádlo, peřiny a peřj, i prodal gim dwůr kapitolnj Rostely asi za 4000 zl. P l o c a r udělal w konwiktu u sw. Klimenta na Starém městě fundaci na dwa kněze; ti aby tam žiweni a ssaceni byli a každý den nedělnj a swá= tečnj, i když by sskolu neměli, na Wyssehrad přissli, mssi sw. sloužili, přisluhowali při mssi pontifikálnj, při slawných nesssporách, při procesj. To nadánj se stalo r. 1650. 5700 zl. položil — konwikt ten byl založen od Ferdinanda II. a Jesuitům pod správu odewzdán. Po wyzdwjženj toho konwiktu fundace přenesssena byla na Wyssehrad. Ginou fundaci udělal P l o c a r r. 1654. 3000 zl. Rýnských

uložil, a důchody z nich, dokud žiw byl wynakládal, gak se mu ljbilo. Děkanowé po něm měli do třech klássterů w městech Pražských, do každého z nich každého půl leta 30 zl. odwésti a to zaopatřiti, aby z gednoho každého těch klássterů duchownj každý týden přes celý rok w gisté dni dwě msse sw. čtli; z gednoho klásstera w pondělj, z druhého w pátek a z třetjho w sobotu wždy dwa kněžj. Pozdègssj děkanowé to ginak zaopatřili, až bylo tolik kněžstwa při kostele, že to zaopatřiti mohli sami. Kruger Jesuita pjsse o něm: Na hody Božj nebylo nad něho, gen aby sláwa domu Páně gak možná se wyrownala hlawnjmu kostelu Pražskému. On měl rok před smrtj ten nápad, že děkanstwj složil, aby Weselanský, ceremonář Harrachůw a kanownjk Wyssehradský, na mjstě geho děkanem byl.

Město Hory Wyssehradu zcela zbořeno a pod horu založeno.

R. 1653 nařjdil Ferdinand III. aby Wyssehrad náležitě dle tehdegssjch potřeb upewněn byl. Zdi a hradby od starodáwna wystawené byly zbořeny; zámek starý zbořený rozmetán, domů menssjch a wětssjch 31 wywráceno bylo; též kostel sw. Jana Stětj gak dalece gesstě byl zachowán. Citadela dle Francouzského způsobu založena byla. Kde zámek stál, gest prázdné mjsto po wrchu, pod zemj gest sklad na prach ručničnj, kde přjgezd do zámku, tu nynj rowina, na kteréž we wýsokých záhonech koule wyrownány gsou. Kde přednj strana tak nazwaná zbrognice stogj, byla sskola sw. Petra a Pawla se zahrádkou. Kde u hřbitowa strážnice stogj, byla kanownická residence. Tak wsse zwrub na wrub přewráceno; kde rowina byla, tu důl a zákop, kde dolina býwala, tu gest wysoký násyp, kde průchod ulice byla, tu gsou wysoké zdi; kde domy stály, tudy se nynj chodj a gezdj. R. 1654 začalo se stawěti; ginače bylo umjnjno, než se wywedlo. Na straně ku Praze měl státi králowský zámek před kostelem. Po wrchu k wodě na západ i poledne okolo zbrognice až ku bráně měly býti kasárny. W prostředku měla býti gako twrz náspem obehnaná, aby se wogsko skrýti mohlo, i kdyby hradby dobyty byly. Za Leopolda I. gesstě se neustále stawělo, plukownjk Josef Priani, baron z Rouerat byl ředitelem toho stawenj. — Ne-

wjm, co nesmyslnègssjho býti může gako se domnjwati, že Francouzowé giž r. 1744 Prahu a Wyssehrad dobyli, takowé hradby za několik měsjců wystawěli, a k tomu gesstě do stawěnj pranepotřebné ač welmi mistrné a krásné brány se dali, genž na Wyssehradě wedlé mostu na silnici k Táboru po prawé straně stogj od r. 1809 zazděna; 1841 gest otewřena a most k nj přistawen, tak že se skrze ni chodj a gezdj. — Co lidi mýlilo, gest, že na sspici brány gest weliký kamený pták se čepegřjcj a po stranách gsou dwa lwowé na piljřjch. Toho ptáka magj za erb francouzský. Nepozorugj, že tehdáž Francouzowé pouze k ruce kurfirsta Baworského Prahu osadili, že kurfirst Baworský za krále Českého se korunowati dal u sw. Wjta, načež hned odgel. Aniž pozorugj, že orel dwouhlawý njže na té bráně než erb cjsařský wypodobněn gest. A takého bludného mjněnj gsou i mnozj tak zwanj učenj.

Byla giž od dáwna některá stawenj pod horou Wyssehradem ku Praze. Wápenice, cihelna, piwowár, kostel B. M. P., masné krámy. Nynj počali měsstané, když na hoře o přjbytky přissli, ačkoliw některou náhradu dostali, dole se usazowati. Tak že starého Wyssehradu nezůstalo, než kostel sw. Petra a Pawla a kaple sw. Martina i staré děkanstwj, kde nynj kanownictwj naproti zbrognici. — Co Francouzowé udělali, bylo, že na hradbách náspy wywezli.

Kanownjci za časů Růžowa wolenj.

Berghauer uwádj tyto: r. 1631 Bartoloměg Rotlender, děkan Smečenský a Krisstof Kleblat, sakrista kostela Pražského pak také kanownjk. 1633 Wáclaw Ulrich Teubner, doktor theologie, kanownjk Pražský. 1635 Ondřeg Kokr, kanownjk Pražský. 1638 Jan Frantissek Raš z Asseufeldu, kanownjk Pražský. Diwiš Měsjček z Wegkowa, arcіděkan Plzeňský. 1640 Jan Girj Wienskowský z Wysoké, farář u sw. Martina w Praze. 1649 Wogtěch Šram, farář Tegnský w Praze. Sigmund Greff, kanownjk Pražský. Rudolf Rober, děkan kalleggiátnj w Litoměřicjch. 1650 Krisstof Reinheld, kanownjk Pražský. Wáclaw Wykročil, děkan

Smečenský, pak kanownjk Pražský. 1651 Wáclaw Karel ze Šwarcbachu, děkan Kamenický. Jeroným Hannibal, děkan Smečenský. 1652 Wáclaw Celestin z Bumberka, arciděkan Kutnohorský, pak kanownjk Pražský. Sebestian Zbraslawský, arciděkan Plzeňský, pak kanownjk Pražský. 1653 Jan Hynek Engelbert, arciděkan z Horssowa-Tegna a Wáclaw Klimeš, doktor theologie a farář w Tegně. 1654 Martin Weselanský. Martin Frantissek Kemblich, theologie doktor, děkan Hořowický, a probosst Staro-Boleslawský. Jan Wáclaw Jakobides, děkan w Střjbře. Urban Frantissek Pilecius, arciděkan Plzeňský. Michal Natalis, děkan Sussický.

Martin Weselanský děkan.

Garo plodj růže, podzimek hrozny, wogna hrdiny. Swéda r. 1648 Malou stranu Prahy dobyl a usilowal Staré město dostati. Koleg Jesuitský a konwikt králowský při něm ze žáků duchownjch w okamženj hrdinu nadělal, péra zawrhli a zbraně se uchopili. Wůdcowé gegich byli učitelé. Mezi těmi i Martin Weselanský, rodič Pražský se wyznamenal. Za to do stawu panského powýssen byl. Obdržel sstjt we 4 pole rozdělený, we dwou rameno s hořjcjm granátem a we dwou lew wypodobněn gest. Leopold Ulrich hrabě z Harrachů mage od Ferdinanda II. moc takowé milosti hrdinům udělowati, Weselanskému pouze za geho hrdinstwj list na to wyhowiti kázal a wlastnj rukou podepsal. Byl hrdina w bogi i w uměnj, disputowal weřegně z libomudrctwj i z bohoslowj w semináři arcibiskupském s welikou pochwalou.

Kardinal Harrach za ceremonáře swého geg přigal, za kanownjka na Wyssehrad wprawil, to bylo asi také přjčinou, že měla kapitola pokog. Co ten muž si práce dal, aby Wyssehradské děkanstwj ulowil, sotwa kdo giný se wjce přičinil. Plocar mu přál, neb on se na Wyssehrad stěhowal, stal se residenciálnjm kanownjkem a byl děkanowi k ruce, což welmi chwalitebno bylo. Po smrti Plocarowě geg kapitola za děkana wywolila, gakkoliw Benno probosst byl proti tomu. Zatjm ale Weselanský byl hoden té

důstognosti, on gako děkan práwa kapitolnj hágil a pro kostel žiw byl. Swédskými wálkami byli statkowé tak zhanobeni, že lid z nich utekl a pusté ge nechal. Měl Weselanský co dělati; wápenici a cihelnu hned zřjdil a k stawěnj se připrawowal. Piwowár do stawu postawil, aby se wařiti mohlo, s kotlářem Wáclawem Kristmanem smlouwu učinil, aby za dwa měsjce pánew piwowárskou zhotowil; což Kristman udělal. Byla ta pánew půl páta lokte dlouhá, půl třetjho lokte šjroká a pět čtwrti hluboká, měděná. Dostal za ni kotlář 400 zl. na hotowosti a wybjral něco piwa, sljbil ale, že když pánew správu potřebowati bude a nebude-li spráwa přes 50 zl. dělati, že gi zdarma sprawj. R. 1663 když stawowé wolili deputowané k wyšetřowánj akcisu, arcibiskup opata Strahowského a opata sw. Mikuláše, též Weselanského, děkana Wyšehradského zwolil ze stawu duchownjho. Zwonice byla tehdáž bjdná; on měl s pánem ze Žďáru na Kladně o úrok z kapitolnjho statku we wsi Pticjch co dělati; žádal, aby mu duby na zwonici poslal. Něco se stalo; kolik těch dubů bylo, nenj zaznamenáno. On obezdil hřbitow, nade dweřmi za kostelem gest geho erb. Kapli sw. Františka a oltář obnowil. W kšaftu swém zanechal, aby krypta u welkého oltáře pro těla pánů kapitulárnjch a dobrodinců zhotowena byla. Kapitola r. 1665 dne 22. zářj se o to umluwila s Janem Dekapolem, kterýž skljpek 10 loket délky 5 loket šjřky a 5 loket wýšky zhotowil; dostal za to wápno a cihly za 100 kop Mjšš. Dekapol byl stawitel, stawěl cjsařskou zbrognici tehdáž na Wyšehradě. Toho roku dne 10. řjgna smluwila se kapitola o wykrášlenj oltáře Marie Panny s maljřem Hesem z Hesic; dostal za to 45 zl.

Wálky se utišily a pan arcibiskup byl kapitole milostiw; tedy se postarala Pražská obec o to, aby Weselanský co dělati měl. Pražané si přiwlastnili wše, co okolo potoka Botjče bylo. Weselanský gim toho wjce nechati nechtěl. Powstala rozepře, která mnoho let trwala. Gednalo se tu:

1. O plac u Wegtoně;
2. o zahradu u mlýna;
3. o dům u Megtných;
4. o dům za kamenným můstkem;

5. o wýpad Botjče do Wltawy;
6. o plac okolo sw. Alžběty (nynj sskola);
7. o břeh u wápenice:
8. o Běličky;
9. o řeku před Wegtonj;
10. o swobodný přjwoz přes Wltawu;
11. o megto ze dřjwj;
12. o hranice u Wegtoně;
13. o gednu zahradu;
14. o plac pod Slupy;
15. o potok okolo Slup;
16. o potok až k Nuslјm;
17. o úrok ze zahrady w Polsku (u brány Wyssehradské);
18. gesstě o giné grunty.

K té rozepři se nacházj 129 spisů — a trwala od r. 1663 až do r. 1675, kapitola nad wětssjm djlem wyhrála. Rowněž tak měl tjseň o řeku Wltawu a o tůně stranou ostrowa ku Zlechowu s wrchnostj Nuselskou. Wltawa působila rameno lukami na proti skále Wyssehradské tak gako rohljk. Louka kapitolnj byla w prostředku a působila ostrow. Stranou byly hlubiny, tůně, ty chtěl také Weselanský mjti, ten proces má 138 čjsel, genž gesstě na swětě gsou. Tak se Weselanský oháněl. Byl s njm sjdelnj kanownjk na Wyssehradě. K piwowáru koupil Weselanský 2 domy a užitky na tré rozdělil, sobě dwa a kanownjku geden djl dáwal. Posluhowali w péčj dussj: r. 1661 Tomáš Galenius ze Žďáru, r. 1662 také Wáclaw ze Žďáru, r. 1663 Fr. Ondřeg Řehák, kaplani Wyssehradsstj. — R. 1664—1690 řeholnjci karlowsstj, přewor Augustin a g.

Pamětný sloup na Wyssehradě.

Gsou na Wyssehradě na hřbitowě u kostela pod okapem k půlnočnj straně tři znamenité kusy kamenného sloupu okrouhlého, hladkého z žuly, o kterém se prawj, že ďábel sloup celý ze Řjma, — a kdo důkladně wyprawuge z kostela B. P. M. za řekou Tiberou se

nacházegjcjho přinesl až na Wyssehrad, a tu zlostj geg s wysoka pustil, tak že se na tré přerazil. Ten ďábel měl proto zlost, že nadarmo ten sloup tak daleko nesl. Zapsal prý se totiž geden kněz ďáblu, a když čas wypršel, nechtěl se ďáblu dáti; tento s njm w nowou smlouwu wessel, že přinese sloup z Řjma dřjwe, než kněz mssi sw. přečte. Sw. Petr ďábla cestou zdržowal tjm, že geg wrškal, tak že satan sloup onen několikkráte do moře pustil. Kněz měl po mssi, když ďábel na Wyssehrad se sloupem se přibral, což ho welmi mrzelo. Tak powjdka znj. Ať gi každý sobě wyložj, gak umj, gen ať žádný nepochybuge, že by ďábel cos takowého udělati nemohl, sice černou notu u ďábla dostane; kdo se wssem zaljbiti chce, nesmj ani tu počerněn býti, sice ku wssem úřadům w pekle má dwéře zawřené. Kámen weliký gest zde, kdy sem přissel, žádný newj, ani gaké zmjnky o něm w listech a knihách Wyssehradských se nenalezá. Negprwněgssj zmjnka se nacházj w Hammerssmidowě Prodromus Gloriae Pragenae str. 373 od r. 1632, kdež kurfirst Saský na kostel se djwil, a slysse wyprawowánj o sloupu, prawil: Mags wahr sein, mags auch nicht wahr sein.

R. 1665 dne 21. února psal z Řjma něgaký kněz, z Kladska pocházegjcj, sekretáři u konsistoře Pražské takto: Že něgaký Jakub Zimmermann, Šwýcar, ďáblem posedlý w Řjmě gest, z něhož ďábelstwj zaklјnánjm onen duchownj wymjtal. Ten ďábel gménem Zardau měl při zaklјnánj wyznati, že on to gest, genž gedenkráte sloup k sw. Petru do Prahy přinesl. Škoda, že se určitěgi newygádřil, kdy geg přinesl. Kdy a gak přissel na Wyssehrad, gest neznámo. Že by ale z Řjma pocházeti mohl, tak nemožno by nebylo, ani prawdě nepodobno. Truhla, w které ostatky sw. Longina Wáclaw Králjk, probosst Wyssehradský a patriarcha Antiochenský, na Wyssehrad přiwezl, mnohem wětssj obtjžnosti dělala w přenássenj z Řjma do Prahy, než ten sloup, který by se dal snáze na wůz naložiti, než ona ssiroká a wysoká truhla, nebo lépe podlouhlá pánew kamená.

Směssno gest chtjti wymlouwati a wywraceti tu powjdku, neb gi mnozj i tjm wykládali, že prakem ty kusy kamenu na Wyssehrad dohozeny byly při dobýwánj Wyssehradu; ať se ten prak čert gmenowal, neb gak ginj prawj, čert sem ten kámen přinesl, neb opět

ginj, že w časech Žižkowých gistý wůdce se gmenowal Čert, a ten že asi příčinou byl, že se ten kámen na Wyšsehradě octnul. — Co se tjm wšsem wyswětlj? A k čemu takowéto lámánj hlawy? — Gest ale z toho wšseho widěti, že gest každému ten sloup diwný. A možná, kdyby se prawdy gisté dopjdil o něm, že wšsecko diwné a paměti hodné by stratil. Proč mu tu čest bráti? Čert přinesl ten sloup z Řjma, a ginák se nemá mluwiti ani wěřiti. Zarhan to musil neglépe wěděti, genž ho nesl.

Jan Wáclaw Klimeš, děkan.

Weselanský žiwot swůg dokonal dřjwe, než se kdo nadál; oplakáwali Wyšsehradštj smrk geho gako děti smrk otce dobrého. Měl tedy Klimeš, genž po něm přissel, dosti co dělati, aby, co začato bylo, dokonal. R. 1666 za děkana wolen byl. Byl rodič Hradecký, bohoslowj doktor a od r. 1655 farářem w Tegně w Praze, 25 let děkanowal, r. 1691 dne 14. dubna umřel.

Klimeš děkanowal celé $^1/_4$ stoletj. Česká země gesstě se spamatowati nemohla; slabost ducha náramná; opilost, lakomost a wšsecky wášsně nemagj dosti mjsta k rozloženj swému. Opilcům gest negširšsj ulice úzká, lakomcům wšse málo, pokawáde u giného dobrý kabát widj. A to gsou w skutku weliké slabosti. Tak w těchto časech gedna strana slabostj umdlelá a druhá slabostj klesagjc do cizj obory padala. Kněžstwa nebylo. Na Wyšsehradě se křtily děti z Rostel, z Michle, z Podola, z Bránjka, z Chuchle. Co paměti hodného se mi býti widj, že z Chuchle r. 1687 djtě křtěno bylo Jana Bjlého, a ten rod až dosawáde w Chuchli se nacházj. Tak i w Podole gméno Žebřinowo od r. 1620 až dosawáde se udrželo. Ten Žebřina tabulku čili obraz malowati dal kostela Podolského a kostel ten tenkráte tak stál gako nynj.

Na počestnost lidj tehdáž drželi. Bylo ročně na Wyšsehradě křtěno dětj 15—30 a některý rok žádné djtě nemanželské zapsáno nenj. Oddawek bylo 8—12 ročně; rok 1681 má cos zwlásstnjho: že bylo 24 křtin a 24 oddawek. Knihy farnj nepořádně wedeny byly; křtiny a oddawky dohromady psali, kdežto předce widěli, co předkowé dělali. To trwalo až do r. 1701, kdež opět křtiny a oddawky

w zwláſſtnj knize zaznamenány byly, ale giž w giſtých oddělených rubrikách. Klimeš měl půtky s arcibiſkupem, on měl půtky ſe ſwými kanownjky, půtky s obcj Pražſkou, wſſe gemu překáželo, wſſe kapitole ſſkoditi ſe ſnažilo, gakby wſſe bylo rozumu pozbylo. Wſſudy udatně ſe Klimeš držel. Wážnoſti měl u ſtawů i u ſproſtého lidu. R. 1675 byl od cjſaře za komiſaře zwolen, účty bernj králowſkých by do náležitého pořádku přiwedl. Neunawitelně pracowitý a přičinliwý muž byl; diwu nenj, že někdy přjliš oſtrý. Klimeš od rady měſta Wyſſehradu welmi ſlawné ſwědectwj doſtal, a ſice:

1. Že ſlužby Božj, mſſe s hudbou a kázanj každou neděli a ſwátek ſlawně ſe konagj, tak gako oſtatnj obřadowé cjrkewnj.

2. Malé mſſe, že býwagj každodenně tři i čtyry.

3. Proceſj o křjžowých dnech, na den ſw. Pankráce a Božjho těla a giné mnohem ſlawněgi ſe wedou, než gindy.

4. Oděw, nářadj koſtelnj a celý koſtel že tak čiſtý a ſkwoſtný geſt, gak prwé nebyl.

5. Kalichy, ciborium, křjže, relikwáře, ornáty, antipendia zlatem tkaná, tunicelly, pluvialy hedbáwné, nowé oltáře, to wſſe znowa zaopatřeno z čaſů Klimeſſowých.

6. Weliká ſchůzka lidu přicházj a duchownj z měſta čaſto mſſe ſw. čjtagj mimo domácj.

7. Střechu na koſtele děkan oprawil, nowou ſpowědlnici poſtawil, we Wětruſſicjch ſtatek geden z gruntu wyſtawěl, mnoho we Lhotce, w piwowáře a w děkanſtwj wynaložil.

8. Wjžku na koſtele pro malé zwony wyſtawěl. Proceſj k ſw. Pankráci čaſto držáno bylo. Páni faráři Staro- a Nowoměſtſſtj ſe u ſw. Štěpána s lidem ſcházjwali, odtud k ſw. Pankráci přicházeli a zde děkan pontifikálnj mſſi mjwal, a pak wſſe na Wyſſehrad k ſw. Petru a Pawlu u welikém množſtwj táhlo; tak mjwali Pražané duchownj wyraženj.

Uſazenj nowého kantora.

Od r. 1649 byl na Wyſſehradě Mikuláš Wogtěch Prager warhanjkem a ſpolukantorem. Ten muž giž při letech nemuſil ſe ljbiti děkanu, byl ſhozen a konečně do ſſatlawy

wsazen, gistě pro zdwořilost. Děkan chtěl, aby se warhanjk dal do poddanosti, a on gsa Pražan swobodný toho učiniti nechtěl, raděgi službu opustiti mjnil. To bylo r. 1671. Nadánj geho a powinnosti takto zněly: byl powinen pořádně a náležitě gak při mssi swaté, tak i při nesspořách obyčegně hráti, též co se zpěwu chorálnjho zachowáwá, wykonáwati, spolu i nad figurálnj hudbou a hudebnjky pozorowati, tak aby wsse pořádně dle možnosti geho ke cti Pánu Bohu a sw. aposstolů Petra a Pawla rozmnoženj bylo a se dálo. Za to měl ročně 30 kop na penězjch, k tomu službu pjsařskou městskou, gako předesslý kantor wždycky mjwal, též ročně 6 strychů žita, soudek wěderuj řidkého piwa při každé wárce. Tak byla sskola obstarána. Nezdá se, že byl něgaký zwláššknj dům pro sskolu nynj pod wrchem. Co a gak se djtky we sskole učili, poněkud lze se domysliti. Každý učitel dle swé schopnosti tomu, co řemeslnjk a občan wesměs uměti má, wyučowal.

Neměla kapitola pokoge od arcibiskupa Pražského; dne 11. ledna 1670, psal Matouš Ferdinand arcibiskup Klimcssowi děkanowi, a zapowjdá, aby Ewa Terezie Klimcssowá, sestra děkanowa, na Wyssehradě bydljcj se swým ženichem Dawidem Wendeljnem ani s giným oddáwána nebyla. Děkan gednal dle wýhradnjho práwa a wedl si w Řjmě stjžnost. Načež welmi obssjrný a důtkliwý list z Řjma přissel ode dne 8. března 1670, w kterém přjsně se zapowjdá osobám, důstognjkům a úřadům, aby w ničemž nepotahowali kapitoly, ani poddaného, kterého kapitoly pod swou moc, že kapitola Wyssehradská pouze a rowně pod spráwou sw. Otce stojj. W žádném listu wýhrada Wyssehradská tak zřetelně wyznamenaná nenj, gako zde. Ten list wyhotowil Aloys z Aquino, protonotář aposstolský.

R. 1670 byli tři kanownjci woleni, ti, genž wolili, byli přednj osoby České cjrkwe. Wáclaw Celestin z Blumberku, tehdáž probosst Pražský, — Tomáš Pessina z Čechorodu, scholastik Pražský, Jan Benoll, farář Pražský na Louži, — Sebestian Zbraslawský, děkan Pražský. Woleni byli: Jan Hynek Dlouhowesský z Dlouhé wsi, kanownjk Pražský, pak biskup Milewetánský a probosst u sw. Wjta, kanownjk Staroboleslawský; Wáclaw Wilém Papazou z Klarssteina a

Mirandule, poslednj ratolesk toho domu. On wystawěti dal oltář obrácenj sw. Pawla, 13. čerwence r. 1673 byl postawen; založil k tomu oltáři též lampu. Obraz obrácenj sw. Pawla gest prý práce Škretowa, gakž w regstřjku toho času zaznamenáno. Nenj-li od Škrety, gest zagisté dle obrazu geho zhotowen. Ten oltář dosawáde stogj, gest z měkého dřewa, černě malowán a zlatem ozdoben. — Jan František Křištof, baron z Talemberku, obého práwa doktor, kanownjk Pražský a biskup Králohradecký. — Jan František Straka, kanownjk Králohradecký. — Giřj Viktora, bakalář bohoslowj, farář u sw. Martina w Starém Městě a u sw. Wáclawa na Proijku, protonotář apoštolský. Z těchto časů gsou také geště kanownjci: Jan Augustin Drahonowský z Mezeřiče, Morawan. Ten kázal wystawěti oltář sw. Jana Křtitele r. 1675 dne 29. srpna dle spůsobu oltáře Papazonowa. Nápis na oltáři prawj, že nadánj učinil pan kanownjk každého téhodne, na dwě mše sw.; fundace se ale žádná nenacházj. R. 1668 dne 10. prosince byl wolen za sjdelnjho kanownjka Mikuláš Moštěnský, umřel po 21 dnech swého kanownictwj. František Ferdinand Čedjk, obého práwa doktor, děkan Karlšteinský, dokonal teprw r. 1706 dne 15. ledna. R. 1673 dne 10. kwětna Albert Šrám z Wolsce, děkan Přeštický. — Giřj Křigelštein, doktor bohoslowj a kanownjk Pražský. R. 1670 tedy měla kapitola probošta, děkana a 9 kanownjků, dwa konwiktoři asistowali a kanownjk Benoll wedl péči duššj na Wyšehradě.

Rozličné milosti Wyšehradským od kapitoly udělené.

Město na hoře Wyšehradské docela zbořeno bylo, a pod horou se měšťané usazowati počali. Tjm spůsobem obec do negbjdněgšjho stawu přišla, na wětšj djl měšťané Nowo- a Staroměstštj sebou na Wyšhradě usedlj po zbořenj swých přjbytků z Wyšehradu se wystěhowali. Tjm obec přinucena byla na to mysliti, gak by se zwelebila. Žádala wrchnost swou o obnowenj a potwrzenj swobod.

Kapitola w 8 článcjch gim gako poddaným zákon předepsala, aby wěděli, co gim powoluge a co gim ukládá:

1. Gak se magj z obce propoussteti;
2. gak do obce přigjmati;
3. gak se swým zbožjm kssaftowati;
4. gak se má rada chowati;
5. gak piwo a wjno kupowati a prodáwati;
6. o wolenj osob k radě potřebných;
7. ničeho bez wědomj wrchnosti nemagj před se bráti;
8. o platech.

Wěž u kostela sw. Petra a Pawla, dwa swjcny.

Wěž giž dáwno chatrná byla, — kdo a kdy gi stawěl, nenalezl gsem, — tak že Plocar na nowou shromáždil penjze, Weselanský dubowé dřjwj z Kladna kupowal. Klimeš dal r. 1678 starou wěž rozbourati a nowou postawiti, zdali práwě na tom samém mjstě neb ne, stwrditi nemohu. Stawitel byl Gaudenc Karel z Kasanowa, tesařský mistr Jakub Düsstünger, kowář Jan Wolf, primas Wyssehradský. Wynaložil děkan 1222 zl. 58 kr. 3 den.; w tom oučtu gest také za spráwu a krytbu u kaple sw. Martina a za giné malé spráwy wydánj obsaženo.

Dne 17. listopadu, genž byl den památnj sw. Řehoře diwotworce, gest postawena na nowou zwonici kostela Wyssehradského nowá plechowá báně pozlacená obsahugjcj 1 str. 2 wěrt. Nad bánj mjsto korouhwe meč postřjbřený a přes něg dwa pozlacené kljče křjžem postaweny. Postawil tu báň na horu Melichar Hunkar paljř tesařský, a dostal za to prozatjm 1 zl. 30 kr. Zednjci dostáwali denně po 30 kr.; podáwači po 15 kr. Do báně dány byly některé ostatky s nápisem:

Anno a Nativitate D. MDCLXXVIII decimo septimo Calendas Decembris die Sacro S. Leopoldi sub Pontificatu Sanctissimi in Christo Patris et D. N. D. Inocentii, Divina Providentia Papae XI., cui haec Wysschradensis Ecclesia immediate subjecta est atque nullius Dioeceseos existit, Regnante Serenissimo, Potentissimo Invictissimoque D. Leopoldo Primo Romanorum Imperatore semper Augusto, Rege Hungariae et Bohe-

miae etc. Quo anno unice desideratum imperator genuit ex Ducissa Neuburgica filium nomine Josephum, erecta est a fundamentis haec turris campanilis sumptibus trium Reverendissimorum Praelatorum ejusdem Ecclesiae decanorum infulatorum sibi in beneficio succedentium D. Wenceslai a Růžova, D. Martini Weselanský et D. Joannis Klimeš SS. Theologiae doctoris, qui singulari sua cura hanc fabricam fiere fecit ex relictis ad id censibus tamquam beneficiorum suorum fructibus ex Jenstein et Wřízek quotannis provenientibus eorundem censuum restantiis ad id pie applicatis.

Toho roku dwa welké swjcny cegnowé byly zřjzeny; wážily spolu 204 libry; bylo 48 liber starého cegnu, ostatnj se přikoupil, libra po 20 kr., od djla od libry po 10 kr. Dobrodincowé byli Jan Sloup, pekař a primas Wyssehradský, dal 30 zl. Toho času měsstanka Wyssehradská Zuzana Sloupowá čtyry mjse swaté založila a Giřj Běloboubek na swjcny 20 zl. odkázal. Některé pokuty k tomu odhodlány byly. Ty swjcny r. 1679 zhotoweny byly od Karla Korba.

R. 1680 byl w Praze mor; 4. ledna nařjdil arcibiskup, aby každý duchownj předstawený denně správu do konsistoře zasslal, kdo w geho osadě neb domě se roznemohl. Děkan k samému řjzenj zemskému to odewzdáwal.

Půtka o potok Botjč mezi Nowým městem a Wyssehradem.

Magistrátu Nowoměstskému se chtělo ryb z potoka Botjče, a mrzelo ge to, že gen děkan a kanownjk Wyssehradský tu ryby lowj. I začali weliké překážky w tom kapitole činiti, zwlásstě od r. 1671. Gednoho času děkan pro wyraženj swé lowil w Botjči sám s kanownjkem; o tom dal někdo magistrátu správu. Za něgakou chwjli ze wssech stran Nowoměstsstj wsseligaký lid sprostý plawecký, pytlářský, mlynářský, nádenický a giné podobné chasy, as 200 osob se přihnalo, kterážto chasa a zběř s rozličnou zbranj, s musskety, s ručnicemi a kordy atd. dwogj branou, Swinskou a Wyssehradskou a potom třetj stranou skrze dwéře we zdech městských pod Karlowem, kdež nikdy stráže nebylo, a o nich se newědělo, wen za město wypadli a

tu pana děkana w Botjči ryby lowjcjho s hrozným hřmotem a hlukem od lowenj ryb zahnali, sjtě pobrali, a to wsse s wědomjm a z poručenj rady Nowoměstské. Wyssehradssti slyssjce ten náramný hluk, zběhli se, než na odpor se gim stawěti nesměli, aby se wýtržnosti neudály. Na to kapitola celou obec Nowoměstskou u slawného soudu zemského obžalowala. Trwal ten soud 10 let. R. 1681 se stal rozsudek, že Botjč kapitole od počátku patřj, a Nowoměstssti musili platiti 550 zl. kapitole. Zlý soused gest prawé nesstěstj; nacházj se 83 rozličných dopisů k této rozepři patřjcjch, co tu práce a mrzutosti a swéwolného zaneprázdněnj zemského řjzenj. Pražssti žádného giného důkazu ani neuwáděli, než že ten potok se gmenuge Nuselský; Nusle že gim patřj, tedy i potok až ke zdi městské a dále. A k rozhodnutj toho 10 let třeba bylo, o sprawedlnosti s očima zawázanýma!

Ferdinand Leopold Beno Martinic probosst.

Ferdinand, syn Jaroslawa Martinice, negwyšssjho purkrabj Pražského a Marie Eusebie, rozené Lobkowic r. 1635 od cjsaře proboșstem učiněn byl. Ten byl w skutku muž neobyčegný w těchto časech. On byl kanownjkem w Pasowě, w Řezně, w Brně, w Praze, w Olomouci, w Salcburce a probosstem na Wyssehradě. Slawná byla geho installace na Wyssehradě, geho otec a k wůli němu, gak se rozumj, welký počet králowských wyšssjch úřednjků a stawů Českých, ano i pan kardinal z Harrachu, arcibiskup Pražský přissel. To byl zagisté hrdinský skutek zapřenj sebe samého, že do Wyssehradského kostela wessel. Děkan Plocar, wěkem sesslý, nemohl do kostela. Tedy negstarssj kanownjk kostela Wyssehradského Šimon Brosius z Horssowa-Tegna, probosst Pražský, swětjcj biskup pod gménem arcibiskupa Trapezuntského geg installowal. Knězem ale nebyl. R. 1640 byl w Řjmě, wyhledáwage bullu Alexandra papeže o založenj kapitoly Wyssehradské, nemohl pohodlně archiwu se dopjditi. Gednalo se o to, aby kapitola něco dosáhla ze solné kasy. Benno pjsse: Patrno gest, že Wyssehradský kostel hoden gest zwelebenj; Řjm ale dost wyslowiti nemůže, gak potřebná gsou biskupstwj a semináře

w Čechách. Kdo wj, zdali papež neb cjsař kostel náš zwelebj. Bůh zwelebj, co bude chtjti, gá zatjm učinjm, co se dělati dá. R. 1644 byly teprw probosstowy primicie.

R. 1649 se zdržowal we Wjdni a dáwá spráwu, že cjsař nic pro kostel Wyssehradský učiniti nemůže, poněwadž pewnosti oprawuge. Z Wjdně táhl do Pasowa a poslednj léta se zdržel w Salcburce, až r. 1691 žiwot swůg dokonal, gsa proti kostelu a kapitole Wyssehradské welmi rozhorlen, honosiw se po 55 let probosststwjm Wyssehradským. Měl znamenité gměnj, kostelu Wyssehradskému nic neodkázal. Plnomocným dědicem ustanowil F e r d i n a n d a hraběte z Khuenburka, biskupa Lublaňského, kanownjka Salcburského a probossta Frisaského. Na Žitenice odkázal 5000 zl., aby tam farář a nižssj sskoly latinské od Bartolomitů uwedeny byly. 1000 zl. na poustewnjka. Duchownj w péči dussj a poustewnjk byli až dotud od probossta samotného wydržowáni. Přjčina nelibosti M a r t i n i c o w y na Wyssehrad byla tato: On měl něgakého kněze Poláka, gménem K o s t a n e c k ý, genž w Žitenicjch spráwu wedl. Toho chtěl mjti kanownjkem na Wyssehradě; ano i při wolenj děkana na kapitolu dolehal, aby K o s t a n e c k é h o kanownjkem a hned děkanem učinili. Kapitola ale toho nechala. Nad tjm se rozhněwal pan probosst a takowý testament zhotowil. Po něgakém čase se ale ukázalo, kdo byl K o s t a n e c k ý. On oloupal s truhly probosstowy střjbro a giné wěci pobral, falessné podpisy gménem kardinálů i papeže dělal, do Polska utekl, na cestě chycen a na radnici Nowoměstské do wězenj dán, pak arcibiskupu odewzdán byl, kterému ale uprchl. — Swým přjbuzným také nic neodkázal, což ge též mrzelo, tak že geho wnuk gsa wyslancem cjsařským u sw. Otce takto do Prahy psal: Statek Žitenice patřj k probosststwj Wyssehradskému; dle toho a dle kšaftu gest widěti, že můg w Pánu zesnulý strýc nebyl při dobrém rozumu, poněwadž on gesstě po swé smrti chtěl faráře presentowati. Tak G. A. W. M a r t i n i c. F e r d i n a n d M a r t i n i c byl ale přjčinou, že duchownj nazwanj Bartolomité do Čech uwedeni byli.

Jan Benoll děkan, Hugo František hrabě z Kunžáku probošt.

Jan Benoll, rodič Pražský w arcibiskupském alumnátu na kněžstwo připrawen gsa, na péči dussj wyslán byl, přjkladný žiwot s duchownj horliwostj a s neunawnou pracowitostj spogil. Byl farářem w Cerhowicjch, pak w Praze u Panny Marie na Louži. 16. řjgna r. 1669 byl wolen za kanownjka Wyssehradského; r. 1681 sjdlel na Wyssehradě a sprawowal péči dussj, — an toho roku geg nalezám na matrice. Byl u weliké tjsni, Mostečtj mu úroků neplatili, žádal častokráte welmi pokorně děkana Klimešsc, aby ho nenechal nouzi trpěti. Děkan snad nemohl, neb nechtěl pomoci; Benoll si welmi stěžowal, že geg děkan hladem sužowal, a to negwjce w čas moru. Benoll rozuměl a uměl hospodařiti. On r. 1691 dne 24. února nagal dwůr Lhotecký od děkana, wápenici a skálu wápenou nad Podolem na tři léta. Smlouwa welmi spletená gest, nic určitého zouplna se uznati nemůže w gakém stawu asi ten dwůr byl; měl z něho ročně platiti 450 zl. a gečmena na piwowár odwáděti tolik, co mu ho Bůh požehná nad geho potřebu. Gsa ale toho roku w čerwnu měsjci děkanem, přestala smlouwa. S njm byl po smrti Martinicowě proboßstem Hugo František hrabě z Kunžáku a Rotenfelsu, byl od cjsaře Leopolda 8. listopadu r. 1691 na proboßstwj dosazen. On byl w Kolјně n. R., w Salcburce a w Strasburce mjstodržjcj scholastik a kapitulár. Otec geho se tázal z Wjdně, gestli syn w gistý určitý čas musj installowán býti, a musj-li sám na Wyssehradě býti přjtomen. Uslyssew, že toho práwě potřebj nenj, odložil installaci až na r. 1698 dne 2. kwětna. Ani sám nepřissel, nýbrž Matěge Machta z Löwenmachtu na mjstě sebe měl, gehož děkan Benoll také řádně installowal. On pamětnj penjze biti kázal, a mezi lid rozhazowati nařjdil dle spůsobu proboßstů Wyssehradských. Gak probošt Hugo, tak děkan Benoll měli mnohé zaneprázdněnj s dědictwjm po Martinicowi, každý na swou stranu. Byl pak biskupem Litoměřickým a děkanem Kolјnským, negwyšssjm úředníkem kurfirsta Kolјnského. Benoll hospodařil, hleděl kostel ozdobowati krásnými obrazy, nowými stolicemi pro kanownjky, zanechal znamenité gměnj a wsse odkázal kostelu, z čehož zadnj djl kostela

wystawen byl, gak dále uslyssjme. Dokonal 16. dubna r. 1706. Kámen náhrobnj s nápisem w kostele se nacházj u piljře před kůrem u welkých dwéřj. Za něho byli woleni kanownjci: Wiljm Etzweiler, rektor arcibiskupského kolege w Praze, od r. 1691 kanownjk sjdelnj na Wyssehradě, dokonal r. 1718; byl spisowatel a objral se s historij Českou; Adam Hynek Mladota ze Solopisk, kanownjk na hradě Pražském u sw. Wjta i u Wssech Swatých, protonotář apoštolský; Matěg Macht z Löwenmachtu bakalář a kanownjk u sw. Wjta; Ondřeg Kossina, farář u sw. Gindřicha w Praze, kanownjk Boleslawský; Jan Wáclaw, Olomoucký bakalář, farář Tegnský, kanownjk Boleslawský; Jan Kristof Brod, farář u sw. Martina, pak w Tegně; r. 1697 Gindřich Pecháček bakalář, arciděkan Plzeňský a vikář t. r. Blažeg Frantissek Franta, farář u Panny Marie na Louži.

R. 1698 Jan Florián Hammerssmid.

Děkan Benoll udělal dwě fundace, aby byla každý týden, každou neděli a swátek msse swatá. Na chudé odkázal 1000 zl. a sice takto: 10 chudých Wyssehradských, gsoucjch každou neděli a swátek na Wyssehradě na službách Božjch, dostane každý po každé 3 kr. Etzweiler založil 16 mssj sw. Toho času Felix Borecký, měssťan Nowoměstský, fundaci založil, aby w každé snché dny gedna msse swatá sloužena byla.

Proč kapitola wětssjch swobod obci Wyssehradské neudělila.

Za časů Benollowých rada Wyssehradská o něgaké swobody žádala; newjm, kdo to byl, genž následugjcj přjčiny kapitole předložil, že Wyssehradským nowé swobody uděliti se nemagj:

1. že křiwé gest, aby kdy byla Wyssehradská obec gaké znamenitěgssj swobody měla, nez má, co se s listem od Matiásse cjsaře dokazuge.

2. Nehodni gsou té milosti, neb předkowé gegich častěgi a skutečně baučili proti kapitole, a nechtěli se poddanými gegjmi nazýwati, až i k tomu r. 1611 přinuceni byli.

3. Kapitola by do nebezpečenstwj přišla práwomocenstwj celé stratiti, Pražané by Wyšehrad za postrannj práwo wyhlásili.

4. Bylo by to prawé odcizenj, což duchownjm i swětským práwem přjsně zapowězeno gest.

5. Nemá kapitola nikdy nic činiti na škázu potomků.

6. Kdo by o odcizenj se srozuměl, gest w nebezpečenstwj prebendu stratiti dle nařjzenj Rudolfowa.

7. Bylo by to proti slibu a přjsaze kostelu učiněné.

8. Aniž se to může státi bez wědomj sw. Otce, gemuž kapitola poddána.

9. Důwod z naděge, že by se město zwelebilo, gest slawný, ale welmi omylný a kapitole škodliwý a nic w sobě neobsahuge, čjm by ta škoda zameziti se mohla.

Poznamenánj wýloh obyčegných při chrámu Páně na Wyšehradě r. 1708.

Kanownjk sjdelnj	500 zl.	—	kr.
Za mše swaté w suché dni po	1 „	10	„
Za anniversarium	1 „	10	„
Hudebnjci platu měsjčnjho	6 „	—	„
Za litanie sobotnj měsjčně	3 „	—	„
Od každé mše swaté w suché dni	1 „	10	„
Za anniversarium Klimeššowo	1 „	10	„

Hudebnjci tito byli diškantista, altista, tenorista a bassista a 2 houslisté.

Warhanjk neb Regens-Chori měl ročně	30 „	—	„
Trubačowé od slawnosti sw. Pankráce	4 „	—	„
Trubačowé od slawnosti Božjho Těla	4 „	—	„
Na den sw. Petra a Pawla platj pan probošt.			
Na oběd pro hudebnjky na slawnost sw. Pankráce	2 „	—	„
Na oběd pro hudebnjky na slawnost Božjho Těla	2 „	—	„
Na oběd pro hudebnjky na křjžowé dny	1 „	30	„
Za mši sw. Jana Nepomuckého	1 „	—	„

Od roráte	3 „	— „
Za 2 passige	2 „	20 „
Kapelnjk platu ročnjho	20 „	— „
Od litanij w sobotu	2 „	— „
Na uhlj potřebné w kostele	2 „	— „
Na strogenj geslj a hrobu Božjho	1 „	10 „
Od upomjnánj platu	3 „	— „
Od prádla kostelnjho	9 „	30 „
Kalkant služby ročnj	6 „	— „
Pulsanti služby ročnj	15 „	— „
Na suché dni	— „	45 „
Za requiem	— „	45 „
Od zwoněnj w dny křjžowé	— „	30 „
Ministranti	8 „	— „

Matěg Macht z Löwenmachtu děkan.

Matěg Macht z Löwenmachtu, Pražan, bakalář bohoslowj arcigahen hlawnjho kostela Pražského a kanownjk Wyssehradský byl r. 1706 dne 14. července za děkana wolen. On gsa arcigahnem kapitoly u sw. Wjta, přigal děkanstwj Wyssehradské; gako děkan musil bydleti na Wyssehradě; gako gahen měl býti u sw. Wjta. Kapitola sw. Wjta mu dělala těžkosti, on sobě wssude wedl stjžnost u arcibiskupa, u papežského legata i u cjsaře. Tak neustále drážďil kapitolu sw. Wjta. Benoll gměnj swé odkázal kostelu, aby se opravil. Zůstalo pro kostel na hotowosti 9981 zl. a Macht gako nástupnjk přigal po něm 636 str. sladu po 1 fl. 9 kr. gečného; pssenièného 171 str. po 1 zl. 30 kr.; dřjwj, dobytek, obilj a giné hospodářské wěci — za 2006 zl. wsse dohromady. Strana půlnočnj kostela negwjce správu potřebowala. Macht bydle gako Klimeš giž pod wrchem, aby prý neustále na dělnjky u kostela dohljžeti mohl, stawenièko si nedaleko kostela na hoře zřjditi dal, kde aš se dwěma služebnjky bydlel. Půlnočnj strana se tehdy podezdjwala a stálo to 4284 zl., 1 kr., $1\frac{1}{2}$ w. r. 1711. Matěg Šumk

byl ſtawitel, Kaſſpar Wach paljr; Frant. Höbert ſſlenář, W. Hlawáč kowář, Jan Manes kamenjk; Jonáš Eberle miſtr teſařſký. Po té ſtraně, gak Berğhauer ſwědčj, rozličné náhrobnj památky knjžat, pánů Čeſkých, proboſſtů, děkanů a kanownjků Wyſſehradſkých ſe geſſtě nacházely z kamene i z kowu, nápiſy zaopatřeny. A wſſecky tyto památky byly bez wſſeho ohledu zazděny a do země zaděláný. Nebylo člowěka, genž by byl co z toho poznamenal. Hammerſſmid a Etzweiler tehdáž žiwi byli; Hammerſſmid wſſe ſbjral, ale co na Wyſſehradě bylo, toho ſi newſſjmal. Berğhauer uwádj rozdrobený nápis gediný, gegž geſſtě nalezl.

Přednj djl koſtela a celé klenutj proſtřednj neb wjce ſtrop potřebowal ſtawenu býti. Na to byl udělán rozwrh na 8811 zl. a z Benolkowa dědictwj; na hotowoſti nezbýwalo wjce, než 1071 zl. 53 kr., což u hraběte Waldſſteina na úrok uloženo bylo. Baltaſar Šonowec z Unğerwerthu byl kanownjk r. 1709; též Dačický, arcigahen Kutnohorſký, gménem Jan, bakalář bohoſlowj. Adam Auğuſtin Sineſius, bakalář bohoſlowj a děkan Pardubſký. Holowec kanownjk bez kſſaftu umřel, hláſil ſe Macht o podjl pro Wyſſehradſký koſtel. Na to muſela gemu chuť k ſtawenj přegjti. R. 1719 dne 10. kwětna dokonal.

Lhotecký owčák přigat do ſlužby.

L. P. 1711 dne 20. zářj ode mne njže pſaného progednán geſt Giřj Dlouhý, člowěk ſwobodný za miſtra polnjho do owčjna Lhoteckého od čaſu ſw. Wáclawa r. 1711 do budoucjho r. 1712 na ſpůſob náſledugjcj. Powinen bude wěrně a ſprawedliwě ſloužiti, dobytek owčj ſobě ſwěřený se wſſj pilnoſtj hljdati a páſti. Z owčjna čaſně před wýchodem ſlunce a domů po západu honiti; paſtwám zlým a wodám nezdrawým s dobytkem ſe wyhýbati, letnjho čaſu w ljſách na poljch ſtáti začnouc ten týden po ſw. Trogici až do ſw. Wáclawa. W owčjně dobytek wſſechen gednoſtegně hljdati a gednu pjci dáwati, a náſledowně čelednjch gehňat pod panſké owce nepodſtrkowati ani přidržowati, a gehňata nefregmarčiti, a který čeledjn by co kdy dobytka ſwého prodati chtěl, toho

bez dowolenj nečiniti, a to pod propadenjm mistra i haltuňku pacholčjho a k tomu wssemu 4 kopy pokuty. Gako i kdyby skrz nesstastnou přjhodu na panském dobytku něgaká sskoda následowati měla, to i hned milostiwé wrchnosti w známosť uwésti. Nade wssechno pak do panského stáda žádného cizjho dobytka nepřigjmati a podezřelých lidj u sebe nepřechowáwati a wsseho zlého se wystřjhati, powyku a zlolagičnosti w chalupě swé i ginde nečiniti, aniž od čeledi trpěti. Na oheň w přjbytku swém, by skrze neopatrnosť žádné nesstěstj nebylo, welmi pozor dáwati, a slowem wsseho zlého tak, aby w ničem žádného podwodu se nedopustil, pod welikým trestánjm a pokutou w propadenj gedné bečky soli, se wystřjhati má. Když ale on mistr tak wěrně se chowati a pilně sloužiti bude, má ročně na 3 osoby deputatu mjti: pssenice tři str., žita 18 str., gečmene 3 str., hrachu 2 str. Na máslo měsjčně 15 kr., na sůl 12 kr.; 1 kráwu panskou, 4 slepice. Dobytka owčjho na 2 pacholky 70 kusů, totiž 40 bahnic a 30 kusů galowého.

Kasárny na Wyssehradě.

Powstal úmysl, kasárny na Wyssehradě stawěti, a poněwad mjsta dostatečného nebylo, měl kus winice a djl děkanstwj neb celé k tomu přibráno býti. Dne 30. řjgna 1614 přisslo poručenj, aby děkan to wyceniti dal; což učinil, a cena wstoupila na 6000 zl. Děkan potřebowal práwnj opisy listů základnjch; nebyl s to ani gednoho notáře nalézti, genž by byl ty listy opisnj potwrdil; žádný neuměl staré pjsmo listů čjsti i nemohl za to státi, že opis s půwodnjm listem stegně znj. Děkan se snažil měřiče na swou stranu nakloniti, aby spráwu do Wjdně dali, že tu mjsta pohodlného nenj, ale pod wrchem u Botjče, tam že spjsse mjsto k tomu. R. 1715 hrabě Berthold generál, přissel na Wyssehrad a hledal, kde by studna byla; nemohli dlouho nalézti, až konečně přec hogný pramen wypátrali. Sotwa o tom řeč byla, že na Wyssehradě kasárny budou, giž opatrný Nowoměstský magistrat o to pečowal, aby Nowoměstsstj sládci, řeznjci a pekaři zbožj na Wyssehrad dodáwali. Tak se duch Husitský pořáde w hlawách Pražských silně zdr-

žowal. Obé mnoho útrat a starostj kapitole spůsobilo, a konečně ze wssého nic nebylo.

Jan Wáclaw Ditrich děkan.

Jan Ditrich, farář u sw. Stěpána Wětssjho na Starém městě Pražském, bakalář bohoslowj, byl wywolen r. 1714 za kanownjka na Wyssehradě. Gak se o tom konsistoř Pražská dowěděla, přjsné poručenj mu poslala gménem Ferdinanda arcibiskupa a s dopisem Daniele Jozefa, vikaře hlawnjho, aby se neopowážil kanownjkem Wyssehradským se nazýwati; že tu hodnost, genž se s geho farou nesrownáwá, přigal bez wědomj arcibiskupa swého. Chce-li tu hodnost podržeti, ať žádá o powolenj, že se mu chce arcibiskup milostiwým prokázati. To se poprwé stalo, co Wyssehrad stál. Ten r. 1719 za děkana zwolen byl a r. 1743 dokonal. Dal mu Bůh dlouhý wěk, aby to dobré, co na Wyssehradě založeno býti mělo, prowedl. Gsa děkanem, měl neghlawněgssj péči, aby byl powýssen do stawu panského, wywolil sobě gméno z Lilienthalu. Když giž we Wjdni wsse zawedeno bylo, musil mu někdo namluwiti, že Lilienberg by pěkněgi zněl. Psal swému plnomocnjku do Wjdně, aby obstaral gméno Lilienberg; než bohužel, giž bylo pozdě. Ditrich, muž mjrný, wljdný a upřjmného srdce, tak že na prwnj pohled na něm widěti bylo dobrého otce, w práci neunawitelný, neb při wssj swé starosti, kterouž měl o stawenj kostela, o usazenj nowých kanownjků, vikářů, choralistů, o zastáwánj práw kostelnjch, o zwelebenj swobod gegich i zemské úřady na se wzal. R. 1721 byl ustanowen za komisaře při tak nazwané rektifikaci gruntů w kragi Litoměřickém; od 24. července musil každý komisař na swém okrssku přjtomen býti, k čemuž byl zwolen od stawu duchownjho na sněmu obecném. R. 1822 kwittowal na 465 zl., gež za tu práci obdržel.

Gak Lilienthal winaře přigjmal.

Pozná se welmi patrně duch člowěka, gak se swou čeledj zachází, i spůsob a stupeň mrawnosti celého národu se w tom zgewuge,

Z té přjčiny i tento list gsem zde postawil, z čehož poznati lze, že docela ginák služebnjky přigjmali, a také giné mrawy byly, — ať každý sám rozsoudj, zdali tenkráte neb nynj dokonalegssj byly. Léta Páně a dne přigal gest ꝛc. winaře, kteréhožto powinnost bude předně P. Boha se báti a geho božská přikázanj bedliwě zachowáwati, winici sobě swěřenou dle negwyžssj možnosti opatrowati a gi pilen býti, na dělnjky, aby nezahálelí a časn daremně nemrhali, pozor dáwati, na wroubky sprawedliwě a neforteluě wroubiti; stromowj a owoce w zahradě neb w sstěpnici na obzwlásstnjm pozoru a opatrnosti mjti tak, aby se žádná sskoda gak zimnjho tak letnjho času skrze zloděge kradenjm a wytahowánjm mladých stromků a sstjpků geho neopatrnostj a nedbanliwostj tudy nestala. W přjbytku swém wykázaném žádných lidj podezřelých a záwadných nepřechowáwati a gich u sebe nezdržowati. Na oheň aby budto skrze geho lidi nebo skrze někoho a geho samého, — což Pán Bůh uchoweg, — z domu newyssel, pozor mjti a s takowým opatrně zacházeti, powinen bude. Když se tak wěren a poslussen zachowá, má ročnjho platu 20 zl. dosáhnouti atd.

Wýsada platů práwnjch.

Úřednj služebnjk.

Za obeslánj	— zl. 15 kr.
Za oznámenj schůzky	— „ 15 „
Mělo by obeslánj neb oznámenj se státi wjce osobám w té samé přjčině a w tom samém domě, platj se gen za gednu osobu; bylo-li by w Praze, dostane	— „ 30 „
To samé od doručenj pjsemnosti gakékoliw úřednj.	

Od každého zadaného spisu	— „ 35 „
Od každé kwitance	— „ 35 „
Od přjsahy	— „ 35 „
Od přitisknutj pečeti	— „ 18 „
Za powolenj wtělenj zápisu	1 „ 10 „
Za nastoupenj	1 „ 10 „

Za prohlássenj kssaftu . . . . 1 „ 10 „
Za wywěssenj subhastálnj cedule . . . . — „ 35 „

Syndik a zapisowánj do kněh.

Za wyhotowenj pjsemnj citace atd. . . . . 1 „ 30 „
Za zapsánj do knih . . . . — „ 35 „
Za každý podaný spis . . . . 1 „ 10 „
Za dekretaci . . . . — „ 35 „
Za každou přjlohu . . . . — „ 15 „
Za plnomocenstwj . . . . 1 „ 30 „
Za napsánj a přečtenj přjsahy . . . . 2 „ 40 „
Za inrotulaci . . . . 1 „ 30 „
Za wyslýchánj swědka . . . . 2 „ 20 „
Za prohlássenj . . . . — „ 45 „
Za přepsánj každého archu . . . . — „ 35 „
Kdo komisi žádá zaplatj obyčegně . . . . 2 „ 20 „
Gestli welká a obtjžná . . . . 4 „ 40 „
Za wýpowěd (sentenci) . . . . 4 „ 40 „
Gedná-li se o wjce, než o 300 zl., přigde z každého
100 zl. . . . . 1 „ 10 „
Za subhastálnj ceduli . . . . 1 „ 10 „
Za wtaženj . . . . — „ 35 „
Za powolenj uwedenj i s wtělenjm do knih ze 1 zl. — „ 1 „
Za kwitanci . . . . 3 „ 30 „
Za wtaženj . . . . — „ 35 „
Za přistoupenj na dědictwj neb do kssaftu, když se
djlnj cedule a zwláſstnj úmluwy neděgj, přigde
ze 1 zl. po . . . . — „ 1 „
Měli-li by ale djlnj cedule a úmluwa s přistoupenjm
ku wtaženj do knih přigjti, platj se . . . . . 1 „ 10 „
Za wtělenj . . . . 1 „ 10 „
Za smlouwu i k wtělenj ze 1 zl. . . . . — „ 1 „
Za inwenturu dle podstaty.

Plat kapitole neb děkanu.

Za komisi, když w domácnosti gest bez nesnáze . . 4 „ 40 „
We wěcech znamenitých dle podstaty.
Za sentenci obyčegně . . . . 8 „ — „

Gestli důležitá	12 zl. — kr.
i také wjce dle podstaty.	
Za powolené uwedenj ze 1 zl.	— „ 3 „
Od smluw, přjstupů, obligacj, kšaftů ze 1 zl. po .	— „ 3 „
Za inwenturu dle stawu.	
Od adicj při winicjch za 100 zl.	1 „ — „
Od legitimace ze 1 zl. po	— „ 1 „

Péče o zachowánj řádu katolického.

Měla gistá mjsta swobody, že když zločinec nějaký do nich se utekl, swětské práwo nesmělo geg mocj odtud wymáhati, dokawáde předstawenj duchownj takowého člowěka u sebe ostřjhali. Někteřj úřadowé to přestupowali; načež r. 1712 přjsné nařjzenj cjsařské wyšlo, aby nikdo z takowých mjst nástilně dobýwán nebyl. Děkan Ditrich na to držel, aby pobožnost se konala. Nařizowal, aby úřednj osoby w neděli a we swátek na přjklad obecnému lidu na mše a na kázanj do kostela sw. Petra a Pawla chodili a obec nařjzenjm k tomo powzbudili. Aby pak w čas welikonočnj spowěd wykonali a welebnou swátost oltářnj přigali i s cedulkami se wykázali i pod skutečným trestem arestu i pod pokutou ku kostelu. Tito časowé byli zemi České welmi přjzniwi; pokog, úroda, obchod bez wšeho úrazu kwětl, bohatstwj, pohodlj zrůstalo a s tjm také prostopášnost.

Takměř wše znamenitě a slawně se w Čechách dálo. Při korunowánj Karla VI. wezlo se panstwo na 1000 wozjch o šesti konjch. Kragan náš Jan Nepomucký za swatého wyhlášen byl. Hrabě Špork, slawný ochránce wšeho uměnj, prawý otec chudých a nuzných, Dincenhofer Kilian, stawitel kostelů a klášterů, Jan Frid. Prokoff, genž sochy na mostě Pražském na wětšjm djle sám zhotowil, Skrinci lékař, genž nowý spůsob a gako ústaw o lékařském učenj a uměnj na wysokých školách začal; kapitola Pražská u sw. Wjta i ostatnj kapitoly kollegiatnj w Čechách od papeže nowé swobody a wyznamenánj dosáhly. To wše gedno druhému ruku podáwalo a zemi Českou powrchně

zwelebowalo; wsse w bugném zrostu bylo gako wlci na stromu owocném; ale owoce plané neb zcela žádné nepřinásselo. Tělo tučnělo, duch ale chřadl; wsse plesalo a radowalo se z prospěchu swého, — ale ne — w Pánu. W přjrodě to nemůže ginák býti, než že w úrodné zemi obilj i koukol roste. A když dle přirozenosti také wláda zemská se řjdj, tak i w nj ginák se djti nemůže. W mrawném řjzenj a správě musj prawidlem býti: Zapři sebe sama; duch musj proti tělu bogowati.

Poněwadž uměnj a zewnitřnj pobožnost se rozmáhala, přissel nepřjtel člowěk, a rozsjwal koukol, když služebnjci spali. W Českém králowstwj bludy kacjřské negen mezi sprostým lidem se rozmáhaly, ale i mezi městským a wzdělaným. Z Lipska, z Norimberka, z Wratislawi do Čech mnoho kacjřských kněh přicházelo. K zamezenj kacjřstwa Karel VI. welmi přjsný zákon wydal a sice: Kdoby w kacjřstwj w skutku postjžen byl, budiž na rok na weřegné djlo odsouzen; pak-li by se nepolepssil, ať dwě i tři léta tu držen gest, a gest-li by wypowězen byw, do země se nawrátil, má býti na hrdle mečem trestán. Kdo se na weřegném djle obrátj k wjře prawé, ať gest domů propusstěn; když by ale opět kacjřstwj se dopustil a zdráw a silen byl, na galege přjgde; kdoby se na galege nehodil, má býti ze země wyhnán a gměnj geho ginému katolickému člowěku dáno býti má. Kdo by knihy kacjřské do země wozil, nosil, wyslance kacjřské, učitele přechowáwal, mečem zahyne; ten, kdo takowé wěci wyzradj, 100 twrdých tolarů za odměnu dostane. Nařjzeno bylo, aby wssickni, stařj i mladj ke službám Božjm, ke kázanj a k wyučowánj we wjře prawé přidržowáni byli. Dne 29. ledna 1726. R. 1728 byli čtyři z Wyssehradu gako w kacjřstwj podezřelj oznámeni: Hlawáč, kowář a spolu primas; Korálek, nádennjk, muž starý holohlawý; Šimon Kurka a Geljnek, zahradnjk, o nichž oznámenj od konsistoře Pražské k děkanu přisslo, aby farář Wyssehradský wěděl, dle čeho se řjditi. Wyssehrad musil tehdy giž čist býti od kacjřů. —

Literáti, odpustky, rozepře s misionářem Wršowickým.

Sotwa který národ Ewropský tak staré a skwostné pjsně duchownj má, gako Český; negen Řehořský spěw, ale i dle něho Český s pjsněmi při službách Božjch we zwyku byl. Kdo schopnosti, chuti a nábožnosti dosti měl, gakož to wěc sebou přinássj, spěw lidu obecného řjdil a wedl; takowých mužů se wjce spolu umluwilo, genž sobě nábožné pjsně w kosteljch spjwati pomáhali, gmenugjce se literáti. O takowých se stáwá zmjnka w kostele Wyssehradském r. 1726. Oni měli 1000 zl., a ty užitky z nich brali až do časů Jozefinských; tu základ tento chudým připadl a žádný z těch literatů boháčem nebyl; chudému nábožnému se to wzalo a druhému chudému se to dalo. —

Wyssehradský kostel slawné odpustky měl od papeže i od rozličných kardinálů a biskupů, a po wssecky ty časy po zrussenj Husitském žádná zmjnka se o odpustcjch neděge. Gak wssecku nábožnost a důwěru ze srdcj lidu obecného i duchownjho kacjřstwo zapudilo, že o odpustcjch wěděti nic nechtěli, ani toho práwa wjce neužili, gakoby moc a práwo od papeže dané se bylo stenčilo, kdežto w listech papežských žádný čas se neobmezuge. Po 331 letech, co poslednj list s odpustky z Řjma se nacházj, žádala kapitola o odpustky nowé. Benedikt XIII. udělil odpustků wssem, genž 7 oltářů na Wyssehradě nawsstěwugj a obyčegné pobožnosti předepsané wykonáwagj. Neměl arcibiskup Pražský dosti, aby fary náležitě obsaditi mohl, wysýlal misionáře. Takowý byl r 1727 we Wrssowicjch Frantissek Mateřowský; ten, co za Wyssehradskou branou bylo, pod swou správu potahowal, nebera na to ohled, že co na kapitolnjm gruntu gest, patřj také pod duchownj péči a správu kapitoly. Geho nástupnjk druhým rokem 1728 to samé si dowolowal, a křjž, ačkoliw na kapitolnjm gruntu postawený, w neděli gednou časně ráno poswětil, slysse o tom, že w ten den děkan Wyssehradský geg swětiti mjnj. Dle Boniface IX. a Urbana VIII. měla kapitola práwomocnost duchownj wssady, kde swětskou prowozowala. A konsistoř arcibiskupská popisugjc mjsta okolo Wyssehradu winice Děkanku, Drbalku, na Kotwowé ꝛc. gako wyhražené wyznamenala. Kapitola psala na konsistoř, aby misionaře poučila,

gak daleko geho prawomocnost gde. Skrze misionáře znamenité těžkosti powstaly. Pozděgi chtěl arcibiskup, aby wssickni kostelowé wyhrazenj a duchowenstwo při nich dekrety geho w péči dussj přigjmali. Wssickni se spěčowali. Nařjzenj cjsařské wysslo, aby dekrety arcibiskupské přigjmali beze sskody swých swobod. Arcibiskup chtěl, aby cedulky a zpráwy o welikonočnj spowědi wyhrazenj gemu zasjlali, aby se od něho wisitowati dali a misionáře, gež on gim posýlá, aby přigjmali. To učiniti nechtěli a tu z toho soudy, které trwaly od r. 1748 až do 1752.

Obnowenj a poswěcenj kostela Wyssehradského.

Chuť chrámy Páně a klásstery stawěti, w Čechách panowala. Klásster Urssulinský na Hradčanech, Alžbětinský pod Wyssehradem, sw. Mikulásse na Starém městě, Klarisinský w Gindřisské ulici, w Kuksu, w Lyse, w Hradissti (w Hradlici), a ginde se stawěly. I na Wyssehradě gediná starost byla, kostel sw. Petra a Pawla tak zřjditi, aby na něm widěti bylo, že kapitolnj kostel gest. Z předu kostela byl geden roh pobořený a druhý welmi rozpukaný; krow pod střechou celý shnilý, strana půlnočnj nebyla na čisto dodělaná. Hned po smrti Löwenmachta kapitola uzawřela z toho, co gesstě z Benellowy pozůstalosti zbýwalo, kostel oprawowati. Mezi tjm Ditrich za děkana zwolen slawněgi, než si kdo s počátku myslil, kostel srownati si umjnil, w čem gak pan probosst tak i kanownjci nápomocni byli. Co se stalo před rokem 1723 nenacházjm, ale r. 1723, 1724, 1727, 1728, 1729 se stawělo. R. 1723 hlawnj stawenj se zhotowilo. Přednj sstjt znowa zdělán, průčelj s wrchu až dolů čistě ohozeno, též strana k městu zhotowena. Pod střechou piljře, na kterých hlawnj střecha ležj z wýssj 11 loket zdělány; mezi těmi piljři byly rampouchy zřjzeny, skrze které, kdyby chodby budoucně zhotoweny byly, lidé by do kostela hleděti mohli; nad korem neb presbyterium nad welkým oltářem zdi pro střechu wýsse podlé druhé střechy wystaweny byly. To wyhotowil od 22. března až do 20. listopadu Wáclaw Býssowec, měsstan Nowého města Pražského a mistr zednický. Za přjprawy a práce

se wssjm dostal dle smlauwy 2100 zl. Štukatura, tassky, tmel a giné rozličné wydánj dělalo gesstě 210 zl. 33 kr. Střecha prostředkem od přednjho sstjtu až na konec presbyterium udělána byla. Matěg Wiedman, měssťan Nowoměstský a mistr tesařský, dostal za krow a za malau wjžku na dwa zwonky a za wytahowánj řezbářského a kamenického djla 275 zl. Dřjwj na krowy, latě, hřeby atd. stálo 167 zl. 41 kr. Pokrýwač Leopold Hrdlička dostal 422 zl. 46 kr. On počjtal 264 sáhy střechy od □ po 1 zl. 30 kr., towaryssům platil po 30 kr., nádennjkům po 12 kr. 13500 háků nowých, 1000 po 8 zl. 20 kr.; pregze po 7 zl. 20 kr., žber wápna po 29 kr.

Jan Giřj Šlansowský, měssťan Nowoměstský a řezbář, wyhotowil sochy sw. Petra a Pawla z mileského kamene za 100 zl., dwě wázy po 3½ lokte wýssky za 60 zl., a kamené artyčoky na sstjtu 10 zl. Klempjř Antonjn Kottman za pokrytj wjžky a za báň dostal 190 zl. Zámečnická, kowářská a giné práce k tomu působily wydánj na kostel 3711 zl. wsse dohromady. Na to měl Lilienthal w kase 1500 zl., z dobročinnosti G. M. P. P. Jana Adama Wratislawa z Mitrowic, biskupa Litoměřického, gakožto probossta na Wyssehradě, přigal od pana Wernhera Franssens plnomocnjka 1100 zl., 1111 zl. děkan odginud wyhledal. R. 1724 se odwážel rum, kostnice se stawěla, krypta w kapli sw. Anny, též nowé železné rámy a okna w té kapli zhotoweny byly. Dálo se wsse powolně, wždy dwa neb tři nádenjci a tolik zednjků pracowalo.

R. 1725, 1726, 1727, bylo pořád okolo kostela na welké zwonici pomalu co dělati. Kuple nad welkým oltářem, malá nad kazatelnicj byla wystawena a také wymalowána. Gméno tohoto maljře gsem nikde nalézti nemohl. Do konce srpna r. 1728 w zářj toho roku weliká práce se začala a r. 1729 dokonala, totiž ostatnj klenutj dwou kuplj a kůru hudebnjho. To na se wzal Karel Antonjn Kanevale, měssťan a stawitel z Nowého města Pražského. Celé to klenutj ke 2000 zl. stálo. Malau kupli a erb s pjsmem malowal Josef Mazánek od 13. čerwna až do 1. čerwence a dostal za to 12 zl. Rámy do oken železné nowé

se dáwaly po 192 librách; ssest gich bylo zaopatřeno; staré wážily i se ssrouby po 112 lib.

Synecius Adam, děkan Pardubský a kanownjk Wyssehradský, na smrtelné posteli na kostel Wyssehradský odkázal 100 zl. r. 1727, a pan kanownjk Slawjk ten rok za 20 zl. cihel koupil. — Kanevale stawitel byl muž mjrný a swědomitý, on z gedné smlouwy čistého užitku pro sebe měl 3 zl. a z druhé něco přes 20 zl. mimo grosse, které dostáwal od towaryssů. Ale klenutj gest prostředkem od počátku ku konci přes celý kostel trhlé. R. 1730 w měsjci kwětnu doděláua byla i dlažba po celém kostele, stolice a stalla w kůru, genž při bořenj starého klenutj se porouchaly, gsou oprawený; a tak kostel we zdech postawen, gak nynj stogj; i welká zwonice s bánj oprawena byla.

Oltáře byly r. 1729: Welký oltář, oltář sw. Anny w kapli, Wssech Swatých, Panny Marie, sw. Marj Magdaleny, sw. Křjže, sw. Longina, sw. Jana Nepom., sw. Pawla, sw. Františka, sw. Jana Křtitele a sw. Martina. Pluviálů ze zlatého móru se žlutou podssjwkou bylo 10 stegných a 5 gim podobných; geden byl po p. Hágkowi, rektorowi w Králowě dwoře (Königshof). Černé barwy byly 4, od giných barew nestegných bylo 8, po nichž ani památky wjce nenj.

R. 1730 dne 25. čerwna Geho Milost biskupská, negdůstogněgssj p. p. Jan Adam, biskup Litoměřický, sw. Řjmské řjsse hrabě Wratislaw z Mitrowic, králowského wýhradnjho kostela sw. Petra a Pawla na Wyssehradě probosst, w oděwu kostelnjm biskupském u přjtomnosti wysoce důstogného děkana Wyssehradského Jana Wáclawa Ditricha z Lilienthalu, pánů kanownjků Daniele Slawjka, Christofora Hubacia, Wáclawa Critei, Adama Šolce, Karla Černého, a giných duchownjch a swětských, poswětil kostel a w něm weliký oltář k poctiwosti sw. Petra a Pawla na Wyssehradě; uložil do toho oltáře ostatky sw. Prokopa, sw. Ludmily, sw. Hedwigy, sw. Štěpána, sw. Wawřince, genž byly tu od r. 1599 w tom oltáři od Zbynka Berky z Dubé a Lipé, arcibiskupa Pražského, tehdáž wloženy a a nynj nalezeny. Přidal pan biskup ostatky sw. Kandidy, sw. Sewerinny, mučedlnic. Wssem w Kristu wěřjcjm a oltář ten nawsstěwugjcjm na den poswěcenj chrámu Páně odpustky udělil na 1 rok;

a těm, genž kostel nawssstěwugj na wýročnj památku toho poswěcenj 40 dnj dle obyčegného spůsobu cjrkwe. Ustanowila také milost biskupská, aby se památka poswěcenj chrámu Páně swětila druhou neděli po sw. Petru a Pawlu. To swěcenj půl čtwrté hodiny trwalo, od 6. hodiny rannj, až do půl desáté.

Nápis k ostatkům do welkého oltáře uloženým připogený znj takto:

Anno 1730 die 25. Junii Ego Joannes Adamus, Episcopus Litomericensis e S. R. J. Comitibus Wratislaw de Mitrowic Regiæ et Exemptæ S. S. Petri a Pauli in Wissehrad Præpositus: consecravi Ecclesiam hanc et altare hoc in honorem Beatorum Apostolorum Petri et Pauli et Reliquias S. S. Procopii, Ludmilæ, Hedwigis, Stephani et Laurentii; quas ab a: 1599 in eodem altari inclusas inveni, iterum eo reposui et prætera addidi et inclusi reliquias Sanctæ Candidae et Sanctæ Severinæ martyrum. Omnibus Christi fidelibus ipsum devote visitantibus hodie unum annum et in die anniversario consecrationis hujusmodi quadraginta dies de vera indulgentia concessi in forma Ecclesiæ consueta.

R. 1599 byl poswěcen welký oltář w třetj swatodussnj swátek.

Wratislaw z Mitrowic probosst.

Jan Adam Wratislaw z Mitrowic, probosst w Staré Boleslawi, u Wssech Swatých na hradě Pražském, kanownjk u sw. Wjta, 6. srpna od cjsaře za probossta Wyssehradského byl ustanowen a 15. prosince installowán r. 1709. Ensa r. 1711 biskupem Hradeckým učiněn, žádal w Římě o powolenj, aby probosststwj Wyssehradské také podržeti mohl. Papež Kliment mu to powolil, aby prý dle stawu gako pán pohodlně žiw býti mohl gako prwé; bylo totiž předstjráno, že biskupstwj Hradecké, gako gesstě pořáde w nowotě, přjgmů znamenitých nemá, a probosststwj Wyssehradské že mu nese 24 dukátů. Za tjm dobré mjněnj měl ten pán, a snad gediný že wssech swědomitě těch důchodů užjwal. Gméno geho Wratislaw zagisté gjm pohnulo, by pro kostel Wyssehradský od Wratislawa

založený, cos ſlawného učinil. A w ſkutku ſe může řjci, Wratiſlaw po Wratiſlawowi druhý zakladatel. Wratiſlaw z Mitrowic a Ditrich z Lilienthalu gako dwa cedry na Libánu na hoře Wyſſehradſké w blažené památce ſe ſkwj. Na den inſtalace ſwé památnj penjze, někdegſſj ſtjn ſláwy proboſſtſké, rozdáwal s erbem proboſſtſkým čili kapitolnjm, totiž se dwěma papežſkými klječi a s nápiſem: Joannes Adamus z Božj miloſti ſwato-ſwatého králowſkého wýhradného koſtela ſw. Petra a Pawla na Wyſſehradě proboſſt ſw. Ř. ř. hrabě Wratiſlaw z Mitrowic, inſtallowán dne 15. proſince 1709. — Widěli gſme, gak znamenitě r. 1723 ſtawbu koſtela podporowal, což nebylo gen to gediné; on i o ſlužby Božj ſe ſtaral, vikaře Lamormaina na Wyſſehradě měl, na ſuché dni ſtipendia dáwal, aby mſſe a ſpjwané Requiem držáné byly. Gak miloſtiw, gak laſkaw ten pán ku ſwému vikáři byl, pſanj oſwědčugj. R. 1730 koupil letnj dům se zahrádkou, genž ſtála wedle ſtarého proboſſtſtwj a zahrádky, za 750 zl. Ten dům patřil před čaſy Kotewſké rodině, pak Löwenmachtowſkým dědičům. Byl ſtawen okolo r. 1719, neb w tom roce wýborný Pražſký maljř Šor pokoge welmi miſtrně wymalowal, a ſwé gméno i rok w rohu na ſtropě zaznamenal. W tom až doſawáde proboſſtſký vikář bydlel. Wratiſlaw byl biſkupem w Litoměřicjch, a 5. kwětna 1733 od cjſaře arcibiſkupem Pražſkým učiněn byl; geda do Wjdně za tu miloſt cjſaři pánu ſe poděkowati, w Rakouſjch dokonal. Zanechal fundaci, že na den ſw. Petra a Pawla pan proboſſt wſſem kněžjm koſtela Wyſſehradſkého, genž mſſi ſw. čtou, ſtipendium uděluge na oumyſl Wratiſlawůw. Ginou fundacj založil na 12 mſſj ſw. ročně.

Co ſe ſmýſſlelo o práwech proboſſtſtwj w ty čaſy?

Newjm, kdo žádal mjti ſpráwu o proboſſtſtwj Wyſſehradſkém, ani kdo mu odpowěd byl dal, ale toto napſal: Od založenj koſtela byl proboſſt ochrancem (protector), mage hodnoſt gakýmſi ſpůſobem mimo kapitolu zwláſſtnj a wyšſſj na ſpůſob druhé inſtance, na kterou ſe odwolánj dálo, když kdo u kapitoly oſlyſſán byl. Byl knjže

a spolu stálý kancljř králowstwj, kde dwůr byl králowský, byl on s njm; přjgmů měl 80.000 zlatých.

Tato hodnost probosstská udělowána býwala od krále synům králowským, wnukům a giným knjžatům z králowského rodu, po čase i giným sslechticům Českým. Aby musil probosst u kostela bydleti, nenj důkazů. Gest gesstě mjsto znáti, kde probosststwj státi mělo; ale za předesslých časů králowé na Wyssehradě sjdlili, kde se nynj ani zbořenisstě nenacházj, a probosst dle hodnosti swé musil býti, kde se král zdržowal. Nad lidskou paměť giž žádná probosstská residence se nenacházj, aniž se zaznamenáno nalezá, aby byl probosst po zhoubě Wyssehradu wjce který tu sjdlel, gako předposlednj hrabě Benno Martinic, genž 56 let probosstowal a poslednj zdegssj probosst hrabě z Kunžák, 16 let, a žádný z nich se zde nezdržowal, nýbrž oba mimo Českou wlasť messkali, onen w Salcpurce gako kanownjk, tento w Koljně na R. gako děkan se zdržowal. — Má-li pak gaké a které powinnosti? — Poněwadž probosstský archiw stracen gest, ani z letopisů, ani z tradice se nic určitého wyskoumati nemůže, leč co nyněgssj děkan prawj: Že probosst giné powinnosti nemá, než kostel zastáwati, na den sw. Petra a Pawla služby Božj konati. Mimo to pro gistotu nyněgssj probosst žiwj kněze tu, aby on téhodně na úmysl zakladatelů a giných dobrodinců 3 msse sw. sloužil. Z ohledu potwrzenj papežského nyněgssj probosst pilně wyhledáwal a hledati kázal, než ani w letopisech, aniž w archiwu kapitolnjm se cos nacházj, že by byl který probosst kdy potwrzenj papežské wyhledáwal; ano wůbec se prawj, že netřeba toho potwrzenj; to ale se wj, že probosstowé od králů ustanoweni gsouce, w tomto králowském kostele a na zbožj usazeni býwali, nečekagjce na žádné potwrzenj. Z toho se soudj, že mezi sw. Otcem, gemuž tento kostel pod správu náležj a mezi zakladatelem Wratislawem smlouwa se stala z toho ohledu; z těch přjčin nyněgssj pan probosst swědomitě pokračuge, potwrzenj na tuto hodnosť, giž celý čas užjwá, newyhledáwal, aby snad něco nowého proti práwům cjsařské milosti nebo i samého kostela nezačjnal.

Kdo poněkud pozorliwě přjhody a děge Wyssehradské čte w této knjze, nagde snadno, že probosst wssjm práwem na Wyssehradě bydleti má, že tu bydlel, že giné powinnosti měl, než na sw. Petra

a Pawla mſſi ſw. ſpjwati. Práwnjk byl, genž tu ſpráwu dáwal a mluwil wjce ke cti kapitole, než třeba.

Oudowé kapitolnj r. 1733.

R. 1727 zeſnul w Pánu Frantiſſek Wiljm Mibes, farář Liběſſický; r. 1728 Michael Frantiſſek Černý, bohoſlowj bakalář a děkan Koljnſký; Jan Frantiſſek Botſon z Lamormainu, bohoſlowj bakalář, kanownjk Ettinžſký w Bawořjch a na Wyſſehradě ſjdelnj, prwé wikář proboſſtſký, zanechal důchod na 12 mſſj, a oſtatnj koſtelu za 490 zl.

R. 1730 umřel Wáclaw Gros, bohoſlowj bakalář, děkan Počátecký, pak proboſſt Ginbřicho-Hradecký. R. 1733 tito mužowé kapitolu půſobili: Proboſſt Jan Adam Wratiſlaw z Mitrowic, děkan Jan Wáclaw Ditrich z Lilienthalu.

Kanownjci: Jan Florian Hammerſſmid, — Daniel Thadeáš Slawjk, bohoſlowj bakalář, rodič z Tábora, farář w Radyně, pak we Wožicjch, pak w Milčjně, pak děkan a wikář w Pelhřimowě, kanownjkem ſjdelnjm byl 22 let, na Wyſſehradě dokonal 1. ledna 1741; odkázal ſwé gměnj koſtelu Wyſſehradſkému, kdež w kryptě pohřben ležj. Gměnj po ſobě zanechal 4620 zl., pohřeb ſtál 248 zl., odkázáno bylo rozličným koſtelům a bratrſtwům 709 zl; koſtelu Wyſſehradſkému mělo zůſtati 3919 zl., 14 kr. Geſt od něho také fundace na 8 mſſj ſw. ročně. — Kriſſtof Hubacius. — Tomáš Štěpánek. — Jan Wáclaw Mezlecký, bohoſlowj doktor, Pražſký kanownjk a Čeſký kazatel, welmi mnoho ſe přičinil o dobré kapitoly Wyſſehradſké a geden z poſlednjch, genž kanownictwj Pražſké a Wyſſehradſké poſpolu měli. — Wáclaw Ginbřich Critei, bakalář, arcigahen Kutnohorſký. — Adam Norbert Šolc, bohoſlowj bakalář, děkan Mlado-Boleſlawſký. — Jan Tomáš Wogtěch Berghauer. — Karel Wáclaw Černý, bakalář bohoſlowj, děkan Čáſlawſký. — Frantiſſek Šercer z Mlýnce, bohoſlowj doktor, děkan Wyſoko-Mýtſký. — Jan Joſef Budjn, doktor bohoſlowj, farář u ſw. Martina w Starém měſtě

Pražſkém. — Ferdinand Karel Chřepický z Modličkowic, děkan Budynſký. — Jan Wáclaw Unžer, bakalář bohoſlowj, děkan Pelhřimowſký.

Slawná to byla kapitola, o nj proſpěwowati wſſjm práwem ſe může: Chwalmež muže ſlawné a otce naſſe w národě naſſem. Mnohou ſláwu učinil Pán ſkrze ně welikomyſlnoſtj ſwou; opatrnoſtj gſou obdařeni, rozkazugjce přjtomným lidem, wyprawugjce pjſně pjſem. Lidé bohatj w ſjle, plnoſt okraſy magj! Wſſickni tito w pokolenjch národu ſwého ſláwy doſáhli, a za dnů ſwých gſou w chwáléch. O proč nepowſtane duch gegich, aby potěſſil a ozdobil kapitolu tak druhdy ſlawnou. Že Bůh w gednom čaſe takowé muže do kapitoly Wyſſehradſké powolati ráčil, patrně ukázal, že gi oſlawiti chtěl a Wyſſehrad, to mjſto pro každého Čecha ſwaté, odkud záře zgewenj Kriſtowa nad Čeſkým národem wzeſſla ze zřjcenin a z temnoſti na ſwětlo wywéſti.

Zwláſſtnj znamenj kanownické.

Až do tohoto ſtoletj kanownjci nikde mimo prſten a oděw koſtelnj zwláſſtnjho znamenj neměli. Tu teprw o to pracowali, aby křjže neb galanterie na pentljch na krku zawěſſené noſiti mohli. Kapitola ſw. Wjta giž r.1728 ſi wymohla, aby ſměla křjž ſe ſw. Janem Nepomuckým na fialowé pentli noſiti. Beržhauer r. 1734 pſal děkanowi, že by také pro čeſt a chwálu Božj měli o něgaké znamenj ſw. Otce žádati. R. 1735 bylo w kapitole uzawřeno, že ſe o to pokuſj. Šercer, děkan Wyſoko-Mýtſký, mage w Řjmě dobrého známého, wzal na ſe tu práci w Řjmě, aby to wymohl. Přjtel Šercerůw byl práwě bohoſlowec a rada kardinála Gentili, genž byl w Řjmě učiněn předſtaweným datarie; geſt to úřad papežſký w Řjmě, w kterém ſe práwě o takowé wěci gedná; ten dal zpráwu, že kapitola takowé znamenj obdržj, a že to nebude wjce ſtát, než každého kanownjka 68 zl. K tomu ſe wſſickni ſrozuměli. Beržhauer ale hned pſal, že by byl radou, aby kapitola nežádala křjže ſe ſw. Petrem a Pawlem, že by tak to znamenj křjže přiſſlo přjliš do zwyku, ale galanterii ſe ſw. Petrem a Pawlem; nebo, co ſe mu

gesstě wjce ljbilo, galanterii s obrazem, gak sw. Petr Fridricha mrská. Kanownjci ochotně penjze složili a diwili se, že tak lacino k tomu přigdou, kdežto ginj po dwou stech, a Fuldenský probosst za sebe a za každého kanownjka skoro 2000 zl. platiti musil, a kapitola Wratislawská 12000 zl. dáti musila. Zatjm ale se ukázalo, že kardinál rozuměl scudi, což w nassich penězjch 136 zl. obnássj. Ani z toho si nic nedělali, a penjze složili. — Po některých nesnázjch dosáhla kapitola od sw. Otce tu milost, že gim galanterie nositi powolil. Žádáno sprwu bylo pro 12 kanownjků, neb probosst a děkan giž měli křjže. Potom zapomněla kapitola s počátku, že p. arcibiskup Pražský ano i ostatnj biskupowé překážky činiti budou kanownjkům, genž na farách wenku gsou, nebo w Praze také znamenj mimo kostel Wyssehradský nosj. Tu bylo co dělati, aby w breve nebyl počet určitý, aby, kdyžby na Wyssehradě wjce kanownjků časem bylo, wssickni to znamenj nositi směli, pak aby w listu wýslowně stálo: Ubivis locorum in urbe et orbe signum hoc in pectore deferre valeant, neque ab ullo ordinario loci Patriarcha, Archiepiscopo, episcopo aut quacumque dignitate conspicuo in deportatione publice hujus signi turbari aut imperdiri possint. Obé těžkosti dělalo; ale bohoslowec kardinálůw z lásky k swému přjteli Š e r c e r o w i dorážel a připowěděl, že za list penjze do datarie nedá, dokud nebude tak postawen, aby gim kapitola spokogena býti mohla. Musila kapitola i obraz dáti, gaké to znamenj býti a na gaké pentli wiseti má. To se stalo a list w Řjmě r. 1737 dne 20. srpna wyhotowen byl, a kapitola dala 1369 zl. 37 kr. taxu. Ta taxa má ale 31 rubrik. Přes 20 zl. dostal pjsař za psanj bully. Ten w skutku přičinliwý muž, přjtel S e r c e r ů w, byl B e n e d i k t K o b l i c C. R. Lateranský. Kanownjci Krakowsstj dostali asi o rok dřjwe na přjmluwu swého krále powolenj sw. Stanislawa nositi, a platili taxu 3000 zl. Za K l i m e n t a XII. se to dálo. Mimo taxu byly giné útraty, tak že wsse as 1500 zl. obnássело. Páni kanownjci ale wsse ze swých kapes dali.

Uwedenj kanownického znamenj na Wyssehradě.

Od r. 1734 byl probosstem Wyssehradským Karel Josef hrabě Martinic, kanownjk Olomucký, pán welmi mjrný a prozřetelný. S radostj r. 1738 arcibiskupu Pražskému Mauricowi Gustawowi k nowému roku úctu wzdáwal, a při té přjležitosti práwnj opis nowé bully strany galanterie mu předložil, pjsemně doložiw, že ačkoliw některj kanownjci Wyssehradsstj na farách w arcibiskupstwj gsou, proti tomu nebude, [když znamenj to i wenku nositi budou, magjce k tomu od sw. Otce powolenj. Kapitola sw. Wjta, konsistoř Pražská i pan arcibiskup se welmi nad tjm horssili a nanegwýš proti tomu byli, aby faráři na wenku pentle a galanterie nosili. Po dwou měsjcjch se o něco upokogili a gen neliboſt ukazowali. Načež gim arcibiskup řekl: Sie haben dieß mit ihrem Kreuz angefangen.

Až ku konci února dostal probosst na swé zdwořilé psanj odpowěď, a sice: že, když beneficiati geho budou žádati o powolenj, aby hodnosti mimo arcibiskupstwj přigjmali, gak giž předkowé nařjdili, že proti tomu nebude, to aby u konsistoře, neb u něho učinili. Načež probosst odpowěděl takto:

Hochwürdig-Hochgeborner Fürst!
Gnädiger Herr Herr!

Euer Fürstl. Gnaden an mich gnädig beliebtes Antwort-Schreiben sambt beigeschlossener Abschrift einer von Dero fürstl. Vorfahren gegebenen Verordnung wegen des unter Dero Jurisdiction gehörigen Cleri habe gehorsamst erhalten, aus welcher ersehe, daß sich dieselbe, bevor sie ein frembdes Canonicat oder Titulum Honorarium annehmen, bei Euer fürstl. Gnaden oder Dero Consistorio melden sollen, außem dem ihnen weder titulus, weder einige Zuschrift zu ihrer erlangten Ehren-Stelle geschehen solle viel weniger die Promulgation erfolgen. Nun ist meine ohnmaßgebig gehorst. Meinung keineswegs dahin gerichtet, daß Euer fürstl. Gnaden oder Dero Consistorio Gerechtsamen ein Eingrif oder Präjudiz geschehen solle auch gerad dahin verstanden, daß, wann sich der Casus ereignete, daß ein Neuer unter Dero Consi-

storio und Beneficiaten gehörige Clerus zu dem Wischehrader Canonicat erwählet würde, sich solcher Bey Deroselben vor der Annehmung billig melden solle, ob es aber von diesen zu verstehen, welche schon wirklich unter meinen Capitularen sind, auch wohl einige Jahre sich befinden und sich nun mehro erst promulgiren lassen, auch einige Taxen dieserwegen erlegen müssen, übergebe Euer fürstl. Gnaden Hocherleuchteten Disposition. Was über das von Ihro Päpstl. Heiligkeit ertheilte Numisma anbelangt, da dadurch weder eine neue Obligation, noch Titulus erwachst, sondern nur als ein Honorificum auch zu Gottes und S. Heiligen Aposteln Petri und Pauli Ehre gereicht, mithin durch dessen Tragung kein praejudic erfolgen kann, weder Dero Jurisdiction etwas zuwider geschehen, so bin gesichert, daß Euer Fürstl. Gnaden denen unter Dero Jurisdiction gehörigen Beneficiaten (so zugleich Canonici in dem Wischehrader Kapitel sind), nicht allein in der Wischehrader Kirche und dasigem Territorio, sondern vermög der vom heil. Stuhl expresse ertheilten Bulla; quod ubique deferre et portare libere et licite possint et valeant auch ubique locorum zu tragen nicht entgegen seyn werden, und selbst erwägen, daß solcher Verboth und Restringirung nicht nur der vom heil. Vater zugestandenen Gnade zuwider, sondern auch meiner von solcher allein dispendirenden Kapitular-Kirche zukommendem Recht einigermassen nachtheilig sein könnte, es werden jederzeit die unter Dero Jurisdiction gehörigen Beneficiaten (obschon sie Canonici auf dem Wischehrad sind) qua Beneficiati archidioecesani allen gebührenden Gehorsam zeigen, auch ich bei allen Gelegenheiten der gehörigen Respectsbezeigung nicht ermangeln mich einer baldigen Gnädl. Resolution vertröstend sammt ihnen zu beständigen Gnaden empfehlend mit aller Veneration ersterbe

Euer Fürstl. Gnaden

Unterthänigst Gehster Diener

Karl Graf von Martinitz,
Probst.

Olmütz den 3. Mai 1738.

Děkan swědectwj wyhotowil kanownjkům, že co Wyšehradská kapitola stogj, gesstě nikdy žádný kanownjk Wyšehradský nebyl pro-hlassowán gako kanownjk we farnjch listech arcibiskupských, gakkoli weliký počet kanownjků sw. Wjta, farářů Pražských i wenkowských kanownjky na Wyšehradě byl.

Dne 30. čerwna 1738 držána byla kapitola, ku které mimo probossta a děkana také wssickni kanownjci se sesli. Oznámeno bylo, že sw. Otec powolil kanownjkům Wyšehradským nositi galanterii. Bulla čtena byla. Poněwadž ale kanownjci magj fary rozličným biskupům poddané, a poněwadž se obáwati gest, že biskupowé gim w nossenj takowého znamenj překážeti a proto ge pronásledowati budou, gak to neglépe nastrogiti, aby se těm těžkostem předesslo, bylo rokowáno. Mezlecký gako Senior swé mjněnj takto wyřkl: Že sice žádný biskup rozumě překážeti nemůže, aby to znamenj wssudy se nosilo dle bully, že ale se tjm kapitole neusskodj, když se biskupowé pozdrawj, aby bullu tu papežskou do swé ochrany wzali, že i kanownjci sw. Wjta wywoleni gsouce arcibiskupu se předstawugj. Ačkoliw 2 kanownjci giž bullu arcibiskupskou prokázali, aby se předce každý zwlásstě také arcibiskupu ukázal a ugisstěnj přigal, že arcibiskup gest spokogen. S tjm byli ostatnj srozuměni. Druhá otázka: Magj-li zrowna arcibiskupa neb konsistoř pozdrawiti? Uzawřeno bylo, aby se gen na konsistoř obrátili, že pan arcibiskup nic bez konsistoře nedělá, že by gen marné tahánj sem tam bylo. Žádost aby se welmi zdwořile napsala, aby se konsistoři ani ta negmenssj přjčina nedala k mrzutosti. Ta žádost byla hned w kapitole na čisto wy-hotowena. Pan děkan gednoho kanownjka z Pražských Jana Budjna a druhého z wenkowských Ferdinanda Chřepického ustanowil, aby oni spolu tu žádost we gménu wssech u konsistoře zadali. Dne 20. listopadu arcibiskup těm, genž w arcibiskupstwj fary měli, odepsal, že dle bully galanterii nositi mohou. Zda-li mohla dáti kapitola krásněgssj důkazy mjrnosti křesťanské gaké tuto dala; a tak se wždy zachowala, a práwa swá proti negúhlawněgssjm nepřátelům wždy s sstetrnostj a stálostj křesťanskou hágila.

Nadánj nowých residenciálnjch kanownjků ze solnj kasy a z dědictwj Wrbowského.

R. 1716 bylo nařjzeno z Řjma, aby Wyssehradská kapitola 20000 zl. na dwa kanownjky ze solnj kasy obdržela. Při tom nařjzenj to zůstalo až do r. 1737; tu teprw kapitola a zwlásstě kanownjk Mezlecký opět o to usilowati počali. W Řjmě byl muž asistent Augustiniánský Michal, giný abbas Gentili, we Wjdni Julián Piersanctes, aposstolský protonotář, generál auditor a administrátor při nunciatuře, genž kapitole Wyssehradské dobře přáli, a gi horliwě podporowali. Gegich pomocj se stalo, že kongregace de propaganda fide z nowu kapitole 20000 zl. wykázala a spolu nařjdila, aby na ty prebendy dwa kanownjci z těch, genž se na swých farách nacházegj, dosazeni byli. To nařjzenj se stalo 31. ledna 1748; t. r. 10. června arcibiskup a administratoři kasy solnj, genž byli probosst a děkan kostela Pražského sw. Wjta nařjzenj dostali. Tito páni nesměli řjci, že peněz w kase nenj. Kongregace de propaganda fide nikdy dřjwe žádné nadánj newykázala, leč měla zprávu, že se w kase tolik a wjce nacházj. Tehdy omlouwali, že kasjr nenj doma. Odkládali, točili tak dlouho, až w listopadu 10000 zl. wyplatili, a ostatnj že pozděgi wyplatj. O tom protahowánj kapitola dala zprávu do Řjma a odpowěd dostala, že gjm sama winna gest, že má moc w rukou arcibiskupa a administrátory k wyplacenj donutiti, že gen to třeba Nunciowi oznámiti. Nuncius wáhawost a nepřjzeň pánům Pražským předestřew, nařjdil, aby bez odkladu penjze wyplatili, což se také 18. čerwence 1739 w skutku stalo. — Bylo tu co dělati o to, gak byty pro ty nowé kanownjky zřjditi. Kapitola přátely swé žádala w Řjmě, kdyby gesstě 3000 zl. ze solnj kasy na residence obdržeti mohla. O tom se gednalo, a nic z toho nebylo. W Řjmě žádali giž gména těch kanownjků, genž na nowé prebendy dosazeni býti měli. Tuk opět nowé těžkosti. Z pánů kanownjků žádný nechtěl do residence, proto že měli lépe na děkanstwjch swých. Musila kapitola žádati, aby sw. kongregace pustila od swého nařjzenj, aby mohla giné woliti; což se i konečně stalo. — Frantissek Wrba, děkan Hořowský pak Wolyňský, rád by byl býwal kanownjkem Wyssehrad-

ským; smrt ho překwapila, než toho dosáhl. Z lásky ku kostelu Wyssehradskému w kssaftu wsse gměnj swé gemu odkázal. Daniel Josef z Mayern, probosst sw. Wjta a patron kostela Wolyňského silně kssaftu odporowal, gakož i Wrbowi přátele. Soud dlouhý z toho powstal, až konečně kapitola přece 4000 zl. obdržela. Wrba měl to mjněnj tolik zanechati, aby geden kanownjk residenciálnj z geho nadánj žiw býti mohl, tedy 10000 zl.; dle inventáře bylo wjce pozůstalosti. Tyto penjze uložila kapitola na úrok, děkan měl úroky skládati, až by časem swým třeba něgaký dobrodinec něco znamenitého přidal, aby se tolik sebralo, že by z úroků kanownjk žiw býti mohl. Účet se wedl. Úroky ale na giné wěci se wynakládaly, tak že se z nich do nadánj kanownictwj nic neb málo dostalo. Mimo to nadánj založil na 12 mssj sw. ročně. Tak nabyla kapitola 24000 zl., znamenité útraty ale měla pro těžkosti, které gj nepřjzeň působila. Gako dobrodincowé w těchto těžkostech zasluhugj wděčnosti: Camillus Paulutius S. Stæ. Lateranensis Ecc. Canonicus, utriusque signaturæ Referendarius, Dei et apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Iconiensis Clementis XII. Vienæ nuntius apostolicus. — Dominicus Passioneus, archiepiscopus Ephesinus, nuntius Vienæ. Cardinalis Georgius Spinola, archiepiscopus Cæsareensis ad Sacram Congregationem de propaganda fide. — Josephus Callistus, abbas de Gentilibus Plurium Principum et statuum apud Sedem apodostolicam Consiliarius.

Jan Florian Hammerssmid.

Jan Hammerssmid narozen r. 1652 w Stodě, w kragi Plzeňském, odbyl nižssj sskoly w Klatowech, wyšssj w Praze, a w arcibiskupském alumnátu. Tři léta kaplanil w Buděgowicjch, pak přissel za faráře do Kameného Úgezda, kdež 15 let pracowal, welmi horliwě gak w péči dussj, tak w historii České. Gak horliwý kněz byl, ukazuge následugjcj přjběh. Zlosyn gakýsi bohaspustlý, mage swědomj po spáchané wraždě nepokogné, w zoufanliwosti častokráte sobě žiwot wzjti chtěl, a dussi swou hrozným zlořečenjm peklu

a ďáblu odkazowal; přissel milosrdenstwjm Božjm dohnán k Hammerssmidowi, wyznal se ze swých hřjchů a žádal rozřessenj. Hammerssmid žádal důkazy kagicnosti a dostičiněnj, a gako opatrný lékař duchownj rozřessenj zadržel, pokudžby nemocný léků předepsaných pro zahogenj ran duchownjch neužil. Hřjssnjk se spěčowal uložené pokánj wykonati, a spowědlnjk odepřel rozřessenj. Tu nesstastnjk zlostj rozpálen, wyňaw meč, hrozil spowědlnjku, že geg njm probodne, pak-li že hned rozřessenj mu neudělj. Kněz nábožný, stoge co beránek před ljtým wlkem, ani neužasnul nad takowou urputnostj; rozhaliw oděw a prsa obnažiw řekl: Skoupeg meč w krwi kněžské, chceš-li mjru neprawosti swé wraždou na kněži wykonanou naplniti. Twá urputnost mne nepohne, swatokrádeže abych se dopustil, a tobě uzdu k dalssj neprawosti pustil. Slowa tato co meč pronikla srdce nesslechetnjka tak silně, že k nohoum spowědlnjka klesl, hořké slze wyléwage s newyslowitelnou bolestj za odpusstěnj prosil, a sljbil wssemu se podrobiti, co mu za pokánj uloženo bude. Hammerssmid wida důkazy prawého pokánj a dostiučiněnj, dal mu rozřessenj, po dwou dnech podal mu swátost oltářnj a propustil ho se žádostj horliwou, aby na cestě bázně Božj setrwal. Tak Vogt wyprawuge. —

Po 15 letech swého farařowánj byl předstawen duchowenstwu arcibiskupskému w Klatowech a pak alumnátu Pražského rektorem, při tom doktorem sw. pjsma, stolice aposstolské protonotářem, zlatého křjže se zlatou ostruhou rytjřem, na Wyssehradě a w Staré Boleslawi kanownjkem, w Tegně farářem a Comes Palatinus. To byla hodnost, že měl moc notáře ustanowowati a dětem z lewého boku práwa pogisstowati gako by z manželského lože pocházely; z počátku byl Comes Palatinus geden z negpředněgssjch dwořenjnů německého cjsaře, genž básnjky korunowal, notáře ustanowowal atd.

Hammerssmid byl muž bystrého, ohniwého ducha, wýborné paměti, powahy přjgemné a nad mjru pilen; při tom dočkal 85 let stářj, r. 1737 dokonal žiwot swůg. Geho přjgemnost a weselá mysl se zagisté welmi ljbě wyobrazuge we werssjch, gegichž nápis gest: Proteus felicitatis et miseriae Čechiae carmine adumbratus — Satyra:

O staročeská země fueramus Pergama quondam, atd.

w které popisuge proměny mrawů a spůsobů národu Českého. On mnoho spisů w latině i některé w češtině wydal:

1. Magnalia S. Andreæ, seu vita et res gestæ hujus Apostoli; Pragæ 1685 in 4.

2. Magnalia S. Joannis Baptistæ. 3. S. Joannis Evangelistæ 4. S. Mathiae.

5. Historie Klatowská na sedm djlů rozdělená.

6. Gloria et Majestas regiæ et exemptæ Wissehradensis Ecclesiae; toho také wýtah w češtině.

7. Historia monasteriorum S. Georgii in castro Pragensi et S. Spiritus Pragae.

8. Prodromus gloriæ Pragenae 1723.

Rukopisů po něm zůstalo, genž se na Wyšehradě nacházegj:

1. De Ecclesia Metropolitana S. Viti.

2. De Collegiata Ecclesia O. O. S. S. in castro Pragensi.

3. Historia Plsnensis. — Consignatio collectarum pro S. Joanno Nep. Canonisat. instit. — Historia Civitatis Neoboleslaviensis, gest pouhé přeloženj do latiny z Bydžowského.

4. Historiæ Pragensis pars I. gest dějepis země České, o Praze takměř nic.

5. Memoriæ quædam de Litomischlio.

6. Memoriae regiæ civitatis Launæ. — Civitas Neo-Boleslavina.

7. Historia regiæ urbis Clattoviensis. — Relatio mortis Celsissimi de Waldstein.

Mimo tyto giných historických spisů po sobě zanechal takměř hotowých k tisku 76. — Zlomků wětšjch a menšjch 37. — Rozdjlné spisy theologické a filosofické. — Ustanowenj sněmownj. — Kde ten muž času nabral, tolik sezbjrati a sepsati při swých mnohých prácech, gež powinnosti úřednj žádaly, gest se čemu podiwiti. On byl údem kapitoly Wyšehradské, u papežů i cjsařů we wážnosti.

R. 1729 založil fundaci na studie, r. 1834 wynášela gesstě ročně 20 zl. W. č. — Kniha o Wyšehradě byla nákladem kanownjků Wyšehradských tisstěna.

Služby Božj na Wyšehradě.

Horliwé duchowenstwo dělá horliwý lid, a tak sláwa chrámu Páně zrůstá. Gakkoli málo kněžstwa w těchto časech u kostela bylo: děkan, kanownjk sjdelnj a spolu farář; probošstský wikář a dwa kněžj w konviktu pod spráwou Jesuitů, služby Božj hogně se dály, a kostel Wyšehradský, kostel Pankrácký i Podolský od wěřjcjch hogně se nawštěwowaly. Děkani o to dbali, aby mše sw. w neděli a we swátek i wšednj den čteny byly. W neděli alespoň 5 mšj sw., wšednjho dne méně, ale předce 3 i 4 slouženy býwaly. Na den obrácenj sw. Pawla, na den stolice sw. Petra w Antiochii, sw. Longina, sw. Anny býwaly spjwané mše sw. držány. Každou sobotu odpoledne litanie k Blah. Marii Panně s figurálnj hudbou. Na den sw. Longina se udělowaly odpustky u sedmi oltářů. Na den sw. Marka býwalo procesj, pak kázanj a spjwaná mše sw., na křjžowou neděli slawné procesj od sw. Petra a Pawla k sw. Pankráci, na kterém býwali páni kanownjci Wyšehradštj, kteřj w Praze bydleli; tito přicházeli i se swými osadnjky i ginj páni faráři se swými osadnjky se připogili, u sw. Pankráce byla pontifikálnj mše sw. a kázanj, a u sw. Petra a Pawla s modlitbami se skončilo. — We středu křjžowou se konalo procesj do Podola kde mše sw. spjwaná byla; při každém procesj bylo kázanj. Na slawnost sw. Petra a Pawla bylo ráno a odpoledne dwoge kázanj w kostele České, wenku německé. Ostatně wšecky obřady swěcenj a obřady cjrkewnj se wykonáwaly dle předpisu Řjmského. Passige na kwětnou neděli a na welký pátek česky se spjwaly, konviktoři při slawnostech a procesjch assistowali, a kanownjk, když pontifikálnj byla, také paranimfowal. Ať se to béře gak koli, wjce a lépe byl lid zbuzowán ke službě Božj než nynj. W kapli sw. Martina býwaly mše sw. a w křjžowý úterek při procesj welká mše sw. a kázanj, když powětrnost sloužila. Toho času se geště stawělo na hradbách Wyšehradských. Až do dubna r. 1741 mohl lid čtyrmi průchody ku kostelu, a sice: branou po silnici od sw. Pankráce, — fortnou z Podola a z Wyšehradu průchodem po straně bassty sw. Leopolda, a tak nazwanou brankou. Tato poslednj cesta welmi nepřjručná byla. W kwětnu toho roku fortna k Podolu byla zahra-

žena a dwéře w basstě sw. Leopolda měly býti zazděny. Děkan žádal u zemského řjzenj, aby zůstala bassta otewřena. Na to dostal děkan kljč ode dweřj, musil ale pjsemně slibiti:

1. Že ani on ani geho nástupnjci žádného práwa k těm dwéřjm a ku přjstupu si dělati nebudou.

2. Že kljč wrátj, když wogenské řjzenj ho požádá.

3. Aby ty dwéře dnem i nocj zawřeny byly po skončených službách Božjch a pobožnostech. —

Wsse Lilienthalowi obtjže působilo.

Rozmnoženj a nadánj duchowenstwa a služebnjků kostelnjch.

Kostel gak dalece možno bylo skwostně wystawen byl, že kollegiátnjm a králowským nazwánu býti zasloužil. Třeba, aby služby Božj kanownické držány byly; k tomu dle prawidel cjrkewnjch osob na negméně osm gest potřebj. Bůh silnil a žehnal Lilienthala, že to zaopatřiti w stawu byl. Geden kanownjk giž měl důchody wykázané od r. 1628, na druhého a třetjho bylo nadánj ze solnj kasy, na čtwrtého a pátého zaopatřil důchody Lilienthal, tudiž 5 kanownjků na Wyssehradě sjdleti mohlo. Za slussné uznáno bylo, aby také 2 vikáři kapitolnj byli. Ti sami hodinky w kostele gesstě nemohli denně držeti. Ustanowil, aby wýžiwu měli 4 laikowé, kteřj by denně ráno i odpoledne w kůru s duchowenstwem žalmy spjwali, w neděli a we swátek při welké mssi sw., při nessporách a při litanijch spjwali neb figurálnj hudbu prowozowali. Obstaral, aby zwonjci, sakristán i ten, genž měchy sslape, gistý penjz ročně wykázaný měli. Za sebe wýročnj památku ustanowil, a na to znamenitých důchodů třeba, zaopatřil základ 41,812 zl. Mnohé penjze wydal na zaopatřenj bytu pro to nowé kněžstwo. W Kosoři koupil dworec, kterého až do smrti užjwal a pak geg Wisingrowi odkázal, genž mu hospodářstwj wedl, na dny žiwota geho, po smrti pak důchodowé z něho aby připadli ku nalepssenj služebnjkům při Wyssehradském chrámu Páně. W Kosoři gest welmi milostná kaple ku poctěnj sw. Anny. Aby Kosořsstj, genž k Třebotowské faře patřj, w neděli, w úterý a gesstě w geden den w témdni mssi

ſwatou doma měli, založil Lilienthal 3000 zl., odewzdal ge opatu Zbraſlawſkému řádu Ciſterciáckého a tento ſljbil, že ſe poſtará, aby ty služby Božj w kapli Koſořſké od geho řeholnjků wěrně konány byly. Co tjm ſnáze ſe za tak malý důchod ſtáti mohlo, poněwadž wes Třebotow i fara k Zbraſlawſkému opatſtwj náležela. Tak kapitola o rozmnoženj cti a ſláwy Božj pečowala. Nedočkal ſe toho potěſſenj, aby byl 5 kanownjků na Wyſſehradě ſjdleti ſpatřil. Francouzowé w Čechách, arcibiſkup a řjzenj zemſké překážky takowé w ceſtu kladli, že 14 let a déle ſe to protáhlo, než kanownictwj obſazeno bylo. R. 1742 zeſnul w Pánu tento horliwý a neunawitelný kněz. Zaſloužil w prawdě a wſſjm práwem, že kapitola powolila w koſtele nápis na památku napſati w tato ſlowa:

Ab a. Dom. 1723 usque ad an: 1729
Fecerat hic tantum, quantum non fecerat alter,
Post fundatoris nomen habere potest.

W Lyſé bylo uſtanoweno opět kláſſter Auguſtiniánům boſákům wyſtawěti. Pater Amand, prowinciál z kláſſtera Auguſtiniánſkého na Nowém měſtě wyžádal powolenj od konſiſtoře Pražſké, aby děkan Wyſſehradſký Lilienthal kámen základnj položiti a požehnati mohl. Konſiſtoř to dowolila, což k podiwenj geſt, a 11. řjgna 1733 Lilienthal to poſwěcenj základu wykonal.

Obtjžnoſti, kterých Ditrich okouſſeti muſil.

Aby Wyſſehrad a mjſta okolo něho do neſſtěſtj prachem ručničnjm nepřiſſla, bylo od řjzenj zemſkého r. 1731 nařjzeno, aby ſe žádný neopowážil okolo Wyſſehradu rakéty neb ohniwé koule do powětřj pouſſtěti pod welkým těleſným treſtem. Při ſtawěnj tak zwané zbrognice weliké bezpráwj ſe dálo kapitole; kamenj, které koſtelu patřilo, pjſek na kapitolnjch gruntech bez wſſj opowědi ſe bral; a onen tak opatrný ſtawitel ſe gmenowal De Capauli, ſetnjk opět, genž tu dohljžel, hljnu ze zbrognice w hrozné haldy na hřbitow ſnáſſeti kázal. Moſt u brány ſe ſprawowal, a brána celého půl léta zawřena byla, tak že ani pěſſj, tjm méně gjzdnj tudy ſe bráti

mohli. Co se na pole za Wyssehradskou branou neb na Lhotku wezlo neb neslo, žitnou branou se státi musilo. Gaké tu těžkosti, a k tomu dobytj a osazenj Prahy a Wyssehradu francouzským wogskem. Karel VI. nemage mužského nástupnjka, dceru swou Marii Terezii za panj zemj Rakouských ustanowil. Proti Marii, gak mocnářstwj nastoupila, mnozj mocnářowé, zwlásstě Bawor s Francouzy wystoupili. Tito padli do Čech, a 26. řjgna r. 1741 Prahu dobyli a obsadili; co tu powstalo za bjdu a za sužowánj, o tom wyprawěti, tuk by zwlásstnj knihy třeba bylo. Konečně ani lid městský, ani wogsko nepřátelské co gjsti neměli. Gednoho dne bylo posláno děkanowi ostré poručenj, aby kázal dělati gámy w zahradě u Botjče pro ostatky pobitých konj, neboť giž koňské maso lid gjsti musil. Šest Francouzů přisslo, kteřj na tehdegssjho primasa Matěge Holoubka, od děkana bywsse poukázáni, hned geg wzali a nespustili se ho, až gim skrze rychtáře lidi zaopatřil, kteřj gámy wykopáwali. Francouzowé na Wyssehradě pece měli na pečenj chleba, a sice tu, kde nynj býwalá strážnice u hřbitowa stogj. Teprw roku 1834 poslednj památka oněch pecj rozkopána byla; bylyť tu tři pece wedle sebe.

Dne 7. zářj r. 1742 byl P. Morain, wikář Wyssehradský, wzat a weden na hlawnj stráž Staroměstskou, proto že nalezena byla u něho ručnice, kterou měl w posteli schowanou. Po polednj ale na přjmluwu něgaké panj gest propusstěn. Ten, genž toto zaznamenal, prawj: Ubi manet custodia s. Petri? Die andern sonst damit Gestraften sind nicht im Stande violata jurisdictione einen Geistlichen zu schützen.

Dne 19. prosince se wystěhowalo wogsko francouzské ze Starého a Nowého města na hrad Pražský a na Wyssehrad; dne 21. zanesli wssecky spisy do ochrany na Wyssehrad. Dne 27. prosince přitáhlo zbožj generála Pikolomini na Wyssehrad; dne 28. t. m. přitáhlo 30 husarů, za nimi 4 setniny pěchoty a generál Pikolomini, důstognjk francouzský w pořádku wogenském odewzdal generálowi kljče, a on osadil Wyssehrad.

Francouzowé stráže okolo wrchu podál podrželi. Dne 31. t. m. kapitola wjtánj a poklonu učinila generálowi Pikolomini, kostel a sebe do ochrany geho poručila, což se w krásné latinské

řeči dálo, kterouž Krisstof Hubacius gako negstarssj kanownjk držel. Na to r. 1743 radowánky a slawnosti byly w Praze, Maria Terezie se dala totiž korunowati. Garo bylo tehdáž welmi suché, dne 26. kwětna bylo ze wssech třj měst Pražských procesj na Wyssehrad na wyprossenj wláhy drženo, a sice: z Tegnského kostela přes Persstein spálenou ulicj od pana kanownjka Eberka, genž k tomu pozwán byl. U můstku na počátku osady Wyssehradské očekáwal kanownjk Budjn pod infulj s assistenty a ministranty s obrazem tak nazwaným Panny Marie dessňowské krásně ozdobeným. Ginou infuli měli připrawenou pro pana faráře Tegnského, genž byl také kanownjkem na Wyssehradě. Stoupiw na osadu Wyssehradskou, přigal infuli, které na wyhražené osadě Wyssehradské užjwati práwo měl. Toto procesj tjm četněgssj bylo, poněwadž žáctwo wesskeré z farnjch, z latinských i wysokých sskol se wssjm duchowenstwem přjtomno bylo. Dne 14. čerwna odpoledne nawsstjwil welký wýwoda, choť králowny Marie Terezie, Wyssehrad.

Hubácius děkan a Prusowé na Wyssehradě.

Krisstof Hubácius, rodič z Tábora, r. 1744 dne 30. čerwence za děkana zwolen, a 29. řjgna 1746 opět pohřben byl. On měl s měssťany půtky; Pruské wogsko stawenj a zahrady, winice a pole pohubilo; s arcibisskupem měl nesnáze o práwo kanownjky woliti; penjze po Lilienthalu mu bylo urownáwati a o nowé byty pro kanownjky pečowati; — krátce děkanowal, ale mnoho starostj a těžkostj přestál. Na 2000 zl. se počjtalo sskody, kterou Prusowé kapitole nadělali při dobytj a obsazenj Prahy. Na Lhotce i na Wyssehradě měla kapitola co po nich oprawowati. Krásný aparat kostelnj gest po něm, a fundace na 52 mssj sw. Když Prusowé Prahu obsadili, uložili plat na zwony; Wyssehrad musil položiti 120 zl., což se na Staroměstské radnici skládalo. Generál Einsiedl uložil daň, aby rabowánj nebylo; kapitola 25 dukátů čili 103 zl. 27 kr. skrze konsistoř Pražskou dáti musila. Wogenský komisariát Pruský ginou sbjrku wypsal a kapitola na swůg třetj djl

265 zl. 20 kr. Archiv byl w nebezpečenstwj; tehdegssj spráwec hybný a srdnatý muž, sekerou hrozil Prussanu, genž dwéře lámati počal, stráž pilnou držel, za čež odměny 30 zl. obdržel. Prussané museli z Prahy a z Wyssehradu, a aby po sobě něgakou zwláśstnj památku zanechali, založili miny na Wyssehradě, aby citadelu zbořili. Pražský magistrát tuto přjhodu takto popisuge:

Dne 25. listopadu 1744 odpoledne we tři hodiny přinesl wozák městský z Prahy purkmistru Wyssehradskému Pruského wůdce náwěstj, aby se měsstané Wyssehradsstj wystěhowali, že citadela poletj do powětřj. Purkmistr obec hned swolati kázal, radu držel, co by dělati měli; bylo uzawřeno dáwati pilně pozor, až by se Pruské wogsko z Wyssehradu hnulo, pak lunty wyhledati a uhasiti. Na stráž ustanowen byl něgaký Martin Zelenka. Okolo 4 hodin ráno hnulo sebou wogsko a Wyssehradsstj uchopiwsse se zbraně chwátali na horu do citadely, aby gi obsadili. Prw než se to státi mohlo, přigelo úprkem 30 husarů Pruských s feuerwerkrem k pekaři Josefu Brtinskému, oheň od něho žádagjce a rozsekánjm mu hrozjce, pak-li prodléwati bude. Magjce oheň, chwátali do citadely. Měsstané uznáwagjce, že gsou slabj, ukryli se a dáwali pozor na každé hnutj těch hořkých hostů. Gak tito odtáhli, tu domnjwagjce se, že práwě nynj někde minu (podkop) zapálili, ugednili sobě František Wamcer zlatnjk, Antonjn Bassta kolář a Kasspar Nepatrný kregčj minu wyhledati a lunt uhasiti a uřjznouti. Tu pan purkmistr s lucernou, ostatnj měsstané zawřewsse za sebou bránu, která z citadely do města wedla, gi osadili a stráže ustanowili, aby žádný za nimi na horu nemohl. Negsouce ani minutu žiwotem gisti, se wssj horliwostj hledali, až Kasspar Nepatrný dwjřka k mině spatřil; dwjřka motykami a sekerami rozrazili, 50 schůdků do miny pod zem se spustili, kdež 133 soudků prachu a dwa hořjcj lunty u nich spatřili. Kasspar Nepatrný postawil lucernu na zem, obou luntů se uchopil a ge udusil; Antonjn Bassta ge uřjzl od soudků, k čemuž Frantissek Wamcer chuti dodáwal; tak byla citadela zachráněna a město Wyssehrad spolu zároweň. Oznámiwsse to ostatnjm měsstanům, že nebezpečenstwj odstraněno, ssli se na to i ostatnj dále djwati a wyhledáwati, zdali by též ginde něco takowého bylo.

Našli klíče od zbrognice, genž byly na zem hozeny, mnoho koulj sem tam položených a prachu ručničného od gedné k druhé natroussено bylo. Okolo 5. hodiny přišlo opět něco Pruských husarů až k bráně; když pak widěli, že gest zawřena, wrátili se s mrzutostj. Dne 26. listopadu o 10. hodině ráno mělo se Pruské wogsko z Prahy wystěhowati, i čekalo na wyhozenj citadely. K 10. hodině přigel feuerwerker se 7 husary na Wyssehrad; widouce, že citadela měsstany obsazena gest, wolali, aby ge k sobě přigali, že utekli a že chtj králowně sloužiti. Měsstané tomu uwěřili, bránu gim otewřeli; čtyři husaři zůstali hned státi u brány, tři spěchali s feuerwerkrem k mině. Widěli ale, že wssudy stráž stogj a tu si netroufali doražeti, ale počali na měsstany střjleti. Na sstěstj se tu buď ze wssetečnostj, buď giným spůsobem namátla žena Františka Wamcera, i počala wolati pro strach: Wyssehrad gest plný Bandurů — a žiwou dussi newiděla; což když Prussané slyšeli, dali se na útěk. Náhodou se w skutku ginou stranou zde octli čtyři Banduři neb Dalmatinowé. Na tito měsstané wolali, u wýpadu urazili zámek a pustili ge do citadely; tito ihned za Pruskými husary hnali s Wyssehradskými měsstany a tak ty husary až na Nowé město zahnali. Bassta dostal penjz na pentli za swé hrdinstwj, poněwadž ale proti děkanu nezdwořilý byl, tu geg kázal děkan i s penjzem do ssatlawy wsaditi. Simon Swestka purkmistr, Jozef Gehla primas, Matěg Holoubek senator, žádali Marii Terezii za toto hrdinské a opatrné gednánj, aby gim dala užitky, t. g.: mýto z brány Wyssehradské, aby ge oswobodila od poddanosti kapitolnj, že obec Wyssehradská mjwala celý magistrát s 12 radami, že we wogenských časech a schytralostj děkanů do poddanosti uwedeni byli, že měli piwowár, o který že ge děkan připrawil gako Pražský magistrát o mýto w brance. Co tu lži byli přednesli! Ale dobrou přjčinu měli to žádati, aby měsstané Wyssehradsstj žiwnost swou do Prahy do wssech třj měst prowozowati, tam na trhu kupowati a prodáwati, djla swá do Pražských skladů a záloh odewzdáwati mohli. W tom býwali často sužowáni také tjm, že rada městská při rozwrhu mnohého wydánj a břemen na Wyssehrad ge často ukládala, gakoby Wyssehrad ku Praze náležel. Tak neswědomitě se s tou obcj nakládalo. Na

tom spisu se podepsal pan purkmistr wlastnoručně, Šimon Šwestka, p. t. Consul. Matěg Holoubek byl r. 1746 w létě mnoho neděl we Wjdni, mage plnomocenstwj také o piwowár a Bůh wj o gaké swobody gesstě gednati. Tento Šwestka počal na Wyssehradě literatem a kaprálem býti při chrámu Páně sw. Petra, poněwadž měštský synek byl a dokonal jubilowanou radou města hory Wyssehradu; střjlet z možďjřů při slawnostech, při installacjch bylo mu radostj, což také děkanům neustále předstjral.

Chřepický děkan a skončenj rozepře o wolenj kanownjků.

Ferdinand Chřepický z Modliškowic za děkana zwolen byl 7. února 1747 a skonal 14. čerwence 1748, mage wěku swého 52 let. Málo kdy tak mladý muž na děkanstwj dosedl a žádný snad ho tak málo neužil. On měl práce s dědicemi Hubaciusowými o penjze, genž do pozůstalosti Lilienthalské patřily. Kapitola koupila od hraběte Bisingra dům a zahradu pod wrchem na břehu Wltawy; měla přjbytek Holoubkowský a Bakowský; to wsse tak zřjdila, aby w Bisingrowském domě dwa kanownjci a w druhých po gednom bydleti mohli. Hrdlička stawitel wsse řjdil a wedl; na plat za swou práci dwě léta čekati musil. Penjze na wýžiwu dwou kanownjků ze solnj kasy, na giné dwa z pozůstalosti Lilienthalowy byly pohromadě, residence připraweny, a přece se newolili kanownjci do residence, — kde to wězelo? Podiwjš se, až uslyssjš. —

R. 1737, tedy před desjti lety, 28. zářj dostal děkan od swého zástupce takowou zpráwu. Pan arcibiskup Pražský gakožto spráwce kasy solnj dal zpráwu wyslanci papežskému we Wjdni, a tento opět do Řjma:

1. Hodnosti kolleğiátnj Wyssehradské (t. g. probosstwj a děkanstwj) magj dostatečné nadánj, též kanownjk residencilánj, wjce kanownjků tam nenj třeba.

2. Poněwadž giž dwa kanownjci residenciálnj gsou (on 10000 zl. wyplatil, ostatnj se wydati zdráhal) aniž třeba, aby pro nedo-

statek nadánj giných 10000 zl. se wyplatilo, až geden umře, netřeba kanownictwj obsazowati, ač důchodů užjwá ten geden.

3. Magj giž pohodlné byty pro 2 kanownjky, netřeba na residence gakých peněz wydáwati z kasy solnj.

4. Pan arcibiskup žádá, aby sw. shromážděnj gemu práwa dopřálo, dosazowati kanownjka na prebendu ze solnj kasy. Že byl kostel Wyssehradský gedenkráte slawný, nynj ale že wjce nenj. —

Na sstěstj kdo komu gámu kopá, sám do nj padá; zapomenul pan arcibiskup w té samé žádosti na fary, na seminář, které předstjral, že potřebněgssj gsou, než kanownjci na Wyssehradě; a gsa giž znamenitými důchody zaopatřen, weliké sumy peněz na swůg tak nazwaný stůl čili wýžiwu horliwě žádal. Poznali kardinálowé, proč pan arcibiskup proti Wyssehradu tak horlj, a proto sw. shromážděnj kapitole utiskowané se naklonilo a penjze powolilo na nowé kanownictwj. Z ohledu wolenj rozepře se zanesla k cjsaři.

Arcibiskup chtěl mjti wssj mocj na Wyssehradě co řjditi, a zemské řjzenj myslilo, že by král Český tak dobře dowedl presentowati kanownjka na Wyssehrad gako pan arcibiskup. Kapitola ale proti wssemu se hágila a Maria Terezie dne 2. čerwna r. 1747 toto pronesla: Poněwadž kapitola Wyssehradská dokázala, že za předesslých starých i nyněgssjch časů má swobodu děkana i kanownjky woliti, tedy powolenj nasse k tomu dáwáme, aby oni i ty kanownjky, gegichž nadánj gest ze solnj kasy swobodně wolili. R. 1748 bylo wolenj čtyr kanownjků do residence, 26 kandidátů se hlásilo. Zwoleni byli: Mikuláš Daniel Kolbe děkan Prachatický, Antonjn Wáclaw Pangrac farář Zumberský, Frantissek Hynek Pelikán farář Skalský, Jozef Hynek Wulterin farář Wilimowský. Pangrac a Wulterin prwnj bydleli w residenci, co gsou dwě pospolu. Wulterin fundaci založil ročně na 156 mssj swatých r. 1765.

Tomáš Štěpánek děkan.

R. 1748 byl Štěpánek wolen a ke konci r. 1749 giž ho wjce nebylo. On se také dal porytjřiti a nazýwati z Tan-

rowa, muselo to dost spěssně gjti, že prw neumřel. On dwě fundace udělal dne 19. listopadu r. 1749; gednu na aniversarium a dwě malé msse; druhou na 30 mssi sw., ročně za rod Štěpánkowský a Pubečkowský. Byl muž wysoké postawy.

Základ dalssjch děgů.

Gen blázen se domnjwati může, že se cos we swětě děge bez Boží wůle a bez Božjho připusstěnj. Co se dobrého děge, děgeť se Božjm řjzenjm z milosti Boží; co se zlého stáwá, stáwá se z připusstěnj Božjho ze zlosti lidské. Nic zlého nenj, aby z toho cos dobrého swým časem nepowstalo, a to proto, poněwadž milosrdný Bůh swou wssemohoucnostj i od lidj způsobené zlé k dobrému obraceti může a chce. Bůh chce wsse dobré, lidé pakli myslj swé a žádostj swých s Božskou wůlj nesrownáwagj, myslj a chtj zlé — pouhé zlé. Člowěk z ducha a těla záležegjcj, bytnost w mrzkosti wězj, neb wssecko tělesné, wssecka hmotnost mrzká gest, neb gest porussitelnosti podrobena. Duch lidský na wáze wzhůru k nebi dobrý, — neb dolů k zemi se nákloňugjcj zlý gest. Když powětřj čisté, co negméně hmotnosti má wzhůru stupuge, pak-li powětřj husté, tlačj se dolů. Kouř z oltáře Abelowa wzhůru, z oltáře Kainowa dolů se prostjral. Tak pokolenj lidské brzy wzhůru se wznássj, brzy klesá a w tuposti při zemi se plazj. Český národ gsa mezi horami pro sebe, zem wzdělával, diwokosť země, hmotnosť přemáhal, občanské žiwobytj prowozowati počal, wěda málo o giných národech, kteřj mu gen ke sskodě byli. Wzesslo swětlo wjry Kristowy, prohled do wěčnosti se mu otewřel, duch geho teprw gako obžiwl, neb dosawáde takměř gen tělo žilo; — duch pro sebe i s tělem žiw býti počne, když se ku wěčnosti probudj a že nesmrtelným gest, když si wědom býti začjná. Probral se duch národu Českého až ku poznánj prawdy zgewené; modloslužebnost docela zapuzena byla. Domnjwage se dosti silným býti wýsse než slussno a dowoleno, se pousstěl a na cesty bludné přissel. Ikarus pokoussel se ljtati, i spolehage se na křjdla woskem slepená žiwotem wssetečnosť swou zaplatiti musil. Čessi spolehnuwsse se na uměnj lidské, opowrhli cjrkwj prawou a učenjm,

a gak draze nesmyslnost swou zaplatiti museli, gsme giž widěli. Sebrala se země Česká, že opět uměnj, obchod, žiwobytj bylo, ano i hogně; bludy byly zapuzeny, prawá wjra se upewňowala, ke 300 klássterů stálo, z nichžto 32 za poslednjch 50 let znowu wystaweno bylo; gen Piaristé 11 nowých mjst nabyli, kde sskoly swé zarazili. Bylo se nadjti, že národ Český po takowém skrze 11 set let trwagjcjm násilj a okussenj, že blud, neowěra a kacjřstwj k duchownj i k tělesné zhoubě wede, we swětle prawé wjry, w pokogi a w blaženosti žjti bude. A hle, drak, gehož anděl uwrhl do propasti i zawřel a swrchu nad njm zapečetil, aby neswáděl wjce národů, až by se naplnilo tisjc let, a potom že má býti rozwázán na krátký čas. Propusstěn nynj byl ze swého žaláře, wyssel a porussil zemi tak, že we wssech národech Ewropských splozeny byly toho času obludy gako pjsek mořský, a wstoupily na ssirokost země a obcházely wogska swatých a město milé. Na čem peklo giž 14 set let pracowalo, nynj se mu to powedlo, totiž aby křesťansko-katolické wlády zemské proti cjrkwi Římsko-katolické k odporu zcela a weřegně powzbudilo. Had tento starý namluwil gim, že gest cjrkew skáza sláwy a mocnářstwj gegich. A k tomu užil we Francouzjch Voltaira, Rouseau, Soisela, w Portugalsku Pombala, we Španělsku Arandu, w Americe Franklina, Pitta w Angličku, Bedřicha II. W Rusku, w Polsstě, w Swédsku rewoluce; polednj Amerika se oddělila od Španělska, půlnočnj od Anglicka. Nekatoljci proti katoljkům wssudy wálčiti počali, gsouce k tomu od Francouzů wzbuzeni a od krále při tom podporowáni, neb ginák nemohl žádný král a mocnář cjrkwi usskoditi, než pomocj nekatoljků. W řjssi neglépe starý drak užil ku swé hře Hontheima, swětjcjho biskupa Trewjrského. Když králowstwj samo w sobě rozděleno gest, spustne. Následky toho neustále se wjce a wjce ukazugj. We Francouzské zemi se negprwé účinky toho okázaly; w Německé řjssi nemohly se tak obgewiti, poněwadž pod metlou francouzskou od té doby stála. W kraginách Rakouských w řjzenj dobře se ten rozkol usadil, w národu až desawáde dostatečně se nerozložil, národ gest mocně w katolictwu upewněn a neustálé podpory smyslu katolického se tu nalezaly. Gestli se ale Bůh brzy nad njm nesmiluge a swou pomocj nepřispěge, rány, které sice zahogeny gsou, znowu propuknou a pak běda lidské-

mu pokolenj; — stalo se r. 1848. Gaký užitek pochází z toho, když se zemské řjzenj na odpor stawj cjrkewnjmu ústawu, uslyšíme to z Portugalských a z Španělských děgů. Co se tam nynj děge, to máme i u nás očekáwati. Proto že cjrkewnj řádowé gměnj magj, hubj se — až se cjrkew wšeho zbawj, pak se sáhne na zbožj swětských pánů. We Francouzjch počjnagj tjm r. 1835 aby zrušeny byly majoráty; Protestantský smysl se wšudy wjce a wjce rozkládá a rozšiřuge; co z toho může giného pogjti, než zhouba. Od této chwjle historie Česká gest wyprawowánj, gak národ Český dle cjrkwe a občanstwj hubnul a hubne; nic wjce ku sláwě geho, nic mu k prospěchu neslouží; wše, co se děge, byť by i na pohled se zdálo že prospjwá, w skutku ale neprospjwá. Gest to co u člowěka na souchotiny trpjcjho ljk, genž mu trubice owlažuge, ale nepomáhá. Tak gest i s wešker ými mocnářstwjmi Ewropegskými; ona se tak strávj, že se gen tak hýbati budou, gako umjragjcj na bogišti, nemage, kdo by geg dorazil, celý zmrzačelý gest, a přece se dlouho sem tam wleče. Co gest medle z ony Německé slawné řjše? —

Jan Tomáš Wogtěch Berghauer děkan.

Berghauer byl r. 1684 dne 8. řjgna w Chebu narozen a pokřtěn. Pod správou Jezuitů od počátku až k wyšším školám we školách w Chebu cwičen a k bázni Božj weden byl. Jarolim Špecht, prefekt tamějšjch škol latinských r. 1700 swědectwj mu dal, že Berghauer od prwnjch počátků uměnj až do uměnj w krasořeči wšj možnou pilnostj neustále se učil tak, že wždy prwnj neb mezi prwnjmi we školách býwal a wšech učitelů náklonnost sobě zjstal. Tak wýborné bylo i mrawné chowánj geho, mjrný, tichý, nábožný mládeneček za přjklad ostatnjm sloužil, tak že měli učitelowé dobrou naděgi, že ani wšetečnost, ani gaká lehkomyslnost ho s cesty křesťanské bohabognosti neswede. Gsa do alumnátu arcibiskupského přigat, byl pak r. 1707 dne 24. zářj od Wjta, biskupa Hieropolitánského, swětjcjho biskupa Pražského na kněžstwj poswěcen. Jan Adam, hrabě Wratislaw z Mitrowic byl scholastikem u sw. Wjta, Hammerschmid rektorem

w semináři, když Berğhauer studowal; tu dostal přjstup Berğhauer do archiwu kapitoly Pražské, že mu swěřen byl, aby geg do pořádku uwedl, tak geg měl skrze 6 let až do r. 1708 na starosti. Gsa knězem, za ceremonáře a sekretáře zwolen byl od Jana Wratislawa biskupa tehdáž Kralohradeckého. Toho času kanownjk a radda konsistoře Kralohradecké Gindřich Barthel se pilně objral se správami o skutcjch sw. Jana Nepomuckého. Po smrti toho muže horliwého Berğhauer papjry přewzal a tak slawný spis onen Protomartyr pœnitentiæ wyhotowil. R. 1719 dne 2. zářj bakalářem bohoslowj učiněn byl, gsa giž prw mistrem tak nazwaného krásného uměnj a libomudrctwj. Toho dossel každý žák, magjcj chuť a schopnost weřegně předložené otázky učeně a důwodně zodpowjdati a proti námjtkám zastáwati. R. 1714 dne 4. čerwence dosáhl licenciát z obého práwa. R. giž 1711 wyžádal sobě Notariát apoštolské stolice, a byl od Gottfrida Herbsta scholastika hlawnjho kostela Pražského gako protonotáře apoštolského k tomu ustanoweného na tu hodnost dosazen. R. 1716 gsa w Praze w důležitostech pána swého, biskupa Hradeckého, welmi horliwě se u sw. Jana Nepomuckého na hradě Pražském modlil. Powolaw geg tu probošt sw. Wjta Jozef Mayern, tázal se ho, gestli by chuť měl faru w Řehlowicjch na patronátu Nostickém přigmouti, že by gi dosáhl. S wděčnostj přigal to nawrženj a r. 1716 dne 7. zářj od biskupa Litoměřického na presentaci Jana Antonjna hraběte Nostice Rineka faru obdržel. Tu geho horliwost pro čest a chwálu Páně se rozwila. On we službách Božjch w gistý a určitý čas pořádek neporušeně zachowal, kázanj a křesťanské cwičenj každý swátek a neděli buď we farnjm neb filiálnjm kostele držel; mládeži školnj co negpilněgi mléko prawdy Kristowy podáwal a chléb slowa Božjho lámal, zwláštnj zřenj měl, aby owčičky w přigjmánj swátosti pokánj a oltářnj horliwy byly. W čem se také wyznamenaly, že spowědlnjci w Bohusoudowě, kteréž gest mjsto poutnj, wždy we spowědlnjcjch Řehlowické owčičky, byť by gich nikdy byli newiděli, poznali. On wýborný kazatel, wůkol na slawnostech mocně slowo Božj hlásal a wjru katolickou ústně i pjsemně proti nekatoljkům zastáwal. Nemocné we dne i w noci, w letě i w zimě často s nebezpečenstwjm wlastnjho žiwota nawštěwowal a

zaopatřowal; chudých a zarmoucených bez pomoci a potěssenj nenecháwal. Auhlawnj nepřjtel pegchy, nečistoty a wssj neprawosti sám wždy w řeči i skutcjch si tak počjnal a se chowal, že přjkladem negen owčičkám, nýbrž i okolnjmu duchowenstwu byl. Židy i luterány ku poznánj prawé wjry swým snaženjm přiwáděl. Wáclaw Dort, tehdegssj wikař, chwáli geg zwlásstě z ohledu pokory a wljdnosti k okolnjmu kněžstwu. R. 1718 byl přigat do Morawské učené společnosti, kterauž Josef Petraš založil ku wzdělánj a rozssjřenj libého uměnj. Byl w Řehlowicjch, gsa kanownjkem Wyssehradským od r. 1728 až do 18. listopadu r. 1749, kdež byl za děkana Wyssehradského wolen; r. 1725 dohotowil prwnj djl spisu swatojanského a cjsaři Karlu VI. geg dedikowal. Cjsař dedikaci přigal. Daleko ssiroko rozléhala se powěst Berghaurowa. Kardinal hrabě z Althauu, mjstokrál Neapolitánský, podáwal Berghaurowi kanownictwj Bacowské w Uhřjch a rektorstwj w semináři; opustil to Berghauer z lásky ku wlasti swé a dostal Wyssehradské děkanstwj.

Wolenj a usazenj děkana r. 1749.

Hned po smrti Štěpánkowě, genž dne 30. srpna w Pánu zesnul, žádala kapitola u dwora o ustanowenj kr. komisařů k wolenj savého děkana. Skrze řjzenj zemské určeni byli za komisaře hegtmani Malostranský a Nowoměstský, Gustaw baron Skronský a Wilém Malowec z Chegnowa. Srozuměla se kapitola s nimi o den wolenj 18. listopadu. Páni královsstj komisaři přigeli a byli od dwou kanownjků deputowaných uwedeni k welkému oltáři, a tu na skončenj wolenj čekali. W sakristii se wolilo a wolenci byli: Gindřich Critei, negstarssj kanownjk, Jan Berghauer, Jachym Wáclaw Ungar z Rábu; Mikoláš Kolbe, protonotář apossstolský; Antonjn Pangrac, Frantissek Pelikán, Josef Wulterin, Maximilian Ledwinka, doktor bohoslowj; Wáclaw Cjpa, Prokop Šuknecht a Wogtěch Tichý, děkan Turnowský. Msse sw. byla čtena k sw. Duchu. Skrutatoři byli

Mikoláš Kolbe a geſſtě geden. Tu Berğhauer, genž o tom wolenj wyprawuge, pjſſe, co tam podiwného widěl, že hlaſy nowého děkana na wrchu, oſtatnj weſpod byly, když ſkrutatoři cedulky z kalicha wytahowali.

Kr. komiſaři byli do ſakriſtie uwedeni, nowý děkan prohláſſen Jan Berğhauer. On klekna na kolena, proſil Ducha ſw. za oſwjcenj, a ten mu wnukl, aby děkanſtwj přigal. Wyſſlo ſe k welkému oltáři k inſtallacj; Gindřich Critei, negſtarſſi kanownjk inſtallowal, k němuž Berğhauer řeč držel, gak prawj z mjſta. I žádal ho, aby geg uwedl do děkanſké hodnoſti dle zákonů kapitolnjch. Dle kapitolnjho formuláře ſložil nowý děkan před panem Critei přjſahu, učinil wyznánj wjry, a přigal do rukou ſtanowy kapitolnj od r. 1317 a 1613. Doſtal infuli, pedum, křjž pontifikálnj a prſten, a tak uſazen byl. Te Deum zaznělo a děkan házel mezi lid penjze. Páni komiſaři s oſtatnjmi hoſtmi wedeni byli pod wrch do děkanſtwj a tam oběd wáno. Wyſſehradſſtj ze 20 moždjřů ku ſláwě nowého děkana prý střjleli. Taký byl ſpůſob wolenj a inſtallace tehdáž, a Čeſká cjrkew i králowſtwj ſtály.

Urownánj kapitoly od Berğhaura.

Druhý den po wolenj kanownjci když pohromadě byli, držel Berğhauer prwnj kapitolu. Tu přednesl uſtanowenj kapitolnj od r. 1565 na den ſw. Apoleny, genž znj:

1. Když proboſſt w kapitole geſt, má prwnj mjſto, w prawo ſebj děkan, na lewo kuſtos, pak ſcholaſtik a pak ſtarſſj, po ſtarſſjm až do mladſſjho kanownjka. Dáwage hlaſy, má proboſſt prwnj, pak oſtatnj kanownjci po pořádku. Děkan uzawjrá, a ſyndikus může gen raditi.

2. Děkan, genž má práwomocnoſt takměř biſkupſkou a gi ſám gen prowozuge, uſtanowj a liſty wyhotowuge gménem proboſſta a kapitoly. Geſt ředitel, geſt ſoudce, otec a ſpráwce koſtela i kapitoly. Gemu ſkládagj přjſahu wſſickni údowé kapitolnj. On má moc odpůrce duchownjmi treſty, gako wyobcowánjm treſtati, a wůbec treſty ukládati.

3. W kapitole má býti wždy ticho dle prawidla; kdokoliw w kapitole naššj chce mluwiti neb co přednésti, to ať se šetrnostj a s rozumem činj, s uctiwostj bez hřmotu a křiku pod pokutou určitou. Žádný se nehádeg a posuňků nečiň; žádný nemluw, leč kdo swé mjněnj pronášj, neb kdo od děkana tázán, neb má powolenj což důležitého přednésti.

4. Žádný newstáweg a neodcházeg prw, než kapitola se dokonala, leč z důležité a powědomé přjčiny a po dowolenj děkanowě, až děkan oznámj, že gest kapitoly konec.

Na to urownal hodnosti kapitolnj a prelátstwj: Eritei gako negstaršj dostal kustodii, Ungra udělal scholastikem, Kolbe se stal seniorem kapitoly, Pangrac archiwářem, Pelikán bibliotekářem. — Uspořádal konsistoř čili duchownj úřad pro mjsta ku kostelu Wyšehradskému patřjcj a z biskupstwj wšeho wyhražená. Sebe gako děkana wyhlásil mocj stolice apoštolské za wikaře generálnjho w duchownjch wěcech i za officiala. Kanownjky sjdelnj radami nazwal a také Ledwinku a Šuknechta, genž sjdelnj nebyli, k tomu powolal. Kašpar Arct, syndik kapitolnj, byl tagemnjkem konsistornjm. Kdo toto slyšj, domnjwati se musj, gakoby takowé uspořádánj se teprw od dáwných časů poprwé stalo, a gakoby děkan měl moc a práwo dle swé libosti hodnosti kapitolnj rozdáwati. Tjm, čjm děkan zde kanownjky činil, oni giž prwé byli, a on by se nesměl opowážiti žádnému žádnou z těch powinnostj wzjti bez wědomj a powolenj sw. otce.

Předložil, aby škola, genž gedenkráte na Wyšehradě slawná byla, opět do náležitého stawu přišla, aby mládež w náboženstwj dobře a hogně se cwičila, aby u oltáře měl kdo posluhowati a na kůru housti. On také ústnj kšaft weřegně udělal, a wše swé gměnj kostelu odkázal, by umřel kdykoliw. Kaple Marie Panny w šancjch giž poněkud zřjzena byla a pobožnosti se zde konaly, o tom se prohlásil, že se snažiti bude, aby čest a ctěnj Marie Panny se tu rozšiřowalo. Pak powolal primasa Wyšehradského s celou radou, aby swou uctiwosť prokázali a důkazy poddanosti složili. Ku kterýmž takto promluwil:

Milj wěrnj Wyſſehradſſtj!

Pán Bůh wſſemohoucj milostiwě powoliti ráčil ſkrze orodowánj sw. apoſſtolů Petra a Pawla, aby na mne welebná kapitola těžký úřad děkanſtwj wložila, protož proſtež se mnou o geho milosrdenſtwj, aby mi přiſpělo důſtatečnou mocj a silou geg ſnéſti. Proſte, aby mě dali pobožnoſt, pozornoſt a ſprawedlnoſt. Pobožnoſt w chrámu Páně, aby ſtarožitný řád ritus collegialis a giné koſtelnj způſoby ke cti a chwále Božj ſſťaſtný proſpěch měly; pozornoſt w kapitole, aby ſe ſtará čeſt a ſláwa, kterou od prwnjho základu ſkrze 600 let měla, ſe wjce rozmnožugjc, zachowala; ſprawedliwoſt w měſtečku, w Kouřimſkém kragi ležjcjm, bych každému podlé geho práwa činiti mohl a zwláſſtě gako juriſta proti buřiči, kterýž pod lžiwým okolkem privilegij hádky a bogowánj proti panſtwj ſwého Negdůſtogněgſſjho děkana a kapitole wede (a to byl pan Primas). Pročež ſi žádám, abyſte mezi ſebou pokog a láſſu wždy zachowali, a Pán Bůh gednoty a pokoge dá ſwou miloſt, a sw. apoſſtolowé Petr a Pawel ſwé apoſſtolſké požehnánj.

Dalſſj práce Berghaurowy.

Berghauer muſel wěděti, že netřeba děkanu Wyſſehradſkému, aby do ſtawu rytjřſkého powýſſen byl, že gen třeba uwedenj do ſněmu neb do ſpolečnoſti ſtawowſké. Předce žádal Marii Tereſii, aby poſhowěla, že nemá peněz taxy za rytjřſtwo zaplatiti — roku 1755 předce ſobě občanſké práwo a ſtaw rytjřſký wymohl. Pamětihodno geſt ale, co hrabě Noſtic, býwalý patron Berghaurůw, pſal w odpowědi na ſpráwu, že děkanem Wyſſehradſkým geſt: Ich freue mich ſchon zum voraus, ſie bei denen dieſen Winter haltenden Landtägen als einen Vorvotanten zu wiſſen, ad pulveres werden wir die Kerls bringen, die denen Landſtänden, beſonders aber die dem Clero zu ſchwer werden beladen wollen. 24. September 1749. — Patrně widěti geſt, gak duch proteſtantſký mocně w Čechách ſe zmáhal, a gak ſe mu mocně odpjralo. Kolowrat Chlumſký, Waldſſtein, hrabata Klary welmi

přjzniwá psanj psali k geho nowé hodnosti. Tak nazwané privilegie musela kapitola dáti potwrditi, co 600 zl. stálo, proto že od několika mocnářů potwrzena nebyla. Giřj Formandel byl tehdáž ağent kapitoly Wyssehradské we Wjdni. Na těchto 600 zl. musel probosst 300 zl. platiti. Potwrzen byl děkan w lednu 1770 a taxa byla 500 zl.

Dne 25. února woleni byli dwa kanownjci na mjsto Berğhaura a Šolce, Tomáš Skřjwánek, děkan Kouřimský a Frantissek Antonjn Weselý, farář we Wodolce a mudrctwj doktor. Tu kapitola uzawřela, že budoucně žádného za kanownjka woliti nechce, leč má gradum theologiæ v. juris a gest 12 let knězem na winici Páně. Ze solnj kasy wymoženo bylo 2000 zl. na stawenj nowých residencj. Berğhauer ge chtěl mjti u kostela na wrchu. On horliwou žádost zaslal na cjsařownu, uwádj přjčiny, že služby Božj tjm pořádněgi konány budou, když děkan, kanownjci i služebnjci u kostela na hoře budou. Pjsse, že bydlenj pod horou a pod skalou u wody welmi nezdrawé gest, že kanownjci, gak-koli silnj a zdrawj na Wyssehrad se dostáwagj, w brzkém čase polehati musegj. Bylo mnoho tesaného kamene pjskowého od stawenj hradeb králowských sem tam porůznu; žádal náklad na oprawenj studen, gež na wrchu spustly a i wogsku newyhnutelně potřebny gsou. Baron Skronský, hegtman Nowoměstský byl ustanowen, aby wsse shledal, co by se dělati dalo. W starém děkanstwj tehdáž bydlel winař a někteřj chudj lidé, na bljzce byla sskola. Pan Skronský dal dobrou zpráwu, že residence kanownické by tu w ničem nepřekážely, an w čas obleženj nepřátelského spjsse by prospěly, kdyžby na gedno poschodj stawený byly; w čas potřebj že by se střecha strhla, prwnj poschodj náležitě zasypalo, při zemi žeby mohli důstognjci gisti býti před kulemi. Gakkoli giž r. 1749 w Řjmě určeno bylo, aby 2000 zl. ze solnj kasy se wydaly, a giž opět o giné 2000 zl. kapitola žádala, a z Řjma naděgi měla, že ge obdržj; arcibiskup w Praze takowé těžkosti dělal, že teprw r. 1752 ode dwora přinucen byl, penjze wyplatiti. R. 1757 arcibiskup žádal, aby se kapitola Wyssehradská wykázala, co stawěti bude, do čeho mu nic nebylo, a teprw 1758 obdržela kapitola opět 2000 zl. a r. 1761 složila počet ze 4000 zl.

Z residencj u kostela ale nebylo nic. W Řjmě byl gesstě ağentem Calist de Gentilibus, we Wjdni byl Salmbach.

Probosst Martinic neměl zaljbenj weliké na Wyssehradě, od r. 1735 ani se na Wyssehradě o sw. Petru neukázal. Za mnoho let ani wýloh, gež na slawnost sw. Petra zaslati musj, nezaprawil; daně za času toho, kde Francauzowé a Prusowé w Praze byli, z probosststwj se zaplatily; působilo to 1463 zl. Berğhauer welmi důtkliwě panu probosstu o tom psal; nic neprospělo, musela žádost na zemské řjzenj, probosst byl odsauzen platit; když nechtěl, byla sekwestrace na Žitenice uložena r. 1751. Při tom wssem Berğhauer s pastorem luteránským w Sasjch we Swinici Beniamjnem Bielerem učené hádky měl strany náboženstwj katolického, dlauhá pogednánj často dosti čpawá sobě posýlali. Se syndiky kapitolnjmi též hádky měl. Arcta wypowěděl; r. 1751 Burğğrafa Jana přigal a brzy propustil, kterýž mu pak mnoho nesnázj spůsobil r. 1754. Wáclaw Felix z Ebenholcu byl zwolen za syndika.

Berğhauer urazil doktora Feiğla. Po čase měl saud s Benediktjny u sw. Mikulásse w Praze o 4510 zl., které měli w hotowosti splatiti, a oni dáwali stawowské obliğace, kterých kapitola nechtěla přigmauti. Berğhauer se podpisowal w němčině Dombechant. Feiğl se toho chopil a zanesl žalobu na řjzenj zemské; Berğhauer dle swého spůsobu welmi důkladnau odpowěd na dopis zemskému řjzenj dal, a ostrým pérem dokázal, že dobře gest Dombechant na Wyssehradě, načež žádný dopis wjce nepřissel.

Pořádné uwedenj služeb Božjch, gak obyčeg býwá w kapitolnjch kosteljch.

Dočtli gsme se, gak za Lilienthala nadánj se zaopatřilo pro služebnjky kostelnj, teprw ale r. 1719 na den sw. Anny počaly se opět služby Božj kollegiálnj, t. g. že se denně ráno i odpolednj cjrkewnj hodinky držely, ráno spjwaná msse a odpoledne požehnánj býwalo. Děkan Štěpánek přigal a usadil wikáře i choralisty; byli tito: Jan Morain, wikář probosstský, který giž

dáwno při kostele byl, Jan Formankowský, z Prahy rodič, Jozef Malek z Chlumce. Prwnj choralisté byli: Antojn Syruček, genž byl také regenschori, Wáclaw Dubec, Wáclaw Pacák, Jan Weselý byli měšťané Wyšehradštj. Morain umřel r. 1771 učiniw fundacj requiem każdoročně a 24 malých mšsj. Když Berghauer nastoupil na děkanstwj, Petr Formankowský neměl gesstě jurisdikci. Nařjdil mu děkan, aby w osmi dnech se ku zkoušce pro jurisdikci připrawil, kanownjka Kolbe, gakožto radu konsistoře Wyšehradské, ustanowil za examinatora. Tak prwnj skutek práwomocenstwj gako biskupského wykonal.

Některá cjsařská nařjzenj z ohledu cjrkwe.

Aby kostel napořád w chudobě nezůstal, wydala Marie Terezie dne 24. ledna r. 1750 nařjzenj, aby kostelnj wlastnj důchody se wymjsily od důchodů, z kterýchžto duchowenstwo a služebnjci kostelnj žiwi býti magj, — a pak, aby ty důchody na stawenj kostela a zaopatřenj potřeb k službám Božjm zwlášstě sprawowány a účtowány byly. Gakkoli spasitelna ta myšlénka byla, přec kostelnjch důchodů nechránila. Bez powolenj zemského nynj žádné wydánj z kostelnj kasy se státi nemá, aby marně nebylo gměnj to wyhazowáno. Dne 15. dubna 1752 wyšlo nařjzenj, aby freytr a 4 sprostj wogáci kde se nacházegj, wždy wyprowázeli kněze, když gde k nemocnému s negswětěgšj sw. oltářnj. — Zagisté pamětihodno gest nařjzenj od Marie Terezie dané dne 10. března r. 1753 o zachowánj přjsného čtyrycetidennjho postu. Ona pjše, že se nemůže na to wjce djwati, že se masitých pokrmů požjwá, kdežto žádného nedostatku w krmi w zemi nenj, ani žádná nemoc nepanuge. Budoucně, aby se gj wždy dala spráwa a přjčiny podstatné by se uwedly, proč by se mělo powolowati w postě masitých pokrmů požjwati. Zapowjdá wšecka weliká pozwánj a hodowánj i při postnj strawě, tjm wjce při masitých pokrmech we 40dennjm postě. Gak smutná to nowina, když swětská wláda předstjrá, že se na takowou lehkomyslnost wjce djwati nemůže. Když lidé zesnuli,

přiſſel nepřjtel a naſil koukole, načež ſw. Augustjn prawj: Když předſtawenj cjrkwe wlažni gſou, neb apoſſtolſſtj mužowé ſjti přeſtanou, přicházj ďábel a rozſiwá ſjmě takowé, gež pán ſyny zlými nazýwá. Hle tu základ oſwjceného ſtoletj. Koukol arci kráſněgi kwěte, než pſſenice: ale, gaké owoce wydáwá? Co od počátku křeſťané ſwým nábožným duchem a ſwědomjm zákon Kriſtůw plnili, doſti podpory na oſwjcenj duchem ſwatým měli, nynj podpory giné potřebowaly ſwětſkého zákona a ſwětſké hrůzy. Když ſtrom wnitř doutniwý kleſati počjná, co mu platna podpora zewnitřnj? ona ho w poſtawě udržj, pak-li doſt ſilna, ale ſtrom přece gen ſchne.

Nařjzeno bylo, aby každý umrlý teprw po dwakráte 24 hodinách pohřben byl, leč ty, genž na morowou ránu neb na peteče by umřeli. K tomu přiſſlo dne 31. ledna 1756 poručenj:

1. Aby žádný lékař ſe neopowažowal w tom čaſe gaké tělo otwjrati.
2. Aby ſe wyſtawěly komory na hřbitowech pro takowé, genž by doma mjſta neměli, tu aby mrtwá ta těla 2 dni ležela.
3. Umrlčj truhly aby ſe dobře zamykaly a wyſmoleny byly.
4. Aby ſe mrtwé tělo wjce do koſtela nenoſilo,
5. a tedy při něm mſſe ſwatá čtena nebyla,
6. a to tjm méně w neděli a we ſwátek dopoledne.

Práwa ſjdelnjch a neſjdelnjch oudů kapitolnjch.

Po zbořenj Wyſſehradu až do čaſu B e r g h a u r o w ý c h ſjdelnj i neſjdelnj kanownjci wſſickni ſtegná práwa měli a gich užjwali. Hlas w kapitole, ſjdlo w kůru a w poradě dle ſtářj ſwého bytj w kapitole mjwali; gediné to měli we ſwé přjſaze zwláſſtnj, že ſe odřekli co od kapitolnjch důchodů požadowati. A ten ſlib činili proto, poněwadž kapitola zbožj málo měla. Když čtwero nowých kanownictwj we 18. wěku nadáno bylo, ſtolice papežſká na to uſilowala, aby z těch kanownjků wenkowſkých 4 do reſidence na ty prebendy naſtoupili. Co žádný chudý neučinil. Nebyli tehdy žádnj kanownjci na Wyſſehradě titulárnj neb čeſtnj tak nazwanj, nýbrž wſſickni ſkutečnj, ſtegná znamenj, ſtegné titule, ſtegná práwa we wolenj, w řjzenj a ſprawowánj kapitoly a koſtela magjcj, děka-

bez nich we spolku, a oni bez děkana co činiti neměli, leč se w kapitole společně buď gednomyslně, neb wětssjm počtem hlasů uzawřelo dle stanow a swobod kapitolnjch.

Berğhauer mage 5 sjdelnjch kanownjků u sebe, hned w prwnjm segitj neukazowal, že bude kanownjky nesjdelnj z kapitoly chtjt wyloučiti. Tehdáž byli kanownjci sjdelnj: Jáchim Unğar z Rábu, Antonjn Panğrac scholastik, Josef Wulterin starssj, Josef Rosser, bibliotekář, ten byl prw administrátorem u sw. Apollináře na Nowém městě, a w Pruském obleženj Prahy mnoho kapitole Wyssehradské prospěl. Kolbe práwě zemřel a na mjsto geho nebyl gesstě žádný zwolen. Wenkowsstj kanownjci byli: Wáclaw Čjpa, farář Ouřeněwský, Prokop Šuknecht, farář u sw. Jindřicha, Wogtěch Tichý, děkan Litomysslský, Tomáš Skřiwánek, děkan Kouřimský, Antonjn Weselý, farář Tegnský, Wáclaw Brandsteller, farář Swratecký. Rosser gako negmladssj musil w poslednjm stallum seděti, gakkoliw byl sjdelnjm kanownjkem.

Nesnáze s konsistořj Pražskou.

W Čechách byl nedostatek duchowenstwa, mjsto farářů byli gen misionáři po farách usazeni. To se stalo i we Wrssowicjch we farské osadě, genž s Wyssehradskou mezuge. Sw. Pankrace, sw. Michala kostel w Podole od počátku kapitole patřily, a od kapitoly kněze měli; před Husitskými wálkami a po Husitských wálkách w 17. wěku gak gsme widěli Wyssehradské duchowenstwo péči dussj w celém okrsslku prowozowalo. Nynj ale gegich péče dussj se wztahowala gen na lid, genž opět pouze na kapitolnjch ğruntech bydlel a ku kostelu Wyssehradskému nadánjm patřil. Wrssowický misionář ale co mimo zdi Pražské bylo, wsse ku swé osadě potahowal, co Berğhauer mjti nechtěl, řka: že lid geho wyhražen gest z arcibiskupstwj, on že na swém zbožj ordinarius gest, a že misionářů od arcibiskupa wyslaných we swém kostelnjm okrsslku nikdy nepřipustj. Což arci roztržitost působilo. Misionář potahowal lid za sebou, a děkan lidu zapowjdal misionářem se řjditi a geg po-

slouchati. Gednalo se tu ale gen o několik chaloupek po winicjch kapitolnjch za branou Wyssehradskou. Děkan se uwolil, že sám pro swůg lid misionáře ustanowj a zemské řjzenj se při tom upokogilo. Na křjžowé dni bylo drženo procesj wždy w neděli k sw. Pankráci, giný den do Podola k sw. Michalu. Berğhauer zaslal gako biskupowé poznamenánj o wykonané pobožnosti welikonočnj z fary Wyssehradské a Žitenické ku zemskému řjzenj, a tak to wždy činil. — W Břewnowě byl za opata wolen Fridrich Grundmann. Klásster Břewnowský byl wýhradnj, a opat měl to práwo mezi ginými, že když pontifikowal, gahen i podgahen gemu přisluhugjcj též biskupské čepice na hlawách měli. To bylo welice proti mysli swětjcjmu biskupu Wokounowi. Gako wýhradnj opat od swatosti papežské skrze wyslance mohl býti installowán. Fabricius Serbelonus, arcibiskup Patracenský, byl wyslancem apossstolským we Wjdni. Ten mjsto sebe děkana Wyssehradského ustanowil, aby od Břewnowského nowě woleného opata wyznánj wjry, přjsahu ꝛc. přigal a geg installowal. Tu plnomocnost dostal 1752 dne 28. dubna. Což řádně dle plnomocenstwj a předpisů apossstolských wykonal dne 2. kwětna. Nelze wypsati, gaká krutá psanj Wokoun na zemské řjzenj psal, žaluge na Berğhaura, gakoby tento mocnářstwj Rakouské a celou katolickou cjrkew wywrátiti se opowažowal. R. 1753 pracowal gesstě Berğhauer na druhém djlu spisu o sw. Janu Nepomuckém. Wokoun od zemského řjzenj wymohl poručenj, aby tu knihu děkan konsistoři k posouzenj dodal. Berğhauer se smál, že chtj posuzowati, co gesstě nenj; a až kniha bude sepsána, že gi sw. Otci k posouzenj podá, ten že gest představený geho, ne pak konsistoř Pražská, ani který giný biskup po celé cjrkwi.

Milostiwé léto na Wyssehradě zwlásstě drženo.

Kdykoliw od otce sw. milostiwé léto w cjrkwi ustanoweno bylo, wždy pobožnosti dle ustanowenj kapitolnjho zwlásstě držány byly, tak že Pražané oučastni býti mohli pobožnosti od biskupa, neb pak od arcibiskupa ustanowených w Praze a též na Wyssehradě. Benedikt XIV. na r. 1751 ustanowil pro obecnou cjrkew léto milo-

stiwé. Berghauer na Wyssehradě pobožnosti začal, když byly w Praze skončeny. Žádný mu w tom nepřekážel. R. 1759 Klement XIII. milostiwé léto powolil. Berghauer geg opět pro swůg kostel držel; tu bouře náramná od konsistoře Pražské powstala, zemské řjzenj, kragský úřad, wsse mělo pomáhati, aby na Wyssehradě milostiwé léto se nedrželo. Děkan na wsse odpowěděl, na dwa lokte takměř dlouhé listy na dwéře kostela Wyssehradského a Žitenického zawěsiti kázal, na kterýchž w latině, w česstině a němčině se oznamowalo, kdy na Wyssehradě pobožnosti se začnou.

Ohlássenj znělo takto:

My Jan Tomáš Wogtěch z Berghauru, z milosti apoštolské swato-swatého králowského s duchowenstwem i s lidem wždy wyhraženého, samé stolici apoštolské poddaného, w žádném biskupstwj se nenacházegjcjho kollegialnjho kostela sw. apoštolů Petra a Pawla atd. děkan atd.: Poněwadž duchownjho pokladu k wyprossenj Božské pomoci při začátku negwyššj správy geho papežské swatosti Klementa XIII. gak společné duchowenstwo, tak wssecken lid a wssicknì celého wýhradnjho krage bez prostředku stolici apoštolské poddanj a pod žádným biskupstwjm stogjcj swato-swatého kollegiatnjho králowského wýhradnjho Wyssehradského kostela sw. apoštolů Petra a Pawla a sw. Klimenta, w Krista wěřjcj pobožně zjskati žádostiwi gsou; My k tomu čas onoho wsseobecného milostiwého léta oznamugeme totižto: že na hoře Wyssehrad řečené w Kauřimském kragi blјž Prahy w neděli čtwrtou postnj, která připadá dne 25. března, začne, dne pak 7. dubna pozdě na wečer se skoná. W ně pak mimo Wyssehrad při farnjm kostele Žitenickém k Wyssehradskému proboštstwj patřjcjmu mjstu w neděli prowodnj, která bude 12. dubna, podobně skrze 2 neděle až do 5. máge pozdě do wečera trwati bude. Což my wěřegně prohlassugeme a ostatnj z moci nadgmenowaného apoštolského listu, nám milostiwě odewzdaného, co a kterak se wssechno wykonati má, následugjcjm spůsobem wyměřugeme.

Wssicknì w Krista wěřjcj obogjho pohlawj, kteřj na Wyssehradě čtyry sw. mjsta, kostely neb kaple totiž: swato-swatý kollegiatnj kostel sw. apoštolů Petra a Pawla, kostel Stětj sw. Jana Křtitele, sw. Martina biskupa, pak kapli sw. Anny w témž kolle-

giátnjm kostele skrze čas dwou běžjcjch neděl, totiž od 25. března až do wečera dne 7. dubna aspoň geden z těch kostelů, aneb gedenkráte toliko pobožně nawsstjwj, a sedmkrát otče náš a zdráwas s wěřjm Boha podlé nasseho wyznamenánj za sstastnou a spasitedlnou při začátku geho Swatosti papežské wsseobecnou duchownj správu, za pozdwiženj sw. katolické cjrkwe, wykořeněnj kacjřstwa, sgednocenj křestanských knjžat nábožně Bohu modliti se budou, we středu, w pátek a w sobotu w těch dwou nedělijch postiti, ze swých hřjchů skrausseně se spowjdati, též negswětěgssj swátost oltářnj w neděli hned následugjcj, aneb w giný den w tom témdni přigmou, gakož i chudým něgakou almužnu dle možnosti udělj, plnomocné wssech hřjchů odpusstěnj od milosrdného Boha nabýti sobě zaslaužegj.

Těm ale, genž pro něgakou nemožnost wýš nařjzené pobožnosti neb z nich některé by wykonati nemohli, spowědlnjci w giné dobré skutky proměniti moci budou. Kteřj ale w nebezpečné nemoci postaweni gsau, toho wysoce wáženého pokladu i také před časem ustanoweným ode dne toho wyhlássenj podlé gednoho každého stawu a zdánj spowědlnjka aučastni býti mohau.

Co se ale kostela swatých ap. Petra a Pawla w Žitenicjch k prebendě probosstské patřjcjho týče, přikazugeme spráwci duchownjmu téhož kostela, aby k zjskánj toho pokladu skrze dwě wýš ustanowené neděle servatis servandis wsse wynaložil, což předepsáno gest, kaple neb oltáře k nawsstjwenj wykázal, a tento list k sprawenj wssech na dwéřjch kostelnjch zawěsil.

Arcibiskup chce na Wyssehradě wisitowati.

Giž r. 1721 dne 3. ledna kongregace partikulárnj dekret wydala, že menssj prelát nemá moci a práwa wisitowati wýhradnj mjsto w sausedstwu, leč má k tomu dowolenj, neb na 40 let giž wisitaci bez odporu a překážky by wykonáwal. Konsistoř Pražská zadala spis na řjzenj zemské, aby ono poručilo děkanu Wyssehradskému, že bude wisitace arcibiskupská, at se k tomu připrawj. Po kragském úřadě to nařjzenj děkan dostal, bylo ode dne 2. března 1754. Naproti tomu děkan na odpowěd zadal žádost, aby

zemské řjzenj konsistoři Pražské w tom nepowolowalo, a práwa kapitolnj hágilo. Dne 24. března zemské řjzenj oznámilo, že arcibiskup na swém stogj, aby se děkan o den s arcibiskupem umluwil a za 6 dni aby spráwu o tom učinil. Děkan odpowěděl w tento smysl: Poněwadž se pan arcibiskup, chtě kostel Wyssehradský wisitowati, na sněm Tridentský Sess. 24. cap. 9. de reformat. odwoláwá, tedy že doufá, že pan arcibiskup dle toho wysitowati bude, že přigde na Wyssehrad gménem sw. otce gako legát, a ostatně do swobod kapitolnjch že se dále pousstět nebude. Proti takowé wisitacj dle sněmu Tridentského nic na prosto nemá. Na to ale že se musj arcibiskup upsati. O tom dal spráwu děkan probosstowi; probosst Martinic gsa giž také probosstem Olomúckým schwálil děkanowy důwody a prawil, že biskup Olomúcký také opaty a klásstery wyhražené tak wisituge. Berghauer dobře wěděl, že ne arcibiskupu, ale Wokounowi na tom záležj, aby byl kostel Wyssehradský wisitowán. A tu nassel zbraň proti wisitaci, že nižssj prelát gako subdelegát wisitowati práwa nemá. Wokoun, generálnj wikář arcibiskupský, poslal rektora semináře arcibiskupského k Berghaurowi strany wisitace. Berghauer odpowěděl, že proti wisitaci dle sněmu Tridentského sess. 24. cap. 9. de reform. nic nemá; ale proti osobě generálnjho wikáře. Proti tomu že wssjm práwem protestuge proto, že gest úhlawnj nepřjtel, a sskůdce kapitoly a kostela Wyssehradského, což že nunciowi papežskému dokázati hotow gest. Při tom to zůstalo, a Wokoun wisitowat nepřissel. Tak se Berghauer w létě r. 1754 oháněl.

Důkazy, že děkan měl práwa biskupská jurisdictionis.

Dispensace k stawu manželskému w přátelstwj neb w sswagrowstwj dosáhl děkan z Řjma pouze na swou žádost r. 1750 pro Giřjho Nowáka a Dorotu Nowákowou. R. 1751 pro Wácl. Lompe a Kateřinu Löwowou, r. 1758 pro Giřjho Alpa a Veron. Hospaurowou, r. 1762 pro Krisstofa Staňka a Annu Högenbarthowou.

Farář Žitenický žádal mezi 1749 a 1757 o powolenj swětit oděw kostelnj, o potwrzenj odpustků, sw. ostatků swěcenj, o poswěcenj kamenů oltářnjch a nádob kostelnjch. Děkan wyhotowil dimissoriales litteras, pak-li z Wyšehradských poddaných byl kdo knězem a w giném biskupstwj se usadil. Přegala-li kapitola kaplana neb kněze z giného biskupstwj, třeba z arcibiskupstwj Pražského, měli dimissoriales. — Swědectwj, že spůsoben gest kněz spowěď slyšet od rozličných mužů, genž od děkana ke zkoumánj ustanoweni byli od r. 1720, 1721, 1735, 1738, 1746, 1753 — Jurisdikce na péči duššj. — Ustanowenj postu od r. 1729 a 1737. Litterae vernales od r. 1750 wydané od B e r g h a u r a. — Programa w sakristii w kostele Stětj sw. Jana. Děkan wisitowal Žitenický kostel a faru. — Po smrti faráře, kanownjků, probošta, děkana, kapitola sama pečetila a pozůstalosť srownáwala. Faráře Žitenického děkan dosazowal čili potwrzowal na presentaci proboštowu. — Duchownj, pak-li trestu hodni byli, wlastnj mocj dle práwa trestal.

Residence do powětřj wyhozena.

Residence na wrchu gediná pozůstalá na mjstě z počátečných časů kapitoly w bjdném stawu byla, tak že w nj gen winař bydlel. B e r g h a u e r r. 1753 gi stawěti počal a dostawěl, že tam bydleti mohl. Ta residence gako ze dwou stawenj záležela, gedno wětššj a druhé menššj, gež bylo zděným chodem spolu spogeno. Tu byly dwa pohodlné pokogjky k obydlenj připraweny, pod nimi byl sklep a skrýš klenutá prostraná a suchá na knihy a pro listownu. Pod chodem, skrze který se z wětššjho stawenj do menššjho chodilo, byly dwa skrowné pokogjky, geden pro úřednjka, druhý pro čeleď a zwláštnj sednička pro hospodyni. R. 1757 w Pruské wogně musil děkan to menššj stawenj postoupiti wogsku, i dělal se tu ručničný prach, patrony a kartáče. 20 mužů mimo poručjka tu pracowalo; dne 14. února r. 1760 ráno okolo půl osmé hodiny to stawenj s hrozným hřmotem do powětřj wyletělo. Gak a čjm se to stalo, žádný newj. Ke 4 centům prachu se tu nacházelo, genž byl zapálen a tjm stawenj s oněmi 21 muži do powětřj wyhozeno a ukrutně zohyzděno

bylo. Zwlásstě důstognjk tak roztrhán byl, že djl těla u strážnice, genž byla na zdi u wrat k zbrognici, druhý djl přes hradbu do winice Neumanky u Podola, a třetj w zahradě u residence ležel. Pět neb ssest z nich gesstě tolik žiwi byli, že znamenj ljtosti dali; wssecka mrtwá těla byla sebrána a dle křesťanského spůsobu pohřbena na hřbitowě Wyssehradském. Gen dwa z nich gesstě žiwi donesseni byli k milosrdným bratřjm, kteřj toho času we swé zahradě za sspitálem sw. Bartoloměge bydleli. I tito dwa po několika dnech zemřeli a k sw. Trogici pohřbeni byli. Druhý djl stawenj se také porouchal, a pak mnohá léta stál nedostawen, až Wáclaw Mrázek kanownjk, nákladem kapitolnjm a swým geg dostawil a prwnj opět kanownjk sám tu bydlil. W této residenci gest kaple ku poctiwosti sw. Wawřince.

Bog o wýhradu kostela i kapitoly.

Hned od Alexandra II. byla kapitola Wyssehradská wyhražena, patřila ale předce k biskupstwj Pražskému, až gi Bonifác IX. na žádost krále Wáclawa z biskupstwj wyhradil. Práwě toho roku si wedl Wolfram arcibiskup stjžnost w Řjmě, že gakkoliw má práwo w městě, w biskupstwj i w zemi křjž dáti před sebou nositi, Wyssehradský děkan i kapitola mu w tom překážj, tak že na hoře Wyssehradské a w kostele sw. Petra a Pawla s křjžem před sebou ukázati se mu zabraňugj. Bonifác powolil Wolframowi na Wyssehadě s křjžem choditi. Žádný biskup nemá w druhém biskupstwj toho negmenssjho práwa, ani mssi čjsti nesmj bez powolenj faráře we wesnici giného biskupstwj. Když takowý pastýř w Čechách byl, co diwu, že do owčince se wlci wloudili a celé stádo Kristowo tak náramně w Čechách strhali. Arnosst Harrach weliké nátisky kapitole dělal, awssak žádný se nepokusil o potlačenj wýhrady až generálnj wikář Wokoun. Neměl ale to potěssenj spatřiti kapitolu potlačenou. Potlačila geg ale ruka Páně, r. 1758 byla plna mjra dnů geho. Byl muž ginak horliwý, dobročinný, o rozmnoženj cti a sláwy Božj pečugjcj, na Wyssehrad ale wssecku swou nenáwist obracel a wyléwal. Zanechal

po sobě mjstokancljře Beneše Stöbra, genž wšecku nepřjzeň ke kapitole Wyšehradské po Antonjnu Wokounowi zdědil. Ten muž byl Jesuita, němec z řjše, gak dj Berghauer, neznámý w práwech cjrkewnjch, ginak gakž tak učený. Ten kdekoliw spatřil slowa exempta et nullius dioeceseos ecclesia, hned ge wymazal, čili zamazal, aby ho do očj nepjchala.

Hned při začátku rozepře o wýhradu dostala kapitola zpráwu z Řjma, že otec sw. držj silně ruku biskupům; s Wyšehradem, že gest to tjm hůř, poněwadž kostel a kapitola gako w prostřed arcibiskupstwj, hned u metropolitánského kostela stogj gako w gednom městě. Kdyby gen pouhá exempce byla, pomoci by nebylo nechati arcibiskupa wisitowat a giná práwa prowozowat. Poněwadž ale Wyšehrad gest wyhražen z biskupstwj a do žádného biskupstwj potahowán býti nemá, tedy biskup žádný nemá se do kapitolnj osady poušštěti.

Aby Berghauer práwa swého tjm lépe proti arcibiskupu hágiti mohl, domnjwal se, aby bulla Boniface IX. o wýhradě znowu potwrzena byla. Opět dostal zpráwu z Řjma, to potwrzenj že by mu mnoho neprospělo. Semper hujusmodi confirmationes apostolicae privilegiorum conceduntur et intelliguntur cum clausula: Quatenus sint in usu et concilio tridentino ac constitutionibus generalibus non adversentur. Gest třeba dokázati, že prelát wždy jurisdikci biskupskou wykonáwal bez ohledu na kterého biskupa. A to byla také přjčina, proč Berghauer wšemožně actus jurisdictionis tak horliwě wykonáwal. Tak byly zpráwy z Řjma r. 1753 a 54; r. 1758 radil agent Řjmský, aby děkan wšemožně hleděl z ohledu wýhrady roztržitosti upokogiti, že sw. otec gest welmi nábožný, scrupulosus et difficilis in gratiis concedendis, že práwě Benediktjni s wýhradou w Řjmě propadli. Slawný proces to byl, gegž Břewnowský klášter s arcibiskupem Pražským wedl. Na to r. 1759 dne. 20 února psal děkan agentowi do Řjma: S panem arcibiskupem Pražským nemám žádné rozepře, wykonáwám skutečně gak wyhrazený práwomocnost duchownj, a žádné přjležitosti mu k mrzutosti nedáwám; zůstáwage w mezjch mého práwa a swobody. W Litoměřickém biskupstwj powstáwá protiwnjk, generálnj wikář, a chce kostel w Žitenicjch,

k wýhradě Wyšehradské patřjcj, wisitowati. Konsistoř Litoměřická oznámila faráři Žitenickému, že generálnj wikář přigde wisitowat. Nebylo ale z toho nic; r. 1759 dne 26. máge přišlo z Řjma napomenutj přjsné, aby wšickni preláti a duchowenstwo na paměti měli, že wýhrady Bonifác IX. odwolal, Martin V. zwrhl a Benedikt XIV. obmezil tak, že se žádný nemá na odpor stawěti práwomocnosti konsistoře Pražské, sic že 500 kusů dukátů pokuty zaplatj. S tjmto a s rozsudkem w rozepři s Benediktjny konsistoř žádost zadala k zemskému řjzenj, aby kapitola Wyšehradská byla přidržena pustiti od wýhrady. Zemské řjzenj, že wyrčenj toto z Řjma gest, gako následek a wýklad dalšj toho, co se s Benediktjny dálo, bylo toho mjněnj, arcibiskupu ruku držeti ku potlačenj kapitoly Wyšehradské. Takowou spráwu dalo do Wjdně. Dostalo odpowěd dne 14. čerwence 1759 takowouto: Wie zumahlen aller derlei Evocationes (nach Rom den Proceß einleiten) denen ausdrücklichen Privilegiis unsers Erbkönigreichs Böhmen schnurstracks zu widerlaufen, Wir auch in dem casu der Benediktiner Exemption ex speciali ratione citra omnem consequentiam et salvis ceteroquin juribus regni gnädigst gestattet haben, daß sothaner Exemptions-Streit zu Rom ausgemacht werden dürfen, wie ein solches Ihme Erzbischoffen qua Primati Regni nicht allein selbsten bekannt sein muß, sondern ihme auch unter 15. April a. c. per decretum ausdrücklich bedeutet worden ist, dahero dann derselbe durch Evocirung dieser Wischehrader Stritt-Sache wissentlich contra constitutiones et privilegia regni, mithin gegen unsere höchste Gerechtsame um so mehr gehandelt hat, als diese mit der Benedictiner Sache in gar keinem Zusammenhange stehe, folgsam auch obangeregtes Inhibitorium (mit den 500 St. Duk.) für keine Declaration der letzthin publizirten Bulle (wegen der Tilgung der Benediktiner-Exemption) gehalten werden kann. So müssen Wir Euch über diesen Vorgang unsere höchste Befremdung hiemit zu erkennen geben gnädigst anbei befehlend, daß ihr Euer Seits den Erzbischoffen darob vernehmen und dessen Verantwortung mit eurem Gutachten anhero einsenden, anderer Seits aber in dem eingeschickten Anbringen des Erzbischöfl. Konsistorii zwar angezogene eurem Bericht jedoch nicht beigelegten zwei Antwortungsschriften

des Wischehrader Dechants nebst der darüber erfolgten Aeusserung des Erzbischoffs annoch gehorsamst nachtragen und euch auch hierüber gutächtlich auslassen sollet. — Mezi tjm si wedla kapitola stjžnost u cjsařownu, gak gi konsistoř pronásleduge zwlásstě tjm, že wydala list po celém biskupstwj proti knize B e r ğ h a u r o w ě o sw. Janu Nepomuckém. Na to dne 11. srpna 1759 z Wjdně poručenj wyhotoweno bylo, aby zemské řjzenj zakázalo arcibiskupu a konsistoři takowé pohorssliwé wěci psáti a mluwiti, a wássnjm tak uzdu pousstěti, aby sečkali, až bude wěc rozhodnuta, a aby arcibiskup se zodpowjdal, proč on děkana Wyssehradského w geho wýhradě s pokogem nenechá, kdežto arcibiskupské listy před rukama gsau; z kterých gest patrně widěti, že arcibiskupowé Pražsstj wýhradu kapitoly Wyssehradské uznali i wyznali. Tak to stálo za B e r ğ h a u r a.

Gak dbal na stawenj Berğhauer děkan.

Střecha nad děkanstwjm byla bjdná, knihy mnoho trpěly; on gi dal sprawit, knihy do pořádku uwedl a kapitolnjm znamenjm zaopatřil. Kaple sw. Martina, okna w kostele sw. Petra, zwony na zwonici, warhany, wsse správu potřebowalo, což on obstaral. Sakristii r. 1752 náležitě almarami a skřjněmi dubowými zaopatřil, kowánjm a zámky, což 120 zl. zúplna stálo. Sochy pozlacené Ježjsse a po straně Petra a Pawla, gak w sakristii gsou, zgednal weliké cegnowé umýwadlo koupil, ornaty oprawiti a předělati kázal. Studánku Gezerku od emfiteuty kapitolnjho doktora Š w a r c e koupil za 100 zl. Doktor S c r i n c i wodu té studánky skoumal a swědectwj wydal, že když se ta woda ohřege a za koupel užjwá, že tak zdrawj wýborně slaužj gako Teplice. Dwůr Wyssehradský rozssjřil, aby se mohlo chowati 20 kraw a chléw dal wydlážditi; wydlážděnj stálo 7 zl., zednická a tesařská práce 20 zl. W piwowáře dal nowé sstoky, které přes 100 zl. stály. Rybnjky we Wětrussicjch a na Lhotce, genž přes 20 let zasslé byly, opět zřjdil. Chmelnice u wssech dworů zařjdil, aby negen pro swé piwowáry dosti chmele měl, ale také na prodeg zbýwalo. Po geho smrti

r. 1760 bylo ceněno zbožj a stawenj hospodářské. Wssecky dwory s wesnicemi na 18.000 zl. Kapitálů fundačnjch bylo 77.705 zl., z těchto kapitálů wýžiwu měli 4 kanownjci, 2 wikáři, 4 choralisté, kostelnjci a ostatnj služebnjci kostela. Z těchto kapitálů patřilo 1500 zl. ke kostelu sw. Jana Stětj. Fundace na msse sw. a kostelnj potřeby obnássely 7910 zl., gež wssecky na 6 perc. zadány byly. Celé peněžité gměnj obnásselo 85615 zl. Joachim Unğar z Rábu byl tehdy farářem, welmi nepořádně swé penjze od děkana dostáwal, mnoho set měl za njm a wždycky gen něgakou částku na srážku dluhu dostáwal.

Učené práce Berğhaurowy.

Roku 1701 počal Berğhauer w arcibiskupském semináři filosofii studowati a w 16. roce wěku swého weřegně theses z celé filosofie w disputaci hágil, a theses Frantiskowi Liepure, kancljři arcibiskupskému, dedikowal. Za to dle nařjzenj pana arcibiskupa Jana Brennera za alumna přigat byl. Bohoslowj a cjrkewnjmu práwu s takou pilnostj se oddal, že z bohoslowj doğmatického pod Frant. Sperem, řádu cisterciáckého, z cjrkewnjho práwa pod Marianem Hermanem, pozděgi strahowským opatem weřegně disputowal. Berğhauer nemage léta, aby mohl na kněžstwo swěcen býti, ale chuti dosti swětským práwům, řecké a hebregské řeči se učiti, od Pawla Arlara, arcigáhna kostela Pražského, powzbuzen byl, aby pod geho spráwou se dále w řecké a hebregské řeči cwičil. Tjm dostal přjstup do archiwu kapitolnjho sw. Wjta a mnohé důkazy wynassel, genž prospjwaly, aby Jan Nepomucký za sw. prohlássen byl. Wjt, swětjcj biskup Pražský, byl tehdáž opat strahowský. Práwům swětským se učil pod doktorem Adamem Besnekerem. S mnohými mladými pány duchownjho i swětského stawu uměnj to opakowal, Hynkowi a Maximilianowi Bechyni z Lažan wěty ku promoci: Successio ab intestato dle obecného a českého práwa wyhotowil, a Leopoldu Jos. Šlikowi, tehdegssjmu negwyšssjmu kancljři Českému dedikowal. Mezi tjm bakalář-

stwj bohosloweckého w Praze dosáhl Potom geg wyzwal Gindřich Genneten, profesor, aby obecné práwo řjmskoněmecké studowal, což za 2 léta odbyl. Ku promoci na doktorstwj obého práwa wyhotowil theses pod nápisem Deductio juridica de Electionibus a dedikowal ge Pražské kapitole. Dne 19. kwětna 1713 měl řeč w Tegně na den sw. Iwa, zástupce práwnjků na text: Sol juris Prudentum. Gsa sekretářem biskupa Hradeckého, archiw biskupský do pořádku uwedl, což ast weliké práce nedalo. Tjm dostal přjstupu k archiwu Wyssehradskému, ne ale mnoho. W Řehlowicjch byl 33 let farářem. K doktorské promoci měl problema: Utrum per verba Christi Joann. 21, 17 collata sit Petro potestas spiritualis, ut nullo modo Christus voluerit ei competere potestam politicam? On měl známost s pastory Mjssenským a zwlásstě s Valentinem Lesserem, což Berghaura pohnulo, že psal o uctěnj swatých w katolické cjrkwi. K tomu cjli wyhotowil knihu Protomartyr Poenitentiae S. Joannes Nepomucenus. Naproti tomu Lesser Drážďanský powstal a dokazowal we spisu, že Herman Hahn, kazatel luteránský zawražděný, slawněgssj gest, než sw. Jan Nepomucký. Berghaurowa kniha byla in Folio tisstěna w Augspurce, 1. djl r. 1736 byl cjsaři Karlu VI. dedikowán; 2. djl r. 1761 po geho smrti wydán, r. 1758 Benediktu XIV. obětowán. Za odpowěď na Lesserůw spis sepsal Berghauer Apologia oder Schutzschrift für den h. Johann von Nepomuk. Proti této knize powstali pastorowé w Řezně, a stěžowali sobě u cjsaře. Tento gim odpowěděl, aby na Berghaurůw spis odpowěděli, aneb mlčeli. Gako kanownjk Wyssehradský 12 let wždy na sw. Petra a Pawla na Wyssehradě německy kázal. S Krulichem, superintendentem Torgauským, byl w hádce proti učenj luteránskému, že dost ku spasenj gest wěřjti, co w sw. pjsmě stogj. Proti tomu wydal spis: Bibliomachia d. i. biblischer Feldzug und Musterung vieler jämmerlich verfälschter Bibeln, welche mit betrügerischem Schein des wahren Wortes Gottes viele tausend arme Seelen von dem Wege der katholischen Wahrheit rc. abführen. Unter Ausführung der Frage: Wann nun die Bibel soll Richter zu strittigen Glaubenssachen sein, welche es dann sei? Ob es die Lu-

therische, Zwinglische, Calvinische, Socianische, Quäkerische, Münster'sche, Castell'sche, Osiandr'sche, Eber'sche, Tremelische, Junische, Engelländische, Toscanische, Piscatorische, Saubertische, Stuttgardische, Glauch'sche, Berlenburgische, Ebendorfische, Pfäffische, Rothische, Cyslebsche, neue Wertheimische oder aller neueste Herrnhutische. Amergau in Berlin 1746 in 4°. dem heil. Peter am Wyssehrad dedicirt. W této knize texty ze starého zákona hebregské, z nowého w řecké řeči uwedeny, arabské a syrské citace. Na to prý dostal psanj ze Sas, aby tam přissel, že se mu postaragj o hezkou a bohatou newěstu. Skrze 40 let co tak w rozličných listownách Českého králowstwj pracowal, mnoho spisu z perğamenu přepsal a nepowědomé spisy wypátral, poznamenánj swá k nim učinil, že by foliant z toho býti mohl. Kam se poděly, newjm; na Wyssehradě málo, neb docela nic takowého sem nenalezl, co by za řeč stálo. Několik foliantů psanj, gež w rozepřech swých měl, se tu nacházj.

Žiwot sw. Kateřiny tisskem B e r ğ h a u e r wydal.

Spis o sněmjch w Českém králowstwj. Wýtahy, o čem se kdy tudy gednalo. Srownánj Kosmy dle Frehera s rukopisem metropolitanským. Opis leğendy: Passio s. Wenceslai et Ludmilae a Christano. — Chronicon Jaroslai. Catalogus episcoporum et Chronicalia. Continuator Cosmae.

Historie česká w německých werssjch.

Disquisitio historico-apologetica super statu S. S. Regiae cum Clero et populo Exempto Ecc. S. S. Petri et Pauli in Wyssehrad. 28 archů.

Acta de statua B. M. V. miraculosa Grünbergae.

Acta pro historia episcopatus Reginaehradecensis.

Geschichte der Stadt Eger bude také od B e r ğ h a u r a.

Dissertatio Juridica super Capitulationibus, quae vacante Praelatura fiunt. — Deductio problematica An Ecc. Wissehr., quae nullius dioeceseos est, ab archiepiscopo Pragensi vel alio vicino episcopo visitari potest?

Dissertatio: Utrum jure laicali clerus possideat bona?

W takowých prácech a těžkostech až do poslednj chwjle B e r ğ h a u e r setrwal, gen pět dnj před smrtj stonal a 22.

března 1760 žiwot dokonal. Kdyby byl nezačal rozepři s kanownjky wenkowskými, byl bych o něm řekl: Blahoslawený muž, který snássj protiwenstwj: nebo když bude skussen, wezme korunu žiwota, kterouž zasljbil Bůh těm, kteřjž ho milugj. — Toho času byl způsob, že učenj mužowé sobě otázky k odpowjdánj posýlali. To učinil r. 1756 Jan Simler, kněz towaryšstwa Ježissowa děkanowi. On odpowěděl takto:

Reverende Religiose ac Erudite Vir!

Ignoto notissimo scribo græcanicæ Eloquentiæ flores collectanti, Thesauri Hebraici Græcique delicias tandem senium mihi abripit. Inquisito vocis ὀλυμπιδάρειος, vix et ne vix quidem dubium relinquit, quin a ὀλυμπος derivationem accipiat. Sunt autem quatuor montes hujus nominis, ut notum est: Inde est τὰ ὀλυμπὶα ludi Herculis omni quinquennio. Ab hoc venit ὀλυμπίας, quinque annorum spatium. Quo tendit illud ἐπικτήτον, ἐγχει ρiδιον, ὀε μεμνησο, ὁ ἄγων καὶ ηδη παρεσι τα ὀλυμπὶα. — Urbs Elidis ὀλυμπια — Urbs Illirydis ὀλυμπα. Ὀλυμπιας nomen matris Alexandri. — Ὀλυμπὶος Poëta melicus — ὀλυμπιοδωρος nomen tybicinis, ολυμπὶειον locus in insula Delos — ὀλυμπιονίκης victor in certamine olympico. Ad hoc vicinissime accedere videtur ὀλυμπιδαρειοσ agnomen derivatum a Pugillibus Olympiacis aut olympianicis, ut quivis eorum dicatur ὀλυμπιδαρειος olympidarius. Demum hæc prœlia relinquo Græciæ sapintibus. Vestræ Reverendæ ac Religiosæ Eruditionis

usque ad Graecas Calendas
Die 8. Aprilis 1756. amicissimus J. T. de Berghauer
Dec. Wyssehrad.

Prokop Šuknecht děkan, a kanownjci toho času.

Dne 16. čerwna 1760 wolen byl za děkana na mjsto Jana Berghaura hned w prwnjm skládánj hlasů wjce hlasy Prokop Jan Nep. Šuknecht, Pražan. Byl negprw w Labském Kostelci 6 let kaplanem, w Gjlowém rok, u sw. Wogtěcha w Praze

na Nowém městě 5 let a konečně u sw. Gindřicha 14 let farářem. Druhý den byla kapitola, a woleni byli kanownjci do residence, Wácslaw Mrázek, bohoslowj bakalář, děkan Pelhřjmowský a wikář arcibiskupský w Bechyňském okrsku; za wenkowské: Wawřinec Čouza, bohoslowj bakalář a farář u Matky Božj na Lůži; Martin Neureiter, bohoslowj bakalář, farář u sw. Martina w Starém městě Pražském; Frantissek Pečený, bohoslowj bakalář, farář w Tuklatech. Tento pro chudé studenty fundacj založil ročně 40 zl. Mrázek měl spráwu po Pangracowi nad kaplj Marie Panny w hradbách, welmi pečliwý byl a welmi dobře gi zwelebil. Dne 3. kwětna r. 1761 zesnul w Pánu Josef Wulterin, kanownjk sjdelnj, muž dobře zasloužilý na winici Páně, od něho gest oltář sw. křjže w kostele kapitolnjm u dwéřj, k tomu na msse základ učinil 2000 zl., aby kanownjci sjdelnj sami ge čjtali. Na geho mjsto zwolen byl Jan Kolářjk, apoštolský doktor bohoslowj a farář Konarowský. Dne 26. zářj 1763 dokonal Wáclaw Brandsteller, ten dlouhý čas we Wjdni se zdržowal skrze soudy o wýhradu atd., uděljl fundaci na msse sw., každý 26. aby čteny byly. Na geho mjsto zwolen byl Josef Florentin, bakalář bohoslowj a farář we Steině. Smrtj Berghaura děkana mnohé rozepře uhasly a zwlásstě mezi sjdelnjmi a wenkowskými kanownjky; zůstalo wsse w starobylém dobrém pořádku, kanownjci wssickni dle dne installace w stolicjch, we schůzkách bratrský řád měli. Za to ale duch docela umdlel. Gakkoli Suknecht při installacj Kolářjkowě we swé řeči prawil, že kapitola podpor a sloupů silných potřebuge, aby se uhágila proti nepřátelům, genž gi ze wssech stran hledj potlačiti; nebylo to na nich shledáno, ale byli dobrotiskowé, beránkowé wssickni spolu, kdežto w skutku lwů zapotřebj bylo, aby drawé wlky kapitolu hubjcj zahnali. Hned po smrti Berghaurowě měla kapitola těžkosti s Kouřjmským kragským; neb zapečetil segpku na Lhotce gakožto práwomocnjk nad pozůstalostmi. Kapitola dokázala, že ona sama nad údy swými práwomocnost má pozůstalosti řjditi. Wláda králowská nařjdila, aby kragský ustoupil. — Mezi časem, než děkanstwj obsazeno bylo, kapitola wsselijké wěci ustanowila; aby každý nowě wolený kanownjk před installacj složil také 60 zl. na

mucety neb kožišky. Od dáwna platil každý 100 zl. na pluvialy a 100 zl. místo oběda ke kostelu. Toho času byl Rosser we Wjdni gako plnomocnjk, gednoho času účet na wydánj udělal 746 zl. 10 kr.

Ustanoweno bylo, aby, když kanownjk umře, při pohřbu každý kanownjk domácj i wenkowský 1 kopu dostal. Po smrti Felixa z Ebenholce byl syndikem udělán Josef Feigl. Ten měl z wolenj kanownjka wenkowského 6 kop a po smrti kanownjka sjdelnjho 6 kop. O galanterijch bylo určeno, že každá má po smrti kanownjka kapitole odwedena býti. A nowý kanownjk, genž gi dostane, má 80 zl. položiti; 40 zl. aby kostelu připadlo a 40 zl. na základ na mše sw. ročně. Faráře nějaký čas nebylo, wikáři zastáwali farské powinnosti. Pak kanownjk Pangrac gako negstarssj péči dusj přigal. Šukněcht od papeže Klimenta XIII. r. 1760 potwrzen byl a r. 1761 obdržel občanské práwo a do stawu rytjřského powýšen byl.

Odpustky.

R. 1396 udělil Bonifác IX. odpustky in ostensione pepli B. M. V.. gako měl hlawnj kostel Pražský, a od té doby až do r. 1727 o žádných odpustcjch ani zmjnky nenacházjm; toho roku Benedikt XIII. udělil odpustky těm, kdo sedm oltářů na Wyšehradě nawštjwj.

Klement XII. powolil oltář priwilegowaný we Wyšehradském kostele r. 1733.
" udělil odpustky 7 oltářů nawštěwugjcjm r. 1734.
" powolil oltář priwilegowaný "
" udělil odpustky pro kostel Žitenický r. 1735.
" " " 7 oltářů nawštěwugjcjm na Wyšehradě r. 1735.

Benedikt XIV. udělil odpustky 7 oltářů nawštěwugjcjm na Wyšehradě r. 1741.
" udělil odpustky za mrtwé na den dussiček místo priwilegowaného oltáře r. 1741.
" udělil odpustky pro kostel Žitenický těm, genž přjtomni gsou při mši sw. u oltáře B. rodičky Božj r. 1750.

Klement XIII. dal moc zřjditi w kostele Žitenickém priwiležowaný oltář r. 1760. Toho r. dal odpustky pro kostel Žitenický na den sw. Petra a Pawla skrze 7 let.

Spůsob odpustky udělowati byl následugjcj: Perğamen asi 3/4 dlouhý a 1/4 lokte ssiroký. Clemens P. P. XIII.

Universis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis Salutem et apostolicam Benedictionem. Ad augendam fidelium religionem et animarum salutem coelestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, omnibus utriusque sexus Christi fidelibus vere poenitentibus et confessis ac sacra communione refectis, qui Ecclesiam Parochialem Schitenicii nullius (seu Litomericen. Dioeces.) non tamen Regularium, cui Ecclesiæ ejusque capellis et altaribus sive omnibus sive singulis, eamque seu eas vel ea, aut illarum seu illorum singulas vel singula etiam visitantibus nulla alia indulgentia reperitus concessa die festo s. Petri et Pauli Apostolorum a primis vesperis usque ad occasum solis diei hujus singulis annis devote visitaverint et ibi pro christianorum Principum concordia, hæresum exstirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Putibus (?) ad septennium tamen valituris. Volumus autem, ut si alias Christi fidelibus in quocunque alio anni die dictam Ecclesiam seu capellam aut altare in ea situm visitantibus, aliqua alia indulgentia perpetuo vel ad tempus nondum elapsum duratura concessa fuerit, vel si pro impetratione, seu publicatione præsentium aliquid vel minimum detur aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die VII. Novembris MDCCLX Pontificatus Nostri Anno Tertio

Gratis pro Deo et Sacra

Pro Domino Card^li. Passioneo
Joannes Horius Substitutus.

publicentur
Procopius Schuknecht
decanus et praelatus Wissehradensis.

Na druhé straně na konci w lewo červená pečeť, nad nj nápis Abe Gentili. Tak psány byly ty listy z těchto nowěgssjch časů wssecky. A to gsou také poslednj odpustkowé zwlásstnj pro kostely k Wyssehradu patřjcj.

Zrussenj wýhrady kostela a kapitoly Wyssehradské.

Nepřátelé kapitoly nemohli proti kapitole za času Berghaura w ničem swjtěziti, i wzali outočisstě swé k bulle Bonifáce IX. od r. 1403, w kterémž on mnohé swobody klássterům a řeholnjkům, gež gim byl propůgčil, odwolal a zrussil. Bonifác měl proti sobě giného papeže, byl tehdáž rozkol w cjrkwi; aby se na stolici papežské udržel, těm, genž s njm drželi, wsselikeré milosti prokazowal, aby ge sobě udržel a giné si zjskal. Té odwoláwacj bully, která ale ani nebyla prohlássena — žádný o nj ani newěděl, — té po 360 letech užilo se proti Wyssehradu, kteráž, byť by i w skutku byla býwala oznámena, Wyssehradu by byla nesskodila. Arcibiskup žádal řjzenj zemské, aby ono mu ruku drželo na základu té bully proti kapitole, aneb aby měl powoleno w Řjmě se optati, gaké swobody kapitole z bully Bonifáce IX. wyplýwagj. Na to zemskému řjzenj z Wjdně takto bylo odpowěděno dne 1. listopadu 1760: Poněwadž Wyssehradská kapitola spis arcibiskupský proti wýhradě a odwoláwacj bullu Bonifácowu, ani ten nowý rozdjl od arcibiskupa mezi exemptionem activam et passivam, a co dále arcibiskup žádá, k wygádřenj a omluwenj nedostala, nenj ta rozepře dost pořádně zřjzena, aby se úsudek učiniti mohl, a aby se arcibiskupu ruka držela, zwlásstně, poněwadž i w poslednjch bullách kapitola Wyssehradská wyhraženou se nazýwá, a arcibiskupowé Pražsstj sami wýhradu Wyssehradskou oswědčili. A ta rozepře gako pouze duchownj nepatřj pod náš rozsudek, ani nechceme, aby na Řjm poukazowána byla, proto že by to proti swobodám králowstwj bylo.

Marie Terezie nařjdila, aby ta wěc w dobrotě se srownala. Na to měla kapitola dwě léta pokog. I přihodilo se, že na Wyssehradě wogák geden udělal pokřik o wykoupenj dusse a

o pokladu nesmjrném, o němž se kolegi powj; toho užil arcibiskup a opět žádal Marii Terezii, aby mohl o ponaučenj u sw. Otce se ohlásiti, zdali bulla Bonifáce odwolávacj neodwolala a nezrussila wýhrady kapitoly Wyssehradské. Dne 31. března 1762 dostal powolenj. Wyslanec papežský we Wjdni byl k ruce arcibiskupa, w Řjmě kapitola o přátele se nestarala; arcibiskup wsse wynaložil, a Klement XIII. takto z ohledu Bonifáce IX. byl rozsoudil: pronuntiando declaramus indultum exemptionis et respective Jurisdictionis in Clerum et populum concessum Capitulo et Canonicis Ecclesiae Wissehradensis a Bonifacio IX. Praedecessore nostro ejusque literas &c. &c. per alias literas &c. revocatas, omni effectu ac vigore juris et facti privatur.

Dne 23. dubna 1763 powolila Marie Terezie, aby wyrčenj papežské o zrussenj bully Bonifáce IX. prohlásseno bylo. Dewátý čerwen t. r. ustanowen byl ku prohlássenj.

Dne 23. března r. 1764 byl Josef Florentin zwolen za kanownjka; dwa kanownjci ssli arcibiskupu to wolenj oznámiti. Arcibiskup poselstwj welmi milostiwě přijal i propustil. Ten den w 6 hodin k wečeru welmi nessetrné psanj od konsistoře, podepsané od Fr. Twrdého, generálnjho wikáře a od Stöbra, kancljře, gménem arcibiskupa kapitola obdržela. To kapitolou pohnulo; wedla si stjžnost u dwora. Maria Terezia nařjdila negwyžssjmu purkrabjmu, aby arcibiskup a kapitola se srowali w dobrotě. Negwyžssj purkrabj, tehdáž Kolowrat ustanowil 18. den čerwence r. 1764, aby se schůzka a urownánj stalo.

Smjřenj mezi konsistořj Pražskou a kapitolou Wyssehradskou.

Sessli se u negwyžssjho purkrabj, hraběte z Kolowrat, mjsto arcibiskupa plnomocnjk Benedikt Weber, kancljř arcibiskupský a Wáclaw Cjpa, kanownjk wenkowský s Wáclawem Mrázkem, kanownjkem sjdelnjm, aby se smluwili, co prawého gest. Dle stjžnostj kapitolnjch a spisů arcibiskupských seznalo se u dwora, že se o následugjcj wěci gedná:

1. Že arcibiskup žádá, aby kapitola wždy pjsemně napřed ohlásila každé wolenj kanownjka.

2. Že má býti při wolenj komisař arcibiskupský a kanownjk wolený od arcibiskupa potwrzen.

3. Že arcibiskup chce pozůstalost po kanownjcjch sjdelnjch rownati.

4. Že řjzenj kapitoly duchownj se neděge skrze arcibiskupa, ale skrze konsistoř, listy od konsistoře ne od arcibiskupa podepsané přicházegj.

To nechtěla kapitola mjti. Bylo umluweno:

Na 1. Že probosst a děkan i kanownjci potwrzenj w duchownjch wěcech od arcibiskupa beze wsseho poplatku dosáhnou, gen se musj probosst a děkan o potwrzenj sám ohlásiti pjsemně; o potwrzenj kanownjků má děkan gménem kapitoly žádati.

Na 2. Při wolenj kanownjka má děkan skrze dwa kanownjky den k wolenj panu arcibiskupu oznámiti; pak dle ljbosti woliti bez komisaře arcibiskupského, a zwolenj magj opět dwa kanownjci ohlásiti. Kdo zwolen gest, má mezi 4 nedělmi o potwrzenj pjsemně žádati. Probosst, děkan i kanownjci prw než který potwrzenj obdržj, poslussnost a oddanost arcibiskupu složj.

Na 3. Úmrtj každého kanownjka sjdelnjho má pan děkan panu arcibiskupu oznámiti, sám a dwa kanownjci sjdelnj neb wenkowsstj gménem arcibiskupa pečetiti, pozůstalost popsati a wsse z pozůstalosti uspořádati; kssaft ale má býti před prohlássenjm ku potwrzenj panu arcibiskupu zaslán, bez wsseho poplatku; pak může kapitola kssaft prohlásiti a obyčegné poplatky žádati a podržeti. Což i z ohledu vikářů platj. Po smrti děkana possle arcibiskup komisaře, genž se dwěma kanownjky Wyssehradskými zapečetj a společně pozůstalost uspořádagj. Mělyby něgaké rozepře z ohledu pozůstalosti powstati, že by dědicowé s kapitolnjm srownánjm spokogeni nebyli, wsse arcibiskupu k rozhodnutj patřj. Bydlel-li by na Wyssehradě probosst, a tu umřel, s geho pozůstalostj se nakládati bude gako po děkanowi.

Na 4. Důležité wěci, zwlásstě potwrzenj probossta, děkana, kanownjků má kapitola od samého arcibiskupa, giné a obyčegné spisy také gen od konsistoře wyslané přigjmati.

Když C j p a a M r á z e k kapitole oznámili, co pořjdili, kapitola wsse na prosto zawrhla.

Hledánj pokladu na Wyssehradě.

Berğhauer chtě wyhledat mjsto, kde král Wratislaw zakladatel kostela ležj, kázal na hřbitowě kopati, což dalo lidu přjčinu se domnjwati, že poklady hledá. R. 1762 Jan Reininger, sprostý wogák Wircburského pěssjho pluku, genž na Wyssehrad na stráž přicházel, počal mluwiti, že geg dusse nepokogj a o wyswobozenj žádá, že mu za to welký poklad na Wyssehradě ukáže; an s tjm žádného tagemstwj nedělal, praporečnjkowi, genž stráž tudy řjdil, po wystřjdánj wyprawowal, co widěl a slyssel. To se doneslo až ke komandugjcjmu generálu, tehdáž baronu z Neuhofu. Ten wěc wogákowu za pouhou a čistou prawdu pokládal, do Wjdně o tom zprávu dal a tak celé rakouské mocnářstwj ku dobytj pokladu na Wyssehradě powzbudil.

Wogák děkanu Šuknechtowi o tom také správu dal, o radu a pomoc w tom žádal, že ta dusse pokoge nedá, geg k tomu má, aby dal na mssi sw., aby se wyspowjdal, swátost oltářnj přigal, že ona wyswobozena bude, a on sstasten, když poklad nagde. W pokladu tom že se nacházj na 2 miliony peněz; při tom že gest zlatá umrlčj truhla, dwanácte zlatých apoštolů, čtyry zlaté swjcny, tři centnýře diamantů, dwa centnýře drahých kamenů a půl centu perel. Ony dwa miliony peněz má na 3 djly rozděliti: za geden djl se má nowý kostel wystawěti, druhý patřj gemu, a třetj má býti mezi chudé rozdán. Drahé kameny a perly že náležegj Marii Terezii. To by arci stálo za to.

Z Wjdně na zemské řjzenj a na arcibiskupa dotazowánj přisslo, co to býti má, co na tom prawého; děkan Šuknecht měl co psát a správy dáwat. Reinigğer přissel k děkanowi, přinesl penjze na mssi sw. a žádal, aby mohl spowěd wykonati a při mssi sw. welebnou swátost oltářnj přjgmouti. Swátek očissťowánj Panny Marie neb Hromnic byl k tomu ustanowen. Reininğer přissel s ginými dwěma wogáky do kostela, wykonal u děkana spowěd, a kanownjk Brandsteller měl mssi sw. u welkého oltáře. Wogák se swými druhy klečel w prwnj stolici po lewé straně. Při pozdwihowánj hostie byl Reininğer gako u wytrženj, gako by do mdlob padal; druhowé geg drželi, on pak celý omráčen a gako

u wytrženj wytáhl složený bjlý ššátek, na kterémž wšecky prsty gakési ruky wytisknuty, gako wypáleny byly, tak že i w třetjm i w čtwrtém složenj ššátku černé prsty znáti bylo. Po přigjmánj mezi mšj podal Brandsteller Reiningrowi welebnou swátost. Po mšj odešel s kamarády i se ššátkem znamenaným.

Někteřj lidé, mezi těmi i praporečnjk, pod kterýmž Reininger stál, wyznáwali, že widěli při pozdwihowánj, gak z Reiningra gakýsi kouř wyskočil. Kanownjk Pangrac byl také přjtomen, ten prawil, že nic newiděl. Reininger byl powolán k baronowi Neuhofowi, gako ke komandugjcjmu. Tam byl tázán a odpowěd dal, že duch gesstě docela wyswobozen nenj, že se mu zgewil a že wyswobozen bude, až bude nadřečený poklad dobyt. Mjsto, kde poklad gest, že mu ukáže w noci mezi masopustnjm úterkem a popelečnj středou. Na to byl onen znamenaný ššátek na Wyšehrad odeslán a w tabernakulum w oltáři obráceni sw. Pawla schowán asi týden. Wogák Reininger přišel k děkanu a prawil, že ten ššátek nenj w náležitém mjstě schowán, načež byl wložen w tabernakulum na welkém oltáři do třetj přihrádky, kteráž prázdna byla. Z Wjdně přišlo, aby děkan popsánj o ššátku dal.

Kam duchownj, swětštj i wogenštj páni a úřadowé negwyšší rozum dali, to zagisté žádný nepochopj. Přjprawy se dály k dobýwánj pokladu. Tři setniny wogska přitrhly na Wyšehrad, obsadily horu, aby žádný z města na horu nemohl. 20 dělostřelců obsadilo zbrognici, 50 mužů s poddůstognjkem měli stráž okolo kostela, okolo probošstské a kanownické residence, aby žádný na hřbitow nemohl; 12 woskowých swjcj o hromnicjch swěcených i s pašškálem se připrawilo. Wogák ukazowal mjsto, kde poklad gest, na hřbitowě totiž wedle kazatelny, kde se německá kázanj držela pod stromem, genž nedaleko od kazatelny stál. To bylo w těch mjstech, kde nynj sloup na tré rozbitý ležj, mezi druhým a třetjm oknem k půlnočnj straně stál wysoký a silný gaśan, škodil střeše a řjmse, proto byl toho času posekán. Reininger předpowjdal takowé strašliwé a hrozné wěci při dobýwánj pokladu, že někteřj ku spowědi šli a pokánj činili, čas tento očekáwagjce.

Kornelius Haller, nadporučjk u dělostřelců měl wrchnj spráwu nad wogskem, gež okolo kostela na stráži bylo. Bu-

doucj neděli počalo hljdánj, což celé dwa dni trwalo. Haller takto pjsse: Bljžila se noc wyswobozenj ducha, gá dostal psaničko, že se nic nebude djti, ale abych dal pozor, aby žádný na Wyssehrad nepřissel. Wssetečnost mě ale pudila, abych od 11. hodiny až do 12. w noci na hřbitowě strávil, abych widěl, zdali se co djti bude; gá bych byl ale spjsse zmrzel, než aby byl něgaký duch přissel. — W masopustnj úterý přissla zápowěd z Wjdně, aby se ničjm nehýbalo. Odtud psaničko Hallerowo, že nic nebude. W noci, když Haller stráž držel, přihodilo se, že wyšssj důstognjk wogenský s panj swou a se zbožjm ku bráně přigel, chtěge, by se mu brána otewřela. Po zawřenj brány musily se kljče odewzati komandantu. Aby tomu důstognjkowi brána mohla býti otewřena, musilo se pro kljče poslati, čjmž se otewřenj brány až ku swjtánj prodloužilo. Důstognjk branou byl wpusstěn, a tjm powstala řeč, že byl poklad wykopán a ke komandugjcjmu na tom woze dowezen, a že byl tak weliký náklad, až náprawy praskaly. Na to byl Jan Reininğer, sproskák prostřednj postawy, do žaláře wsazen, silně bit, do Wjdně pak odeslán, a tam we sspitále sw. Marka mezi blázny zawřen. — Zdali pak w tomto gednánj co lidského?

Giřj Senff, tehdegssj wikář popsal tento přjběh a popsánj toto takto uzawjrá: „My Wyssehradsstj mjsto dobytj onoho pokladu giného drahého pokladu gsme byli zbaweni, totiž oné wýhrady drahé, dle njž gsme pouze Řjmskému papeži byli poddáni a žádnému ginému biskupu, tak že p. p. děkani Wyssehradsstj gako biskupskou práwomocnost dle bully Bonifáce IX. prowozowali. O které bulle sskáralowé prawili, že byla odwolána, nikdy ale odwoláwacj bulla w Českém králowstwj prohlássena nebyla, až gi w oktáwě těla Božjho dne 9. čerwna r. 1763 w konsistoři arcibiskupské prohlásili a na dwéře wssech kostelů zawěsiti kázali. Čehož negwětssj přjčinou byl onen nadřečený wogák. Ačkoliw giž za Berğhaura děkana swětjcj biskup Wokoun, arcibiskupský generálnj wikař, wýhradu nassi počal podkopáwati a po geho smrti Steber kancljř, dále pokračowal, nesstastný wogák záwěrky této truchlohry přjčinou byl. Diwno gest to, že generál Neuhoff, genž hlawnj půwodce toho byl, aby se poklad dobýwal, dřjwe roku smrtj sessel." — Senff to w obstogné latině napsal.

Má-li fortifikace gaký ğrunt mezi hradbou a mimo hradbu na Wyšehradě.

Hora Wyšehrad a okršlek okolo hory w Podolj přes silnici ku Karlowu a odtud až k Wltawě patřil kapitole. Karel obehnal Wyšehrad zdj a nic kapitole neugal, před i za zdj wše kapitole nechal. Ferdinand z Wyšehradu pewnost dělati počaw, domy na wrchu zbourati kázal, za stawenj lidem náhradu dal; co na hradby ğruntu potřeba bylo, to se wzalo, začež kapitola nic neobdržela, než co mimo hradby gj náleželo, to wše podržela. W nedostatku gsouc, žádala Leopolda o pomoc, Leopold sljbil, že penězi nahradj, co ğruntu kapitola we zdjch stratila, než zůstalo to při slibu. Celý okršlek i tráwu na hradbách kapitola w užjwánj měla do časů Marie Terezie. R. 1760 bylo tu co dělati, an se musila strážnice stawěti, kteráž tam wystawena byla, kdež podnes stogj. Na čjm ğruntě? Na kapitolnjm, a sice takto: Po wálkách husitských bylo tu pusté mjsto. Měšťan žádal děkana, že si tu wystawj domek, a děkan Altendorf powolil. Měšťan pořádně nezastáwal swé powinnosti, děkan Pistorius učinil zwod na ten ğrunt a residenci pro kanownjka zřjdil. Bylo při tom také hospodářské stawenj, totiž stodola. We Francouzské wogně z toho stawenj pekárna učiněna byla, tři pece w gedné řadě welmi důkladně stawené. Prusowé pozděgi stawenj zbořili, dřjwj spálili; pece byly až na půdy zbořeny. Generál Neuhoff uznal, že by se to mjsto dobře ke strážnici hodilo. Kapitola z dobré wůle to zbořeniště postoupila, což generál Neuhoff dne 22. srpna 1760 ku pochwale kapitoly oswědčil. Prw stála strážnice weblé wrat k zbrognici na straně k Podolj. Toto postoupenj dobrowolné ukazuge, že ğrunt kapitoly gest a že gjm zůstáwá, kdyby dnes strážnice zmizela. Ukazuge neznámost wogenských práw a neznámost pogednánj předněgšjch, kdyžouřednjci od fortifikace prawj, že ğruntownj zdi w zemi tu a onde dokazugj, že tu wogenské stawenj neb hradby bývaly; kapitolnj zdi a stawenj kostelu patřjcj to byly, a tok důkazem, že musj fortifikace od kapitoly koupiti, co by koliw kdy potřebowala. Kaple sw. Martina, kaple M. P. patřj nynj k fortifi-

kaci, ğrunt, kde kapitola stogj a wsse okolo nj náležj kapitole. Ani mağistrát Pražský zde coś pohledáwati nemá. Stawenj, w němž policegnj strážnjk zůstáwal, gest na kapitolnjm ğruntu, kapitola má práwo úrok z toho žádati. Giřj Poděbraský zastawil gen clo w bráně Wyssehradské, nepak ğruntu ani co stéblo zasáhne. Poněwadž ale děkanowé a kanownjci gměnj a práw swých neznali a domnjwali se, že takowá maličkost nestogj za to, připustili leda čemuž.

Gaká památka po Šuknechtowi zůstala.

R. 1764 se gednalo o nowé skwostné roucho kostelnj. Toho roku také infule, pluviály atd. zřjdili za 4224 zl., 23 kr. 3 wjd., to gest asi ten čerwený apparát. Šuknecht děkanské stawenj dostawěl tak gak gest až dosawáde mimo ty tři pokoge w prwnjm poschodj přes dworek do zahrady. Z Berğhaurowy a Šuknechtowy pozůstalosti gest fundace na 4 msse sw. Na Lhotce bylo při smrti Šuknechtowě 9 kraw, 6 wolů tažných a ostatnjho howězjho dobytka 15 kusů. We Wětrussicjch 7 kraw, ostatnjho howězjho dobytka 13 kusů; w Kosoři 8 kraw, ostatnjho howězjho dobytka 12 kusů. Owčjho dobytka bylo 532 kusů chowaného w Kosoři, ginde gich nebylo. U těch třech dworů bylo wepřowého 33 kusů; drůbeže k chowánj po 7 kusjch, slepic po 30. Tak má každý swůg spůsob hospodařiti. Dne 6. března r. 1765 zesnul w Pánu Prokop Šuknecht.

Prwnj wolenj děkana po zrussené wýhradě. Antonjn Panğrac děkan.

Probošt Martinic gsa wěkem sesslý, k wolenj nepřissel. Komisaři králowsstj byli dwa gako gindy; Antonjn Panğrac, negstarssj kanownjk Wyssehradský byl gako komisař arcibiskupský s sebou. Ostatně nebyla u wolenj žádná změna. Wywolen byl Antonjn Panğrac. Wolenj se musilo arcibiskupu oznámiti; dwa kanownjci geli k arcibiskupu, který swého swětjcjho

biſkupa Jana Kaiſra gako komiſaře poſlal, aby wywoleného děkana inſtallowal. Kapitola ſe proti tomu bránila; pro uwarowánj ale mrzutoſti tomu připuſtila. Než kanownjci tam a Kaiſer ſem přigel, minuly dwě hodiny, a tu byla pánům králowſkým komiſarům chwjle dlouhá. Wolenj ſe ſtalo dne 3. čerwna. Kapitola žádala o potwrzenj děkana w pozemſkém, a králowſſtj komiſaři dali ſpráwu ke dworu o tom wolenj. Dne 27. ſrpna r. 1765 přiſſla odpowěď z Wjdně ſkrz Kouřimſký kragſký úřad, že děkan bude potwrzen, až taxy dle nowého ſpůſobu zaprawj; že pan arcibiſkup budoucně ani do wolenj, ani do inſtallace ſe mjchati nemá, aby ſe pořádně držel úmluwy od r. 1764, kterou Marie Terezie r. 1765 potwrdila. Gen o potwrzenj w duchownjm ohledu má děkan arcibiſkupa žádati. Pangrac také ſe poſtaral o ſtaw rytjřſký, r. 1766 byl od králowny potwrzen a doſtal predikát z Pangracia. Přátele měl okolo ſebe; ti tak dobře hoſpodařili, že Pangrac přes 600 zl. dluhů nadělal. R. 1769 widěla kapitola, že geſt zle; roznemohl ſe také i bylo patrno, že nemoc brzy nepřeſtane. Žádali děkana, aby ſi zwolil 2 adminiſtratory z kanownjků, čemuž on ale nechtěl. Kapitola ſama ge zwolila, Koláříka a Florentina. Tito muſeli pořádně účty wéſti a kapitole ſkládati; děkan měl pro ſwou oſobu 550 zl. na wýžiwu, čeleď a oſtatnj bylo zaopatřeno; z důchodů oſtatnjch dluhy ſe uplácely. Nebylo k tomu konſiſtoře ani zemſkého řjzenj třeba. Pangrac prý ſe čtyřmi gezdil. Florentjn wſſe prodal, čehož nebylo třeba. Kdos pozděgſſj přjliſſné horliwoſti Florentinowy neſchwalowal, že s tjm ſtarým mužem, gſa geſſtě mladjk, mjrněgi nakládati měl. Pangrac byl ale welmi ſwéwolen. Tak w těžkoſtech nemalých r. 1772 dne 28. března dokonal.

Prawidla při užjwánj pontifikálij.

Pangrac žádal Antonjna Petra Břichowſkého o powolenj, také ginde po arcibiſkupſtwj pontifikálij užjwati. Doſtal powolenj do liboſti arcibiſkupſké. Při tom ale také dlouhé ponaučenj, aby ho zle neužjwal. Negprw uwádj nařjzenj papeže Alexandra VII.

Kdyby generálowé řeholnjch řádů spatřili, že by opatowé, magjce práwo pontifikálij užjwati, coš nepořádného dělali, aby gako apoštolštj wyslanci si toho wšjmali, napomenutj dali, ano twrdošjgnost aby i potrestali. Pak list Benedikta XIV. od r. 1755, w kterémž dotwrzuge, že nižšj preláti gsou powinni dle prawidla od papeže Alexandra VII. se w užjwánj pontifikálij sprawowati.

Prawidla tohoto papeže gsou od r. 1667, a sice:

1. Na oltář, kde prelát mši čte, nemá se stawěti sedmý swjcen.

2. Nemá mjti w kostele sedadla upewněného a stálého, ale má se wždy, když pontifikuge, připrawiti, může stolice trognásobným hedbáwným krowem takowé barwy, gak slawnost žádá, potažená býti, nesmj krow wyššjwán ani krumplowán býti.

3. Na straně epištolnj má býti gen malý stolek a nic giného, aby se naň infule, kalich, misál, kaditelnice, lodka a co ostatnjho ke mši třeba, položiti mohlo; nedaleko stolku toho při zdi berla má býti připrawena. Dwa swjcny se swjčkami patřj na ten stůl.

4. Přicházege do kostela, ačkoli ku pontifikálnj, nemá dowoliti, aby ho kanownjci wyprowázeli, což gen biskupu patřj.

5. Nemá wjce duchowenstwa mjti, než 4 jahny w dalmatikách a gednoho w pluviálu; dwa kaplany, kteřj infuli a berlu držj a 2 akolyty se swjcny.

6. Nemá-li zwláštnjho powolenj od stolice apoštolské, nemá draze wyššjwané infule nositi, berlu w bjlém rouchu, gež na krku nese.

7. Roucha mešnj s oltáře na sebe bráti i pontifikálnj zapowjdáme zřegmě w našem arcibiskupstwj.

8. Odpustky udělowati nebo oznamowati, ať se neopowažuge.

9. Pontifikálnj požehnánj ať dáwá třemi křjži při pontifikálnj mši, při nešporách a matutinum, ne ale když gde po kostele, aby požehnánj udělowal.

10. Při swěcenj nářadj kostelnjho nemá bráti infule, berly, ani nic pontifikálnjho, leč má zwláštnj powolenj k tomu od stolice apoštolské.

11. Gen pro swůg kostel má nářadj kostelnj swětiti.

12. Ostatnjch pontifikálnjch obřadů mimo kostel swůg a lid sobě poddaný af newykonáwá, gako swěcenj zwonů, kalichů atd., leč by měl powolenj od sw. otce.

13. Kazatelům nemá požehnánj udělowati, gen biskup.

14. Při malé mssi má prelát oděw, obřady, služebnjky, ozdobu oltáře mjti gako giný kněz; má se w sakristii oblékati, nemá mjti křjže na prsou, ani nemá mjti welkého umýwadla.

Úřadowé kapitolnj a služebnjci toho času.

Pangracem uprázdněna byla fara; Rosser a Mrázek byli starssj sjdelnj kanownjci; Cjpa a Skřiwánek, Weselý, Neureuter, Pečený byli wenkowsstj a starssj w kapitole než Mrázek, přednj dwa starssj než Rosser. Žádný nechtěl fary Wyssehradské; přisslo tedy na Kolářjka, genž gi přigal a potwrzen byl. Pangracem bylo kanownictwj prázdno. Hlásil se za kanownjka Ferdinand Rykola a obětowal se doplniti 4000 zl. fundaci Wrbowskou. Wětssj djl w kapitole byl proto, wolenj ale bylo odloženo, a scela s něho sesslo.

Pečený žádal do residence, byl ale mrzák a tu ho kapipitola pro geho neduh nepřigala. Kanownjk Pražský Hrdlička přissel poselstwjm, že arcibiskup Františka barona Brigido, swého wnuka, rád by kanownjkem na Wyssehradě měl. Byl rozený Wlach, nebyl w péči dussj, neměl gradum na wysokých sskolách, čehož tehdáž třeba bylo. Nepotřebowal nic uměti, ani zdrawého rozumu býti, ale gradum musil mjti. Když 'se měla něgaká mrzutost spůsobiti, wždy sstatut něgaký spůsoben byl, ne ale aby se cos nepřjgemného odwrátilo, neb cos dobrého docjlilo. Dwa kanownjci byli k arcibiskupu odesláni s tjm, že Brigido nemá wlastnostj potřebných. Arcibiskup odpowěděl: že otec Brigidůw gest sice Wlach, ale z dobrého stawu a rodu, matka geho že gest sestra rozená Přichowská, tedy Česská; w tom že nebude žádný nic namjtati. Když Brigido nemá gradum, ten nedostatek že arcibiskup doplnj; že nebyl w péči dussj, to mu arcibiskup promigj;

že ale docela kapitole swobodu necháwá, že we wolenj docela nic nutiti nechce. Když ale Brigido za kanownjka zwolj, chce při každé přjležitosti milostiwým býti, a že wssecko panstwo České z toho powděčno bude. Za několik dnj podal Brigido žádost a měl giž wyswědčenj z Hradce Štýrského, že gest mistr libomudrctwj a bakalář bohoslowj. Dne 2. prosince r. 1765 byl Brigido wssemi hlasy wolen.

Roku 1767 byl za sjdelnjho kanownjka wolen Karel Čjžek, farář Tachlowský; r. 1771 byli wikáři Jan Morain, kterýž snad ku 40. letům na Wyssehradě wikařowal, horliwý a počtiwý kněz byl, fundaci udělal requiem spjwané a 24 malých mssj ročně, toho roku w Pánu zesnul. Druhý byl Girj Senff, třetj Frantissek Šnobl.

Choralisté byli Jan Gedlička, od něhož gest fundace requiem ročně; Richter a Etel. Při wolenj těch mrzutosti nègaké wznikly.

Probosst Martinic a po něm Šafgoř.

R. 1734 dosedl po smrti Wratislawa z Mitrowic Karel Josef hrabě z Martinic. Třidcet pět let skoro probosstowal a památku po sobě zanechal, že probosstowal. Znamenité přjgemné i nepřjgemné přjhody se na Wyssehradě zběhly za geho časus, on ale nic neprospěl.

Gak gsme čtli, za Berghaura mnohé nepřjležitosti kapitola trpěla. Z mládj nechtěl probosst na Wyssehrad přigeti, a ku konci swého žiwota nemohl. Byl probosstem w Olomouci, tam sjdlel a pro slabost takowé cesty wážiti nesměl. Za geho žiwobytj dostal Antonjn Girtler, hlawnjho chrámu Wjdeňského Custos, přjpowěď, že bude probosstem Wyssehradským. Martinic žádage o potwrzenj u sw. Otce, potwrzen byl, a také přjsahu, kterouž při installaci složiti měl, dostal. R. 1769 ale probosststwj Wyssehradské dosáhl Česlaw Gotthard sw. ř. ř. hrabě ze Šafgočů, baron z Trachenberku a Chinastu, probosst Wratislawský, pán horliwý a řečnjk ochotný. On wěděl, gak arcibiskup Pražský a geho konsistoř s kapitolou nakládá; on byl prwnj pro-

bossst po zrussené wýhradě installowaný, wěděl napřed, že by i kapitola obtjžnosti měla při installaci se strany duchownjho řjzenj, nelenil a gel dwakráte do Wjdně a o audienci u cjsařowny žádal, by bezprávj kapitole učiněné oznámil a pomoc zaopatřil. Dekret ode dne 13. února r. 1769 z Wjdně wyssel, že arcibiskup má probossta, děkana a kanownjky w duchownjm potwrzowati a cjrkewně gako installowati, gak urownánj mezi kapitolou a arcibiskupem znj. Co se týče installace w kostele, tu aby zanechal nynj i budoucně kapitole; probosst, děkan a kanownici ať žádagj o potwrzenj, ať složj slib wěrnosti a poddanosti arcibiskupu bez gakéhokoliw komisaře. To wymohl Š a f ř o č a teprw přjprawa se dála k installaci. R. 1769 dne 3. dubna byl ponegprw w kapitole. Držel welmi horliwou řeč na slowa: Wysprobodil dussi swou, aby se neodebrala w zahynutj, ale žiwa gsouc swětlo widěla. Job 33, 28. Swětlem rozuměl práwa, swobody, zákony a spůsoby kapitoly Wyssehradské. Nařjká hořce pro ztrátu wýhrady a stěžuge sobě welmi na nesstastnou a nerozumnou úmluwu od r. 1764 mezi arcibiskupem a kapitolou; ta že gest nepřemožitelná překážka k dosaženj obrany proti bezprávj arcibiskupskému. Powděčen gest tomu, že alespoň installaci tak dalece přiwedl. Wzbuzuge wssecky údy, aby horliwj, stálj a neohroženj byli w zastáwánj kapitolnjch práw, že cjsařowna kapitole nakloněna gest. Welmi prozřetelně, mjrně ale při tom přjsně dle práw kapitolnjch si počjnal. W této kapitole F l o r e n t i n u obewzdán byl archiw a na pořádné mjsto dle inwentáře uložen. Za Š u k n e c h t a se stawělo, byl archiv zatjm prázdný a listy někde složeny. M r á z e k a B r i ž i d o byli komisaři při tom.

Kapitola užjwá Interkaláru.

Roku 1770 wydala M a r i e T e r e z i e poručenj, aby důchody kanownické, děkanské, farské a giné po smrti beneficianta, až by se opět beneficium obsadilo, připadly kostelu, nemá-li on dostatečného nadánj; má-li kostel potřebné nadánj, magj ti důchodowé se obraceti na nadánj potřebných sskol a učitelů. Tomu poručenj kapitola se nepodala a F l o r e n t i n spis wyhotowil a

kapitola arcibiskupu geg podala. Přjčiny měl tyto: Kostel od Husitů zbořený, z dobrodinj a nadánj údů kapitolnjch byl wystawen opět tak gak stogj; nemá sice dostatečného nadánj, ale až dosawáde přičiněnjm a sstědrostj kapitolnjch údů wsse bylo zaopatřeno, a zaopatřuge se; každý nowě zwolený kanownjk složj ku 400 zl. z toho ohledu, tak položj wjce, než interkalárnj duchodowé wynássegj. Gestli by ti interkalárnj duchodowé kostelu připadli, nebudou kanownjci takowých základů dělati. A tak bude mjti kostel sskodu a poněwadž chudý gest, ginám dle nařjzenj cjsařského obráceni býti nemohou. Ak děkanstwj neb kanownictwj se uprázdnj, musegj powinnosti se konati, poněwadž ostatnjm mjsto děkana neb kanownjka zastáwagjcjm ten interkalár gest gako mzda dobře zasloužená, a k tomu prebendy od kanownjků a kapitoly nadánj swé magj, a když by práce, které na kanownjka připadagj, ginému kněži zaplatiti měli, z interkaláru nic neb málo by zůstalo. A bez toho fundace gsou stenčeny, poněwadž úroky z 6 zl. na 4 zl. snjženy gsou; mimo to musj každý kanownjk rozličné daně platiti, academicum, papežskou daň, daň z dědictwj. Na to Marie Terezie ustanowila, aby kapitola Wyssehradská tak gako kapitola u sw. Wjta interkaláru užjwala gako až dosawáde dle obyčege swého starobylého. Ten rok za snjžené úroky nahraženo bylo 6000 zl. ze solnj kasy, na kapitále to bylo ročně 240 zl. teprw náhrada. Mnoholi ale kapitola stratila, newjm, kanownická prebenda totiž každá stratila 200 zl. Josef Florentin tjmto způsobem a touto pracj kapitolu sobě zawděčil. Měla kapitola mnohá léta pokog z ohledu interkaláru, až r. 1795 přissla otázka, zdali kapitola k nábožnému základu interkalár odwedla, — a od této doby měla neustále potahowánj, po smrti gednoho každého kanownjka a děkana, ačkoliw r. 1795 dne 14. čerwence zemské řjzenj dle dworského nařjzenj od r. 1771 užjwánj interkaláru kapitole přiřklo.

Radnj dům, orljček na něm; nesnáze s obcj Wyssehradskou.

Obec Wyssehradská se tak zotawila, že si mohla radnj dům zřjditi. Koupila od děkana Pangrace čili od kapitoly dům,

přestawila geg a wymohla od zemského řjzenj powolenj wjžku na této nowě zřjzené radnici postawiti. Na tu wjžku wywýšila orljčka cjsařského se dwěma kljči. Zápis na dům dostala s těmi wýmjnkami, že wrchnost wšecka panská a wrchnostenská práwa na ten dům sobě zachowáwá. Nařjzeno bylo, aby orljčka odstranili, a kljče dwa přeložené křjžem aby na wjžku dali, že orljček gest králowského města znamenj, Wyšehrad ale že náležj kapitole Wyšehradské. Měšťané se zdráhali toto učiniti, ano i pečet změnili, nechtjce se s kljči, znamenjm to kapitoly spokogiti, aby tak čas po čase pečetj swou dokázati mohli, že ku práwomocenstwj kapitoly nepatřj, ale že swobodni gsou gako giná králowská města. Toto přišlo gesstě k oném starým rozepřjm, gež se stále o práwomocenstwj obnowowaly, aby měšťané se sami přigjmali a propouštěli, piwo kde chtěgj brali, účtů ze swých důchodů wrchnosti kapitole neskládali a giné spozdilosti a zpoury.

Prodeg domu k wystawenj radnice se stal r. 1765 a roku 1778 teprw rozepře o orljka se skončila. R. 1771 byla obnowena rada, neb giž gen dwa údowé z předešlého obnowenj žiwi byli. R. 1772 obec Wyšehradská stjžnost sobě wedla proti radě, že se od ni dowěděti nemůže, gak to wypadá s obecnjmi důchody od roku 1765 až dotud. R. 1773 počala tuhá rozepře rady i obce proti wrchnosti strany prodege soli. Kapitola práwo sůl prodáwati pronagala za ročnj daň 20 zl. Šperglowi měšťanu, obec chtěla práwo to do swých důchodů připogiti, prawjc, že gest gesstě dlužna na radnici. Žalobu zadali také na kragský úřad, který se pak děkana tázal, zdali by kapitola obci z milosti toho popustila; obec nebyla žádné milosti hodna.

R. 1773 byla dne 9. červnu rada obnowena. Děkan oznámenj učinil ústně po sluhowi radnjm o tom obnowenj 3 dni napřed. Po wyslyšenj mše sw. w kapitolnjm kostele se šlo na děkanstwj. Weselý děkan, kanownjk Kolářjk a syndikus Josef z Feyglů, adwokát w králowstwj Českém, byli přjtomni. Děkan držel řeč, že třeba radu obnowiti, a že to gemu přináležj; nařjdil složiti pečeti a knihy městské odstoupiti a wydati. Po chwjli dal obec opět zawolati a tázal se: Má-li proti těm, genž z powinnosti swé nynj propuštěni gsou, nějakou stjžnost. Na to byla čtena instrukce.

Tu stálo, aby měšťané daň ssos děkanu platili, místo kterého odwáděli ryby ku ssědrému wečeru a $^1/_4$ telete k zelenému čtwrtku; nyní aby platili 4 zl.; na každý sud piwa aby w zimě 4 a w letě 2 žegdlíky kořalky brali z panské winopalny. Kapitola winopalny neměla, geden měšťan měl práwo kořalku páliti a platil do důchodu 3 zl.

Primas, 5 konsselů, 2 starssí obecní, písař radní, rychtář, služebník, úřední inspektoři, 2 starssí pak pořádku řeznického, 2 ssewcowského, 2 kregčowského a pořádku smíssenébo, tak nazwaného raicechu, 6 torssiců bylo zwoleno a wssickni klečíce slíbili, že chtěgí dle učení církwe křesťansko-katolické wždy žiwu býti a swé domácí k tomu wésti a wzbuzowati; pak složili přísahy konsselé, písař radní, rychtář i geho písař. Pak děkan k ním takto mluwil: Nyní gá Wyssehradský děkan gménem celé slawné zdegssí kapitoly gakožto gruntowní wrchnosti Wám nowě zwoleným mnoho ssťěstí přegi a nowému primasu městské pečeti odewzdáwám, rychtáři a písaři geho úřadní znamení práwa nawracugi a nepochybugi, že gedenkaždý podlé powinnosti a přísahy swé pokračowati bude. Ředitelé gsou swíce, které, pakli swítiti nechtěgí, se swícnů snímány býwagí atd.

Instrukce gim daná brzy se zneljbila. Město chtělo samo syndika swého dosazowati. R. 1775 appellace přisoudila to práwo kapitole gako wrchnosti.

R. 1776 dne 26. září zemské řízení pro upokogení a uwarowání mrzutosti mezi obcí a kapitolou ustanowilo:

1. Aby instrukci od wrchnosti wydanou bedliwě zachowáwali měšťané i rada.

2. Účty ke konci roku se wssemi přílohami aby podáwali kapitole k prohlednutí, která ge kragskému úřadu zassle.

3. Wyssehrad není žádné horní králowské město, ale poddané, tedy má orlíčka na swé útraty s wěže městské segmouti.

4. Přígme-li rada měšťana gakého bez wědomí wrchnosti, má 14 denní wězení k očekáwání.

5. Kapitola má práwo swým poddaným i těm, genž domy koupí, měšťanstwí uděloowati.

6. Z ohledu úmrtí má se zachowati ustanowení od 28. ledna 1752.

7. Má-li Pražský měſſťan dům na Wyſſehradě, má tam ſwé práwo gako w Praze.

8. Kapitola má práwo měſtſkého pjſaře uſtanowowati.

9. Rada geſt powinna wſſecky knihy a protokoly na poručenj kapitoly k prohlednutj wydati.

10. Zápis na dům, kterýž obec od děkana Paugrace koupila, má býti tak wyhotowen, gak geg kapitola žádá a uſtanowj.

11. Že by ſſoſnj plat měſto platiti mělo, má pan děkan lépe dokázati.

Dne 6. liſtopadu 1776 bylo toto ſhromážděné obci přednesſeno a rada obnowena. — Frantiſſek Šubert byl geden z hlawnjch buřičů a ſwůdců proti wrchnoſti. Wſſe to neproſpělo, obec ke dworu ſwé útočiſſtě wzala a tři §. w inſtrukci djlem změněny a djlem wynecháuy byly, úſudek wydán 27. liſtopadu r. 1777. Dne 10. března r. 1778 obec 6 deputowaných poſlala k děkanowi, aby geg odproſtili, že gſou mu takowé neſnáze ſpůſobili.

Dne 25. kwětna po oſmé hodině ráno přiſſel pan kanownjk Kolářjk a Florentin s Bayerem, ſpráwcem kapitolnjm, několik lidj ze Lhotky a teſař ze Starého Měſta, Špaček gménem, a ſegmuli orljčka s wěže měſtſké, dne 23. opět ti ſamj kljče, kapitolnj znamenj, na wjžku poſtawili. Děkan, kapitola i kragſký úřad, gubernium bez počtu mladých pánů doſtali, ſhon lidu ſe ſtal a měſſťané někteřj gako ljtj drakowé křičeli, láli, hrozili tak, že těžko wztek gegich wypſati. Špačjček wykouſal orljčka z wjžky, prawil Weſelý děkan. Dewět let to trwalo, než ta ničemnoſť srownána byla. Poněwadž ode dwora přiſſlo, že některé artikulé změněny, giné wynechány býti magj z inſtrukce, tedy ſe to ſtalo, w čem ſe dělila od ſtarobylých inſtrukcj a co wyziſkali pohnánjm ſwým až ku dworu ſnadno ſe ſezná, když ſe rozſudek guberniálnj od 26. zářj r. 1776 s náſledugjcj od gubernium ſchwálenou inſtrukcj porowná.

Inſtrukce pro obywatele Wyſſehradſké.

Wyſoce důſtogný a wyſoce urozený pán, pan Čeſlaw Gotthard, ſw. řjmſké řjſſe hrabě Šafgoč, kr. ſtarobyl. kol-

legiátnjho kostela Wyšsehradského probošt, — též wysoce důstogný, urozený, statečný rytjř a wysoce učený pan Antonjn František Weselý, téhož kollegiátnjho kostela sw. sw. apoštolů Petra a Pawla na Wyšsehradě infulowaný děkan a w králowstwj Českém prelát a celá slawná kapitola:

Purkmistru, konšelům a celé obci města hory Wyšsehradu w kouřimském kragi bljž Prahy gakožto páni a wrchnost téhož města tuto instrukcj k přjštjmu bedliwému pozorowánj předepsati a oznámiti ráčili. (Obsah se gen klade).

1. Aby gen ke katolickému náboženstwj se přiznáwali, pilně na služby božj k sw. Petru a Pawlu a na procesj chodili; djtky do Wyšsehradské školy posýlali a doma ke wšemu dobrému wedli, aby z nich hodnj katolictj křesťané byli.

2. Aby kapitolu dle cjs. nařjzenj od r. 1611 a 1750 za swou wrchnost měli, tak i dle nařjzenj od r. 1777 dne 27. listopadu. Kdoby se tomu spěčowal, gako zběgnjk má se wyprodati a wystěhowati w 7 neděljch neb dřjwe.

3. Wrchnost má práwo měšťany přigjmati, měšťan gj přjsahu složj a radě 6 kop, mjstnjmu pjsaři 1 kopu položj.

4. Kdo z poddanosti chce, má pořádně u wrchnosti se ohlásiti, powinnosti zaprawiti, a komu zbožj swé přepouštj oznámiti.

5. Strany dědictwj a kšaftu gsou někteřj swobodnj gako měšťané Pražštj, genž zbožj na Wyšsehradě magj a do poddanosti se nedali, ti swobodně kšaftowati mohou. Druzj, genž na Wyšsehradě zrozeni, dědictwj sami nastoupili, i ti do úmrtj oswobozeni gsou, nedokáže-li se gim, že poddanj gsou; s těmi, genž ale w skutku poddáni gsou, dle pragmatiky od 11. ledna 1771 se nakládati bude.

6. Radu a powinnosti městské kapitola obsazowati bude.

7. Rada každý důležitý ortel wrchnosti předložj.

8. Bez wědomj wrchnosti nesmj se nic do knih wtělowati a listy zeleným woskem magj se pečetiti.

9. Wýstupek každý se wrchnosti oznámj a ona trest určj.

10. W den swátečnj se nemá nic prodáwati, leč do 8. hodin ráno w letě, a do 9. w zimě.

11. Křiky, nepočestnosti, opilstwj aby se přetrhowaly a netrpěly.

12. Zůstáwá u wrchnosti, jaké a kolik řemeslnjků w městě mjti chce; o představených při pořádku se má wrchnosti ohlásseni státi a magj se představiti; wrchnost ge ustanowj, gména mistrů, towaryssů i učedlnjků se magj wrchnosti ohlásiti.

13. Dwa konsselé každých 14 dnj magj wáhy, mjry a lokte prohljžeti.

14. Diwa mladssj konsselé budou komjny prohljžeti s komi- njky, gsou-li čisté.

15. Účty kontribučenské i z užitku obecnjch wrchnosti každo- ročně se předložj a ona na úřad kragský ge zassle.

16. Rada se stará o obecné dobro, obywatelé magj uctiwost k radě zachowati pod trestem wězenj.

17. Každého čtwrt léta má rada obywatele sepsati, zahálečů, poběhljků a podezřelých w obci netrpěti.

18. Wrchnost může swé podané w městě usaditi. Piwo se musj bráti z wrchnostenského piwowáru, kořalka z wrchnostenské wi- nopalny, sůl může wrchnost gen sama prodáwati.

10. Kdo sůl prodáwá, musj gi z důchodu wzjti a 25 kr. wrchnosti ze soudku platiti.

20. Domy, grunty kapitolnj a osoby w nich bydljcj nepatřj pod práwo městské.

21. Wrchnost chce zastáwati a hágiti obywatele, oni ale musj instrukci tuto zachowáwati, sice stratj práwo a musj se wyhostiti.

Tato instrukce dne 20. dubna 1780 od gubernium potwrzena byla; r. 1780 dne 29. prosince kragský úřad opět přinutiti musil měssťany, aby ploty okolo swých zahrádek, genž do botičské welké zahrady ssly, stawěli, kdežto tito měssťané chtěli, aby ge sama wrch- nost stawěla.

Tak neustálé půtky byly.

Wolenj a installace děkana Weselého.

Spráwu o smrti Pangracowě arcibiskupu donesli deputowanj Florentin a Brigido, kterj se též u negwyšssjho purkrabj zastawili. Žádost na cisařownu o powolenj k nowému wolenj a o ustanowenj králowských komisarů k tomu byla zhotowena. Dne 16. červvna bylo wolenj. Ti, genž wolili, byli: Česlaw hrabě Šafgoč, probosst — Wáclaw Čjpa, senior kapitolnj, kanownjk wenkowský, farář Ouřiňowský. — Wogtěch Tichý, děkan w Litomyssli, poslal hlas we 3 zapečetěných cedulkách. — Tomáš Skřiwánek, děkan Kouřimský — Antonjn Weselý, farář Pražský Tegnský, — Josef Rosser, kanownjk sjdelnj. — Wáclaw Mrázek, kanownjk sjdelnj, — Martin Neureuter, farář B. M. P. na Lůži, — Františsek Pečený, farář Tuklatský, — Jan Kolářjk, kanownjk sjdelnj, — Josef Florentin, kanownjk sjdelnj. — Františsek Brigido, kanownjk sjdelnj. — Karel Čjžek, farář Tachlowský. — Josef Feigl z Feiglfeldu, syndik kapitoly. Cjsařsstj komisaři byli: Františsek rytjř z Talacko, mjstokragský Kouřimský a Josef z Mayern, sekretář kragský; přigeli ke kostelu a byli od dwou kanownjků Čjpy a Mrázka u welkých dweřj přiwjtáni a k welkému oltáři do sstal uwedeni. Zwolen byl wětssjm počtem hlasů Antonjn Weselý. — Dne 24. čerwna složil slib děkan před arcibiskupem w residencj arcibiskupské, obdržel potwrzenj wlastnj rukou arcibiskupa podepsané, a položil 6 zl. za 3 kolky dwouzlatowé. Na den sw. Petra a Pawla po matuře okolo půl desáté byla installace děkana; probosst installowal. Druhý den gak obyčegně byla obecná kapitola a děkan zdwořilé poděkowánj učinil, ku bratrské lásce a swornosti zbuzowal.

R. 1777 byl Weselý zwolen za rektora magnifika z filosofické fakulty, gegjž doktorem byl. R. 1798 zemřel.

Čjžek doplnil nadánj kanownjka od Wrby začaté.

Nadánj Wrbowské se ztenčilo až na 4000 zl. Kapitola úroky shromáždila a r. 1722 wystoupilo to nadánj na 8000 zl. Čjžek kanownjk wenkowský giž zawázal se 4500 zl. k tomu přidati a prebendu nowou zřjditi, a že půgde do residence. Kapitola byla spokogena r. 1772.

Po roce se gednalo o zhotowenj listů. Čjžek určil, aby na tuto prebendu dosazen byl, kdo má bohoslowecký stupeň, dobře zasloužilý w péči dussj, neuhonných mrawů, rozený Čech, leč by kapitola z důležitých přjčin wýmjnku učiniti za dobré uznala. Kapitola uzawřela, že residenci, w které Čjžek zůstáwá, ze swého wždy kanownjk sprawowati a daně z nj platiti bude, po geho smrti ale že si gi kterýkoliw starssj kanownjk za byt zwoliti může. Též že tento kanownjk žádného podjlu mjti nemá w přjgmech z Kosoře gako ginj kanownjci. 60 mssj sw. aby za Wrbu a 30 za Čjžka ročně sloužil. Dne 13. dubna r. 1773 nastoupil do residence Čjžek. Byl muž horliwý a po wyzdwiženj Jesuitů, genž tyto poslednj časy na Wyssehradě kázali, byl on prwnj kazatel opět z kanownjků. Byli tehdáž mužowé tu ne tak wěkem sesslj, ale kázanj a duchownjm prácem odwyklj, nechtělo se gim do kázanj. Čjžek wida gegich marné wýmluwy, w kapitole weřegně se wygádřil řka: „Než bych mnicha kterého neb cizého kněze na kazatelnu pustil, raděgi sám rannj i welká, nedělnj i swátečnj kázanj držeti chci a doufám, že mne Bůh posilnj.“ Rospálila se gako oheň horliwost geho; r. 1776 dne 12. řjgna zesnul w Pánu a do kapitolnj krypty pochowán byl.

Wedenj účtů kapitolnjch.

Wesely při nastoupenj děkanstwj chtěl mjti důchody a kasy w pořádku. Bylo w kapitole ustanoweno, aby kanownjk Kolářjk řjdil kostelnj kasu, Mrázek kasu kaple P. M. — Kolářjkowi, který i kasu kanownického nadánj řjdil, byl při=

dán Florentin; Mrázek a Brižido sprawowali kasu fundačnjch mssj, wikářů a choralistů atd.

Ustanowila kapitola, aby kapitály a gměnj dle těch kas se také rozwrhly a náležitě popsaly, dluhy kapitole se ohlásily, aby ge zupomjnati mohla. Weselý, rádnj Wyssehradský, dostal powinnost kwitance psáti, za čež měl ročně 4 zl. Pozděgi měl sám děkan správu kasy kostelnj, fundačnj a pluviálnj, též kaple P. M. na hradbách, která wyzdwižena byla a důchody ke hlawnjmu kostelu přenesseny.

Kanownjci za času Weselého děkana wolenj.

R. 1772 dne 10. prosince wolen byl za kanownjka wenkowského Frantissek Michalowič, farář u P. M. na Lůžj. R. 1773 7. ledna umřel Wáclaw Mrázek, kanownjk sjdelnj po 13. letech, znamenitý dobrodinec kostela, gegž i dědicem ustanowil; 1000 zl. aby přisslo pod úroky na msse sw. w kapli M. P. w hradbách. Na mjsto geho se tlačil mezi giným Prokop, baron Henniger z Ebergu. Arcibiskup Petr Antonjn, negwyšssj purkrabj knjže Fürstenberg, hrabě Blumia negwyšssj kancljř gménem Marie Terezie cjsařowny se přimlouwali za Henniga. Kapitola negwyšssjmu purkrabjmu i kancljři odpowěděla, že nemá do swé společnosti žádného přigjmati, leč byl 12 let w péči dussj. Dne 30. čerwna byl ale přec Henniger wolen. Po dwou letech dostal proboštstwj w Gindřichowě Hradci, byl licenciát w bohoslowj, apoštolský notář a tedy arcijáhen arcibiskupstwj Pražského. Powstala otázka, gak se to wj, že Henniger gest licenciát. On byl w německé kollegi w Řjmě a proukázal wěty bohoslowné, které tam hágil a tiskem wydal. R. 1801 byl učiněn probosstem Wyssehradským. Cjpa zemřel a na geho mjsto byl zwolen 19. dubna r. 1774 Jan Ludwjk Khro, farář u sw. Wáclawa neb u sw. Mikuláše na Malé straně w Praze za kanownjka wenkowského. Byl muž beze lsti, plný lásky k bližnjmu. R. 1774 dne 30. čerwna wolen byl na mjsto Frantisska Pečeného Josef Narcis Marssálek, děkan Dobřichowský. R. 1776 dne 18. čerwna wolen byl Augustin

Florentin, bratr Josefa Florentina, kanowujka sjdelujho; byl slawný kazatel. R. 1776 dne 12. řjgna zemřel Karel Čjžek, na gehož mjsto wolen František Kyba děkan Wolyňský za sjdelujho kanowujka r. 1777. R. 1778 dne 1. zářj zemřel Jan Kolářjk, muž dobrého srdce, ke wšemu dobrému nakloněný, na gehož mjsto wolen byl František Zigğan, farář Bělský. R. 1780 umřel Martin Neureuter, farář Tegnský a kanownjk na 20 let Wyšehradský, muž w mudrctwj a w bohoslowj zwlášťě zběhlý; na geho mjsto wolen Antonjn Dwořák, farář u sw. Wogtěcha w Girchářjch na Nowém městě Pražském, kazatel wýborný. Baron Brigido, děkan Prakolešský byl konečně přinucen pustiti kanownictwj Wyšehradské, na gehož mjsto byl wolen Jachym Preis z Werthenpreisů, administrator Kolečský r. 1784. Werthenpreis byl wážen a Zigğan znamenitou mohowitost po sobě zanechal, gak uslyšjme. R. 1786 na mjsto Khro wolen byl Jan Zatočil, farář u sw. Gindřicha w Praze; byl urozený z Löwenbruku. Toho roku 29. listopadu na mjsto Dwořáka byl wolen Matěg Kroilo, farář u sw. Wogtěcha. R. 1790 dne 30. čerwna wolen byl za sjdelujho kanowujka Antonjn Peč, genž mnohé překážky přestál hned při wolenj a když měl býti farářem; co neobyčegného při geho wolenj, že protokol w němčině psán byl, což prwujkráte se stalo, neb duchownj wěci se wždy w latině psáwaly.

Kanownjci opět sami kázati počali.

R. 1781 toto pro památku napsáno: Po wyzdwiženj towaryšstwa Ježjšowa břemeno kazatelské w kostele swém přegmula wysoce důstogná kapitola na sebe, kterouž powinnost my njže podepsanj w skutku konáme, genžto oba přes šedesáte let počjtáme. Proto za dobré uznáwáme, aby nám ku pomoci byl, — gežto wěkem sešlj gsme a ku práci té, (kteráž snadno wjce let trwati může) docela neschopnými se nestali, wysoce důstogný pan Augustin Florentin, kterýž se zawázal k té powinnosti celé gedenkráte, což my nežádáme, než aby nám napomáhal a 14 swátečnjch wel-

kých kázanj po celý rok měl, což tjm spjsse učiniti může, gelikož on gesstě sotwa swětla spatřil, když gsme my giž w péči dussj byli.“ Kyba a Ziğğan toto žádali. A tento pořádek se až dosawáde zachowáwá, že dwa negmladssj gsou nedělnj kazatelé a třetj swátečnj. Když počali kanownjci sami kázati, žádala kapitola, aby každý kandidát ukázal, že gest schopný ku kázanj; byly probatiky a schopnost a důstatečnost kazatelská přissla na mjsto ğradu bohosloweckého, kterého kapitola wjce nežádá. Werthenpreis byl prwnj kanownjk, genž probatiku měl.

Ústaw pro chudé — cech rozličných řemesel, tak nazwaný Raicech, — normálnj sskola, — mlýn na ručničnj prach.

Od r. 1772 nacházj se psanj arcibiskupské, w němž se kapitola wzbuzuge, aby na chudé platila gako roku předesslého; w pěti lhůtách měl dáti, aneb dobrowolně dal děkan 36 zl. 5 kr. a pět kanownjků 20 zl. 30 kr. Hrabě Buquoi se snažil wssady tak i w Praze ústaw pro chudé zřjditi, aby žebrotě se zamezilo. Byla kapitola powzbuzena také něco učiniti. Ona swolila, že chce ku Pražskému chudému ústawu přispjwati, pakli by chudj z Wyssehradu měli naděgi mezi Pražské připusstěnu býti. R. 1783 zawázal se každý dle ljbosti cos dáti a tu obnássel dar kapitolnj 47 zl. Z městečka se sesslo 3 zl. 36 kr. Páni kanownjci geden po druhém s pokladnicj chodili, leč málo kdy 1 zl. na gednou sebrali. Werthenpreis obyčegně 1 zl. mjwal, zdá se, že wždy sám dosadil, co se do zlatého nedostáwalo; farář rozdáwal w sobotu almužnu. To bylo r. 1783.

Dne 11. září r. 1785 byla na den gména Panny Marie zwlásstnj slawnost na Wyssehradě a snad wssady po kragi, skončila se po polednjm s Te Deum laudamus. Při tom byla oběra; mimo duchownj nebyla při té oběře ani žiwá dusse, leč měsstan Komenda. Na taljři byly 2 zl. $13\frac{1}{4}$ kr. R. 1791 dostal chudý ústaw Wyssehradský po kanownjku Auğustinu Florentinowi 888 zl. 55 kr; giž dáwno po kanownjku Unğrowi měl 133 zl.

Giž před r. 1774 snažili se kowáři a koláři, aby pro sebe cech měli. R. 1788 to dosáhli a 1. čerwence měli prwnj schůzku; staršjm a inšpektorem byl Wogtěch Hubacius, radnj a kowář Wyšehradský.

R. 1775 arcibiskup gménem cjsařowny se tázal, mnoho-li kapitola dáti chce na zřjzenj škol normálnjch w králowstwj Českém.

Gednalo se o to, aby w Čechách prach ručničnj byl dělán; mjsto k tomu pohodlné bylo nalezeno pod Nuslemi u splawu proti Wyšehradu. Nebylo ale z toho nic.

R. 1774 dne 24. čerwna we Wětrušicjch w gednu hodinu s poledne takowé powětřj se strhlo, že we dwou minutách střechy se stodoly, s owčjna, se segpky i s chléwu sházeny byly; spráwa toho stála pak 970 zl. 37 kr.

R. 1784 dne 10. února okradl zloděg obraz M. P. Deškowské; wzal geden dukát, zlatý prstýnek, střjbrné srdce, několik šňůr granátů.

T. r. dne 28. února byla powodeň weliká; kanownjk Brigido musil w prwnjm poschodj na lodičce oknem wyplawati ze swé residence u cihelny, které stawenj k piwowáru nynj patřj.

Oprawy w kostele.

R. 1773 byla kostnice na hromadě a kostelnjk neměl, kde by bydlel; měl dřjwe mjstečko za strážj nyněgšj w koutě u zbrognice proti dwéřjm kostelnjm; při dodělávánj zbrognice byl ten přjbytek zbořen. Kapitola ustanowila, aby se oboge zaopatřilo; tedy nyněgšj kostnice na gednom konci a domek pro kostelnjka na druhém konci hřbitowa postawen gest.

R. 1774 kázal Josef Florentin zhotowiti 6 welikých a 8 menšjch swjcnů, které ho 48 zl. stály. Tyto swjcny darowal pak kostelu, kde na welkém oltáři se postawily a posud stogj.

R. 1775 wydal děkan účty na spráwu kostela a zgednánj kostelnjch wěcj 823 zl. Kostelnjkůw domek stál 207 zl. 50 kr., kostnice stála 110 zl. A to bylo z tar kanownických, Michalowiče, Henigra a Khro po 260 zl. Takowá bjda tehdy

byla. R. 1780 darowal někdo P. M. Dessťowské zrcadlowý rám a žádal, aby se ginám nebral.

R. 1783 přisslo ohlássenj z kragského úřadu, že se powoluge, kalichy, ornáty a giné wěci z wyzdwižených klássterů kupowati, neb chatrněgssj za skwostněgssj wyměňowati. Kapitola to děkanu na wůli zanechala, Ziǧǧan to měl na starosti. Něco změnili, a sice kalich s kameny, genž měl cenu 87 zl. 55 ½ kr.; od srownánj toho kalichu přisslo 8 ½ zl.; 3 černé kasule za 50 zl.; 2 alby za 10 zl. 20 kr. Penjze na to se wzaly z pluviálnj kasy.

R. 1784 dne 17. zářj odnesl kanownjk Ziǧǧan do mincowny střjbrné oběti djlem z kaple B. M. P. w ssancjch, djlem z kostela; střjbro wážilo 12 hřiwen, 15 lotů, i dostal za ně 155 zl. 37 kr.

R. 1785 spadl rám se sklem, za kterým bylo psanj z Řjma konsistoři Pražské poslané strany sloupu od Zardana na Wyssehrad přinesseného, kterýž Berǧhauer na zdi proti sakristii zawěsil; při té přjležitosti se rám se sklem odstranil a list do archiwu uložil. Toho roku dne 30. kwětna dostali se zloděgi do kostela oknem w kapli sw. Frantisska, poloupali tabernakel na welkém oltáři, wzali monstranci střjbrnou a pozlacenou w ceně 200 zl., od Wrby, děkana Wolyňského darowanou a střjbrné ciborium i s plásstjčkem drahým w ceně 50 zl., hostii welkou i malé na oltář wysypali. Dali se i do lampy, mysljce, že gest střjbrná; ta byla ale na wečer po Božjm Těle schowána, a cjnowá zawěssena, — této newzali.

Toho r. 14. listopadu bylo powoleno od kragského úřadu, že mohou mrtwá těla okolo kostela sw. Petra a Pawla se pochowáwati, an kostel od městečka wzdálen gest 500 kroků.

R. 1787 dne 11. řjgna přissel důstognjk Puc se 12 děloštřelci a wynesli z kostela na 3 kusy přeražený sloup, od Zardana přinessený, a položili ty 3 kusy k půlnočnj straně za kostel.

R. 1789 dne 28. srpna darowala urozená panj Lidmila z Ritterwaldu, rozená Hoffmannowá, obraz sw. Šebestiána, genž byl powěssen u kaple na wjru obrácenj sw. Pawla.

R. 1794 byly wystaweny a zhotoweny docela nowé warhany, gak gsou nynj, od Antonjna Reise, warhanáře Praž-

ského a stály 795 zl.; též byla zeď na hořegssjm kůru prolámána a welké okno uděláno, aby swětlo z té strany do kostela sslo, na dolegssjm kůru nad oknem byl zawěssen obraz sw. Trogice.

W zářj r. 1794 připadl čas 50letého duchownjho stawu děkana Weselého. Na památku toho dal welký oltář ozdobiti, gak nynj gest. Nahoře byl pookrouhlý obraz sw. Michala, na to mjsto dal sw. Petra a Pawla. Welký obraz byli sw. Petr a Pawel; na to mjsto dal mistrný obraz Krista na křjži. To wsse se stalo udánjm Adama Lauterera, býwalého jesuity. W ten čas byla asi nowá kazatelnice a oltář sw. Jozefa postawen. Socha sw. Jana Nepomuckého naproti kostelu na wrchu k Wltawě byla oprawena a ozdobena nákladem Jozefa Florentina, kanownjka a faráře. R. 1791 giž 8. kwětna zawěssen byl obraz sw. Antonjna w kapli sw. Anny, nynj B. P. M. ssancowské, genž prý gest djlo Rubensowo.

Stawenj rozličná kapitolnj.

Od dáwna měla kapitola základ na zachowánj stawenj kanownjků; r. 1774 byly 4000 zl. w tom základu. Děkan napomjnal kanownjky, aby ouroků z těch peněz na nic giného newydáwali. Když který kanownjk umřel, něgaké gměnj zanechal a residence w chatrném stawu byla, z geho pozůstalosti se dala oprawiti. Gaké tu wždy potahowánj a gaká tu spráwa! Když r. 1784 residenci u cihelny powodeň porouchala, bylo ustanoweno, že taxy, které nowě wolený kanownjk položj, na spráwu té residence se obrátj, což nowě zwolený bude moci obstarati. O žebroto nesslechetná! tuk chudoba cti tratj, proto že gest swéwolná. Ti dobřj páni o úroky ze 4000 zl. poctiwě se dělili.

R. 1792 bylo určeno, že wždy po generálnj kapitole po sw. Petru a Pawlu se budou residence prohljželi, zdali páni kanownjci také co wynaložili.

R. 1774 w piwowáře nebylo sládka, nesmělo se z Wysseshradu do Prahy piwo wydáwati, děkan bral pro sebe piwo z Krče. Za to se stawělo w zámku na hradě a sspitál sw. Bartoloměge,

wápno a cihly z Wyssehradu, co gich tam bylo, odcházely. Hrabě Wčznjk měl spráwu nad sw. Bartolomègem. Tento pán byl weliký dobrodinec kapitoly Wyssehradské.

R. 1776 gubernium opět zapowědělo cihly a wápno z Wyssehradu do Prahy woziti. Kapitola si wedla stjžnost u dwora a tu dostala r. 1782 práwo wápno a cihly do Prahy prodáwati. —

Před 200 léty a dřjwe giž powolila kapitola řeznjkům u sw. Alžběty masné krámy postawiti a mjsto k tomu gim zaprodala. Konečně si obec neb řeznický cech to mjsto i krámy přiwlastňowaly; byl o to soud dosti dlouhý, konečně kapitola wyhrála a r. 1781 masné krámy Antonjnu Pohanu, řeznjku a měsskanu Wyssehradskému prodala za 326 zl.; nynj stogj na tom mjstě dům p. č. 57. Přes dům, genž také Pohanowi patřil, byla kapitolnj pekárna, kterouž byl Weselý Janu Johnowi kupci za 400 zl. prodal.

R. 1786 opatrný magistrát Pražský zapowjdal děkanowi Wyssehradskému we wlastnjch potřebách s prámem přes Wltawu na druhou stranu plouti.

Toho roku se stala úmluwa s bankálnjm úřadem o mjsto strážnj u skály.

Vikáři a choralisté.

R. 1773 byl proboštský vikářem Josef Chaas a kapitolnjm Senf; tito žádali, aby měli nějaký přjdawek z Kosoře; toho času byl také třetj vikář. R. 1776 se dostal Chaas do duchownjho domu k sw. Karlu na odpočinutj. Giřj Senf se dostal za probošského vikáře, a na geho mjsto přissel Karel Tauer, kaplan ze Skalky. R. 1778 byli tito vikáři: Giřj Senf, Josef Mottel, Karel Tauer. Choralisté: Wáclaw Ettl, Jan Gedlička, Karel Richter, Wogtěch Rubera, poustewnjk byl Filip. Žádali o přjdawky z Kosoře, dostali pro zatjm prwnj po 8, druzj po 6, a třetj po 3 zl. Tauer se dostal na faru do Německé Bělé za vikáře, přigat byl po něm Wogtěch Malina, kaplan ze Skalky.

R. 1782 po Malinowi přisseł Slawjk; t. r. dne 3. čerwna umřel Jozef Mottel, muž pokogný we swé powinnosti, wěrný a pobožný. On za času děkana Šuknechta vikářowal na Wyssehradě, dostal se pak wen gako misionář na faru, pak se opět na Wyssehrad nawrátil, a skonal as w 56. roce wěku swého. Po něm přissel Antonjn Gruncel.

R. 1791 na slawnost sw Petra a Pawla měl Girj Senf druhotiny, byl giž na Wyssehradě 43 let. Při matuře ge držel, gak pontifikowal Šulsstein; Senfowi děkan paranimfowal, Jozef Slawjk byl diakonem, Gruncel podjahnem. R. 1795 dostal z náboženského základu pensi.

R. 1797 umřel Josef Slawjk w 77. roce wěku swého na hnilou zimnici, byw 15 let vikářem. Dosazen byl kněz Menčjk. R. 1800 byl za vikáře přigat Jan Kaviard, Francouz, s tou wýminkou, wymůže-li si od zemského řjzenj powolenj w Čechách se zdržowati. On se w krátkem čase tak dobře modlitby w České řeči řjkati a čjsti naučil, že ani znáti nebylo při něm, že Francouz gest.

Kostel sw. Alžběty přisouzen kapitole.

R. 1770 Bernwolf, úřednjk obce Pražské, přiwedl lid na Wyssehrad, aby sebral střechu s kostela sw. Alžběty, z čehož hrozné pohorssenj powstalo. Lid Pražský musil odegjti. R. 1774 nowé takowé pohorssenj se stalo tjm, že w únoru přede dnem hrobnjci hrob u sw. Alžběty kopali a tělo mrtwé něgaké nekatolické osoby sem z Prahy přiwezeno bylo. Lid ssel práwě na mssi sw., bylo to w neděli; ten se domnjwal, že snad gsou to zloděgi i powstala celá bouře z toho. R. 1776 dne 20. dubna se kostel u sw. Alžběty sesypal. Hned kapitola, hned Bernwolf stráže ustanowili, aby žádný nic neodnássel, aniž odwážel. Mezi tjm si wymohl magistrát od gubernium powolenj, aby se mohly kamenj, cihly atd. odwážeti. — Dne 7. čerwna počali Nowoměstsstj woziti, kopati, těla s truhlami wykopáwati, sem tam pohazowati a do rumu a kamenj powrchně zahrabáwati. Kapitola dorážela na gubernium, na kragský úřad, syndikus Feigel nad mjru důtkliwé spisy psal,

Nowoměstsstj odwáželi až do 18. červnu, a tu přestali. Gubernium nechtělo powolenj, které Pražanům dalo, naspět bráti. Dne 19. srpna byla kapitola poukázána na práwnj cestu a magistrátu zatjm opět kostel přiřknut.

R. 1779 dne 24. června stala se úmluwa mezi kapitolou a magistratem, takto: Zbořený kostel až do gruntu se wssjm práwem patřj kapitole (kdežto Nowoměstsstj prw wsse potřebněgssj a pěkněgssj odwezli do hořegssj Krče a ginam, k. p. mramorowý kámen geden 4 lokte dlouhý a 2 lokte ssiroký), náhrady nemá žádná strana pohledáwati. Pole emfiteutické kapitolnj připadly zcela ku sw. Bartolomégi beze wssého úroku a kanonu. 4 domy, gež si Pražané přiwlastnili, pod gegich práwomocenstwj zůstanou, gen že se wyměřj, aby dále nesahali; tak se skončila tato rozepře, která trwala od r. 1663. Dne 27. června se stalo odewzdánj.

Stawenj sskoly normálnj na Wyssehradě.

Na mjstě, kde někdy stál sspitál B. P. M., pozděgi gen kostel pod gménem sw. Alžběty, gež kapitola z rukou magistrátu Pražského s takowou tjžj wymohla, byl položen základ ke sskole normálnj od Antonjna Weselého děkana, u přjtomnosti Ferdinanda Kindermanna, rytjře ze Šulssteinu, probossta Wyssehradského a ředitele sskol normálnjch w Čechách, celé kapitoly a obce Wyssehradské. Do základu do kamenné přjhrádky wložen byl kalendář od r. 1786, mince gedna asi 30 kr. ceny s nápisem: Melius dare, quam accipere a list s gmenem probossta a děkana. Prw w rozličných mjstech sskola byla, asi tu, kde učitel bydlel. Nacházj se též gméno sskolka naproti cihelně; zdá se, že se tu také djtky scházely. To stawenj powstalo z nařjzenj sskolnj komise ode dne 29. kwětna 1785. Školka stará se prodala, obec musila třetj djl wydánj forowánjm a dělnjky obstarati; kámen a cihly se braly ze zbořeného kostela, probosst, děkan i kanownjci každý něčjm ze swého přispěl a kapitola gako wrchnost z pluwiálnj kasy musila 200 zl. doložiti proto, že ginde nic nebylo. R. 1788 dne 2. kwětna byl ustanowen den 8. t. m. ku swěcenj sskoly. Ráno w 9 hodin měl

kanowník Josef Florentin farář, spíwanou mssi sw. k duchu sw. s paranimfem gáhnem i podgáhnem. Po mssi sw. děti ssly z kostela do sskoly; spolu ssli páni kanownjci w talárech, totiž: Michalowič, Augustin Florentin, Kyba, Zigzan, Werthenpreis, Kroilo; u sskoly byli přiwjtáni radostným troubenjm. Přissel kragský komisař nad sskolami w kragi Kouřimském Willfling. We sskole se oblekl pan děkan do oděwu kostelnjho, poswětil sskolu, měl řeč k djtkám, rodičům a učitelům. Franěk městský pjsař, děkowal gménem obce kapitole i dobrodincům, také žák gménem Pléwa na mjstě wssech spolužáků poděkowánj učinil. Tak byla mládež Wyssehradská do nowé sskoly uwedena. Toho r. dne 12. srpna bylo prwnj skaussenj u přjtomnosti proboſſta a děkana k úplné wssech spokogenosti. Učitel byl Jan Gedlička, muž wážný, ustanowil fundaci na mſſe sw., po něm r. 1807 Wogtěch Rudera; pak r. 1811 se dostal za učitele Giřj Mladý, práwě gesstě mladý. Djtky měly w gedné swětnici pořáde dosti mjsta až do r. 1826; rozličně se to kličkowalo, až r. 1830 učitel gednu swětnici postoupil a z komory w kuchyni se gemu pokogjk na mjsto nj zřjdil.

Ctěnj P. M. P. na Wyssehradě.

Pokud Wyssehrad wyhražen byl z arcibiskupstwj, měl swé zwláſſtnj pobožnosti, a Pražané i obywatelé okolnj kostel u weliké wážnosti měli. R. 1778 dne 13. srpna bylo, co snad Wyssehrad stál, poprwé wedeno procesj z Wyssehradu na hrad k sw. Wjtu, aby Bůh dal zeměpánu wjtězstwj. 2000 lidj, 3 Wyssehradsstj wikáři, 2 duchownj z konwiktu, 4 choralisté a sskolnj mládež w tom zástupu byli. Procesj toto se dálo nařjzenjm arcibiskupowým.

R. 1779 dne 14. dubna bylo slawné procesj na Wyssehrad ze Starého města za déſſt; téhož r. 21. dubna opět procesj z Malé strany a z Nowého města; roku samého 27. dubna bylo procesj z Břežan, ze Zlatnjk, z Hrnčjř a z Kundratic. Kapitola Wyssehradská obyčegně procesj Pražské přiwjtala. Dne 14. dubna byla kapitola zaneprázdněna a opominula to učiniti. Dne 28. máge

bylo opět procesj za déšť; Malostranštj šli na Bjlou horu a Staroměstštj na Pražský hrad a to na wzdor, že gich kanownjci posledně w infuljch nepřiwjtali; Nowoměšťj přišli sami na Wyšehrad.

R. 1780 přišli dne 4. čerwence Gilowštj, 5. Nowoměšťj, 7. Staroměšťj a 13. Malostranštj s procesjm na Wyšehrad, — an se po roce byli umoudřili. R. 1781 3. máge přišli Nowoměšťj ráno procesjm, a po poledni hogně pršelo; 7. máge Malostranštj, 20. Gilowštj, 22. Staroměšťj s hegtmanem swým, hrabětem Hartmanem; dne 23. silně pršelo; 25. opět Nowoměšťj, 26. Malostranštj; 2. čerwna z Břežan, ze Zlatnjk atd. procesj přišla; druhý den byl hogný déšť. 7. zářj celý magistrát Staroměstský s procesjm na Wyšehrad přišel.

Roku 1782 dne 12. čerwna přišli Staro- i Nowoměstský magistrát, dne 16. Gilowštj, 26. bylo hlawnj procesj, wšecka 3 města, wšichni řádowé i řehole, študugjcj i weškerá škołnj mládež k Wyšehradu putowali; druhý den hogný dešť přišel. — 2. čerwence okolnj faráři, úřednjci Břežanského panstwj s lidem wedli procesj na Wyšehrad, hogný déšť byl před i po procesj, což i w nowinách oznámeno bylo.

R. 1784 dne 27. máge Staroměšťj, 28. Nowoměšťj, 29. Malostranštj procesjm přišli, a 30. hogně pršelo.

R. 1785 byla 28. února, 1. a 2. března po wšech farách Pražských pobožnost s wystawenjm welebné swátosti oltářnj, aby Bůh chránil od powodně.

R. 1786 w čerwnu processj přicházely na Wyšehrad. R. 1789 na zwláštnj nařjzenj knjžete arcibiskupa dne 2. čerwna farář Gilowský, Zlatnický, Girčanský, Kundratický přiwedli hlučné procesj na Wyšehrad ke 3000 lidj, po dwou dnech hogně pršelo.

R. 1790 takměř po celém Českém králowstwj weliké sucho bylo, okolo Prahy celou zimu žádný snjh, na gaře žádný déšť. 3. máge okolnj faráři gak obyčegně procesjm přišli. Dne 4. ústnjm nařjzenjm arcibiskupským faráři Tegnskému procesj z celé Prahy k Wyšehradu šlo, ke 20000 lidj zde býti mohlo. To procesj wyprowázeli wšicni faráři Pražštj, celý magistrát, genž také 6 liber

swjček na oběť přinesl, wssickni řeholnj řádowé, wssecky latinské sskoly menssj, mládež wssecka sskolnj.

Diwno toto při tom procesj, že se dálo schwálenjm arcibiskupským, i konsistornjm, též guberniálnjm, ačkoliw byla giž zápowěd tady procesj držeti. Lid ale na tom stál, aby na Wyssehrad procesj za déssť wedeno bylo, protože ze skussenosti wěděl, že nebe dessť spjsse wydá po procesj na Wyssehrad, než aby na některé giné mjsto swaté ano i na hrad Pražský jse wedlo. A odpoledne také hogný déssť byl. Dne 4. čerwna Gilowsstj přissli.

Dne 12. t. m. mnoho Pražského lidu na Wyssehrad dopoledne i odpoledne se modlit přicházelo, k wečeru hogně prssělo.

Dne 13. toho měsjce Nowoměsstj a Staroměsstj s magistrátem procesjm na Wyssehrad přissli; Malostransstj zůstali doma. Pan farář u sw. Mikulásse prawil, že wčera prsselo, nenj tedy třeba, dnes za déssť prositi, kanownjk Kyba měl při té pobožnosti kázanj. Ačkoliw skoro každý den procesj na Wyssehrad přicházela ze wssech stran, dne 27. t. m. ze wssech třj měst přissla zase městská, prwnj zase Malostranské, druhé Smjchowské, třetj Nowoměstské, čtwrté Staroměstské procesj; také po 2 dni hogně prsselo.

R. 1791 dne 5. čerwna w neděli přissel zástup lidj w pěkném pořádku z Podskalj bez korouhwj a bez duchownjho před obraz P. M. Desskowské se modlit; dne 6. a 7. přissli také zástupowé z Nowého města po poledni hogně prsselo.

R. 1784 dne 12. čerwna uwelebil se spolek Augsspurského wyznánj wjry do kostela sw. Michala na Nowém městě, i obdržel tentýž kostel za modlitebnici.

R. 1795 w mági a w čerwnu skoro neprsselo, obilj tedy chudlo na poli, lid Pražský žádal u gubernium o powolenj gjti procesjm na Wyssehrad, nedostal ale odpowědi. Dne 10. čerwna sessel se lid u sw. Štěpána w znamenitém počtu, srownaw se pořádně, procesj bez korouhwj a kněze na Wyssehrad wedl, spjwage nábožné pjsně. Druhý den to samé se stalo, wždy ráno okolo 7. hodiny. Odpůldne okolo 4. hodiny silný déssť přissel. Dne 12. opět pobožnost takowá se wykonala na poděkowánj. Po Praze se stal křik, že se takowé procesj děge bez powolenj gubernium.

Těžkosti strany drženj statku Kosořského.

Že Kosoř Wysingrowský při kapitole se udržel, gest znamenjm, že zgewně tu řjzenj Božj gest, aby nebyl kostel scela služebnjků zbawen. W bjdném stawu kapitola ten dworec od Wysingra po Lilienthalowi dostala. Wysinger muž starý nechal wsse docela zpustnouti. W kapitole nebylo hospodářského uměnj, ani mnoho schopnostj a peněz se wždy nedostáwalo, wssady byly pytle děrawy. Dle toho Kosoř málo wynássel a když geg pronagali, gesstě mjň.

R. 1780 bylo tudiž gednohlasně určeno: Prodegme geg, prodegme geg dworským powolenjm. Mezi tjm wyssel patent o robotě, aby na wětssjm djle robota naturálnj přestala, dwory aby se rozdělily, a zbožj poddaných od wrchnostenského aby se náležitě a zúplna wymjstilo. Dwornj rada Hožer stál na tom, aby kapitola Kosoř rozdělila. Kapitola se bránila a dokázala, že sama může Kosoř obstarati w hospodářstwj, sedláci se uwolili, že chtěgj tak dlouho robotowati, dokawáde kapitola wrchnostj zůstane. A toť bylo přjčinou, že kapitola Kosoře r. 1784 neprogala panu Funtenberkowi, který gj 600 zl. nágmu nawrhowal. Byla giná bouře na Kosoř. Kapitola dostala powolenj Kosoř podržeti pod tjm, aby Wsselisy prodala; r. 1785 přissla otázka od zemského řjzenj, zdali se to stalo. Měla Wsselisy prodati proto, že duchownj společnosť dostala zápowěď wjce pozemských statků sobě zosobowati neb nabýwati, než gich giž má.

R. 1786 zemské řjzenj statek Kosořský za propadlý wyhlásilo, a kapitola měla wssecky užitky od r. 1763 nawrátiti, poněwadž bez powolenj zemského tento statek měla a ho užjwala. Fiskus kapitolu žalowal, a ta byla odsouzena, od Lilienthala odkázaný statek bez náhrady odstoupiti, přjgmy od r. 1763 až r. 1785 nahraditi, a 16 zl. 8 kr. práwnjch útrat zaplatiti. Kapitola se obrátila na appellaci; appellace 17. dubna 1787 rozsudek práwa zemského docela zawrhla we wssech djlech a uznala, aby kapitola Kosoř podržela; Frantissek Wěžnjk byl presidentem u appellace.

Paměti hodny gsou důwody a podpory tohoto úsudku, gichž gest 12 udáno:

1. Že gest tento dwůr nadánj kostelnj.

2. Fiskus že nemá proti fundacjm kostelnjm brogiti, a kapitola nemá z ohledu fundacj giného zástupce hledati než fiskusa.

3. Wyšby kapitola byla z ohledu toho dwora co zawinila, proto že nemůže fundace kostelnj trpěti.

4. Patent od r. 1753 zde neplatj, proto že Kosoř ne kapitole, ale na fundace pro služebnjky odkázána gest.

5. A kdyby tento patent na Kosoř se obrátil, gesstě fiskus Kosoře nedostane, proto že ten patent za propadlé ony statky duchownj prohlassuge, když by ge společnost měla a nikdy se nebyla hlásila o práwo magetku toho statku. Kapitola se ale hlásila a powolenj má Kosoř podržeti, když naproti tomu Wsselisy prodá.

6. Že kapitola toho gesstě neučinila, proto nestratj kostel fundacj na Kosoři.

7. Ta wina padá na předstawené úřady gako na kapitolu, ne pak ale na fundace.

8. Patent od r. 1753 nemá žádné moci nynj na Kosoř, poněwadž r. 1763 kapitola powolenj dostala Kosoře užjwati.

9. Že kapitola Wsselis neprodala dle nařjzenj od r. 1763, nemůž Kosoř proto stratiti, poněwadž w tom nařjzenj nenj určeno, že pod ztrátou Kosoře má Wsselisy prodati.

10. Fiskus nemá nic giného dělati, než na to dotjrati, aby Wsselisy byly prodány, w nařjzenj od r. 1763 nestogj, že powolenj držeti Kosoř se beře naspátek, pakli se Wsselisy neprodagj.

11. Kapitola nenj powinna wraceti užitky z Kosoře, proto že ona gich nebrala, ale služebnjci kostelnj, a ti měli práwo gich užjwati proto, že w zemských deskách i u fiskálu za dědice Kosořského statku byli prohlásseni, a žádný tomu neodporowal a od někdegssi komise nad fundacemi gako takowj we správách zaznámenáni byli.

12. Útraty práwnj ani gedna ani druhá strana nebude platiti proto, že každá má geden rozsudek pro sebe. Tento rozsudek byl rewidowán a potwrzen. R. 1787 dne 22. listopadu, ode

dwora 3. listopadu r. 1788. Dne 31. ledna dostala kapitola nařjzenj, aby za 3 měsjce Wšselisy prodány byly. R. 1795 žádala kapitola o prodlauženj lhůty, aby správu dala, proč Wšselisy negsau gesstě prodány. Dostala gi kapitola skrze zemská práwa, prodeg wypsala třikráte, a nikdy nebylo kupce. Tedy r. 1796 dne 10. červwna N. E. 19472 dostala kapitola powolenj ode dwora, Kosoř Wysinjrowský na sebe do knih wtěliti dala ku lepssj wýžiwě služebnjků kostelnjch.

Fundace Plocarowa, Lilienthálowa, kapitály trpěly.

Plocar děkan uložil 5700 zl. do konwiktu, aby dwa kněži odtud na Wyssehradě mssi sw. čtli. Při ustanowenj semináře generálnjho konwikt přestal. Kapitola žádala penjze spátky a sstastně ge dostala, ale teprw r. 1792; a sice, aby z úroků 400 mssj sw. čteno bylo. Msse sw. byly rozděleny takto: děkan 50, kanownjci po 41, vikáři po 35. dostali, kostel 40 zl., kostelnjci 3 zl., za assistence 26. zl.

Lilienthál založil fundaci u bosáků Augustinů u sw. Kateřiny 7000 zl., aby kněži odtud na Wyssehradě msse slaužili a spowjdali. Augustini byli wyzdwiženi, kapitola žádala, aby se powinnosti fundačnj wykonáwaly. Augustini od sw. Kateřiny bydleli u sw. Tomásse na Malé straně. Gubernium nařjdilo, aby kněži z Malé strany na Wyssehrad dle fundace chodili. Oni nechtěli. Gubernium nařjdilo Benediktinům w Emauzjch, aby oni ty powinnosti wykonáwali; i tito tak neučinili. Penjze připadly náboženskému základu a msse sw. přestaly, vikáři Wyssehradsstj musj zdarma slaužiti. Jesuité dostali od děkana Plocara dwůr Rostyly za malý penjz a kázáwali za to na Wyssehradě. Jesuité byli wyzdwiženi, Rostyly připadly k náboženskému základu, a kapitola musila na se kázánj wzjti. — Rozličnj dlužnjci, gako pan baron Henniger s 1100 zl., hrabě Kolowrat s 8000 zl., pán na Ronsperku s 5000 zl. dostali powolenj r. 1784—1786 we 28. letech po půlletnjch lhůtách a částkách ty fundačnj penjze do kasy stawowské skládati. Kapitola ukázala, že gen skrze Henniğra fun-

dace 132 zl. 52 kr. tjm spůsobem stratj a tehdáž magjc 52000 zl sundačnjch kapitálů, na těch že bude tratit 6281 zl. 26 kr.

Dalo si ale řjzenj přec řjci a změnilo swé předsewzetj.

Proboſſt Šaſgoč a Šulſſtein.

R. 1781 dne 17. řjgna dokonal žiwot w 55. roce wěku swého Česlaw hrabě Šafgoč w domě Sedleckém na Starém městě w Praze, w osadě Karmelitanské sw. Hawla; dwanácte let probosstowol a kapitolnj swobody ze wssj sjly swé hágil a zastáwal, dědicem učinil wlastý sspitál. Dne 24. prosince r. 1781 byl na probosstſtwj dosazen Ferdinand Kinderman ze Šulssteinu, děkan u Wssech Swatých na hradě Pražském, pro swé zásluhy o zwelebenj sskol s tou wýminkou, že dohljženj a řjzenj sskol obstaráwati musj. Dne 29. čerwna r. 1782 na den sw. Petra a Pawla byl installowán od děkana Weseléko — ze swětských pánů žádný nebyl přjtomen než Bienenberg kragský. R. 1788 byl Šulsstein scholastikem u kostela sw. Wjta na hradě Pražském; r. 1790 dne 4. čerwence byl poswěcen na biskupstwj a usazen do Litoměřic. R. 1801 dne 25. kwětna usnul w Pánu w Litoměřicjch. On byl gediná widitelná podpora kapitoly Wyssehradské, onť přjčinou, že w těch zmatkách nebyla potlačena a wyhlazena. On byl miláček cjsařůw; neopowážil se ani arcibiskup, tjm méně konsistoř co proti kapitole počjnati, zwlásstě dokawáde w gubernálnj radě sedáwal. A že cjsaře na ginou mysslénku přiwedl, aby kapitoly Wyssehradské nezrussil, uslyssjme.

Kapitola w negwětſſjm nebezpečenſtwj.

R. 1782 wyzdwihl cjsař Josef wssecky wýhrady; stálo ale, že poddáwá wssecky řehole, kapitoly a duchowenstwo biskupům z ohledu učenj a mrawů quoad objectum doctrinæ et disciplinæ.

R. 1784 wyssel patent, aby wssecky kapitoly kollegiátnj byly bud we fary proměněny, aby péči dussj wykonáwaly, anebo zbožj

gegich k nadánj nowých far obráceno. Nařjdila konsistoř, aby poznamenánj dala kapitola wssech prebendatů a powinnostj gegich, což kapitola w skutku welmi mistrně učinila. Cjsař nařjdil, aby gen u biskupských metropolitnjch kostelů 12 kanownjků bylo.

Na Wyssehradě bylo mjsto kanownické prázdno, kapitola chtěla woliti; probosst Šulstein radil, aby kapitola pohodlněgssjho času dočkala. Po roce přece žádali, když giž dwoge kanownictwj wenkowské uprázdněno bylo; i dostala odpowěď, aby toho nechala.

W těchto strassliwých dnech dne 27. prosince r. 1788 stráž na Wyssehradě okolo gedné hodiny s půlnoci widěla kostel neobyčegně oswětlen. Wogáci obessli kostel, poslouchali, domnjwagjce se, že by zloděgi tam byli. Nic neslysseli, gen swětlo neobyčegné po celém kostele widěli. Šli okolo půl druhé ke kostelnjku a zbudili geg. Kostelnjk a geden wogák wessli do kostela, druhý zůstal u dweřj státi na stráži. Kostelnjk s wogákem kostel prossli a nic giného newiděli, než lampu obyčegnou hořjcj. Widěnj toto wogáci druhý den swým předstaweným oznámili. Děkan Weselý to znamenaw, wzdychl, aby to Bůh k dobrému obrátil.

R. 1790 byl probosst od Josefa cjsaře biskupem Litoměřickým učiněn, a sice s tjmto doloženjm: Žitenice statek probosststwj Wyssehradského připadne na wždycky k biskupstwj Litoměřickému; kanownjci na Wyssehradě gsou do wyměřenj, a děkan má s kaplany zastáwati farské powinnosti. O tom Šulsstein uslyssew, že biskupem býti má, radowal se, že ale také kapitola Wyssehradská skažena býti má, nad mjru se zarmoutil. Pospjchal do Wjdně, aby mohl s cjsařem mluwiti. Mluwil s cjsařem a dne 29. února r. 1790 takto děkanu Wyssehradskému psal: Welmi smutný gest dnessnj den, wéwodkyně Alžběta má pohřeb a cjsař ráno w půl ssesté umřel. Nowého krále čekáme dnes neb zegtra. Oznamugi dnes něco, co gsem tagil: dne 29. ledna spogila milost cjsařská probosststwj Wyssehradské s biskupstwjm Litoměřickým a nařjdila, aby na Wyssehradě z ostatnjch osob fara se zřjdila a ustanowila. To mě newyslowitelně bolelo, ačkoliw gsem na tom stál, aby kapitola we swém stawu zůstala. Prosil gsem, předstawowal gsem, slibowal a swjtězil gsem; w pondělj t. g. 15. tohoto měsjce Geho Milost swolila, aby se na Wyssehradě nic neměnilo. Bylo

určenj prwnj cýsařské zadrženo až do 29. ledna, a proto nebylo kapitole oznámeno. Gá neměl takowé radosti z biskupstwj, gako že kapitola zachowána byla, ačkoliw bych byl při zrussenj gegjm nic nestratil. Dne 18. února we Wjdni dáno nařjzenj, že probosstswj Wyssehradské s biskupstwjm Litoměřickým spogeno zůstáwá, na kapitolu dále že to w negmenssjm působiti nemá. Po smrti Jozefowě stawowé Čessti dostali nařjzenj, že probosststwj Wyssehradské s biskupstwjm Litoměřickým spogeno zůstane gen do smrti Sulssteinowy; což se také stalo.

Znamenitá změna w kapitole.

Při základu kostela a kapitoly sw. aposstolů Petra a Pawla na Wyssehradě od krále Wratislawa byl probosst, děkan a 12 kanownjků, mezi nimi prwnj kustos, a druhý scholastik kostelnj preláti. Až do časů zbořenj Wyssehradu byl probosst, děkan, kustos, scholastik a 24 kanownjků, genž menssj a wětssj prebendy měli, ale wssickni na prebendách byli. Kapitola tak wsseho zbožj zbawena byla, že sotwa gednoho kněze užiwila po bouřjch husitských.

Posloupnost probosstů, děkanů i kanownjků se zachowáwala ale tak, že s počátku 17. wěku na probossta, děkana a 12 kanownjků uwedena byla. Probosst, děkan a geden kanownjk měli důchody, ostatnj byli na farách, wssech práw a swobod kapitolnjch užjwali stegně, gen důchodů neměli. R. 1737 papežskou bullou a r. 1747 dekretem Marie Terezie určeno a stwrzeno bylo, aby mimo probossta a děkana 12 kanownjků a ne wjce bylo. Což bylo prwé kapitole swobodno. Berghauer se snažil, když 5 prebendowaných chtělo neprebendowané wytisknouti z práwomocenstwj kapitolnjho, aby w řjzenj duchownjm, kostelnjm, městském a hospodářském podjlu neměli. Při zemském řjzenj gesstě tehdáž nebylo rady duchownjho, byli sami swětssti páni a katoljci, nepřipustili, aby se kněžjm přjliš a pořád na wsse strany křiwda dála od lstiwých, neważných, pyssných a marnosti žádostiwých lidj, ať byli duchownj neb swětssti. Kanownjci wenkowssti podrželi práwo kapitolu řjditi rowně gako sjdelnj, až když wsse zwrub na wrub obracowáno a

russeno bylo. R. 1787 dne 2. února nařjzenj cjsařské wysslo, že budoucně při metropolitánských kostelých probosst a děkan a 10 kanownjků, při biskupských kostelých ale gen 8 kanownjků býti má, o kolleğiátnjch se ani zmjnka nedála. Gubernium ale obrátilo to nařjzenj také na kolleğiátnj kapitoly. Welmi moudře dáno kapitole ku srozuměnj, že 4 kanownjci sjdelnj postačj pro Wyssehrad a 6 kanownjků titulárnjch aby bylo. Tito titulárnj měli býti ale docela cos giného, než býwali na Wyssehradě až dosawáde kanownjci wenkowsstj. Škádlilo se neustále řjzenj zemské o počet kanownjků, a kanownjci sjdelnj s kanownjky nesjdelnjmi o práwa kapitolnj. Dne 24. kwětna r. 1794 wydáno bylo dworské nařjzenj, že má býti na Wyssehradě probosst, děkan a 6 kanownjků prebendowaných a 6 titulárnjch; wolenj prebendowaných gest swobodno, titulárnj kapitola představj, po arcibiskupu a po ğubernium k cjsařskému potwrzenj předložj, za což každý titulárnj gako u giných kostelů 100 zl., nynj 50 zl. taxy položj. Počet byl ustanowen, ale o práwech nedorozuměnj zůstalo mezi sjdelnjmi a wenkowskými. Tito pro sebe i pro potomky swé práwomocenstwj zachowati se snažili. Děkan držel s nimi. Sjdelnj 6 otázek na ğubernium zadali, gako newinně se tázali, gak se zachowati magj, aby proti zákonu nezawadili. Wysslo dworské nařjzenj od 6. zářj 1794, gež ustanowilo:

1. Šest sjdelnjch kanownjků gsou kapitulárnj, a wolenj gich se děge skrze scrutinium.

2. Šest wenkowských kanownjků, ti gsou pouze titulárnj, ne pak kapitulárnj, a wolenj gich se děge gen ústně, představj se k cjsařskému potwrzenj a zaplatj gmenowaných 100 zl. taxy cjs. Sjdla w kapitole nemagj, ani mohou woliti, ani woleni býti k hodnostem kapitulárnjm. To znamená vox activa et passiva.

3. Titulárnj magj býti ale w kapitolnjm kostele installowáni, a útraty installačnj musegj nésti. W kostele magj stallum, magj práwo přjtomnu býti při slawnostech a tu podjl bráti we wssech práwech a přednostech kostelnjch gako kanownjci kapitulárnj čili skutečnj.

4. Stalla ale teprw po sjdelnjch a skutečných kanownicjch dle stářj gim patřj.

5. Kdyby některý titulárnj za skutečného kanownjka na prázdnou prebendu přigjti žádal, má kapitola mezi stegnými zásluhami s ginými ohled wzjti, zdali by byl schopen ku kázanj a ku zastáwánj kanownických powinnostj, nemá ale při installaci za skutečného kanownjka žádných wýloh mjti.

6. Tehdáž byli tři wenkowsstj kanownjci na žiwě: Jozef Marssálek, Wáclaw Zatočil a Mateg Kroilo; ti magj řád, sjdlo a hlas w kapitole podržeti až do swé smrti gako skutečnj kanownjci. —

Proti tomuto dworskému nařjzenj powstali tito tři kanownjci z té přjčiny, že takowá změna se stala na žádost gen sjdelnjch kanownjků, nikoli tedy od celé kapitoly. Děkan sám psal osobně na swé přátele do Wjdně, na hraběte Rothenhana a na dworského radu Mayra, žádal aby práwa kapitolnj škázy netrpěla; wenkowsstj důtkliwou stjžnost u dwora zadali, načež ale dne 25. čerwna r. 1795 odpowěd byla dána, že to má tak zůstati, gak posledně bylo ustanoweno. Na to tehdy spůsob installace i přjsaha při kanownicjch titulárnjch změněna byla. R. 1817 opět titulárnjm kanownjkům napadlo žádati u dwora o práwo sjdla a hlasu w kapitole, byli ale dne 19. kwětna r. 1818 odmrsstěni.

Těžkosti s obcj Wyssehradskou; Magistrát zrussen.

Soudu a mrzutosti nebylo konce, gakkoliw obec děkana odprosila a sljbila, že bude w pokogi. Gubernium obci poukázalo na cestu práwnj pod zastoupenjm fiskálnjho úřadu we třech měsjcjch, aneb že se gim wěčné mlčenj ukládá. Město se ani po 19 měsjcjch na práwnj cestu neuchýlilo, proto že nemělo peněz. W předesslém soudu sbjrku na útraty udělali a sebrali ode wssech wlastenců 10 zl.; wydánj bylo 250 zl., tedy ostatnj wypůgčili se na hypoteku domu radnjho. Kapitola ten dluh platiti nechtěla gako wrchnost, a tu měla rada Wyssehradská co dělati, než 240 zl. dohromady sehnala, gakkoli měsstané horliwj prawili, že poslednj kabát wynaložj, aby zahágili práwa. Může-li ale kdo hágiti, čeho nemá! Čas ohlássenj ku práwnj cestě prossel, tedy bylo nařjzeno

14. řjgna r. 1779, aby obec Wyssehradská wjce se neopowažowala o práwomocenstwj gaké proti wrchnosti se hlásiti. Kragský úřad chtěl r. 1781, aby měšťané na Wyssehradě něgaký wogenský pluk ze swé společnosti zřjdili. Oni žádali ponjženě, aby gim milostiwá wrchnost penjze k tomu dala, že to rádi učinj. Zůstalo to bez měſtských wogáků, a hle, Wyssehrad posud stogj! Skrze wssecka takowá hrozná léta se prodrala obec Wyssehradská se swým primasem, purkmistrem, radnjmi a staršjmi obecnjmi, nemagjce žádných obecnjch přjgmů. Nagednou přisslo cjsařské nařjzenj, aby sprawowánj práwomocenstwj wssudy w městečkách wrchnost na se wzala, neb aby na giný wrchnostenský práwomocenský úřad ta spráwa byla přenessena, nepřebýwá-li takowému městečku čistých důchodů 450 zl.

Wyssehrad neměl žádných přjgmů, aby mohl ročně 450 zl. ugistiti; musil práwomocenstwj prowozowánj pustiti a wrchnost ge na sebe přigmouti. K tomu bylo třeba swětnice pro řjzenj, mjsto pro ssatlawu, práwnjho pjsaře a posla strážnjho. Obec postoupila za něgaký ročnj plat swětnice a komory w radnjm domě. Wrchnost nežádala za přigetj toho gha pranic; ale práwnj taxy ustanowila na wydrženj práwnjho, pjsaře a služebnjka. Pjsařem byl wždy pjsař hospodářského kapitolnjho úřadu. Obstaránj knih gruntownjch, inwentář, poručenstwj s účty sobě wrchnost zwlásstě zanechává; rozepře práwnj a soudy a pogednánj pozůstalosti patřj práwnjmu, gen pozůstalosti duchownj při kostele Wyssehradském wrchnost wymjnila sobě.

Tak bylo umluweno w kapitole r. 1787 dne 3. prosince, a r. 1790 utwrzeno. Ku spořádánj pletek politických toho roku ustanowila wrchnost za rychtáře Antonjna Chlingra, za starssj obce: Wogtěcha Hubacia a Antonjna Pohana, kteřjž tyto powinnosti bez úplatku na sebe wzali; z radnice platila wrchnost ročně 24 zl. Tak to mnohá léta bylo, až obec zwlásstnjho knihownjho si ustanowila, genž wssecky gegj obecnj důchody z práwnjch tax i nágem z obecnjho domu spotřebowal.

Kanownjci sjdelnj a prwnj pouze titulárnj.

Jozef Rosser gsa na Wyssehradě kanownjkem sjdelnjm 48 let — 27. ledna r. 1794 w 97. roku wěku swého byl pohřben na hřbitow kostela Wyssehradského; poslednj léta téměř o zrak přissel a tu ani z domu newycházel; bydlil w resideuci u skály. On we skále winičku zdělal, wzácné keře winné nasázel a potěssenj z toho měl, když některý hrozen, genž dwě libry i wjce wážil, arcibiskupu Pražskému darem podati mohl. Byl milownjk knih, hodnou sbjrku gich měl. Kapitole darowal spis dogmatický 23 djlů Eusebia Amorta. — Historii Českou od Goldasta a pogednánj o přednostech stawu swětského od Ludwjka Sabbatina. Založil nadánj na 4 msse sw. ročně. Na geho mjsto wolen byl Frantissek Ondrák, rozen w Benessowě, farář Pisselský, bohoslowj bakalář; wolen 30 čerwna 1794. Prwnj wolenj titulárnjch kanownjků se stalo dne 5. řjgna r. 1795; osm dokonalých a slowútných mužů se o kanownictwj hlásilo, a zwoleni byli Hynek Stegskal, děkan Německo-Brodský, Jozef Wondrák, děkan Chrastawský a Prokop Itz, farář Držkowský.

Nábytek kostelnj r. 1798.

Střjbro.

	lotů
Monstrance střjbrná pozlacená se sprostými kaménky . .	60
Welký kalich pozlacený	48
Welký kalich pozlacený od Wrby r. 1729 darowaný .	52
Malý kalich starobylého djla	32
„ „ s kwětinkami	32
Pacifikál djlem pozlacený	41
2 konwičky s talјřem	57
2 prostřednj konwičky s taljřem	42
2 malé „ „	42
Kaditelnice s lodkou	53

	Lotů
15 zápon u pluviálů	97
Rafyka	8
Welký křjž	180
„ kalich od Lilienthala	55
Kalich od Hubacia	39
Malý kalich	26
Welký „	40
Starobylý kalich	33
Ciborium	26
Pacifikál	31
Berla na hoře pozlacená	167
Swjcen	17
Rafyka	14
Kropáček	9
Pontifikálnj křjžek	4
Taljř	33
Konwice a mjſa	120
Kaditedlnice s lodkou	80
Malá lampa	9
Oběti	4
Oběti, miſtrné djlo	4
9 penjzů	13
Kowánj na miſále	55

Toto wſſe r. 1810 na poručenj cjſařſké do mince k rozpuſſtěnj přiſſlo.

	lotů
Střjbrná ozdoba na měděné berli	18
Tabernakel u P. M. ſſancowſké	320
Korunky u P. M. deſſkowſké	3
Monſſtrance gotická	244
Welký kalich se ſubtilnou ozdobou	68
Reliquiář s perletj	1
2 konwičky s taljřem	64

Prſten s modrým ſklem 1 ½ zl. ceny.

Pontifikálnj křjž s kamjnky rozličnými r. 1740 w ceně 6 zl.

Cegnowých ſwjcnů od těch u welkého oltáře na ſtoličkách až do zlámaného w ſakriſtii 52 kuſů, lamp cjnowých 8.

Co ſe nynj w koſtele nacházj, wſſe bylo pozděgi od Khuna zřjzeno.

Deſet rozličných aparátů, k gednomu patřj 13 pluviálů, 13 infulj, 3 ornáty a 2 dalmatiky. — K ginému 12 infulj, 9 pluviálů. Geden ſe nazýwá Galaſſký m, druhý Hubaciuſký.

Mimo nahoře dočtených 16 rozličných infulj 4 tunicely, 5 párů rukawic, wel 7. — Gednotliwých ornátů barwy bjlé 9, čerwené 5, zelené 8, modré 4, černé 10, rozličných barew 7.

Gednotliwých pluviálů 9; oſmeré ſſaty ke ſochy P. M. w ſſancjch; rozličných alb 22, humerálů 25, rochety 2, kotny 3, ſuperpelic 6; 11 komžiček, 30 korporálů atd.

4 čerwené chorálnj kabáty pro choraliſty, 2 pro koſtelnjky, 10 pro miniſtranty; 4 černé pro miniſtranty. Ku okráſſlenj tabernaculum 7 kuſů akſamitowých, damaſſkowý balbachýn k welkému oltáři, damaſſkowých ſſpaljrů menſſjch a wětſſjch 30 kuſů; giných damaſſkowých 13 kuſů.

Korouhwe 2 žluté a 4 čerwené hedbáwné.

Balbachýn čili nebeſa hedbáwná bjlé půdy s wſſeligakými kwěty; geden modrý a geden poloatlaſowý balbachýnek u P. M. Deſſkowſſké.

Florentin a Marſſálek děkanowé. Henniger proboſſt.

Antonjn rytjř z Weſelých zemřel w Pánu dne 4. čerwence r. 1798 ráno w gednu hodinu po 26. letech děkanowánj ſwého. W ſkutku to byli hroznj a ſtraſſnj čaſowé pro kapitolu Wyſſehradſkou; očitě geſt widěti, že Hoſpodin Pán wſſemohoucj a patronowé ſwatj národu Čeſkého to mjſto oſtřjhali a zachowali, aby poſlednj paprſſlek a památka hory Wyſſehradu a geho ſláwy, kteráž po weſſkeré Ewropě a dále rozſſjřena geſt, potlačena nebyla.

Weſelý za celý čas nic k dobrému koſtela a kapitoly neučinil. Byl ſice wážně, ale přec weſele žiw. On měl přjležitoſt koſtel Wyſſehradſký wnitř na negwýš ozdobiti. Z koſtelů kláſſternjch oltáře a giné koſtelnj wěci welmi ſkwoſtné za laciný penjz prodá-

wány byly, na Wyšehradě se wšeho užiti mohlo. Zanechal fundaci na 10 mšj sw. ročně; na choralisty za Amen při žalmu De profundis, genž se denně řjká w kapli B. M. P., a na škołu odkázal 100 zl. státnj obligaci. Kostel dědil po Weselém 3387 zl. 52 kr.

Dne 2. řjgna r. 1798 wolen byl Florentin Jozef za děkana; on mage penjze, žádal hned o potwrzenj a o staw rytjřský w stawu panském; obého nagednou dosáhl. Installowán byl za děkana teprw neděli 7. po sw. Duchu dne 30. čerwna, na který den také spolu swé druhotiny držel r. 1799. Byla znamenitá slawnost. Probošt Šulstein byl ku slawnosti sw. Petra a Pawla bytem na děkanstwj na Wyšehradě. Dne 30. čerwna wzal probošt děkana do kočáru, a geli na horu a zastawili u kaple sw. Martina; tu byli kanownjci, wikáři, 8 akolytů, choralisté a weliké množstwj lidu pohromadě; počalo se odtud procesj ke kostelu a do sakristie a odtud k welkému oltáři, kdež byla installace. Pak měl děkan pontifikálnj mšj, a po nj přišlo dwé manželů, genž slawili 50letou památku manželstwj swého. Martin a Kateřina Nemogowštj, řemesla sladownického, lidé sprostj, 10 djtek splodili, a 30 wnoučat měli, nebyly ale wšechny na žiwě.

Po wšj pobožnosti byl na děkanstwj slawný kwas; 26 osob sedělo u stolu. Negwyšššj purkrabj hrabě Kager ze Štambachů, president od zemského práwa, Fiskus, Mayer, opat Strahowský atd.

Florentin byl toho mjněnj, že mnoho dobrého udělá; ale odkládal, až nic za žiwobytj neučinil. Dne 16. března r. 1803 zesnul w Pánu, a w poslednj wůli teprw gměnj swé lecgaks rozdělil. Za geho času byla cihelna s wápenicj zaprodána, a sice za tolik peněz, že by nynj ročně wětšj nágem se dostal z prázdného mjsta od každého dřewnjho obchodnjka.

To gsou w prodegjch moudrosti ředitelů kapitoly Wyšehradské a bohatého Florentina. On prodal w Kosoři statek za babku, r. 1854 geg opět kapitola koupila za 12000 zl. střjbra. On swé gměnj odkázal kostelu, ustanowil wšeligaké fundace, přes 30000 zl. na hotowosti a w stawowských gistotách na to zůstalo.

Fundace tyto gsou:

1. Tři chudj magj w zaswěcené swátky B. P. M. Mariánské pjsně w kapli P. M. ssancowské odpoledne spjwati.

2. Ročnj památku smrti slawiti, den před tjm hodinky, druhý den mſſe pontifikálnj za mrtwé, a dwě malé mſſe aby dwa vikáři čtli a denně geho gméno w modlitbě za zemřelé připomjnali.

3. Aby kanownjci w neděli adwentnj a postnj, též na gméno Pána Gežjſſe a Marie Panny při welké w kápjch přjtomni byli.

Na gednoho chudého přigde as widenský a na kanownjka as 1½ kr. stř., a ti ubozj vikáři magj za tu mſſi a 361 gména gmenowánj ročně as 12 kr. dohromady. Tuk patrná nespráwedlnost! Powinnost zůstala a nádánj zmizelo.

4. Založil menſſj prebendu na Wyſſehradě pro oltářnjka.

5. Na oprawu ſſkoly Wyſſehradské 50 zl. odkázal. Za žiwobytj swého učinil nadánj u Milosrdných w Starém městě Pražském, aby kapitola Wyſſehradská nemocného gednoho wždy zaopatřeného měla. Druhé nadánj w domě nedužiwých na Karlowě pro gednu osobu. Tak alespoň po smrti prospěl. Děkan Weselý prwnj a Florentin byl druhý, genž ne do krypty, ale na hřbitow pohřbeni byli.

Na mjsto Šulsteina ustanowen byl dne 23. prosince r. 1801 Prokop baron Henniger z Eberku, proboſſt Gindřicho-Hradecký, a někdy kanownjk Wyſſehradský. Geho zbožj rád oheň nawſſtěwowal. Poslednj časy bytj geho w Gindřichowě Hradci shořelo proboſſtstwj Gindřicho-Hradecké, a prwnj léta proboſſtowánj Wyſſehradského statek geho Žitenice shořel, t. g. dwůr a zámek. Od bydlil wětſſjm djlem w Praze, pilně kapitoly držel. Tak byli tři proboſſtowé po sobě, genž w skutku gako zástupcowé kapitoly gi upřjmně a horliwě zastáwali. R. 1809 Henniger dokonal a na Wyſſehradě pohřben byl. On kostel Wyſſehradský dědicem ustanowil. Zámek a dwůr w Žitenicjch wystawěl a gměnj po sobě přes 20000 zl. (bankocedulek) zanechal. Knihy, pokud' pokradeny nebyly, dostala kapitola; pěkná sbjrka to byla, wětſſjm djlem we francouzské řeči; wſſe skwostně wázáno.

R. 1811 wyſſel tak nazwaný finančnj patent t. g. nařjzenj cjsařské, že penjz a psanj listowé na penjze toho a předeſſlého

roku wyhotowené gen pátý djl platiti magj a giné giſtiny podlé ſtupňů wjce neb méně ſtrácj. Ta pozůſtaloſt půſobila tedy nagednou gen 4000 zl. R. 1826 giž z toho nebylo nic. Doſtala také kapitola hned po geho ſmrti ſproſtý zlatý řetěz, a křjž pontifikálnj s 12 ametiſty a s 35 briliantky, ceněno obé na 168 zl. we ſtřjbře. Zemſký ſoud žádal, aby kapitola to zbožj wrátila, že wydánj po nebožtjkowi nenj zaprawenо. Kapitola to neučinila. Děkan ten řetěz a křjž při ſlawnoſtech noſil. R. 1827 neſſťaſtnému děkanu Želizkowi obé někdo ukradl. A geſt giž r. 1835, a ta pozůſtaloſt geſſtě nenj ſkončena, ačkoliw ani haljře z nj pro koſtel Wyſſehradſký gako dědice ſe nenacházj. Když Florentin, kanownjk a farář, za děkana zwolen byl, žádal Marſſálek, gſa nynj negſtarſſjm kanownjkem, ale na ſwé faře w Dobřichowicjch ſjdle, do reſidence per optionem, gak to práwo ſebou neſlo. Kapitola uzawřela, že optowati může do reſidence, a řád w kapitole mjti gako negſtarſſj, ale ne prebendu farářſkou, nýbrž poſlednj Wrboſkou a Čjžkowſkou. Což Marſſálek přigal. Werthenpreis gako ſtarſſj ſjdelnj kanownjk byl farářem, proto že Zigžan negſtarſſj, na němž řád byl farářem býti, pro ſtaroſt a ſlaboſt farſkých powinnoſtj na ſe wzjti nechtěl. R. 1803 dne 30. ſrpna byl Jozef Narcis Marſſálek za děkana wolen a r. 1804 dne 1. čerwence od proboſſta Hennigra inſtallowán a ſice poſlednj. Welikou radoſt měl Marſſálek, když doſtal liſt, že geſt do ſtawu panſkého powýſſen a rytjřem učiněn. Geſt to wjce kniha w čerweném akſamitě wázaná, na zlaté ſſňůře zawěſſena weliká pečeť w moſazné pykſle. To měl po wſſecky dny děkanowánj ſwého na ſtole we ſwém pokogjku ležeti. On začal rekwiem pontifikálnj za duchowenſtwo Wyſſehradſké držeti po duſſičkách. Pozůſtawil také nadánj, tak že rekwiem nynj ſe držj na den, když památka za wſſe duchowenſtwo arcibiſkupſtwj Pražſkého ſe koná. Dne 2. dubna r. 1805 byl Marſſálek uweden do tak zwané diety. Ten den byl též uweden Henniger proboſſt Wyſſehradſký, Milo Grün, opat Strahowſký, a Leopold, opat Emauſký. Gednoho dne počalo hořeti w pokogjku Marſſálkowě, něco papjrů kapitolnjch ſhořelo, oheň ale wen newyſſel, ſſťaſtně ſe w pokogi uduſil a uhaſl. R. 1807 dne 20. dubna Marſſálek ſ a wěčnoſt odebral.

Udělal nadánj na chudého žáka Wyssehradského, aby ročně oděn byl, pokud penjze stačj, odkázal stawowskou obligaci na 150 zl. Zanechal po sobě gako děkan gměnj as 4000 zl. Zůstaly po něm dwě sestry dědičky, a ty ubohé dost nouze a hladu se natrpěly, poněwadž spráwa zemská ku wygednáwánj pozůstalosti tolik let potřebowala, až gedna dědička umřela a pro druhou něco málo zůstalo.

Florentinské nadánj katechety.

W poslednj wůli určil J o z e f F l o r e n t i n, aby z toho gměnj, kteréž kostelu Wyssehradskému odkázal, nadánj se učinilo pro gednoho vikáře čili oltářnjka, neb katechetu. Wykázal stawowské gistiny, genž ročně úroků dáwaly 260 zl. Za to měl kněz cjrkewnj w normálnj sskole skoussený a takměř wýborný we wyučowánj djtek w křesťanském katolickém náboženstwj, každý týden ssest mssj sw. čjsti, každou neděli a každý swátek odpoledne we Wyssehradském kollegiátnjm kostele křesťanské cwičenj držeti; s ostatnjmi třemi vikáři w kůru pobožně hodinky řjkati, mimo neděle a swátky, kdyžby křesťanské cwičenj držel, tu netřeba mu do kůru gjti, za to má tjm pilněgi spowjdati a we spowědlnici seděti — též denně ráno po kůru při upamatowánj na zemřelé děkany L i l i e n t h á l a, W e s e l é h o a F l o r e n t i n a přjtomen býti. Kapitola předložila zemskému řjzenj, že takowé nadánj gest nesslussné a nedostatečné, i nawrhla, aby z pozůstalosti F l o r e n t i n s k é, genž kostelu patřj, tolik kapitálu se k tomu nowému nadánj určilo, aby ten oltářnjk měl ročně 400 zl. Swětsstj lidé to uznali za sprawedliwé, a tak kapitola nadánj přigala. F l o r e n t i n ustanowil, aby děkan sám wždy kněze schopného na tu fundaci dosazowal, a když by mu dal byt zdarma, že ten kněz má děkanu při malé mssi sw. posluhowati.

Ziggan a ginj kanownjci toho času.

F r a n t i s s e k Z i ğ ğ a n znamenage na sobě slabost, dne 9. prosince r. 1799 poslednj wůli wyřkl a swé gměnj na skutky milosrdné a k rozssjřenj pobožnosti rozdělil. Nadánj učinil:

1. Na papjr a sskolnj knihy pro Wyssehradské chudé žáky.

2. Na domácj chudé.

3. Na gednu postel u milosrdných, aby kapitola nemocné swé tu zaopatřiti mohla.

4. Na anniversarium.

5. Kostel ustanowil dědicem, ale s těmito wýminkami: aby se úroky z toho, co kostelu čistého kapitálu připadne, zaopatřil černý skwostný aparát. Kápi kanownické, komže a rochetky pro ministranty ke slawnostem, aby se oprawowaly a oltáře obnowowaly, a aby úroky z geho pozůstalosti tjm gistěgi na také wěci se wynakládaly, měl se na ně při kostelnj kase zwlásstnj účet wésti. Toto gměnj Zižžanowské tak dlouho mělo kostelu náležeti, až kostel bude mjti swého gměnj 25000 zl. mimo pozůstalost Zižžanowskou. Gak mile bude takowé gměnj mjti, má pozůstalost takowá přenessena býti na kapitolu, aby měli kanownjci sjdelnj něgaký základ k zachowánj w dobrém stawu swých residencj nebo ku zlepssenj prebend. Summa, genž z té pozůstalosti kostelu neb kapitole připadla, dělala 3365 zl.

R. 1809 měl kostel swého gměnj 30466 zl., kapitola žádala zemské řjzenj, aby Zyžžanská pozůstalost kapitole připsána byla, a stalo se. Úroku ročnjho bylo 168 zl. 15 kr. Z toho brali až dotud choralisté, hudebnjci a kostelnjci ku přilepssenj 70 zl. ročně; dostali přjdawek nynj 14 zl., početwedoucj kostelnj 1 zl., ostatnj 83 zl. 15 kr. ročně připadlo kanownjkům k zachowánj residencj neb ku zlepssenj prebend.

Prokop Itz, farář Držkowský a titulárnj kanownjk, wolen byl dne 17. čerwna r. 1800 do residence, gměnj sebou nepřinesl, w těchto časech drahých nic k lepssjmu neměl. Itz byl muž pokogný, wljdné twáře, wysoké a wážné postawy; nezanechal žádného gměnj po sobě, nad mjru krásně psal, učenosti znamenité ale neměl.

Dne 4. prosince r. 1800 wolen byl do residence kanownjk titulárnj a děkan Bezenský, spolu wikář Mlado-Boleslawského okresu, Jozef Dytrych, muž wysoké wážné postawy, přjgemné twáře, pln schopnosti a učenosti, dobrého srdce, powahy mjrné, čistoty a pořádku welký milownjk, upřjmný a horliwý Čech. On hned s počátku až do konce swého žitj mnohé těžkosti měl. Kázanj a kostelnjm prácem zwyklý nebyl, po swém na kněžstwo wyswěcenj obdržel

hned faru sice malou, pak w krátkosti welkou w důchodech, ne pak w prácech duchownjch pastýřských, proto wssecken swůg čas spisowatelstwj a studijm obětowal. Na Wyssehrad přissed, pro doktorát bohoslowecký se připrawowal, doktorát dosáhl a professuru cjrkewnj historie na wysokých sskolách Pražských dostal. R. 1812 byl Dytrych wolán na wysoké sskoly do Wjdně; on powolánj přigal s wýminkou, aby kanownictwj Wyssehradské podržel. Přisslo dotazowánj na kapitolu, nemá-li nic proti tomu. Ona měla, tedy s toho sesslo. Kapitola si měla rozuměti, a nedělati překážky, zagisté by z toho žádné sskody byla neměla.

Dytrych pro kapitolu giž w těch letech docela žil a gegj dobro wssemožně wyhledáwal, on ani těm, genž mu překážky činili, nikde na křjž stéblo proti mysli nepřeložil; nikdy gsem po wssecka léta, co gsem geg znal, neslyssel, že by proti komu urputné neb potupné slowo pronesl, o mstě nebylo ani pomysslenj. O tom, genž gemu neb ginému křiwdu neb giné zlé učinil, řjkáwal: Shromáždunge sobě hněw ke dni hněwu. Tjm swou celou neljbost na gewo dáwal. Wznessená mysl we wssem i w žertu se ukazowala. Posledněgssj léta swá častokráte žádosti na zemskou wládu zadáwal, když něgaká důstognost uprázdněna byla. Toto geg w podezřenj u těch, genž ho neznali, přiwedlo, že gest hodnostj žádostiw, neb nespokogen s tjm, co má; on ale ani marnostj, ani hodnostj žádostiw nebyl. R. 1818 přigal spráwu kapitolnjho statku w Kosoři. Hospodářské uměnj nebylo geho wěcj, ale z lásky ku kapitole čas, genž mu při geho professuře zbyl, tam stráwil, a w skutku wjce zwelebil, než když Peč, Werthenpreis a Itz ten statek řjdili; tito užili statku, Dytrych tam na 1000 zl. swých ku zwelebenj wydal. Ukázal alespoň swou dobrou mysl a wůli. Gako professor uměl si zjskati náklonnost u spoluprofessorů i lásku swých žáků, čehož důkazowé býwali wsseligaké radowánky, spěwy a básně k geho swátku po mnohá geho poslednj léta. Geho smrt bohoslowecká fakulta w Praze takto oznámila: W Praze dne 30. zářj r. 1823. Před několika dny stratila bohoslowecká fakulta na wysoce důstogném pánu Jozefu Petru Wáclawu Dytrychowi gednoho ze swých cti neghodněgssjch údů. On zesnul a to ne bez bolestného překwapenj swých spoluoudů a přátel. Geho welikou lásku

ke wssemu bohoslowecému učenj, geho obssjrnou důkladnou známost w něm, geho horliwost o geho rozssjřenj, geho náklonnost k wlasti a k mateřské řeči oswědčugj mimo giné geho wssecky skutky, také u welikém počtu od něho, djlem pod geho wlastnjm gménem, djlem pod gmenem Skalický, Kljč, djlem i beze gména na swětlo wydané knihy. — Památka geho bude u bohoslowecké fakulty, u onoho welikého počtu geho někdegssjch žáků a u wssech, genž ho za nic giného neměli, než byl, wždy w požehnánj; geho neunawitelná snažnost w konánj wsselikých powinnostj bude wždy zrcadlo a obraz wsseho následowánj hodný. —

Popsánj žiwota geho w archiwu historickém a statistickém patnáctého ročnjho běhu r. 1824 č. 17 obsahuge: On znal duchownj potřeby swého wěku i pjsmo sw.; Otce sw. i práwo cjrkewnj, což třeba znáti, neb známost sw. Otců a práwa cjrkewnjho docela zmizela, proto že za časů Jozefinských ti pokladowé swatj za powrhel wyhlássení byli. Kanownjk Ondrák často mi opakowal, co mladé duchowenstwo wenku o sw. Otcjch smýsslelo. Bratr geho wikář nabjzel mladé duchownj ke čtenj pjsem sw. Otců a slýchal odpowěď: O viri commiseratione digni. To byli žáci Jordánowi, Roikowi, kteřj prý učili Contemptum S. S. Patrum et conciliorum. Narozen byl w České Skalici dne 7. dubna 1763, latinské sskoly sstudowal w Gičjně, pak w Broumowě, též w Brně, kdež i filosofii slyssel a magistrem byl, byl w obecném semináři i w Praze, poslednj rok we Wjdni, kam byl powolán, aby normálnjmu spůsobu wyučowánj se učil. R. 1787 byl na kněžstwo poswěcen, r. 1787 farář w Kostomlatech, r. 1789 w Bezně, r. 1794 dostal titul děkana, r. 1795 bisskupským wikářem, r. 1799 titulárnjm kanownjkem, r. 1800 residenciálnjm kanownjkem na Wyssehradě; r. 1802 byl doktorem bohoslowj, r. 1803 professorem historie cjrkewnj, roku 1806 censorem králowským bohosloweckých knih a těch, genž w české řeči sepsány na swětlo wycházely. Začátečnjkům we spisowatelstwj welmi nápomocen býwal, řka: Nemá se mladý člowěk odstrassowati, ale schopná hlawa wzbuzowati. R. 1806 a 1822 byl děkanem bohoslowické fakulty; r. 1816 dostal titul a wssecka práwa rady duchowniho od knjžete a biskupa Churského we Šwýcařjch Karla Rudolfa hraběte Buol-Šauensteina, probossta Wy-

ſſehradſkého. Knihy od něho ſepſané a wydané gſou: Řeči Pána naſſeho Gežjſſe Kriſta w Praze r. 1793, a druhé wydánj r. 1807 w 8. Zákon Pána naſſeho Gežjſſe Kriſta s kratičkým popſánjm zgeweného náboženſtwj a geho wyznáwačů. 1803 w 4. Series praepositorum S. S. Ecclesiae Wissehradensis 1802. Spiſy od něho pouze wydané: Sedmero pjſnj duchownjch w Praze 1799. — Bohuſlawa Bilegowſkého kronika Čeſká, ſpůſob wjry křeſtanſké od Jozefa Skalického. 1816. Tomáſſe Bawörowſkého zrcadlo wěčného a blahoſlaweného žiwota 1822 w 8. Wýklad a čtenj na welký pátek. W Hradci Králowé. — Kázanj o manželſtwj. W Praze. — Kázanj na evangel. ſw. Jana, na den ſw. Trogice. W Praze. — Deſatero kázanj o ſw. pokánj. W Praze. 1822. Dwoge kázanj při ſlawnoſti prwnj mſſe. W Praze. — De scriptoribus Ecclesiasticis D. Hieronymi Presbyteri — Pragae. — Rukowěť ſſeſtinedělnjho učenj wyſſla w Praze bez wědomj Dytrychowa, byla to geho práce geſſtě z Bezna, kde mu bylo mnoho dělati s nekatoljky. — W druhém wydánj Hágkowy kroniky r. 1818 podjl znamenitý měl. — W čaſopiſech bral malý podjl neb docela žádný, a když wydawatelé gegich oznamowali, že Dytrych w něm podjl má, dálo ſe to tjm, aby ſwému čaſopiſu čtenáře naklonil. K tiſku připrawené ſpiſy zanechal:

1. Žiwoty ſwatých dědiců čeſkých z paſſionálu od r. 1379.
2. Gregorii Ep. Nissaeni opus admirandum de hominis opificio.
3. Libellus de tribus punctis essentialibus religionis christianae, quem Ernestus Archiepiscopus Pragensis primus in fine suarum constitutionum decrevit adnectendum.
4. Binae epistolae divi Clementis discipuli Sancti Petri ad virgines et virgines.
5. Eusebii Caes. Epis. Liber contra Hieroclem, qui comparavit Apoll. Tyen. Christo.
6. Ex D. Augustini confessionibus.
7. Historia Dei sive eorum, que Deus fecit pro salute hominum per veram religionem consequenda.
8. Collectio antiquissimarum fidei confessionum.
9. Objectiones Celsi contra Christum.

10. Demonstratio evangelica.
11. Constitutiones apostolicae.
12. Wjra w budoucj wěčný žiwot; z německého od Františka Mohna.

Poslednj léta se wssj pilnostj pracowal na historii článkůw wjry. W kterém sw. Otci o kterém článku wjry stopu nalezl, wybral a dle času pořádal, aby se patrně rozwitj a wzrůst učeného wýkladu a oswjcenj článků wjry po wssecka stoletj okázala. Kam se ty spisy poděly, newjm; za nemoci a po smrti pana Dytrycha z geho bytu ge někdo odnesl. On se domnjwal, že ke konci swého žiwota tolik prázdného času mjti bude, aby co za swého 20letého učitelského úřadu gako wčela ze sw. Otců nasbjral, to spracowati a do pořádku uwésti mohl. Bylo giž odhodláno, slussnou odměnu gemu za geho přičinliwost zaopatřiti; tehdegssj negwyšssj purkrabj Kolowrat Libsteinský děkanstwj u Wssech Swatých pro něho byl wymohl, ale Pán nebes a země ginák ustanowil, powolaw geg dne 26. zářj r. 1823 k sobě. Mnohý mu stoličky před nohy kladl, z čehož si on málo dělal, žádný z nich, genž to činili, nebyl hoden, aby řemjnky obuwy geho rozwázal; když gim zdwořilosti ano i milosti prokázal, oni newděčnostj se odměňowali. — Palas byl geho přjtelem. Dytrych gsa zwyklý na společnost sw. Otců a negznamenitěgssjch hlaw w prácech gegich schůzek giných nemilowal; František Frič profesor morálky na wysokých sskolách Pražských, s njmž ze studij byl spřjzněn, a Jozef Dobrowský byli w posledněgssjch letech ti gedinj, s kterými se rád scházjwal. Frič zemřel a Dobrowský starssj často byl churaw; tu řjkáwal Dytrych: gestli mi ten gesstě odegde, nebudu mjti žádného. Neodessel mu, ale on odessel gemu. On ze wsseho duchowenstwa w Praze, ani arcibiskupa newygjmage, sám duchownj znamenj pleš a kolar neustále nosil; oděn byl tak, že wážného kněze widěti bylo. Diwadel a weřegných schůzek, ačkoliw trudné mysli nebyl, nemilowal. Gsa wyzwán gedenkráte, aby se podjwal na prowozowánj Wiléma Tella od Sillera, wida člowěka dle spůsobu diwadelnjho skwostně aneb lépe posssetile ustrogeného, genž Wiléma představowowal, prawil: Ten blázen má představowowati Wiléma, gistě by se Wilém za něg styděl; a odessel z diwadla. Do-

mácj geho nářadj bylo ſproſté, když kdos na to ukazowal, odpowěděl: Chudoba cti netratj. W létě i w zimě před pátou hodinou ráno giž wſtáwal a pracowal, a w dewět hodin wečer na odpočinutj ſſel, po poledni po ſſkole na procházku ſám za bránu brzy tam, brzy ginam čaſto doſti daleko chodjwal, ſſirého nebe byl milownjk, což mu také ke zdrawj ſloužilo. W koſtele byl pobožný, doma pilný, we ſſkole horliwý, wſſudy wážný, mjrný a přjwětiwý. —

Dne 9. února r. 1804 byl do reſidencj wolen Karel Khun.

R. 1807 napadlo negſtarſſjmu kanownjku Werthenpreiſowi, že archiw giž dáwno geſt w nepořádku, že nenj ani poznamenánj liſtu, ani regſtřjk, dle kterého by ſe co nalézti mohlo. Itz a Khun tu práci na ſe wzali, ale tehdáž nic nedělali. Bibliotéku ſpořádati ſobě předewzali Ondrák a Dytrych. Ondrák w ſkutku knihy dle předmětů ſrownal a ſeznamenal; od té doby ale knihowny ſi žádný kanownjk ani newſſimnul. R. 1808 opět nowj archiwáři byli uſtanoweni Peč a Itz, a opět nic neſpůſobili, ano ſnad ani liſtem nehnuli.

Toho roku umřel poſlednj kanownjk wenkowſký, genž měl ſjdlo a hlas w kapitole, Matěg Kroilo, farář u ſw. Wogtěcha. On na Wyſſehradě ſe pohřbiti kázal. Tělo přiwezeno bylo do reſidence u koſtela proti zbrognici, a odtud byl weden průwod.

Nowý ſpůſob děkany na Wyſſehradě woliti a uſazowati.

R. 1805 dne 10. zářj wyſſlo dworſké nařjzenj, genž prawidla obſahowalo, gak ſe preláti a opatowé woliti a uſtanowowati magj. Spůſob a přjprawy gſou tyto:

1. Wečer před wolenjm poſtawj ſe klekátka do presbyterium čerweným ſuknem potažená, gedno na prawou a druhé na lewou ſtranu, tak ale, aby komiſaři gak králowſſtj tak arcibiſkupſſtj obličegem ne proti welkému oltáři, ale proti ſobě klečeli neb hleděli. Za klekátka ſe poſtawj ſeſle welké. Mimo ta giná dwě klekátka z každé ſtrany w presbyterium gedno před welkým oltářem k němu

obrácena a za každým dwě malé sesle. Na prwnjch sedj komisaři králowsstj a arcibiskupsstj, na těchto sekretáři a kancelářsstj.

2. Na den wolenj ráno w určitý čas se údowé kapitolnj segdou w kanownické residenci naproti zbrognici, očekáwagjce w rochetách a kápjch komisaře.

3. Při přjgezdu komisarů arcibiskupských i králowských se welkými zwony zwonj. — Arcibiskupské komisary několik kanownjků u dwéřj residence přiwjtá a uwede ge do pokoge zwlásstě pro ně určeného.

4. Komisary králowské přiwjtagj wssickni kanownjci u dwéřj residence, práwnj na práhu stoge, podá komisarům kljče na střjbrném tácu, gestli gaký, a uwedou se do pokoge zwlásstě opět pro ně určeného. Tu sem přigdou po opowědi komisaři arcibiskupsstj a wjtagj králowské, odegdou do swého pokoge, a očekáwagj nawsstjwenj králowských komisarů. Zatjm se srowná procesj: dwě korouhwe, za nimi arcibiskupský křjž, kterýž duchownj w dalmatice mezi dwěma akolyty s rozswjcenými swjcemi nese, pak akolyté w superpelicjch, gahen a podgahen w dalmatikách a w pluviálu ceremonář wede procesj. Ti wygdou, na zwony se zwonj, kanownjci w kápjch dle řádu swého po dwou, za nimi komisaři arcibiskupsstj, pak gdou rychtáři a konsselé, pak úřednjk se swým lidem, práwnj, a konečně králowsstj komisaři. W tom pořádku se gde do kostela.

5. Na prahu kostela podá ceremonář probosstowi, nenj-li ho tuto, starssjmu kanownjku kropáček, který se podá králowským, pak arcibiskupským komisarům. Při wkročenj komisarů do kostela bubny a trouby zawzněgj a pak na warhany se preludage. Kanownjci odstoupj do presbyterium, a prostřed nich gdou komisaři na swá mjsta, a teprw kanownjci gdou do swých stall, leč ten, genž má mssi čjsti.

6. Ten odegde do sakristie, oblékne se, s assistenty gde k welkému oltáři, a spjwá: Veni sancte Spiritus, řjká modlitbu, a pak se počne msse sw. o Duchu sw. Po evangelium podá se kniha králowským i arcibiskupským komisarům, když celebrant kouřen byl, byli i komisaři, poljbenj pokoge dalo se též napřed králowským, pak arcibiskupským komisarům.

7. Po mssi sw. s procesjm w tom pořádku, gak se do kostela sslo, gde se opět naspátek do residence, králowsstj komisaři se

uwedou dó ſwého pokoge a rychtáři i oſtatnj zůſtanou dole. Kanownjci s arcibiſkupſkými komiſary od oltáře ſe uchýlili do ſakriſtie, genž za Conclave ſloužj. Tu ſe uſadj na ſwá mjſta, a wolba ſe počne. Tři ſkrutatoři ſe uſtanowj.

8. Zatjm ſe připrawj u oltáře geſſtě gedno klekátko pro nowě woleného děkana.

9. Skrutatoři widouce, že zwolenj ſe ſtalo, w proceſj ale ſami gen gdou k reſidenci oznámiti komiſarům králowſkým, že giž zwolen geſt prelát; má=li ſe wolenj prohláſiti a chtěgj=li při prohláſſenj přjtomni býti. Když přjtomni býti chtěgj, nawrátj ſe ſkrutatoři s proceſjm do ſakriſtie, a celá kapitola gde opět w proceſj až do reſidence pro komiſaře králowſké, uwedou ſe do ſakriſtie a prohláſj ſe tu, kdo geſt zwolen.

10. W ſakriſtii kanownjci ſe obleknou w pluviály a wezmou infule na hlawy; komiſař arcibiſkupſký též i nowě zwolený děkan. Akolyta geden neſe pedum proboſſtſké, když proboſſt tu nenj, a druhý neſe pedum kapitolnj, a gde ſe k welkému oltaři, komiſaři gdou na ſwá mjſta, děkana uwedou k geho klekátku a ſtarſſj komiſař arcibiſkupſký poſadj ſe na židli uproſtřed oltáře; kanownjk každý wegde zatjm do ſwého ſtallum.

11. Nowě wolený děkan učinj wyznánj wjry, ſložj přjſahu před komiſařem arcibiſkupſkým a pak ſe počne inſtallace.

12. Po inſtallaci geſt: Tě Boha chwáljme. Wſſe duchowenſtwo i s arcibiſkupſkými komiſaři gdou do ſakriſtie, oděw meſſnj ſložj, a kanownjci domácj obléknou opět rochety a kápi, a komiſaři wſſickni ſe uwedou opět do reſidence, a tu ſtarſſj komiſař králowſký uſazuge we pozemnj ſtatky a práwa děkana woleného. — Pak geſt tabule. — O wſſem tom, co duchownjho geſt, pjſař arcibiſkupſký protokol pjſſe. Při inſtallaci nenj třeba, aby komiſař infuli na hlawu ſázel, proto že wolený gako kanownjk giž infulowán geſt, a co ſe pedum týče, toho ſe uchopj ſám, když mu ſtallum děkanſké wykázáno, neb akolyta s pedum u ſtallum ſtogj; toliko prſten na prſt mu dá, na důkaz nowého a užſſjho ſpogenj s koſtelem a kapitolou, a křjž pontifikálnj na důkaz práwomocenſtwj ředitelſkého w koſtele a w kapitole. Při tom wſſem kanownjci we ſſtallách infule

na hlawě magj, a děkan wegda do ſſtallum, káže akolytowi, aby mu infuli na hlawu dal a do ruky pedum. — Uſazenj we zbožj ſwětſké. Děkan ſložj přjſahu ode dwora předepſanou, podpjſſe popſánj wſſeho gměnj a práw kapitolnjch, úřednjk, práwnj, obecnj ſtarſſj, rychtáři podagj prawou ruku a poljbj prawou ruku děkanowi. Pro králowſké komiſaře muſj býti kočár se ſſeſti, pro arcibiſkupſké se čtyrmi koňmi. — R. 1850 při wolenj děkana nebylo wjce komiſařů králowſkých; bez nich wſſe, co k wolenj patřj, konáno bylo.

Obraz kapitoly od r. 1815.

Gako duha ſkwoucj mezi mlhami, gako wſſtjpenj cedrowé na hoře Libánu, tak ſtál wýbor mužů toho čaſu na Wyſſehradě. Karel Rudolf, z Božj a apoſſtolſké ſtolice miloſti biſkup Churſký a ſw. Hawelſký, ſw. řjmſké řjſſe knjže, Pán na Fürſtenbergu a Fürſten-Au, hrabě z Buol-Šauenſſteinu byl proboſſtem. — Děkanem byl Jáchim Preis z Werthenpreiſů, gjmž ſe ſtal po ſmrti Marſſálka děkana dne 11. ledna 1808, gſa negſtarſſjm kanownjkem ſjdelnjm a farářem. (Rodina ta byla do ſtawu panſkého powýſſena r. 1672). Sjdelnj kanownjci byli: Antonjn Peč, kuſtos a farář; Frantiſſek Oudrák, ſcholaſtik; Prokop Itz, Jozef Dytrych, ſwátečnj kazatel a profesſor cjrkewnj hiſtorie na wyſokých ſſkolách Pražſkých; Karel Khun, kazatel nedělnj, a ſpowědlnjk řeholnjch panen u ſw. Alžběty; Tomáš Weininger, kazatel rannj. — Wenkowſſtj kanownjci byli: Ignác Stegſkal, děkan Německo-Brodſký; Jozef Wondrák, farář Chraſtawſký; Jan Bohdanecký, farář Řečický; Frantiſſek Beránek, děkan Mlado-Boleſlawſký; Jan Berka, děkan Chlumecký a Frantiſſek Krabat, farář u ſw. Gindřicha w Praze, doktor bohoſlowj. Žádný z nich ani malého ducha ani poſtawy malé nebyl, tak že kandidáté o uprázdněná mjſta na Wyſſehradě ſe ucházegjcj, gſouce malé poſtawy, doſlýchali, že malé poſtawy na hrad patřj, na Wyſſehradě ale gak wnitř tak i zewnitř zroſtlj býti magj; to arci gen známý známému powjdáwal, a wſſak prawda to byla. Rozkoſſné zagiſté a k po-

božnosti powzbuzugjcj podjwánj to bylo, když na hod Boží a slawnosti w duchownjm rouchu w infuljch po dwou k oltáři kráčeli, u oltáře na dwě strany se postawili a gak do stolic wywýšsených zasedali, aby po celém kostele widjni byli, wšickni gsouce mužowé poctiwostj a wážnostj se skwoucj, někteřj z nich šedinami a wěkem kmetowským ozdobeni, několik gich i kněžské druhotiny bylo slawilo; když oni na kolena padali a hlawy swé před negswětěgšj swátostj oltářnj pobožně skláněli, měl lid obecný starce před očima, kteřj dle zgewenj sw. Jana před beránkem na kolena padagj a gemu se klanj; ak kterýkoli z nich k oltáři, na kazatelnu neb do spowědnice wstupowal, celá geho bytosť, každé geho hnutj wážnosť a nábožnosť progewowalo. Negen we swátek ale i we wšednj den, zwláště když školnj djtky k spowědi přicházely, dwa i tři do spowědnice sedáwali, aby tak faráři a geho pomocnjkům poněkud přispěli a djtky aby pohodlněgi pobožnosť wykonati mohly. Gakkoli by byl geden neb druhý některé náklonnosti swé rád pohowil, přece když o čest a dobré kapitoly šlo, wšickni se tak zapřeli, že pro swé pohodlj nikdy kapitolnjho prospěchu nezanedbali, aniž kapitola tomu připustila, aby společné dobré trpělo.

Nesnáze tehdegšjch těžkých časů w tichosti a trpěliwosti nesli a w nouzi gsouce postaweni, geden druhému podlé možnosti nápomocen býti se snažil, wšickni dům swůg dobře sprawowali, že ani přjčiny k zlému posuzowánj nedali. Pokognj, ústupni a dobrotiwi byli, nikdy se neswářili; wzniklo-li mezi nimi něgaké nedorozuměnj, wždy mezi sebou se urownali, nikdy geden druhého netupil, nehaněl aniž u úřadu snižowal, aby tak na wrchu měl.

Slabosti swé wespolek laskawě snášeli, a pakli se geden nad druhým horšil, bylo to z lásky a k geho naprawenj, a prawdu sobě do očj mluwjce w srdci úctiwosť k sobě zachowáwali. Gako w duze sedmero barew rozeznáwáme, tak každý ze sjdelnjch oudů tehdegšj kapitoly zwláštnj něgakou dobrou wlastnostj nad ostatnj wynikal. Werthenpreis děkan, ctitel domu, přál swým i giným, ačkoli sám welmi málo užil. Peč, býwalý pěstoun w panském domě, spůsobnostj mrawů w obcowánj, sladkou a uhlazenou řečj srdce dogjmati uměl. Ondrák, obraz horliwé pobožnosti, doma spis sw. Otce na stole wždy otewřen mjwal, tagemstwj Boží

rozgjmal, a častokrát za den před obrazem Rodičky Božj klekáwal, wroucně se modle. On nedlouho před swou smrtj powjdal, že co kněžem gest, ani gednoho dne hodinky se modliti nezameškal, pokud se pamatuge, že Laudes gedenkráte, gsa gesstě wenku na faře, wynechal. Zwěděw gedenkráte, že wikáři mezi sebou nedorozuměnj magj, sepiatýma rukama ge prosil, aby se smjřili, ačkoliw nedorozuměnj práwě tak důležito nebylo. Itz srdce byl upřjmného, co na srdci, to na gazyku. Dytrych mysli wznessené, ani sám bezpráwj nikomu neučinil, aniž připustil, aby se ginému, třeba i geho nepřjteli bezpráwj činilo, wždy křiwdu trpjcjho se ugjmal. Khun wzor pracowitosti neunawené a pln horliwosti, aby wždy něco prospěssného činil, co si před se wzal, od toho nepustil. O něm se powjdalo: Centies a cancellis repulsus, centies redit. — Weininger hospodář dokonalý, stálý až neustupný horlitel pro práwo a sprawedlnost. Moudrost wytesala sloupůw sedm a wystawěla sobě dům. Aby kapitola pewný základ opět měla, aby zastaralé bezpráwj a nepořádky opět se odstranily, bylo tolik sjly budownj, tolik učenosti a neohroženosti, tolik zapřenj sebe samého newyhnutelná potřeba. Gen wýbor takowých mužů byl s to, aby základnj práwa kapitolnj skrze dwě stě let zanedbaná kapitole opět wydobyl. Byla to práce nesnadná a poněkud nebezpečná; prawda wssak a práwo přece konečně swjtězily. — Chwalmež muže slawné a otce nasse w národu gegich. Wssickni tito w pokolenjch národu swého sláwy dosáhli. Těla gegich w pokogi pochowána gsou, a gméno gegich žiwo gest od národu do národu.

R. 1815 dne 2. prosince zemřel Prokop Itz a mjsto něho wolen byl Ferdinand Rieger, adjunkt při sskolách bohosloweckých. — Děkan Werthenpreis dokonal 3. prosince r. 1817, a děkanstwj nebylo obsazeno až 6. čerwna 1820, kdež Antonjn Peč za děkana zwolen, a na uprázdněné kanownictwj dne 5. čerwence 1821 Jozef Radjmský, farář Přjbramský z Králohradeckého biskupstwj dosazen byl.

Uwedenj základnjho pořádku w užjwánj zbožj kapitolnjho.

Od roku 1806 až do roku 1826 krutá půtka o to trwala, aby wesskerým zbožjm kapitolnjm wesskerá kapitola řjdila a geho užjwala, a sice tak, aby každý kanownjk stegný podjl w něm bral, děkan pak dwognásobně gako kanownjk. Časowé tehdegssj nad mjru těžcj byli, draho nesmjrné, a papjrowé penjze ceny neměly. Nouze wznikla mezi kanownjky, kdežto děkan měl wsseho hognost. Khun a Weininğer byli w kapitole, kteřjžto seznawsse práwa kapitolnj a kde by pomoci hledati měli, že wssj mysli i že wssj sjly swé w kapitole o to zasazowati se počali, aby kapitola w práwo se usadila. Kapitola dosáhla z nábožného základu ročně na 5 kanownjků 1000 zl., r. 1811 ale ten přjdawek stratila, a finančnjm listem toho roku kanownjci wůbec swých úroků a důchodů celou polowičku stratili, poněwadž kapitály, z kterých prebendy brali, u stawů složeny byly, a stawowské gistiny wssecky na polowičku úroků spadly. To kanownjky přimělo, aby k swému práwu se hlásili. Z počátku nebyla si kapitola swého práwa powědoma, nedostáwalo se gj také prawého ducha ku pomoci; páni kanownjci nechtěli se w to wkládati, každý sobě naděgi dělage, že děkanem bude, a tak se spěčowal, aby snad sám sobě gámy nekopal; až Khun a Weininğer wystoupili a na zisstnou takowou choutku sami ohled neberouce i w ostatnjch poněkud gi potlačili. Po smrti Marssálka děkana usnesla se kapitola, aby kanownjkům spomoženo bylo, že kterýkoli budoucně za děkana zwolen bude, postoupj kapitole dwůr w Kosoři, tak nazwaný Wyssehradský; druhý totiž dwůr od Lilienthala kapitole a kostelu darowaný gmenowal se Wisinğrowský. Werthenpreis byl zwolen, a spěčowal se dwůr postoupiti, wymlouwage se, že při wolenj neobyčegné wydánj měl. Někteřj kanownjci děkanu přáli, a měli za to, aby wssech statků a dworů se wssjm přjslussenstwjm po několik let gesstě užjwal, až by se zotawil, oni že chtěgi bjdu trpěti a s tjm, co úroků z kapitálu až posud gim wyměřených wyplýwá, se spokogiti. Děkan pak wygádřil se, že ničeho nepostoupj. Kapitola dne 2. února 1810 žádost na cjsaře wznesla a s důwody i základnjmi

listinami dostatečně 'gi opatřila. Děkan dostal nařjzenj, aby se o této žádosti wygádřil. Po mnohém sem a tam dopisowánj a wygednáwánj zaslal konečně děkan zprávu swou zemskému řjzenj, w njž zcela nic nowého nepowěděl, než co kanownjci giž dáwno wywrátili. Zemské řjzenj poslalo wssecko ke dworu, a dwůr z toho wida, že w dobrotě srownati se nechtj, odkázal wsse na práwnj cestu. Tak tomu bylo w červenci r. 1815.

Až dosawád byl Khun sám adwokátem. Aby u zemského práwa swou při bez překážky wésti mohli, přigali kanownjci práwnjka Jozefa Zahořanského z Worljka; děkan pak měl Eberta; ti byli splnomocněni, aby každý swou stranu zastupowal. Celých ssest měsjců tito páni advokáti o tom gednali, gak by se ugistili, kdo bude útraty té rozepře platiti. Oni znali čeho ge negwjce třeba. Mezi tjm wssak se také snažili, aby obě strany smjřili, což se gim po čase také posstěstilo. Dne 15. února 1816 byl Kosořský dwůr od úřednjka kanownjkům odewzdán se wssjm co k němu patřilo. Kanownjci magjce nynj oba dwory w Kosoři, pod zprávu úřednjka Chotečského ge odewzali, poněwadž w sousedstwu gest, a zemské řjzenj to postoupenj dne 17. dubna 1816 potwrdilo. Tjm spůsobem byl pokog zgednán na ten čas, co děkan žiw bude. Páni kanownjci wssak si tjm málo pomohli. Postoupený dwůr Kosořský w tak bjdném stawu byl, že chtjce ho poněkud užiti, důchody z Wisingrowského dworu do něho dáti musili. Při tom gubernium se tázalo, gak to bude s interkalárem, chtělo geg totiž po smrti děkana k náboženému základu zjskati. Kapitola podala zprávu, že užjwánj interkaláru základ swůg má w práwu, že kapitola zbožj společně užjwati má, kteréžto práwo dostatečnými důwody bylo prokázáno, a že úmluwa o postoupenj dwora Kosořského w práwu tom nic neměnj. Tuto úmluwu se wssemi přjslussnými spisy zemské řjzenj ke dworu zaslalo s tjm doloženjm, aby to bylo na wssecky časy potwrzeno. Na to přissla odpowěď z Wjdně ode dne 5. srpna 1817, že gest dobře; potwrzenj té úmluwy na wssecky časy že se státi nemůže, poněwadž kanownjci i děkan gen do smrti děkana gi učinili; to že by bylo na ugmu práwa kapitolnjho a cos nowého w nadánj kostela a kapitoly Wyssehradské. Při tom bylo ode dwora ustanoweno, aby se počkalo, až děkan umře, a pak

aby se o konečném wyřjzenj té wěci moudře gednalo. — Děkan 3. prosince r. 1817 zemřel. Kapitola dočkawssi 6 neděl práwnj lhůty, ouřednjky wssecky wypowěděla, giné a ginak ustanowila a w úplné práwo swé se uwázala, s tjm úmyslem, nikdy wjce nepřipustiti, aby děkan wssech pozemských statků sám gen užjwal. Ti, genž si na děkanstwj čáku dělali, newěřili tomu, že by se to stalo. Kapitola zadala žádost u zemského řjzenj, aby se nynj stalo, co dwůr 5. srpna 1817 nařjdil. Žádost tu konsistoř zadržela, a sama na ni odpowěd dala, že knjže arcibiskup nepřipustj, aby děkan nějaké skrácenj we swých důchodech trpěl. Aby se nějaké porownánj státi mohlo, že musj kapitola důchody děkanské i kanownické wykázati, a pak se ukáže, co se dělati dá. Probosst Buol-Sauensstein tehdáž byl w Žitenicjch; dne 19. února 1818 přigel do kapitoly. Tu bylo umluweno, že ten, kdo za děkana wolen bude, Kosoř postoupj, a až děkan bude, že se to s njm w dobrotě ugedná, aby nebyla děkanu křiwda učiněna, a kanownjkům aby bylo spomoženo. Zemské řjzenj to zawrhlo, a ustanowilo snessenj, aby kanownjci swá práwa prowedli. Dne 13. čerwna byla komis w děkanstwj. Wssecko, cokoli kapitola přednesla a za dobré k swému uspořádánj uznáwala, bylo zawrženo; komisaři stáli na tom, aby kanownjci s Kosořským dworem na wždycky se spokogili. Kapitola sice protokol podepsala, awssak wssecka práwa sobě wyhradiwssi, na budoucj rozsudek se odwoláwala. Zemské řjzenj spisy i důwody, které poslednj komise zawrhla, rozwážiwssi, kapitole opět nařjdilo, aby důkazy a pogednánj předesslé předložila, což se 25. ledna 1820 také stalo. Bylo tu co dělati, aby děkan wolen byl.

Dne 15. února 1820 nařjdil dwůr, aby kapitola bez odkladu děkana wolila, a nowě wolený děkan ať se upjsse, že chce býti z ohledu důchodů swých spokogen s tjm, co dwůr usoudj. Dne 23. kwětna w kapitole gednomyslně se uzawřelo, že i po wolenj děkana přjgmy ginak se děliti nebudou, než že děkan dwakrát tolik dostane co kanownjk. Dne 6. čerwna byl wolen za děkana Antonjn Peč, negstarssj kanownjk. Také on slowo nedržel, chtěge mjti wssecky statky, gako předkowé geho.

Po dosazenj Peče na děkanstwj bylo zemské řjzenj toho zdánj, aby se kanownjci spokogili s Kosořem. Kanownjci gedno-

myſlně k ſamému cjſaři žádoſt zadali, aby ge při tom zanechal, co w kapitole 13. kwětna 1820 ſpolečně umluwili a opis protokolu přiložili. Dwůr žádal počet důchodů dworu Koſořſkého a oſtatnjch důchodů kanownických. Kapitola podala žádané účty od r. 1820; poněwadž ſe děkanu Pečowi neljbily, zhotowil on účet giný od roku 1815, každý ſám pro ſebe. Dne 22. ledna 1821 k zemſkému řjzenj ſe to zaneſlo. Dne 31. ledna byl děkan Peč ode dwora potwrzen. Na ſwé dotazowánj, zdali úmluwu kapitolnj od roku 1820 geſſtě držeti má gako děaan po doſazenj i potwrzenj ſwém, doſtal od zemſkého řjzenj odpowěd, že: Ano. Po mnohých kapitole učiněných těžkoſtech zemřel děkan Antonjn Peč dne 9. února roku 1823.

Rozſudek dworſký o požjwánj důchodů kapitolnjch.

Dne 19. dubna r. 1826 bylo rozhodnuto, dne 25. dubna t. r. pod č. 11749 dekretowáno we Wjdni a w Praze dnem 16. kwětna t. r. pod čjſlem 25320 Wyſſehradſké kapitole oznámeno takto:

Rozdělenj weſſkerých kapitolnjch důchodů má ſe ſtáti tjm ſpůſobem, aby po ſrážce wſſeho wydánj, které děkan při wolenj a inſtallaci dle ſwé hodnoſti má, a které geho hodnoſt žádá, gako: taxy, koně, kočár, kočj, co zbude každému kanownjku po ſtegném djlu, a děkanu aby dwa takowé djly připadly, to z těchto přjčin: Nadánj ſwědčj wſſady kapitole s děkanem, nikdy děkanu ſamému, a při tom potud zůſtane, pokud z deſk zemſkých kapitola nebude wymazána a děkan do nich zapſán, oč ſe tak ſnadno nikdo nepokuſj. — S počátku byli ſamj ſjdelnj kanownici; počet gich nebyl určen — až r. 1628 legát wyřknul, aby dle giných kapitol 12 ſjdelnjch kanownjků uſaditi ſe hledělo. Za dlouhý čas byl gen děkan, kanownjk, farář a wikář — když důchodů přibýwalo, wzroſtl počet ſjdelnjch až na 6 kanownjků, — weſſkeré nařjzenj mluwj o ſimple a duple, r. 1628 geſt to i čjſlem určeno: simpla 500 zl., dupla 1000 zl. — Spolu byly ſpiſy od r. 1810, 1818, 1820 a

1821 kapitole nawráceny. — Byli tehdáž w kapitole mužowé, genž po děkanstwj toužili, a u zemského řjzenj ostré nařjzenj wymohli, aby kapitola beze wssech průtahů a odkladů k wolenj děkana se připrawila.

Po dotčeném rozsudku, genž se w prawnjm ústawu kapitolnjm zakládal, zdálo se, že w kapitole pořádek a pokog zgednán bude. Wssecko se ale dálo na opak, nebok od roku 1826 až do r. 1843 kapitola celá, gako kapitola i údowé kapitoly w mnohých nesnázjch a těžkostech se nacházeli.

Peč děkan a kanownjci Dytrych a Ondrák zemřeli; na mjsto nich přissli do kapitoly Wáclaw Hágek, rodič Králowéhradecký, farář Nebowidský a Jozef Rauch, farář w Čisté; na den negsw. Trogice r. 1824 byli installowáni.

R. 1825 zemřel Jozef Radjmský. Tadeáš Željzko, děkan we Wosici w Hradeckém biskupstwj a čestný kanownjk Králowé-Hradecký, přjbuzný Rauchůw, byl od mladssjch kanownjků Wyssehradský wyzwán, aby na Wyssehrad žádal, že bude děkanem. To pohnulo Željzkem, že o kanownictwj na Wyssehradě žádal, a také r. 1825 za sjdelnjho kanownjka zwolen byl. Jozef Rauch wolen na hrad Pražský za kanownjka, a tu mocně o to bylo usilowáno, aby děkanstwj na Wyssehradě se obsadilo. Po krátkém čase diwnou cestou se stalo, že přisslo ode dwora nařjzenj, aby byl děkan wolen. Aby kapitola s wolenjm neprodléwala, byla od knjžete pána arcibiskupa komise ustanowena, která na Wyssedrad přigela a kanownjkům ku podpisu list předložila toho obsahu: Že shromážděnj kanownjci Wyssehradssjj při wolenj děkana Wyssehradského pro tenkráte swé hlasy skládagj na pana probossta swého Karla hraběte Buol-Sauenssteina, knjžete a biskupa w Churu we Swýcařjch, aby on gednoho ze sjdelnjch kanownjků Wyssehradských za děkana zwolil. Kanownjk Khun panu probosstowi zprávu dal, co se děge a gak wěci se magj. Pan probosst ale zwolil za děkana Tadeásse Željzko r. 1827, genž 30. čerwence 1829 w 70. roku swého wěku skonal, spůsobiw mnoho nesnázj kapitole. Na uprázdněné mjsto wolen byl za kanownjka Frantissek Dřewěný, farář Loukowský, z bi-

ſtupſtwj Litoměřického. Kapitola ſeſtáwala z těchto oudů: Khun Karel, senior a farář, Tomáš Weininǧer, Ferdinand Rieǧer, Wáclaw Hágek, Frantiſſek Dřewěný, kanownjci.

Záſluhy Karla Khuna.

Karel Khun narodil ſe w Praze dne 2. červnu 1736 z rodičů ſtawu panſkého. Tu na učenj dán byl, w němž s pilnoſtj ſetrwal až do r. 1751, kdež 28. řjgna do towaryšſtwa Jezjſſowa wſtoupil. W Olomouci ſe učil libomudrctwj, matematice a etice, w Praze opět bohoſlowj a cjrkewnjmu práwu. R. 1758 byl učitelem latiny w Klatowech, r. 1759 w Hradiſſti na Morawě; r. 1760 w Gindřichowě Hradci. Dne 20. zářj r. 1763 byl na kněžſtwj ſwěcen a kazatelem, až r. 1765 do tercioratu do Telče odeſlán byl. Na to byl kazatelem nedělnjm w Kutné Hoře, potom ſwátečnjm w Praze na Starém Měſtě, a r. 1769 teprw řeholnj ſlib učinil w 33. roku wěku ſwého, byl kazatelem w Praze až do wyzdwiženj řehole, kázal w čeſké i německé řeči po přjležitoſti třikráte za týden. Dne 6. proſince 1776 ſtal ſe maǧiſtrem filoſofie a na to bakalářem bohoſlowj; r. 1777 weřegným papežſkým notářem. Při tom ſpiſowánjm knih ſe zabawowal. R. 1769 prwnj ſpis w čeſké řeči wydal. Po wyzdwiženj towaryšſtwa Jezjſſowa podrobil ſe předepſanému ſkoumánj pro úřad paſtýřſký, a dne 10. liſtopadu 1784 byl za kanownjka wenkowſkého na Wyſſehradě wolen a inſſtallowán, po čtyrech letech w 68. roce wěku ſwého do reſidence uweden a tu opět 22 let kázal; tedy 62 let byl kaztelem; r. 1812 ſlawil ſwé kněžſké druhotiny. W 90. roce wěku ſwého prawil, že na ſobě poznáwá ſlaboſt. Tu geſſtě wſſichni geho ſmyſlowé byſtřj byli; w 70. roce geſſtě mu zub naroſtl, genž ſe mu byl wydrolil. Nebyl koſtnatého, ſpjſſe ſſwihlého těla, wytáhlé poſtawy, přjgemné a wljdné twáře, mjrné powahy wůbec, ſrdce dobrého, ku pomáhánj wždy nakloněného. Pilnoſt, pracowitoſt a ſtáloſt geho w práci byla neunawitelna. We dne i w noci přemýſſlel o tom, čjm ſe zabawowal, mage křeſadlo u

lože swého, rozžal swětlo nočnjho čafu, kdykoli dobrá něgaká myšlenka mu připadla a hned gi poznamenal. Neuſtále doma trwal, pakli ho powinnoſt křeſtanſká aneb úřad newolal. Střjdmý w požjwánj pokrmu i nápoge, welmi pořádný, milownjk čiſtoty, newſſednj učenec, a gakkoliw znamenité gměnj měl, přece žádné nádhernoſti u něho nebylo, ani w oděwu, ani w nábytku, ani w čeledi, aniž gaké pýchy w geho řeči a gednánj. W ſoužеnj a pronáſledowánj byl co mučedlnjk trpěliwý, k ſwým negouhlawněgſſjm nepřátelům wljdný, dobrotiwý, newyſſlo z geho úſt ani gediné urážliwé neb hanliwé ſlowo. S neobyčegnou ſwědomitoſtj wſſecky řády, nařjzenj a ſpůſoby cjrkewnj zachowáwal; on gſa muž 91letý, senior kapitoly Wyſſehradſké, kněz jubilowaný, papežſký notář, ſe wſſj ponjženoſtj ruku poljbil panu Pjſſtěkowi, ſwětjcjmu biſkupu, a tázán gſa, proč tak učinil, prawil: Wždyť pak biſkupu ſluſſj ruku poljbiti. Když přiſſel bohoſlowec na kněžſtwo wyſwěcený, žádage Khuna, aby při primici kázati ráčil, a z úctiwoſti i wděčnoſti ruku mu poljbiti chtěl, nepřipuſtil tomu Khun, řjkáwage: Neſluſſj, aby kněz kněži ruku ljbal. Nábožnoſt geho wjce než kdo giný ſeznati měl gſem přjležitoſt, gſa w pozděgſſjch letech geho ſpowědlnjkem. Hluboce byl každý dogat, kdokoli widěl, gak nábožný kmet na zem klekal, aby pobožnoſt wykonáwal. Že milosrdný a ſſtědrý byl, každý okuſil, kdokoli něco od něho žádal; nikdy nikoho neoſlyſſel. Swé gměnj takto uložil: Gſa we Wodolce farářem, koſtel i ſſkolu wſſjm potřebným zaopatřil; hodiny na koſtelnj wěž zhotowiti dal, a při odchodu ſwém 2000 zl. koſtelu a na chudé odkázal. 4150 zl. gſa kanownjkem Wyſſehradſkým chudému úſtawu Pražſkému odewzdal; když ale Wyſſehradſſtj chudj od Pražſkých oděleni byli, nadánj toto naſpět žádal, gehož polowice také pro Wyſſehradſké chudé ſe wymohla. 700 zl. dal do ſſpitálu ſw. Bartoloměge, aby tam přigaty byly 3 oſoby, genž u kanownjků Wyſſehradſkých ſloužily, a po ſmrti gegich pro ſwůg wěk žiwiti ſe nemohouce, nouzi by byly trpěti muſely. O koſtel a ſakriſtii měl Khun wždy zwláſſtnj péči, aby ſe wſſe w dobrém ſtawu nacházelo. Gſa ſtarſſjm kanownjkem a farářem, počal co možného bylo ſprawowat. Pro koſtel dal náſledugjcj wěci z mědi ſpůſobiti a dobře pozlatiti: Monſtrancj ku každodennj potřebě, melchiſedech geſt wykládán dobrými

kameny; ciborium býwalé staré dal pozlatit, a zlatem krumplowaný pláſſtjk přidělati; mjſu s koſljkem k pontifikálijm, 2 taljře a konwičky; kráſný křjž do tabernakulum na welký oltář; tři kaditelnice dal platowati, geden kalich pozlatiti, a geho dolegſſj djl znowa miſtrně z mědi udělati. P. Jozef Dewoty, kanownjk wenkowſký, obětowal koſtelu kalich, gehož ſwrchek měděný a ſpodek ſtřjbrný welmi uměle byl zhotowen; Khun měl wlaſtnj kalich, gehož ſwrchek ſtřjbrný byl a ſpodek měděný, darowal tedy kalich ten také koſtelu a djly ſtřjbrné k ſobě a měděné opět k ſobě ſrownati a pozlatit dal; — čtyry ſwjcny cegnowé proſtřednj — čtweré konwičky s cjnowými taljři a 6 zwonečků koupil; — pacifikál dal platowat a kde třeba bylo pozlatit; miſály dal nowě wázat — staré breviáře odſtranil a dobré nowé zaopatřil. — Pro koſtelnjky a miniſtranty nowé čerwené kabáty a komže zřjdil a staré oprawil. Rochet, alb, humerálů, korporálů a ručnjků ku každodennj potřebě opatřil, co gich třeba bylo. Wſſecky oltáře doſtaly potřebné ubruſy, ſwrchnj tenčj, ſpodnj tluſtſſj, a kartounowé proſtěradla, — několik párů polſſtářů. — Aparát bjlý kráſný ležel mnohá leta, nemage port; Khun zlaté dobré porty koupil; druhý pomerančowé barwy také až na porty zřjzen byl; Ludmila Nigrinowá, měſſtanka Wyſſehradſká, dala co pomerančowé barwy, a Barbora Pſtroſowá, měſſtanka Pražſká co bjlé barwy na ornátě a dalmatikách geſt; Khun koupil porty a co oſtatnjho třeba bylo, a zřjdil také pluviál k tomu, užiw s gednoho starého koſtelnjho co ſe užiti dalo. Aby kůr u welkého oltáře celý čerweným damaſſkem potažen byl, koupil co třeba bylo a nowý baldachýn k oltáři M. P. w ſſancjch se zlatými portami zřjdil. K tomu oltáři koupil ſtřjbrný křjž a ku ſtřjbrnému taberuaculum přidělati geg dal. Oltář ſw. Martina, genž před lety z kaple ſw. Martina do kaple ſw. Anny neb nynj M. P. přeneſſen byl a tu ſtál, obnowiti a do koſtela k piljři poſtawiti kázal, a k němu druhý oltář ſw. Anny podobný k druhému piljři znowa poſtawiti dal, a toliko obrazu ſw. Anny, který giž w koſtele byl, k tomu použil. Warhany a poſitiv oprawiti a naladiti dal. Na to z koſtelnj kaſy 1500 zl. přigal, ſám pak ze ſwého 5140 zl. w. č. přidal. Aby kanownjci nepotřebowali ze ſwého reſidence oprawowati, a když by třeba bylo z nowa ſtawěti,

položil 6500 zl. na základ důchodů k stawenj residencj, podržel si wſſak až do smrti swé úroky. Z farnjch swých důchodů mezi kanownjky ročně rozdělil k 1000 zl. Bylo-li do hospodářstwj peněz třeba, Khun pomohl a půjčil, na zaplacenj se neptage, gednou 500 zl., gednou 300 zl., a tak po rozličně, konečně to kapitole darowal. K nadánj pro ſſkolnjho pomocnjka položil 1000 zl., 100 zl. na zaopatřenj knih dětem ſſkolnjm. Sbjrku knih swých počtem djlů sice newelikou, ale co do obsahu wýbornou, w které kněz w gakékoli důležitosti bohoslowecké rady dohledati se může, kapitole darowal čili odkázal; wſſe, co doma potřebowal k slouženj mſſe sw., 3 krásné ornáty se wſſjm přináležegjcjm, kalich, misál, konwičky atd. kostelu darowal, a aby kostel a kapitola daně dědické platiti nemusela, 100 zl. na to ustanowil. Poslednj léta dal se do spořádánj listowny kapitolnj; s newyslowitelnou pilnostj sepsal 24 ſſuplj listů, registřjk podlé let a gmen na každé ſſuple a pak obecný registřjk na wſſech 24 ſſuplj. Genom ten, kdo cosi podobného byl giž podnikl a tjm se objral, wj, gaká to práce. Poslednj léta swá neustále geſſtě pracowal na kázanjch swátečnjch. Znamenitý počet wýborných a užitečných spisů w německé i české řeči wydal, a sice:

1. Spasitelná spráwa a naučenj, kterak křesťan katolický u prostřed wezdegſſjch starostj Bohu slaužiti může. W Praze 1769.

2. Freundschaftliche und richtige Erklärung der kathol. Religionsgründe wider die unrichtigen Erklärungen der Protestanten in Antwort auf das Sendschreiben an einen in römisch-katholischen Landen sich aufhaltenden Freund. Prag 1774. 8°.

3. Christlicher Unterricht von dem Stande und Sakramente der Ehe, wie auch von tugendsamer und gottesfürchtiger Erziehung der Kinder. 1775. 8°.

4. Kurzer Begriff der christl. Vollkommenheit. 1770, 1773, 1775; sammt einer Abhandlung über die drei göttlichen Tugenden. 1804.

5. Krátký wýtah křesťanské dokonalosti; také w němčině 1771, 1776, 1804.

6. Mrawná a spasitelná kázanj na evangelie nedělnj na celý rok. 5 djlů. 1776. 8°.

7. Kázanj Jgnáce Wagnera zčeſſtěné. 1785. 8°.

8. Die Menſchenliebe, das Lieblingswort der jetzigen Zeiten. 1790. 1828.

9. Syſtem der chriſtlichen Religion in einer Uiberſicht vorgeſtellt. 1801.

10. Prawý základ a podſtatný pořádek křeſtanſkého katolického nábożenſtwj. 1802.

11. Katechismus für Braut- und Eheleute, den Seelſorgern zum Unterricht ihrer Pfarrkinder gewidmet, 1796; téż w čeſſtině, 1802.

12. Biblická konkordancj.

Rukopiſy po ſobě zanechal:

1. Swátečnj kázanj na hody Jeżjſſe Kriſta. 2 ročnj běhy.

2. Swátečnj kázanj na dni Marie Panny a giných Swatých.

3. Swátečnj kázanj na dni Swatých.

4. Rozličná kázanj.

5. Erklärung der wahren und ſcheinbaren Mißbräuche unter den römiſch-katholiſchen Gläubigen, in alphabetiſcher Ordnung. — Kam ſe tyto rukopiſy po geho ſmrti doſtaly, známo mi nenj. On byl po mnohá leta ſpowědlnjkem u Urſſuljnek a Alżbětjnek w Praze. On tu gedinkou ſlaboſt do ſebe měl, że nikomu nic neodepřel, a tak ſe ſtáwalo, że od zlých a bezbożných lidj čaſto o penjze oſſizen a mimo ſwou wůli a ſwé nadánj do wſſeligakých pletek zaweden byl, z kterýchż mu mnoho těżkoſtj poſſlo, w čemż mu ale geho mjrnoſt, dobré ſwědomj, geho trpěliwoſt a ſnáſſeliwoſt přiſpjwaly. Dne 15. čerwna 1829 w Pánu zeſnul w 93. roku wěku ſwého.

Karel Rudolf Buol-Šauenſſtein, proboſſt.

Karel Rudolf byl potomek Pawla z Buolu, muże to Šwýcara w práwech zemſkých zběhlého a plukownjka, genż i se ſwými potomky nazwán byl z Ritbergů a Straßbergů, od Leopolda I. baronem učiněn a r. 1690 do cjrkwe katolické ſe nawrátil. Karel byl muż nábożný a učený, papeżi a cjrkwi zcela odewzdaný

a biſkupem w Churu od r. 1794. On ſprawowal ſwé biſkupſtwj neohroženou ſtáloſtj a wěrnoſtj co dobrý paſtýř w neghorſſjch a negnebezpečněgſſjch čaſech. On a geho bratr, c. k. zemſký a konferenčnj miniſtr Jan Anton, byli r. 1808 hrabaty učiněni. Dědic tohoto ſtarého ſſwýcarſkého kolena, které na třech mjſtech má práwa úmluwy a obecná w Diſſentu, we Fürſtenau a Churwaldenu, geſt ſyn rakouſkého miniſtra, genž za choti má kněžnu z Iſenburğu. Karel Rudolf hágil ſwá práwa paſtýřſká, která měl nad znamenitým djlem země Tyrolſké, kterouž mu Bawořſké řjzenj za miniſtra Montgelaſe roku 1809 náſilně odňalo, za to byl pronáſledowán, ſužowán, oloupen a z biſkupſtwj ſwého wyhnán. Nemage w tom okamženj žádných důchodů, obdržel od cjſaře rakouſkého proboſſtſtwj Wyſſehradſké dne 29. března 1810 za ſwé zwláſſtnj záſluhy o rakouſké cjſařſtwj. Tjm kapitole čeſt a potěſſenj učiněno; ginak co proboſſt nic pamětihodného neučinil. Skonal dne 23. řjgna 1833 we ſw. Hawle we Šwýcařjch. Tělo geho bylo w biſkupſkém koſtele w Churu pohřbeno.

Záſluhy tehdegſſjch pánů kanownjků o koſtel i kapitolu.

Tomáš Weininger, rozen w Praze, od nábožných rodičů nábožně wychowán, byl negſtarſſj z třj bratrů, z nichž negmladſſj kněz w kapucjnſkém řádu w mladém wěku geſſtě zemřel. Druhý pak Kaſſpar, muž welmi učený, ſpiſowatel w německé, čeſké i latinſké řeči, paſtýř horliwý, r. 1835 gako farář w Kladně zemřel. Tomáš ſſtudie u Jezuitů w Praze odbyl a magiſtrem filoſofie byl. Nemage let muſel na wyſwěcenj čekati a gſa tehdáž geſſtě poſtawy maličké, málem by ſe mu byly pro malý geho wzrůſt překážky dělaly; zjſkal ſi wſſak náklonnoſt tehdegſſjho ſwětjcjho biſkupa Erasma Krieğera, kanownjka Pražſkého a děkana Staro-Boleſlawſkého, kterýž až do ſmrti dobrotiwě nakloněn mu byl. Byw na kněžſtwo poſwěcen, w tom čaſe gednjm rokem tak wzroſtl, že tjm kwapným zrůſtem běh krwe byl přeruſſen, tak že crkotem a až k umdlenj krew z noſu mu tekáwala. Přiſſed na kaplanſtwj do hor a nemoha pro ſlaboſt namáhawou chůzi w horách wydržet, byl od ſwětjcjho biſkupa a generálnjho wikáře do Hoſtomic přeſazen, od-

tud do Zwoleněwsi, pak na lokálii a konečně za faráře do Libeznic se dostal. Zde s horliwostj dobrého pastýře o stádo swěřené pečowal. Hospodářstwj a hospodářského uměnj gsa milownjk, faru i přjgmy gegi zwelebil, z mjst pustých a skaluatých zahrad a sstěpnic nadělal, sskolku založil. Hrabě Nostic kostel Libeznický stawěl. Weininğer stawenj a wsse takměř sám řjdil a wedl, a chrám Páně tak skwostně a mistrně zřjzen gest, že gen we wětssjch městech takowé chrámy nalezáme. Zem po celém chrámu gest čistým bjlým a černým mramorem wydlažena, oltáře gsou mramorowé a obrazy na nich mistrowské; hodiny důkladné na wěži, wěž plechem přikryta, a toho wsseho by bez přičiněnj farářowa bylo nebýwalo. Byla tenkráte pro kostel Libeznický doba zwlásst přjhodná, že se wěci z kostelů w Praze wyzdwižených prodáwaly. Weininğer také co skwostného bylo zgednal a zaopatřil. Gsa milownjk liternjho uměnj, negwýborněgssj časopisy držel, a při swém polnjm hospodářstwj, při stawěnj kostela a při ostatnjch pastýřských zaměstknánjch pilnému čtenj wýborných knih čas wěnowal. Gaký milownjk literatury byl, ukazuge skwostná geho knihowna. Fleury, Buffon, Bisching a g. gsou spisy po 60—90 i wjce silných djlech, a ty se w nj nacházegj. Gsa milownjk sstěpařstwj a zahradnictwj, měl sbjrku owoce wsseho druhu z wosku uměle wytlačeného, kteráž za 1100 zl. prodána byla. On malé spisky ku wzdělánj lidu na swůg náklad wydáwal a mezi lid zdarma rozdáwal. Tak roku 1833 wydal zpráwu o cjrkwi Americké a o gednotě sw. Leopolda a 1000 wýtisků po celém arcibiskupstwj Pražském rozeslal, což geg 90 zl. stálo. Na Wyssehrad do residence zwolen byw, měl se do bytu, genž na spadnutj byl, stěhowati. On dal residenci č. 48 skoro celou znowa stawěti, což geg 7000 zl. stálo, a zahrádku hned u nj náležitě wysázel. To byl počátek geho na Wyssehradě. Giž od mládj byl neustupný milownjk přjsné sprawedlnosti, prawdy a pořádku; střjdmostj a mjrnostj swou nabyl stálého zdrawj, ssetrnostj značného gměnj, pastýřskou horliwostj důstogenstwj, stálostj a wytrwalostj we wssem dobrém slawné pověsti, která wssemu na cti utrhánj, wsselike pomluwě wzdorowala. Nenj diwu, že muž takowý při swém nastoupenj do kapitoly pogednou wssecky nedostatky a zmatky přehlédl. On shledal stawenj w bjdném stawu, a pokladnice prázdné. Gaká pomoc?

Sprawugte pořádně statky, nechte wssecho zbytečného wydánj, utrhněte sobě, čeho nenj newyhnutelná potřeba, zapřete sebe samy — to byla geho rada. R. 1817 wzal na se správu dworů Kosořských. Dal 90 sáhů kamene nalámati, několik set malých i welkých kusů dřew natesati, aby z čeho bylo budoucj dwůr stawěti. Poněwadž w Kosoři půda i položenj dobré gest, založil tam zahradu několika strychů wýsewku. Správy potřebné byly předsewzaty, dobytek owčj i howězj se množil, co za brak na podzim se strzilo, za to opět čerstwého a potřebného se nakoupilo. Weiniňger na to dotjral, aby se sskolka založila; stalo se to u dwora Wyssehradského na wrchu. 8000 a wjce stromků se tu nacházelo. Zeď okolo nj byla chatrna; Weiniňger 400 zl. ze swého na ni wynaložil; on k tomu hleděl, aby i wlastnj zahradnjk do služby přigat byl, a zahrady opatrowal. Tráwa ze zahrady Botjčské se dřjwe prodáwala; Weiniňger dal wjce dobytka do dwora uwésti, aby se tráwa doma spotřebowati mohla, a kde dřjwe 6 neb 7 kusů kraw stáwalo, stálo 20 kusů. Weiniňgrowým tedy přičiněnjm bylo hospodářstwj zwelebeno; neboť ostatnj páni hospodářstwj nerozuměli, ale za to tu dobrou wlastnosť do sebe měli, že tomu, kdo hospodařiti rozuměl, dowěřowali a gemu powolni byli. On také dnem i nocj přemýsslel, co by se ku prospěchu kapitoly dělati dalo. On dwě nowé pokladnice založil; gednu, aby měla kapitola z čeho obydlj pro swé wesskeré duchowenstwo stawěti a sprawowati; druhou aby w čas nouze měla k čemu sáhnouti. Geho přičiněnjm se stalo, že kanownjci ze swé prebendy ani králowské daně platit, ani wýlohy na swé residence činiti nepotřebugj, gak to předkowé gegich činjwali. Nikdo nebyl tak málo marné cti žádostiw, gako Weiniňger; on pro pouhou marnou čest ani kroku neučinil, ani kregcaru newydal, on o žádné titule nedbal a toliko Bohu a swé powinnosti žiw gsa, ku prospěchu kapitoly a kostela celý swůg žiwot obětowal. Nehledage žádné slávy, slawen bude od potomků a připočten negpředněgssjm zástupcům a dobrodincům weleslawného kostela a kapitoly Wyssehradské.

Wáclaw Hágek, rodič z Hradce Králowé, tam latinské sskoly odbyl, kdež za tehdegssjch časů 6, 10 a negwjce 15 žáků w gedné sskole býwalo, on geden z prwnjch byl, w Praze a w Hradci

ostatnj studie swé dokonal. Gsa na kněžstwj poswěcen, byl od biskupa swého hned na winici Páně wyslán, neboť byl tehdáž weliký nedostatek duchowenstwa w Hradeckém biskupstwj; on dostal také powolenj, že dwě mše swaté čjsti mohl, když we filiálnjm kostele služby Božj se wykonáwaly. Kratičký gen čas kaplanil, stal se administrátorem fary, ani to dlouho netrwalo, dostal wlastnj faru w Nebowidech, w Kutnohorském vikariátu, kdež na winici Páně pracowal, až na Wyšehrad za kanownjka wolen byl. Mage na faře otce swého, muže welmi mjrného a dobrého, genž k hospodářstwj dohljžel, sám o to starosti mjti nepotřebowal, a nemage také k tomu náklonnosti, mnoho si toho newšjmal, za to ale, nemage pomocnjka, kostel a školu sám pilně obstaráwal a práce pastýřské zastáwal. Gsa milownjkem mládeže, rád djtkám radost činjwal; tak přicházely mu djtky na welký pátek, když do kostela chodjwal, s klapačkami a řechtačkami naproti; on giž napřed to wěda, cestou u pekaře hodný koš gidášků zakoupil, a když k pekaři přišli, každé djtě gidášek dostalo. Tak o wánocjch na koledu ořechů a gablek, o welikonoci na pomlášku kolik kop čerwených wagec rozdal, a to negraděgi sám děláwal, což zagisté outlá srdce djtek mu zjskalo. Rowněž i k owčičkám swým laskaw byl a s patronem swým dobře wycházel, rád čině, co patron žádal. Ferdinand Housa, muž dobře zasloužilý, infulowaný děkan a vikář Kutnohorský, seznaw dobrotu faráře Nebowidského, tagemnjkem vikariátnjm geg učinil, a co otec laskawý swého syna geg milowal, a Hágek wděčným se za to prokazowal. On powinnosti swé gako kanownjk pilně zastáwal, pjsemnj záležitosti kapitolnj šetrně do knih zapisowal, a gsa welký milownjk důwtipných nápadů, mage po chwjli, přepisowánjm a pořádánjm rozličných anekdot, pohádek a hádanek se zaměstknáwal, gichž on měl sbjrku welmi znamenitou. Co se cti týče, býwal welmi choulostiw; dosti malé slowjčko mimo wše nadánj nad mjru geg hnětlo, a nechowage w srdci swém pro to žádné kyselosti, po wšecky časy si to pamatowal. Bylk on wšady co beránek bez winy.

František Xaverius Dřewěný, libomudrcké studie w Praze, bohoslowecké w Litoměřicjch odbyl. Osm let kaplanem w Turnowě byl a připrawowánjm tamnégšjch synků k latinským školám to okolj sobě zawděčil. Po osmi letech do Loukowa za

faráře přissel, a opět po osmi letech na Wyssehrad za kanownjka se dostal. Děkan Zelízko geg installowal a byl zwlásstnjm geho přjzniwcem. Gak obyčegně mladj gesstě lidé plni ohně i naděge tak i Dřewěný mnoho o tomto nowém swém powýssenj si předstawowal, gak si počjnati bude, a co wsseco slawného na Wyssehradě geg očekáwá. Přissed wssak a poohlednuw se, neshledal, co a gak si předstawowal; co staw kanownický na Wyssehradě od něho žádati bude, toho se nikdy nenadál. Každý den w určitý čas mssi swatou čjsti; w neděli a we swátek třeba třikráte na horu do kostela kráčeti, nechce-li celého půl dne w kostele stráwiti, každou neděli celou hodinu w tak slawném chrámu Páně kázati a častokráte před samým kázanjm spjwanou mssi swatou mjti: to prý ani kaplan wenku nečinj. Za to gest wssak kanownjk wjce, a proto powinen gest wětssj práce zastáwati; čjm důležitěgssj práce, tjm wětssj důstognost. — A k tomu ke wssemu byly přjgmy gen skrowny a to proto, že kanownjk w mjrnosti a zdrženliwosti ostatnjmu duchowenstwu přjklad dáwati má. — Tehdegssj titulárnj kanownjci kapitole a kostelu dobročinnými se prokazowali.

Jan Nepomuk Rauš, rodič Chlumecký, býwalý oud towaryšstwa Ježjssowa a farář w Hljnském, darowal kapitole 5017 zl. w. č. Mjněnj geho počátečně směřowalo k zwýssenj prebend. Přjtel geho Weininger péči mage, aby důchody základnj k stawěnj residencj rostly, přiwedl geg wssak na tu myssleuku, aby ten kapitál k tomu cjli a konci obrátil. Což on také učinil, a za to žádného břemena kapitole neuložil.

Jozef Dewoty, farář Mikolowický, krásné welké hodiny do sákristie w kapitolnjm kostele darowal a welké potěssenj mjwá, když může ke cti a chwále kapitoly Wyssehradské přispjwati. Žiwotopis Karla Khuna do Wjdeňského časopisu (Neues Archiv für Geschichte, Literatur und Kunst) tisknouti dal. Snažj se též o wydánj spisů Khunowých, aby swětu se ukázalo, gaké muže kapitola Wyssehradská mjwala.

Wyšehrad r. 1835.

Wyssehrad hora, býwalé sjdlo knjžat a králů Českých, swatyně, kde záře učenj Kristowa pro králowstwj České, Polské a pro země Pruské wzessla a odtud po čase národy slowanské oswěcowala, nynj takměř pusta gest, proměněna we twrz pro wogsko w nebezpečném bogi. Proti Praze gest wysokou zdj 8° 2′ — proti Nuslim a Podolu 6° 4′ — a náspy obehnána; k západnj straně gest přjkrá skála a řeka Wltawa přirozenau hrabbou. W těch hradbách gest 5 bassť, na každém rohu gedna. U zazděné brány nad Podolem bassta sw. Anežky, k západu nad skalou sw. Ludmily, k půlnoci ku Praze sw. Petra, na straně ku Karlowu sw. Leopolda a k Nuslim sw. Rocha. Pak gsou gesstě tak nazwané nárožnj hradby, w kterých brána Wyssehradská gest a wýpad k Podolu, a druhý do ondolj k Nuslim. W hradbách k půlnoci a k wýchodu gsou nákladné kasematy. We skále nad řekou gsou sklepy a w nich sklad ručničného prachu, sjry, salitru; nad skálou rozsáhlé stawenj o gednom poschodj do 4 uhlů, w němž se wozy, káry, dřjwj kolářské a giné potřebnosti dělostřelecké nacházegj. Při tom gest byt pro dohljžitele a druhý pro geho pomocnjka. Strážnice nedaleko hřbitowa a druhá u samé brány; w býwalé kapli sw. Martina gest sklad na ručničnj prach pro pěchotu Pražské posádky; to gsou gediná mjsta a stawenj wogenská. W býwalé kapli B. M. P. w hradbách nynj nágemnjci bydlj. R. 1835 od 1. dubna byl na mjsto branného dosazen dohljžitel wogenský na twrz Wyssehradskou a hradby okolo Karlowa. R. 1794 ouřad fortifikačnj se wssemi osadnjky, genž s hradbami pewnostnjmi mezugj, o meze gednal, a co gim, a co fortifikaci patřj, umluwil. Co každý měl, při tom byl ponechán. R. 1835 bylo opět takowé wyměřowánj a wymezowánj. Kapitolnj kostel 20° 2′ dlouhý počjtage od prahu welkých dweřj až ke zdi za welkým oltářem, wysoký 8° 4′, ssiroký od gedné zdi až ke druhé i s kaplemi 13° 3′. Prostředek mezi piljři gest 4° 3′ 4″ ssiroký. Klenutj po stranách tak nazwané gotické zwýssj 4° 4′, z délj od prahu dweřj kostelnjch až ku prahu sákristie 13° 4′. W prostředku kostela na každé straně 5 piljřů, tak že na přednjch

dwou presbyterium, na zadnjch dwou kůr založen a piljře zastaweny gsou, tak že gen ssest gich samo o sobě kolem stogj, a zdá se, že starý kostel o gedno klenutj mezi dwěma piljři delssj byl, a presbyterium o celou kupli wětssj. Weblé kostela gest malý domek pro kostelnjka a okolo kostela hřbitow, na něm za kostelem zwonice, a dále w koutě umrlčj komora. Od kostela k západnj straně něco w prawo dům se zahradou, genž probosstowi patřj, a kde geho vikář také bydlj. Gedna kanownická residence o gednom poschodj; za nj sskolka, w které přes 13000 stromků wysázeno, a mnoho tisjc gabernjků na záhonkách se nacházj. Hned u sskolky gest stodola djlem pobořená a dwůr kapitolnj, naproti přes hlubokou cestu malý domek, obydlj vikáře kapitolnjho weblé bywalé kaple Mariánské. Mimo citadellu w nárožnjch hradbách ku bráně gest hospoda, Polsko nazwána, naproti stawenj mýtnj a wýsse po lewé straně domek pro stráž policegnj. Ostatek gsou pole a pastwisstě. Kdyby wůbci některému wogenskému napadlo, na Wyssehradě se usaditi a brániti, žjzeň by geg negprwé umořila; wody tu nenj, studně gen slabé pramjnky magj. Město hory Wyssehradu gest nynj pod horou k půlnočnj straně. Má 74 domů a 1100 obywatelů domácjch a přes 400 cizjch. Wssech obywatelů domácjch i cizjch měla tehdáž kapitola na swých statcjch okolo 2370. Město tehdáž kapitole podbané mělo městské práwo, gež od kapitoly ustanowený práwnjk P e č e n ý řjdil; magistrátu město nemělo pro nedostatek obecnjch přjgmů na wýžiwu práwně zkoussenéhо rady; rychtář W á c l a w W i l d n e r, usedlý a mohowitý měsstan, obuwnjk, Němec, muž pokogný, pořádný a poctiwý; dwa policegnj komisaři F r a n t i s s e k B a y e r, usedlý měsstan, též mohowitý, hodinář; W o l f A u g u s t i n, hotowitel hudebnjch nástrogů, usedlý měsstan a Němec; obecnj starssj M a r t i n K o m e n d a, zámečnjk a Z i m m e r m a n n. Knihownj J a n K o z á k. Obec giných přjgmů nemá, leč nágem z několika bytů w radnjm domě a některé práwnj taxy. Obywatelé gsou takměř samj řemeslnjci. Čechů gest ssest. Gakkoli pořádkowé giž před wjce sty lety na Wyssehradě se nacházeli, u žádného se starssj památky pjsemnj nezachowalo, genž by sáhala až přes časy K a r l a VI. Negstarssj listina gest u nich: Generálie pro řemesla w králowstwj Českém od r. 1732. Řeznický pořádek

má 5 mistrů domácjch a 12 wenkowských; z domácjch geding sekå na Wyssehradě. Starssj gsou Antonjn Pohan a Tomáš Jahoda, měsstan Pražský. Mistrowský kus gest: Předwede se kus howězjho a wepřowého dobytka, a mladý mistr musj od oka hádat, mnoho-li každý wážj; má uhodnout na 5 liber. Ševcowský pořádek měl r. 1800 mistrů domácjch 42, wenkowských 160. R. 1834 domácjch 25, wenkowských 100. Přjčina toho gest, že doma chudoba se zmáhá, a wenku ssewci na Smichowě pro sebe pořádek založili a od Wyssehradského se oddělili. Za wyučenou dali 20, do učenj přigali 13. Starssj gsou Wáclaw Wildner a Jozef Suchan. Co mistrowský kus odwádj se pár ženských, pár mužských střewjců a pár bot. Truhlářský pořádek, tak nazwaný sedmerácký, pořádek rozličných řemesel, také Reih-Zunft, k němuž gsou přiděleni: kamenjci, koželuzi, girchåři, hrnčjři, pekaři, bednáři, hřebenáři, sklenáři, soustružnjci, kožessnjci, knihaři, pokrýwači, tesaři, zednjci, blaždiči, tkadlci, kartáři, a ti, genž hudebnj nástroge ze dřewa soustruhugj. Při tom pořádku gest wssech mistrů domácjch 44, wenkowských 60; 16 učedlnjkům se dalo za wyučenou a 35 gich do učenj přigato. Starssi gsou Jan Tichý, usedlý měsstan Wyssehradský, truhlář, a Filip Wrabec, hrnčjř, měsstan Wyssehradský. K zámečnickému pořádku gsou přiwtěleni: cjnaři, mosaznjci, cwočkáři, sspendljkáři, hodináři, nožjři, kominjci, klempjři, ssiftaři, a ti, genž nástroge hudebnj z plechu dělagj. Mistrů domácjch gest 21, wenkowských 27. Učedlnjků přigato 10, za wyučenou dáno 4. Sarssj: Antonjn Wotápka, zámečnjk, a Jozef Hoch, nožjř. — Kregčj byli až do 1755 s truhláři spogeni, potom wssak cech pro sebe působili, 18 bylo mistrů domácjch a 101 wenkowských; učedlnjků přigato 34, a za wyučenou dostalo 8. Starssj: Wogtěch Susa a Wáclaw Šeferna. Mistrowský kus: Mladý mistr musj dle mjry kabát a ssněrowačku na stole w krogi křjdou wyregsowati. Kowáři magj wýsady od r. 1782 potwrzené, k nim přiwtěleni gsou: sedláři, koláři, prowaznjci, platýři, rukawičkáři. 8 domácjch, 72 wenkowských mistrů; 10 učedlnjků přigato a 10 za wyučenou dáno. Starssj: Frantissek Bawinský, kowář, a Antonjn Star, platýř.

Na Wyssehradě tehdáž byli tito řemeslnjci: Kregčj, ssewci, pekařů 6, knihařů 8, kamenjci 3, truhlářů 16, řeznjci, rukawičkář, kominjk, koláři, sedláři, tkadlec, kloboučnjci, koželuzi, postřjhač, sspendljkář, zámečnjci, nožjř, klempjř, soustružnjk, kožessnjci, kowáři, hodináři, hotowitelé hudebnjch nástrogů ze dřewa i z plechu, pilnikář, mosaznjk, prowaznjk, sklenář, cjnař, zátkař (sspuntař), zednjk, hřebenář, prýmkář (posamentýr).

Ginj žiwnostnjci: Mlynář w kapitolnjm mlýně, 6 krupařů, sládek w panském piwowáře, který wssak sotwa 25 wárek ročně udělá; 4 hospody, 2 kořalny, cihelna a wápenice, kupci 2, obchodnjci we dřjwj s ohradami 3, nitkáři, ssátkáři, wataři, slokaři, lepenkář, tabáčnjci, hokyň asi 20; lakýři, drožďáři, hadrnjci, sswablenы, prableny, dřewossstěpowé, ssindeláři, kartáčnjk, dohazowači, krawaři, drůbežnjci.

Děti sskolnjch: 76 chlapců, 76 holek; sskole obrostlých holek do 16 roků 33 — chlapců s učedlnjky 129; holek od 15 roků a na wdanj přes 140, wdow asi 50.

R. 1834 narodilo se na Wyssehradě 47 chlapců a 47 holek, mezi nimi 15 nemanželských, zemřelo 59 osob, a 12 párů bylo oddáwáno. Boháče nenj na Wyssehradě, as 3 neb 4 gsou mohowitj.

Ostatnj zbožj kapitolnj gest: Probosst má Žitenice, krásný statek, má 503 gitra lesů, 314 giter rolj, zahrad, winic. Děkan s kanownjky i poněkud s ostatnjmi služebnjky kostelnjmi má: Lhotku dwůr, za Wyssehradskou branou hodinu cesty. Tam gest čjsel 7, dussj 82, polj 175 giter 1536 sáhů, luk 15 giter 236 sáhů, zahrad 1 giter 1492 sáhů, w poljch pořadj wysázených stromů 1199, lesů 86 giter 1557 sáhů, pastwissť 43 giter 1588 sáhů, rybnjků 2 gitra 313 sáhů; koně 4, protože pár Wyssehradských tu stále pracuge, 2 woly, 1 býk, 23 kraw, 2 galowice, 6 beranů, 140 matek, 87 jubkyň, 17 skopců, kruty, husy, kachny, na kmenu 1 samec a 6 samic od každého, 1 kohout, 30 slepic; z toho odwádj: 5 krocánů, 10 krut, 15 hus, 20 kachen, 20 kapounů, 100 kuřat a 30 zl.; 30 kop wagec; ročnj roboty 70 dnj.

Wětrussice wes a dwůr dřjwe w Kouřimském kragi, nynj w Pražském za pořjčskou branou asi 2 hodiny. Čjsel 22, dussj 130.

Giného tu nenj než pole 145 giter 1114 sáhů; ačkoliw se zde pssenice sege, přece nenj pole zwlásstnj. 47 giter 1440 sáhů pastwisst. Na nich a po cestách wysazeno 2668 stromů. Howězjho dobytka: 1 býk, 14 kraw, 1 galowice, 7 beranů, 180 matek starých, 88 zubkyň, 74 letossnjch, skopců letossnjch 77. Drůbež na kmenu: 1 houser, 12 hus, 1 kačer, 6 kachen, 1 kohout, 30 slepic. Šafář platj z kráwy 50 lib. másla a 6 zl. za sýr, 30 hus, 20 kachen, 20 kapounů, 100 kuřat, 30 zl. a 30 kop wagec. We Wětrussicjch nenj wrchnostenského potahu, sedláci a chalupnjci musegj robotou pole obstarati. Poněwadž tam luk nenj, znamenitá částka sena a otawy z Wyssehradské louky se tam skrmj; ročnj robota gest 52 dnj.

Kosoř, wes a dwa dwory, piwowár na 6 sudů, židowna a 3 mlýny, genž ale zákupně (emfiteuticky) prodány gsou, položenjm někdy w kragi slánském, řjzenjm ale asi od dwou let do Kouřjmského přeložena, za ougezdskou branou w prawo na wrssjch před Zbraslawj, 3 hodiny cesty od Prahy. Čjsel 47, 338 dussj, polj 111 giter 844 sáhů, luk 15 giter 210 sáhů, zahrad 1 gitro 558 sáhů, lesů 21 giter 33 sáhů. Howězjho dobytka 5 starých wolů. Zde gest také galowina na chowánj, 5 býků, 4 wolky a tolik 2 kráwy, z každé odwádj ssafář 50 liber másla a 6 zl. za sýr. Galowic gest tu 5 čtyr=, 8 tři=, 2 dwouleté a 10 ročnjch. Owčjho: 11 beranů ročnjch, 1 stará, 154 ročnjch a 60 letossnjch matek, skopců 110, zubkyň 51 letossnjch. Drůbež na kmenu gest: krůt, hus, kachen 1 samec a 6 samiček, 1 kohout, 30 slepic. Z toho ssafář odwádj 5 indiánů, 10 krůt, 15 hus, 20 kachen, 20 kapounů, 100 kuřat, 30 zl. a 30 kop wagec. Obec Kosořská odwádj ročně 29 kuřat, 8 kop wagec; robota tažnj 969 dnj, ručnj 188.

W sausedstwu u Kosoře gest wes Chegnice; tu má kapitola 4 čjsla, w nich 16 dussj. Při tom gest 8 giter 617 sáhů polj; 5 giter 1033 sáhů luk, 33 giter 73 sáhů lesů.

Wes Kowáry, pod bývalým slawné paměti mjstem Budčem; zde gsou 2 statky, w nich 5 dussj, které ročně 50 zl. roboty platj.

We Wsselisech, malé wsi w kragi Boleslawském, nedaleko

Mladé Boleslawi, má kapitola 19 čjsel a 63 dussj; dostáwá mjsto roboty 450 zl. ročně.

Podol, wes pod Wyssehradem k polednj straně na prawém břehu Wltawy, pak se táhne okolo wrchu k sw. Pankraci. Tu pod hradbami weliká winice Neumanka nazwaná, emfiteuticky prodaná, w bjdném giž stawu byla, až gi r. 1834 bohatý kupec Geitler koupil a pěkně zwelebil. Podol patřj djlem k Wrssowicům a djlem Trautmannsdorfowi, i ginj páni práwa tu magj. Kapitole patřj 29 čjsel a 157 dussj, a nemá giného užitku než 520 dnj roboty a 117 zl. kanonu. — Gednotliwé statky, gako: w Kowárech měla kapitola za starých časů we Wrssowicjch, w Nusljch, w Řjzku na Brandegsku, w Červené Doubrawici, w Pluhowém Žďáře, w Záběhlicjch, w Libni, w Litowicjch, we Lnářjch; zbožj to buď sama prodala, buď králowé ge zastawili, nynj z něho gen dost malý kanon beře; negwětssj gest z Brandegska 46 zl. 40 kr., pořádek řeznický Nowoměstský w Praze platj 37½ kr., ten gest negmenssj. Měla tehdáž kapitola na swých statcjch 204 čjsla, 1824 poddaných, polj 485 giter, 1083 sáhů, wůbec gen žitné aj owesné půdy, a to prostřednj; luk 37 giter 1319 sáhů, negsou wssak zwlásstnj, Wltawa Wyssehradskou louku silně už potrhala; zahrad 8 giter 1361 sáhů, které djlem znowa gsou wysázeny a teprw pozděgi užitek ponesou, kdežto posud znamenité wýlohy žádagj; w nich gest 1059 sstěpů, 1998 hrussek, 2972 sswestky, 2052 třessně a wissně, 167 ořechů, 46 cwerkljků, spolu 8274 stromy wysázeny gsou, a s těmi we sskolce přes 21000 wynássegj. Pastwissť gest 93 giter 1078 sáhů. Dobytka: 8 konj, howězjho 108 kusů, owčjho 1063. —

Změny na Wyssehradě od r. 1835 až do r. 1859.

Převraty a bouře, genž po celé Ewropě panowaly, také na Wyssehradě účinkowaly. Kapitola i kostel přjgemněgssj twářnost na se wzaly. Wynásskou pana ministra domácjch záležitostj od 27. dubna 1850 č. 2285 bylo kr. hornj město Wyssehrad za samostat-

nou obec uznáno, a we swém nowém zřjzenj k okresu podkragského úřadu Karljnského přiwtěleno. Hradby okolo pewnosti byly úplně dostawený a brány pořádněgi zřjzeny.

Na mjsto knjžete biskupa Chůrského, Rudolfa Buol-Šauensteina, byl dne 12. kwětna 1835 za probossta dosazen Jozef Alois Jüstel, c. k. státnj a konferenčnj rada, ritjř a pozděgi komandér řádu sw. Leopolda a konečně tagný c. k. rada, přjsedjcj při c. k. komisi nad studiemi a práwnjch zákonů, doktor filosofie a bohoslowj, r. 1823 Rector Magnificus na Wjdeňských wysokých sskolách, oud c. k. akademie w Pádowě a společnosti hospodářské w Korutanech a probosst Staro-Boleslawský, muž, který kapitole Wyssehradské giž r. 1826, gak gsme se dočtli, znamenité služby prokázal. Zwlásstnjm řjzenjm Božjm byl on nástrogem w rukou Božských, aby kapitolu z mnohých nesnázj a z potupenj, gaké Bůh na ni skrze mnohá leta dopustil, wybawil. Od toho dne, co se probosstem stal, přestaly wsselikė nátisky, wsse se ukázalo wljdněgssj Wyssehradu. Děkana nebylo — kanownjci sjdelnj toliko tři, titulárnjch wssech ssest a dwa wikáři. Pro služby Božj byl arci nedostatek kněžstwa, wssak se wssemožně wěřjcjm posluhowalo. Weininğer žiwot dokonal r. 1836 dne 23. zářj a wessterou pozůstalost swou kapitole odkázal — k základu na stawěnj bytů kanownických. Kapitola, sestáwagjcj ze dwou sjdelnjch kanownjků, měla brzy nowé dělnjky na winici Páně woliti. Překážky se ze žádné strany nedělaly, neboť probosstem byl státnj rada. Probosstowi nebylo lze při wolenj přjtomnu býti a dle prawidel kapitolnjch gest alespoň mimo syndyka třech osob potřebj. Kapitola tedy pozwala 2 kwardiány od kapucjnů a minoritů z Prahy, kteřj ouřad skrutatorů při wolenj zastáwali, a wywoleni byli: Tomáš Trubač, farář w Kundraticjch a Frantissek Kafka, farář w Čjžkowě. Wáclaw Hágek, gakožto negstarssj kanownjk, zastáwal farářstwj, Frantissek Dřewěný wedl hospodářstwj a kasy kapitolnj. Stawenj hospodářská za časů Weininğrowých se zwelebowala, a přjprawy k stawěnj piwowáru se konaly a pod správou Dřewěného po smrti Weininğra byl piwowár s welikým nákladem, s mnohým nerozumným wydánjm, na oko nádherně, ale sám w sobě welmi

bjdně a neuměle wystawen a zřjzen. Kanownická residence byla w byt pro sládka proměněna, a w zahradě k residenci patřjcj byl piwowár s kotlem na 20 sudů wystawen a 16000 zl. stř. wydáno, což mnoho mrzutostj a těžkostj w kapitole spůsobilo. Až když r. 1854 kapitola 4000 zl. stř. na piwowár opět wydala, mohl teprw sládek pohodlně wařiti. Bylo také ustanoweno, aby se děkanstwj a dwě kanownictwj neobsazowala, pokud by se kapitola nezmohla. Čistý wýnos z kapitolnjch důchodů byl na 8 djlů rozdělen, dle prawidla simply a duply. 4 djly t. g. dupla děkanské a dwě porce kanownické měly býti obloženy na nowé stawby; neb spráwy, ať byly gakékoliw, měly z ročnjch běžných přjgmů zaprawowány býti. Aby ale z běžných přjgmů na spráwy mnoho neubylo, dály se wýlohy z pokladnj truhly těch 4 porcj. Tak se stalo, že na nowé stawenj málo zůstalo, ačkoli sjdelnj páni znamenité prebendy si spůsobili, kapitola ale skoro do wětššjch těžkostj padala. Mimo to také tělesnj sjla pro stářj a neduhy slábla, a tudy i duššewnj bystrost klesala. Duchownj ale spráwa zwláštnjm řjzenjm a milostj Božj nad předešlé časy znamenitě se zmáhala. Služby Božj horliwě se konaly, mládež i dospělý lid z okolnjch osad wenkowských i z Prahy ku chrámu Wyšehradskému se naklonil, pobožnosti k srdci Pána Ježjše a Panny Marie — pobožnost žiwého růžence a sedmero bolestj Marie Panny i sedmero radostj, pak dewjtnjk před narozenjm Páně, pobožnost křjžowé cesty s postnjm kázanjm po celý postnj čas se držely, gednota sw. Leopolda a giná bratrstwa welmi se rozmohla a tjm weliký, na Wyšehradě prwé newjdaný počet nábožných duššj ku spowědnicjm a k stolu Páně přistupowal, tak že i we wšednj den wjce gich ku přigjmánj swátosti pokánj a swátosti oltářnj přicházelo, než w předešlé časy w neděli a na swátky se stáwalo. Wysoce důstogný knjže pán a arcibiskup, Alois Šrenk, byl kapitole nakloněn, a přánj geho bylo, aby kapitola do pořádku přišla; učinil náwrh, aby si kapitola sama dle papežských a králowských starých i nowých kapitolnjch zásad stanowy napsala a gemu předložila. To wše na kapitolu dobře působilo, ačkoliw duch ku prawému dobrému kapitoly a chrámu nakloniti se nechtěl, tak že swornost w kapitole a upřjmnost nepanowala. Práce ta, stanowy napsati, byla od kapitoly kněži

Rufferowi odewzdána, a tak dostal přjležitost, aby archiw do pořádku uwedl.

Roku 1843 dne 13. března powolal Pán kanownjka Františka Dřewčného na onen swět. W neděli po Wšech Swatých toho roku byl za kanownjka installowán Wogtěch Ruffer, který giž od swého na kněžstwj wyswěcenj r. 1817 gako wikář a katecheta při kapitolnjm chrámu Páně sw. Petra a Pawla na winici Páně bez přestánj pracowal. On přjležitost měl pozorowati, ano i od starých pánů slyšel, gak by asi kapitole pomoci se mohlo. On se o to zasadil, aby swé mjněnj a swé myšlénky, gak by se státi mohlo, panu probošstowi obšjrně předložil, který gesstě tehdáž w cjsařské radě seděl, a bez toho giž od dáwna záležitosti i staw kapitoly znal a nynj co gegj zastupitel w skutku si přál, aby se kapitola ze swých těžkostj opět powznesla. On se toho ugal a spráwa zemská dostala z Wjdně obšjrné nařjzenj, aby dle účtárnjho spůsobu a uměnj důchodenský staw kapitolnj se wyzwěděl. Mnoho práce to stálo. Kanownjk nowý wida, že to wše k tomu se schyluge, aby pořádek dle geho náhledů se zřjdil, odwážil se sám gediný k c. k. zemské spráwě zadánj učiniti strany spůsobu, gakým se může cesta připrawiti, aby kapitola opět do pořádku přišla. Spis ten arci nebyl milý, poněwadž mnoho předešlých nařjzenj zwrhnuto býti muselo, byl wšak přigat; byl také kapitole od zemské spráwy předložen, aby ona swé zdánj podala. Kapitola t. g. tehdegšj tři sjdelnj páni kanownjci nemilostiwě to nesli, a poněwadž prebendy ginak wykázány byly, wšemu odporowali, gen žádali, aby pátý kanownjk wolen byl. Konec wšeho byl wýnos dwornj, kterýž ustanowil spůsob, gakým kapitola nynj se řjdj a sprawuge. Znj pak takto w překladu:

Č. 60760.

Welebůstogná kolleğiátnj kapitolo Wyšehradská!

C. k. spogená dwornj kancelář wys. dekretem od 17. zářj b. r. č. 23207 powolila, by se wolenj děkana kolleğiátnj kapitoly na Wyšehradě k tomu konci předsewzalo, aby on kapitolnj záležitosti řjdil, nad kázňj bděl a o zlepšenj stawu kapitoly pečowal.

Weledůstogné kapitole se práwo woličské ponechá wá. K žádosti, aby pátého kanownjka woliti se powolilo, na ten čas, než kapitolnj gměnj zcela do pořádku přigde, se neswoluge.

Dle tohoto dwornjho dekretu kapitole se nařizuge:

a) Aby potřebné přjprawy k wolenj děkana hned zařjdila, a den, kdyby se woliti mělo, we srozuměnj s Pražským knjžecjm arcibiskupským ordinariátem a geho prostřednictwjm ponawrhla, aby se řjzenj zeměpanských wolebnjch komisarů powolilo.

b) Wywolenému a na negwyšssjm mjstě potwrzenému děkanu odewzdá se na základě inventáře, genž od nyněgška připrawowati se má, wesskeré kapitolnj gměnj, pokud se pokladnic týče, pomocj likwidace, aby on ge řjdil, kteréž řjzenj děkan společně s čtyrmi kapituláry powede.

c) Na mjstě posawadnj depositnj pokladnice uprázdněných prebend má zřjzena býti kapitolnj pokladnice hlawnj, do které wesskeré kapitolnj přjgmy z důchodů a z hlawnjch pokladnic kapitolnjch bez rozdjlu ukládati se magj, a z které děkanu i ostatnjm kapitulárům gegich podjly se wydáwati, dluhy platiti, gakož i stawenj i správy bez rozdjlu summy wssech stawebnjch wěcj zaprawowati magj, které k základu na stawenj residencj přikázány negsou.

d) Pro děkana se podjl ročnj na tři tisjce zlatých wjd. čjs. a pro každého čtyř kapitulárů na patnácte set wjd. čjs. wyměřuge a mimo to děkanu drženj ekwipáže se wssjm, co se při tom rozumj, spolu s gednjm služebnjkem na útraty kapitolnj powoluge, aniž by se to w geho portio duplex počjtalo.

e) Plody přjrodnj (naturálie), gežto kapitulárowé w dominikálnj ceně dostáwati a gim se toliko na ukázku děkanowu wydáwati magj, obmezj se toliko na skutečnou potřebu, a nesmějj během gednoho roku náhradnj sumu dle oučtů u c. k. státnj účtárny uložených pro kanownjka na 250 zl. wjd. č., a tudy pro děkana na 500 zl. w. č. ročně wyměřenou na žádný spůsob přewyssowati.

f) Podlé nowě woleného děkana bude od kapitulárů z gich středu wolený kontrolor ustanowen, který žurnál powede a kontrolnj zamčenj kapitolnj hlawnj pokladnice na starosti mjti bude, konečně

g) Účty důchodenské a domácj pokladnice magj potud posouzenj u státnj účtárny se podrobowati, pokud wssem ustanowenjm wys. dekretu dwornj kanceláře od 1. čerwna 1830 č. 11018 wyhowěno nebude.

Přjlohy žádosti od 21. dubna 1844 gakož i inwentáře a wýkazy účetnj skrze arcibiskupskou konsistoř předložené w přjloze se wracegj.

W Praze 17. řjgna 1846.

Salm, m. p.

Hrdlička m. p.

Na to wolen byl r. 1847 za děkana kanownjk a farář Wáclaw Hágek; na mjsto geho zwolen za kanownjka Jakub Nawara, farář w Liblicjch, w Litoměřickém biskupstwj. — Frantissek Kawka zemřel 24. čerwence 1847 a Jan Berkowec, pastýř duchownj u c. k. pluku dělostřelců, byl wolen do kapitoly.

R. 1845 byl celý chrám Páně sw. Petra a Pawla bjlen a oltáře i kazatelna znowa ozdobeny, tak že chrám gako nowé roucho swatebnj obdržel. Po ozdobenj chrámu bylo třeba také ornáty a paramenty obstarati, a stalo se tak. 1700 zl. stř. wynaloženo na aparát bjlé barwy. Ostatně co wěkem od sta a půldruhého sta let zetlelo, wsse se wyprawilo, tak že i tu oko lidské si oblibowalo, a zádušj k ničemu potahowána nebyla.

Při tom se učinil r. 1847 základ k stawěnj nowých dwou obydlj pro kanownjky nahoře u kostela a usnesseno, že děkanstwj i obydlj pro wssech 6 kanownjků sjdelnjch poznenáhla se zřjdj, aby oudowé kapitolnj wssickni pohodlný přjstup ku chrámu Páně měli, a tak wesskeré kanownické služby Božj tjm snáze a ouplněgi wykonáwati mohli. I tu se řjci musj: Člowěk mjnj, Bůh měnj. Roku 1849 byly sice dwě residence wystawěny, a dwa páni kanownjci se tu usadili, tak že s tjm obydljm, genž gest památnjk starého w předhusitských časech býwalého děkanstwj, které ze začátku 18. stoletj nemohlo za obydlj slaužiti a které r. 1780 od kanownjka

Č j ž k a, který také ssestou prebendu doplnil a sám prwnj gi užjwal, za kanownické obydlj zřjzeno bylo; tři residence na wrchu u kostela se nynj nacházegj. Při těch až dosawád t. g. r. 1859 zůstalo. Dále ničehož se nestawělo, a toho neghlawněgssj přjčina gsou zmatky, gež nám nesskastný duch r. 1848 splodil. Gak se na Wyssehradě dálo, tomu doswědčj následugjcj ačkoliw dosti kratičké popsánj.

Dne 8. a 9. června 1848 přiwezeno bylo 8 děl na Wyssehrad do pewnosti, a we zbrognici postaweno. Dne 10. w sobotu před hodem Božjm swatodussnjm k wečeru přissly 2 setniny pěssjho wogska pluku Wellingtonowa do kasemátů. Dne 11. časně ráno přitáhla 3. setnina toho pluku, 1 sskadrona ulánů a sbor dělostřelců. Tak měl Wyssehrad za 100 let gedenkrát posádku. 6 důstognjků a wssecko to wogsko tráwilo prwnj dni i noci pod ssjrým nebem, nemagjc žádné potrawy. 12. června ulání s gednou setninou pěssjch pewnosk opustili. Služby Božj se bez překážky w kollegiátnjm chrámu Páně konaly.

Dne 12. června ráno w 10 hodin obec Wyssehradská, učiniwssi se swobodnou, wolila poslance ku prwnjmu řjšskému sněmu, činila to, držjc město Wyssehrad za králowské město hornj.

We 2 hodiny odpoledne powstala bouře w Praze, powstal zmatek i w městě Wyssehradě. Pewnost se zahradila a uzawřela, děla se na wykázaná mjsta postawila. Tu nemohl nikdo ze zabránj do chrámu, toliko w pewnosti bydljcj se sessli, a služby Božj odpolednj byly konány, poněwadž geden kanownjk a probosstský wikář na hoře w pewnosti swé byty měli. Dne 13. a 14. června byl gesstě ráno pan děkan s několika obywateli, genž w městě bydleli, do pewnosti pusstěn, aby mssi sw. sloužil. Dne 15. byly brány zawřeny a nikdo nebyl ani do pewnosti ani z nj pusstěn. Lid Wyssehradský i wenkowský byl rozdrážděn, aby wogsku gakou potrawu dodáwati bránil. Zmatek ten trwal 5 dnj. Konečně dostalo wogsko potrawy a zásoby potřebné. Pece ku pečenj chleba byly wystaweny, mouky a dřjwj nawezeno, neužilo se wssak toho, poněwadž nouze o potrawu přestala; neboť ačkoliw pewnosť zawřena zůstala, předce powoleno pro potřebné k žiwobytj wěci z pewnosti wycházeti a opět

se wraceti. 9. čerwence t. g. čtwrtou neděli po w. Dusse byly průchody do pewnosti tak dalece swobodny, že lid mohl do chrámu Páně dle ljbosti přicházeti. Od 14. čerwna až do 9. čerwence byly denně i w neděli gen 2 msse swaté slouženy a hodinky rannj i odpolednj w určitý čas od těch dwou duchownjch, genž w pewnosti bydleli, w chrámu Páně konány. Pan děkan a páni kanownjci, genž w městě bydleli, sloužili msse swaté buď u sw. Trogice, w Podskalj neb w klássteře u sw. Alžběty.

Dne 6. srpna r. 1850 skonal děkan Wáclaw Hágek. Swé gměnj gesstě za žiwota swého rozdělil na rozličné nábožné fundace, pak 36 rozličným dobročinným ústawům w rozličné mjře penězité částky ustanowil, čemuž wssemu swědomitě se zadost učinilo. — Na geho mjsto se dostal za děkana kanownjk a farář Wogtěch Ruffer, a sice 30. prosince t. r. — Dne 30. čerwna 1851 dokonal senior kapitoly Tomáš Trubač, a na geho mjsto byl Wáclaw Sigmund za kanownjka wolen.

Následek změn roku 1848 byl, že robota a giné poplatky, které se od poddaných na statcjch panských zaprawowaly a držitelům panských statků odwáděly, přestaly, a poplatnjci takowj za gistou sumu peněz, kterou složiti se uwolili, ode wsseho oswobozeni byli. Změna ta musela i na hospodářstwj kapitolnj působiti. Kapitál ale gakýs takýs přece kapitole přibyl. W tom čase ale nahodil se selský statek w Kosoři č. 18, mage 126 strichů pozemku, na prodeg. Ten statek byl za časů děkana Jozefa Florentina, gak se řjká, za pac prodán. A předce byl ten pán dobrý a bohatý; on odkázal kostelu Wyssehradskému okolo 30000 zl. A to čjslo 18 dělalo takowé těžkosti, že k piwowáru kapitolnjmu w Kosoři ani žádného přjgezdu nebylo, nebok půl wozowé cesty k piwowáru patřilo k čjslu 18. Gakkoliw kapitola neměla peněz nazbyt, předce to dokázala, že ten statek za 12000 zl. stř. koupila a wětssjm djlem wyplatila. K státnj půgčce r. 1856 kapitola sumou 13000 zl. přispěla. Že daně wzrostly, gest wůbec známo; to bylo mimo giné nehody přjčinou, že až dosawád se nemohlo wyhowěti wssemu, co bylo dworským dekretem 1. čerwence 1830 č. 11108 ustanoweno. Zatjm ale co se pro zmatky swětské we zwelebowánj statků pozemských docjliti nemohlo, žehnal Bůh w duchownjm ohledu.

Pokog a swornosť panowala w kapitole, pobožnosť rozkwetla a ljbeznou wůni wydáwala, ačkoliw od r. 1848 i tu byla oslábla; ale to se tjm také děge, že w okolj se hogných přjležitostj k cwičenj se w pobožnosti podáwá. A pobožnosť gest, gak pjsse sw. Pawel, (Tim. 4. 8) ke wssem wěcem užitečná, má zasljbenj sstastného a blahoslaweného žiwota zde i na onom swětě. — Kapitola si dobrou powěsť zjskala u duchowenstwa i u wěřjcjch, a Bůh naklonil gi srdce Negwyšssjho pastýře cjrkwe swaté w Čechách.

Roku 1858 7. března zástupce gegj Jozef Jůstel, probosst, odebral se na wěčnosť; kapitola stratila ochranu silnou, a zdá se, že gi Bůh opět sám pod swou ochranu wzal a knjžeti pánu, kardinálu arcibiskupu Bedřichowi na srdce wložil, aby on o dobré kapitoly sám pečowal, a muže, genž při tom kollegiátnjm slawném chrámu Páně pracowali a pracugj, aby potěssil. Geden se obětowal z lásky k Pánu Bohu a prawil: Buď wůle Twá — a Bůh požehnal snaženj otcowskému knjžete Pána, kardinála a arcibiskupa, že toho, genž nikdy po žádném důstogenstwj netoužil, a gen že kněžského poswěcenj dosáhl, za sstastného se pokládal, a sice ouda té samé kapitoly, wěkem i službou negstarssjho, arci poněkud miláčka w Pánu zesnulého předchůdce probossta Jozefa Jůstla, na probosststwj Wyssehradské dosadil. Na mocnou přjmluwu knjžete arcibiskupa Geho cjsařská Milosť Frantissek Jozef co patron probosststwj Wyssehraské děkanu Wyssehradské kapitoly Wogtěchu Rufferowi dne 3. prosince 1858 udělil.

Město Wyssehrad bylo od počátku pod ochranou kapitoly Wyssehradské, a gak nahoře powědjno, r. 1848 nowým zákonem zemským odewzdána gest městu samospráwa a wolena wlastnj městská rada, gako we wssech obcjch w králowstwj Českém. Wyssehrad přiwtělen k okresu Karljnskému, gruntownj knihy Wyssehradské gsou u Pražského ouřadu gruntownj knihy wedoucjho. Daně se odwáděgj do Pražské c. k. pokladnice. Na Wyssehradě gest ouřad policegnjho okresu č. X., který policegnj komisar zastáwá. Obywatelů přibylo, že počet gich wyrostl k 3000. Obchod, řemesla a žiwot nelissj se mnoho od r. 1835, gen že s počtem obywatelů chudiny mnoho přibylo a mohowitosť wůbec se stenčila.

Pewnost k straně polednj a západnj zůstala gak byla ode dáwna. Na straně půlnočnj wystawena gest na rohu k Wltawě proti wýtoni nowá bassta; hradby, genž nedodělány skrze 200 let stály, gsou dodělány a náspy obroubeny. R. 1840 byla zazděna branka sw. Leopolda, kterou ssel průgezd z Prahy k bráně Táborské a prolámána a prokopána byla nowá welká brána takměř u prostřed starých hradeb, kde měla před sto lety otewřena býti. Od té nowé brány prokopána gest hora Wyssehradská až ku kapli sw. Martina a sice tak, že silnice tjm průkopem pohodlně uspořádána gest, aby wozy s nákladem pohodlněgi ku bráně Táborské se dostaly, než se to stáwalo brankou dřjwěgssj, kdež tažnj dobytek často pochromu trpjwal. Brána okolo r. 1740 stawěná, tak nazwaná francouzská, byla až do r. 1841 zazděna, poněwadž cesta od branky, která gen prozatjm wystawena byla, k wýstupku podlé brány francouzské prolomenému wedla; po uprawenj nowé silnice byla brána ta francouzská r. 1841 odewřena, starý wedlé stawený most zbořen, a nowý most k této bráně přistawen.

Stráž, která u kostela býwala, a 17 mužů pro opatrowánj zbrognice a práchowen počjtala, gest od r. 1847 do nowé brány z Prahy do pewnosti wedoucj přewedena. Při oprawowánj hradeb byl djl kasemátů tak uspořádán, aby tam wogsko pohodlněgi ubytowáno býti mohlo; 2 až 3 setniny z nouze se tam ukryti mohou. R. 1848 a 1849 byl na Wyssehradě stále w kasemátech gistý počet wogska; nynj ale gako před lety každodenně stráž potřebná se střjdá.

Nebude zde od mjsta také o archiwu a knihowně kapitolnj zmjnku učiniti. Archiw i knihowna nacházj se w děkanstwj. Archiw gest mjstnost klenutjm, železnými dweřmi, okenicj a mřjžj proti wssj nehodě wssemožně ohražená. Listy a spisy se zde nacházegj od založenj kostela a kapitoly Wyssehradské. Na pergamenu gest až do nassich časů 491 listů, wssecky w latině, gen gediný od r. 1400 gest w českém gazyku psán. Na papjře gest psáno 15000 čjsel listů a spisů wětssjch. Mezi r. 1550 a 1662 gest gich negwjce w čestině, pak němčina panowat počala; wssecky gednagj gen o kapitole Wyssehradské. W archiwu se také některé staré rukopisy nacházegj.

Knihowna nemá tak gistého mjsta též w děkanstwj, we dwou

prostrannýčh swětlých swětnicjch. Knihy ze starých předhusitských časů tu nenj žádné. Děkanowé a kanownjci w 17. stoletj počali knihownu opět zakládat. W gednom pokogi gsou knihy od počátku 17. stoletj až do začátku tohoto stoletj; gsou sestaweny podlé obsahu, filologické, filosofické, historické a geografické, dogmatické, ascetické a morálnj, kazatelské, o cjrkewnjm práwu, pjsma swatá a gich wýklady, pak knihy we francouzské, wlaské a anglické řeči. Seznam wšech těchto knih gest dle abecedy gmen spisowatelů sepsán. Gest sám pro sebe, poněwadž wšecky knihy obsahuge, genž tehdáž okolo r. 1820 do knihowny kapitolnj patřily, když w pořádek uwedeny byly. — Druhé odděleni záležj z knih, genž od r. 1830 kanownjci Karel Khun, Tomáš Weininger a probošt Jozef Jůstel kapitole giž za žiwa darowali. Z 1590 spisů sestáwá sbirka Jůstlowa. Nacházj se w nj: Bullarium romanum Magnum, — acta conciliorum; takměř wšickni sw. Otcowé řečtj a latinštj z prwnjch stoletj; řjmštj i řečtj klasikowé atd. K 6000 spisů se až do r. 1859 nashromáždilo. Toto druhé oddělenj seznamenáno djlem w katalogu zwláštnjm, djlem w cedulkách dle abecedy spořádaných, gak dalece možná bylo.

Nyněgšj staw Hory města a hradu Wyšehradu i kapitoly nenj tak slawný, aniž tak bjdný, gako někdy býwal. Historie Wyšehradská gako každá giná gest důkazem, že geden negwyšššj, negmocněgšj a negprozřetelněgšj Pán wšjm wládne, wše řjdj a sprawuge; nic nemůže, nic nedowede giný bez wůle geho; člowěk gen skaziti, on gen naprawiti může. Člowěk slabý, k zlému nakloněný, po wše stoletj stegný, gen tak dalece se zwelebuge, čjm opatrněgi se cesty Páně držj; kde a kdykoli s cesty Páně dost málo segde, sobě i ginému škodu působj a zkázu připrawuge. Zwelebowánj pokolenj lidského zrůstá tak, gak tráwa na lukách; od počátku celé léto roste, kwete kwjtj, přigde kosa a smete ge; ono sice nezahyne w kořenu, gednjm časem hogněgi a buguěgi, ginými opět skrowně zrůstá, wždy ale tráwou a polnjm kwjtjm zůstáwá, až to co porušitelného gest, obleče neporušitelnost. Srdce lidské nad mjru proměnitelné a sjdlo wšeho druhu náklonnostj sobě odporugjcjch, w tom okamženj k gednomu dobrotiwé, k druhému nad mjru ukrutné a nemilosrdné, dnes mjrné a přjwětiwé, zegtra zůřiwé a nelidské, a

tjm králowstwj samo w sobě rozdělené hyne; kámen na kameně by nezůstal, kdyby prozřetelnost Božská i zlé k dobrému neobracela. Tak o Wyssehradě by ani památky nebylo, sotwa by se určiti dalo, co a kde bylo to slawné mjsto, kdyby ruka Páně ho byla neostřjhala, a některé památky byla nezachowala, aby tu widět bylo, co umj zlost lidská a přewrácenost mysli, a že wsse swětské pomine, co duchownjho ale a co nebeského, to zůstane. Zachowegž, Pane, mjsto to swaté, patř naň okem milosrdenstwj, Bože můg! —

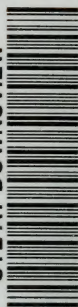
Oprawy.

Na str. 38 řádek poslednj, mjsto: též gim přisluhugjcj kněz, čti: „též proboſſtu přisluhugjcj kněz."

Na str. 39. řádek 15. mjsto: Pečeti w čerweném wosku, čti: „Pečeti w černém wosku."

Na str. 91 řádek 9. mjsto: Tento těkan měl Holomoucký dům, čti: „Tento těkan Holomoucký měl dům."

LIBRARY
UNIVERSITY
OF TORONTO
7
JUL
1978

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 10 24 09 001 1